

127.
1905.
127.
1905

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ COLOSENI, I ȘI II THESALONICENI

A celui întru sfinți părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

Traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1855

DE

Archim. Theodosie Athanasie

Egumenul M-rei Precista-Mare din Roman

*Simona P.
vineri 18 noiembrie 2005*

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECU, Strada Berzei, 59

1995

127.
1905.

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ COLOSENI,

I ȘI II THESALONICENI

A celui întru sfinți părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

Traducere din limba elină, ediția de Oxonia, 1855

DE

Archim. Theodosie Athanasie

Egumenul M-rei Precista-Mare din România

BUCUREȘTI

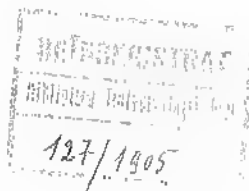
Atelierele grafice I. V. SOCECU, strada Berzei, 59

1905

B.C.U.- IASI

528930

74431

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI CĂTRĂ COLOSENI

A celui între sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolii

OMILIA I

„Pavel Apostol al lui Iisus Christos prin vocea lui Dumnezeu, și Timotheiu fratele, celor ce sunt în Colosă sfinților și credincioșilor frați întru Christos, har vouă și pace dela Dumnezeu tatăl vostru” (Cap. 1, Vers. 1 și 2).

Toate sfintele epistole ale lui Pavel ce sunt trimise bisericilor pe când el era legat și întemnițat, precum e cea către Efeseni, cea către Filimon, cea către Timotheiu, cea către Filippeni, și precum este și cea de față, căci și aceasta a fost trimisă pe când el era legat, de oarece scriindu-le zicea: „Rugându-vă împreună și pentru noi, ca Dumnezeu să deschidă nouă ușa cuvântului, să grăim taina lui Christos, pentru care sunț și legat” (Cap. 4, 3), toate aceste epistole, zic, au în ele ceva mai mult decât celelalte. Epistola de față mi se pare că este scrisă

în urma celei către Romani. Pe aceea a scris-o mai înainte de a vedea pe Romani, iară pe aceasta a scris-o după ce deja îi văzuse și pe când se găsea pe la sfârșitul predicii sale. Iară aceasta se învederează de acolo, că în epistola către Filimon (Vers. 9) unde intervine pentru Onisim zice: „Precum și eu Pavel bătrânul“, iară în epistola de față se vede printru purtătorii ei figurând și Onisim, precum zice: „Împreună cu Onisim credinciosul și iubitul frate“ (Cap. 4, 9), numindu-l credincios, iubit și frate. Pentru care și zice el cu curaj în această epistolă: „De veți rămânea întru credință întemciți și întăriți, și nemișcați din nădejdea Evangheliei, care ați auzit, ceea-ce s'a propovedit întru toată zidirea cea de supt ceriu...“ (Cap. 1, 23), de unde se vede lămurit, că deja predica avusese un timp îndelungat. Deci această epistolă este înaintea celei către Timotheu, de oarece când a scris-o pe aceea el se găsea aproape de sfârșitul călătoriei sale în această lume, căci zice: „Că eu iată mă jertfesc“ (II Timotheu 4, 6), pe când față de acea către Filippeni este scrisă mai în urmă, fiindcă pe atunci se găsea el legat pentru prima dată în Roma.

Și pentru ce zice cu că aceste epistole scrise în legături au ceva mai mult decât celelalte? Precum un general birnitoriu se găsește în mijlocul trofeilor, și de acolo scrie împăratului, tot așa și Pavel face, căci știa el că legăturile lui e mare lucru. Când el scrie lui Filimon „pe care l-am născut în legăturile mele“ (Filimon 10), o zice aceasta pentru ca noi să nu ne scârbim în strămătorii, ci încă să ne și bucurăm. Aici se găsea Filimon, de vreme ce pe când în epistola către Filimon (Vers. 2), scriindu-i zicea: „Și lui Archip ostașului nostru celui împreună“, aici, în epistola către Coloseni zice: „Și ziceți lui Archip“, (Colos. 4, 17). Eu cred că acest Archip avea un rol oarecare în biserica Colosenilor.

Deci Apostolul Pavel nu văzuse pe acești Coloseni, nici pe Romani și nici pe Ebrei, pe când le scria. Cum că nu văzuse pe Romani și pe Ebrei mai înainte de a le scrie, se învederează din multe pasaje, însă că

nu văzuse pe Coloseni ascultă ce spune el: „Și câți n'au văzut fața mea în trup“ și iarăși: „Că deși sunt cu trupul depărtat, dară cu duhul împreună cu voi sunt“ (Col. 2, 1. 5). Astfel deci știa el bine că prezența lui era de multă importanță peste tot locul, însă chiar absent fiind, el nu încetă a li atrage atențiunea necontentit asupra sa, ca și cum ar fi fost prezent. Și când pedepsește pe cel ce a curvit, privește cum el se constituie ca prezent la judecata vinovatului: „Eu dară nefiind la voi cu trupul, iară cu duhul fiind acolo, iată am judecat ca cum ași fi de față“, și iarăși: „Voiu veni curând la voi, de va vrea Dumnezeu, și voiu cunoaște nu cuvântul celor ce s'au semețit, ci puterea“ (I. Corinț. 5, 3. 4, 19), și iarăși: „Nu numai când suntem de față la voi, ci încă mai vărtos când nu suntem“ (Galat. 4, 18).

„Pavel apostol al lui Iisus Christos prin vocea lui Dumnezeu“. Este deemn ca să spunem și despre subiectul acestei epistole, după cum îl găsim în cuprinsul ei. Care este acest subiect? Acești Coloseni credeau că prin îngeri se apropie de Dumnezeu, pe lângă care mai aveau și alte multe obiceiuri iudaice și etnice. Aceste obiceiuri și credinți apostolul le combato și le corectază. Pentru aceea începând epistola zice: „Prin vocea lui Dumnezeu“. Iată că și aici pune particula „Prin“. „Și Timotheu fratele“, zice. Așa dar și acesta este apostol, și deci era drept ca și pe dânsul să-l facă cunoscut lor. „Sfinților celor din Colosë“, zice. Cetatea aceasta era în Frigia, cu apropiere de Laodicia. „Și credincioșilor frați întru Christos“. «De unde zice, ai devenit sfânt? spune-mi. De unde te numești credincios? Nu oare că te-ai sfințit prin moartea lui? Nu oare că crezi în Christos? De unde ai devenit frate? Căci nu te-ai arătat credincios nici în lăptă, nici în vorbă și nici în succese. De unde ți s'au încredințat, spune-mi, atâtea mistere? Oare nu prin Christos și pentru Christos?» „Char vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru“. De unde e charut? De unde pacea? „Dela

Dumnezeu Tatăl nostru" zice, deși aici nu pune numele lui Iisus¹⁾. Acum eu voi zice către cei ce defaimă pe Dumnezeu: de unde vine că Dumnezeu este numit Tatăl servilor? Cine a făcut aceste lucruri mari? Cine te-a făcut sfânt? Cine credincios? Cine te-a făcut fiu al lui Dumnezeu? Cel ce te-a făcut domn de crezut, acela este cauza care a încredințat ție toate acestea. Căci noi suntem numiți credincioși nu numai pentru că credem, ci și pentru că ni s'a încredințat de Dumnezeu taine, pe care nici îngerii nu le-au știut mai înainte de noi. Însă acestea sunt indiferente lui Pavel ca să le însușească în acest mod.

"Mulțumim lui Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Christos" (Vers. 3). Toate acestea cred că le-a raportat numai la Tatăl, pentru ca nu deodată să le pună înainte pe Dumnezeu Cuvântul. "Totdeauna pentru voi rugându-ne", adică nu numai mulțumindu-i, ci și prin rugăcuni necontenite el își arată iubirea sa către dășii, și că chiar și pe acei pe cari încă nu-i văzuse, el îi avea veșnic în inima sa.

"Auzind credința voastră cea întru Christos Iisus" (Vers. 4). Mai sus zicând "Domnului nostru", aici explică fraza ca și cum pare că ar zice "acesta este Domnul nostru, iară nu servii". "Christos Iisus", nume care sunt simbole ale binefacerii Dumnezeiești, după cum zice evanghelistul: "Că acesta va mântui pe poporul său de păcatele lor" (Math. 1, 21). "Auzind credința voastră cea întru Christos Iisus, și dragostea care aveți către toți sfinții". Deja prin aceste cuvinte îi familiarizază. Epafrodit este care l'a pus în cunoștință despre progresele lor, iară epistola aceasta le-a trimis-o prin Tichic, căci Epafrodit eră reținut pe lângă dânsul. "Și dragostea" zice, care o aveți către toți sfinții", adică nu numai către unul, și către altul nu, ci către toți, prin urmare și către noi. "Pentru nădejdea cea gătită vouă în ceriuri" (Vers. 5). Aici vorbește de bunurile viitoare, și pentru ispitele ce întâmpinăm pe pământ, că adică

¹⁾ Edițiunea pe care a avut-o în vedere Sf. Chrisostom, nu avea adaosul dela finea pasajului "și Domnul Iisus Christos". (Trad.).

să nu căutam repausul aici. Și ca să nu zică cineva: apoi care e folosul dragostei către sfinți, dacă noi suntem ispitiți și necăjiți? «Ne bucurăm, zice, că vă câștigați mari bunătăți în ceriuri». „Pentru nădejdea cea gătită vouă în ceriuri, care ați auzit mai înainte întru cuvântul adevărului”. Aici cuvântul este înțepătoriu, că adică având mult timp de când auzise cuvântul adevărului, îi totuși își schimbase părerea. „Întru cuvântul adevărului Evangheliei”, căci evanghelia mărturisește adevărul, și înțrânsa nu este minciună. „Evangheliei”. Nu zice cuvântul predicii, ci al evangheliei, amintindu-li încontinuu binefacerile lui Dumnezeu. Mai înainte îi laudă și după aceea li amintește de acestea. „Care este de față la voi, precum și în toată lumea” (Vers. 6). Iată că aici li vorbește cu grații. Cuvântul „de față” îl întreabă în mod metaforic. «Nu a venit numai și apoi s'a dus (evanghelia), ci a rămas acolo». Apoi fiindcă cei mai mulți se încurajază când știu că au mulți tovarăși în credințele lor religioase, de aceea apostolul adăoge: „precum și în toată lumea”, adică pretutindene este de față, pretutindene stăpânește, pretutindene se găsește. „Și este făcând roadă și crescând precum și întru voi”. Făcând roade pentru faptele bune și crescând, încât pe mulți adumbrește și îi sprijine. Căci și printre plante se întâmplă așa, că atunci planta devine stuloasă, când trunchiul ei este sprijinit și înțepenit bine. „Precum și întru voi”, zice. Aici el din capul locului adresează laude auditorului, ca astfel chiar silit fiind de împrejurări, să nu se depărteze de credință. „Din ziua în care ați auzit” adică „aceasta o de admirat, că iute v'ați alipit și ați crezut, și imediat dela început chiar ați urătat roadele credinței”. „Din ziua în care ați auzit și ați cunoscut darul lui Dumnezeu întru adevăr”. Nu în vorbă, zice, nici în înșălăciune, ci în înseși faptele voastre. Deci aceasta spune el prin expresiunea „făcând roadă”, adică semnele și minunile ce le săvârșiți, căci de îndată ce ați primit cuvântul evangheliei, imediat ați cunoscut și charul lui Dumnezeu. Așa dară,

când imediat după primirea charului ați arătat și puterea aceluia char prin faptele voastre, apoi cum să nu fie acum urăcios lucru de a nu crede? „Precum v'ați și învățat dela Epafra, iubitul cel dimpreună slugă cu noi“ (Vers. 7). Acesta predicase evanghelia la Coloseni, și dela dânsul primise și credința creștinească. Drept aceea și apostolul voind a învedera demnitatea bărbatului, zice „cel dimpreună slugă cu noi“.

„Care este credincios pentru voi slujitor al lui Christos, care ni-a și arătat nouă dragostea voastră întru duchul“ (Vers. 8). «Nu vă îndoiți, zice, despre nădejdea viitoare, vedeți lumea toată întorcându-se la credință. Și de ce să vorbim de cele petrecute cu alții? când și fără acestea sunt suficiente cele ce s'au petrecut cu voi înșivă».

„Ați cunoscut darul lui Dumnezeu întru adevăr“, adică în fapte. Așa dară apostolul adevărește două lucruri: că evanghelia se făcuse cunoscută în toată lumea, și că crezuse în ea și acești Coloseni. Și nici că se poate crede că altfel erau lucrurile, și altfel i le-a spus Epafra. „Care este credincios“ zice, adică adevărat. „Care ni-a arătat nouă dragostea voastră întru Duchul“, adică dragostea voastră cea duhovnicească către noi. Dară dacă acesta este slujitor al lui Christos, cum de spuneți că prin îngeri vă apropiați de Dumnezeu? „Care ni-a arătat dragostea voastră întru Duchul“. Aceasta este dragostea cea sigură și minunată, pe când celelalte au numai numele de dragoste. Și sunt mulți cari au dragoste de felul celor de pe urmă, însă aceasta nu este dragoste, și de aceea iute se și nimicește.

1) Sunt multe cauze, care nasc prietenia sau dragostea. Dragostea cea uricioasă o vom trece cu vederea, căci nimeni dintre noi nu va spune că nu este din acele murdare; — dară de voiți vom pune la mijloc dragostele acele naturale și vitale, sau relative la viața

1) Partea morală. Despre dragostea corporală și spirituală, și că cea spirituală este cu mult mai sigură. Despre recunoștință și nerecunoștință. Despre reuțate și desparte eleimozină (Veron).

noastră. Dragostele vitale sunt de acestea: a câștigat cineva un prieten, care a fost prieten și al părinților săi, a luat parte la masa sau la călătoria sa, este megieșul său, sau a avut vr'un bine de la el, — sunt frumoase și acestea; sau că este de aceeași meserie cu el, — deși o astfel de dragoste nu este sinceră, căci conține în ea oarecare invidie și gel ză. Dragostele naturale sunt: Dragostea tatălui către fiu, a fiului către tată, a fratelui către frate, a bunicului către nepot, a mamei către copii, și de voiți și a femeii către bărbat, căci și acestea sunt vitale și pământești. Aceste din urmă se pare că sunt mai aprinse decât celelalte, și zic că se pare, căci de multe ori sunt învinse de cele dintâi. În adevăr, că, câteodată prietenii s'au arătat mai sinceri decât frații, decât fi și decât părinții, câteodată cel născut n'a ajutat pe născătorul său, pe când poate cel ce nici nu l'a cunoscut măcar, l'a ajutat.

3) Dragostea cea duhovnicească însă, este mai presus de toate celelalte dragoste, căci ea ca și o regină stăpânește pe celelalte, și are o față strălucită. Nimic din cele pământești nu o naste pe ea, după cum pe celelalte: nici obiceiul, nici binefacerea, nici natura, nici timpul, ci se pogorâ de sus din cer. Și de ce te miri, dacă ea n'are trebuință de binefacere, dacă chiar și când este atacată ea nu se dă în laturi? Cum că această dragoste este cu mult mai mare decât celelalte, ascultă pe Pavel când zice: „Ași fi poftit eu însumi a fi anathema dela Christos pentru frații mei“ (Romani, 9, 3). Care părinte ar pofti aceasta, ca să fie dat anathemei și să se găsească în rele? Și iarăși: „Dorință având a mă slobozi și împreună cu Christos a fi, mai bine cu mult mai vârlor“ (Filipp. 1, 23, 24). Care mamă ar vorbi și ar alege aceasta, ca adică să treacă cu vederea pe copiii săi? Si iarăși ascultă-l pe dânsul când zice: „Iară noi, fraților, rămânând sirimani de către voi pentru un timp, cu fata, nu cu inima“ (I. Tesal. 2, 17). Aici un părinte fiind insultat de fiul său rupe dragostea ce o avea, pe când acolo niciodată, ci alcargă în ajutorul până și celor ce l'apidează, și li face bine. Deci nimic nu e atât de puternic ca legătura dragostei duhovnicești. Cel ce devine prieten cuiva în urma unei sufe-

sirimani = departati

10: ... atât de puternic ca legătura

rinți îndurate, dacă acea suferință nu este într-una, va deveni dușman; cel ce este nedesculșit de un altul din obicei, când obiceiul va conștienți, se va stinge și prietenia lui. Femeia iarăși, dacă a survenit vre-o ceartă, și-a lăsat bărbatul și a rupt legătura dragostei; de asemenea și fiul dacă vede că părintele său trăcește timp îndelungat și nu-l poate moșteni mai curând, se îngreniază.

Ei bine, nimic din acestea nu se petrece unde este dragostea duhovnicască; nimic din acestea nu o nimicește, fiindcă nimic din ele nu o născ. Nici timpul, nici distanța, nici suferința, nici anșirea elevitelor, nici mânia, nici insulta și nimic în fine nu se poate lurișă unde este această dragoste, și nici nu o poate nimici. Și ca să afli că este așa, vă voi spune de Moisi, că deși eră lapidat de cei de un sânge cu el, totuși dânsul se rugă lui Dumnezeu pentru ei. Care tată ar fi făcut aceasta pentru fiul lapidator, și oare nu l-ar fi lapidat și el la rândul său?

Deci, iubitelor, să căutăm de a avea dragostea duhovnicască, căci aceasta este puternică și nu se nimicește. Să nu umblăm după dragostea aceea care se capătă din ospete. De altfel chiar suntem împiedicați de a introduce la ospetele noastre pe cei ce vânează o astfel de dragoste, căci ascultă ce spune Christos în evanghelie: „Când faci prânz sau cină, nu chieamă prietenii tăi, nici frații tăi, nici rudele tale, nici vecini bogați... ci chieamă săracii, neputincioșii, schiopii și orbii“ (Luca, 14, 12, 13), și cu drept cuvânt, căci mare plată vei avea pentru aceasta. Dar nu poți, sau îți este disgustător de a cina cu schiopii și orbii, și în fine îți vine greu acest lucru? Bine, nu face nimic, căci nici nu este nevoie de aceasta. Chiar dacă nu-i poți la masă lângă tine, trimite-li cel puțin bucate dela masa ta. Cel ce chieamă pe prieteni, nu face un lucru mare, și plata și-a primit-o aici; pe când cel ce chieamă pe infirm și pe sărac, are datornic pe Dumnezeu. 3-2

Să nu fim supărați dacă nu luăm răsplata aici, ci din contră, să fim supărați dacă o luăm. Când omul răsplătește, Dumnezeu nu răsplătește, ci numai când omul nu răsplătește, atunci Dumnezeu răsplătește. Așa dar să nu căutăm de a face bine celor cari sunt în

stare de a ni răsplăti, și nici să facem binele în speranță de a avea răsplata dela dânsii, căci o astfel de judecată este ușoară. Pe prieten dacă l chieam, plăcerea o ai până seara. De aceea o astfel de prietenie se sfârșește mai iute decât banii agonisiți și cheltuiți cu acel ospaț, pe când dacă chieam pe infirm și pe sărac, plăcerea nu se pierde niciodată, pentru că ai ca datornic pe Dumnezeu, care știe și nu uită niciodată. Apoi câtă prostie de a zice că nu poți ședea la masă cu săracii. Ce spui? Este necurat și zoios? Spală-l și adă-l la masa ta. Are haine zoioase? Șterge-l și dă-i haină curată. Nu vezi cât de mare câștig ai? Christos prin aceasta îți stă de față, și tu încă te ocupi de aceste lucruri mici? Ai chieamat la masă pe împăratul, și tu te rușinezi de aceștia? Fie de față două mese, din care una să aibă orbi, schiopii, ciungi, cu mâna sau brațul beteag, descuși, îmbrăcați cu o singură haină, și aceea flenduroasă, — iară cea de a doua să aibă stăpânitori, generali, guvernatori, funcționari superiori, îmbrăcați cu haine prețioase și încinși cu cingători aurite. Apoi pe masa săracilor să nu se găsească nici vase de argint, nici vin mult, ci numai atâta cât e de ajuns de a veselii inima omului, iară paharele și celelalte obiecte să fie de sticlă, — în timp ce pe masa bogatilor toate obiectele să fie de argint și de aur, iară semicercul (ἡμισκύλιον = în formă de semicerc, în formă lunei în creșterea ei, în forma literei C), să nu poată fi purtat de un singur servitor, ci deaaba doi tineri să-l poată mișca. După aceasta apoi vasele de pământ pentru apă să fie așezate în rând în așa mod, ca să strălucască mai mult ca argintul; fie încă semicercul acoperit peste tot cu un acoperământ fin. Fie aici apoi mulți servitori, îmbrăcați cu haine nu mai pre jos de a le invitaților, vestminte strălucite, zic, purtând nădragi persienesci, frumoși la vedere, pentru că sunt chiar în floarea juneței, plini de vigurositate și corpolenți, — iară la cealaltă masă fie numai doi servitori simpli îmbrăcați, fie la unii bucatele scumpe, iară la ceilalți de acelea care pot stinge foamea și aduce mulțămire. Oare am spus de ajuns? Oare amândouă mesele sunt pregătite bine și cu precisiune? Nu cumva lipsește ceva? Eu nu cred, căci am trecut în reviză și pe cei chiemați la masă, și luxul vaselor și a așternuturilor și a bucatelor, și chiar dacă poate am trecut ceva cu ve-

derea, în trecerea timpului vom afla. Aide, deci, ca după ce fiecare masă vi s'a pus înaintea sub forma cuvenită, să vedem unde aveți să vă puneți voi. Eu mă voi duce la masa unde sunt orhii și schiopii, pe când dintre voi cei mai mulți poate vor alege pe aceea unde sunt generalii, pe aceea unde este frumusețea și veselia. Vom vedea deci, care din amândouă are mai multă mulțămire, și nu vom examina de loc cele viitoare, căci în această privință stăpânește masa mea. De ce? Pentru că aceasta are pe Christos printre cei chemați la ospăț, iară aceea are numai oameni; aceasta pe stăpânul, iară aceea pe servi. Deci nu vom vorbi de aceasta, ci să vedem care din două are mai mare mulțămire și mai mare plăcere chiar în prezent. Dar și în această privință mai mare mulțămire are masa aceasta, căci a ședea la ea împreună cu împăratul, simți o mai mare plăcere, decât a ședea împreună cu servii. Însă să trecem cu vederea și aceasta, și să examinăm faptul în sine. Așa dar și cei cu mine, cari am ales masa aceasta, ne găsim în cea mai mare libertate și veselie, vorbim împreună și suntem ascultați. Voi însă, tremurând și sfîindu-vă, și rușinându-vă de cei ce sunt la masă, nu cutezați nici chiar a întinde mâna, ca și cum pare că ați intrat într-o școală de educație, iară nu la un ospăț, așa vă siliți de dânsii ca de niște stăpâni grozavi. «Dară, zici tu, nu se găsește ii loc mai așa, ci se bucură de mare cinste». Și cu toate acestea eu mă găsesc în mai mare cinste, căci la voi se vede mai mult luxul predominând la masa unde stați, iară vorbele voastre sunt în șoapte ca a slugilor. Căci și sluga atunci se pune în evidență, când se găsește alături cu stăpânul; însă nu are atâta demnitate prin faptul acesta, pe câtă umilință, de vreme ce șade acolo unde i se arată, și atunci el suferă cea mai mare umilință. Ceea-ce este umilit atunci se pare încă mai umilit, când se pune alături cu înălțimea, și deci comparațiunea înfățișază atunci pe umilit încă mai umilit, și nicidecum mai înalt. Așa și voi când stați alături cu aceea, vă arătați încă mai umiliți, iară nu noi. Noi vă covârșim prin două lucruri: prin libertate și prin cinste, cu care nimic nu este egal în mulțămire. Eu aș prefera să mănânc pâine goală în libertate, decât mii de feluri de mâncări în sclavie. „Mai bun este ospățul cu legumi spre dragoste, zice, și spre prieteșug, decât vițelul

de la esle cu vrajă”. (Prov. 15, 17). Ceea-ce ar vorbi aceia, voi sunteți siliți a aplauda și nicidecum a respinge, punându-vă astfel în rândul parasitilor, ba încă și mai răi decât dânsii. Decât, astfel este luxul; în fața lui vă siliți și vă pitulați, de unde rezultă că nu vă bucurați de nici o cinste. Prin urmare pe cât de mult este lipsită aceea masă de mulțămire, pe atât de mult masa noastră e plină de mulțămire și de veselie.

Dar să examinăm încă și însăși natura mâncărilor. Acolo chiar ne vînd cineva este totuși silit de a bea vin peste măsură, aici însă nimeni nu este silit de a mânca și a bea, dacă nu vrea, astfel că acolo dela început necinstea găsește și scoate mulțămirea din calitatea mâncărilor și a băuturilor, iară din saturația peste măsură se naște desgustul. Corpul nostru nu atîta de mult se vatămă prin foame, pre cât prin sațu peste măsură. Mai ușor îl voi moleși și slăbănogi prin îmbuibare, decât prin foame. Astfel deci, foamea este mai suportabilă decât îmbuibarea, căci de foame poate cineva răbda și douăzeci de zile, pe când dacă e deprins cu îmbuibarea, nici chiar două zile. Cu foamea luptându-se încontinuu cei de pe câmp, sunt totdeauna sănătoși și nu au nevoie de doctori, pe când cei îmbuibăți nu ar putea trăi dacă nu ar chema încontinuu pe doctori, ba încă de multe ori nici nu țin samă de povețele lor.

Deci masa noastră are întâetatea pentru mulțămirea și plăcerea ce o găsim acolo. Dacă se poate numi cinste a fi cineva necinstit, dacă este plăcut ca fiind liber cineva, să se supună altora, să se sfiască și să tremure, în loc să aibă curaj, și în loc să se mulțamească cu strictul necesar, el să se îmbuibeze peste măsură și să se cufunde în dezmerdări, ei bine, atunci masa noastră este cu mult mai superioară aceleia. Dar apoi și în privința cheltueleurilor masa noastră este mai bună, căci pe când aceea este costisitoare, aceasta de loc. Dar ce? Oare masa aceasta este plăcută numai celor chemați, sau că poate face plăcere multă și celui ce a dat-o? Căci aceasta este ceea-ce noi căutăm în cazul de față. Cel ce a chemat la masa sa pe cei bogați, pe rude și prieteni, s'a pregătit cu mult timp mai înainte, și a fost silit de a se îngriji de multe lucruri trebuitoare, nedormind nopțile și în cursul zilei neputând sta liniștit de griji, ci făcându-și în capul său fel de fel de

ca, mîncă și mîncă pînă goală în libertate
st. nu de blînd de mîncă în sclavie

plămuri, vorbind și sfătuindu-se cu bucatarii, cu soferii și cu servitorii. Apoi sosind ziua holărită, Par putea vedea cineva îngrijorat mai mult chiar decât cei ce vor a se lupta în stadion, ca nu cumva să se întâmple vreun neajuns, nu cumva să fie criticat, nu cumva să-și capete de acolo mulți acuzatori. Cel ce cheamă însă, la masa sa săracii și infirmii, este scutit de toate aceste griji, el pune masa instantaneu, și nu se îngrijește cu multe zile mai înainte. Dar și după cină dacă vom observa bine, vom vedea că acela imediat a pierdut mulțumirea dințului, pe când acela o are în el, căci are pe Dumnezeu datornic, se nutrește cu speranțe plăcute, și în fie-că zi el întinde masa și să ospătează cu stăpânul a toate. Mâncările de signr că se consumază, pe când chiarul și mulțămirea sulletească nu se consumă, ba încă pe fie-co zi el mai mult se bucură decât acei ce și-au încrecat pântecul cu vin mult. Căci nimie nu hrănește spiritul atât de bine, ca o speranță plăentă și așteptarea celor bune.

Să vedem apoi și alte împrejurări, care se desfășură la aceste mese. La masa aceea se aud flutere, chitare, flaute și celelalte, pe când aici nici o cântare neplăcută, ci numai înnouri și psalmodii. Acolo sunt lăndați demonii, pe când aici Dumnezeu, stăpânul a toate. Al văzut cum masa aceasta este plină de char, iar aceea încărcată de atâta nerecunoștință și nesimțire? Căci spunem: Dacă Dumnezeu este care te hrănește din bunătațile sale, și deci tu lui trebuie să-i mulțumești pentru ce te-a hrănit, apoi cum de introduci pe demoni în locul lui și lor li mulțumești? Pentru că cântările acelea din flaut, nimic alt nu sunt, decât cântări drăcești. În loc să zici: „Mulțumescu-ți stăpâne” sau „Binecuvântat ești Doamne, că m'ai hrănit pre mine din bunălățile tale”, tu, ca și un câine necinstit, nu-ți aduci aminte de aceasta, ci introduci pe demoni? Dar apoi chiar câinii, fie că ar primi ceva, fie că nu ar primi, totuși se gudură pe lângă stăpân, pe când tu nici aceasta nu o faci. Câinele chiar de nu ar primi nimic dela stăpân, totuși îl gudură, pe când tu și după ce ai primit încă latri asupra sa! Câinele apoi chiar de ar primi ceva dela cei străini, nici prin aceasta încă nu-și domolește urea asupra lor, și nici că poate fi împrietenit. Iară tu deci ai suferit mult de răle dela demoni totuși îi intro-

câinii. Și e bine că am amintit acum de câni, ca comparație cu cei ce mulțumesc lui Dumnezeu numai atunci, când primesc vre-o binefacere dela el!

Rușinați-vă, vă rog, de câni, cari deși rupti de foame, gudură încă pe stăpânul lor. Dumnezeu este care ne hărăzește din darurile sale, și totuși când auzi că demonii uneltesc ceva contra mântuirii tale, tu lași pe stăpânul imediat și te apropii de dâșii! O! nenorocitul și mai fără minte decât câinii. «Dar au, zici, femeile publice (πόρραι) oarecare șie și plăcere privite». Ce plăcere? sau mai bine zis, ce necinste nu au ele? Casa ta a devenit așa dar loc de curvie, de nebunie și de spurcăciuni, și tu nu te rușinezi de a numi aceasta plăcere? Dacă crezi că îți este permis de a uza de femei pierdute și a transforma casa ta într'un local de curvie, tăvălindu-te ca și porcii în noroiu, ei bine, rușinea și desgustul izvorât de aici, va fi cu mult mai mare decât orice plăcere. Dacă însă o faci aceasta numai în aparență, iată că și de aici izvorăște o durere mare, căci dacă privirea nu este o plăcere, presupunând că te mărginești aici, totuși pofta devine mai mare, vâpaca ce arde în tine mai grozavă încă. Și poate voești a ști și sfârșitul? Acela se ridică dela masă insolent și iritați ca niște nebuni și smintiți, și mai de răs decât selavii, căci în timp ce servitorii pleacă de acolo sobri și cu mintea întreagă, îi pleacă beți. Vai! ce rușine. Aici însă, nimic de acest fel, ci ridicând masa culade și mulțămiri adresate lui Dumnezeu, îi se duc acasă scutiți de orice rușine, de orice acuzațiune. Așa dar vei vedea pe acela că se găsește în interiorul lor după cum aceștia se găsește în exterior, adică orbi, infirmi și schiopi; adică ce fel sunt corpurile acestora, așa sunt sufletele aceloră, umilate ca de idropică și schimonosite, căci așa este lipsa de minte. După petrecere apoi vine slăbănogirea și oboseala generală, căci așa este beția, ea face pe cei sănătoși schiopi și schilozi. Vei vedea pe aceștia apoi că au sufletele lor curate, strălucite și împodobite, după cum sunt corpurile aceloră, căci ii trăse în mulțămire, nu caută nimic mai mult decât strictul necesar, îi filosofează așa zicând, și se găsește în toală liniștea și curătenia sufletului.

Acum să vedem care este sfârșitul atât aici, cât și acolo. Acolo este petrecere desfrânată, răs drăcesc, în timp ce aici trăiesc oamenii muncitori cu să se facă

plăcerea acelor femei desfrânate, pe când aici este filantropie și bunătate sufletească. Cel ce a chemat la masa aceea, a fost stăpânit de slavă deșartă, pe când acestă-lalt a fost inspirat de filantropie și de bunătatea spirituală. Masa aceea a fost dată din slavă deșartă, din răpire și lurtășag, pe când aceasta din filantropie; aceea sfârșeste, după cum am zis, în prostie, în nebunie și în stupefacție, căci acestea sunt odraslele slavei deșarte, — iară aceasta în mulțămiri și slavă adresate lui Dumnezeu. Dar apoi și lauda oaminiilor este mai mare pentru această din urmă masă, pe stăpânul celei dintâiu îl vorbesc de rău, iar pe al acesteia toți, chiar și cei cari nu s'au îndulcit din ea, îl laudă și îl consideră de părinte obștesc. După cum se petrece cu cei nedreptățiți, căci sufar deopotrivă și cei ce n'au fost nedreptățiți și cu toții consideră de dușman pe cel ce a nedreptățit, tot așa și cu cei ce nu au participat la masa aceasta, căci și aceștia laudă și admiră deopotrivă cu cei ce au participat pe cel ce a dat masa. Acolo predominază invidia, aici îngrijirea părintească și mulțămiri se aud din partea tuturor.

Toate acestea se petrec aici, dar acolo când va veni Christos, acest din urmă va sta de față cu mult curaj înaintea lui, și va auzi întreaga lume acele cuvinte rostite de el: „Însetat m'ai văzut și m'ai adăpat, flămând și m'ai hrănit, gol și m'ai îmbrăcat” (Math. 25, 35 și urm.) și de acestea, pe când acela va anzi contrariul: „slugă vicleană și leueșă”. (Ibid. 26) și celelalte, și iarăși: „Vai celor ce dorm în paturi de elefant, și se resfață întru așternuturile lor, ... celor ce beau vinul strecurat și se ung cu mirurile cele mai de frunte ... ca și cum ar sta au socotit, și nu ca cum ar fugi”. (Amos 6, 4—6).

Acestea, iubitorilor, nu vi s'au spus fără scop, ci ea să vă schimbați părerea și nimic să nu faceți fără folos. «Dar ce? iată că eu fac și aceasta și aceea», acesta este răspunsul multora și multă vorbă fac de aici. Și ce trebuință e, spune-mi, ca fiind posibil de a face totul spre folos, tu să întrebuințezi unele fără vre-o necesitate și să cheltuești în zadar, iară pe altele cu necesitate? Spune-mi: dacă semănând ai arunca o parte de să-

mânță pe piatră, iar alta pe pământ bun, te-ai mulțami oare a spune; nu vatămă cu nimic că am aruncat o parte pe piatră, iar cea laltă pe pământ bun? De ce nu ai aruncat o toată în pământ bun? De ce îți micșorezi câștigul? Când admi bani nu zici aceasta ci din toate părțile admi; când împrumuți nu zici, de ce să împrumut cu o parte pe cei lipsiți și cu o parte pe cei cu mijloace, ci totul împrumuți acestora, pentru că știi că ai câștig, iară în cazul de față, unde atât de mare este câștigul, nu zici aceasta. Așa dar nu vei încetă a cheltui în zadar? «Dar, zici tu, are și aceasta câștigul său». Care? Spune-mi. «Se în-tărește prietenșugul», zici. Însă nimic nu poate fi mai rece ca prietenia aceloră, căpătată dela ospete și petreceri; aici se zămislesc numai prietenii parasiților. Nu insultă un lucru atât de admirabil, vom să zic dragostea, nici un spune că rădăcina ei poate fi egală cu a aceleia, izvorită din petreceri și ospete. După cum când un copac are rădăcina ca aurită și ca petrele cele prețioase, nu vei spune că are astfel rădăcina de la natura sa, ci este provenită așa din cauza putregaiului, tot așa faci și tu, căci chiar de s'ar naște prietenia din ospete, totuși nimic nu poate fi mai rece ca astfel de prietenie. Cel ce cheltuește în dreapta și în stânga pe astfel de ospete, chiar de ar cheltui cât de mult, nimic mare nu folosește, pe când cel ce cheltuește totul la mesele săracilor, dintr puțin de ar fi cheltuit, totuși a făcut mare lucru, căci ceea-ce se caută nu este de a da mult sau puțin, ci ca să dea nu mai puțin de propriile sale puteri. Să ne gândim la cel cu cinci talanți și la cel cu doi, să ne gândim la văduva care a pus în corvană cei doi fileri, să ne gândim la văduva de pe timpul lui Elie. Nu a zis văduva cea cu doi fileri, «și ce vatămă dacă voi opri un filer pentru mine și numai unul voi pune în corvană», ci ea a dat tot ce avea, iară tu deși te găsești într-o așa îmbelșugare, totuși ești mai sgârbit decât aceea.

Deci să nu neglijăm, iubitorilor, de mântuirea noastră, ci să facem milostenii, căci nimic nu este mai bun lucru ca milostenia. Despre acest adevăr ni va arăta timpul viitor, ceea-ce de altfel ni probează și cel prezent. Să victimăm în slava lui Dumnezeu și să facem ceea-ce voaște el, ca astfel să ne învrednicim bunurilor făgăduite nouă. Căroră fie a ne învrednici prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia

împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA A II

„Drept aceea și noi, din care zi am auzit, nu încetăm pentru voi rugându-ne și cerând ca să vă umpleți de cunoștința voastră, întru toată înțelegerea și înțelepciunea duhovnicească, ca să umblați voi cu vrednicie Domnului spre toată plăcerea, întru tot lucrul bun făcând roadă, și crescând spre cunoștința lui Dumnezeu” (Cap. 1, 9, 10).

«Drept aceea» zice, adică «fiindcă am aflat despre credința și dragostea voastră, fiindcă avem speranța bună și suntem deplin încredințați că așa veți fi și în viitor». După cum se întâmplă și în război, că aștiam mai mult pe ostașii aceia, cari sunt aproape de biruință, tot așa face și Pavel cu acești Coloseni, când îi îndeamnă ca să continue în sporirea faptelor bune. „Din care zi am auzit, zice, nu încetăm pentru voi rugându-ne”. Nu numai o zi, nici două sau trei, ci în totdeauna. Aici arată dragostea lui către dânșii, în același timp lasă a se înțelege că îi încă n’au ajuns la capăt, căci vorba „ca să vă umpleți” aceasta învederează. Acum tu privește înțelepciunea acestui apostol, căci el nu zice că dânșii sunt cu totul străini și lipsiți de adevărurile evangheliei, ci numai că li mai lipsește ceva, ceea-ce probează expresiunea „ca să vă umpleți”, ca și cealaltă expresiune „spre toată plăcerea, întru tot lucrul bun” așa că chiar și expresiunea „toată” sau „întru tot” ce o vedem despusă, este ca o mărturie, că de și dânșii progresase în cuvântul adevărului, totuși încă nu ajunsese la sfârșit. Și apoi zice „ca să vă umpleți” iară nu ca să luați,

Cu modul acesta și deșteptarea ce li o face nu este greoaie, și lauda ce li o aduce nu li lasă ca să cadă. Dar ce înseamnă „ca să vă umpleți de cunoștința voastră”? Adecă că voi vă apropiați de Dumnezeu prin Fiul, și nici cât prin îngeri. «Că trebuia să vă apropiați de el o știți; vă rămăsese numai a afla că apropierea voastră s’a făcut prin Fiul, pe care el l’a trimis. Căci dacă urmă a vă mântui prin îngeri, nu ar fi trimis pe Fiul, nu l’ar fi dat rescumpărare pentru noi». „Întru toată înțelegerea, zice, și înțelepciunea duhovnicească”. «Fiindcă v’au amăgit filosofi, voce ca de acum voi să liți întru toată înțelepciunea duhovnicească, iară nu în cea omenească. Iară dacă voiți să aflați cunoștința voastră, dacă voiți să aflați esența înțelepciunii duhovnicești, ci bine, aceasta constă în rugăciuni încontinuu». Faptul acesta se arată de aici, că Pavel se roagă într’una, nu a conținut și nici că a părăsit rugăciunea, ceea-ce învederează și expresiunea „din care zi am auzit...” Prin această expresiune li aduce și oarecare înfruntare, de oarece încă de atunci ajunseser prin rugăciunile lui, îi totuși nu și au revenit în sineși; căci expresiunea „cerând” cu multă stăruință, de sigur aceasta probează; adecă că «ați aflat, însă trebuie a mai afla, trebuie a mai ști și restul».

„Ca să umblați voi cu vrednicie Domnului” zice. Aici vorbește în privința vieții și a faptelor lor, ceea-ce face peste tot locul; în totdeauna el leagă purtarea creștinului de credință. „Spre toată plăcerea”. Ce va să zică aceasta? Mai departe explică fraza prin expresiunile: „Întru tot lucrul bun făcând roadă, și crescând spre cunoștința lui Dumnezeu”, ca și cum par’că ar zice: «După cum el fără de veste s’a descoperit pe sine, și după cum voi ați primit o astfel de cunoștință, tot astfel sunteți datori de a arăta în purtarea voastră o conduită demnă de această credință, căci această credință are nevoie de o conduită mai aleasă și mai frumoasă decât se cerea în credința veche. Pentru că cel ce a cunoscut pe Dumnezeu și s’a învrednicit de a fi robul lui, ba chiar și fiul lui, unul ca acesta e cert că are nevoie de o mare virtute.

„Cu toată puterea întărindu-vă”. Aici vorbește despre lăcomie și nepăsătoare. «Nu mîșcăm pe să vă um-

pleți de putere, să vă împuterniciți, să nu vă împutinați, să nu vă descurajați». „După tăria mării lui”, adică așa câștigați o astfel de bunăvoință, o așa dispoziție către fapta bună, potrivită puterii slavei lui. „Întru toată îngăduirea și îndelunga răbdare”. Ceea-ce el spune aici așa și este: unoi ne rugăm, zice, ca voi să aveți o viață virtuoasă și domnă de petrecerea voastră, să stați neclintiți, fiind întăriți, după cum se cade a fi întăriți de Dumnezeu creștinii adevărați. Pentru aceea, fiindcă el până aici nu s'a atins de loc de dogme, ci vorbește numai despre viață, unde nu găsește nimic de acuzat, îi laudă pentru acelea ce trebuia să-i laude, după care apoi trece la acuzațiunii. Aceasta o face el peste tot locul: când trebuia a serie, de se întâmplă ca să aibă ceva de acuzat și ceva de laudat, mai întâi laudă și după aceasta trece la acuzațiunii. Mai întâi el își familiarizează pe auditori, cu care ocazie acuzațiunile ce li aduce sunt apărute de orice bănuială, arătând prin aceasta că el ar fi dorit ca să-i laude neconținut, dar că, silit de împrejurări numai, el s'a văzut nevoit de a-i acuză. Aceasta o face și în I epistolă către Corintieni, unde după ce-i laudă mult pentru dragostea cu i-au arătat, imediat, din motivul incestului petrecut acolo (Cap. 5), trece în acuzațiunii. Nu tot așa însă în epistola către Galateni, ci cu totul din contra; ba încă dacă ar examina cineva cu atențiune, ar vedea că aici acuzațiunea izvorăște din însăși lauda ce li-o aduce. În adevăr, că apostolul neavând a li spune atunci despre vreun succes al lor, și fiind că abaterea lor dela credință era mare, și cu toții se stricase, de aceea chiar dela început îi acuză zicând: „Mă mir...”, deși expresiunea aceasta este ca laudă. Tocmai pe la finea epistolei îi laudă, însă nu pentru cele prezente, ci pentru trecut, căci zice: „Că de ar fi fost cu puțință ochii voștri scoțându-i i-ați fi dat mie” (Cap. 4, 15).

„Întru tot lucrul bun, zice, făcând roadă și crescând spre cunoștința lui Dumnezeu”. Aici e vorba de fapte. „Cu toată puterea întărindu-vă... întru îngăduirea și îndelunga răbdare cu bucurie”, adică îndelunga răbdare unii către alții și îngăduință către cei de altă religie. Are cineva îndelungă

răbdare către acci pe cari îi poate combate, iară către cei pe cari nu-i poate are îngăduință. De aceea când vorbim de Dumnezeu, niciodată nu zicem că el îngăduie sau are îngăduință (ὀρεσσις), ci totdeauna zicem că îndelung răbdă, are îndelungă răbdare (μακροθυμία), după cum zice și însuși fericitul Pavel, scriind în alt loc: „Sau nu bagi samă de bogăția bunătății lui și de îndelunga lui răbdare” ¹⁾ (Rom. 2, 4)?

„Întru toată îngăduirea” zice, adică nu numai acum, ci totdeauna. „Întru toată înțelegera și înțelepciunea duhovnicească”, căci altfel nu este posibil a cunoaște voința sa. Deși dânsii credeau că au cunoștința voinței lui, însă nu eră duhovnicească acea cunoștință. „Ca să umblați, zice, cu vrednicie Domnului”, căci numai așa calea voastră va deveni domnă de numele de creștin. Cel ce cunoaște filantropia lui Dumnezeu, și o cunoaște mai ales când vede că el a predat până și pe Fiul său,—unul ca acesta, zic, va avea încă o mai mare bunăvoință. Sau se poate explica și în alt mod: «Nu ne rugăm numai ca voi să cunoașteți voia lui, ci ca acea cunoștință să o probați prin fapte, căci cel ce cunoaște, fără însă să săvârșească fapte bune, va fi pedepsit». „Ca să umblați voi” zice, adică nu numai odată, ci totdeauna, căci după cum umblarea este necesară omului, tot așa de necesar este și a vieții cinstit. Purtarea noastră el o exprimă peste tot locul prin cuvântul umblare, preumblare (περιπατεῖν), arătând prin aceasta că astfel este viața noastră prezentă, și nu ca viața celor pământești. Pe lângă aceasta și lauda lor este mare, căci zice: „Să umblați voi cu vrednicie Domnului” și „întru tot lucrul bun”, adică neconținut să faceți fapte bune și să nu stați de loc. Aceasta o zice și mai sus în sens metaforic: „Făcând roadă și crescând spre cunoștința lui Dumnezeu”, și astfel să vă întăriți după puterea lui Dumnezeu, pe cât este cu putință omului.

¹⁾ Textul original este: „Ὁ τοῦ ἀλόδοτος τῆς χρηστότητος καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταρροῆς”, a căruia traducere exactă ar fi: Sau oare disprețuești bogăția bunătății sale și îndelunga sa răbdare și toleranță? (Trad.).

îndelungă răbdare unii către alții

„După tăria mărireii lui“. Mare este deci încurajarea lor. Și observați că el nu a zis putere (*δυναμις*), ci tărie (*ῥώμη*), ceea ce este cu mult mai mare. „După tăria mărireii lui“, zice, așa că prebălândeni slava lui stăpânește. „Să umblați voi cu vrednicie Domnului“. Aici e vorba de Fiul, care are stăpânire peste tot și în cer și pe pământ, că adecă slava lui peste tot stăpânește. Și nu zice în mod simplu întăriindu-vă, ci în așa mod, precum se cuvine celor ce servesc unui stăpân puternic. „Spre cunoștința lui Dumnezeu“, cu care ocazie se și atinge de cuvintele acelei cunoștinți, căci a nu cunoaște pe Dumnezeu după cum trebuie, aceasta înseamnă a se înșela omul pe sine singur. Cel ce nu cunoaște pe Fiul și nici pe Tatăl, cu drept cuvânt că are nevoie de cunoștință, căci fără aceasta la nimic nu folosește viața.

„Întru toată îngăduirea și îndelunga răbdare, zice, cu bucurie mulțumind lui Dumnezeu“ (Vers. 12). Apoi voind a-i mângâia, nu li amintește de cele viitoare, căci la acestea a făcut deja aluziune la început, zicând: „Pentru nădejdea cea gătită vouă în ceruri“, ci li amintește de cele deja existente, căci acestea sunt motivul celorlalte. Aceasta o face apostolul în multe locuri, și cu drept cuvânt, căci faptele deja petrecute asigură, și mai mult încă ridică pe auditor. „Cu bucurie, zice, mulțumind lui Dumnezeu“. Continuitatea și asociațiunea ideilor este aceasta: «Nu conținem a ne ruga lui Dumnezeu pentru voi, și a-i mulțumi pentru cele trecute». Ai văzut cum se introduce pe nesimțite în vorba despre Fiul lui Dumnezeu? Căci dacă îi mulțumim cu bucurie mare, apoi mari sunt și cele ce vorbim. Se poate de a mulțumi cineva numai de Trică, se poate a mulțumi și când se află amărît, după cum mulțamia Iob, întristat fiind, căci zicea: „Domnul a dat, Domnul a luat“ (Iob. 1, 21). Să nu zică cineva însă că faptele petrecute nu l' întristase, sau că durerea nu l' cuprinsese, și nici să se răpască acestui drept lauda cea mare ce i se cuvine. Când sunt împrejurări de acestea, noi mulțumim nu numai pentru frică sau pentru puterea lui cea negrăită, ci chiar și pentru însăși natura împrejurărilor.

„Celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților întru lumină“. Mare lucru a vorbit el aici, căci par'că, zice: «Cele dăruite nouă sunt de așa natură, încât ne-a făcut puternici nu numai pentru că ni-a dat, ci și pentru că ne-a împuternicit de a și primi». Aceasta o arată el prin expresiunea „celui ce ne-a învrednicit“. De exemplu: dacă ar ajunge cineva și împărat, ar putea da cui voeste stăpânia peste o provincie; dar atâta poate el da, adică poate să dea demnitatea de guvernator, însă nu va putea niciodată a-l face pe acest guvernator apt pentru postul său, ba încă de multe ori onoarea ce i-a conferit-o îl face ridicol. Dar când dă și demnitatea, și îl faceși demn de acea cinste, îl face și destoinic la treaba încredințată lui, atunci de sigur că faptul este mareț.

Tocmai aceasta spune apostolul aici, adică nu numai că ni-a dat cinstea, ci încă ne-a făcut și puternici de a o primi. Așa dar cinstea dată nouă este îndoită, pe deoparte că ni-a dat-o, iară pe de alta că ne-a făcut vrednici de acest dar. Și privește că el nu zice „celui ce ni-a dat“, ci „celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților“, adică celui ce ne-a rânduit pe noi împreună cu sfinții; și încă nu numai că ne-a rânduit, ci că ne-a și acordat favoarea de a ne bucura de fericirea lor. Fiecare își primește partea sa. E posibil însă de a fi cineva în același loc, și să nu se bucure de aceeași fericire cu a sfinților, dar a primi aceeași parte și să nu se bucure de fericirea lor, nu e posibil. E posibil de a fi și în aceeași soartă, fără însă a avea și aceeași parte, precum de ex. toți suntem în aceeași soartă, și totuși nu avem cu toții aceeași parte. Aici însă nu spune aceasta, ci vorbește despre parte la un loc cu soarta. Și de ce oare numește el soartă? Pentru cuvântul că nimeni nu se va învrednici de împărăția cerurilor prin propriile sale fapte, ci după cum soarta depinde mai mult de o întâmplare norocoasă, tot așa și aici. Nimeni nu va putea arăta vreodată o astfel de viață neprihănită, încât prin propriile sale fapte să poată a se învrednici împărăției cerurilor, ci totul este numai din darul lui. De aceea și zice: „Când veți face toate cele ce vi s'a poruncit vouă, ziceți: că slugi netrebnice suntem, că ce am fost datorii a face,

am făcut" (Luc. 17, 10). „În partea soartei sfinților întru lumină" atât în prezent, cât și în viitor, adecă întru cunoștință, căci mi se pare că el vorbește aici de amândouă la un loc.

După aceasta arată și bunurile de care ne-am învrednicit, căci nu este de mirare numai că ne-am învrednicit împărăției cerurilor, ci încă trebuia a adăoga și cine eram noi mai înainte, ceea-ce nu este tot una, despre cum zice: „Că abea va muri cineva pentru cel drept, că pentru cel bun poate și îndrăznește cineva a muri" (Rom. 5, 7).

„Care ne-a izbăvit pe noi, zice, din stăpânirea întunericului" (Vers. 13). Așa dar totul este al său: al său este de a acorda și acestea și acelea, și nicăieri nu putem zice că este meritul nostru. „Din stăpânirea întunericului", zice, adecă din stăpânirea înșelăminiei, a diavolului, a tiraniei. Și observați că el nu zice simplu, întuneric, ci stăpânirea întunericului, căci avea mare stăpânire asupra noastră, ne stăpânea în totul. Apoi dacă este grozav de a zice numai de diavolul, cu atât mai de nesuferit este când zice „din stăpânirea diavolului". Și ne-a mutat la împărăția Fiului dragostei lui". Așa dar nu numai că ne-a scăpat din întuneric, ceea-ce de altfel este un fapt destul de mare, dar și mai mare este încă că ne-a introdus în împărăția cerurilor, cu care ocazie a arătat filantropia sa. Și privește cât de variat este darul ce ni-a făcut, căci întâiu ne-a scăpat din întunericul răutăților, al doilea că ne-a și mutat în împărăția cerurilor.

„Care ne-a izbăvit pe noi" adecă nu numai că ne-a scăpat, ci încă că ne-a și izbăvit, ne-a mântuit, arătând prin aceasta marea ticăloșie în care ne găsim, pe deoparte, iar pe de alta învederând robirea diavolului. Mai arată apoi și ușurința cu care Dumnezeu a făcut aceasta, căci zicând „ne-a mutat" arată că a făcut ceea-ce se face cu un ostăș pe care-l mută șeful său din loc în loc. „La împărăția fiului dragostei lui". Nu spune numai împărăția cerurilor, ci a făcut cuvântul mai însemnat, căci o numește împărăția fiului său. Nimic nu este mai mare ca această laudă, după cum zice și în alt

loc: „De răbdăm, împreună vom și împărăși" (Timoth. 2, 12), adecă ne-a învrednicit aceluiași deopotrivă cu fiul. Și nu numai atât, ci încă pune cuvântul cu intensitate, căci zice „dragostei lui". Pe dușmani, pe cei întunecați, fără de veste i-a mutat acolo unde se găsește fiul, și chiar în acciași cinste cu el. Nu s'a mulțumit numai la aceasta ca să învedereze darul cel mare acordat, nu s'a mulțumit să spună „în împărăția", ci a adaos și „fiului" și nici numai la aceasta, ci a adaos „dragostei lui", ba încă a mers mai departe, căci a arătat și cinstea naturii lui, căci zice „care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut", decât, aceasta nu o spune imediat, ci mai întâiu vorbește de binefacerea lui către noi. Pentru ca un cumva auzind acestea să'ți închipui că totul este al Tatălui și să crezi că Fiul este afară, de aceea atribuie totul Fiului, precum iarăși atribuie totul Tatălui, căci acesta a mutat, iară acela a procurat, sau mai bine zis a fost cauza mutării, pentru că zicerea „Care ne-a izbăvit pe noi din stăpânirea întunericului" este egală cu cealaltă care urmează: „Întru care avem răscumpărarea prin sângele lui și iertarea păcatelor" (Vers. 14). Dacă nu am fi capătat iertarea păcatelor, nu ne-am fi mutat. Iată aici iarăși particula „întru care". Și nu zice slobozire de robie (λύτρωσιν) ci rescumpărare din robie (ἀπολύτρωσιν), astfel că nu e posibil a mai cădea vreodată și nici a fi muritori după rescumpărare.

„Care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, întâiu născut decât toată zidirea" (Vers. 15). Aici am ajuns la o chestiune de a ereziilor, pentru care vom amâna-o pe ziua de mâine, când vom dezlega-o, și când și voi veți fi cu mintea încordată și bine pregătiți. Dar dacă trebne a spune acum ceva, este că lucrul săvârșit de Fiul este cu mult mai mare. Și cum aceasta? Ei bine, aceea este imposibil — de a da împărăția celor ce rămân în păcate, pe când aceasta e mai ușor, căci numai a pregătit calea spre primirea darului. Ce spui? El ți-a iertat păcatele tale? Atunci el te-a apropiat de Dumnezeu. Iată cum apostolul a pus mai dinainte bazele dogmei.

„După tăria mării lui“. Mare este deci încurajarea lor. Și observați că el nu a zis putere (*δύναμις*), ci lărie (*ζόητος*), ceea ce este cu mult mai mare. „După tăria mării lui“, zice, așa ca pretulindeni slava lui stăpânește. „Să umblați voi cu vrednicie Domnului“. Aici e vorba de Fiul, care are stăpânire peste tot, și în cer și pe pământ, că adecă slava lui peste tot stăpânește. Și nu zice în mod simplu întărindu-vă, ci în așa mod, precum se cuvine celor ce servesc unui stăpân puternic. „Spre cunoștința lui Dumnezeu“, cu care ocazie se și atinge de cunoscutele acelei cunoștințe, acei a nu cunoaște pe Dumnezeu după cum trebuie, aceasta înseamnă a se înșela omul pe sine singur. Cel ce nu cunoaște pe Fiul și nici pe Tatăl, cu drept cuvânt că are nevoie de cunoștință, căci fără aceasta la nimic nu folosește viața.

„Întru toată îngăduirea și îndelunga răbdare, zice, cu bucurie mulțumind lui Dumnezeu“ (Vers. 12). Apoi voind a-i mângâia, nu li amintește de cele viitoare, căci la acestea a făcut deja aluziune la început, zicând: „Pentru nădejdea ce-a gătită vouă în ceruri“, ci li amintește de cele deja existente, căci acestea sunt motivul celorlalte. Aceasta o face apostolul în multe locuri, și cu drept cuvânt, căci faptele deja petrecute asigură, și mai mult încă ridică pe auzitor. „Cu bucurie, zice, mulțumind lui Dumnezeu“. Continuitatea și asociațiunea ideilor este aceasta: «Nu conținem a ne ruga lui Dumnezeu pentru voi, și a-i mulțumi pentru cele trecute». Ai văzut cum se introduce pe nesimțite în vorba despre Fiul lui Dumnezeu? Căci dacă îi mulțumim cu bucurie mare, apoi mari sunt și cele ce vorbim. Se poate de a mulțumi cineva numai de frică, se poate a mulțumi și când se află amărît, după cum mulțămia Iob, întristat fiind, căci zicea: „Domnul a dat, Domnul a luat“ (Iob, 1, 21). Să nu zică cineva însă că faptele petrecute nu l întristase, sau că durerea nu l cuprinsese, și nici să se răpiască acestui drept lauda cea mare ce i se cuvine. Când sunt împrejurări de acestea, noi mulțămim nu numai pentru frică sau pentru puterea lui cea negrăită, ci chiar și pentru însăși natura împrejurărilor.

„Celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților întru lumină“. Mare lucru a vorbit el aici, căci par'că zice: «Cele dăruite nouă sunt de așa natură, încât ne-a făcut puternici nu numai pentru că ni-a dat, ci și pentru că ne-a învrednicit de a și primi». Aceasta o arată el prin expresiunea „celui ce ne-a învrednicit“. De exemplu: dacă ar ajunge cineva și împărat, ar putea da cui voeste stăpânia peste o provincie; dar atâtă poate el da, adică poate să dea demnitatea de guvernator, însă nu va putea niciodată a-l face pe acest guvernator apt pentru postul său, ba încă de multe ori onoarea ce i-a conferit-o îl face ridicol. Dar când dă și demnitatea, și îl faceși demn de acea cinste, îl face și destoinic la treaba încredințată lui, atunci de sigur că faptul este mare.

Tocmai aceasta spune apostolul aici, adică nu numai că ni-a dat cinstea, ci încă ne-a făcut și puternici de a o primi. Așa dar cinstea dată nouă este îndoită, pe deoparte că ni-a dat-o, iară pe de alta că ne-a făcut vrednici de acest dar. Si privește că el nu zice „celui ce ni-a dat“, ci „celui ce ne-a învrednicit pe noi în partea soartei sfinților“, adică celui ce ne-a rânduit pe noi împreună cu sfinții; și încă nu numai că ne-a rânduit, ci că ne-a și acordat favoarea de a ne bucura de fericirea lor. Fiecare își primește partea sa. E posibil însă de a li cineva în acelaș loc, și să nu se bucure de aceeași fericire cu a sfinților, dar a primi aceeași parte și să nu se bucure de fericirea lor, nu e posibil. E posibil de a fi și în aceeași soartă, fără însă a avea și aceeași parte, precum de ex. toți suntem în aceeași soartă, și totuși nu avem cu toții aceeași parte. Aici însă nu spune aceasta, ci vorbește despre parte la un loc cu soarta. Și de ce oare numește el soartă? Pentru cuvântul că nimeni nu se va învrednici de împărăția cerurilor prin propriile sale fapte, ci după cum soarta depinde mai mult de o întâmplare norocoasă, tot așa și aici. Nimeni nu va putea arăta vreodată o astfel de viață neprihănită, încât prin propriile sale forțe să poată a se învrednici împărăției cerurilor, ci totul este numai din darul lui. De aceea și zice: „Când veți face toate cele ce vi s'a poruncit vouă, ziceți: că slugi netrebnice suntem, că ce am fost datori a face,

¹⁾ Spunând acestea pămă acum, noi trebne a începe în vorba, și a ne aminti într'una că ne-am bucurat de miste astfel de binefaceri, și vesuie să rumegăm în noi însuși despre darul lui Dumnezeu, adică de ce aume ne-am izbăvit și ce am câștigat, căci numai așa ne vom arăta recunoscători, și numai cu chipul acesta vom face a crește dragostea noastră către dănsul. Ce spui omile? Ai fost chemat în împărăția lui Dumnezeu, și tu încă caști a lung, încă te scarpini, încă stai în amortire? Dacă ar fi trebuit ca să calci peste mii de morți pe fiecare zi, oare nu ar fi trebuit ca toate să le suferi? Când e vorba de a câștiga vre-o întâietate, vom să zic vre-o stăpânire oarecare, faci orice ca să reușești, iară când e vorba de a te face partaș împărăției unului născut din Dumnezeu, oare nu trebue a sări pe deasupra a mii de săbii și a te arunca chiar în foc? Și încă nu numai aceasta, dară ce e și mai grozav, că trebuind a pleca de aici, în loc tu să plângi, te dezmerzi în petreceri cu cei de aici, ca unul ce ești iubitor al trupului. Și din ce cauză oare consideri moartea ca ceva de spaimă? Dezmerdarea de sigur că este cauza acestora. Cel ce își petrece aici pe pământ de multe ori cea mai amărită viață, ar trebui ca să dorească mai curând a zbură și a scăpa de aici. Noi însă pătimim același lucru ca și puii cei mici de rândunica, cari voiesc a rămânea pentru totdeauna în cuibar, și cari deu cât vor rămânea mai mult, cu atât vor deveni mai slabi și biceșnici. Viața prezintă este un fel de cuibar lipit cu lut și paie. Chiar de 'mi vei arăta casele cele mai frumoase, ba până și palatele împărătești care strălucese de aur mult și pietre prețioase, și tot nu vom crede că se deosebesc de cuibarele rândunecelor, care la cea mai mică intemperie vor cădea toate dela sine. Numesc intemperie aceea zi îngrozitoare, pentru mii numai, și nu pentru toți, căci și Dumnezeu zi și noapte chiamă la sine pe toți, deopotrivă, fie drept, fie păcătoși. Astfel numesc și eu aceea zi, intemperie, furtună, sau mai bine zis iarnă groznică. Dacă în timpul verei nu ne vom hrăni bine,

¹⁾ Partea morală. Trebue a ne aminti neconținut de binefacerile lui Dumnezeu și a nu ne abate dela dănsul. Despre judecată și pedeapsă, și că noi trebue a plânge și a ne întristi, ca să ne izbăvim de dănsa. (Veru).

ca să putem zbură când va veni acea iarnă, nu ne vor lua pe lângă ele numele noastre, ci ne vor lăsa spre a ne prăpădi de loame, sau ră cuibarul căzând jos ne vom nimici. Întocmai ea și pe un cuibar, și chiar mai ușor decât pe un cuibar, va strică Dumnezeu totul, refăcând și reformând din nou. Cei ce nu pot zbură, nu vor putea întâmpina pe Dumnezeu în văzduh, de oarece fiind hrăniți rău nu au aripile ușoare; toți aceștia vor cădea jos, după cum se cade a pătini. Puii cei mici de rândunica când cad jos, iute sunt pierduți, noi însă nu ne vom pierde, ci vom fi muncii vecinic. Iarna și intemperie grozavă va fi și timpul acela, ba încă mai cumplită decât acestea, căci nu vor fi puhoae de ape, ci răuri de foc, nu va fi intemperie din cauza norilor, ci intemperie nesfârșită, încât nu se va mai vedea nici cerul, nici aerul, ca astfel să se îngrozască mai mult decât cei îngropați în pământ.

De multe ori spunem acestea, dar nu convingem pe unii; decât, nu este nimic de mirare, dacă și eu ca un om de nimic pătimesc din acestea, de vreme ce și profetii au păținit așa vorbind de astfel de lucruri, ba încă vorbindu-li câteodată de resboiu chiar, sau și de robie. Și Sedechia era înfrumțat de Ieremia, și totuși nu se rușina. De aceea și ziceau Profetii: „Vai de cei ce zic: degrabă să se apropie cele ce va face, ca să vedem, și să vie sfatul sf. lui Israel, ca să-l cunoaștem“ (Isaia 5, 19). Deci să nu ne mirăm de aceasta. Nici cei de pe vremea potopului nu credeau, ci tocmă atunci au crezut când nu mai aveau nici un folos. Nici cei din Sodoma nu credeau și nici nu se așteptau la catastrofă, ci au crezut tocmă când nu mai aveau nici un câștig din credința lor. Și ce vorbesc eu de cele viitoare? Cine se așteaptă chiar în prezent, la atâtea fapte ce se succed oare periodic în diferitele părți ale pământului, ca de pildă rezboae, cutremure de pământ, omoruri, etc.? Deși acestea sunt mai convingătoare decât istoria potopului, totuși lasă în nepăsare pe mulți. Aceia de pe timpul potopului nu mai avuseser înaintea lor vr'un exemplu, nici nu auzise de sf. Scripturi, pe când în timpul acesta mii de fapte s'au desfășurat, fie în ochii noștri, fie în timpul părinților noștri, și totuși mulți nu cred. Dar de

*de vreme ce
cele luxur
= caile de
rândunilor*

unde vine oare necredința aceasta? Din usurătatea sufletului; mănâncă și bea, și de aceea nu cred. Căci ce voește cineva aceea și crede, aceea și așteaptă, iară cei ce vorbesc contrariul, după părerea lor alina-ază.

Dar să nu pătim și noi ca aceia. Nu va mai fi potop de acum, și nici osânda nu este aici până în sfârșit, ci începutul pedepselor este moartea celor necredincioși, căci va fi judecată atunci. «Și cine a venit de acolo, zici, și ne-a spus»? Dacă voești să glumești vorbind aceasta, nu este bine, căci nu e bine de a glumi în astfel de lucruri primejdioase. Dar dacă este așa

eu adevărat, și tu nu crezi că vor fi, apoi cum de te numești creștin? — și aici nu vom spune nimic din celelalte argumente. Pentru ce ai primit barea renașterii? Pentru ce vii la biserică? Nu cumva oare noi făgăduim atunci (la botez) numai principii, numai banalități? De ce deci vii dacă nu crezi scripturilor? Toată

speranța noastră este la cele viitoare. Deci dacă tu nu crezi cuvintelor lui Christos, eu nu te voi numi creștin, să nu fie, ci mai rău încă și decât păgânii. Și de ce? Pentru că crezând pe Christos de Dumnezeu, nu crezi lui ca lui Dumnezeu. O astfel de consecință are numai neevsevia păgânilor, căci cel ce nu crede pe Christos a fi Dumnezeu, de necesitate că nici nu crede în el; dar neevsevia tu nici măcar nu are o consecință logică, căci îl mărturisești a fi Dumnezeu, însă nu voești a crede cuvintelor lui. Aceste vorbe sunt zise din beție, din dezmiardări, din îmbibări. „Să mâncăm și să bem, căci mâine vom muri” (I Corint. 15, 32), zice Apostolul, repetând principiul școlii lui Epicur, deși eu zic că nu mâine, ci atunci când zici asemenea vorbe, deja ai murit. Așa dar cu nimic nu ne vom deosebi de porci sau de ne învățătoare? spune-mi. Căci dacă nu este nici judecată, nici recompensă, nici tribunal, apoi din ce cauză am fost cinstiți cu un astfel de dar, cu darul cuvântului zic, și al rațiunii, și toate le avem supuse nouă? De ce oare noi stăpânim, iară animalele și toate celelalte sunt stăpânite? Privește cum diavolul din toate părțile se grăbește a ne îndupleca ca să ignorăm darul lui Dumnezeu. Amestecă la un loc pe sclavi cu stăpânii lor, întocmai ca și un neguțator de sclavi sau slugă nerecunoscătoare, care se silește de a atrage pe cel liber în aceeași înjosire ca și dânsul. Dar apoi

mi se pare că cel ce distruge ideea de judecată, distruge totodată și ideea de Dumnezeu. Diavolul în totdeauna este același, căci el ni pune înainte toate în mod metodic, și nu deodată, ca astfel să ne păzim de el. Dacă nu este judecată, apoi Dumnezeu nu este drept, — acestea le vorbesc ca om, — dar dacă Dumnezeu nu este drept, apoi nu este Dumnezeu, și dacă Dumnezeu nu există, apoi totul din lume se poartă la întâmplare, nu este prin nimeni nici virtute și nici răutate. Dar el nu spune pe față nimic din acestea. Ai văzut eugenul cel viclen al diavolului? Ai văzut cum el voeste a aduce pe om în rândul neevvățătoarelor, sau mai bine zis în rândul fiarelor sălbatice, în rândul demenților? Deci să nu'i credem lui. Este judecată omule, nevoroci! Eu știu de unde ajungi la niște astfel de raționamente; multe nu'i sunt cunoscute, te-ai lovit de multe obstacole, nu ai curaj, crezi că ești consecință cuvintelor tale, consecință și cu natura lucrurilor. «Nu am să'mi torturez eu spiritul, zici, eu așteptarea gheenii; chiar de ar fi gheena eu îl voi convinge că nu este, zici, mi voi ocupa aici cu plăcerile și cu dezmiardările». Apoi de ce adăogi păcate peste păcate? Dacă ai păcătuit și crezi că este gheena, vei da seama numai de acestea, dar dacă vei mai adăogi și o asemenea impietate, vei da seama și de aceste raționamente greșite, așa că mângăierea ce o ai avut pe un timp scurt, va fi cauză de o pedeapsă încontinuu. Dar lie; ai păcătuit. Apoi atunci de ce îndemni și pe alții să păcătuiască, spunând că nu este gheena? De ce înșeli pe cei mai simpli? De ce deslegi mâinile poporului? În partea ta totul s'a răsturnat pe dos; nici cei însemnați nu vor deveni mai însemnați, ei leneși, și nici cei răi nu se vor depărta de rele, ei încă mai răi vor fi. Nu cumva oare dacă vom corupe pe alții, vom avea iertarea păcatelor? Nu ai văzut pe diavol cum s'a încercat să prăbușească pe Adam? Și oare prin aceasta a căpătat el vre-o iertare? O astfel de purtare este motiv însă de o mai mare pedeapsă, căci nu astfel de om va fi pedepsit nu numai pentru propriile sale păcate, ci și pentru păcate străine. Să nu ne închipuim că dacă vom prăbuși pe alții în prăpastia în care suntem noi, vom face tribunalul acela mai indulgent către noi, ci încă din contra se va arăta către noi mai aspru. De ce ne împingem unii pe alții ca să ne pierdem? Acest

fapt este satanicesc. Ai păcătuit, omule? Ai pe stăpânul liantrop; roagă-l, plângi, oftează, înfricosăză și pe alții, și li cere ca să nu cadă și ei în aceleași păcate. Dacă un servitor alungat din slujbă, ar spune acasă fiului său cauza pentru care a fost alungat, și i-ar zice: «Fiule, eu am disprețuit pe stăpân, tu însă silește-te de a-i plăcea, ca să nu pătești ca mine», care nu va avea iertare? spune-mi. Nu-l va muia și îmblânzi pe stăpân? Dar dacă tu lași la oparte asemenea cuvinte, și-i vorbești contrariul, că adică nu răsplătește fiecarea după osteneala sa, că toate cele din casa lui se petrec în învalmășală, și cele bune ca și cele rele, că nu este mulțumire în casa aceasta, — apoi atunci cam ce idee va avea de tine stăpânul? Oare nu vei avea o mai mare răspundere? Cu drept cuvânt că vei avea: în cazul acela greșala lui se va justifica oare-cum, deși poate nu în total va fi ușurat, dar în cazul din urmă nicidecum. Dacă nu altceva, cel puțin adu-ți aminte de bogatul din evanghelie, care găsimdu-se în gheena, zicea: „Părinte Abraamo, rogu-te ca să-l trimiți pre dânsul în casa tatălui meu, că am cinci frați, ca să li spună lor, ca să nu vie și ei la acest loc de muncă” (Luca 16, 27, 28), și cum n'a putut să trimită pe Lazăr, ca astfel să nu oazi și tu în același nenorocire. Să fugim deci de asemenea vorbe satanicești.

«Dar ce? zici tu, când ne întreabă despre aceasta Elinii, oare nu trebuie să li răspundem? Așa dar punând pe creștin în confuziune, sub pretext de a răspunde Elinului, tu constințezi o astfel de dogmă satanică? Fiindcă tu discutând despre suflet nu te convingi de aceasta, apoi voești a aduce pe alții de martori. Dacă este nevoie de a discuta cu Elinul, nu de aici trebuie să începi discuținea, ci de acolo, că sau Christos este Dumnezeu, și Iul lui Dumnezeu, sau demonii lor sunt Dumnezeii. Când tu deslegi mai dinainte aceasta, toate cealalte vin dela sine. Însă mai înainte de a stabili acest princip, este în zadar de a discuta despre responsabilitate și recompense; mai înainte de a cunoaște începutul, sau principiile elementare, este ceva prostesc de a începe cu sfârșitul. Nu crede Elinul în judecata cea mai de pe urmă? Același suferă ca și tine, fiindcă și el are pe mulți din ai săi, cari au filosofat asupra acestui punct, deși spuneau

că va suferi numai sufletul separat de corp, dar eu toate acestea au stabilit și îi nu tribunal oarecare. Înscemnătatea acestui princip este atât de învoderată, încât nu este nimeni care să o ignoreze, ci și poeții și eu toți în fine concordează în aceea că va fi tribunal, va li judecată. Astfel că și el mai întâiu nu credea celor spuse de ai săi. Nici Iudeii nu se îndoește despre aceasta, și nici chiar cel mai simplu om. De ce dar să ne înșelăm pe noi înși-ne? Iată asemenea vorbe le spui mie, dar ce vei putea spune lui Dumnezeu care a plăsmuit inima noastră a fiecarea în parte? Ce-l vei răspunde lui, care știe toate cele din cugetul tău? Ce vei spune celui ce există și lucrează, și este mai tăios decât orice sabie ascuțită pe amândouă părțile? Căci spune-mi în sinceritate: tu nu te scârbești în sufletul tău când păcătuiești? Dar, cum oare s'a putat infiltra în tine automat o astfel de înțelepciune, că păcătuiind să te întristezi singur, și să te scârbești contra ta? Aceasta cu adevărat că este o mare înțelepciune. Tu singur te mârnești și ți pare rău de păcatul făcut, dar oare cel ce ți a dat și o astfel de pricepere, lasă ca totul din lumea aceasta să se poarte încoace și încolo fără nici o rațiune, fără nici un scop final? Regula generală este și va fi: Nici un muritor care viețuiește în fapte bune, nu se îndoește despre judecata cea mai de pe urmă, fie el Elin, fie eretic, și nimeni din acei ce trăiesc în fapte rele — afară poate de puțini — nu acceptă credința despre înviere. Aceasta o și spune Profetul: „Cel păcătos, după mulțimea mâniei lui nu va căuta, nu este Dumnezeu înaintea lui“, și de ce oare? „Spurcă-se căile lui în toată vremea“ (Ps. 9, 24, 25), zice, adică „să mâncăm și să bem, căci ca mâine vom muri“, aceasta este deviza lui. Vezi că este înjositor de a spune aceasta? Deci, toate acele vorbe contra învierii obstesci sunt zămislite din a mâncă și a bea. Însă sufletul nostru nu primește o astfel de judecată greșită, căci ar fi înlocuit cu acel omoritor de oameni, care închipuindu-și că nu va fi prins, omoară, pe când dacă în criteriul conștiinței lui ar fi judecat profund, nu ar fi ajuns atât de repede la crimă. Știe el foarte bine, însă s'a prefăcut că nu știe, ca să nu se chinuiască cu conștiința și cu frica, căci de altminteru ar fi fost mai slab așa viețuind în cu-

tezanța sa. Tot așa și cei ce păcătuiesc, căci și aceștia rostogolindu-se pe flece zi în păcatele lor, nu vor a cunoaște, deși conștiința lor li spune ceea-ce e bine.

Dar să nu ne uităm la aceștia, căci va fi judecată; va fi judecată, zic, va fi înviere, căci Dumnezeu nu va lăsa în părăsire atâtea fapte ale sale.

De aceea vă rog, ca depărtându-ne de rele, să ne îndelețnicim cu faptele cele bune, ca astfel să primim cuvântul cel adevărat prin Christos Iisus Domnul nostru. Deși de altminterlea ce este mai ușor de primit? Oare nu este mai ușor de a primi învierea morților, decât destinul sau fatalitatea aceloră? Credința aceea este credința nedreptății, a nelogicei, a cruzimei, a neomeniei, pe când aceasta este a dreptății, a aceluia care împărtășește după vrednicie; și totuși îi nu primese acest raționament. Care este cauza? Lenea și trândăvia, căci nimeni, având în capul său minte, nu acceptă acea credință rătăcită. Chiar și printre Elini, numai acei cari spun că și plăcerile au un sfârșit, primese acea credință, pe când cei ce iubesc virtutea nicidecum, ei o aruncă ca nelogică. Deci dacă printre Elini este așa, apoi cu atât mai mult se poate zice de creștinii cari viețuiesc în virtute și cred în cuvântul învierii. Acum tu privește cum diavolul a făurit două lucruri contrare; pe de o parte să neglijăm în fapta bună, iar pe de alta ca să-l servim pe el, și prin fiecare din acestea el prinde în cursă pe păcătos. Dar ce răspuns va putea să dea acel ce nu crede în niște fapte atât de miraculoase, ei în aiurările și în bârfelile aceloră? Să nu ne hrănim cu speranța că poate vom câpăta iertare, ei venindu-ne în fire, să ne îndelețnicim cu virtutea, și să viețuim cu adevărat în Dumnezeu, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, să cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut, întâiu născut decât toată zidirea. Căci întru dânsul s'au zidit toate, cele cerești și cele pământești, cele văzute și cele nevăzute, ori

domniile, ori începătoriile, ori stăpâniile, toate printr'ânsul și întru dânsul s'au zidit. Și el este mai 'nainte de toate, și toate întru dânsul sunt așezate, și este capul trupului bisericii“. (Cap. 1, 15—18).

Astăzi este necesar de a'mi plăti datoria pe care am amânato ieri, ca astfel să o propun engetelor voastre reținute. Vorbind Pavel de demnitatea Fiului a spus acestea, după cum am arătat: „Care este chipul lui Dumnezeu celui nevăzut“. Al cărui chip vorești să fie? Al lui Dumnezeu? Așa dar este întocmai cu a celui pe care l' ai pui înainte. Dacă este chipul lui Dumnezeu, bine, căci este Dumnezeu și Fiul lui Dumnezeu, dar dacă este chipul omului, spune-mi, și nu voi depărta de el ca de un maniac. De ce oare nicaieri nu se numește îngerul nici chip, nici fiu, ei în ambele cazuri se zice numai despre om? Pentru ce? Pentru că atunci învederându-se sublimitatea naturii, inte ar fi adus pe mulți în adorațiunea îngerilor, și deci în cea mai mare impietate; pe când așa umilința și nicimea garantează siguranța faptului, și nu ne lasă, chiar de am voi, ca să lăsmăm așa ceva și să pogo-rim pe Cuvântul (fiul lui Dumnezeu) jos. De aceea unde este multă umilință, acolo scriptura cu curaj vine și precizează onoarea, pe când unde natura este mai mare niciodată. Insa chipul celui nevăzut, este și el deopotrivă nevăzut, căci altminterlea nu ar mai fi chip. Chipul, sau icoana, întru cât este chip, chiar și printre noi oamenii trebuie a fi întocmai, ca de ex. în fisiognomie și asemănare. In cazul de față însă, nu este posibil aceasta, și dacă ai cântă să aști așa ceva cu preciziune, ai do-vedi prin aceasta mai mult o abilitate oarecare ome-nească, care în multe părți greșeste, sau mai bine zis totdeauna, pe când unde este Dumnezeu, ea în cazul de față, niciodată nu greșeste, și nici ea n'ar putea izbuti în cercetările sale. Deci dacă el este creatură, cum de este chipul Creatorului? Căci nici calul nu este chipul omului. Dacă chipul nu învederează perfecta asemănare cu cel nevăzut, ce împiedecă și pe îngeri de a nu fi și ii chip, căci și dânsii sunt nevăzuți, nu însă și lor și nevăzuți? «Dar, zic ereticii, spiritul este nevăzut». Și fiindcă este nevăzut, apoi pentru aceasta

este chip? Și nu cumva și îngerii sunt chipuri în așa fel ca și dânsul?

„Întâiu nascut decât toată zidirea“. Deci ce zice îi? «Iată că a fost creat». Și de unde o scoți aceasta? spune-mi: «Fiindcă apostolul a spus „întâiu nascut“. Dar n'a spus întâiu creat, ci întâiu nascut. Apoi dacă vorbind de cel întâiu nascut zici că el a fost creat, ce vei spune când vei auzi numindu-se și frate? Căci Sf. Scriptură îl numește frate deopotrivă cu noi în totul. Acum tu privește, că prin aceasta noi îi vom sustrage și însușirea lui de creator, și vom pretinde că el nu se deosebește de noi nici cu demnitatea, și cu nimic nu este mai superior nouă. Dar cine, având minte, ar putea susține aceasta? A fi cel întâiu nascut nu este semnificativul nici al demnității, nici al cinstei și nici a altceva, ci numai al timpului. Ce înseamnă deci „cel întâiu nascut“? «A fost creat» zici. Bine, dar dacă e așa, apoi atunci are și frați. Dealtminteri cel întâiu nascut este la fel, voi să zici de o ființă, cu cei al căror întâiu nascut este. Deci fiul fiind cel întâiu nascut înaintea tuturor, căci zice „decât toată zidirea“, urmează de la sine că D-zeu-Cuvântul este de o ființă și cu pietrele, și cu lemnele, și cu mine. Dar spune-mi ce învederează zicerea „Cel întâiu nascut din morți“ (Colos. 1, 18)? și privește că n'a zis al morților, ci cel întâiu nascut din morți. Și n'a zis că el cel întâiu a murit, ci, că cel întâiu nascut din morți a înviat. Astfel că nimic altă nu învederează, decât că el s'a făcut pargă a învierii. Tot așa deci și în cazul de față.

După aceasta apostolul intră în înseși dogma. Și pentru ca să nu-și închipuie îi pe Fiul lui Dumnezeu a fi mai tânăr oarecum, că adecă mai înainte îngerii a trăgeau către Dumnezeu, iară acum Fiul, arată mai întâi că îngerii nu au putut face nimic, și al doilea că Fiul este înainte și de îngeri, iară dovada că el există mai înainte și de îngeri este, că și aceștia au fost creați de dânsul. „Căci întru dânsul s'au zidit toate“ zice. Ce pot spune aici discipulii lui Pavel al Samosatelor? „Cele din ceriu“, adecă tocmai ceea ce era atunci în discuțiune, apostolul o a pus mai înainte. Și cele de pe pământ“. iară mai departe zice

„Cele văzute și cele nevăzute“, adecă nevăzute ca de ex. spiritul și câte au fost create în cer, iară văzute ca de ex. oamenii, soarele, cerul, etc. „Ori scaunele“,—adecă ceea-ce este de toți mărturisit o lasă și pune ceea-ce era în discuțiune. — „Ori scaunele, ori domniile, ori începătoriile, ori stăpâniile“. Zicerea „ori“ „ori“ este periphrastică al totului, sau mai bine zis cuprinde în sine totul, în acelaș timp încă începând cu cele mari ajunge la cele mici. „Toate printr'însul și întru dânsul s'au zidit“, zice: Iată acum că expresiunea *ἐν αὐτῷ* înseamnă printr'însul, căci după ce zice că „întru dânsul“ (*ἐν αὐτῷ*) adăogă imediat „printr'însul“ (*δι' αὐτοῦ*). Dar ce înseamnă oare expresiunea „întru dânsul“? Adică că de dânsul depinde ființarea tuturor. Nu numai că le-a adus la ceea-ce sunt, diu ceea-ce nu eran, dar că tot el le stăpânește și acum, așa că dacă s'ar sustrage de sub pro-nia lui, s'ar pierde și s'ar nimici. Apostolul n'a zis că el le stăpânește, căci ar fi fost poate cuvântul mai greoiu, ci, că de dânsul depind. E de ajuns ca ele să caute numai către dânsul, și el le stăpânește și le concentrează, le reunește la un loc. Astfel deci „cel întâiu nascut“ este ca temelie. însă aceasta nu învederează că el este de o ființă (*ὁμοούσιος*) cu creaturile, ci, că prin el sunt toate și printr'însul se guvernează, fiindcă și Pavel când zice „Temelie am pus“ (I. Corint. 3, 10) nu spune de existența, de ființa acelei temelii, ci de acțiunea ei. Si ca să nu crezi că el este servitoriu, arată că însuși el stăpânește cele făcute,—deși după noi este un fapt mare, căci nu este mai puțin ca a crea, de oarece a crea este chestiune de artă, pe când a stăpâni este rezultatul pronoiei sale.

„Și el este mai înainte de toate“ zice. Aceasta se cuvine lui Dumnezeu. Dar unde este Pavel al Samosatelor? „Și toate întru dânsul sunt așezate“, adecă crearea lor, ființa lor de dânsul depinde. Vedeți cum el încontinuu se învârteste cu cuvintele în jurul aceleiași idei, ca și chirurgul în jurul mai multor rane, cu scop vădit de a scoate din rădăcină credința cea vătămătoare a ereticilor. Dacă el a spus atâtea, și încă s'a ivit după trecere de atâta timp Pavel al Samosa-

telor cu eresul său, cu cât mai mult încă dacă nu ar fi spus acestea? „Și toate într-un dânsul, zice, sunt așezate“. Dar cum sunt așezate în cel ce nu există? Așa că și crearea îngerilor tot la dânsul se rapoartă. „Și el este capul trupului bisericii“ (Vers. 18). După ce a vorbit despre demnitatea lui, mai la urmă spune și despre filantropia lui. „El este, zice, capul trupului bisericii“. Nu zice că el este capul plinătății, ci al trupului bisericii, voind prin aceasta a ni-l arăta mai familiar, mai apropiat, învederând încă că cel ce este atât de înalt și mai presus de toți, și-a apropiat de dânsul pe toți cei de jos. Peste tot locul deci, el este cel întâiu; sus cel întâiu, în biserică cel întâiu, căci este cap, în înviere cel întâiu. Și aceasta este ceea ce spune mai la vale: „Ca să fie într-un toate el cel întâiu“, în cât și în creațiune el este cel întâiu. Și tocmai aceasta este principalul pentru Pavel, adică să arate că el este cel întâiu și în creațiune, căci dacă se probează că el este mai înainte și de îngeri, dela sine urmează că îngerii fac ceea ce el poruncește. Este de admirat cum Pavel se luptă de a-l arăta tot pe el cel întâiu și în creațiune (ca om), deși aiurea (în Cartea Facerii) se spune că cel întâiu este Adam, ceea ce și este, — însă el (Christos) este capul bisericii mai înainte încă de facerea lui Adam, mai înainte de ori-ce om. El este capul bisericii, adică cel întâiu, după cum este cel întâiu în creațiune, și după cum este cel întâiu și între oameni, întâiu după trup, zic. De aceea și aici ca și acolo, el este cel întâiu; de aceea și aici apostolul îl numește cel întâiu născut (πρωτότοκος).

Deci ce înseamnă „Cel întâiu născut din morți?“ Adece cel întâiu înviat înaintea tuturor, cel ce este mai înainte de veci. Aici însă apostolul a întrebuințat expresiunea pângă (ἀπαρχή) zicând: „Care este începutură (ἀπαρχή = pângă) întâiu născut din morți, ca să fie într-un toate el cel întâiu“ arătând prin aceasta că sunt și alții înviați din morți, pe când fiind vorba de creațiune nu întrebuințează această expresiune. Acolo îl numește „chip al celui nevăzut și numai după aceasta adaogă „întâiu născut“ (πρωτότοκος). „Că într-un el bine a voit să locuiască toată

împlinirea, și printr'ânsul să împace toate spre sine, făcând pace prin sângele crucei lui printr'ânsul¹⁾, ori celor de pe pământ, ori celor din cer“. (Vers. 19. 20). «Câte sunt ale Tatălui, zice, acestea sunt și ale Fiului, și încă cu mai multă putere, căci a fost și mort, și astfel s'a unit pe sine cu noi». Il numește pângă (ἀπαρχή) vorbind ea de un fruct oarecare. Nu a zis înviere, ci pângă a învierii arătând prin aceasta că pre toți ne-a sfințit, și el s'a proadus ca o jertfă. „Împlinirea“. Această expresiune unii o raportează dumnezeirii sale, după cum Ioan, când zice: „Și din plinirea lui noi toți am luat“ (Ioan, 1, 16), adece unde este Fiul, acolo locuiește, și nu vre-o energie numai ci însăși ființa sa. Nu arată nici o altă cauză, fără numai bunăvoință a lui Dumnezeu, după cum și zice: „Că într-un el bine a voit“. „Și printr'ânsul să împace toate spre sine“. Ca nu cumva să crezi că el a luat slujba servitorului, de aceea apostolul zice „spre sine“. Și cu toate acestea în alt loc (II. Cor. 10, 18) zice că toate sunt dela Dumnezeu, care ne-a împăcat prin Iisus Christos. Bine a zis „Printr'ânsul să împace“, pentru că deși eram împăcați, totuși eră trebuitoare împăcarea desăvârșită, în cât să nu-l mai dușmănim. Și cum aceasta? O lămurște mai jos, căci arată nu numai împăcarea, ci și modul împăcării: „Făcând pace, zice, prin sângele crucei lui, printr'ânsul“. Pe de o parte împăcarea aceasta arată dușmănia ce eră, iar pe de alta înecetarea războiului²⁾. „Prin sângele crucei lui printr'ânsul, ori celor de pe pământ, ori celor din cer“. Mare fapt este și de a împăca, însă a împăca prin-

¹⁾ *Notă.* În edițiunea pe care a avut-o în vedere Sf. Chrysostom, nu există expresiunea *printr'ânsul* în această frază, ci numai în cea precedentă. Adaosul acesta este după Codicul E. (Trad).

²⁾ *Notă.* Textul este precum urmează: „Αὐτὸς ὁ ἀποκαταλλάξας τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν ἐξηγομένης διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ...“ Verbul ἀποκαταλλάσσει se întrebuințează principalmente când e vorba de împăcarea a doi oameni cari se dușmăneau, pe cântul verbul ἐξηγομένης se întrebuințează vorbindu-se de împăcarea celor ce se războiesc. celor ce se bat în războiu.

astăzi însă nu numai ingerii
ci deops nemorele credincioșilor

tr'ânsul încă mai mare. Si cum este mai mare faptul împăcării prin tr'ânsul? Pentru că s'a săvârșit prin sângele lui, și nu numai prin sângele lui, ci ceea-ce este mai mare încă, că prin cruce. Astfel că patru sunt minunile săvârșite de el cu această ocazie: ne-a împăcat cu Dumnezeu, prin tr'ânsul, prin moarte și prin cruce. Vai! Cum le-a amestecat el pe toate iarăși! Ca să nu crezi că toate aceste fapte sunt unul numai, și nici crucea să o crezi că este ceva mare prin sine înseși, apoi zice mai la urmă „prin tr'ânsul”. Si cum de zice el că acesta este un fapt mare? Pentru că nu a spus numai vorbe, ci s'a dat pre sine preț de împăcare, și astfel totul a făcut.

Dar oare ce înseamnă: „cele din cer”? Cele de pe pământ cu drept cuvânt le-a împăcat, de oare ce erau plini de dușmănie și în multe feluri ne deparțasem de dânsul, și fiecare din noi se resculă nu numai contra celorlalți, ci și contra sa însuși, — dară cele din ceruri cum le-a împăcat? Ce? Oare eră și acolo luptă? Oare cră și acolo războiu? Dar atunci cum de ne rugăm noi: „Facă-se voea ta, precum în cer, și pe pământ” (Math. 6, 10)? Deci ce înseamnă aceasta? Se despărțise pământul de cer; ingerii devenise războitori ai oamenilor, fiindcă vedeau pe stăpânul lor insultat de om. „Ca toate să le uniască, zice, sub un cap întru Christos, cele cerești și cele de pe pământ” (Efes. 1, 10), însă cum? Cele din ceruri astfel: a strămulat acolo pe om, a ridicat în ceruri pe dușman, pe cel ce-l ură și eră urât. Nu ca să rămână pe pământ a făcut el împăcarea, ci l-a ridicat în ceruri pe el, dușmanul și războinicul. Si aceasta este pace profundă. Ingerii iarăși se arată pe pământ, fiindcă și omul s'a arătat în ceruri. Mi se pare că răpirea lui Pavel la cer din cauza aceasta a fost, ca să i se arate că și Fiul acolo s'a înălțat. Pacea de pe pământ a fost îndoită, căci a avut ca consecință împăcarea cu cele cerești, împăcarea și a celor pământești, însă în ceruri a fost simplă. Pentru că dacă pentru un singur păcătos ce se pocăște se face mare bucurie în ceruri, dar încă pentru atâția? «Toate acestea însă, numai puterea lui Dumnezeu le-a săvârșit, zice; apoi de ce atunci va

Pământul a
devenit cer

Sau profundă

boinicii ai voștri devenise, și a trebuit ca însuși Dumnezeu să vă împace cu dânsii».

¹⁾ «De ce deci alergați la ingerii»? Zice.

Voești poate să așli ura ce ingerii aveau către noi, și cum îi ne disprețuiau pururea? Pe timpul Israiliților, pe timpul lui David, pe timpul Sodomitenilor și în valea plângerei²⁾, ingerii au fost trimiși spre pedepsirea oamenilor. Astăzi însă nu este așa, ci din contra, căci pe pământ îi cântă de bucurie mare; și pe dânsii el i-a pogorât la noi, dar și pe noi oamenii ne-a ridicat acolo. Si privește încă minune: pe dânsii i-a pogorât mai 'ntîi aici, și numai după aceasta a ridicat pe om spre dânsii; pământul a devenit cer, fiindcă cerul urină a primi cele de pe pământ. De aceea și noi mulțămindu-i zicem: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, și pre pământ pace, întru oameni bună-voire” (Luc. 2, 14). Și acum iată că și oamenii s'au arătat mulțămindu-i. Ce înseamnă «bună-voire»? Adeacă împăcare, adeacă că cerul nu mai este peretele cel din mijloc al vrajbei. La început ingerii erau după numărul națiunilor (Deut. 32, 8), astăzi însă, nu sunt după numărul națiunilor, ci după numărul credincioșilor. Si de unde se învederează aceasta? Ascultă pe Christos ce zice: „Căutați să nu defăimați pe vre unul dintru acești mai mici, că zic vouă, că ingerii lor în ceruri pururea văd fața Tatălui meu carele este în ceruri” (Math. 18, 10). Așa dar fiecare credincios are un inger al său, după cum încă din început fiecare bărbat dintre cei meritabili avea un inger al său, după cum zice Iacob: „Ingerul care mă hrănește, și mă apără din tinerețile mele” (Cart. Fac. 48, 16).

Deci dacă avem ingeri păzitori, să fim trezi, căci îi, întocmai ca și un pedagog, sunt neconținți lângă

¹⁾ Partea morală. Că fiecare credincios are pe lângă Dumnezeu un inger păzitor. Despre pacea lui Dumnezeu și că trebuie creștinul să se încreadă preoților ca lui Dumnezeu. (Veron).

²⁾ Notă. Expresiunea „în valea plângerii” este din Ps. 83, 6, unde nu se face aluziune la ingeri. Se vede că Sf. Chrisostom a făcut aluziune la cele din cap. 5, 18—22. Ii împărați, unde se menționează de blănișta lui David asupra lehnșailor și arderea zeilor

ce - nimic nu
e egal ei

noi. Este de față și diavolul, și de aceea tocmai ne rugăm și cerem înțelegere de pace, și peste tot locul cerem pacea. Și în adevăr că nimic nu este egal ei. De aceea în biserică cerem pace, în rugăciuni, în litanii, și chiar în salutările noastre zilnice cerem pace. De aceea proestosul bisericii și odată, și de două-ori, și de trei-ori și în fine de multe-ori ni recomandă și ni dă pacea. „Pace vouă” zice, „Pace tuturor”. Pentru ce? Pentru că pacea este muma tuturor bunătăților, pentru că ea este obiectul bucuriei și a veseliei sufletului. De aceea și Christos poruncește apostolilor ca intrând în casele oamenilor, imediat să li anunțe pacea, ca un simbol al bunătăților. „Intrând în casă să-i urați ei grăind: Pace casei acesteia” (Math. 10, 12), căci dacă nu este pace, toate celelalte sunt de prisos. De aceea și zicea Christos necnecilor săi: „Pace las vouă, pacea mea dau vouă” (Ioan 14, 27). Pacea este care pregătește calea înțelului. Și vedeți că proestosul bisericii nu zice simplu „Pace”, ci „Pace tuturor”. Pentru că ce folos este dacă cu unul avem pace, iară cu celălalt luptă și războiu? Nici în corpul nostru nu poate fi sănătate, dacă numai unele din elementele nutritive sunt liniștite, pe când celelalte sunt rescalate; ci numai atunci este sănătate completă, când cu toatele sunt în bună ordine și în armonie, căci dacă nu sunt toate liniștite și în hotarele lor, totul se restornează pe dos. Dar apoi chiar în mintea noastră se petrece tot așa, căci dacă nu vor fi în pace toate facultățile gândirii, nu va fi pace și liniște. Atât de mare bun este pacea, încât chiar poezii și propagatorii ei se numiau fiii lui Dumnezeu. Și cu drept cuvânt, de vreme ce și Fiul lui Dumnezeu în acest scop a venit pe pământ, ca să împace cele de pe pământ cu cele din ceruri. Deci dacă facătorii păcii sunt fiii lui Dumnezeu, apoi resvrățitorii sunt fiii diavolului. Ce spui? Bagă înțelegere și certe între alții? Și cu toate acestea, cine este atât de mișel? zici tu. Ei bine, sunt mulți cari se bucură de certele dintre alții, și sfășie trupul lui Christos mai rău chiar decât ostașii care l-au împuns cu sulița, mai rău decât Iudeii cari îi străpungeau mânele și picioarele cu cuiele. Și încă acest fapt este mai mic decât celălalt, căci aici membrele străpunse se unesc iarăși, pe când acolo dacă se rupe unul din membrele bisericii, și nu se

ca iubire

facătorii păcii sunt fiii lui Dumnezeu

unește imediat, nu se va mai uni niciodată, ci va rămâne afară de trupul lui Christos. Când voești a resboi pe fratele tău, înțelege că te resboești contra membrului trupului lui Christos, și contenește cu mâna. Și ce este dacă altul este disprețuit de alții? Ce este dacă e nebagat în seamă? „Așa nu este voea înaintea Tatălui nostru celui din ceruri, ca să piară unul dintr'acești mai mici” și iarăși: „Că îngerii lor în ceruri pururea văd fața Tatălui meu care este în ceruri” (Math. 18, 14, 10). Dumnezeu pentru tine a devenit și rob, și a fost jertfă; și tu crezi că aceasta nu este nimic? Fiu urmare tu te lupți și pentru aceasta contra lui Dumnezeu, căci faci contrariul de cele poruncite de dânsul. Când proestosul intră în biserică zice „pace tuturor”, când vorbește „pace tuturor”, când binecuvintează „pace tuturor”, când poruncește de a ne săruta unii pe alții „pace tuturor”, când jertfa se săvârșește „pace tuturor”, și în fine pe la mijlocul liturghiei „char vouă și pace” zice. { Apoi cum să nu fie absurd, ca auzind de atâtea ori vorbind despre pace și primind-o, noi totuși să ne războim unii pe alții? Cum să nu fie absurd, că după ce am primit pacea dela preot în biserică, și după ce și noi i-am înapoiat-o, la urmă să-l războim pe preot afară de biserică? Când el îți spune «pace tuturor» și tu îi răspunzi imediat «și duliului tău», de ce afară de biserică îl delăimi? Vai! Cum formele cele mai importante din biserică au devenit numai niște forme seci, care numai adevăr nu sunt. Vai! Cum simbolele tabernaculului lui Christos au ajuns a fi numai vorbe goale. De aici se vede, că nu știți pentru ce el spune «pace tuturor». Inșă ascultați ce zice Christos: „și ori în care cetate sau oraș veți intra, cercetați cine este într'ânsul vrednic... și intrând în casă, să-i urați ei grăind: pace casei acesteia. Și de va fi casa aceea vrednică, va veni pacea voastră peste dânsa, iară de nu va fi vrednică, pacea voastră se va întoarce la voi” (Math. 10, 11, 12, 13). De aceea nu știm, pentru că noi credem acestea numai ca chip al unor vorbe, sau că nu cugetăm cu mintea. Nu cumva poate eu sunt care vă dau pacea? Christos

Vai
:-cc

• Obisnuinta lui Dumnezeu e de a ingadu pe unii ca acestia sa fie cei multi.

este care vorbește prin mine. Dacă tot timpul celalalt suntem goli de char, în timpul acesta însă (fiind în biserică, sau săvârșind leturghii bisericești) nu suntem așa pentru voi. Dacă charul lui Dumnezeu a lucrat și în asin, și în vrăjitor, pentru iconomia și folosința Israelitilor, este învedereat că nici în noi nu va refuza de a lucra, ci va îngădui și aceasta pentru voi.

Deci, nimeni să nu spună, că eu sunt de minie și nevrednic de vr'o considerațiune, și astfel să nu'mi dea atențiune. Sunt în adevăr așa însă obisnuința lui Dumnezeu este de a îngădui și pe unii ca acestia pentru cei multi. Și ca să aflu că așa este, adu-ți aminte că însuși el a vorbit cu Cain pentru fratele seu Abel, cu diavolul a vorbit pentru Iob, lui Faraon i-a vorbit pentru Iosif, lui Nabuchodonosor i-a vorbit pentru Daniil, lui Baltasar deasemenea. Apoi și magii s'au învrednicit de revelațiune, și Caiala a profetizat, deși a fost omorât al lui Christos și nevrednic, însă s'a învrednicit a profetiza din cauza demnității lui de arhieru. Se zice apoi, că și Aaron, tot din această canză nu a fost atins de lepră. Căci de ce, spune-mi, dacă anândoi *) au elevit pe fratele lor Moisi, numai ea (Mariam) a fost lovită de lepră? Nu te minună, căci dacă și în demnitățile lumesti de ar fi cineva oricât de mult acuzat, și totuși nu este dat în judecată până ce mai înainte nu este scos din slujbă, ca astfel să nu se disprețuiască acea demnitate, — apoi cu atât mai mult în cele duhovnicești, unde, orice s'ar întâmplă, lucrează charul lui Dumnezeu, care nimicește pe toți cari se împotrivesc.

Numai când se desparte cineva de această demnitate, fie că se duce de aici, fie că rămâne aici, numai atunci zic, el va da samă și va primi pedeapsa meritată. Să nu credeți că acestea sunt vorbele noastre proprii, adevărat că charul lui Dumnezeu lucrează în cel nevrednic nu pentru noi, ci pentru voi, căci ascultă ce spune Christos: De va fi, zice, casa aceea vrednică, va veni pacea voastră pentru dânsa; și cum se va face vrednică? „De vă vor primi pre voi” zice. „Iară de nu vă va primi pre voi, nici nu va ascultă cuvintele voastre... amin grăiesc vouă că mai ușor va fi pământului Sodomei și Go-

morei în ziua judecăței, decât cetății aceleia” (Math. 10, 13—15). Ce folos este, că ne primiți pre noi, dar nu ascultați de cele ce vă vorbim? Ce folos că sunteți serviți de noi, și totuși nu luați samă de cele ce vă vorbim? Atunci este cinste pentru noi, atunci este servire miraenloasă, când ni folosește și nouă și vouă, însă se cere ca voi să ne ascultați. Auziți ce spune Pavel: „Nu am știut, fraților, că el este arhieru” (Fapt. 13,5), ascultați apoi și ce zice Christos: „Toate câte vă zic vouă să faceți, faceți (Math. 23, 3). Nu mă disprețuiești pe mine, ci preotia. Când mă vei vedea desbrăcat de acest sacerdotiu, să mă disprețuiești, atunci nici eu nu voi mai porunci. Până când însă ne găsim pe acest tron, și pe cât timp avem președinția, avem și vrednicia și puterea, deși suntem nevrednici. Dacă tronul lui Moisi era atât de respectabil încât ascultau de dânsul, apoi cu atât mai mult tronul lui Christos. Noi am succedat acel tron, pe care și Christos ni-a încredințat puterea împăcării, și tot de pe acesta vă vorbim și noi. Solii, orice fel ar fi ei, pentru demnitatea cu care sunt învestiți, se bucură de cinste, pentru că privește cum îi se duc singuri în mijlocul barbarilor, printre atâția ostași, și cu toate acestea fiindcă legea soliei are o mare putere, toți îi cintesc, toți se uită la dânsii cu respect, toți îi trimit îndărăt în siguranță. Și noi am primit solia cuvântului și sosim ca soli din partea lui Dumnezeu, căci aceasta este demnitatea episcopală. Sosim la voi în solie, cerând ca să conținească războiul, și zicem tuturor: nu vă fagăduim a vă da cetăți, nici atâtea și atâtea măsuri de grâu, nici robi, nici aur, ci împărăția cerurilor, viața veșnică, petrecerea cea împreună cu Christos, și în fine toate celelalte bunuri, care nu este posibil nonă nici a vi le spune, pe cât timp ne găsim îmbrăcați cu acest corp, și pe cât timp suntem în viața aceasta. Așa dar veim în solie, și voim a ne bucura de cinstea cuvenită, nu pentru noi, să nu fie, căci cunoaștem micimea noastră, ci pentru voi, ca să ne ascultați cu plăcere, pentru ca voi să vă folosiți, ca nu cumva din lene și nebagare de samă să nu dați atențiune celor ce vă vorbim. Nu vedeți cum toți însoțesc eu cinste pe soli? Dar și noi suntem soli trimiși de Dumnezeu la oameni. Deci dacă

Atentie!

asemneau
fumos sa
solii

demnitatea episcopală cu care suntem învestiți, nu cutare persoană, ci episcopul. Nimeni să nu mă asculte pe mine personal, ci să asculte de demnitatea ce o am.

Deci toate să le facem câte le voaște Dumnezeu, ca în slava lui să viețuim, și să ne învrednicim tuturor bunurilor celor făgăduite celor ce-l iubesc pre dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt se cuvine slava, acum și pururea și în vecii vecilor Amin.

OMILIA IV.

„Și pre voi, cari erați oarecând vrăjmași și înstrăinați cu mintea întru lucrurile cele rele, iată acum v-a împăcat în carnea trupului lui prin moarte, să vă pună pre voi sfinți și fără de prihană și nevinovați înaintea sa” (Cap. 1, 21. 22).

Aici în fine arată, că și nevrednici fiind noi de împăcare, ne-a împăcat. Căci când spune că am fost sub stăpânirea întunericului, arată nevrocirea în care ne aflam. Însă, ca nu cumva auzind de stăpânirea întunericului, să-ți închipui că a fost vre-o necesitate la mijloc, el adaugă: „Și pre voi cari erați înstrăinați”, ceea-ce deși se pare că este același lucru, însă în realitate nu este același, căci nu e tot una: de a suferi rele din necesitate, din silă, cu a le suferi de bună voe, și apoi a te scăpa de ele. Cel dintâiu este vrednic de milă, pe când cel de al doilea vrednic de prît. «Însă voi, zice, nu fără voe și nici siliți, ci de bună voe v-ați depărtat de dânsul, și fiind nevrednici el v'a scăpat». Apoi fiindcă a amintit de cele din ceruri, arată că dușmânia toată de aici își are obârșia, și nu de acolo. «Acelea (îngerii) încă de mult voiau împăcarea, și o voia și Dumnezeu, voi însă n'ați voit». Și în general, el arată că îngerii n'au putut face nimic pe pământ în limpurile vechi, ci au rămas dușmani, și nici n'au putut îndupleca pe oameni, precum și nici dacă i-ar fi înduplecat nu ar fi putut să-și scape de diavolul. A'i îndupleca numai, nu ar fi fost nici un folos, dacă cei ce-i stăpânii nu ar fi fost legați, precum și a-l lega numai nu ar fi fost nici un folos, dacă cei stăpâniți nu ar fi

voit a se reîntoarce, ei amândouă trebuiau a se iace. Deci ceea-ce dânsii n'au putut face, Christos le-a făcut pe amândouă. Așa că a sfărâma puterea morții este cu mult mai minunat, decât de a îndupleca, sau de a convinge. Moartea era cu totul a lui, și singur el era stăpân pe ea; pe când a îndupleca nu era numai el, ci și noi. Și noi mai cu ușurință facem acele ce sunt în stăpânirea noastră și singuri noi suntem stăpâni, decât acele ce nu sunt în stăpânirea noastră.

Și n'a zis simplu că eram dușmani, ci „înstrăinați”, ceea-ce este o mai mare dușmănie, și nici numai înstrăinați, ci încă ne uai așteptând vre-o reîntoarcere. „Și vrăjmași cu mintea” zice. Apoi înstrăinarea noastră nu se uirginea numai până la intențiune, ci adaugă încă că eram „întru lucruri rele”, adică «erați și dușmani, și făceați tot-odată și cele ale dușmanilor». „Iată acum v'a împăcat în carnea trupului său, prin moarte, să vă pună pre voi sfinți, și fără de prihană, și nevinovați înaintea sa”. Aici iarăși brată modul împăcării, adică că aceasta s'a făcut în trupul său, nu numai fiind rănit, nici numai bătut sau numai vândut, ci mort, și încă cu cea mai rușinoasă moarte. Iarăși face mențiune la cruce și iarăși ni pune înainte binefacerea izvorită din ea. Nu numai că ne-a împăcat, dar ceea-ce a spus și mai sus „celui ce ne-a învrednicit pre noi”, aceasta o zice și aici, sau mai bine zis, la aceasta face aluziune și aici. „Prin moartea lui, zice, ca să vă pună pre voi sfinți, și fără de prihană, și nevinovați înaintea sa” ca și cum ar fi zis: «Nu v'a izbăvit numai de păcate, ci încă v'a pus alături de cei ce sunt cinstiți. Nu a pățimit el numai ca să ne scape de rele, ci încă și pentru ca să ne readucă la starea cea dinlăun, după cum ar elibera cineva pe un acuzat nu numai de vinovăția lui, ci încă l'ar reabilită și în cinstea ce o avea mai înainte, și l'ar așeza printre cei ce nu au greșit cu nimic, și încă nu numai printre cei ce n'au greșit, ci chiar alături de cei ce au avut succese mari. Și ceea-ce este mai mult, că încă i-a dat și sfințenie înaintea sa și nevinovăție». A fi și nevinovat este o intensitate a celui neprihănit, adică că nimic din faptele lui nu-l lasă de dorit. Deci, după ce i-a pus înainte totul, și că toate acestea le-a câștigat

prin moartea sa, ca să nu zică cineva că «dacă e așa, apoi noi nu mai avem trebuință de nimic», adăoge imediat: „De veți rămânea întru credință înle-meiați și întăriți, și nemișcați din nădejdea evan-ghelei” (Vers. 23). Aici le taie din rădăcina lenea. Și nu a zis simpli „de veți rămânea”, căci se poate să rămână mișcându-se în toate părțile și clatinându-se, ei „de veți rămânea, zice, întemeiați și întăriți, și nemișcați”. Vai! De ce metaforă uzează el! «Nu numai să nu vă legănați cât de puțin, ci încă nici să vă mișcați din loc». Și privește, că el nu pune aici nimic greu de purtat, nimic dureros, ci credința și nă-dejdea, adică «dacă rămâneți credincioși, că credința celor viitoare este adevărată». Aici de sigur că este posibil de a se mișca cineva și chiar de a se abate, fie chiar cât de puțin, dela virtute, acolo însă nu e posibil de loc. De altfel ceea-ce ni se cere, nu este ceva greu de purtat.

„Din nădejdea evangheliei care ați auzit, ceea-ce s'a propoveduit întru toată zidirea cea de sub cer”, zice. Dar oare care poate fi nădejdea evangheliei, decât Christos? Căci el este pacea noastră, el este și cel ce face toate acestea. Așa că tot cine dă atențiune la alte credinți, s'a mișcat deja, și totul a pierdut, dacă nu crede în Christos. „Care ați auzit” zice, după oare îi aduce și pe ii de marturi și chiar lumea în-treagă. Apostolul nu zice numai că evanghelia s'a pre-dicat, ci, că a fost crezută și predicată, după cum face chiar și pe la începutul epistolei, voind ca prin mărt-uria multora să-i întăriască și pe dânsii în credință. „Și căreia m'am făcut eu Pavel slujitor”. Și aceasta contribuie la adevărarea faptului. „Eu, zice, Pavel slujitoriu”. Mare cu adevărat a fost demnitatea lui, ca dascăl al lumii, și laudată pretutindeni.

„Acum mă și bucur întru patimile mele pentru voi, și împlinesc lipsele necazurilor lui Christos, în trupul meu pentru trupul lui, care este biserica” (Vers. 24). Dar oare care este conli-nuitatea sensului aici? Mie mi se pare că prin această frază el a completat ideia, și deci continuitatea este

văzută. Și „slujitoriu” zice, în loc să spună că «ni-mic n'am introdus dela mine, ci numai cât vestesc cele ale lui. Astfel cred, că chiar și pățimesc pentru dânsul, și nu numai că pățimesc, ci încă mă și bucur pă-timind, uitându-mă numai la speranța celor viitoare; și pățimesc nu pentru mine, ci pentru voi». „Și îm-plinească, zice, lipsele necazurilor lui Christos în trupul meu”. Aici mi se pare că a vorbit un lucru mare, și nu este nici decum vre-o ușurință din parte-i — să nu fie, — ci este vorba aici de o mare dragoste pentru Christos. El nu voeste ca patimele acelea să fie ale lui proprii, ci ale lui Christos chiar, voind prin aceasta de a-i alipi de dânsul. «Ceea-ce eu pățimesc, zice, pentru dânsul pățimesc, așa ca să nu 'mi mulțu-miți mie, ci lui, căci el pățește toate acestea». Ca și cum cineva fiind trimis către altul, ar ruga pe unul și i-ar zice: «te rog, du-te la cutare, în locul meu», apoi acesta ar spune că el face totul în locul celui ce l-a trimis, — tot așa și Pavel nu se rușinează de a spune de patimile lui. «Nu numai c'a murit pentru noi, dar și după moarte el este gata de a suferi strănitorări pentru noi». Se silește în fine apostolul ca să arate, că el (Christos) și acum se primejdă pentru bise-rica prin trupul său, și totodată își are încordată atențiunea către aceea de a proba că «nu prin noi vă alipiți de dânsul, ci printr'ânsul numai, deși noi facem acestea; pentrucă nu am primit noi, sau mai bine zis nu am luat asupra noastră lucrul acesta al rescumpă-rării, ci lucrul lui». Este întocmai ca și cum o armată și-ar avea generalul său, care să o comande și să o apere, dar care după ce s'ar duce în războiu ar fi silit de împrejurări să plece, și în locu-i ar lua comanda Locot-General, și acesta ar lua asupra-si toate greu-tățile aceluia până la finalul războiului. Cum că apos-tolul face acestea pentru Christos, ascultă ce spune: „Pentru trupul lui” zice. Sau că poate prin aceste vorbe voeste a spune «nu pentru că să vă fac vouă plăcerea, ci ca să mulțămesc pe Christos, și ceea-ce trebuia a patimi el, pățimesc eu în locul său». Și acum tu privește câte idei introduce el deodată cu aceste vorbe. Mai întâi arată iubirea lui cea mare, după cum și în epistola II către Corintheni, zice: „Care ni-a dat nouă slujba împăcării”, și iarăși: „În

locul lui Christos vă rugăm, ca cum Dumnezeu s'ar ruga prin noi" (II Corint. 5, 18, 20). Aceasta o spune și aici, ca și cum ar zice: «Pentru dânsul pătimește, ca mai înult să vă atrag pre voi; adevărat, de și cel ce vă dătoră vonă s'a dus, iată că eu mă predau în locu-lu». De aceea a și spus el de lipsuri, ca să arate că ceea-ee a pătimit până acum, nu o crede a fi totul. «Pentru voi, zice, pătimește și după moarte, de cumva a rămas oarecari lipsuri». Aceasta o spune și în epistola către Romani: «Christos este cel ce a murit și mai ales care a și înviat... care și se roagă pentru noi» (Rom. 8, 34) arătând că el nu s'a mulțumit numai cu moartea, ci și după aceea multe face pentru noi. Deci apostolul nu zice aceste vorbe ca să se lăude, ci voește a arăta că Christos și acum se îngrijește pentru noi. Al doilea apoi că și cuvântul său devine mai demn de crezut, mai ales când adaugă: «Pentru trupul lui», ca și cum ar spune: «Cum că faptul este așa, și că eu nu spun nimic absurd, se învederează din aceia, că cele ce eu fac, pentru trupul lui le fac. Privește, zice, cum ne-a alipit de el; deci pentru ce introduceți pe îngeri intermediari?» «Căreia, zice, m'am făcut eu slujitor» (Vers. 25), și cum voi introduceți pe îngeri? Eu sunt slujitor.

[Apoi arată că el nimic n'a făcut, deși este slujitor.] «Căreia m'am făcut eu slujitor, după iconomia lui Dumnezeu, care mi s'a dat mie spre voi, ca să împlinesc cuvântul lui Dumnezeu», adică, că astfel a voit, ca ducându-se el să primim noi și să continuăm noi acea iconomie, ca să nu fiți părăsiți; el este care a pătimit, și tot el este care se cinstește. Sau că poate spune prin aceste vorbe: «că pe mine tocmai, cel mai aprig persecutor, pentru aceea m'a lăsat ca să persecut biserica, ca să devin mai demn de crezut în ceea-ee predic», sau că prin vorba «iconomie» spune că «n'a cerut dela mine nici fapte, nici succese, ci numai credință și botezu!; pentru că altminterea n'ați fi primit cuvântul meu». «Spre voi, zice, ca să împlinesc cuvântul lui Dumnezeu». Aici vorbește de ginți, arătând că ele se legănau ca și corabia pe valurile mării. Căci dacă gințile cele căzute

au primit a se ridica la atâta înălțime a credinței, apoi aceasta nu a fost fapta lui Pavel, ci din iconomia lui Dumnezeu, «pentru că eu nu aș fi putut face aceasta» zice. Arătând deci că patimile lui sunt ale lui Christos, aduoga apoi mai clar, că și a împlini cuvântul lui Dumnezeu către voi tot a lui Dumnezeu este. Mai arată încă—de și nu tocmai clar—că și aceasta este iconomia lui Dumnezeu, de n vă vorbi acum, când puteți asculta, și nicidecum din cauza neglijenței, ca astfel să deveniți primitori ai cuvântului lui Dumnezeu. Aceasta tocmai este cauza pentru care și Christos a venit acum, și nu mai de mult. De altfel se spune și în evanghelie, că pentru aceea a trimis întâi proșterii săi, ca să nu ajungă li la o omorî pe fin. Dar dacă nici după trimiterii servilor nu s'au rușinat de fin care a venit, cu atât mai mult încă nu s'ar fi rușinat mai înainte de aceasta. Dacă dânsii nu ar fi asențiat de ordinațiunile cele mai mici, cum ar fi putut asenția de cele mai mari?

1) «Dar ce? Nu sunt oare și acum încă și Elini cari se găsesc departe de adevăr»? Aceasta este întrebarea ce se poate face în cazul din față. Da, răspundem noi, se găsesc, însă aceasta e mai mult cauza unei leni prozavă, căci dacă după trecere de atâta timp și după atâtea dovezi pipăite, și încă sunt nedesăvârșiți, de sigur că cauza nu poate fi alta decât o mare lenevie. Când Elinii întreabă de ce Christos a venit tocmai acum, noi să nu'i lăsăm de a spune ii aceasta, ci să'i întrebăm dacă Christos n'a reușit în lucrul său pentru care a venit. După cum dacă ar fi venit mai de mult și nu ar fi reușit, nu ar fi putut fi suficient timpul pentru justificarea noastră, tot așa și după ce el a reușit, nu vom putea fi considerați ca drepti și să scăpăm de răspundere din cauza timpului, pentru că nici pe medic nu'l învinovățește cineva din cauza timpului, după ce a fost scăpat de boală și însănătoșat bolnavul, și nici nu da vina pe medicamente, după cum nici pe un general învingător nu'l cerețează cineva, de ce a învins în timpul acela și nu altădată, în locul acesta

! [2) *Partea morală.* Noi trebuie a primi cu recunoștință cele date de Dumnezeu, și să nu cercetăm cu amănunțime dumnezeieștile lui iconomii, ci să-l mulțumim pentru toate, și să nu ne depărlăm de dânsul (Veron).

și nu aiurea. Astfel de întrebări se fac atunci când oî n'a reușit, dar după ce a reușit trebene a primi cu mulțămire și a'l aproba. Căci spune-mi: ce este mai demn de crezut? raționamentul tău și clevețirea, sau fiutul unui fapt săvârșit în perfecțiune? A învins el, sau n'a învins? aceasta arată-mi. A stăpânit, sau nu? A dus la un sfârșit bun lucrul început, sau nu? Acestea sunt responsabilitățile. Spune-mi, te rog: mărturisești că Dumnezeu există cu adevărat; deci te întreb; este Dumnezeu fără început? De sigur, vei zice tu. Apoi atunci spune-mi: de ce n'a făcut pe oameni cu milioane de ani mai înainte? căci ar fi trăit mai mult timp. Pentrucă dacă e bine de a exista, de sigur că există, a trăi încă mai mult timp, este cu mult mai bine. Acum însă oamenii au fost păgubiți pentru că nu au fost creați mai înainte. Însă nu au fost păgubiți, inbitule; și cum aceasta? Apoi o știe numai el ca creator. Iarăși te întreb: de ce n'au fost creați toți oamenii deodată? De ce sufletul celui întâiu om a trăit cu trupul atâția ani, pe când al altuia mai puțin, sau de loc? De ce pe unul l'a creat l'a început, iară pe altul după aceasta? Și acestea sunt în adevăr demne de întrebare, nu însă și de vorbă multă, pe când faptele venirii lui Christos nu primește chiar nici întrebare. Totuși eu îți voi spune cauza. Presupune natura omenească ca pe o vârstă oarecare, în care genul omenesc în primele timpuri eră în rândul copiilor, cei după aceasta în rândul tinerilor, și cei din timpurile apropiate în rândul bătrânilor. Când spiritul este viguros, și membrele corpului slăbesc, așa că războiul dintre dănele a conținut, atunci iese ridicăm la adevărata filosofie. «Și eu toate acestea se petrec contrariu, zici tu, căci pe când suntem copii noi învățăm». Da, însă nu învățăm cele mari, ci rilorica și puterea cuvântului, pe când dogmele cele mari le învățăm când suntem în vigoare și în viața spirituală și corporală. Privește cum același lucru l'a făcut și Dumnezeu un Indeu, căci li-a dat ea și unor copii pe Moisi de pedagog, care li reprezintă adevărurile prin tipuri și i învăța ca și pe copii, după cum și noi învățăm literile alfabetului. „Petru că legea având, zice, umbra bunătăților celor viitoare, iară nu însuși chipul lucrurilor“ (Ebr. 10, 1). După unu și noi morim pe copii cu plăcintă, și le dăm și

parale, cerând dela dânsii un singur lucru, ca să se ducă la școală, tot așa și Dumnezeu pe lângă bogăție li da și hrană, cerând în schimbul marelui indulgențe un lucru numai, de a ascultă de Moisi. Și tocmai de aceea i-a încredințat acestui dascăl, ca nu cumva să l' disprețuească pe dânsul ca și copiii pe tatăl lor, care îi inbește din cale-afară. Și privește cum Israelii numai de Moisi se sfiau, căci nu întrebau unde este Dumnezeu, ci, unde este Moisi, și când el eră prezent îi apuca groaza. Când faceau ceva rău, privește cum imediat îi pedepsea. Dumnezeu voia a l' pedepsi cu asprime, el însă (Moisi) nu l'a lăsat. După cum părintele amenință, dară și dascălul amenință a demisiona din post și zice «mie îmi ierți dacă îl vei ierta pe el, și de acum îl iau pe răspunderea mea», tot așa a făcut și Moisi, iară Dumnezeu a cedat. Cu modul acesta pusul a devenit un fel de școală pentru dânsii. Și după cum copiii întârziind prea mult în rămânerea lor în școală, se îngreuiază și voese a pleca, tot așa și îi cereau încontinuu înapoierea în Egipt, căci plângeau și ziceau: „Ne-am lăsat, ne-am prăpădit, ne-am potopit“ (Num. 17, 12). Dar încă și tablele lor le-a sfărâmat Moisi, scriind pe ele ca niște nume oarecare, ceea ce face și dascălul, căci luând din mâna elevilor caetele și văzându-le rău scrise, le aruncă jos, voind a arăta prin aceasta marea lui supărare, și chiar de le-ar rupe părinții lor nu se supără. El (Moisi) ședea aplecat și li scria pe tablă, iară îi neuitându-se la dânsul își aveau privirea întoarsă în altă parte și eran în dezordine. Și după cum copiii în șederea lor într'un loc se isbeșe unul în altul, tot așa și Israelii, se loveau între dânsii, din care cauză și Moisi a ordonat a l' pedepsi. Și după cum iarăși dascălul dând lecție copilului îi cere de a o învăța, iară copilul nu știe când este ascultat, din care cauză este pedepsit, tot așa s'a petrecut și cu Israelii. Moisi de exemplu îi întrebă: «Care sunt cunoștințele sau învățăturile cele esențiale ale puterii lui Dumnezeu? Cele din Egipt poate?» Da, răspundeau îi. «Dar acele cunoștințe au dat pe față ranele, au pedepsit pe dușmani, și în line au fost ca o școală pentru voi. Ce alt au fost decât pedeapsa dușmanilor, decât binefacerea către voi?» Se petrecea același lucru ca și eu copilul, care spune că știe literile alfabetului, însă dacă este întrebat pe sărite și nu de

laolaltă, el se încercă și nu le găsește, pentru care este pelepsit. Tot așa și Israelii spuneau că știu puterea lui Dumnezeu, dar când li se cerea pe sarile acea cunoștință, îi nu puteau răspunde, pentru care erau pedepsiți. «Ai văzut apa? Ești dator să-ți amintești de apa din Egipt, căci el ce a făcut sângele din apă, va putea face și aceasta.» Tot astfel zicem și noi de multe-ori copiilor: când vezi în carte litera A adu-ți aminte că o ai scrisă în abecedar. «Ai văzut boala? Amintește-ți că el a fost care a pierdut pe toți cei întâi născuți ai Egiptenilor. Ai văzut războaie? Amintește-ți de cufundarea armatelor Egiptene în marea Roșie. Ai văzut că cei ce locuiesc pe pământ sunt mari și puternici? Dar nu sunt mai mari decât Egiptenii. Apoi cel ce te-a scos din mijlocul lor, oare nu va putea cu atât mai mult ca să te scape când ești afară de Egipt?»

La toate aceste întrebări pe sarile așa zicând, îi nu știu ce să răspunda, și de aceea erau pedepsiți. Măncău și beau, și apoi loveau cu piciorul. Trebuia ca îi să nu se dezmerde în mâncare, adică să nu caute în mâna ce o primeau îmbuibare, și din această îmbuibare să capete înclinare spre rele. Israelii au făcut întocmai ca un copil ce ar fi trimis la școală, și el ar uita ca să li ducă de servitori, cărora el să li servească, — întocmai așa au făcut și îi, cântând și cântând meren Egiptului. Deși primeau în toată libertatea hrana necesară, și ședneau la masă cu tatăl, îi erau nemulțumiți și cereau ca să fie împreună cu servii, să se bucure de înfrumusețarea mesei lor celei pline de tulburări. Spuneau lui Moisi: „Așa este Doamne, toate câte ni spui vom face și vom asculta“ (Exod. 24, 7), și totuși nu făceau. Și ceea-ce se întâmplă cu copiii zburdălnici, când tatăl lor voia să îi coră, iară dascălul se împotriveste și amenință cu demisia, acciași se petrecea și cu dânsii.

Dar de ce oare vi s'a spus acestea? Pentru că și noi nu ne deosebim cu nimic de copii.

Voști acum auzi și despre credințele lor, că sunt credinți copilărești? „Ochiu pentru ochiu, zice, și dinte pentru dinte“ (Levit. 24, 20). Nimic nu aștia atât de mult la apărare și împotrivire contra altuia, ca engețul copilăresc. Și fiindcă palima aceasta este rezultată din lipsa de judecată, de aceea la vârsta copilăriei

este un pustiu mare de judecată, și cu drept cuvânt că copilul este tiranizat de mânie. Și atât de mare este tiranizarea aceasta, încât de multe ori îi vezi în luptele lor căzuți jos și apoi iarăși ridicându-se, loviți poate la genunchi, sau la gleznă de rivalul lor, și numai atunci încetează furia și se stinge mânia lor. Cam așa a făcut și Dumnezeu, când li-a îngăduit ea să se scoală ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte, nimicind pe Egiptenii și Amaliciții care îi amărau pe dânsii, — ca și cum ar zice copilul: „Tată! cutare m'a lovit“, iară el ar răspunde: „Este un om rău acela, și deci îl vom uita“. Tot așa a făcut și Dumnezeu, cari zice: „Vrăjmaș voi fi vrăjmașilor tăi și împotrivnic împotrivnicilor tăi“ (Exod. 23, 22). Și iarăși, când Balaa lăucea-vânta pe Israelii, o asemenea complexență făcua lor oră mai mult o complexență copilărească. După cum se întâmplă și cu copiii, când se sperie de lacrimi unde nu poate fi spaimă, ca de ex. de un miel, sau de altceva, când, zic, deodată se sperie și încep a țipi, iară noi pentru a alunga dela îi spaima facem ca miezul să fie tărât de înseși mâinile lor, tot așa a făcut și Dumnezeu, căci spaima ce îi o aveau de vrăjitor o a prefăcut în îndrăzneală. Și după cum cele ce în-lăucea copiii au la îndrăzneală în coșuleț toate cele necesare pentru hrana lor, tot așa și Moisi, totul avea la îndrăzneală, și totul li da, ba se găseau până și în cea mai mare dezmerdare. Cu toate acestea, după cum copilul cere meren atât, tot așa și îi cereau întreuna Egiptul și cărnurile de așolo. Astfel că nu ar greși cineva dacă l-ar numi pe Moisi și dascăl, și hrănitor, și pedagog în acelaș timp, și ar recunoaște marca lui înțelepciunii. Pentru că altceva este de a conduce cineva pe niște bărbați filosofi, și altceva de a conduce pe niște copii fără judecată. Și dacă voști, ascultați și altceva: după cum dădea zice copilului „când te dăci afară, ridică-ți haina într'altă, încât să poți sta bine“, tot așa a făcut și Moisi cu îi. În copilărie toate patimile tiraniseser pe copii, dacă mai ales nu au un povăluitor bun. Mândria, pofta, absurditatea, mânia, invidia și altele de acest fel, stăpâneau pe îndei întocmai cum stăpâneau pe copii, căci și îi, ca și copiii, scuipau în față pe Moisi și-l amenințau. După cum copilul ridică piatra de jos, iară noi îi strigăm: nu da, tot așa și

ii ridicau pietrele și aruncau asupra părintelui lor, iară ei fugia. Și după cum copiii când văd vre-o podoabă oarecare la tatăl lor o cer ca să li se dea lor, tot așa și cei de pe lângă Dathan și Aviron s'au resculat asupra lui Moisi, și cereau dela ei preoția și înțestatea¹⁾ erau cu un cuvânt invidioși unii mult decât toți, mici de suflet și în totul lipsiți de judecată.

Apoi, atunci oare trebuia ca să se arate Christos? spune-mi. Atunci oare trebuia să li se dea astfel de învățături filosofice, când ei ca niște nebuni erau stăpâniți de poftă, și desfrânați ca niște cai, când erau sclavi banului și al pântecelui? Dar de sigur că conversând atunci cu ei niște astfel de învățături filosofice, le-ar fi aruncat ca niște proști ce erau, și nu ar fi învățat nici aceștia și nici acelea. După cum dascălul nu învață pe copii a celi, până ce mai 'ntăiu nu 'i învață literile alfabetului, tot așa și cu dânsii. Dar nu este tot așa acum, ci cu charul lui Dumnezeu mare este blândețea, și virtutea se prinde oriunde este plantată.

Să mulțăm deci lui Dumnezeu pentru toate și să nu vorbim de prisos. Noi nu știm timpul ei numai creatorul timpului și al seculilor. Lui să 'i recunoaștem dreptul asupra tuturor, căci aceasta va să zică a slăvi pe Dumnezeu, iar nu să 'i cerem socotă de cele ce el face. Tot așa și Abraham slăvia pe Dumnezeu, după cum zice: „Și adevărit fiind, că ce 'i a făgăduit puternic este a și face“ (Rom. 4, 21). Acela nu în- ///
trebă nici măcar pentru cele viitoare, pe când noi
corectăm până și cele trecute. Privește, câtă prostie
și câtă nerecunoștință din partea ei.

Deci să conținem cu astfel de întrebări, căci nu avem din ele nici un folos, ci chiar o mare vătămare. Să fim cu recunoștință către stăpânul a toate, și să
luălm slavă lui Dumnezeu, ca astfel arătându-i mul-
țămiri pentru toate, să ne învrednicim de filantropia
lui, prin charul și iubirea de oameni a unicului său fiu,
căruiă împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cade slava,
stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii ve-
cilor. Amin.

¹⁾ A se vedea Cap. 16. din Numere. (Trad.).

OMILIA V

„Taina cea ascunsă din veci și din neamuri, iară acum s'a arătat sfinților lui, cărora a voit Dumnezeu a li arăta, care este bogăția slavei tainei aceștia întru neamuri, care este Christos întru voi, nădejdea slavei. Pre care noi îl propoveduim, sfătuind și învățând pre tot omul întru toată înțelepciunea, ca să punem de față pre tot omul desăvârșit întru Christos Iisus“ (Cap. 1, 26--28).

Spunând despre bunătățile de care ne-au învrednicit, și arătând filantropia lui Dumnezeu, cum și valoarea măreției celor ce ni s'au dat, iarăși introduce o altă intensitate de idei, adică că nimeni mai înainte de noi n'a putut afla ceva, ceea-ce de altfel face și în epistola către Efeseni (Cap. 3, 5 (?), unde spune că nici îngerii n'au știut, nici domniile și nici vre-o altă putere creată, ci numai Fiul lui Dumnezeu știa de aceasta. Și priviți, că el n'a zis că taina aceasta a fost dosită, (κρυπτόν) ci ascunsă de tot (ἀποκρυπτόμενον) și că desi s'a descoperit acum, totuși este veche, și că Dumnezeu a voit așa din început și astfel a fost preseris. Pentru ce așa? Nu spune apostolul „Din veci“, zice, adică, cum ar zice cineva, din început. Și o numește cu drept cuvânt taină, pe care nimeni nu o știa, afară de Dumnezeu. Dar unde a fost ascunsă această taină? În Christos, după cum zice și în epistola către Efeseni¹⁾, sau după cum zice și Prorocul „Din veac și până în veac tu ești“ (Ps. 89, 2), „Iară acum s'a arătat sfinților lui“, zice, așa că totul este din economia lui Dumnezeu. „Sa arătat sfinților lui“, așa că și acum acea taină este ascunsă, dacă s'a arătat numai sfinților. «Deci, zice, să nu vă anăgiască pre voi aceia

¹⁾ În capitolul 3, 5 din epistola către Efeseni, în adevăr că se spune aceasta, însă cu mai mult cuvânt s'ar putea zice, că Sf. Chrisostom a voit să spună de pasajul din epistola către Romani, cap. 8, 38. (Trad.).

(îngerii) căci îi nu ştiu. Şi de ce oare numai unora, şi nu tuturor? „Căroră a voit Dumnezeu” zice. Priveşte cum el peste tot locul li închide gura la înţelegerile lor. „Căroră a voit Dumnezeu a li arăta”, iară voinţa lui nu poate fi absurdă. Prin aceste cuvinte nu li lasă ca să enuţele lucruri mari despre succesele lor, ci mai mult li constituie ca responsabili de chinul ce li-au primit. „Căroră a voit a li arăta”. „Care este bogăţia slavei tainei acestia întru neamuri”. Aici a spus un lucru măreţ şi pompos, cântând în marea lui dispoziţiune ca să adauge intensităţi peste intensităţi. Căci şi aceasta este o intensitate, când el zice: „Bogăţia slavei tainei acestia întru neamuri”, căci mai cu seamă întru neamuri se arată, după cum zice şi aduce: „Eară neamurile pentru milă să proslăvească pe Dumnezeu” (Rom. 15, 9). Se arată de sigur şi în altă, însă cu mult mai vădit întru neamuri, unde mare este bogăţia slavei. Căci a lăsat îngerii fără de veste pe nişte oameni ce erau mai nesimţitori decât pietrele, şi nu li ridica la aceea demnitate numai prin simple cuvinte şi prin credinţă, lăsa nici o altă ostentaţie, cu adevărat că este slava şi bogăţia tainei. După cum cineva ar lua un câine prăpădit de foamă şi de răc, urăcios şi împuţit, şi care nici n’ar putea să se mişte de jos, şi deodată l’ar face om şi l’ar pune pe tronul împărătesc, tot aşa a făcut şi el cu oamenii. Se închinau pietrelor şi pământului; şiau că cerul şi soarele sunt mai superioare, şi că întregul univers li servia lor, însă erau prizonieri legaţi ai diavolului, care deodată s’a ridicat deasupra pe capul oamenilor, şi li porunceia şi o tiraniza. Fiind li prizonieri şi sclavi ai demonilor, deodată s’au făcut corpul stăpânului îngerilor şi al arhanghelilor. Nu şiau ce este Dumnezeu, şi totuşi deodată au devenit partasi ai tronului lui Dumnezeu. Voceşti acum a vedea mila de trepte pe care îi le-au trecut în curgerea timpului? Mai întâiu trebuia ca să cunoască că pietrele nu sunt dumnezei; al doilea, că nu numai că nu sunt dumnezei, ci chiar mai inferioare decât omul; al treilea, că sunt mai inferioare chiar şi decât animalele necuvântătoare; al patrulea, că sunt încă mult mai inferioare şi decât plantele; al cincilea, că extremităţile în fine se reuniau în acelaşi cuvânt, că nu sunt nici măcar pământ, nici vietăţi, nici plante,

nici om, nici cer; sau iarăşi dela început, că nici pietrele, nici vietăţile, nici plantele, nici elementele naturii, nici cele de sus, nici cele de jos, nici omul, nici demonii, nici îngerii, nici arhanghelii, şi nici vre-o altă din puterile acelea nu trebuia a fi închinată de om, sau a fi adorată de el. Scoşi ca dintr’un adânc înfricoşat, îi trebuia a afla că numai stăpânul a toate este Dumnezeu adevărat, că numai pe el trebuie a li servi, că viaţa corectă este frumcă şi admirată, că moartea de neam nu este moarte adevărată, că viaţa nu este viaţă, că corpul învie, că devine nestricăcios, că în ceruri se ridică, că se bucură de vecumire, că cu îngerii stă, şi că în fine se strămută de aici acolo. Deci, pe cel ce sedea aici jos, şi care a sărit peste toate aceste seări l’a pus pe tron, şi l’a făcut pe dânsul, care era mai pre jos de pietre, mai însemnat decât îngerii şi arhanghelii, decât tronurile şi decât stăpânii.

Cu adevărat că bine a zis apostolul: „Care este bogăţia slavei tainei acestia”? Ca şi cum ar lua cineva un nebun, şi deodată l’ar face filosof, tot aşa a făcut el cu noi. Însă orice ar spune cineva, nimă nu ar putea spune după cum trebuie, căci chiar şi cele ce spune Pavel, sunt nebotărite.

„Care este bogăţia slavei tainei acestia întru neamuri, zice, care este Christos întru voi”. Trebuia iarăşi ca să afle, că cel ce este mai presus de orice, cel care stăpâneşte pe îngerii şi începătorii, ca şi pe celelalte puteri, s’a pogorît jos pe pământ, şi s’a făcut om, a păţit multe, a înviat şi s’a înălţat. Tote acestea au fost urmările tainei celei din veac. „Care este Christos întru voi”, zice, „şi dacă el este întru voi, de ce umblaţi cântând pe îngerii?” „Tainei acestia”, de unde numează că mai este şi altă taină, însă cu adevărat că aceasta este taină, pe care nimeni nu o a ştiut, taină care este minunată, care a fost contra aşteptării comune, care era ascunsă. „Care este Christos întru voi, zice, nădejdea slavei pe care noi îl propovăduim”, adică „dela început chiar noi îl propovăduim, iară nu îngerii”. „Sfătuind şi învăţând” nu în mod poruncitor şi nu siliţi, căci şi aceasta este din filantropia lui Dumnezeu, de a nu atrage pe cineva în mod tiranic. Fiindcă expresiunea „învăţând”, arată

Atenţie!

ceva mare, de aceea adăogă a doua expresiune „sfătuind“, care e mai mult treaba părintelui decât a dascălului. „Pe care noi îl propoveduim, zice, învățând și sfătuind pre tot omul întru toată înțelepciunea“, adică spunând totul cu înțelepciune, așa că este nevoie de toată înțelepciunea în propoveduirea lui. Dar apoi și a putea să afle ceva asemenea lucruri, nu este dat fiecăruia. „Ca să punem de față pre tot omul desăvârșit întru Christos Iisus“. Ce spui Pavele? Pre tot omul? «Da, răspunde el, spre acest scop tindem noi». Și ce este dacă încă nu s'a îndeplinit această dorință? E deajuns că fericitul Pavel se grăbiă să ajungă la acest rezultat. „Desăvârșit“ zice, prin urmare aceasta este desăvârșire adevărată, aceasta este perfecțiune, pe când aceea este imperfecțiune. „Desăvârșit întru Christos Iisus“, zice, și nu în lege, sau în îngeri, căci acolo nu este perfecțiune. „Întru Christos“ adică în cunoștința lui Christos. Cel ce știe ce a făcut Christos, va judeca mai pre sus de îngeri. „Întru Christos Iisus, întru care mă și ostenesesc“ (Vers. 29), adică «nu numai că mă gândesc, ci încă mă și ostenesc cu multă sârguință, cu multă băgare de seamă. Și dacă eu sunt neadormit pentru binele vostru, apoi cu atât mai mult voi sunteți datorți a o face această». Apoi arată că lucrul acesta al apostolicești, este dumnezeesc, și ca astfel trebuie a fi considerat. „După lucrarea lui, zice, care se lucrează întru mine întru putere“, adică: «Cel ce m'a făcut puternic în acest lucru, este încrederea că voește această», pentru care chiar de la început el a și spus: „Prin voea lui Dumnezeu“. Astfel deci el nu numai că a spus acestea cu modestie, ci încă le-a și adevărat cu cuvântul și cu fapta luptându-se. Spunând acestea el mai arată încă, că erau mulți cari îl combatteau.

Mai departe apostolul îi arată dragostea lui cea mare, căci zice: „Pentru că voesc să știți voi, câtă nevoie am avut pentru voi, și pentru cei din Laodicea“ (Cap. 2, 1). Apoi pentru ca să nu se pară că această osteneală a lui provenia numai din slăbiciunea lor, a pus și pe alții la mijloc ca să nu 'i dis-

curajeze, căci adăogă: „Și câți n'au văzut fața mea în trup“. Aici arată ceva dumnezeesc, că adică îl vedeau încontinuu cu duhul. Așa dar prin aceste cuvinte li mărturisește o mare iubire.

„Ca să se mângâie inimile lor, tocmiți¹⁾ fiind întru dragoste, și spre toată bogăția încredințării înțelegerii, spre cunoștința tainei lui Dumnezeu și Tatăl, și lui Christos, întru care sunt toate vistieriile înțelepciunii și ale cunoștinței ascunse“ (Vers. 2, 3). Iată că deja apostolul se grăbește și se murește ca să intre în înseși dogma, nici acuzând, dară nici apărându-i de acuzațiuni. „Nevoia am avut“, zice, și de ce oare? „Ca să se mângâie inimile voastre, nniți fiind“, adică să fiți înțepeniți în credință. Inșă nu zice tocmai așa, ci taie oarecum ideea de vr'o acuzare, sau mai drept vorbind îi îndeamnă să se uniască cu dragoste și nici cât din silă, sau împiși de împrejurări. Ceea-ce am spus și altădată, că apostolului nu 'i venia greu de a 'i îndemna pururea, aceiași o spun și acum. «Mă nevoesc, zice, ca să 'i văd uniți cu dragoste, fiindcă voesc a 'i apropia de Christos cu buna lor voință, și nu numai cu gura, sau cu adunările lor să se facă de formă, ci „ca să se mângâie inimile lor“.

„Uniți fiind îi întru dragoste, și spre toată bogăția încredințării înțelegerii,“ adică de nimic să nu se îndoiască, despre toate să fie deplin încredințați. «Vorbesc, zice, de încredințarea (asigurarea) credinței, căci esto și (asigurarea) încredințare rezultată din judecata omenească, însă o asemenea încredințare nu este demnă de nimic. Știu, zice, că voi credeți, însă voesc ca voi să vă încredințați, nu numai de bogăția, ci de toată bogăția, ca astfel să fiți bino încredințați despre toate». Acum tu privește înțelepciunea acestui fericit, căci nu zice «râu lăceți, căci nu sunteți încredințați», ca și cum i-ar acuză, ci «nu știți cum mă

¹⁾ Traducerea Română din ediția de Buzău nu este tocmai clară. Mai exact ar fi dacă s-ar zice: *uniți fiind întru dragoste*, etc. mai ales că prima și principală semnificare a verbului *συνεζωοῦμαι* este a uni, a combina la un loc. (Trad.)

nu e dat
fiecăruia!

silese, ca voi să fiți încredințați cu înțelepciune, și nu cum s'ar întâmpla. Și fiindcă am vorbit de credință, să nu vă închipuiți că am spus ceva simplu și fără folos, ci voese ca această credință să fie cu înțelepciune și iubire.

„Spre cunoștința tainei lui Dumnezeu Tatăl, și lui Christos“. Așa dar taina aceasta a apropierei omului de Dumnezeu prin Fiul, este a lui Dumnezeu. „Și lui Christos, zice, întru care sunt toate visteriile înțelepciunii și ale cunoștinței ascunse“. Deci, dacă visteriile înțelepciunii sunt în el, urmează că cu înțelepciune a făcut de a venit acum, și nu mai de mult. De ce dară învinovățește unia din cei proști? Și privește cât de simplu vorbește apostolul. „Întru care sunt toate visteriile“ zice, așa că el toate le știe. „Cele ascunse“, ca și cum ar zice: „Să nu vă închipuiți că aveți totul, căci visteriile lui sunt ascunse și de îngeri, iară nu numai de voi, așa că de la dânsul trebuie a cere totul, el singur da înțelepciunea și cunoștința“. Când el zice visteriile, arată prin aceasta mulțimea lor, iară când spune toate, învederează că nimic nu ignorează, și în fine prin expresiunea ascunse dă a înțelege că singur el le știe.

„Iară aceasta zic, ca nu cineva să vă amăgească pre voi cu cuvinte înșelătoare“ (Vers. 4). Acum în privește, că de aceea a spus așa, ca nu cumva îi să aștepte dela oameni. „Să vă amăgească, zice, cu cuvinte înșelătoare“¹⁾. Și ce este dacă cineva vorbește cu probabilitate de un lucru?

„Că deși sunt cu trupul depărtat dar cu duhul împreună cu voi sunt“ (Vers. 5). Urmarea naturală aceasta trebuia să fie, și deci așa trebuia să zică: „Sunt departe de voi cu trupul, însă cunosc pe acei înșelători“. Mai departe el sfârșește cu laudă: „Bucurându-mă și văzând rânduiala voastră, și tăria credinței voastre întru Christos“. Prin vorba

¹⁾ Expresiunea din original πᾶντολογία mai cu înțeles s'ar traduce prin cuvântul probabilitate, căci πιθανός înseamnă probabil, puțincios a se crede. (Trad.)

Nicăieri nu e Dumnezeu, și nu toate acestea, el e

rânduială ei înțelege buna ordine. „Și tăria credinței întru Christos“. În aceste vorbe mai ales este lauda ce li-o aduce. Și n'a zis credința simplă, ci tăria credinței, ca și cum ar vorbi cineva către niște ostași cari erau în ordine dreptă și neclintită. Ceea-ce este tare, nu poate fi mișcat nici de amăgire și nici de ispită. „Nu numai că nu ați căzut, zice, dar nici chiar nu a putut cineva să vă rupă rânduile“. S'a pus pe dânsul ca fiind față cu ei, ca astfel să se teamă de el, ca prezent, pentru ca așa să poată ținea ordinea. De la decăderea rânduilor, adică când ele sunt lipite bine și nedespărțite ca de ex. un zid, de la aceasta depinde tăria. Accasă tăria însă, este dragostea, căci numai ea face ca cei ce cred să se lipească bine unul de altul, și deci numai ea îi face tari. De altfel și credința face același lucru, însă dacă eu lasă ca să se introducă raționamente false. După cum raționamentele false deslină și elabina, tot așa și credința dreaptă face ca să se întărească și întepenească.

²⁾ Dacă bunul Dumnezeu ne-a acordat ceva mai bun și mai mare decât raționamentul omenească, apoi cu drept cuvânt că aceasta este credința pe care a infiltrat-o în noi. Nu e posibil ca cel tare în credință să ceară raționamente omenești. Căci înă de pildă că toate cele mai înseminate ale noastre sunt lipsite de raționamente omenești, și se sprijină numai pe credință. Nicăieri nu este Dumnezeu, și cu toate acestea el este pretulindeni. Ce poate fi mai nelogic decât aceasta? Fiecare lucru observat în parte, te lasă în mare nedumerire. De sigur că Dumnezeu nu este în spațiu sau în loc, dar nici nu este vr'un loc în care să nu fie. Nu s'a făcut el pe sine, și nici nu a început a fi. Acum, ce raționament omenească primește acestea, dacă nu ar fi credința? Sau oare nu s'ar părea ridicol, și mai mult o enigmă fără sfârșit? Că el este fără început și nenăscut, nemărginit, și neapărat de mintea omenească, toate acestea sunt neprimite, însă că el este neîntrupat, să vedem dacă

²⁾ Partea morală. Dumnezeu este pretulindeni, că el este nemărginit; despre energia providenței divine și despre mișcare, și că noi din faptele săvârșite în timp, putem ca urmând sf. scripturi să nu ne îndoim în credință. (Veron.)

nu cumva vom putea examina cu raționamentul. Dumnezeu este fără trup. Și ce va să zică fără trup? Un cuvânt gol numai, căci cugetul n'a acceptat nimic, și nici că și-a întipărit în el o asemenea idee, căci de și-ar întipări-o ar ajunge la înseși natura trupului, adică și-ar întipări și înseși membrele trupului. Așa că gura zice că este fără trup, însă cugetul nu știe ce spune gura, ci numai un lucru știe, că nu este trup, aceasta numai știe și nimic alt. Și ce vorbesc eu de Dumnezeu? Ce va să zică oare că spiritul omului, care își are început, este închis în corp și este mărginit, este fără trup? Spune-mi, arată-mi. Însă nu ai ce spune. Este poate aer? Dar aerul este un corp, deși nu este așa de des, căci se învederează în multe părți că este un corp rar. Focul încă este un corp, însă energia spiritului este ceva necorporal. De ce? Pentru că se întinde peste tot locul. Dacă el este în trup, apoi atunci nematerialul este în spațiu și în loc, și deci este mărginit, iară ce este mărginit are o formă carecure, însă formele sunt compuse din linii, iară liniile din corpuri. Și iarăși: ceea ce este fără formă, ce semnificație are? Nu este, sau mai bine zis, nu are formă, nici chip și nici specie, sau caracteristica sa specială. Vezi cum amestecă cugetul? Și iarăși: Oare natura spiritului său este neaccesibilă de rele? Însă cu voința sa spiritul este bun, și deci este accesibil și de rele. Dar aceasta nu se poate zice, să nu fie. Și iarăși: Oare cu voința lui a fost adus el la existența sa, sau fără voința lui? Nici aceasta nu se poate spune. Și iarăși: Oare mărginește el lumea aceasta, sau nu? Dacă nu o mărginește, el se mărginește, și dacă o mărginește, el este nemărginit în natura sa. Și iarăși: Oare se mărginește el pe sine însuși? Dar dacă se mărginește pe sine însuși, urmează că nu este fără început în raport cu sine însuși, ci numai în raport cu noi, și deci nu este din natură fără început. Peste tot locul deci, raționamentul nostru omenesc trebuie a judeca contrariul. Vezi acum ce confuziune și ce întuecime mare? Și pricepi de ce este nevoie de credință peste tot? Credința deci este țara cea mai mare. Dar de voiți să venim la cele mai mici. Ce înseamnă oare energia lui? Căci ființa lui are energie. Oare este vr'o mișcare oarecare? Deci el nu este neschimbat—căci ceea-ce se mișcă nu poate fi neschimbăcios—pentru că din nemiscare el se schimbă

în mișcare. Și cu toate acestea el se mișcă, și niciodată nu stă. Însă ce fel de mișcare? Spune-mi, căci printre noi oamenii sunt șapte feluri de mișcări: în jos, în sus, înăuntru, afară, la dreapta, la stânga și împrejur, —și dacă nu este așa, apoi ca consecință va rezulta creștere, micire, început, deteriorare și în fine prefacere. Însă nu este nici una din acestea. Dar oare mintea lui are vre-o mișcare? Și ce anume mișcare? Însă nici aceasta nu este; să nu fie una ca aceasta, pentru că mintea pune în mișcare multe și chiar absurdități.

Oare a voi ceva, este același lucru cu a avea energie, cu a lucra, sau nu? Dacă a voi este tot una cu a lucra, apoi de ce oare nu devin toți oamenii buni, și nu toți pot să fie mântuiți, după cum voeste? Așa dară altceva este a voi, și altceva a lucra? Prin urmare nu este de ajuns spre lucrare numai voința. Și dacă este așa, apoi cum de zice scriptura: „Foarte câte a voit a făcut” (Ps. 113, 11)? și iarăși, cum de zice leprosul lui Christos: „De vei voi, poți să mă curățești” (Math. 8, 2)? Deci dacă odata cu voința urmează acțiunea sau energia, ce putem spune? Voiți acum a vă vorbi și altceva? Cum din ceea-ce nu erau, s'au făcut cele ce sunt? Cum totul se poate discompune și reduce la nimic? Ce este deasupra cerului? Și iarăși ce este deasupra acestuia, și după acesta? Ce este de desuptul pământului? Marea, zici tu. Dar de desuptul acesteia ce este? Și după aceasta iarăși ce este? Ce este la dreapta? Ce este la stânga? Oare toate acestea nu sunt chestiuni nepricepute de om?

Toate acestea sunt nevăzute, însă de voiți, eu voi vorbi și de cele văzute, și de cele petrecute deja. Spune-mi, te rog, cum chitul acela a putut avea în pântec pe Ionă? și totuși Ionă nu s'a prăpădit. Oare nu este ceva nelogie aici? Cum de a crutat pe dreptul Ionă? Cum de nu l-a înădușit căldura? Cum de nu a putrezit? Pentru că dacă a stă cineva în adâncul mării este imposibil, dar încă a stă și într'o căldură atât de mare cu cât mai imposibil? Dacă noi respirăm fiecare aerul trebuitoriu, apoi cum de eră de ajuns și pentru Ionă aerul ce'l respiră chitul? Cum aceeași cantitate de aer eră suficientă pentru două vietăți deodată? Cum de l-a lepădat chitul din pântecul său nevătămat? Cum de vorbea Ionă? Cum de se rugă în pântecul harei?

Energia

Oare toate acestea nu sunt de necrezut? De sigur că dacă le-am examina cu raționamentul nostru omenesc, sunt de necrezut, însă dacă le cercetăm cu credința, sunt foarte ușor de crezut. Să spun încă ceva mai mult? Iată că firul (bobul) de grâu aruncat în sânul pământului putrezește, însă și înviează. Acum tu privește minuni contrare și una pe alta biruind; minunat lucru este de a nu putrezi, bobul de grâu, însă mai minunat încă este de a putrezi, și din putred să învieze. Unde sunt acum cei ce bârfesc necrezând în înviere și zic: „cum se va putea lipsi osul acesta de acela?” Unele sunt cei ce iau aceste credințe drept mituri? Spune-mi, te rog: Cum s'a ridicat Ilie la cer pe o căruță de foc? căci focul are obiceiul să ardă, iară nu să ridice pe cineva la cer. Cum de trăște de atâta timp? În ce loc este el? De ce oare s'a petrecut faptul acesta așa? Unele s'a mutat oare Enoch în trupul? Și acolo se bucură oare de aceeași hrană ca și noi? Și ce'l împielescă de a fi aici pe pământ? Poate nu se bucură de hrană? Și de ce s'a mutat?

Acum tu privește cum Dumnezeu, ca și un pedagog, ne-a învățat pe noi un deodată, ci treptat și câte puțin. A strămutat pe Enoch cu trupul la cer — ceea ce nu este un fapt atât de mare, — însă prin aceasta ne-a învățat pe noi, sau mai bine zis ne-a pregătit pentru înălțarea lui Ilie. A închis pe Noe în corabie — ceea ce iarăși nu este un lucru atât de mare, — însă prin aceasta ne-a pregătit așa zicând pentru închiderea lui Ionă în pântecul chitului. Astfel deci, și cele vechi au avut nevoie de înainte-mergători și de tipuri. După cum se petrece și cu seara, că treapta întâia te dure pe a doua, iară dela treapta întâia ca să săi pe a patra nu se poate, tot așa și în cazul de față. După cum mai înainte de a pași pe treapta întâia, nu e posibil de a ajunge la a doua, pentru că cea întâia este ca drumul așa zicând, pentru a doua — tot așa și aici. Și privește minunea minunilor, ce o vei vedea în scara pe care a văzut-o Iacob: „Deasupra, zice, Domnul ședea, iară îngerii se suiau și se pogorau pe ea” (Facer. 28, 13), căci prin această minune s'a profetizat că Tatăl are Fiul, și deci trebuia a se adevăra aceasta. De unde vești ca să'ți dovedească minunile lui? De sus în jos, sau de jos în sus? Ca este posibil a naște fără patimă? Pentru adevărarea acestei minuni ni servește cea stearpă,

care a născut, — însă mai cu seamă să îndreptăm eu-vântul mai sus, căci trebuia să se adevărească, că din el și prin el se face aceasta. Deci ce? Aceasta se petrece — deși cam întunecat oarecum, căci e învălț în tip și în umbră, — dar se petrece, iară rezultatul devine și mai lămurit. Din cel întâiu bărbat se crează leince, și bărbatul rămâne întreg. Deci trebuia ca să den o dovadă și din îngrecarea unei fecioare. Cea stearpă naște nu numai odată, ci și de două ori, și de trei ori, și de mai multe ori. Deci nașterii din fecioară a servit ca tip cea stearpă, iară aceasta înalță cugetul prin credință. Și iarăși, aceasta a servit ca tip pentru nașterea lui Dumnezeu.

Dar apoi mai este și o altă naștere ca tip al adevărului, nașterea noastră cea duhovnicească. Tip al acestei nașteri iarăși ni poate servi cea stearpă, naștere nu din sânge, ci naștere de sus. Nașterea aceasta arată că numai din el se derivă, iară cealaltă (din cea stearpă) ne lasă indiferenți.

Christos este deasupra tuturor și stăpânește totul, dar aceasta trebuia a se adevăra. Ei bine, iată că adevărarea se face pe pământ, odăla cu crearea omului: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră” (Facer. 1, 26) zice, iară după creare îl instuie stăpân a tuturor vietăților. Astfel deci, el ne-a învățat nu prin vorbe, ci prin fapte. Sublimitatea naturii o învederă paradisul acela, și omul care era superior tuturor.

Christos trebuia ca să învieze; iară pentru adevărarea acesteia privește câte dovezi ni dă: Enoch, Ilie, Ionă, Cocoonii cei din cuptorul Babilonului, potopul din timpul lui Noe, botezul, semintele, plantele, nașterea noastră, nașterea tuturor vietăților. Fiindcă prin faptele venirii lui Christos totul era în primejlie, de aceea a și făcutuz de atâtea tipuri. Cum că totul se guvernează de providența divină și că nimic nu scapă îngrijirii sale, putem și noi a o judeca din faptele noastre; pentru că și popoarele, și animalele și totul în fine, au nevoie de o stăpânire și de îngrijire. Cum că totul ce vedem în univers nu s'au produs în mod automat, ni probează gheena, ne-a probat'o potopul de pe timpul lui Noe, înecarea armatelor Egiptene în marea Roșie, cele petrecute cu Israeliti în pustie, focul Sodomei și a Gomorei, și altele. Trebuia apoi ca să premerge ceva și botezului, și multe ni sunt ca premergătoare, precum: cele din vechiul Te-

humor!

nașterea
patimă

stament, cele dela lacul Siloamului, curățirea celui bolnav, însuși potopul și câte s'au întâmplat în ape, botezul lui Ioan, etc. Trebuia apoi a adevări că Dumnezeu va predă pe fiul său cel unul născut, iară minunea aceasta o a preînchipuit mai înainte un om, Abraam patriarhul, în jertfa unicului său fiu Isaac.

Deci, pentru toate de vom voi, vom găsi lipuri în sf. scripturi. Însă să nu ne îngreuem, inbiților, ci să ni regulăm viața noastră cât suntem aici pe pământ. Să avem credință tare, și să arătăm o viață neprihănită, ca prin toate să mulțămim lui Dumnezeu, și să ne învrednicim de bunătățile făgăduite celor ce-l iubesc pre el, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Deci precum ați primit pre Christos Iisus Domnul, întru dânsul să umblați, înrădăcinați fiind și zidindu-vă întru dânsul, și întărindu-vă întru credință, precum v'ați învățat, prisosind întru ea cu mulțămită“ (Cap. 2, 6. 7).

Iarăși i preîntâmpină cu mărturia sa proprie, zicând: „Precum ați primit“, adică «voi nu introduceți nimic străin, și deci nici voi să nu introduceți». „Întru dânsul să umblați“, căci el este calea care duce la Tatăl, și nu prin îngeri, căci acea cale nu duce acolo. „Înrădăcinați fiind“, adică fiind înlepeniți bine, nu câteodată abătându-vă pe această cale, altădată pe cealaltă, ci înrădăcinați, căci ce este înrădăcinat nu se poate strămuta din loc în loc. Privește, cum el pune cuvintele cele mai principale. „Și zidindu-vă“, adică cu cugetul sosind la el. „Și întărindu-vă întru el prin credință“, adică avându-l pre el, și zidindu-vă ca pe o temelie. Aici îi arată pre dânsii ca oarecum

căzuți, căci expresiunea „zidindu-vă“ aceea înseamnă. Credința cu adevărat că este o zidire, o clădire oarecare, și deci are nevoie de o temelie puternică, pentru ca zidirea să fie în siguranță. Clădirea care nu este pe o temelie sigură, se clatină. „Precum v'ați învățat“, — iarăși întrebunțează vorba „precum“ — „prisosind întru ea cu mulțămită“, căci acela e faptul celor recunoscători. Și nu zice simplu mulțămind, ci cu mullă prisosință, mai mult decât ați învățat, sau cum s'ar zice cu mult zel și ambițiune.

„Vedeți ca să nu vă fure pe voi cineva“ (vers. 8). Ai văzut cum a arătat pe fur, pe străin, și care intrase pe tăcute? căci prin vorba „vedeți“ adică luați seama bine, îl prezintă ca deja intrat. Bine a zis el „să nu vă fure“ căci după cum tâlharul sapă pe dedesupt peretele fără să facă vuet, pentru că la din contra se trezește stăpânul casei, — tot așa fac și cei ce vor să vă fure pe voi, însă voi fiți cu băgare de seamă. Treaba tâlharului aceasta este, de a nu trezi pe cei din casă, însă voi privighiați. Arată apoi și calea pe unde pot intra «prin această cale» zice, ca și cum ar zice cineva «prin această cămăruță» tot așa face și apostolul. „Cu filosofia“ zice, iară mai departe, fiindcă filosofia se crede a fi respectabilă, adaogă „și înșelăciunea deșartă“. Se poate să fie și înșelăciune bună, sau de bună credință, cu care s'au înșelat mulți, și pe care nici nu trebuie a o numi înșelăciune, despre care înșelăciune și zice Ieromia (Cap. 20, 7): „Amăgitu-m'am Doamne, și m'ai amăgit“, cu însă nu o socot ca amăgire, sau înșelăciune, căci aceasta nu trebuie a se numi înșelăciune. De altfel și Iacob a înșelat pe tatăl său, însă n'a fost înșelăciune, ci iconomie.

„Cu filosofia, zice, și cu înșelăciunea deșartă, duple predania oamenilor, după stihile lumii, și nu după Christos“. Aici se atinge de observările zilelor, de stihile (elementele) lumii, soare și lună, pentru care-i dojenește, după cum face și în epistola către Galateni, zicând: „Cum vă întoarceți iarăși la cele slabe și sărace stihii“ (Galat. 4, 9)? Și nu spune de observarea zilelor, ci vorbește de lume în

general, ca astfel să arate micimea ei, căci dacă lumea de față este o nimica, apoi cu atât mai mult stihurile ei. După ce mai întâiu a arătat de câte bunătăți s'au învrednicit și câte au câștigat, arată mai la urmă și acuzațiunea, ca astfel mai mare să se pară, și să ridice pe auditori. Aceasta o fac punerea și Profeții, căci după ce arată mai întâiu binefacerile, pun pe față și acuzațiunea, după cum zice Isaia: „Fii am născut și am înălțat, iar aceia s'au lepădat de mine“ (Is. 1, 2), și iarăși: „Norodul meu ce 'ți-am făcut, sau cu ce te-am supărat, sau cu ce te-am necăjit“? (Mich. 4, 3), și David când zice: „Auzitu-te-am întru ascundere de vifor“ (Ps. 80, 6) și iarăși: „Deschide gura ta și o voi umplea pe ea“ (Ibid. 9). „Și nu după Christos“ zice, adică «cum mai cu seamă, când sunteți deabea intrați în creștinism, și prin urmare pe jumătate creștini, așa că puteți a servi și acestia (filosofici) și aceleia (religiunii Mosaice), nu vă lăsa de a vieții după Christos». Iar aceasta se deduce de acolo, că după ce mai întâiu zguduie observațiunile Elinilor, apoi restornează și pe acele ale Iudeilor. Căci și Elinii ca și Iudeii observau multe, cei dintâi după filosofie, iar cei de al doilea după lege. De aceea se atinge de filosofie mai întâiu, unde era și acuzațiunea mai mare. Dar cum oare să fie furați nu după Christos? „Căci întru dânsul locuiește toată plinirea Dumnezeirei trupesti, și sunteți întru dânsul plini, care este capul a toată începătoria și stăpânirea“ (Vers. 9, 10). Privește cum în acuzațiunea lor, tocmai aceea scoate la iveală, punând mai întâiu rezolvarea chestiunii și apoi imediat antithesa. O astfel de rezolvare este nebanuită, și mai ales auditorul o primește cu mulțumire, pentru că cei ce vorbește nu se silește de a demonstra amănunțit. În acest de pe urmă caz oratorul se silește din toate puterile ca să nu fie învins, pe când în cazul dintâiu nu are nevoie.

„Căci întru dânsul locuiește“, adică în el locuiește Dumnezeu. Dar ca nu cumva să'ți închipui că Dumnezeu este închis în el ca într'un corp, adăoge: „Toată plinirea Dumnezeirei trupestă, și sunteți întru dânsul plini“. Unia zice că vorbește de biserică,

că adică ea este plină de Dumnezeirea lui, după cum zice în alt loc: „Plinirea celui ce se împlinește cu toate întru toți“ (Efes. 1, 23), iar expresiunea „trupește“ de aici, o iau ca pe trup în legătură cu capul. Dar atunci de ce n'a adăos «care este biserică»? Alții iarăși zic că se spune aici despre Tatăl, adică că plinirea Dumnezeirei întru dânsul locuiește; dar nu este așa, căci mai întâiu expresiunea „locuiește“ nu se rapoartă principalmente la Dumnezeu, și al doilea, că „plinirea“ nu este, sau mai bine zis nu joacă rolul principal, nu este ceea-ce se caută aici, căci zice: „A Domnului este pământul și plinirea lui“ (Ps. 23, 1), și iarăși apostolul: „Până ce va intra împlinirea neamurilor“ (Rom. 11, 25). Așa dar sub numele de plinire se înțelege totalul. Dar prin expresiunea „trupește“ ce voeste să arate? Adică precum trupul este în raport cu capul. Dar de ce oare zice același: „Și sunteți întru dânsul plini“? Adică că «cu nimic nu sunteți mai pe jos de dânsul, și după cum a locuit întru el, tot așa locuiește și întru voi». Totdeauna și peste tot locul Pavel ne siluiește, ca să ne pună cât mai aproape de Christos, după cum zice: „Împreună cu dânsul ne-a sculat și ne-a pus a ședea“ (Efes. 2, 6), și: „De răbdăm, împreună vom și împărăși“ (II Timoth. 2, 12) și iarăși: „Cum nu împreună cu el și toate ni va dărui nouă“ (Rom. 8, 32), numind-ne în acelaș timp și împreună moștenitori (Ib. vers. 17). Mai departe vorbește și despre demnitatea lui: „Care este capul a toată începătura și stăpânirea“. Deci dacă el cel mai presus de toate este cauza tuturor, apoi oare nu este de o ființă cu Tatăl? După aceasta adăogă cu sublimitate și binefacerile lui, și încă cu mai multă sublimitate decât în epistola către Romani, căci acolo zice: „Tăierea împrejur a inimii, întru duhul iar nu prin literă“ (Rom. 2, 29), pe când aici zice clar „Întru Christos“.

„Întru care sunteți și tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mână, întru dezbrăcarea trupului păcatelor cărnei, întru tăierea îm-

stament, cele dela lacul Siloamului, enățărea celui bolnav, însuși potopul și câte s'au întâmplat în apc, botezul lui Ioan, etc. Trebuie apoi a adevăra că Dumnezeu va predă pe fiul său cel unul născut, iară minunea aceasta o a preînchipuit mai înainte un om, Abraam patriarchul, în jertfa unicului său fiu Isaac.

Deci, pentru toate de vom voi, vom găsi tipuri în sf. scripturi. Însă să nu ne îngrenem, iubitorilor, ci să ni regulăm viața noastră cât suntem aici pe pământ. Să avem credință tare, și să arătăm o viață neprilănită, ca prin toate să mulțămim lui Dumnezeu, și să ne învrednicim de bunătățile făgăduite celor ce-l iubesc pre el, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch se cuvine slava, stăpânirea și ciustea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Deci precum ați primit pre Christos Iisus Domnul, întru dânsul să umblați, înrădăcinați fiind și zidindu-vă întru dânsul, și întărindu-vă întru credință, precum v'ați învățat, prisosind întru ea cu mulțămintă“ (Cap. 2, 6. 7).

Iarăși îi preîntâmpină cu mărturia sa proprie, zicând: „Precum ați primit“, adică «noi nu introducem nimie străin, și deci nici voi să nu introduceți»? „Întru dânsul să umblați“, căci el este calea care duce la Tatăl, și nu prin îngeri, căci acca cale nu duce acolo. „Înrădăcinați fiind“, adică fiind înțepeniți bine, nu câteodată abătându-vă pe această cale, altădată pe cealaltă, ci înrădăcinați, căci ce este înrădăcinat nu se poate strămuta din loc în loc. Privește, cum el pune cuvintele cele mai principale. „Și zidindu-vă“, adică cu cugetul sosind la el. „Și întărindu-vă întru el prin credință“, adică avându-l pre el, și zidindu-vă ca pe o temelie. Aici îi arată pre dânsii ca oare-cum

căzuți, căci expresiunea „zidindu-vă“ aceea înseamnă. Credința cu adevărat că este o zidire, o clădire oarecare, și deci are nevoie de o temelie puternică, pentru ca zidirea să fie în siguranță. Clădirea care nu este pe o temelie sigură, se clatină. „Precum v'ați învățat“, — iarăși întrebuițează vorba „precum“ — „prisosind întru ea cu mulțămintă“, căci acesta e faptul celor recunoscători. Și nu zice simplu mulțămind, ci cu mulță prisosință, mai mult decât ați învățat, sau cum s'ar zice cu mult zel și ambițiune.

„Vedeți ca să nu vă fure pe voi cineva“ (vers. 8). Ai văzut cum a arătat pe fur, pe străin, și care intrase pe tăcute? căci prin vorba „vedeți“ adevărat luați seama bine, îl prezintă ca deja intrat. Bine a zis el „să nu vă fure“ căci după cum tâlharul sapă pe dedesupt peretele fără să facă vuet, pentru că la din contra se trezește stăpânul casei, — tot așa fac și cei ce vor să vă fure pe voi, însă voi fiți cu băgare de seamă. Treaba tâlharului aceasta este, de a nu trezi pe cei din casă, însă voi privighiați. Arată apoi și calea pe unde pot intra «prin această cale» zice, ca și cum ar zice cineva «prin această cămăruță» tot așa face și apostolul. „Cu filosofia“ zice, iară mai departe, fiindcă filosofia se crede a fi respectabilă, adaogă „și înșelăciunea deșartă“. Se poate să fie și înșelăciune bună, sau de bună credință, cu care s'au înșelat mulți, și pe care nici nu trebuie a o numi înșelăciune, despre care înșelăciune și zice Ieremia (Cap. 20, 7): „Amăgitu-m'am Doamne, și m'ai amăgit“, eu însă nu o socot ca amăgire, sau înșelăciune, căci aceasta nu trebuie a se numi înșelăciune. De altfel și Iacob a înșelat pe tatăl său, însă n'a fost înșelăciune, ci înșelăciune.

„Cu filosofia, zice, și cu înșelăciunea deșartă, după predania oamenilor, după stihiiile lumii, și nu după Christos“. Aici se atinge de observările zilelor, de stihiiile (elementele) lumii, soare și lună, pentru care-i dojenește, după cum face și în epistola către Galateni, zicând: „Cum vă întoarceți iarăși la cele slabe și sărace stihii“ (Galat. 4, 9)? Și nu spune de observarea zilelor, ci vorbește de lume în

general, ca astfel să arate micimea ei, căci dacă lumea de față este o nimica, apoi cu atât mai mult stihurile ei. După ce mai întâiu a arătat de câte bunătăți s'au învrednicit și câte au câștigat, arată mai la urmă și acuzațiunea, ca astfel mai mare să se pară, și să ridice pe auditori. Aceasta o fac purnea și Profeții, căci după ce arată mai întâiu binefacerile, pun pe față și acuzațiunea, după cum zice Isaia: „Fi am născut și am înălțat, iar aceia s'au lepădat de mine“ (Is. 1, 2), și iarăși: „Norodul meu ce 'ți-am făcut, sau eu ce te-am supărat, sau eu ce te-am necăjit“? (Mich. 4, 3), și David când zice: „Auzitu-te-am întru ascundere de vifor“ (Ps. 80, 6) și iarăși: „Deschide gura ta și o voi umplea pe ea“ (Ibid. 9). „Și nu după Christos“ zice, adică «acum mai cu seamă, când sunteți deabea intrați în creștinism, și prin urmare pe jumătate creștini, așa că puteți a servi și acestia (filosofiei) și aceleia (religiunii Mosaice), nu vă lasă de a vieții după Christos». Iar aceasta se deduce de acolo, că după ce mai întâiu zguduie observațiile Elinilor, apoi restoră și pe acele ale Iudeilor. Căci și Elinii ca și Iudeii observau multe, cei dintâiu după filosofie, iar cei de al doilea după lege. De aceea se atinge de filosofie mai întâiu, unde era și acuzațiunea mai mare. Dar cum oare să fie furați nu după Christos? „Căci întru dânsul locuiește toată plinirea Dumnezeirei trupesti, și sunteți întru dânsul plini, care este capul a toată începătoria și stăpânirea“ (Vers. 9, 10). Privește cum în acuzațiunea lor, tocmăi aceea scoate la iveală, punând mai întâiu rezolvarea chestiunii și apoi imediat antithesa. O astfel de rezolvare este nebanuită, și mai ales auditorul o primește cu mulțumire, pentru că cel ce vorbește nu se silește de a demonstra amănunțit. În acest de pe urmă caz oratorul se silește din toate puterile ca să nu fie învins, pe când în cazul dintâiu nu are nevoce.

„Căci întru dânsul locuiește“, adică în el locuiește Dumnezeu. Dar ca nu cumva să'ți închipui că Dumnezeu este închis în el ca într'un corp, adaoge: „Toată plinirea Dumnezeirei trupestă, și sunteți întru dânsul plini“. Unia zice că vorbește de biserică,

că adică ca este plină de Dumnezeirea lui, după cum zice în alt loc: „Plinirea celui ce se împlinește cu toate întru toți“ (Efes. 1, 23), iar expresiunea „trupește“ de aici, o iau ca pe trup în legătură cu capul. Dar atunci de ce n'a adaos «care este biserica»? Alții iarăși zic că se spune aici despre Tatăl, adică că plinirea Dumnezeirei întru dânsul locuiește; dar nu este așa, căci mai întâiu expresiunea „locuiește“ nu se rapoartă principalmente la Dumnezeu, și al doilea, că „plinirea“ nu este, sau mai bine zis nu joacă rolul principal, nu este ceea ce se caută aici, căci zice: „A Domnului este pământul și plinirea lui“ (Ps. 23, 1), și iarăși apostolul: „Până ce va intra împlinirea neamurilor“ (Rom. 11, 25). Așa dar sub numele de plinire se înțelege totalul. Dar prin expresiunea „trupește“ ce voește să arate? Adică precum trupul este în raport cu capul. Dar de ce oare zice aceiași: „Și sunteți întru dânsul plini“? Adică că «cu nimic nu sunteți mai pe jos de dânsul, și după cum a locuit întru el, tot așa locuiește și întru voi». Totdeauna și peste tot locul Pavel ne siluiește, ca să ne pună cât mai aproape de Christos, după cum zice: „Împreună cu dânsul ne-a sculat și ne-a pus a ședea“ (Efes. 2, 6), și: „De răbdăm, împreună vom și împărăși“ (II Timoth. 2, 12) și iarăși: „Cum nu împreună cu el și toate ni va dărui nouă“ (Rom. 8, 32), numindu-ne în acelaș timp și împreună moștenitori (Ib. vers. 17). Mai departe vorbește și despre deumitatea lui: „Care este capul a toată începătura și stăpânirea“. Deci dacă el cel mai presus de toate este cauza tuturor, apoi oare nu este de o ființă cu Tatăl? După aceasta adaogă cu sublimitate și binefacerile lui, și înca cu mai multă sublimitate decât în epistola către Romani, căci acolo zice: „Tăierea împrejur a inimei, întru duhul iar nu prin literă“ (Rom. 2, 29), pe când aici zice clar „Întru Christos“.

„Întru care sunteți și tăiați împrejur, cu tăiere împrejur nefăcută de mână, întru dezbrăcarea trupului păcatelor cărnei, întru tăierea în-

prejur a lui Christos" (Vers. 11). Privește cum se apropie de Iaput în sine: „Întru dezbrăcarea" zice, și nu numai aruncarea momentană. „Trupului păcatelor", adică a vieții de demult. Această idee o pune înainte încontinuu, deși poate în diferite chipuri, ca de ex., în pasagiul de mai sus, unde zice: „Care ne-a izbăvit pe noi din stăpânirea întinerecului, și ne-a înut la împărăția fiului dragostei lui". Niciodată el nu spune că tăierea împrejur constă în cuțitul cu care se operează, ci în însuși Christos, pentru că în această tăiere împrejur nu lucrează mâna ca acolo, ci duhul, nu se taie numai o părticeică a trupului, ci întregul om. Trup este și acesta ca și acela; unul însă se taie în carne, celălalt duhovnicește; nu după cum se taie Iudeii, nu carnea se leapădă ci înseși păcatele. Când anume, și unde? În botez. O astfel de tăiere împrejur, el o numește mormânt. „Păcatelor cărnei" zice, adică pe care le-a săvârșit în carne.

O astfel de tăiere împrejur el o numește mult mai superioară decât cea Iudaică, căci nu numai că se leapădă partea tăiată, ci chiar se umnicește cu totul. „Îngropați fiind împreună cu el prin botez, întru care v'ați și sculat împreună, prin credința lucrării lui Dumnezeu celui ce l'a sculat pre el din morți" (Vers. 12). Dar nu este numai mormântul, căci privește ce spune: „Întru care v'ați și sculat împreună prin credința lucrării lui Dumnezeu". Și bine a zis „prin credință", căci totul este prin credință. «Ați crezut că Dumnezeu poate a-l scula din morți, și așa fel s'a sculat». Mai departe dă și dovada cea mai demnă de credință, căci zice: „Celui ce l'a sculat pe el din morți", cu care ocazie arată deja învierea.

„Și pre voi, cari erați morți întru păcate și întru nețaierea împrejur a trupului vostru v'a înviat împreună cu dânsul" (Vers. 13), ca și cum ar zice. «Vă găseați sub condamnățiunea de a muri; dar acum chiar și de muriți, moartea este folositoare». Privește apoi cum iarăși arată de ce anume pedeapsă

eram vrednici, căci adaogă: „Dăruindu-vă vouă (ier-tându-vă) toate greșalele, ștergând cu dogmele zapisul ce era asupra voastră, care era protivnic vouă, și pe acela l'a luat din mijloc pironindu-l pe cruce, dezbrăcând începătoriile și domniile, i-a vădit de față, arătându-i pre dânsii biruiți întru dânsa" (Vers. 14, 15). Ni-a dăruit (iertat) toate păcatele, zice, adică acelea ce purtau cu sine moartea. Și ce încă? Oare a mai rămas ceva din ele? Nu, căci el le-a șters cu totul de pe zapis, iară nu numai le-a astupat ca să nu se vadă pe un timp oarecare.

„Cu dogmele", zice. Care dogme? Adică cu credința. Nu a adaogat fapte peste fapte, ci credință cu fapte la un loc. Și ce încă? „Și pre acela (zapisul) l'a luat din mijloc, pironindu-l pe cruce", zice, adică nu numai că nu l'a păstrat, ci încă l'a rupt pironindu-l pe cruce. „Dezbrăcând începătoriile și domniile, i-a vădit de față, arătându-i biruiți pe dânsii întru dânsa". Nicăiri nu a vorbit cu o așa voce puternică, ca aici. Ai văzut câtă muncă a întrebuițat spre a face ca să dispară zapisul? De ex. toți eram în păcate și în pedeapsă, — el însă primind pedeapsa, a dezlegat păcatul, în același timp și pedeapsa, căci a fost pedepsit prin cruce. Pe cruce deci l'a pironit, ca cei ce are putere, și astfel l'a rupt. Dar care anume zapis? Sau că spune de acela despre care vorbește Moisi (Exodul 24, 3): „Toate cuvintele care le-a grăit Domnul, le vom face și le vom asculta", sau dacă nu aceasta, apoi pentru că suntem datori a asculta de Dumnezeu, — sau de nu uici aceasta, apoi zapisul acela pe care îl făcuse Dumnezeu cu Adam zicându-i: „Că ori în ce zi vei mânca din pom, vei muri". (Facer. 2, 17). Acest zapis nu ni l'a dat nouă Christos, ci luându-l din stăpânirea diavolului l'a rupt. „Dezbrăcând începătoriile și domniile", numind prin această expresiune puterile drăcești, fie că natura omenească era îmbrăcată cu acele puteri, fie că devenind om a dezbrăcat pe diavol de motivul pentru care stăpânea pe om. Dar ce va să zică: „l-a vădit de față"? De altfel bine a zis căci niciodată diavolul

nu s'a arătat mai uricios ca atunci. Așteptându-se ca să aibă în stăpânire pe om, el a pierdut și ceea-ce avea, căci trupul lui Christos fiind pirosit pe cruce, morții dejă înviau.

¹⁾ Acolo a primit diavolul rana cea grozavă; în corpul cel mort a primit cea de pe urmă lovitură; căci după cum luptătorul, crezând pe adversarul său doborât, primește lovitură mortală dela acesta, tot așa a păținit și diavolul. Prin cuvintele „I-a vădit de față“, mai arată încă, că a muri cu curaj, va să zică a rușină pe diavolu. Diavolul făcuse tot ce i-a stat prin putință, ca să convingă pe oameni, că Christos nu a înviat. Fiindcă pentru învierea lui orice timp după aceasta eră ca dovadă, pe când dacă moartea lui nu s'ar li petrecut, nici un alt timp nu ar fi putut servi de dovadă, de aceea și el a murit în public văzut de toți, n'a înviat însă în public, știind că în urmă orice timp va servi de martur al acestui adevăr. Căci faptul minunat acesta este, că lumea a văzut șearpele sfâșiat sus pe cruce. Dar, ce n'a făcut diavolul ca să poată împiedeca moartea lui? Ascultă pe Pilat zicând: „Luați-l voi și'l restituiți, că eu nici o vină nu aflu întru el“ (Ioan 19, 6) și de ne-nunțate ori împotrivindu-se cerinței Iudeilor. Ascultă apoi și pe Iudei, când ziceau: „Dacă tu ești fiul lui Dumnezeu, pogoară-te de pe cruce“ (Math. 27, 40), dar el fiindcă primise rana mortală nu s'a pogorât, și pentru aceasta a fost și înmormântat. Putea el să învieze imediat, însă n'a înviat atunci, ca faptul să se adevărească mai bine. Deși la încetarea oamenilor din viață, e permis poate de a se vedea micime de suflet, aici însă nici aceasta nu s'a văzut. Și ostașii apoi, nu au zdrobit lăcrile lui, ca pe ale celorlalți, spre a se învedera că a murit, și cu toate acestea marturii învederați sunt acei cari i-au îngropat trupul. Tot pentru aceasta și Iudeii au pecetluit mormântul împreună cu ostașii. Dealtminteria principalul tocmai acesta eră, ca moartea și înmormântarea lui să nu se poată dosi de nimeni. Mai sunt apoi și marturii invocați de dușmanii lui, voim să zic de Iudei, căci ascultă-i ce spun îi lui

¹⁾ *Partea morală.* Despre patimile și despre punerea în mormânt a slăpânului Christos. Despre cele cu care ne împreună prin botez și despre unirea cu sf. și dumnezeescu trup. (Veron),

Pilat: „Adusu-ni-am aminte că înșelătorul acela, a zis încă fiind viu, după trei zile mă voi scula. Deci poruncește să se întărească mormântul până a treia zi“ (Math. 27, 27, 28), și s'a făcut așa, pecetluind îi mormântul împreună cu ostașii. Ascultă-i apoi și după aceasta cum vorbeau îi apostolilor: „Voiți să aduceți asupra noastră sângele omului acestuia“ (Fapt. 5, 28), de unde se învederează, că modul crucificării lui nu-i lăsau în liniște.

Dar fiindcă îngerii nimic din acestea n'au păținit, apoi apostolul face totul ca să probeze, că numai moartea lui Christos a săvârșit lucruri mari și miraculoase. A fost un fel de duel așa zicând, în care moartea a strâpuns pe Christos, însă așa rănit cum eră, Christos a răpus-o la urmă. Ceea-ce se credea a li nemuritor, s'a sfârșit într'un corp mort, și aceasta a văzut-o lumea întreagă. Și ceea-ce este cu adevărat minunat, e că el n'a dat voie altuia să facă aceasta, ci singur a făcut-o. S'a făcut apoi iarăși un zapis, însă nu ca cel dintâin. Vedeți deci, nu cumva să ne găsim vinovați după acest zapis, și după ce am declarat, „mă lepăd de Satană, și mă împreun cu tine Christoase“. Mai bine ar fi ca să se numească tractat de pace (συνθήκη) și nu zapis, căci zapis atunci este, când cineva se face responsabil pentru oarecare datorii. Acesta deci este tractat de pace, căci nu prevede pedoapsă, nici nu spune dacă aceasta se face, sau nu se face. Moisi, care a luat sângele și a stropit poporul, a zis: „Iată sângele legăturii care a făcut Domnul cu voi pentru toate cuvintele acestea“ (Exod. 24, 8), și în urma acestora Domnul a făgăduit viața veșnică. Acela a fost zapis, iară acesta este tractat de pace. Acolo vorbește sluga cătră stăpân, iară aici prietenul cătră prieten. Acolo spune: „În ziua în care veți mânca, eu moarte veți muri“, adică amenințare din capul locului, iară aici nu e nimic din acestea. Se pogoară Dumnezeu pe pământ, ca și în rai; și aici este goliciune, ca și acolo, însă acolo Adam s'a văzut gol după ce a păcătuit, pe când aici Christos se golește, ca să împăce pe om cu Dumnezeu. A fost dezbrăcat Adam atunci de slava pe care o avea, se dezbracă și acum cel ce se botează, de omul cel vechiu, mai înainte de a se băga în

baea renașterei, și atât de ușor se dezbracă, ca și de niște haine. Se unge apoi, după cum se ung și luptătorii, cari se pogoară în stadiu. Îndată se naște aici, după cum s'a născut cel întâiu om, un câte puțin, ci deodată, tot așa și aici; și nu se unge după cum preoții în legea veche își ungeau capul numai, ci mai mult chiar. Acela își ungea capul, urechea dreaptă și mâna, ca să'l miște spre supunere și fapte bune, pe când acesta este uns peste tot. Acesta intră în luptă deodată, nu numai învățat, ci și exercitat bine, și se luptă pentru premiu. El se ridică la făptura cea nouă, sau mai bine zis, aparține făpturei celei nouă, căci când el mărturisește în viața veșnică, a mărturisit deja o altă făptură, o altă creațiune. La început Dumnezeu a luat țărână din pământ, și a creat pe om: iară prin bacea renașterei omul nu mai este creat din țărână, ci se renaște prin Duhul Sfânt: în acesta se formează, în acesta se întocmește, după cum și Christos în mîntuirea fecioarei. Și nu zice în raiu, ci în ceruri¹⁾. Să nu crezi că dacă el este pe pământ, rămîne pe pământ; el s'a mutat acolo la ceruri, și acolo se găsește cu îngerii. Dumnezeu îl ridică sufletul sus, și acolo îl întocmește, și îl așează lângă tronul împărătesc. Se reformează în apă, și ia Duhul sfînt. După ce el este creat așa, nu i se mai aduce animalele, ca lui Adam, ci demonii și căpetenia lor, și zice: „Călcați peste șerpi și peste scorpii“ (Luc. 10, 19). Nu zice aici: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră“ (Facer.), dar ce? Li dă putința de a deveni fiii lui Dumnezeu. „Ci dela Dumnezeu s'au născut“ (Ioan 1, 13) zice. Apoi ca nu cumva să ascuți de șearpe, imediat te învață să zici: «nu lepăd de el», în loc să zici, «nu mai ascult de el». Și ca nu cumva să fii prins de alții, preotul îți zice să te lepezi și de toți îngerii lui, și de toată slujba lui. Așa dar te-a pus nu ca să pășești raiul, ci să trăiești în ceruri. Imediat ce te-ai ridicat, preotul grăiește aceste cuvinte: „Tatăl nostru carele ești în ceruri, facă-se voia ta, precum în cer, și pe pământ“ (Math. 6, 9. 10). Nu eazi pe fața

¹⁾ A se vedea rugăciunile dela botez. (Trad.)

pământului¹⁾ (adecă pe paște), nu vezi pomul cunoștinței, nu vezi izvoare, ci imediat primești pe stăpânul, te amesteci cu corpul lui, te frămânți cu corpul lui cel de sus, unde nu poate diavolul să se apropie. Nu este acolo femeie, care să se apropie și să te amagească, căci zice: „Nu este parte bărbătească, nici femeiască“ (Galat. 3, 28). Dacă tu nu te vei pogori la el (diavol), nici el nu va putea să se ridice acolo unde ești; căci ești în ceruri și cerul este necălcăt de diavol. Nu ai acolo pomul cunoștinței binelui și al răului, ci numai acela al vieții. Nu se mai plăzmuiește din coasta ta femeie, ci cu toții suntem una plăzmuți din coasta lui Christos. Dacă cei unși de oameni nu pățimesc nimic din partea șerpilor, tu nu vei pătimi ceva întru cât ești uns, ca să poți stăpâni și înăduși pe șearpe, sau cum zice, să calci peste șerpi și peste scorpii. Însă, după cum darurile sunt mari, tot așa și pedepsele sunt mari. Nu a fost posibil că odată căzuți din raiu, să mai poată locui dinaintea raiului, după cum nici noi nu ne vom mai putea reîntoarce în locul de unde am căzut. Însă, ce va fi după aceasta? Ghena și viermele cel neadormit.

Să nu fie însă una ca aceasta! Să nu ne găsim vinovați de o astfel de pedeapsă, ci viețuind cu vrednicie, să căutăm de a săvârși toate cele plăcute lui. Să mulțămim lui Dumnezeu, ca să putem scăpa de osândă, și să câștigăm veșnicile bunătăți. Căroră fie a ne învrednici cu toții, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfînt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VII

„Deci nimeni pe voi să nu vă judece pentru mîncare sau băutură, sau pentru partea sărbătorii, sau a lunei nouă, sau Sămbetelor, care

¹⁾ Originalul este precum urmează *ὅσα ἐν ὁφθαλμοῖς τοῦ πατρὸς, ὅς ἐστιν ὁπρὸς, ὅδ' ἐστὶν πνεῦμα*, etc. de unde se vede o eroare de tipar în cuvîntul *πατρίου*. Cred că e vorba de *παιδίου* = *paștea pă-*

sunt umbră celor viitoare, iară trupul al lui Christos. Nimeni pre voi să nu vă amăgească, voind prin smerenie și slujba îngerilor, la cele ce nu le-a văzut cu mândria umblând, în deșert umflându-se din mintea trupului său, și neținând capul, dintru care tot trupul, prin încheeluri și legături primind darea și întocmindu-se, crește creșterea lui Dumnezeu" (Cap. 2, 16—19).

Mai înainte vorbind enigmatic: „Socotiți ca să nu vă fiire pre voi cineva... după predania oamenilor“ și mai sus ceva: „Aceasta o zice, ca nu cineva să vă amăgească pe voi cu cuvinte înșelătoare“, și preîntâmpinând spiritul și făcându-l cu băgare de seamă, — și după ce adaogă și binefacerile câștigate, învederându-le cu mai multă putere, la urma tuturor adaogă și muștrarea, căci zice: „Nimeni să vă judece pe voi pentru mâncare sau băutură, sau pentru partea sărbătorii, sau a lunii nouă, sau a Sâmbetelor“. Vezi cum le dăreamă acestea? «Dacă poate ați făcut din acestea, zice, de ce vă credeți pe voi răspunzători pentru niște astfel de lucruri mici? Dar apoi chiar și ia în derâdere asemenea obiceiuri, căci zice: „sau în partea sărbătorii“, adică parte din sărbători, căci îi acum nu le mai țineau pe toate, ca mai înainte. „Sau a lunii nouă, sau a Sâmbetelor“. El nu zice: «să nu le mai țineți acestea», ci „Nimeni să nu vă judece“. Prin aceste cuvinte deci, i-a arătat pe dâșii ca călcători ai legii, însă vinovăția o aruncă asupra celorlalți. «Nu suferiți pe cei ce vă judecă, zice, nici aceasta să nu li-o îngăduiți măcar, ci răspundeți-li, că „nu aveți voi dreptul de a judeca“; și prin aceasta li veți închide gura». Și vedeți că apostolul nu spune de bucatele cele curate și necurate, nici nu vorbește de sărbătoarea corturilor, sau de azime și de sărbătoarea cincizecimeii, ci „în parte sărbători“, căci nu îndrăzniau a ține sărbătorile în total, și chiar dacă poate le țineau, nu le serbau totuși. „În parte“, zice, învederând prin aceasta că

cele mai multe erau părăsite, — și chiar de păzeau Sâmbăta, nu o făceau cu exactitate. „Care sunt umbră celor viitoare“, adică a Noului Testament. „Iară trupul al lui Christos“. Această frază unii o punctiază astfel: „Iară trupul, al lui Christos“, adică, adevărul sub Christos s'a arătat; iară alții: „Trupul lui Christos, nimeni să nu vă supere“, adică să nu vă necăjască. «Ai stat, zice, mai presus de diavol și de păcat; de ce iarăși te lași la păcate?»

De aceea zicea, că: „Dator este să împlinească toată legea“, și iarăși: „Au doară Christos este slujitor păcatului?“ (Galat. 5, 3. 2, 17). Deci, după ce i-a ambiționat prin expresiunea „să nu vă supere“ începe: „Voind, zice, prin smerenie și slujba îngerilor, la cele ce nu le-a văzut cu mândria umblând¹⁾, în deșert umflându-se de mintea trupului său“. Cum însă: „Prin smerenie“ și cum „umflându-se“? Aici arată slava deșartă de care erau stăpâniți acei amăgitori. Dar care e sensul acestui pasaj în totalitatea lui? «Sunt, zice, de acei ce spun, că nu trebuc a crede că prin Christos s'a apropiat omul de Dumnezeu, ci prin îngerii, și că această idee este mai superioară decât a noastră».

De aceea apostolul face toate chipurile ca să dovedească, că Christos este cel ce a făcut aceasta, prin sângele crucii sale; de aceea spune că pentru noi a pățimit, și că ne-a iubit pe noi mult.

Acei amăgitori se îngâmfau cu ideea lor, se mândrau că prin introducerea religiei îngerilor îi au dezlegat totul. „Pătrunzând, zice, în cele ce nu le-au văzut“, adică, nici n'au văzut măcar pe îngerii, și dâșii se găsesc ca și cum i-ar fi văzut. De aceea și zice: „În deșert umflându-se din mintea tru-

¹⁾ Notă. Textul grec este: ἡ μὴ ἐμπραξεν ἐπὶ τὰς εἰρημίας, εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ceea ce în traducere exactă și clară ar fi: „Pătrunzând în cele ce nu le-a văzut, și îngâmfându-se în zadar de mintea trupului său“. Traducerea Română din edițiunea de Buzău este foarte confuză, din cauză că s'a introdus un cuvânt ce nu se găsește în original. Expresiunea ἐπὶ τὰς εἰρημίας nu înseamnă cu mândria umblând, ci simplu umblând, sau în cazul de față pătrunzând, sau mai clar încercându-se a pătrunde. (Trad.)

pului său" și nici decum sprijinindu-se pe lucruri adevărate. Pe această credință falsă sprijinindu-se, îi se îngâmfiă; și pentru atingerea scopului lor, pun înaintea nasca smereniei. Sunt călăuziți de mintea lor trupească, și nu de cea duhovnicească; de năde urmează că este mai mult un raționament omenească. „Și neținând capul, zice, dintru care tot trupul“, de vreme ce tot trupul de acolo își are ființa, și prin el (capul) se găsește bine. «De ce, zice, îți parasești capul? Și dacă ai lăsat capul, oare mai poți avea membrele celelalte întregi? Dacă ai căzut de acolo, te-ai nimicit». „Dintru care tot trupul“, adică originea ai fi tu, principalul nu este numai de a trăi, ci de a te uni cu el, ca cap al tău. Orice biserică sporește și progresează pe cât timp are cap, fiindcă și temelie ei, sau credința pe care se sprijină, nu este rezultatul vre-unei pasiuni omenești, ca de ex. slava deșartă sau ușurința, nu este așa zicând invențiune a eugetului omenească. Iată acum că particula „dintru care“ se rapoartă la Fiul. „Prin încheeturi și legături, zice, primind darea și înlocuindu-se, crește creșterea lui Dumnezeu“, adică creșterea după Dumnezeu, aceea a unei vieți neprihănită.

„Deci, de ați murit împreună cu Christos“ (Vers. 20), — pune expresiunea aceasta la mijloc, și ceea ce este mai vehement o pune pe ambele laturi. — „De ați murit împreună cu Christos despre stihiiile lumii, drept ce ca cum ați fi viețuind în lume prinși obiceiuri?“ Fraza aceasta nu are o continuitate de idei, ci trebuia să zică «cum de vă găsiți supuși stihiiilor lumii, în timp ce viețuiți», însă apostolul lăsând aceasta, ce spune mai departe? „Nu te atinge, nici gustă, nici pipă, care sunt toate spre stricăciune prin obișnuință, după poruncile și învățăturile oamenilor“ (Vers. 21, 22). «Nu sunteți în lume, zice, și cum atunci dați ascultare stihiiilor ei? Cum de vă supuneți observațiilor lumii?» Și în privește cum îi ia în derâdere: „Nu te atinge, nici gustă, nici pipă“, zice, punându-i astfel în rândul fricoșilor cari se feresc ca de oarecare lucruri mari. „Care

sunt toate spre stricăciune prin obișnuință“. Aici a răsturnat mândria celor mulți, după care adaogă: „După poruncile și învățăturile oamenilor“. Dar ce spui? Numești aici și legea? Deci, la urmă legea este învățătură omenească cu trecerea timpului. Aici sau că face aluziune că acei amăgitori falsifică legea, sau că face aluziune la cele ale Elinilor. Așa dar, întreaga dogmă introdusă de acei amăgitori este omenească, după cum explică mai departe: „Care sunt având cuvânt numai, cuvânt al înțelepciunii, întru slujba cea din voia sa și întru smerenie, și întru necruțarea trupului, nu în vre-o cinste spre sațul trupului“ (Vers. 23). Așa dar toate aceste născociri nu aveau cu ele adevărul, nu aveau puterea, ci erau numai vorbe, sau cum zice apostolul „cuvânt numai al înțelepciunii“, așa că chiar de ar conținea poate în ele cuvântul înțelepciunii, voi să fugiți de ele. S'ar părea că apostolul este cumpătat și oare-cum respectuos față de trup, pe care se vede silit a-l disprețui, căci zice: „Nu în vre-o cinste spre sațul trupului“, adică Dumnezeu li-a dat trupul spre cinste, iară îi îl întrebuințează spre necinste. Astfel deci, fiindcă e vorba de dogmă, el numește trupul cinste. «Necinstesc, zice, trupul, lipsindu-l și răpindu-i autoritatea, și nu-i permit de a se stăpâni de bună voia sa, pe când Dumnezeu a cinstit trupul».

„Deci dar de v-ați sculat împreună cu Christos“ (Cap. 3, 1). După ce mai sus spune că au murit, aici îi reunește cu Christos, căci zice: „Deci dar de v-ați sculat împreună cu Christos, cele de sus căutați“, căci acolo nu sunt observațiuni ca aici pe pământ. „Cele de sus căutați, unde este Christos, șezând deadreapta lui Dumnezeu“. Vai! Unde a ridicat el eugetul nostru! Cum l-a umplut așa zicând de o mare înțelepciune și convingere! Nu ajungea ca să spună numai de cele de sus, și nici numai de locul unde este Christos, ci adaogă: „Șezând deadreapta lui Dumnezeu“, așa că de aici îi pregătea de a vedea la urmă cele de pe pământ. „Cele de sus gândiți, iară nu cele pământești, căci ați murit, și viața

voastră a fost ascunsă împreună cu Christos în Dumnezeu. Când se va arăta Christos, viața voastră, atunci și voi vă veți arăta împreună cu el întru slavă" (Vers. 2-4). «Viața voastră, zice, nu este aceasta, ci alta». Iată că apostolul se grăbește de a-i strămuta acolo, și se luptă de a arăta că dânsii stau sus, și sunt morți, din amândouă părțile pregătindu-i ca să nu cante cele pământești. «Că dacă sunteți morți, nu trebuie să căutați a trăi, și dacă sunteți sus, iarăși să nu căutați a trăi. Nu se arată Christos? Atunci nici viața voastră nu se arată, căci el este sus întru Dumnezeu». Dar' atunci când vom trăi noi? „Când se va arăta Christos viața voastră" (Vers. 4), atunci căutați slava, atunci căutați viața, atunci dezmerdarea. Toate acestea sunt premergătoare dezmerdării și liniștei la care el îi ridică, căci așa e obiceiul apostolului: una prepară auditorului, și la alta trece deodată. Așa de ex. face și când el vorbind despre cele ce preced ospățului, a trecut deodată la observarea tainelor. Atunci dojana este puternică, când nu este bănuită cătuși de puțin. „Atunci și voi împreună cu dânsul vă veți arăta", zice, astfel că acum nu vă arătați. Privește, cum el i-a strămutat în cer chiar. După cum am mai zis mai sus, apostolul se luptă de a arăta, că dânsii au aceleași pe care le are Christos, și prin toate epistolele sale acesta e cuvântul său, ca să-i arate pătași cu dânsul în toate. De aceea îl numește și cap, și corp, și în fine face totul ca să reprezinte acest adevăr.

¹⁾ Deci dacă se va arăta atunci, să nu ne scârbim când nu ne bucurăm aici de cinste. Dacă viața aceasta nu este viață, ci viața adevărată e ascunsă, apoi suntem datori de a trăi în viața aceasta ca niște morți. „Atunci și voi cu dânsul împreună vă veți arăta întru slavă", și vedeți că nu a spus întru slavă simplu, ci împreună cu dânsul, fiindcă și mărgăritarul este ascuns, întrucât se găsește în scoică. Deci dacă

¹⁾ *Partea morală.* Despre cinstea și mulțămirea viitoare întru Dumnezeu, și că cele prezente sunt lipsite de cinste. Contra celor ce se dezințesc aici și abuzează de bogăția ce o au, și contra înșușitorilor. (Veron.)

noi suntem batjocoriți, să nu ne scârbim, și să nu facem sânge rău pentru orice am pățim. Pentru că nu viața prezentă este viața noastră, de oarece aici suntem streini și călători. „Că ați murit", zice; și atunci cine este atât de ușor, ca celui mort cu corpul și îngropat, să-i clădească case, să-i cumpere haine prețioase și servitori? Nimeni. Deci nici noi; ci după cum un lucru cântăm, acela de a nu ne arăta în lume goi, tot așa și aici nu lucrăm cântăm. Omul nostru cel dinainte s'a îngropat,—și s'a îngropat nu în pământ, ci în apă; nu desființându-l pe dânsul moartea, ci el desființând și îngropând pe moarte; și aceasta nu cu puterea naturii sale, ci după porunca celui mai puternic decât natura. Cele ce se fac de natură le-ar putea descompune cineva, le-ar putea desface, pe când cele ce se fac după porunca lui, nu se pot de loc desface. Nimic nu este mai fericit ca această îngropare, când atunci toți se bucură, și îngerii și oamenii, și chiar însuși stăpânul îngerilor. La această îngropare nu e nevoie nici de haine, nici de sicriu și nici de altceva de acest fel. Vedeți poate a vedea aici simbolul? Îți voi arăta colimvitra, în care unul a fost îngropat, iară altul a înviat. În marea Roșie au fost îngropați Egiptenii, însă au înviat Israeliiți, așa că în același loc, sau mai bine zis, prin același fapt, unul este îngropat, iară altul se naște. Nu te mira că la botez se petrece deodată și nașterea și distrugerea. Pentru că spune-mi: oare a distruge și a lipi la un loc cele distruse nu sunt două lucruri contrare? De sigur că așa. Ei bine, aceasta o face focul, căci iată că el topește și nimictește ceara cu totul, și tot el lipește și reunește la un loc pământul metalic, și face din el aurul. Toamă așa se petrece și în cazul de față, căci și aici puterea focului nimicind statua cea de lut, a scos la iveală o altă statuie de aur în locul aceleia. Căci eu adevărat că mai înainte de botez noi eram de lut, iară după botez am devenit de aur. Si de unde se învederează aceasta? Ascultă pe apostol' ce spune: „Omul cel dintâi din pământ, pământesc; omul cel de al doilea Domnul din cer" (I. Corint, 15, 47). Eu, deși am arătat că între lut și aur este o mare deosebire, totuși am aflat că între cele pământești și cele cerești deosebirea este cu mult mai mare; și în definitiv nici nu este vre-o deosebire atât de mare

între lut și aur, pe cât de mare este între cele pământești și cele cerești. Noi eram de lut, sau de ceară; căci și pe noi ne-a topit lăcărul poftelor, cu mult mai vârtos decât topește focul pe ceară. Și cel atâtai val, cea întâi ispită ne lăcămă cu mult mai tare, decât lăcămă piatra vasele de lut. Și, dacă voiți, vom descrie viața dinainte, ca să vedem dacă nu cumva toate sunt pântânt și apă, și tot pe atât de nestatornice ca și praful care se împrăstie în toate părțile și nu stă pe loc. Și de voiți, nu vom cerceta cele dinainte, ci cele prezente, ca să vedem dacă nu cumva le vom găsi pe toate praf și apă. Ce voiți a spune? Voiți să vă vorbească de stăpânii și de autorități? De aceștia voiți vorbi, mai ales că nimic în viața prezentă nu se crede mai de răvuit ca slăbănirea. Dar voi găsi aici mai mult un praf ce se ridică în aer. Cui nu sunt supuși și ascultători stăpânitorii? Sunt supuși și asculți de toți cei ce îi liugăsesse, de oșnici, de cei ce zic că îi iubesc, de cei ce fac totul pentru bani, de iritarea publicului, de mânia celor mai puternici.

Cel ce ieri era slăvit pe tron¹⁾, cel ce avea la dispoziție ritori cu voce strălucită, și mai mulți încă de acei ce alergau după el când ieșea prin târg, iată-l astăzi disprețuit și umilit, și părăsit de toți aceia, iată că a ajuns ca și praful spulberat de vânt, ca și o undulație de apă ce trece mai departe. După cum praful (colbul) se ridică de pe picioarele noastre și se spulberă, tot așa se spulberă și stăpânirile ce se nasc din acei ce se învârtesc pe lângă bani, și cari țin locul picioarelor în toată viața lor. Și după cum praful în timp ce se ridică în aer, ocupă un spațiu mare în aer, pe când el în realitate este puțin, tot așa și cu stăpânirile. După cum apoi praful chiorăște ochii, tot așa și cu stăpânirea, căci îngâmfarea și fudulia celui ce o are îi chiorăște ochii cugetului său.

Dar ce? Voești poate să examinăm ceea ce e mai dorită și mai poftită în lumea aceasta de fie-cine? Voești să vorbim despre bogăție? Aide deci, să o examinăm în parte. Bogăția are în sine dezmerdarea, are cinstea, are în sine puterea de a stăpâni. Și mai întâi

să cercetăm, dacă voești, dezmerdarea. Ei, bine, oare nu este aceasta praf? Ba încă și mai pe jos, de vreme ce trece mai de grabă decât praful, căci plăcerea de dezmerdare nu iese mai departe de limbă, și când pântecul se umple, nu ajunge nici până la limbă.

«Dar, zici tu, cinstea e un lucru plăcut». Dar ce poate fi mai dezgustător, decât cinstea aceea, care se dă din cauza banilor? Când ea nu se acordă din intențiune bună, nici din vre-o bună voință, nu ești tu care te folosești de ea, ci bogăția ce o ai. Așa că o astfel de cinste, face pe cel bogat mai necinstit decât toți. Spune-mi, te rog: dacă toți te-ar cinsti, avându-te de prieten al lor, pentru bogăția ta, pe de altă parte însă ar mărturisi că nu ești vrednic de nimic; oare te-ai crede tu obligat de a cinsti pe altul pentru bogăție, pentru care te-ai necinstit și pe tine altădată? Așa dar bogăția este cauza necinstei noastre, ea care este crezută de cea mai cinstită și mai de preț dintre toate cele ce stăpânim, sau că e cauza tiraniei și a slăbiciunii noastre. Și cum să nu fie absurd, de a nu ne crede vrednici de cinste, de cât numai din cauza aurului ce-l avem? Inșă, nu se petrece tot așa și cu cel ce disprețuiește bogăția; pentru el mult mai de preferat este de a nu fi cinstit, decât de a căpăta cinstea în acest mod. Spune-mi: dacă cineva ți-ar spune: «eu nu te cred vrednic de cinste pe tine personal, însă pentru casnicii tăi te cinstesc», oare ce ar putea fi ceva mai rău decât această necinste? Deci, dacă e curios lucru de a fi cineva cinstit pentru casnicii săi, cari de altfel sunt părtași cu tine aceleiași naturi, și au acelaș suflet ca și tine, dar apoi cu cât mai urăcios încă este de a fi cinstit pentru niște lucruri, care sunt de disprețuit, ca de pildă: bogății, vase de aur, haine scumpe, case și curți mărețe?

Cu adevărat că toate acestea sunt de răs; mai bine este a muri, decât a fi cinstiți în așa fel. Spune-mi, te rog: dacă cineva, om ordinar și nebăgat în seamă, te-ar vedea primejdindu-te în valurile vieții aceștia, și ar voi să te scape din primejdie, ce ar putea fi mai înjositor decât aceasta? Deci, ceea ce voi vorbiți între voi despre cetatea aceea, voesc a vă vorbi și eu. S'a lovit oarecând cetatea noastră de cel ce împărățea po

¹⁾ Se pare că Sf. Chrisostom face aluziune aici la *Entropiu* al imperiului otoman, care a avut la urmă căzut în disgrafia împă-

atunci¹⁾ iară împăratul a poruncit de a o dărâma și a o nimici, împreună cu bărbați și cu copii și cu femei și cu case... căci de acest fel sunt furiile împărătești; ori și ce ar voi dâșii, își satisfac cu puterea ce o au: așa de mare rău poate deveni o stăpânire. Deci se găsea cetatea noastră în cea mai mare primejdie; când iată că cetatea vecină, cea de lângă mare, venind în ajutor, a rugat pe împăratul pentru noi, iară cei ce locuiau în cetatea noastră, ziceau între dâșii, că o asemenea intervenire este mai rea, decât dacă s'ar fi prefăcut în ruine cetatea noastră! Astfel că a fi cinstit în așa mod, este cu mult mai rău decât a fi necinstit. Acum în privește de unde își are cinstea rădăcina: mânele bucătarilor ne fac pe noi a fi cinstiți, așa că lor li datorim grația aceasta: dar apoi și porcarii ni procură masa îmbrăcată, și țesătorii de materii, și slugile, și cei ce lucrează metaliuri, și plăcintarii, și chiar lemnarii cari fac mesele. Deci a ști că noi datorim lor cinstea ce o avem, oare nu e cu mult mai bine de a nu fi cinstiți? Pe lângă aceasta apoi, cum că a fi cineva bogat este un fapt încărcat de necinste, eu mă voi încerca a o dovedi. Mai întâiu bogățiile fac spiritul nerușinat; și ce poate fi mai necinstit ca aceasta? Căci, spune-mi, te rog: dacă trupul este frumos și pe toți ceilalți li biruiește cu frumusețea, iară în acest timp bogăția intervenind ar unelti și ar contribui să-l facă netrebnic, în loc de sănătos să-l facă bolnav, în loc de liniștit să-l facă a fi împătimit și să-l bage idropica în toate membrele, să-i umfle fața și peste tot să-l acopere cu umflături, să-i umfle picioarele și să i le facă mai grele decât butucii, să-i umfle pântecul și să i-l facă mai mare decât un poloboc, iar după toate acestea nici măcar să nu permită, celor ce ar voi să-l tămăduiască, ca să se apropie — căci așa este stăpânirea, — ba încă i-ar da atâta libertate, încât chiar să respingă pe cel ce s'ar apropia de el și să-l pedepsească, — oare a fi cineva bogat în acest mod, este ceva bun? Și cum ar putea fi aceasta bine, dacă face spiritul atât de nesim-

¹⁾ Notă. Aici Sf. Chrisostom face aluziune la revolta Antiochenilor din anul 387 p. Chr. contra ordinului dat de împăratul Theodosie, cu care ocazie își atrăsese urgia împăratului. (A se vedea istoria bisericească). Cât despre cetatea vecină și de lângă mare, se crede, deși nu cu siguranță, că ar fi vorba de cetatea Seleucia. (Trad.)

țitor? Așa dar stăpânirea bogăției este mai nrăcioasă decât însăși boala, căci dacă cel bolnav și împătimit după ea, nu se supune prescripțiilor doctorilor, aceasta e mai rău decât a boli chiar. Tocmai acest lucru îl face bogăția; din toate părțile ea contribuie a se umfla spiritul și împiedecă pe doctori a se apropia de el. Așa dar din cauza stăpânirii ce exercită ea, noi să nu ferim pe cei bogați, ei să-i jelim, după cum nu putem feri nici pe acel ce vede pe un idropic, și în loc să-l împiedece de a-și încălca pântecul cu bănturi și cu cărnuri vătămătoare, el îl lasă în libertate de a face ce voeste, deși ar avea puterea să-l împiedece. Așa dar stăpânirea nu poate fi pretutindeni ceva bun, după cum nici cinstea, căci și aceasta încălcează spiritul de trufie multă. Dacă chiar corpul nu ar prefera să se îmbolnăvească de dragul bogăției, apoi atunci cum de treci cu vederea spiritul, și-l lași să fie cucerit de această boală? și încă nu numai atât, ci să primească și o altă pedeapsă? Căci și el prin bogăție capătă o ferbințeală mare, și este scuturat ca de friguri, care friguri nimeni nu le poate stinge. Bogăția nu-l lasă de a judeca drept, ci cu totul din contra: defectele el le ia ca calități, sau invers, nu suferă pe nimeni a-l contraria, și în puterea bogăției toate crede că-i sunt permise a le face.

Nu va găsi cineva vr'un spirit atât de încărcat de poftă și absurdități, ca spiritul celor ce vor a se îmbogăți. Câte bârfiri nu iscodesc niște astfel de spirite? Ele nascocesc nădrăvăni mai mari chiar decât acele din mitologie, ca ipocentanții (jumătate om și jumătate cal), himerele, balaurii cu picioare, și alte monstruoșități de felul acestora. Dacă vr'unul din aceștia ar voi să nascocască vre-o poftă oarecare, ei bine, nu ai găsi poate acolo nici ipocentanți, nici himere, nici balauri sau altceva din monstruoșitățile din mitologie, ei le vei găsi încă pe toate acestea concentrate la un loc. Poate că mă va crede cineva născut în bogăție mare, dacă arăt atât de fidel împrejurările. Se zice — și mai întâiu voi vorbi din cele cântate la Elini, ca să vă pot încredința — se zice deci, că un rege al lor atât de mult abuza de îmbuibare, încât a făcut chiar și un platan de aur, cu cerul deasupra lui, și sedea sub dâșul, în timp ce ostașii concentrați făceau exerciții militare. Ei bine, oare pofta aceasta nu este mai

urită, decât aceea a ipocentaurilor? Nu este mai urită decât aceea a celorlalte monstruoziități? Un altuiarși băgă oamenii în boi de lemn. Oare această poftă nu este o monstruoziitate? Între acestea bogăția a făcut odinioară, pe cel ce mai înainte fusese împărat, l'a făcut, zic, din bărbat femeu¹⁾; și pe un asemenea om afe-meiat, ce din femeu se face ostaș, cum îl vei numi? Feară, animal necuvântător, și poate chiar mai rău decât acestea. Animalele când stau sub copac, sunt mulțumite cu ceea-ce li dă natura și nu mai cer alta nimic, iar acei rege, de care vorbiiu, a întrecut și pe animale în îmbuibările sale. Așa dar, ce ar putea fi mai ușuratic decât cei bogăți? Toate acestea nu vin decât din nesațiul de plăceri. Poate că mulți admiră încă pe acest rege? Ei bine, aceștia sunt părtași răsului lui. Nu bogăția se dă pe față în asemenea împrejurări, ci prostia omului. Cu cât e mai superior pământului acel platan de aur? Totdeauna cele naturale sunt mai plăcute, decât cele ce sunt nenaturale. La ce'ți folosea ție cerul aurit, prostule? Privește, cum bogăția multă înnebnește pe cineva, și cum îl îngâmfa. Cred că ea (bogăția) nu cunoaște încă marea, căci atunci poate ar voi să călătorească și pe ea. Oare nu sunt acestea himere? Oare nu sunt ipocentauri? Și încă se găsește și astăzi de acei ce cu nimic nu se deosebesc de acel rege, ba încă se arată chiar cu mult mai nșuratici decât el. Căci spune-mi: cu ce se deosebesc de platanul aurit acele vase argintate, acele oale de bucată și acele alabastre de păstrat mirodeniile? Dar încă femeile!... Mi-e rușine a o spune, însă mă văd silit la aceasta. Iată că și ele își fac oala de noapte din aur, sau aurită... Voi care faceți aceasta, ar fi trebuit mai întâiu să vă rușinați. Pe când Christos e Hămând, tu te dezmerzi? sau mai bine zis, te prostesti? Și de ce osândă nu sunt vrednice astfel de femei? Și încă mai întreb, de ce sunt tâlhari, de ce sunt asasini, de ce atâtea rele, când diavolul vă târăște în astfel de prostie? A avea cineva taigerile de argint, de sigur că nu se potrivește cu un suflet filosof, ci totul vine din dezmerdare, dar a face vase de argint până și pentru excremente și urină,

¹⁾ *Noli*. Cred că face aluziune aici Sf. Chiristostom la Sardanapal, împăratul Asirianilor, care a rămas proverbial pentru moleciunea și aplecarea lui către femei. (*Trad.*)

oare se mai poate zice că vine din dezmerdare? Eu nu ași spune aceasta, ci toate acestea vin din prostie, și poate că nici din prostie, ci din nebunie, sau poate din ceva mai rău chiar și decât nebunia.

Știu, iubitorilor, că poate mulți mă iau în derâdere când vorbesc de acestea, însă eu nu mă căesc, numai să rezulte ceva mai bun. Cu adevărat că bogățiile fac pe cineva prost și nebun. Atât de mare este mania după bogății, încât cei stăpâniți de această patimă ar voi ca și pământul să fie de aur, și pereții casei de aur, poate că și cerul, și aerul încă ar dori să fie de aur. Ce nebunie! Ce smintire! Ce friguri grozave! Un altul, care este după chipul lui Dumnezeu, se topește și se slărșește de foame și de frig, și tu faci lucruri de care spuseai? Vai! ce mândrie deșartă! Și ce alta ar putea face pe cineva mai nebun, decât hogăția? Într'atât de mult cinstesti tu excrementele tale, încât să fie purtate în vase de argint? Știu bine că vă apucă amețea la auzul acestora, însă sunt de vină acele femei care vă fac de a ameți, cum și acei bărbați cari servesc unor astfel de boale uricioase. Aceasta se numește desfrâu, cruzime, neomenie, bestialitate și cea mai josnică ticăloșie. Căci ce himeră, ce balaur, ce demon, ce diavol și ce monstru în fine, ar face aceasta? Ce folos ai de Christos? Ce folos ai de credință, când tu ești stăpânit de patimile Elinilor, și nu atâta a Elinilor, pe cât a demonilor? Dacă nu trebuie a împodobi capul cu aur și mărgăritare, dar apoi cel ce întrebuințează argintul în astfel de servicii necurate, de ce iertare se va învrednici oare? Nu ajung oare celelalte obiecte — de ex. scaunele și taburetele de pus sub picioare, de argint toate? De altfel și acestea sunt făcute din dezmerdare. Dar pretutindeni nu este decât mândrie prisoselnică, pretutindeni slavă deșartă, nicăeri strictul necesar, ci peste tot locul abuz de cele de prisos. Eu mă tem ca nu cumva sexul femeesc fiind stăpânit de această manie, să ajungă a se schimba în niște monstri, de oare ce poftesc de a avea și părul de aur. Dacă ați mărturisit că v'a atins într-o oară cele vorbite, și că v'ați revoltat în sufletul vostru, pentru că ați căzut în asemenea poftă, și dacă poate v'a coprins rușinea, nu ați mai pretinde asemenea lucruri. Pentru că dacă îndrăzniți a umbla și după asemenea lucruri, care sunt

mai absurde decât toate absurditățile, cu atât mai mult cred că veți pofti de a avea părul de aur, și a vă auri și buzele, și sprincenele, și în fine vă veți topi după aur. Dacă nu credeți, eu vă voi povesti ceca-ce am auzit, și care chiar este și astăzi. Împăratul Persilor, celor vestiți în astfel de lături, are barba de aur, ca tortul cel subțire, și fabricată astfel, că în perii ei sunt înfășurate foi de aur, încât seamănă cu un monstru. Slavă ție Christoase! Pentru că de câte bunătăți nu ne ai încărcat tu pe noi! Ce nu ai făcut tu, ca să ne în-sănătoșezi? De câte monstruoziități și bestialități nu ne-ai scăpat tu?

Iată vă prevestesc, și băgați sama că nu vă mai îndemn, ci vă poruncesc — cel ce voaște să asculte, asculte, iară cel ce nu voaște, să nu asculte — că dacă stăruieți încă a face de acestea, eu nu vă voi mai suferi, nici că vă voi mai primi, sau că vă voi lăsa să mai pășiți pragul acesta. Ce îmi trebuie, mie atâta mulțime de bolnavi? Și ce este, dacă eu exercitându-vă în lupta vieții creștinești, încă nu vă împiedec, nu vă opresc dela cele prisoselnice? — deși Pavel a oprit și aurul și mărgăritarele. Rădem noi de cele ale Elinilor, însă și ale noastre se par ca mithnri. Dar și pe bărbați îi sfătuim acestea: duceți-vă la școală și învățați filosofia duhovnicească, alungați dela voi acea mândrie proastă. Aceasta o spun și bărbaților și femeilor, iară dacă cineva va face altfel, eu nu voi mai suferi. Doisprezece erau numai apostolii Domnului, și ascultă ce li spune Christos: „Au doară și voi voiți să vă duceți?” (Ioan 6, 67). Dacă noi vom linguși într-una, apoi când vom mai îndrepta abaterile? Când vom putea folosi? «Dar, zici tu, sunt și alte eresuri, și cei dojanați astfel, poate să se strămute acolo». Vorbă de nimic, căci ascultă ce spune înțeleptul: „Mai bun este unul, care face voea lui Dumnezeu, decât o mie de nelegiuți” (Sirach. 16, 4). Pentru că și tu ce voești? Voești a avea mii de servitori fugari și tâlhari, sau mai bine unul și credincios? Iată deci că vă sfătuesc și vă recomand, ca și podoabele cele de pe fața voastră, și vasele acelea de care am vorbit, să le fărânați în bucăți și să le dați săracilor, și astfel să nu se mai găsească de acestea prin casele voastre. Cel ce voaște să fugă, să fugă, cel ce voaște să acuze, acuze, căci

eu nu mai sufăr pe nimeni de a face așa. Când va trebui să fiu judecat înaintea tronului lui Christos, voi veți sta departe, iară eu voi purta răspunderea, și atunci grațiile voastre la nimic nu 'mi vor folosi. Aceste cuvinte au corupt totul: «Să nu fugă, zici tu, și să nu treacă în alt oare; este slab și neputincios, și deci fii către dânsul îngăduitor». Până unde? Până când? Odată, de două ori, de trei ori, însă nu pentru totdeauna. Iată deci că iarăși vă recomand, și mărturisesc, cum zice și fericitul Pavel: „Că de voi veni iarăși, nu vă voi erula” (1. Corinth. 13, 2), că atunci când voi veți face așa, veți cinoaste câștigul cât e de mare, și ce folosință veți avea de aici. Da! Vă rog și vă provoc, și nu m'asî da în lături chiar de a mă agăla și de pi-cioarele voastre, și a vă face rugăminte pentru aceasta. Ce prostie este aceasta? Ce desfrânare? Ce insultă? Nu mai este aici dezmerdare, ci insultă; nu mai este ușurință, ci nebunie. Atâția săraci stau prin prejurul bisericeii, biserica însă are și atâția fii bogați; ei bine aceștia nu pot oare ajuta nici măcar pe câte un sărac? Iată că pe când unul moare de foame, celălalt se îmbată, unul își leapădă excrementele în vase de argint, pe când celălalt nu are nici pâinea de toate zilele! Ce nebunie! Ce sălbătecie grozavă! Fie ca să nu ajungem la măsura de a ne sculă contra celor ce nu ascultă, și nici de a îndrepta cu mânuire asemenea abateri, ci voi cu bună voe și cu curaj să le îndreptăm toate acestea, ca astfel să viețuim în slava lui Dumnezeu, și să ne izbăvim de pedeapsa de acolo, în același timp să ne bucurăm și de bunătățile făgădnite celor ce 'l iubesc pe dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl și cu Duhul sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

„Drept aceia omoriți mădulările voastre cele de pe pământ, curvia, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este slujire ido-

lilor, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei, întru care și voi oare-când ați umblat, când viețuiați întru acelea" (Cap. 3, 5-7).

Știu, inbiților, că mulți vrajmași mi-am făcut cu ocazia covorbirei de dinainte. Dar ce să fac? Anzit-ați ce a poruncit stăpânul? Nu cumva poate eu sunt vinovatul? Nu vedeți voi pe cei ce încasează dările, cum pe cei ce se împotrivesc ași plăti datoria îi împresoară cu un lanț? Ați anzit ce a spus Pavel astăzi? „Omorîți, zice, mădulările voastre cele de pe pământ, curvia, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este slujire idolilor“. Ce poate fi mai rău ca această lăcomie? În adevăr că aceasta este mai rea decât orice poftă. Aceasta este cu mult mai grea, decât proslia și nebunia cea după argint și aur, de care vă vorbiam. „Și lăcomia, zice, care este slujire a idolilor“. Vedeți unde duce răul? Însă să nu vă ucliniștiți, căci eu nu fac aceasta de gust, și nici că am poftă de a vă avea dușinani, ci ași dori să vă aduc spre virtute, încât să aud vorbindu-mi-se de voi cele cuvenite. Așa că aceasta nu este rezultată din autoritatea sau demnitatea sacerdotului meu, ci mai mult din supărarea și durerea mea. Iertați-mă, iertați-mă, vă rog; nu voesc a mă sluji vorbindu-vă de acestea, ci sunt silit de împrejurări. Eu nu vă vorbesc acestea pentru durerile și necazurile săracilor, ci pentru mântuirea voastră: pentru că sunt pierduți, și repet vorba, se pierde de bună-voia lor cei ce nu hrănesc pe Christos. Și ce folos ai dacă și hrănești pe sărac, însă te dezmerzi și risipești în mod arătat? Toate sunt atunci de prisos. Nu se cere de a da mult, ci de a nu da mai puțin în raport cu propria sa avere. A face altfel este ași bate cineva joc.

„Omorîți, zice, mădulările voastre cele de pe pământ“. Ce spui? Dar nu tu ai zis oare că „v'ați îngropat, că împreună cu el v'ați îngropat, că v'ați tăiat împrejur, că ne-am dezbrăcat de trupul păcatelor cărnei"? Și cum mai zici iarăși: „Omorîți"? Nu cumva glumești, când ni vorbești așa, ca și cum toate acestea ar fi încă în noi? Dar nu este aici nici o contrazicere, ci după cum cineva ștergând o statuie murdară, sau mai bine zis turnând-o din nou și făcând-o frumoasă, zice că

s'a dus de pe ea rugina și s'a nimicit, și dacă el după aceea sfătuiește de a depărta de pe ea rugina când s'ar arăta — prin aceasta nu se contrazice de loc, tot așa și în cazul de față; nu a șters rugina ce era la început, ci sfătuiește de a depărta pe aceea ce s'ar face după aceasta; tot așa face și apostolul. El nu vorbește aici de omorîrea (mortificarea) cea dintâiu, nici nu spune de curviile și abaterile acelea, ci de cele petrecute în urmă. A zis mai sus că nu aceasta este viața noastră, ci o alta, adică cea din ceruri. Acum spune-mi: după ce zice „Omorîți mădulările voastre cele de pe pământ“ prin aceasta oare el defăimă pământul? sau că prin aceste cuvinte numește păcatele cele de pe pământ? „Curvia, necurăția“ zice: A trecut eu vederea fapte de acelea, de care nu este bine nici de a vorbi, așa că prin cuvântul „necurăția“ pe toate le dă în privelește. „Patima, zice, pofta cea rea“ și iată că el spune în general totul, căci toate nu sunt decât poște rele, pizmă, mânie, supărare. „Și lăcomia, zice, care este slujire a idolilor, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei“. Prin multe ne-a depărtat pe noi de păcat; prin binefacerile căutate, prin izbăvirea de păcatele trecute și viitoare, arătând cine am fost și cine suntem acum. Toate acestea la un loc, adică cine am fost noi, și că ne-am izbăvit de păcate, și în ce mod, toate acestea zic, sunt suficiente spre a ne abate dela rău. Dar din toate cele zise de apostol, faptul cel mai grozav și greu de a o spune — nu însă și fără folos — acesta este: „Pentru care vine, zice, mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei“ și vedeți că nu zice, peste voi, ci peste fiii neascultărei. Mai departe zice cu sfială oarecum: „Întru care și voi, oare-când ați umblat, când viețuiați întru acelea“ (vers. 7), și apoi imediat pune de față și lauda, că nu mai viețuiesc acum așa; atunci era poate permis, nu însă și acum „Iar acum lepădați-le și voi acelea toate“. La început le spune în general, iar mai apoi și în particular, căci așa este planul tras de el: „Mânia, înfrîmarea, răutatea, hula, cuvântul de rușine din gura voastră“

(vers. 8). „Cuvântul de rușine din gura voastră“ zice, arătând semnificativ prin aceasta, că asemenea fapt îi murdărește.

„Nu graiți minciună unul către altul, dezbrăcându-vă de omul cel vechiu dimpreună cu faptele lui, și îmbrăcându-vă întru cel nou, care se înțește după cunoștință, după chipul celui ce l-a zidit pe el“ (vers. 9. 10). Aici este demn de a cerceta, de ce oare apostolul numește viața stricată mândlărie, și corp, și om, precum și viața virtuoasă tot cu aceste nume o reprezintă? Și dacă omul în sine este păcatul, cum de tot el zice: „împreună cu faptele lui“? A zis odată om vechiu, arătând prin aceasta, că nu acela (cel vechiu) este om, ci acesta (cel nou), căci buna intențiune este mai principală, este superioară așa zicând înseși ființei lui, și prin urmare aceasta este cu adevărat om, iar nu acela. Nu înseși ființa, nu esența lui de om îl bagă în gheena, și nici nu-l introduce în împărăția cerurilor, ci însuși oamenii prin intențiunea lor. Deci dacă ființa sau esența lui este corpul, iar acea esență este neresponsabilă în amândouă cazurile, apoi cum de numește trupul răn? și de ce zice: „împreună cu faptele lui“? Adecă intențiunea unită cu faptele. Numește pe acela om vechiu, voind prin aceasta a arăta necurătenia, uriciunea și slăbiciunea lui; iară pe acesta îl numește om nou, ca și cum par'că ar zice „să nu vă așteptați că și acesta va pătimi ca cel dintâiu, ci din contra; căci cu cât va înainta în vârstă, el nu păsește cu grabă spre bătrânețe, ci spre o tinerețe mai superioară celei dintâiu. Când el va lua mai multă cunoștință, se va învrednici și de mai mari, mai mult crește, mai mult se împunternicește, nu atâtă prin tinerețe, cât mai cu seamă prin aceia către care tinde el“. Și iată că zidirea acea perfectă, se numește viața, purtarea creștinului. Zice apoi apostolul: „după chipul celui ce l-a zidit pe el“, adecă după chipul lui Christos, fiindcă nici Christos nu s'a sfârșit spre bătrânețe, ci astfel eră de frumos, încât nici nu se poate grai. „Unde nu este Elin, nici Iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, Schit, rob, slobod, ci

toate și întru toți Christos“ (vers. 11). Iată a treia laudă a acestui bărbat, căci el nu introduce nici o deosebire, nici de națiune, nici de demnitate, nici nu face vorbă de strămoși, și în fine nu are nevoie de acestea, căci lucruri de acestea sunt ale oamenilor profani. „Tăierea împrejur și netăierea împrejur, rob, slobod, Elin“, adecă prozelit, „și Iudeu“ din strămoși. «Dacă ni numai aceasta, adecă dacă ești după chipul celui ce te-a zidit, te vei bucura și de acelea, de care se bucură cei ce le au».

„Ci toate și întru toți Christos“, zice, adecă toate vor fi nouă Christos, și demnitate, și în fine el ni va fi nouă totul. Sau că poate zice, «că voi toți ați devenit un Christos, fiind trupul lui».

„Deci îmbrăcați-vă ca niște aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și iubiți“ (vers. 12). Aici arată ușurința în virtute, și că trebuie a o poseda încontinuu, și a face us de dansa ca de o podoabă mare. Aici sfătuiră este unită cu lauda, pentru că atunci are mai mare putere. Au devenit sfinți, dar nu și aleși, acum însă și aleși, și sfinți, și iubiți. „Întru milostivirile îndurărilor“. Nu a pus aici cuvântul obișnuit milă (ἐλεος), ci a înțrebuințat două cuvinte, care conțin în ele o mai mare energie: milostivirile îndurărilor (σπλάγχνα σιταριμωή), adecă el se găsește față de noi, cum se găsesc părinții față de copiii lor. Nu a zis apoi simplu „îndurări“ ca să nu'i înjosească, ci „milostivirile îndurărilor“. Mai departe apoi adaogă: „Întru bunătate, întru smerenie, întru blândețe, întru îndelunga răbdare, suferind unii pe alții, și iertând unul altuia, de are cineva împotriva cuiva păcă, precum și Christos a iertat vouă, așa și voi“ (vers. 13). Iarăși le spune după ordinea lor, căci umilința izvorăște din bunătate, iar din umilință blândețea, și din aceasta îndelunga răbdare. „Suferind unii pe alții“, adecă trecând cu vederea, făcându-vă că nu ați văzut. Și privește că el nu spune aceasta, ci prin cuvântul „păcă“ totul cuprinde, după care încheie: „Precum și Christos a iertat vouă“. Mare este exemplul, ceea ce de altfel pururea face el, ndemnându-i

cu exemplul lui Christos. Când el a pronunțat cuvântul „pără“ a arătat-o ca pe un fapt mic, dar de îndată ce aduce pe Christos de exemplu, ne-a convins că chiar de am avea de acuzat pe alții pentru fapte mari, totuși trebuie a-i ierta, căci expresiunea „precum și Christos“ aceasta dă a înțelege. Și nu numai aceasta, dar încă trebuie a ierta din toată inima, ba încă și mai mult decât aceasta, a-i și iubi chiar; fiindcă dacă a pus pe Christos la mijloc, odată cu el a introdus și toate acestea. Dacă suntem nedreptățiți pentru lucruri mari sau mici, chiar de suntem noi mari, iară aceia mici, chiar de ar urma ca ii să ne insulte și după aceasta, noi să iertăm totuși, și să punem chiar sufletul nostru pentru dânsii, pentru că expresiunea „precum“ o cere aceasta. Și încă nu trebuie a ajunge numai până la moarte pentru dânsii, ci dacă se poate și după aceasta chiar.

„Iară peste toate acestea într-o dragoste, care este legătura săvârșirei“ (vers. 14). Ai văzut că aceasta o spune el? Fie că este posibil de a ierta, iară însă a și iubi, «trebuie a și iubi», zice, și arată cu modul acesta și calea prin care se poate ierta. Căci este posibil de a fi cineva om bun și blând, și smerit, și îndelung răbdând, și totuși să nu iubească. De aceea chiar din început și pune expresiunea „milostivirea îndurărilor“ în care se cuprinde și iubirea, și mila. „Peste toate acestea, zice, într-o dragoste, care este legătura săvârșirei“ (perfecțiunii morale). Cea ce voește a spune aici, este în totul adevărat; pentru că dacă lipsește dragostea, toate celelalte nu sunt de nici un folos, și iute se discompun. Pe toate celelalte numai dragostea le cimentează; dar dacă lipsește dragostea, orice bun ai-voi să spui, nu este nimic, căci totul se prăbușește. Se petrece aici ceea-ce se petrece cu corabia, căci oricât de mari ar fi uneltele ei, dacă nu va avea în același timp și legătura cerută (σπρωγματα), nu va fi de nici un folos. Tot așa este și cu casa, căci dacă în trupul ei nu vor fi paiante, oricât de mari vor fi pereții, la nimic nu folosesc, fiindcă lipsesc legăturile necesare. Ori și ce calități bune ar avea cineva, toate sunt nefolositoare, dacă lipsește dragostea. Apostolul nu a zis că dragostea este vârful sau începutul

și sfârșitul tuturor, ci numai că ea este mai mare de cât toate celelalte, că este legătura care le cimentează pe celelalte, și că ea este mai necesară decât acelea. Vârful, sau capătul unui lucru, sau creștetul așa zicând, în sens figurativ, înseamnă intensiunea perfecțiunii morale, pe când legătura dragostei este aceea care reunește și ține strânsi pe cei ce tind spre perfecțiune, precum ține strâns și rădăcina trunchiul și ramurile copacului.

„Și pacea lui Dumnezeu să se dăruiască¹⁾ întru inimile voastre, la care și chemați sunteți într'un trup, și mulțămitori vă faceți“ (vers. 15). Pacea lui Dumnezeu, aceea numai este care înțepenește, numai ea este sigură. Dacă ai în sine-ți pacea omenească, aceasta lesne se dizolvă, pe când pacea lui Dumnezeu niciodată. Deși el a spus generalul prin vorba dragoste, totuși iarăși vine și la particularități. Căci se poate ca să fie undeva dragoste nemăsurată, și totuși din acea dragoste mare să ajungă cineva fără de veste ca să acuze pe altul, și să ajungă la lupte zadarnice și la ură înversunată. «Nu, zice el, eu nu voesc o astfel de dragoste; nu voesc ca voi să cercețați cele ce s-au întâmplat în trecut, ci precum a făcut Dumnezeu cu voi, așa să faceți și voi». Cum a făcut Dumnezeu? A voit numai, și dela noi nimica n'a primit. Dar oare, ce înseamnă „Pacea lui Dumnezeu să se dăruiască întru inimile voastre?“ «Dacă înăuntrul tău, zice, se luptă două idei, să nu lași a predomină ideea de război, ci ideea păcii. De ex. fie cineva insultat pe nedreptul; din această insultă nedreaptă s'a născut în cugetul său două idei: una care 'i poruncește de a se răzbună, și cealaltă care 'i spune de a suferi insulta, cu care ocazie ambele aceste idei se războiesc între dânsule. Dacă atunci predomină pacea lui Dumnezeu, iată că această idee face ca să triumfe, iară cealaltă să se rușineze. Și cum această? Convingând că Dumnezeu este pacea, și că el ne-a împăcat pe noi. De altfel apostolul nu arată că

1) Notă. Textul grec zice: „Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ δωρεῖται ὑμῖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν“. Verbul δωρεῖται nu înseamnă a dăruî, ci a fi împărțitor de premii, a predomină, a respăși, a dirijă, etc. așa că sensul pasajului este următorul: «Și pacea lui Dumnezeu să predomină în inimile voastre».

lupta aceasta ar fi un lucru simplu, ci chiar mare. «Să nu predomineze mânia, zice, nici cearta, și nici pacea omenească, pentru că pacea omenească vine sau rezultă din luptă; eu nu o voesc aceasta, ci acea pace o voesc, pe care ni-a lăsat-o el. El a pus în cugetul nostru această idee ca un fel de stadiu, ca un loc de luptă a celorlalte idei, și această idee este și lupta, și biruința, în același timp tot ea acordă și premiul».

Apoi iarăși pune la mijloc îndemnul: „La care zice, și chemați sunteți“, adică întru care sunteți chemați. A amintit bunurile câte izvorăsc din pace, și la urmă pare că ar zice: «Pentru aceasta te-a chemat, întru aceasta te-a chemat», ca astfel să arate că premiul e demn de crezut. De ce a făcut trupul un totu în-treg și nedespărțit? Nu oare ca pacea să predomineze în el? Nu oare ca de aci să avem un motiv de împăciuire? De ce cu toții suntem un trup? Și cum suntem un trup? Pentru pacea care predominază între noi suntem un trup, și fiindcă trupul este un întreg, de aceea ne împăcăm.

Dar de ce oare n'a zis apostolul: Pacea lui Dumnezeu să biruiască, ci „să predomineze“, adică ea să fie aceea care să acorde premiul (*βραβεύω*)? A făcut-o prin aceasta mai demnă de credință. Ea (pacea lui Dumnezeu) nu lasă ca ideea cea rea să se poată lupta cu ea până în fine, ci o doboară la pământ. Dar încă și numele de premiu înaltă oare-cum pe auditor, căci dacă s'ar acorda premiul ideii celei bune, ori și cât s'ar rușină ideea cea rea, la urmă nu este nici un folos. De altfel aceasta din urmă știind că ori și ce ar face, totuși nu ar căpăta premiul; ori și cât s'ar încumeta și s'ar încerca să alace pe cealaltă, nu va reuși, și în urma tuturor osteneților ea se va vedea silită a se retrage, — știindu-le zic, toate acestea, renunță de a se lupta zadarnic.

Bine a făcut apostolul, că a adaos: „Și mulțămitori vă faceți“, căci aceasta înseamnă de a fi mulțămitor cineva, când el se poartă deopotrivă cu ceilalți, după cum s'a arătat și Dumnezeu față de el; a urmă cu alte cuvinte stăpânului, a se supune lui, a mărturisi charul căpătat, chiar de l'ar insulta cineva, chiar de l'ar lovi. Această expresiune în fine este foarte atîtare de sfilă, pentru că cel ce mărturisește charul lui

Dumnezeu, ori și ce ar pătimi din partea altuia, nu cantă a se răzbună, iară dacă se răzbună, apoi nu mărturisește acel char. Dar să nu fim ca și acel ce avea de luat de la altul una sută de dinari, ca să nu auzim și noi: „Stugă vicleană“ (Math. 18, 32), pentru că nimic nu este mai rău ca neînultămirea. Așa dar, cei ce se rezbună, sunt nemulțămitori charului lui Dumnezeu.

Dar oare de ce dela început apostolul se atinge de curvie, — căci zicând: „Omorîți mădulările voastre cele de pe pământ“ imediat adaogă „curvia“, și aceasta o face aproape pretutindeni în epistolele sale? Pentru că această patimă stăpânește mai cu seamă printre oameni. Și Thesalonicenilor aceiași face scriind-li. Și ce poate fi minunat, dacă și lui Timoteiu scriind li zice: „Pe tine curat te păzește“ (1 Timoth. 5, 22)? Și iarăși auzim: „Cu toți să căutați a fi în pace, și cu curățenie, fără de care nimic nu va vedea pe Domnul“ (Ebr. 12, 14).

„Omorîți, zice, mădulările voastre“, căci ce este mort, este urit la privire, scârbos și dezgustător; dacă le omori, ele nu rămân moarte, ci se discompun imediat, după cum se discompune și trupul. «Stinge, deci, zice, căldura din ele, și nu va mai rămânea nimic mort». Cu alte cuvinte arată, că un asemenea om face ceea ce face și Christos prin baa renașterei. Și bine a zis el „cele de pe pământ“, pentru că aici rămân, aici se discompun, și încă cu mult mai tare decât mădularele trupului. Așa că nu atât corpul este de pe pământ, pe cât este de pămăntesc păcatul, căci corpul câteodată se arată și frumos, pe când păcatul nicideodată. Mădulările corpului poartese totdeauna cele de pe pământ. Dacă ochiul este de acest fel, nu va vedea cele din ceruri; tot așa și cu auzul, cu pipăitul, și cu orice mădular ai voi să spui. Ochii vede corpuri, și frumusețe, și bani; de acestea el se încântă, dar toate acestea sunt pămăntesti. Auzul se molește la cântarea din chitară, sau din nai, sau la auzirea vorbelor murdare; însă toate acestea sunt pe pământ. Deci, după ce apostolul i-a pus sus lângă tronul lui Dumnezeu, li zice: „Omorîți mădulările voastre cele de pe pământ“, pentru că nu se poate stă lângă

acel tron cu aceste mădulări; nu se poate sta acolo, spre a face ceea-ce trebuie. Acest lut deci, este mai rău de cât celălalt, căci acela devine aur, după cum zice: „Că se cade stricăciosului acestuia să se îmbrace întru nestricăciune“ (1. Corinth. 15, 53), pe când lutul acesta al păcatului nu poate să se schimbe, nu poate să se topească și curățe din nou în topitoare. Astfel că mai mult acestea sunt pe pământ, decât acelea. De aceea nici n'a zis apostolul din pământ, ci „cele de pe pământ“, căci s'ar putea ca acestea să nu fie de pe pământ. Mădulările trupului sunt de necesitate pe pământ, pe când acelea nu sunt silite de a sta pe pământ. Când de ex. auzul nu ascultă nimic din cele de pe pământ, ci numai cele din ceruri; când ochiul nu vede nimic din cele de aici, ci numai cele de sus, apoi atunci nu mai este pe pământ: când gura nu grăește nimic pământesc, ea atunci nu este pe pământ; când mâna nu face nimic din cele rele, ea nu este pe pământ, ci în cer. Aceasta a zis și Christos: „Dacă ochiul tău cel drept te scandalizează“, adică dacă vezi cu desfrâu, „scoate-l pe el“, adică cugetul cel rău. Mie mi se pare că necurăția, patima, pofta cea rea, sunt același lucru, adică curvia, iară apostolul prin toate aceste voește să ne abată de acea patimă urită. Și în adevăr că aceasta este o patimă rea, căci după cum trupul suferă de friguri, sau este rănit, tot așa este și cu această patimă. Și n'a zis depărtați-le, ci „omoriți-le“, încât să nu mai poată învia la urmă, și „lepădați-le“. Ceea-ce este mort, noi îndepărtăm de la noi; de ex. umflăturile ce ar fi pe trup le scoatem și le îndepărtăm, de oarece corpul lor este mort; dar dacă le tai nefiind moarte, atunci îți pricinuește dureri, pe când dacă sunt moarte, nu simți nimic. Tot așa și cu patimile, care fac necurat sufletul, și îl transformă din nemuritor în ceva supus schimbărilor și prefacerilor.

„Slujirea idolilor“. Am vorbit de multe ori, că lăcomia este tot una cu slujirea idolilor, pentru că în adevăr, că cele ce tiranesc mai mult neamul omenesc acestea sunt: lăcomia, desfrâul și pofta cea rea, care toate la un loc sunt egale cu idololatria. „Pentru care

zice, vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultărei“. I-i numește fiii neascultărei, lipsindu-i de iertare, și arătând că se găsesc în asemenea stare de jelit, din cauza neascultărei lor. „Întru care și voi, zice, ați umblat oarecând“, însă acum v'ați convins. Arată aici că și ei se găseau așa, iară acum sunt de laudă. „Iară acum lepădați-le și voi acelea toate, mânia, iușimea, răutatea, hula, cuvântul de rusine“. Vorbele cele proaste el le numește patimi și hula, după cum și răutatea o scoate din mânie, căci așa obișnuște el, adică din unele scoate pe altele. Alurea se exprimă, tot asupra acestei chestiuni, într'un mod mai concis, zicând: „Căci unul altuia suntem mădulări“ (Efes. 4, 25), astfel că el face pe oameni ca creatori ai lor, cari primesc pe unul, și resping pe altul. A spus acolo despre mădulările lui, aici însă vorbește de totul în general. A spus de inima lui, a spus de mânie, de gură, de hula, ochi, curvie, lăcomie, mâni și picioare, minciună, cuget și de mintea cea veche. «Dintre aceste două chipuri, zice, numai unul este care poartă chipul împărătesc, acel al lui Christos». Mie mi se pare că acela la care face aluziune apostolul, sunt mai su seamă cei dintre ginți. După cum pământul și-a pierdut forma sa de mai înainte—fiind atunci o masă de năsip,—iară mai pe urmă devine de aur, și după cum lână, ori și ce fel ar fi, își ia altă față, iară pe cea dinainte o ascunde,—tot așa și cel eredincios. „Suferind, zice, unul pe altul“. A arătat ceea-ce este drept: «Sufere pe acela, zice, și acela să te sufere pe tine», ceea-ce zice și în epistola către Galateni: „Purtați sarcina unul altuia“ (Galat. 6, 2). „Și mulțămitori vă faceți“. Mai cu seamă aceasta o prinde peste tot locul, căci aceasta și este capitalul tuturor bunurilor.

¹⁾ Să mulțămim deci întru toate și pentru toate, căci aceasta este adevărată mulțămire. A mulțami lui Dumnezeu când prosperăm, nu este vr'un lucru mare,

²⁾ *Partea morală.* Despre mulțămirea în toate, până și în cele neplăcute. Noi trebuie a ne refugia la Dumnezeu, și de acolo a invoca ajutor, iară nu să căutăm ajutor de la vrăjitori și babe. (Veron.).

pentru că înseși firea lucrurilor ne împinge spre aceasta. Insa ai mulțami când suntem în cele mai mari primejdii, aceasta este de admirat. Când noi mulțămim lui Dumnezeu în împrejurări de aceea pentru care alții se desnădăduiesc și hulesc, privește la câtă filosofie am ajuns: întâiu, că prin aceasta am încurcat pe Dumnezeu, al doilea, că am rușinat pe diavolul, al treilea, că nu am judecat întru nimic faptul petrecut, și cu un cuvânt că și tu ești mulțamit, și Dumnezeu îți taie scârba, și diavolul se depărtează. Dar dacă tu te descurajezi și hulești, diavolul este de față și face orice voește, iară Dumnezeu care este hulit te părăsește, și în acelaș timp necazul se prelungește; — pe când dacă îi mulțamești, diavolul fuge de tine, pentru că nu renșește în planurile sale, iară Dumnezeu fiind cinstit, te va cinsti în schimb mai mult. De altfel este știut de toți că omul care mulțamește lui Dumnezeu pentru relele ce a întâmpinat, nu simte acele rele. Sufletul unui astfel de om se bucură de acestea ca de niște succese câștigate, are conștiința veselă, se mândrește la laudele ei, și în fine un astfel de suflet vesel nu poate fi trist și posomorit niciodată. Acolo, odată cu nenorocirea, vine și conștiința și îl binește, pe când aici îl încununază și îl laudă. Nimic nu poate fi mai sfânt ca limba aceea, care mulțamește lui Dumnezeu pentru cele neplăcute. O astfel de limbă cu nimic nu este mai pe jos de limba martirilor, și de aceea și aceasta ei și aceea se înconnează. Pentru că și această limbă a fost silită de calău (diavol) ca să se lepede de Dumnezeu și să l huiască, pentru că și aici s'a încercat diavolul cu raționamente drăcești ca să o momească și să o întunece cu fel de fel de nemulțămiri, însă n'a folosit nimic.

Deci, dacă suferi durerile și mulțamești lui Dumnezeu, te-ai învrednicit de cununa muceniei. Copilul tău este bolnav poate, și mulțamești lui Dumnezeu pentru aceasta? Ei bine, în această mulțămire îți stă cununa. Ce durere poate fi mai mare decât aceasta? Și totuși această durere nu te poate sili nici macar de a scoate un cuvânt amar din limba ta. Poate că a murit copilul tău, și tu totuși îi mulțamești? Ai devenit atunci fiica lui Abraam, căci și el, dacă nu cu propria sa mână a sacrificat, cel puțin nu s'a scârbit când i s'a cerut de a sacrifica pe fiul său, ceea-ce este de opotrivă.

El nu s'a întristat luându-i-se înapoi darul ce i acorda Dumnezeu.

Poate că copilul iarăși s'a îmbolnăvit, și tu nu i-ai atârnat la gât hârtiuți băbești? Ei bine, acest fapt și se va calenla ca o jertfă, căci ai jertfit pe copilul tău voinței celei sănatoase. Căci ce este, dacă toate acele vrăji nu folosesc la nimic, ei sunt bune numai de înșelăcinne și ridiculizare? Și cu toate acestea au fost și sunt încă femei, care dau crezământ la asemenea nimicuri, zicând că folosesc vrăjile și descânticele, și mai de grab ar prefera poate ca să și vadă copilul mort, decât să fie împiedecată aceasla idolatrie. După cum deci acea babă, care descântă sau face vrăji, fie copilului, bărbatului, fie femeii sau altuia dintre cei iubii — este idololatră, tot așa idololatră este și aceea ce a chemat-o, pentru că și ea ar fi jertfit idolilor, dacă trebuia să jertfească, și chiar a făcut cele premergătoare jertfei. Pentru că acele hârtiuți atârdate de gâtul bolnavului — oricât de mult ar filosofa cei ce se profită din aceste nimicuri, zicând că «noi invocăm pe Dumnezeu, și nimic alta nu facem», și că este creștină și credincioasă acea babă, și altele de acest fel — nimic alta nu sunt decât idolatrie. Ești creștină și credincioasă? Fă semnul sfinte cruce și zi: «această armă am numai, aceasta mi este doctoria, altceva nu știu». Spune-mi te rog: dacă ar veni doctorul, și în loc să prescrie doctorii el ar descânta, oare l'ar mai numi doctor? Nicidecum, pentru că nu vedem doctoriile cele obișnuite în medicină. Tot așa și în cazul de față, când numai cele ale creștinismului nu le vedem. Altele iarăși adaogă în descântecelor lor nume de râuri, și în fine culează a face multe înșelăcinuni de acestea.

Ei bine, iată o spun și vă previn pe toate, că dacă se va mai descoperi cineva făcând de acestea, fie că ar lega hârtiuți la gâtul bolnavului, fie că ar descânta, fie în fine ori-și-ce din meșteșugul acesta murdar, nu voi mai cruța de loc. «Dar ce, zici tu, să moară copilul?» Dacă el trăiește în urma acestora, atunci a murit; dar dacă fără acele descântece a murit, atunci trăiește. Acum când tu vezi pe fiul tău ducându-se la curve, dorești ca să l înghită pământul de viu, și zici: «ce folos dacă trăiește?» și când îl vezi că se primejduește în mântuirea lui, voești să l vezi încă viu? Nu ai auzit pe Christos, care zice: „Cine și va pierde

sufletul său... îl va afla pe el, și cine va vrea să-l mântuiască, pierde-l va pe el" (Math. 16, 25)? Crezi tu celor zise aici, sau că poate le consideri de mithuri? Spune-mi, te rog: dacă cineva ți-ar spune «du copilul în templul idolilor, și va trăi», oare ai primi? «Nu, zici tu». Și de ce? «Pentru că acolo îl vor sili să idololatrizeze, pe când aici nu este idololatrie, ci un simplu descântec». Aceasta este judecata satauicească, aceasta este meșteșugire diavolică, ca să astupe rătăcirea, și doctoria cea otrăvitoare să o dea în iniere. Fiindcă nu poate să momească pe altă cale, a apucat pe calea aceasta a cântecelor și a ațișoarelor atârinate la gât. Cu chipul acesta crucea se necinstește, iară zgardele și descânteculele sunt cinstite; Christos este defăimat, iară în locu-i este introdusă o babă beată și neroadă; taina noastră creștinească este călcată în picioare, iară rătăcirea și înșelăciunea diavolului dănuiește. «Și pentru ce Dumnezeu, zici, nu ceartă pe cei ce cantă ajutor în asemenea lucruri?» De multe ori a certat și toluși nu te-a convins, iară la urmă te-a lăsat în rătăcire, după cum și zice fericitul Pavel: „I-a dat pe ii Dumnezeu întru miute neiscusită, a face cele ce nu se cade" (Rom. 1, 28). Asemenea fapte nu le-ar putea suferi nici chiar un Elin, care are minte. Se spune că odată era în Atena un demagog, care purta la gât asemenea zgarde, și că într'una din zile văzându-l un filosof, — dascălul lui, — l'a înfruntat în drumul mare, l'a dojenit, l'a mușcat cu vorbele și l'a ridiculizat.

Așa de prost ne găsim noi față de morala și credința noastră creștină, încât am ajuns a crede și în asemenea nimicuri. «De ce nu sunt și astăzi, zici, de aici ce vindece boalele și înviază morții?» Inșă te întreb și eu: de ce nu mai sunt și astăzi de aici ce disprețuiesc viața prezentă? Ce? Oare noi slujim lui Dumnezeu cu leafă? Când natura omenească se găsea mai slabă și mai neputincioasă, când trebuia de a sădi credința, erau mulți și de aceștia; astăzi însă Dumnezeu nu mai voiește ca noi să depindem de asemenea minuni, ci să fim gata spre moarte. De ce, deci, te încrezi în viața prezentă? De ce cele viitoare nu le vezi? Pentru cele din viața prezentă primești chiar să faci și idololatrie, iară pentru cele din viața viitoare nu poți suferi nici măcar o întristare? De aceea nu mai sunt astăzi

cari să facă minuni, pentru că viața viitoare nu are nici o valoare înaintea noastră, pentru ea nu facem nimic, pe când pentru viața de față nu ne dăm în laturi de a suferi orice. Ce voin zice apoi și de alt rizitie, când asemenea babe aduc ca leac spuza, funinginea și sarea? — iarăși aduc pe baba vrăjitoare la mijloc — «Copilul a fost deochiat» zici. Cu adevărat că este de răs și rușinos acest lucru. Dar până când oare cu asemenea copilării? Până când cu asemenea drăcii? Cum să nu rădă de noi Elinii? Cum să nu ne ia în bătae de joc, când li spunem, că puterea crucii este mare? Cum au să creadă ii, când ne văd întrebuintând asemenea mijloace, de care și dânsii rād? Pentru aceea a lăsat Dumnezeu doctori și doctorii? «Dar ce? să las copilul să moară, zici, dacă ii nu'l pot vindeca?» Dar unde se duce copilul tău, nonorecitu! La ce tiran se duce? Spre cari demoni pleacă de aici? Oare nu se duce la cer? Oare nu se duce la stăpânul său? De ce plângi? De ce te vaiți? De ce jalești? De ce iubești pe copilul tău mai mult decât pe stăpânul? Oare nu de la el ai copilul? De ce ești nemulțămător? Iubești darul mai mult decât pe cel ce l'a dăruit? «Dar sunt slab, zici, și mi se zguduie cele dinăuntru ale mele». Pune însă, în fața acestor contrarietăți, frica de Dumnezeu, pentru că dacă în relele corporale ceea ce este mai puternic scoate și astupă ceea ce este mai slab — ca de ex. antidotul care astupă efectele otrăvei — cu atât mai mult în relele spiritului frica de Dumnezeu alungă frica și supărarea. Poate că copilul era frumos? Dar nu va fi fost mai frumos de cât Isaac. Era poate unul născut al tăn? Și acela a fost unul născut. L'ai născut la bătrânețe? Și acela a fost născut de Sara la bătrânețe. Poate că eră draguț? Dar nu va fi fost mai draguț decât Moisi, nu va fi fost mai frumos decât acela, fapt pentru care a atras asupra-i privirea fetei lui Faraon — și aceasta s'a petrecut în acea vârstă fragedă, când nu se poate încă bine preciza frumusețea și grațiile unui copil, — și cu toate acestea pe acel copil iubit părinții l'au aruncat în apa Nilului. Tu vezi unde zace copilul, îl scobori în mormânt, și te duci la mormânt când vrei, pe când părinții aceluia nu șiau cari din vietățile din apă îl vor sfâșia! Poate pești, poate crocodilii, poate alt monstru! Și acestea au făcut ii pe acel timp, când nu șiau nimic despre împărăția lui Dumnezeu, sau despre

înviere. Poate că nu era cel unul uăscut al tău, și s'a dus și acesta după mulți alții dinainte. Însă nu ți s'a întâmplat o nenorocire atât de grozavă și de dureroasă ca lui Iob acela, care deodată a pierdut pe toți copiii; nu ți s'a prăbușit casa asupra lui, nu era la masă printre cei ce ospătau, nu ți-au fost mai dinainte vestite nenorocirile. Poate că era copilul tău iubit de tine? Nu a fost însă mai iubit decât Iosif, cel mâncat de fiară, după spusa fraților lui — și cu toate acestea a suferit tatăl său Iacob acea nenorocire, și a suferit încă și altele după aceasta. A plâns, însă nu a necinstit, a jehit, însă nu s'a desnădăduit, ci a ajuns numai până la rostirea acestor cuvinte: „Iosif nu este, Simion nu este, și pe Benjamin să'l luați? Asupra mea au fost toate acestea“ (Facr. 43, 36). Ai văzut cum cruzimea foametei aceleia l'a făcut să disprețuiască copiii lui? Și înaintea ta nu are atâta putere măcar frica de Dumnezeu, pe cât a avut-o foametea asupra lui Iacob? Plângi, eu nu te împiedic, însă să nu zici nimic de hulă și nici să faci ceva care ar defăima numele lui Dumnezeu. Ori și ce fel ar fi fost fiul tău, nu a fost de sigur ca Abel, și nici n'a avut moartea aceluia, și totuși nimic de acest fel n'a spus Adam, deși nenorocirea aceea a fost foarte dureroasă, căci Abel a fost omorât de chiar fratele său. Dar mi-am adus aminte și de alți frați ucigași, precum de exemplu de Abesalon, care a ucis pe fratele său cel întâiu născut Amnon, (Cart. II Imp. cap. 13), iară David împăratul, care iuba pe copil, s'a îmbrăcat în sac și și-a pus cenușă pe cap, dar n'a chemat nici vrăjitori, nici descântători, deși erau și pe atunci — după cum o dovedește Saul, — ci a rugat călduros pe Dumnezeu.

Aceasta fă și tu: ceea-ce a făcut dreptul acela, fă și tu. Când îți moare copilul, zi și tu aceleași cuvinte: „Eu mă voi duce la dânsul, iară nu el va veni la mine“ (II Imp. 12, 23). Aceasta este filosofie adevărată, aceasta este adevărata iubire părintească. Ori-cât ai fi iubit tu pe copilul tău, nu l'ai iubit însă așa, pe cât l'a iubit el. Dragostea și patima către muma copilului era mare din partea celui fericit, deși ea era dintre fiitoareile lui. Voi știți că copiii se împărtășesc de afecțiunea ce părintele o are către muma care i-a născut. Atât de mare era dragostea lui către copil, încât îl și

acenzau chiar, el însă a mulțămît lui Dumnezeu. Ce crezi că a suferit Rebeca, când a văzut că Iacob este amenințat de însuși fratele lui? Și totuși ea n'a întristat pe barbat, ci l'a rugat de a se depărta de el. Când tu suferi vr'o supărare de acestea, gândește-te la celelalte rele cu mult mai mari decât aceasta, și vei afla o mare mângâiere. Zi de pildă în sine-ți: „Dar dacă ar fi murit în război? Dacă ar fi murit în flăcări?“ Când noi, ori ce vom pălîni, ne vom gândi la alte patimi cu mult mai mari decât ale noastre, vom avea de aici o mare incurajare. Noi atunci pururea avem în vedere pe cei ce au păținit, și ne mângâem, deși poate și noi am avut patimi tot așa de grele, sau poate și mai grele. Așa și Pavel îndeamnă, când zice: „Încă nu ați stătut până la sânge, împotriva păcatului luptându-vă“ (Ebr. 12, 4), și iarăși: „Ispită pe voi nu v'a ajuns, fără numai omenească“ (I. Corinlh. 10, 13). Ori și-ce am păținit, dacă noi punem înaintea noastră cele mai rele ce am păținit altă dată — și de sigur că vom găsi multe — vom fi recunoscători lui Dumnezeu.

Deci, înbiților, să mulțămim pentru toate, și în toate necentenit, căci numai așa vor înceta lălburațiile noastre suflătești, și vom viețui întru slava lui Dumnezeu, și ne vom învrednici veșnicilor bunătăți făgăduite nouă. Căroră fie cu toții a ne învrednici, prin chiarul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

„Cuvântul lui Christos să locuiască întru voi bogat întru toată înțelepciunea, învălându-vă și înțeleptându-vă pe voi înși-vă, cu psalmi și cu laude, și cu cântări duhovnicești, întru chiar cântând întru inimile voastre Domnului. Și tot orice faceți cu cuvântul sau cu lucrul, toate întru numele Domnului Iisus, mulțămind lui Dumnezeu și Tatăl prin el“ (Cap. 3, 16, 17).

După ce i-a sfătuit ca să fie mulțamitori, arătându-li și calea, după cum am spus în convorbirea din nainte, aici vine și li spune: „Cuvântul lui Christos să locuiască întru voi bogat” —, și nu numai în acea convorbire, ci și în alta mai dinainte. Eu am spus, că pătîmind noi ceva, să ne gândim la cei ce au pătîmit poate mai grozave decât noi, și au suferit cele mai aspre încercări, și să mulțămim lui Dumnezeu, ca să nu pătînim și noi de acelea, — dar apostolul ce zice? „Cuvântul lui Christos să locuiască întru voi”, adică învățătura, dogmele, sfătuirea, după care viața prezentă nu este nimic, și nici bunurile ei nu merită vr'o atențiune. Dacă acestea le știm, nu vom fi biruiți de nici o împrejurare neplăcută. „Să locuiască, zice, bogat”, adică nu cum s'ar întâmpla, ei cu multă prisosuță. Auxiți voi toți căli sunteți din lume, și aveți sub îngrijirea voastră femei și copii, că și vouă vă porințe de a citi scripturile, și nu cum s'ar întâmpla, ei încă cu multă sîrguință. Căci după cum cel bogat poate să încerce o mare pierdere în bani, tot așa și cel ce se îmbogățește în dogmele filosofiei creștinești, poate să îndure nu numai foamea și sărăcia, ci încă și alte nenorociri cu mult mai ușor decât acelea. Căci acolo, de necesitate că cei ce a fost odinioară bogat, să fie cercetat în paguba ce a avut, și să i se imputîneze averea, și dacă aceasta i s'ar întâmpla mai de multe ori, el nu ar mai putea să se restabilească în averea dintăiu. — pe când aici nu este așa, fiindcă chiar când suntem siliți de a suferi de acelea pe care nu le vom, noi nu consumăm nimic din judecata sănătoasă, sau mai bine zis din facultățile gândirii, ci acestea rămân în noi pentru totdeauna. Si în privește acum înțelepciunea acestui fericit, căci el n'a zis că „cuvântul lui Christos să fie întru voi” însă ce? „să locuiască întru voi” și încă nu cum s'ar brodi, ci „cu îmbelșugare”.

„Întru toată înțelepciunea învățându-vă și înțeleptîndu-vă pre voi înși-vă”. Sub numele de înțelepciune el înțelege virtutea, precum de ex. smerenia este o virtute, eleimosina este o virtute, și altele de acest fel, virtuți se numesc, pe când cele contrare sunt rezultate din lipsă de înțelepciune, sau din prostie, ca de ex. cruzimea care nu este rezultată decât din

lipsă de minte. De aceea, de multe ori el numește păcatul în general nebunie, după cum zice și Profetul: „Zis-a cel nebun întru inima sa, nu este Dumnezeu”, și iarăși: „Imputitu-s'au și au putrezit ranele mele de cătră fața nebuliei mele” (Ps. 13, 1. 37, 6). Și în adevăr, ce poate fi mai prostesc decât ca cineva să se înfășoare în haine scumpe, iară pe frații lui să-i privească goli? Să crească și să hrănească câni, iar pe cel ce poartă în el chipul lui Dumnezeu să-l lase flămînd? Ce poate fi mai prostesc, decât ca cineva să cceadă în mod simplu că lucrurile omenești sunt nimic, iară de fapt el se alipește de ele, ca de niște lucruri nemuritoare? După cum deci, nimeni nu poate fi mai fără de minte ca acesta, tot așa nu este nimeni mai înțelept ca cel ce săvârșește fapte bune. Căci privește cum el este plin de înțelepciune: împărtășește și pe alții din ceea ce are, este milostiv, este filantrop. El știe că natura este comună tuturor, știe că valoarea banilor nu este de nimic, și că el trebuie să cruțe mai de grab corpurile altora, decât banii ce-i are. Cel ce disprețuește slava, este întru tot înțelept, el cunoaște lucrurile omenești. Cunoștința lucrurilor dumnezeiești și omenești este o adevărată filosofie. El știe prin urmare că aceștia sunt omenești, iară acelea dumnezeiești, și de aceea fuge de acestea și face pe acelea. Știe totodată a și mulțami lui Dumnezeu întru toate, iară viața de față nu o prățuește întru nimic. De aceea nici nu se încântă la vederea aurului celui mult, și nici nu se întristează de împrejurări contrare.

Iată de ce este absolut trebuitoare cunoștința sfințelor scripturi. Pentru această cunoștință însă, nu ai nevoie și nici nu așteptă alt dascăl, căci ai acolo cuvintele lui Dumnezeu. Nimeni nu te va învăța atât de bine ca acelea. Dascălul pămîntesc dese-ori este urît din cauza slavei deșarte și a zavistiei lui. Auxiți, vă rog, toți muritorii, și procurați-vă cărțile sfinte, medicamentele sufletului. Dacă nu voiți nimic alt, cel puțin procurați-vă Noul Testament, Apostolul, Faptele Apostolilor, Evangheliile, ca să le aveți dascăli în permanentă. De vei avea vre-o supărare, caută în el (N. T.) ca într'un depozit de medicamente, ia de acolo mîngăierea în suferința ce ai. Dacă ai vr'o pagubă, dacă s'a întâmplat vr'o moarte, sau vr'o pierdere a unuia dintre

ai tăi, caută în el, și încă nu numai să cauți, ci să ieși de acolo totul și să le ai în cugetul tău. Aceasta este cauza tuturor relelor, de a nu cunoaște sf. scripturi. Plecăm la război fără arme, și cum vom putea să scăpăm teferi? Este de dorit de a putea scăpa chiar cu armele ce avem, dar încă să ne mai gândim la scăpare, când nici nu le avem!

Nu aruncați totul asupra noastră; sunteți oi cuvântătoare, și nu neucuvântătoare. Sunteți ființi logice și nu nelogice. Multe vă îngăduie și voua Pavel. Cei ce învață, nu stau veșnic la învățătură, fiindcă nu vor mai învăța niciodată. Dacă vei învăța veșnic, niciodată nu vei ști. Dacă vei învăța într-una, niciodată nu vei ajunge să aprofundezi ceea-ce ai învățat, ci numai atunci vei ști cu adevărat, când vei învăța și tu pe altul. Oare cei ce învață meșteșuguri nu stau anumite timpuri la lecții? Astfel deci, noi cu toții hotărâm timpul anumit pentru învățătură, și dacă cineva învață veșnic, e o vie dovadă că nu știe nimic. Această hula a aruncat-o Dumnezeu Iudeilor prin gura Prorocului: „Voi ce vă purtați din pânțele și învățați din pruncie până la bătrânețe” (Is. 46, 3. 4). Dacă nu ați fi așteptat în todeauna aceasta, nu s'ar fi întors îndărăt totul. Dacă ar fi cu putință ca cei învățați să învețe și îi pe alții, ar fi progresat lucrul nostru, ar fi dat învățătura altora, și astfel ni-ar fi venit și nouă în ajutor. Spune-mi, dacă cineva s'ar duce la un dascăl, și apoi ar rămânea acolo timp îndelungat spre a învăța literile alfabetului, oare prin aceasta n'ar aduce o prea mare îngreuiare dascălului? Până când să vă tot vorbim despre viață? Pe timpul Apostolilor nu eră așa, ei într-una ieșau dela învățătură cei deja învățați, și aceștia înlocuiau pe dascălii lor în învățarea altora. Numai așa au putut apostolii să perindeze lumea întreagă, fiindcă nu erau legați într-un singur loc. De câtă învățătură credeți voi că au nevoie frații voștri cei de pe câmp, cum și casnicii lor? Inșă voi mă țineți pe loc ca pironit. Mai înainte de a se găsi capul în bună stare, e de prisos de a vorbi de corp. Totul aruncați asupra noastră. Voi ar trebui numai ca să învățați dela noi, însă femeile și copiii să învețe dela voi. Voi totuși toate le lăsați în sarcina noastră, și de aceea avem o mare greutate.

„Învățându-vă și înțelepțindu-vă pe voi înși-

vă cu psalmi, și cu laude, și cu cântări duhovnicești”. Privește acum și partea ușoară și mulțămitoare, pe care Pavel o arată credincioșilor. Fiindcă cetera aduce oarecare osteneală și e foarte plictisitoare, el nu-i îndreaptă la istorie, ci la psalmi, care în acelaș timp încântă sufletul celui ce îi pronunță, și tot-odată înlătură pe nesimțite oboseala. „Cu laude, zice, și cântări duhovnicești”. Acum însă copiii voștri recitează ode și cântări satanicești, ca și bucatarii, ca și cei ce vă târguiesc cele pentru case, ca și dănuitorii, iară cât pentru psalmi îi nu știu nici unul măcar, ba înă lapul acesta ar fi considerat de rușinos și ridicol. Și de altfel din psalmi noi scoatem o mare filosofie, și numai de acolo putem scoate mântuirea de relele cele multe. Din cauza aceasta toate răutățile se țin de dânsii. În ce fel de pământ se găsește planta, de același fel va fi și rodul ei; dacă pământul e nisipos și sărat și rodul va fi la fel; dacă el va fi dulce și gras, asemenea va fi și rodul. Tot așa și învățăturile sunt pentru om ca un izvor, ca o sorgintă de bunuri sau rele, după cum sunt și ele.

Învăță copilul tău a cânta psalmi de aceia cari sunt plini de filosofie, — mai ales în privința înțelepciunii, și cu deosebire în privința îndepărtării de cei răi, găsești sfaturi chiar la începutul cărții psalmilor. De aceea și Profetul de aici, adică dela înțelepciune, își începe psalmii, zicând: „Fericit bărbatul care n'a umblat în sfatul necredincioșilor” și mai departe adaugă: „Și pe scannul pierzătorilor n'a șezut”, și iarăși: „N'am șezut cu adunarea desărtăciunii”, și iarăși: „Desăimează-se înaintea lui cel ce viclenește, iară pe cei ce se tem de Domnul îi mărește” (Ps. 1, 1. 2, 25, 4. 14, 4), care toate nu sunt decât sfaturi spre a fi în contact numai cu cei buni. Și de acestea vei găsi acolo multe. Veți găsi sfaturi date pentru înfrânarea pântecelui, pentru stăpânirea mâinii de furtisaguri, pentru desfrânare, pentru a nu fi lacom, că bogățiile, slava și altele de acest fel, nu înseamnă nimic. Când tu vei îndrăgii pe copil din vârsta cea fragedă spre acestea, puțin câte puțin îl vei ridica și la altele mai nalte. Psalmii de acestea au, imnurile de asemenea nu conțin

Copie

în ele nimic omenească. Când el va învăța cele din psalmi, atunci va ști și imnuri, care sunt cântări dumnezeiești. Puterile cele de sus imnuri înalță stăpânului, iar nu cântări. „Nu este frumoasă lauda în gura păcătosului, că nu este dela Domnul trinisă lui“ (Sirach, 15, 9) și iarăși: „Ochii mei peste credincioșii pământului, ca să slea împreună cu mine“ (Ps. 6, 7) și iarăși: „Nu va locui în mijlocul casei mele cel ce face mândrie“ (Ibid.) și iarăși: „Cel ce umblă în calea fără prihană, acela îmi va sluji mie“ (Ibid.), — așa că îi asigurați nu numai cu prietenii să nu se amestece în fapte urite, dar chiar nici cu familiarii lor. Pentru că cele mai multe rele vin de acolo, că noi punem în contact copiii cu slugile. Dacă copiii, cu toată dragostea ce o au din partea părinților, și cu toată îngrijirea părintească, și deabia pot fi scăpați, — dar încă când îi încredințăm slugilor, care se poartă cu dânsii ca cu niște dușmani, nădăjduind a-i face mai blânzi, dacă îi vor tâmpi și îi vor face violenți, și de nimic bun. Înaintea tuturor celorlalte, aceasta să urmărim în creșterea copiilor. „Iubit-am pe cei ce iubesc legea ta“, zice, și deci și noi aceasta să o căutăm, și pe astfel de oameni să iubim.

Pentru ca copiii să se înțelească, asculte pe prorocul care spune: „Că șalele mele s'au umplut de ocări“ (Ps. 36, 8), și iarăși: „Pierdut-ai dela tine pe tot cel ce curvește“ (Ps. 72, 27). Și cum că trebuie a stăpâni păntecul, audă-l pe dânsul ce spune: „Și încă mâncarea fiind în gura lor... a ucis pe cei mai mulți ai lor“ (Ps. 77, 34, 35). Cum că trebuie a ne stăpâni de bogății, iată ce spune: „Bogăția de ar curge, nu vă lipiți inima de ea“ (Ps. 61, 11), și în privința slavei: „Nu se va pogori cu dânsul slava lui“ (Ps. 48, 18). Că nu trebuie a râvni pe cei răi, iată ce spune: „Nu râvni celor ce violențesc, nici piznii celor ce fac fărădelege“ (Ps. 36, 1). În privința tiraniei, iată ce zice: „Văzut-am pe cel necurat prea înălțându-se și ridicându-se ca chedrii Livanului, și am trecut și iată nu eră,

și l'am căutat pe el, și nu s'a aflat locul lui“ (Ps. 36, 35, 36). Că toate cele prezente nu trebuie a le băga în seamă: „Fericit-au pe poporul, căruia sunt acestea: fericit este poporul, căruia Domnul este Dumnezeu lui“ (Ps. 143, 18). Cum că este răsplata, iată ce spune: „Că tu răsplătești fiecăruia după faptele lui“. De ce el nu răsplătește în fiecare zi: „Dumnezeu este judecător drept și tare, îndelung răbdător și neaducând mânie în toate zilele“ (Ps. 7, 12). Cum că umilința este un lucru bun: „Doamne, zice, nu s'a înălțat inima mea“ (Ps. 130, 1). De asemenea că mândria este un lucru rău: „Pentru aceasta, i-a cuprins, zice, mândria lor până în sfârșit“ (Ps. 72, 6) și iarăși: „Dumnezeu mândrilor li stă împotrivă“, și iarăși: „Impărțit-a, dat-a săracilor, dreptatea lui rămâne în veac“ (Ps. 111, 9). De asemenea iată cum laudă pe omul milostiv: „Bun este bărbatul care se îndură și împrumutează“ (Ps. 111, 5). Și în fine vei găsi în cartea psalmilor multe învățături morale și pline de filosofie. Așa de ex. privește cum este amenințat cel ce clevește pe aproapele său: „Pe cel ce clevește întru ascuns pe vecinul său“ zice, pe acela am gonit“ (Ps. 100, 6).

Care este imnul pe care-l înalță lui Dumnezeu puterile cele de sus? Imnul acesta îl cunosc credincioșii. Ce spun Cherubimii sus? Ce spuneau ingerii? „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu“ (Luca, 2, 14). De aceea după cântări vin imnurile, ca ceva mai perfect. „Cu psalmi, zice, cu laude (imnuri) și cu cântări duhovnicești întru dar cântând întru inimile voastre Domnului“. Sau că poate înțelege aici: «că prin har v'a acordat acestea Dumnezeu», sau «întru cântări prin har», sau «învățându-vă și îndemnându-vă întru har», sau că poate prin har aveau toate aceste daruri, sau că este o explicare, în loc de «din harul duhovnic».

„Cântând, zice, întru inimile voastre Domnului“, adică nu simplu, din gură numai, ci cu băgare

de samă, căci aceasta înseamnă a cânta lui Dumnezeu, iară alininterca înseamnă a cânta aerului, unde vocea se împrăstie în zadar. «Nu cântă pentru ochii lunei» zice, ci chiar în târg de esti, poți să cânti în sine, și lui Dumnezeu, fără să audă cineva, fiindcă și Moisi așa se rugă, și eră auzit, căci zice: „Ce strigi către mine?” (Exod. 14, 15), de și el nu strigă, ci se rugă cu voce strigătoare numai în mintea sa, pentru care numai Dumnezeu a auzit. Nimic nu te împiedecă de a te rugă și preumblându-te, destul ca inima să-ți fie sus.

„Și orice faceți cu cuvântul sau cu lucrul, toate întru numele Domnului Iisus, mulțămind lui Dumnezeu și Tatăl prin el” (Vers. 17). Dacă noi facem așa, dacă numele lui Christos este invocat în faptele noastre, nimic necuvincios nu vom face, nimic necurat. Dacă mănânci, dacă bei, dacă te însori, dacă călătorești, toate în fine întru numele lui Dumnezeu să le faci, adevă invocându-l pe el de ajutor. Mai înainte de orice lui să te rogi, și după aceea să începi lucrul. Voiești să-ți spun ceva? Ei bine, numele lui pune-l înaintea ori-cărei întreprinderi. De aceea și noi în epistolele noastre punem la început numele Domnului nostru. Unde va fi numele lui Dumnezeu, toate sunt bune și fericite. Dacă numele consulilor inspiră încredere în diferitele acte publice, cu atât mai mult numele lui Christos. Sau că poate prin aceste cuvinte zice: «toate să le faceți și să le grațiți, după Dumnezeu, și nu introduceți pe îngeri». Mănânci? Mulțamește lui Dumnezeu, și atunci, și după aceasta. Te culci? Mulțamește lui Dumnezeu, și atunci, și după sculare. Te duci în târg? Tot așa fă. Nimic lumesc, nimic pământesc. Toate fă-le întru numele Domnului, și toate îți vor merge după dorință, căci ori și unde se va întrebuiască numele Domnului, totul va progresa. Dacă numele lui scoate draci, alungă boale, apoi cu atât mai mult va putea să-ți fie de ajutor în întreprinderi.

Dară oare ce înseamnă a face „cu cuvântul, sau cu lucrul”? Adevă sau dorind, sau făcând. Ascultă cum Abraam a trimis pe sluga sa întru numele lui Dumnezeu, cum David a ucis pe Goliath întru numele lui Dumnezeu. Mare și minunat este numele lui. De asemenea și Iacob trimitând pe fiii săi, li-a zis: „Iară

Dumnezeul meu să vă dea vouă chiar înaintea omului” (Fac. 48, 14). Cel ce face așa, are pe Dumnezeu ca tovarăș, și fără de dânsul nimic nu îndrăznește a face. Prin faptul că l-ai invocat, l-ai cinstit, și deci îți va răsplăti și îți va înlesni întreprinderile tale. Chiamă pe Fiul, mulțamește Tatălui. Căci când Fiul este chemat în ajutor, este chemat Tatăl, și mulțămind Tatălui, mulțamești Fiului. Acestea să învățăm a le face, nu numai cu vorba, ci și cu fapta.

Nimic nu este egal cu numele lui Dumnezeu; acesta pretutindeni este minunat. „Mir vărsat este numele tău” (Cânt. Cânt. 1, 2) zice, așa că cel ce pronunță numele lui, imediat se umple de mireasmă bine mirositoare. „Nimeni nu poate numi pe Domnul Iisus, fără numai întru Duchul sfânt” (I Corinți. 12, 3). Dacă tu zici. «In numele Tatălui, și al Fiului, și al Duchului sfânt» cu credință, totul ai făcut. Astfel numele acesta pronunțat în boale, este înspăimântător. De aceea diavolul piznuind cinstea ce ni s'a acordat de Dumnezeu — căci privește câte nu a făcut Dumnezeu prin botezul ce-l căpătăm, că prin botez a creat din nou pe om, și altele multe — a introdus cinstea îngerilor, ca și cum printrănsii ne apropiem de Dumnezeu. Dealtfel așa sunt fermecătoriile dracilor. Chiar de ar fi Iuger, sau Archangel, sau Cherubim, tu nu înșală una ca aceasta, fiindcă chiar nici aceste puteri nu primesc o astfel de cinste, ci se dau îndărăt când văd pe stăpânul a toate neciustit. «Eu te-am cinstit, zice, și ți-am spus: invoacă pe Dumnezeu, și tu îl neciustești pe el»?

Dacă tu pronunți numele lui cu credință, vei alunga și boalele, și pe demoni. Dar dacă poate nu se alungă boala, apoi aceasta nu vine din neputință sau din slăbiciunea puterii sale, ci mai mult din interesul chiar al celui bolnav. „După numele tău Dumnezeule, zice, așa și lauda ta” (Ps. 47, 9). Prin numele acesta lumea s'a întors la credința adevărată, tirania a fost desființată, diavolul a fost călcat cu picioarele, cerurile s'au deschis, iară noi ne-am reuăscut prin acest nume. Dacă avem în noi acest nume, apoi vom străluci. Numele acesta face și mucenici, și mărturisitori. Acest nume deci să-l avem și să-l stăpânim ca pe un mare

dar, ca astfel să viețuim întru slavă, și să mulțămim lui Dumnezeu, ca să ne învrednicească bunătăților celor făgăduite tuturor celor ce-l iubesc pe dănsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cade slava, slăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

„Femei, plecați-vă bărbaților voștri, precum se cuvine întru Domnul. Bărbați, iubiți-vă femeile voastre, și nu vă amăriți asupra lor. Fii, ascultați pe părinții voștri întru toate, că aceasta este bine plăcut întru Domnul. Părinți, nu vă întăriți pe fiii voștri întru mânie, ca să nu se măliniască. Slugi, ascultați pe slăpânii voștri cei după trup întru toate, nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor, ci întru dreptatea inimii temându-vă de Dumnezeu. Și tot orice faceți, din suflet să faceți, ca Domnului, iară nu ca oamenilor. Știind că dela Dumnezeu veți lua răsplătirea moștenirii, că Domnului Christos slujiți. Iar cel ce face nedreptate, va lua ceea-ce a făcut cu nedreptate, și alegere de fală nu este la Dumnezeu.

„Stăpâni, ce este cu dreptul, și ce este tocmeala slugilor să dați, știind că și voi aveți Domn în ceruri” (Cap. 3, 18 — cap. 4, 1).

De ce oare nu peste tot locul în epistolele sale poruncește acestea, ci numai în această epistolă, în cea către Efeseni, în cele către Timotei și Tit? Pentru că eră firesc de a fi în aceste cetăți astfel de neînțelegeri și împărecheri: sau că eră posibil ca în celelalte să fi fost progresat ei, și acum li cerea ca să fie ascultat și în aceste chestiuni. De altfel ceea-ce li spune aici.

este adresată tuturilor. Epistola de față are mare asemănare în această privință cu cea către Efeseni. Pentru că dacă ei scria unor bărbați cari trăiau în pace, pe când ei poate aveau nevoie ca să cunoască ceva despre dogmele cele înalte, de care încă erau lipsiți, apoi nu trebuia să li scrie despre astfel de chestiuni; și dacă ei erau mângâiați în ispitele lor, eră de prisos de a auzi de acestea. Așa că eu gândesc că biserica de aici eră deja bine consolidată, și că acestea sunt zise cam pe la sfârșit.

„Femei, plecați-vă bărbaților voștri, precum se cuvine întru Domnul”, în loc să zică «plecați-vă, sau supuneți-vă pentru Dumnezeu, fiindcă aceasta vă înfrumusețează pe voi, iară nu pe ei». El nu vorbește aici de acea supunere despotică, sau de supunerea cea dela natură, ci de supunerea cea către Dumnezeu. „Bărbați, iubiți-vă femeile voastre, și nu vă amăriți asupra lor”. Privește iarăși, cum el îndeamnă într'un mod foarte potrivit. După cum în epistola către Efeseni pune înainte teama și iubirea, tot așa și aici pune înainte iubirea și amărirea, pentru că se poate ca iubind să se și amărască cineva. Ceea-ce el spune, așa și este, și pare că ar zice: «Nu vă certati între voi, căci nimic nu poate fi mai amar ca cearta; nimic nu poate fi mai supărător ca zădăria dintre bărbat și femeie: căci certele și luptele pe tăcute contra persoanelor iubite sunt pline de amărăciune». Și arată că aceasta provine din prea multa amărăciune, ca să ajungă cineva de a se răscula contra membrului său, contra tovarășului său în căsănicie. Datoria bărbatului este de a iubi, iar a femeii de a urma pe bărbat. Dacă fiecare își îndeplinește această datorie, toate sunt în ordine. Fiindcă dacă femeia este iubită, devine și ea iubitoare; și dacă ea se supune bărbatului, acesta devine îngăduitor și blând. Privește acum, că chiar în natură astfel este ordinea, că unul să iubească, celălalt să se supună. Când cel ce stăpânește iubește pe cel stăpânit, atunci totul merge bine. Nu atâta se cere iubirea celui stăpânit către stăpânitor, pe cât se cere din partea acestuia către cel stăpânit, căci din partea celui este ascultarea și supunerea. Când femeia își arată grațiile ei, și bărbatul e coprins de poftă, nimic alt nu probează, decât că aceasta se face sub îmboldul dragostei.

Deci dacă femeia ta se supune, tu nu-ți lua înos de stăpân absolut; și nici tu, femeie, dacă bărbatul te iubește, să nu te înfumurezi. Nici dragostea bărbatului să nu îngâmfe pe femeie, și nici supunerea aceștia să nu înfumureze pe bărbat. De aceea ți-a spus ție pe femeie, pentru ca tu mai mult să o iubești, și de aceea a ordonat ca el să te iubească, pentruca tu, femeie, mai cu ușurință să suferi a te supune. Nu te teme dacă ești supusă, pentrucă a te supune celui ce te iubește, nu are în sine nici o greutate. Nu te teme când ți se spune, că ești datoră de a urma pe bărbat. Altmintrelea nu ar putea fi legătura. Deci ai căpetenia trebuitoare dela natură, ai și legătura aceea a dragostei. Ca una ce ești mai slabă dela natură, te-a lăsat a fi tolerată de bărbat.

„Fii, ascultați pe părinții voștri întru toate, că aceasta este bine plăcută întru Domnul”. Iarăși pune aici „întru Domnul”, în același timp stabilește și legile ascultării și ale sfințirii și mîlîntei lor către părinți. „Că aceasta, zice, este bine plăcută întru Domnul”. Privește, cum el voeste a le face toate nu numai dela natură, sau împinși de înseși firea lucrurilor, ci pentru-că sînt și plăcute lui Dumnezeu, și că făcându-le vom avea plată dela Dumnezeu.

„Părinți, nu vă întăriți pe fiii voștri întru mînie, ca să nu se mîhnească”. Iată și aici supunere și iubire. Și n'a zis «iubiți pe fiii voștri», căci aceasta e natural, înseși firea silește pe părinți de a-i iubi,—ci îndreaptă ceea-ce trebuie; aici și iubirea este mai arzătoare, fiindcă și supunerea este mai mare. Preautîndeni sf. scriptură pune ca exemplu raportul dintre bărbat și femeie, însă aici, adecă în privința dragostei către fii, ce spune? Ascultă pe Prorocul care zice: „În ce chip miluește tatăl pe fiu, a miluit Domnul pe cei ce se tem de dînsul” (Ps. 102, 13), și iarăși pe Christos zicînd: „Care om este dintre voi, dela care de va cere fiul său pâine, au doară piatră îi va da lui?” (Math. 7, 9). „Părinți, nu vă întăriți pe fiii voștri întru mînie, ca să nu se mîhnească”. Ceea-ce el știe că poate așta mai mult pe copii, aceasta a pus, și poruncește părinților într'un

mod mai prietenesc. Aici nu mai pune pe Dumnezeu, ci mișcă spre milă pe părinți și li așta dragostea lor către fii. „Nu vă întăriți pe fiii voștri întru mînie”, adecă, «nu-i deprindeți a fi veșnic certați pentru nimicuri, ci sunteți datori de a și ierta în anumite cazuri».

Apoi trece la al treilea principiu, unde este dragoste, însă nu firească ca mai sus, ci din obișnuință, și izvorită din înseși autoritatea stăpînului și din fapte. Aici iubirea este lăsată la o parte, în schimb însă se vorbește mai cu putere despre supunere; în aceasta stăruiește mai cu seamă, vînd ca ceea-ce an dela natură cei dintîi, aceea să se dea acestora prin supunere. Așa că nu vorbește aici către servitori numai în favorul stăpînilor, ci chiar și în favorul lor, ca adecă prin purtarea lor să se facă doriți și indispensabili stăpînilor. Nu spune însă aceasta pe laș, ca să nu se îngâmfe. „Slugi, zice, ascultați pe stăpînii voștri cei după trup în toate”. Privește, cum el pururea aceste nume le însușă în aceeași ordine: femei, copii, slugi, și cum chiar din început li pune înainte datoria de supunere. Dar, pentru ca nu cum-va li să se scărbească, adaugă imediat: „Cei după trup”. «Ceea-ce tu ai mai bun, zice, adecă sufletul, ți s'a eliberat; deci servirea ta este momentană». „Nu numai înaintea ochilor slujindu-li, ca cei ce vor să placă oamenilor”, adecă «slujba ce-ți este poruncită de lege fă-o ca din teamă către Christos. Supune-ți spiritul, ca astfel să nu ți se pară slujba ca o silă. Chiar dacă poate nu vede stăpînul ceea-ce faci, tu fă cele convenite spre cîntea lui, și atunci este învederat că tu faci slujba pentru teama ce o ai de ochiul cel neadormit». „Nu numai înaintea ochilor slujindu-li ca cei ce vor să placă oamenilor”, căci atunci voi veți fi vătămați. Ascultă ce spune Profetul: „Că Dumnezeu a risipit oasele celor ce plac oamenilor” (Ps. 52, 7). Privește apoi cum apostolul îi erată, în același timp îi pune și în bună rînduială. „Ci întru dreptatea (nerăulalea) inimii, temîndu-vă de Dumnezeu”, căci dealtmîntrelea nu este nerăutate, ci ipocrizie. Când tu faci altceva de ceea-ce ești dator a face, cînd în fața stăpînului faci ceea-ce

: -)

trebuie, iară în lipsa lui faci cu totul altceva, aceasta nu va să zică nerăutate, ci ipocrizie. De aceea nici n'a zis simplu „întru dreptatea inimii“ ci „temându-vă de Dumnezeu“. Aceasta înseamnă a se teme cineva de Dumnezeu, când chiar de nu vede nimeni, el totuși face ceea ce este bine, iară nu ceea ce este rău. Dară noi facem binele numai de ochii oamenilor, atunci înseamnă că ne temem de oameni, și nu de Dumnezeu.

Ai văzut cum îi pune în orânduială? „Tot ceea ce faceți, zice, din suflet să faceți, ca Domnului, iară nu ca oamenilor“. El nu voeste a-i scăpa numai de ipocrizie, ci și de lene. Când îi nu au nevoie de privilegierea stăpânilor, din servitori devin liberi, căci expresiunea „din suflet“ aceea înseamnă, adică din dragoste, nu din silă ca servitori, ci din libertate și din propria voastră voință. Și care este plata? „Știind, zice, că dela Dumnezeu veți lua răsplătirea moștenirii“, căci este sigur că dela dânsul veți lua plata. Și cum să Domnului slujiți, dovadă din aceasta: „Iară cel ce face nedreptate, va lua aceea ce a făcut cu nedreptate“. Aici el adevărește vorba dinainte. Pentru că să nu se pară cuvintele acelea ca o lăgușire. Kva lua, zice, plata nedreptății ce a făcut, adică va primi pedeapsa meritată. „Că nu esle alegere de față la Dumnezeu“. „Și ce este, dacă tu ești slugă? Nu e nici o rușine de aici“. Aceasta ar fi trebuit să o spună stăpânilor, după cum a făcut în epistola către Efeseni. Dar mi se pare că aici face aluziune la stăpânii Elini. „Și ce este dacă stăpânul tău este Elin, și tu Creștin? Nu se cantă persoanele, ci faptele; astfel că și în asemenea caz trebuie a sluji cu dragoste.

„Stăpân, ce este cu dreptul, și ce este tocmeală slugilor să dați“. Dar ce este „cu dreptul“? și ce este „tocmeală“? Adică așa li dați totul cu îmbelsugare, să nu-i lăsați a avea nevoie, ci să li resplătiți ostenețele lor. Dacă am zis că vor lua plată dela Dumnezeu, n'am înțeles ca să-i lipsiți de drepturile lor. În alt loc însă a zis: „Slăbind îngrozirea“ (Efes. 6, 9), dar acolo el a voit a-i face pe stăpâni mai blăjini, căci erau desăvârșiți, — ca creștini, — ca și cum

frica de
Dumnezeu

Treaba
voastră :)

! Stăpânii
Elini (păgânii)

li-ar fi zis: „Cu ce măsură veți măsura, cu aceea vi se va înapoia“ (Math. 7, 2). În epistola de față expresiunea „că alegerea de față nu este la Dumnezeu“ este adresată slugilor, și nu stăpânilor, ca în cea către Efeseni. Aici se adresează slugilor, ca să priceapă stăpânii. Când noi pronunțăm ceea ce trebuie nu către cel în drept, ci către un altul, am reușit a-l convinge nu atâta pe acela, cât pe cel vinovat. „Și voi, zice, să știți că Dumnezeu nu cantă în fața oamenilor“. Mai departe el a făcut servirea în general comună și miora și altora, căci zice: „Știind că și voi aveți Domn în ceriuri“.

Rugăciune

„La rugăciune așteptați“ (stăruinți), privighind întru dânsa cu mulțămită“ (vers 2). Fiindcă a stăruii în rugăciuni, face pe cineva de multe ori a se moleși, a se lenevi, de aceea zice: „privighind“ adică fiind treji, și nu distrați, căci diavolul știe cât folos aduce rugăciunea. Știa și Pavel cum se îngreuiau mulți la rugăciune, și de aceea zice: „Stăruinți la rugăciune“, ra și cum vorbește de ceva îngreunător. „Privighind întru dânsa cu mulțămită“. „Aceasta să fie treaba voastră, zice, ra în rugăciuni să mulțămii lui Dumnezeu, și pentru cele văzute, și pentru cele nevăzute, și pentru cele ce am făcut bine, fie de voi, fie de nevoe, și pentru împărăția nerurilor, și pentru gheena și pentru necazuri, și pentru liniștea ce o avem. Căci acesta este obiceiul sfinților de a se ruga, și a mulțămi pentru binefacerile comune“. Eu cunosc un bărbat sânt care se rugă așa fel. Nimic nu zicea decât aceasta: „Mulțămim ție Doamne, pentru toate binefacerile tale, care din ziua dintâiu și până în ceasul acesta ai făcut cu noi nevrednicii. Îți mulțămim pentru cele care le știm și care nu le știm, pentru cele arătate și cele nearătate, pentru cele cu fapta și cu cuvântul, pentru cele de voe și fără de voe, și pentru toate cele făcute cu noi nevrednicii. Îți mulțămim pentru necazuri și pen-

} !

Rugăciune
de mulțămire

1) Notă. Traducerea din elijia de Buzău, a verbului προσκαρτερεῖτε — așteptați — nu este exactă, fiindcă verbul προσκαρτερεῖν înseamnă a dăinui, a stăruii în împlinirea unei dorințe. Deci traducerea justă și cu înțeles ar fi: „La rugăciune stăruinți, privighind...“

tru liniște, pentru gheena și pentru pedeapsa de acolo, pentru împărăția cerurilor. Te rugăm, păzește sufletul nostru ca să fie sfânt, având cugetul curat și vrednic de filantropia ta. Tu, care ne ai iubit pre noi într'atât, încât ai dat și pe Fiul tău cel unul născut pentru noi, învrednicește-ne a ne face vrednici de iubirea ta. Dă-ni înțelepciunea întru cuvântul tău și întru frica ta. Unule născut Christoase, însuflă-ni puterea cea dela tine. Tu Dumnezeule care ai dat pre Fiul tău cel unul născut pentru noi, și ai trimis pe Duchul tău cel sfânt, spre iertarea păcatelor noastre, iartă-ni nouă orice am greșit, cu voe, sau fără de voe, și nu ne socoti păcatele noastre. Pomeneste Doamne, pe toți cari cheamă în ajutor numele tău cel sfânt întru adevăr. Pomeneste pre toți cari ni-au făcut nouă bine, sau ni-au voit rele, căci toți suntem oameni¹. Apoi adăogând rugăciunea credincioșilor, sfârșeu cu aceasta ca legătură, făcând rugăciunea pentru toți. Multe bunătăți ni acordă nouă Dumnezeu și fără voea noastră, multe încă, și chiar cele mai multe fără știința noastră, căci când noi îl rugăm pentru lucruri contrare poate nevoilor noastre, și el face cu totul din contra, e dovadă vie că ni face bine fără să știm.

„Rugându-vă înpreună și pentru noi“ (vers. 3). Privește umiliția acestui fericit, căci se pune în urma tuturor. „Ca Dumnezeu să deschidă nouă ușa cuvântului, să grăim taina lui Christos“. Vorbește aici de ușa, intrare și curaj. Vai! Ce lupțator minunat! El nu zice «să vă rugați pentru mine ca să scap din legături» ci legat fiind el roagă pe alții ca pentru un lucru mare, ca să aibă curaj! Ambele sunt lucruri mari: și calitatea persoanei, și calitatea faptului. Vai! Câtă demnitate!

„Taina lui Christos“ zice, prin care arată, că nimic nu-i este mai de dorit, decât să grăiască Taina lui Christos. „Pentru care sunt și legat“ zice, „Ca să o arăt pre ea precum se cade mie a grăi“

(vers. 4), adică cu curaj, iară nu sfîindu-mă. Legăturile îl arată pe el, legăturile îl pun în evidență, și nu-l întunecă. «Cu mult curaj» zice. Dar spune-mi: tu ești legat și pe alții rogi ca să pună rugăcinni pentru tine? «Da», zice el: legăturile acestea îmi dau o mai mare îndrăzneală și curaj, însă mă rog de ajutorul lui Dumnezeu, căci am auzit ce spune Christos: „Când vă vor da pe voi, nu vă grijiți cum, sau ce veți grăi“ (Math. 10, 19).

Dar tu privește cum apostolul vorbește aici în sens metaforic, căci zice: „Să deschidă nouă ușa cuvântului“, de unde se poate vedea curajul și sinceritatea lui, vorbind astfel pe când deja era în legături, ca și cum ar zice «să îmblânzească inimile lor». Dar n'a zis chiar așa, ci «să ni dea nouă curaj» adică certa ceea-ce avea deja, și aceasta o zice din sincerie. În această epistolă arată pentru ce Christos n'a venit mai înainte, iară timpul acela îl numește umbră a adevărului. „Iară trupul al lui Christos“ zice, așa că trebuia a se obișnui lumea în umbră. Tot odată se mai probează și dragostea cea mare ce el o avea către dânsii. «Pentru ea voi să ascultați și să înțelegeți, eu, zice, am fost legat».

¹ Iarăși pune la mijloc legăturile lui, pe care eu le iubesc cu patimă, căci ele îmi reîntineresc inima, pentru că pururea îmi provoacă dorul de a vedea pe Pavel scriind în legături, predicând, botezând și catichizând în legături! Pentru toate bisericile de peste tot locul i se raportează lui, pe când se găsea legat, cele mai multe el le clădia fiind în legături, căci tot mai atunci el eră mai ușor de dezlegat. Ascultă-l chiar pe dânsul ce spune: „Cei mai mulți din frați întru Domnul nădăjduindu-se pentru legăturile mele, mai mult enteează fără de frică a grăi cuvântul“ (Filipp. 1, 14). Și pentru dânsul aceluiași mărturisește, când zice: „Căci când slăbesc atunci sunt tare“ (II Corinth. 12, 10). De aceea și zicea el: „Dar cuvântul lui Dumnezeu nu se leagă“ (II Timoth. 2,

¹ Partea morală. Laudă adresată legăturilor lui Pavel, și cum că legăturile pentru Christos sunt cea mai strălucită podoabă. Despre elimosină și prudență, și contra celor ce se împodobesc. (Veron).

Legăturile lui Christos sunt cea mai

9). Eră legat la un loc cu criminaliști, cu tâlharii cei legați cu lanțuri de mâini și de picioare, cu asasinii, el Pavel, el dascălul lumii întregi, el care s'a ridicat până la al treilea cer, el care a anzit cuvinte ce nu se pot grăi! Dar tocmai atunci drumul lui era mai grabnic făcut. Cel legat se dezlega, și cel ce nu eră legat se legă. Cel legat făcea ceea-ce voia, iară cel dezlegat pe lângă că nu'l putea împedea, dar nici măcar nu eră stăpân pe propria sa voință. Ce faci ușuraticile? Nu cumva Pavel este drumet pământesc? Nu cumva el se luptă în studiul nostru? Petrecerea lui în ceruri este, și pe cel ce aleargă către cer, nu'l pot legă cele pământești și nu'l pot stăpâni. Nu vezi tu petrecându-se același lucru cu soarele? Poți să pui ori-câte legături vei voi razelor sale, și totuși nu'l vei putea opri din drumul său. Deci aici pe Pavel nu'l poți opri, și încă cu atât mai mult pe el, decât pe soare, căci el a primit mai mult dar decât acela, fiindcă nu poartă cu el numai lumina noastră ordinară, ci lumina cea adevărată.

Despre suferință

Unde sunt acum cei ce nu voesc a suferi nimic pentru Christos? Și ce zic a suferi, când îi nici măcar bani nu vor a cheltui pentru Christos? A fost legat și Pavel odinioară și a fost băgat în temniță, dar fiindcă s'a făcut sluga lui Christos, este slăvit nu prin lăplele sale, ci pentru că a pătimit pentru Christos. Și aceasta este minunat în predică, când ea sporește și se împrăștie prin cei ce pătimesc rele pentru Christos, iară nu prin cei ce fac rele. Cine a mai văzut astfel de lupte? Cel ce pătimeste rele biruiește, iară cel ce face rele este învins. Acela este mai strălucit decât acesta. Prin legături predica a intrat în lume! «Nu mă rusinez, zice, că predic pe cel restignit, ci încă mă mândresc». Căci înțelege odată, că lumea întreagă a părăsit pe cei dezlegați, și s'a alipit de cei legați, a respins pe cei ce legau și cinstește pe cei ce poartă lanțuri, a urât pe cei ce au restignit pe Christos, și se înclină celui restignit.

Nu este minunat numai, că predicatorii evangheliei erau pescari și oameni simpli, ci și aceia, că deși piedicile ce li se opuneau erau din natură foarte mari și grele, totuși împrăștierea predicii și a evangheliei se deslășură cu mai mare putere. Simplitatea lor nu numai că n'a putut împiedica predica, ci încă chiar lap-tul acesta a contribuit a o arăta în toată splendoarea

Simplitate

ei. Căci ascultă ce spune Luca: „Și știind că oameni necărturari sunt și proști, se mirau“ (Fapt. 4, 13). Legăturile nu numai că nu'i împiedeau, ci tocmai aceasta-i făcea mai îndrăzneți. Nu atâta se încurajau discipulii când Pavel eră dezlegat, pe cât atunci când el eră legat. „Că mai mult cutează, zice, a grăi cu-vântul lui Dumnezeu fără frică“. Unde sunt acum cei ce obiectează, că predica nu este dumnezească? Oare simplitatea și prostia apostolilor nu eră deajuns ca să-i descurajeze pe dâșii? Așa dar trebuia ca și în cazul de față să-i înfricoșeze, pentru că voi știți că mulțimea în general este stăpânită de aceste două patimi: mândria prostească și frica sau sfiala. Simplitatea lor nu'i rușină? Ei bine, cel puțin primejdiile ce li stau înainte ar fi trebuit să-i înspăimânte. «Dar, zici tu, făceau minuni». Așa dar credeți că îi făceau minuni. Dar poate nu făceau minuni? Apoi atunci aceasta este mai mare minune, că fără să facă minuni îi atrăgeau lumea la credință. A fost legat odinioară și Socrate de cătri Elini, însă ce? Nu oare imediat au fugit discipulii lui la Megara? Nu este așa? Și încă chiar primise dela el învățatura și cuvintele cele despre nemurire. Însă privește în cazul de față: a fost legat Pavel, dar discipulii lui mai mult se încurajau, și cu drept cuvânt, căci nu vedeau predica lui împiedecată. Nu cumva ar fi putut dușmanii ca să-i lege limba? Cu aceasta mai ales alerga el. După cum pe călător nu l-ai putea împiedea în drumul său, dacă nu i-ai legat picioarele, tot așa și pe evanghelist nu'l vei putea împiedea în drumul său, dacă nu-i voi legă limba. Și dupe cum acela dacă-i legi mijlocul, mai ușor aleargă și se ține drept, tot așa și evanghelistul, când este legat, mai cu succes predică, și mai cu mult curaj încă. Cel legat se spăimântă numai când este legat, adică când are lanțurile la picioare, dar cel ce disprețuiește moartea cum ar putea să fie legat? Dușmanii lui făceau același lucru, ca și cum ar fi legat umbra lui Pavel și i-ar fi astupat gura. Pentru că în adevăr eră din partea lor mai mult o luptă cu umbra lui Pavel. Pe cât eră de iubit și dorit de discipulii săi, pe atâta eră de temut de dușmani, când îl vedeau că el poartă legăturile cu bărbăție, ca pe niște trofee. Și cununa leagă capul, însă nu'l necinstește, ci din contra îl face mai strălucit. Așa și

dușmanii lui, fără voia lor îl înecunau cu lanțul acela. Pentru că spunem-i, te rog: cel ce îndrăznise de a sfărâma porțile cele de aramă ale morții, cră cu puțință de a fi legat cu fer?

Să avem răvnă și dragoste, iubiților, pentru legăturile acestea. Câte din voi femeilor, vă înfășurați cu aurării, doriți mai întâu legăturile lui Pavel. Gâteala dimprejurul grimazului vostru nu vă face atât de strălucite, pe cât podoaba legăturilor de fer strălungea sufletul aceluia. Deci dacă cineva le dorește acestea, să le născă pe celelalte. Căci ce împărtășire poate fi între moleșire și bărbăție? Ce împărtășire poate fi între împodobirea trupului și filosofie? De acele legături ingerii se sfîșesc, iară pe acestea le disprețuiesc. Acele legături obișnuiesc a trage cele de pe pământ spre cer, iară acestea pogoară dela cer pe pământ. Cu adevărat că acelea sunt legături, iară nu acestea, acelea sunt adevărata podoabă, și nu acestea; acestea odată cu trupul încătușază și sufletul, pe când acela împreună cu trupul împodobesc și sufletul. Voiești poate să cunoști că acelea sunt adevărata podoabă? Spune-mi, te rog, cine atrage mai mult pe privitori, tu sau Pavel? Și ce zici cu de tine? Inseși împărăteasa care este împresurată peste tot cu aurării, nu ar putea să atragă atât de mult privirile celor de față, căci dacă s'ar întâmpla ca în același timp să intre în biserică și împărăteasa și Pavel, toți cei de față și-ar întoarce privirile dela dânsa spre Pavel, și cu drept cuvânt. A vedea pe un om mai presus de natura omenească, neavând nimic omenească, ci în persoana lui un inger pe pământ, este cu mult mai minunat decât a vedea o femeie împodobită. Astfel de păpușerii se pot vedea și în teatruri, și pe la părazi, și la bae, și în multe locuri, însă a vedea un om încununat cu lanțuri, și crezând că poartă cu sine cea mai strălucită podoabă, și nebăruit de acele legături, aceasta nu este doară o priveștițe pământească, ci mai mult o priveștițe de ceruri. Cine se înfășoară cu legături de acelea, se uită în toate părțile să vadă, cine s'a uitat la el, și cine nu s'a uitat, este plin de mândrie, este cuprins de griji și de mii de alte patimi, pe când cel înfășurat cu legăturile lui Pavel, este lipsit de mândrie, sufletul lui se fălește de el, este scutit de orice griji, și cu veselie privind spre cer el se înaripează. Dacă mi s'ar întâmpla să văd pe Pavel

Dezleagă foamea
sărăcului

aplecându-se din cer spre pământ și slobozind glasul său, și dacă același Pavel ar grăi în temniță, eu aș prefera mai mult a-l vedea și auzi în temniță, decât în cer, pentru că atunci când Pavel este în temniță, cei din ceruri se pogoară la el și vin spre a-l auzi. Legătura predicii este legătura lui, temelia predicii este lanțul acela pe care îl purta. Acele legături să le dorim. Și cum este cu puțință aceasta? Dacă sfărâmam și rupem în bucăți pe acestea pe care le avem. Nici un folos nu avem de asemenea legături, ci numai pagubă. Asemenea legături ne va ține acolo legați, pe când legăturile lui Pavel dezleagă asemenea legături. Femea care se leagă aici cu asemenea legături, legată va fi acolo de mâni și de picioare cu legăturile cele veșnice, pe când cea legată cu legăturile lui Pavel, va purta atunci acele legături ca pe o podoabă strălucită. Leagă-te și tu cu asemenea legături, și dezleagă foamea săracului. De ce strângi și îngrămădești lanțul păcatelor? Întrebi poate, cum aceasta? Ei bine, când tu porți pe trup aurării, iară altul se prăpădește de sărăcie, când tu te înfășori cu atâta aur ca să te bucuri de o slavă dușartă, iară un altul nu are nici ce mânca, prin aceasta oare nu strângi lanțul păcatelor? Înfășoară-te cu Christos, și nu cu aur! Unde este mamonă, acolo nu este Christos și unde este Christos, acolo mamonă n'are ce căuta. Nu voiești a te înfășura cu împăratul a-toate? Dacă ți-ar da cineva purpura și diadema împărătească, oare n'ai primi acestea înaintea aurului? Eu însă nu ți dau podoabe împărătești, ci pe însuși împăratul. Și cum este cu puțință de a se înfășura cineva cu Christos? Ascultă pe Pavel ce spune: „Căți în Christos v'ati botezat, în Christos v'ati îmbrăcat” (Gal. 3, 27), și ascultă apoi sfătnire apostolică: „Iară purtarea de grijă a trupului să nu o faceți spre poftă” (Romani, 13, 14). Astfel se îmbracă cineva cu Christos, când el nu se îngrijește de poftele trupului. Dacă tu te îmbraci cu Christos, și demonii se vor teme de tine, iară dacă te îmbraci cu aur, și oamenii te vor ridiculiza, pe când de te îmbraci cu Christos, și oamenii te vor cinși și se vor sfîși de tine. Voiești să pari plăcută și frumoasă? Mulțamește-te cu ceea-ce ți-a dat creatorul. De ce introduci aurării, ca și cum ai îndrepta ceea-ce a făcut creatorul? Voiești

⊗!!!

se îmbracă în Christos, când nu

„Înfășoară-te cu Christos, nu cu aur!”

a părea frumoasă? Imbracă-te cu milostenia, imbracă-te cu lilantropia, imbracă-te cu înțelepciunea și cu netruflia. Acestea toate sunt mai cinstitute și mai prețuite de cătăurul; acestea fac pe cea plăcută mai frumoasă, acestea și pe cea urâtă o fac frumoasă și plăcută. Când cineva are o cătătură plăcută, judecă lucrurile totdeauna din dragoste, pe când o cătătură răutăcioasă, chiar de ar fi frumos stăpânul ei, nu poți zice că e plăcută, căci un cuget beteag nu judecă drept.

S'a împodobit odinioară Egipteanca, s'a împodobit și Iosif, însă care din doi a fost mai frumos? Nu spun doară că ea viețuia în palatele împărătești, iară el în temnița. El eră gol, însă își îmbrăcase sufletul cu hainele înțelepciunii, pe timp ce ea eră îmbrăcată în haine frumoase, însă mai slută decât dacă ar fi fost goală, căci îi lipsea înțelepciunea și prudența. Când tu, femeie, te împodobești mai mult, să știi că ai devenit mai slută, decât dacă ai fi goală, căci te-ai dezbrăcat de podoaba cea adevărată, care este prudența și înțelepciunea. Si Eva eră goală, dar când s'a îmbrăcat, atunci eră mai slută. Când ea eră goală de haine, eră împodobită de slava lui Dumnezeu, iară când s'a îmbrăcat cu haina păcatului, s'a făcut slută. Și tu când îmbraci haină scumpă, dovedind prin aceasta iubirea ta de podoabe, te arăți mult mai slută. Cum că luxul în haine nu este de ajuns spre a te arăta lumii frumoasă, ba încă se poate să te facă mai slută decât cea goală, eu îți voi dovedi. Spune-mi, dacă tu ai îmbrăcat vrcodată hainele căntătorului din fluer sau din flaut, oare nu ar fi aceasta o slutenie pentru tine? deși acele haine sunt aurite. Însă tocmăi pentru aceasta te fac slută, fiindcă sunt aurite. Luxul se potrivește numai celor de pe scena teatrului, tragodiștilor, actorilor, mimicilor, celor din orchestră, și celor ce se luptă cu foarele sălbatice, însă unei femei credincioasă altă haină i se dă de Dumnezeu, și de însuși unul născut fiul lui Dumnezeu.

! „Căți în Christos v'ați botezat, zice, în Christos v'ați îmbrăcat”. Spune-mi, dacă ți-ar da cineva haină împărătească, însă tu pe deasupra aceștia ai pune haina unui leproș, oare pe lângă că te-ai slătit, nu vei fi și pedepsită? (Te-ai îmbrăcat cu stăpânul cerului și al îngerilor, și tu încă cauți spre pământ.) Dar ni se spune, că în adevăr iubirea de podoabe este un rău mare, chiar dacă nimic nu s'ar naște de aici, — însă e posi-

bil de a le avea cineva fără nici o primejdie. Lăsând la o parte că această patimă hrănește, sau mai bine-zis zimislește slava deșartă și trufia, dar acum din împodobire se nase și alte multe, ca de ex. bănueli viclene, cheltueli zadarnice, blasfemii și motiv de înșelăciuni. Căci de ce te împodobești? spune-mi: ca să plăci bărbatului? Apoi atunci fă aceasta întru cât stai în casă. Dar aici se petrec lucrurile cu totul din contră. Dacă tu voești a plăcea propriului tău bărbat, silește-te să nu mai plăci altora; însă dacă tu vei plăcea altora, nu vei putea plăcea propriului tău bărbat. Așa dar ar trebui ca să lepezi dela tine toate podoabele, când te duci în târg, sau la biserică. Dealtmintearea tu nu din acestea să te silești ca să plăci bărbatului, după cum fac femeile cele pierdute, ci din acelea mai ales, care constituie podoaba femeilor libere. Căci prin ce se deosibește o femeie liberă de una deslănată și pierdută? Prin aceea că pe când una are privirea îndreptată numai asupra unui singur punct, cum prin împodobirea trupului să poată atrage la sine pe cel iubit, — cealaltă e stăpâna casei, se împărtășește de plăcerea copiilor și a celorlalte bunuri legate de viața familiară. Ai poate copilă? Ei bine, iea seama să nu ți moștească ceva vătămător, căci letele iubesc de ași regula moravurile după felul creșterii lor, și a imita obiceiurile mamelor. Fii deci exemplu de prudență fetei tale, împodobește-o cu acea podoabă, și fii cu băgare de seamă a disprețului podoabele aceste pământesti. Acelea sunt cu adevărat podoabe, iar acestea sunt spre demoralizație.

Ajung cele spuse până acum. Iară Dumnezeuul nostru, carele a făcut lumea, și care ne-a dat nouă podoaba sufletului, să ne împodobească pe noi și cu slava lui să ne îmbrăcăm, și astfel noi cu toții să strălucim în faptele cele bune, ca viețuind întru slava lui, să putem totdeauna a înălța lauda Tatălui și Fiului, și Sf. Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Luxul în haine

OMILIA XI

„Cu înțelepciune să umblați către cei de afară, rescumpărând vremea. Cuvântul vostru totdeauna să fie cu char, dres cu sare, ca să știți cum să cade vouă a răspunde fiecăruia“. (Cap. 4, 5. 6).

Ceea-ce zicea Christos către ucenicii săi, aceasta o spune acum și Pavel sfătnind pe creștini. Ce zicea Christos? „Iată eu trimit pe voi ca oițe în mijlocul lupilor. Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbii“ (Matl. 10, 16), adică fiți rezervați, nedându-li nici un motiv de ură contra voastră. De aceea și apostolul pune înainte expresiunea „către cei de afară“, ca să înțelegem noi, că nu ni trebuie atâta siguranță față de inembrii noștri de aceeași credință, pe cât ni trebuie față de cei de afară, adică față de ethnici. Căci unde sunt frați, acolo este și iertare, este și dragoste. De sigur că și aici trebuie a fi o siguranță oarecare, însă cu atât mai mult față de cei de afară, pentru că nu e tot una, de a te găsi în mijlocul dușmanilor, și de a te găsi în mijlocul prietenilor.

Apoi, după ce el a insuflat spaimă la început, privește cum iarăși îi încurajază: „Rescumpărând, zice, vremea“, adică, timpul prezent este scurt. Acestea le zicea apostolul, dându-li a înțelege, că nu dorește de a fi ii schimbăcioși și ipocriți — căci aceasta nu va să zică înțelepciune, ci lipsă de minte, — însă ce? «In acelea prin care îi nu vă vatămă, zice, să nu li dați nici o pricină», ceea ce spune și în epistola către Romani, când zice: „Dați dar tuturor cele ce sunt cu datorie: celui cu dajdia, dajdie, celui cu dijma, dijma, celui cu cinstea, cinste“ (Rom. 13, 7), «și numai pentru predica evangheliei să-ți fie fie dușman, iar în colo să nu dai nici-o pricină de războiu». Si cu drept cuvânt, căci dacă ar urma ca noi să ne tulburăm și pentru alte lucruri, apoi nici plată nu vom avea, și aceia s'ar face mai răi încă, și li s'ar părea că acuzațiunile lor sunt drepte, dacă de ex, noi n'am plăti

dările legale, n'am da cinstea cuvenită, sau dacă n'am fi umiliți. Nu vezi pe Pavel cât este de smerit atunci când predica lui nu este cu nimic vatămă? Căci ascultă-l ce spune el lui Agripa: „Fericit mă socotesc pe mine a fi, vrând să răspund înaintea ta astăzi, mai vârtos știutor fiind tu de toate cele ale Iudeilor obiceiuri și întrebări“ (Fapt. 26, 2. 3). Iar când credea că trebuie a înfrunța pe slăpănitori, atunci toate le-ar fi resturnat pe dos. Acum ascultă și de cele ale fericitului Petru, cât de liniștit răspunde Iudeilor zicând: „Trebue a asculta pe Dumnezeu mai mult decât pe oameni“ (Ibid. 5, 29), deși oameni de felul lor desnădăjduți, după cum erau ii, ar fi putut foarte bine și să înfrunte, și să facă orice. Dar îi tocmăi de aceea își sinereau sufletul, ca să nu se creadă că alungă vr'o slavă deșartă, căci a fi cineva insolent, înseamnă că umblă după slava deșartă, pe când a predica și a grăi totul cu curaj, este de datoră omului cinstit. Fapta acestuia este rezultatul cumpătării, pe când a aceluia din contra.

Cum int
fie vorba?

„Cuvântul vostru totdeauna să fie cu char, dres cu sare“, adică plăcut, însă să fiți cu băgare de samă, ca nu cumva acca plăcere, acca dulceață a cuvântului să cadă în indiferență. Se poate ca cineva să vorbească și plăcut, sau enun să zice cu haz, în acelaș timp însă și cu eleganța cuvenită.

„Ca să știți cum se cade vouă a răspunde fiecăruia“, astfel că nu se cade a vorbi la fel cu toți, adică vorbesc de Elini și de frații în credință. Nicidecum să nu fie aceasta, căci ar fi dovada cea mai vădită de lipsă de minte.

„Cele despre mine toate le va spune vouă Tichie, iubitul frate, și credinciosul slujitor, și dimpreună slugă întru Domnul“ (vers. 7). Vai cât de mare este înțelepciunea lui Pavel! Cum el nu înșiră totul în epistole, ci numai cele trebuitoare și urgente! Și aceasta din mai multe cauze: întâiu, că nu voia a le învinde prea mult, al doilea, că voia ca trimisul său să se bucure de o mai mare cinste, și să aibă și el ceva de povestit, al treilea, arată prin aceasta în ce poziție se găsea el față de Tichie, căci dealtmîn-

trelea nu i-ar fi încredințat lui acele științe, ca să le împărtășească lor cu graiul. Apoi poate că erau și de acelea, pe care nu trebuia a le arăta lor prin scrisoare. „Inbitul frate“, zice: Deci dacă este inbit, toate le știe, și nimic nu-i este ascuns. „Și credinciosul slugilor, și împreună slugă întru Domnul“. Prin urmare dacă este credincios, nu va spune decât adevărul, dacă este împreună slugă, s'a împărtășit aceluiași ispite cu apostolul, — așa că din toate părțile îl prezintă lor ca demn de credință. „Pe care l'am trimis la voi pentru însăși aceasta“ (Vers. 8). Aici arată dragostea lui cea mare către dânsii, de vreme ce pentru aceasta l'a trimis, și din această cauză s'a făcut această călătorie, pentru care și Thesalonicenilor scriindu-li zicea: „Drept aceea neputând răbda mai mult, bine-am voit a rămânea în Athena singuri, și am trimis pe Timotheu fratele nostru“. (1 Thesal. 3, 1. 2). Și la Efeseni tot pe el îl trimite, și tot pentru aceeași cauză: „Ca să știu cele pentru voi, și să se mângâie inimile voastre“. (Efes. 6, 23). Privește ce spune el: «Ca să știți și voi cele despre mine, însăși eu să aflu cele ale voastre» astfel că nicăieri el nu pune cele cu privire numai la dânsul. Tot-odată prin expresiunea „ca să se mângâie inimile voastre“ arată că și dânsii erau în ispite.

„Împreună cu Onisim, credinciosul și inbitul frate, care este dintre voi; toate vor spune vouă cele de aici“. (Vers. 9). Acest Onisim este același, despre care scriind lui Filimon zicea: „Pe care voiam să-l țin la mine, ca în locul tău să-mi slujască întru legăturile evangheliei, dar fără de voea ta nimic n'am voit să fac“. (Filim. 13, 14). Aici el pune și lauda cetății aceleia, ca astfel nu numai să nu se rușineze, ci chiar să se mândrească. „Care este dintre voi, zice, toate vă va spune vouă cele de aici“.

„Închină-se vouă Aristarch cel împreună cu mine rob“ (Vers. 10). Nimic nu poate fi mai mare ca lauda aceasta. Acest Aristarch este același, despre care se spune în Faptele Apostolilor, că dela Ierusalim a

Așa dar pe acesta îl numește mai mare chiar decât profeții, căci pe aceia îi numește streini și călători, pe când pe acesta împreună rob. Ca și un prizonier se purtă și acesta și se expunea să pătimească deopotrivă cu toți ceilalți, ba încă și mai rău decât aceia, pentru că pe aceia (profeți) dacă-i prindeau protivnicii, îi tratau la urmă cu multă îngrijire, ca pe unia ce se îngrijau de propriile lor interese, pe când pe acesta toți îl aveau de dușman și îl purtau peste tot locul, bătându-l, insultându-l și punându-i în spete fel de fel de cleveliri. Aceasta era ca o mângâiere pentru ceilalți, mai ales când vedea și pe dascălul lor în astfel de necazuri.

„Și Marcu, nepotul Barnabei“. Și pe acesta l-a lăudat mult aici prin înrudirea lui cu Barnaba, pentru că Barnaba era un mare bărbat. „De care ați luat porunci, de va veni la voi, să-l primiți pe dânsul“. Dar ce? Oare nu l-ar fi primit? Ba da, l-ar fi primit, însă apostolul îi poruncește a-l primi cu multă îngrijire, ceea ce arată și pe bărbatul acesta mare și însemnat. De unde anume a primit porunci, nu spune. „Și pe Iisus, ce se cheamă Iust“ (Vers. 11). Poate că acesta era Corinthean. Apoi la toți aceștia acordă laude comune, spunând particularitatea lor: „Care sunt din tăierea împrejur, aceștia singuri sunt împreună cu mine lucrători spre împărăția lui Dumnezeu, cari mi-au fost mie mângâiere“. Fîndcă mai sus a spus „împreună cu mine rob“, apoi ca să nu înjosască sufletul auditorilor, privește cum îi ridică iarăși, căci pune aceasta: „Împreună cu mine lucrători spre împărăția lui Dumnezeu“, așa că dacă îi iau parte la ispite, se împărtășesc și de împărăție. „Cari mi-au fost mângâiere“, de unde se vede cât de mari erau, dacă devenise mângâierea lui Pavel.

Dar se vedem acum înțelepciunea lui Pavel. „Cu înțelepciune, zice, să umblați către cei de afară, răscumpărând vremea“, adică «vremea nu este a voastră, ci a acelora; deci să nu vă credeți deplin stăpâni, ci răscumparați vremea». Și nu zice simplu, cumpărați (ἀγοράζετε) ci «răscumparați» (ἐξγοράζετε), adică făcând-o proprietate voastră. A se gândi cineva veșnic la dușmănia altora, sau la atacurile acelora, este dovada cea

mai puternică de lipsă de minte. Când cineva se expune la niște primejdii zadarnice, pe lângă că suferă de pe urma lor fără nici un folos, dar apoi se întâmplă și altă pagubă, aceea că Elinii nu se lipesc de noi. «Când te găsești între frați, zice, cu drept cuvânt poți fi îndrăzneț, însă nu tot așa trebuie a te purta cu cei de afară». Vezi cum Pavel peste tot locul, sub numele «pe cei de afară» înțelege pe Elini? De aceea și scriind lui Timotheu îi zicea: „Și să cade lui și mărturie bună să aibă dela cei dinafară” (I Timoth. 3, 7), și iarăși: „Ce 'mi este mic a judeca pe cei de afară”? (I. Corinth. 5, 12). „Cu înțelepciune să umblai către cei de afară”, pentru că deși locuiește în lumea aceasta cu noi, însă sunt afară de împărăția lui Dumnezeu, afară de casa părintească. În același timp îi și mângâie numind pe aceia «dinafară», ceea-ce de altfel o zice mai sus: „Că viața noastră este ascunsă împreună cu Christos, într-un Dumnezeu”. «Atunci, zice, să cântați slava, atunci cinste, atunci ecelalte toate, acum însă nu, ci lăsați-le pe socoteala lor». Apoi ca să nu crezi că el vorbește de niscareva interese, adaoge: „Cuvântul vostru totdeauna să fie cu char, dres cu sare, ca să știți cum se cade a răspunde fiecăruia”, adece să nu fie plin de ipocrizie, căci atunci nu este char, nu este dres cu sare. De ex: dacă novoca cere de a servi fără vre-un pericol, nu te da înapoi; dacă este timpul potrivit de a converza, să nu crezi că lucrul acesta ar fi vre-o lingustire; toate cele ce aparțin de cinste fă-le, fără să se vadă cât de puțin evsevia. Nu vezi cum Daniil slujește pe un om neevsevios? Nu vezi pe cei trei coconi cu câtă înțelepciune se poartă, câtă bărbăție arată, cât curaj deslășură, și nimic insolent, nimic supărător? Altfel nu se numește curaj, ci slavă deșartă. „Că să știți; zice, cum se cade vouă a răspunde fiecăruia”. Altfel trebuie a vorbi stăpânitorului, și altfel celui stăpânit, altfel celui bogat, și altfel celui sărac. Și de ce oare? Pentru că sufletele bogaților și a stăpânitorilor sunt mai slabe, sunt mult mai înfumurate, mult mai dezmerdate, așa că cu aceștia trebuie a fi cineva mai îngădnitor, pe când cele ale săracilor și a celor stăpâniți sunt mai înțepenite, mai încercate, așa că aici poate

a se întrebuița și curaj mai mare, având în vedere un singur lucru: edificarea lor. Nu fiindcă, unul este bogat, iar altul sărac, unul să fie cinstit mai mult și altul mai puțin, ci din cauza slăbiciunii cel dintâi să fie sprijinit, iar cel al doilea nu atât. De ex: dacă nu este nici un motiv, nu numi pe Elini păngărit sau spurcat, și nici să fi ocăritor al oamenilor, — însă dacă vei fi întrebat despre dogme, răspunde-i că în această privință el este spureat și neevsevios. Dar dacă nu te întreabă nimeni și nici nu te silește de a vorbi de acestea, nu este de loc potrivit de a primi asupra-ți vrăjmășia altora. Pentru că în adevăr, care nevoe poate fi de a-ți face dușmani în zadar? Și iarăși, dacă catinizezi pe cineva în dogmele creștinești, spune-i numai cele relative la subiectul în chestiune, iar mai departe taci și nu întinde vorba. Dacă cuvântul este dres cu sare, chiar de ar fi îndreptat către un suflet dezmerdat, îl va întoarce dela ușurătatea lui; chiar și sufletul îndărătnic se moaie, când cuvântul ce i se adresează este cu char, adecă dulce și încântător. Nu fii deci nici greoiu în cuvânt, și nici însurel, ci să cauți totdeauna de a fi serios, în același timp însă și plăcut. Dacă vei fi supărător fără cumpătare în cuvinte, mai mult ai vătămat decât ai folosit, și dacă iarăși fără cumpătare vei vorbi dulce și cu haz, mai mult vei întrista pe auditor decât vei folosi. — asa că pretutindeni se cere a fi măsură în toate. Nu fii nici posomorit în vorbă, căci aceasta e displăcut, dar nici peste măsură vesel și piscător, căci și aceasta este ceva de disprețuit, ci din amândouă acestea luând ce este bun, fii de ceea-ce e rău, după cum face și albina. De acolo ia ceea-ce este încântător, iar de aici tot ce e serios. Privește pe doctor, că nici el nu la fel tratează toate corpurile, ci potrivit cu temperamentul și constituția lor, și dacă el face așa, apoi cu atât mai mult dascălul, — deși poate corpurile ar putea mai de grabă suferi doctorii nepotrivite, decât sufletul să suferă vorbe nepotrivite. De ex: se alipește de tine un Elin, și devine prietenul tău? Ei bine, nimic să nu discuți cu dânsul despre credința religioasă, până ce îl vei avea prieten de aproape, și când după aceasta vine vorba de credință, vorbește liniștit. Privește pe Pavel cât de liniștit vorbește Athenienilor, când a fost dus înaintea areopagului; el nu li-a zis: «o! smintitilor și nebunilor», ci: „Bărbați

dogme

!!

Cum se simt
purtați cu
cu prietenii
altă credință?

Athenieni, întru toate vă văd pre voi ca cum ați fi mai cucernici" (Fapt. 16, 22). Dar și când trebuia de a înfrunta, apoi nu se da înlături, ci cu cea mai mare putere atacă pe dușman, ca atunci când zicea lui Elima: „O! plinuile de toată viclenia și de toată răutatea, fiul diavolului, vrăjmaș a toată dreptatea" (ibid. 13, 10). După cum a înfruntă pe aceia ar fost dovadă de lipsă de minte, tot așa și a nu înfruntă pe acesta ar fi fost dovada unei mari slăbiciuni. Ai fost introdus la stăpânitor pentru vre-o pricină? Dă-i mai întâiu respectul cuvenit.

„Cele despre mine toate le va spune vouă", adică legăturile mele și celelalte care mă stăpănesc. El care dorea mult să-i vadă, de sigur că nu ar fi lipsit a se duce în persoană, decât să trimită pe alții, dacă nu ar fi fost împiedecat de vre-o necesitate. A află îi că el a căzut în ispite, și a suferit totul cu bărbăție, era rolul lui Tichic, care urmă a adevăra lucrul și a înălța spiritele lor.

„Impreună cu Onisim, zice, credinciosul și iubitul frate". Pe sluga sa Pavel o numește frate, și cu drept cuvânt, de vreme ce slugă se numește și pe sine. El care s'a arătat vrednic și în lumea întreagă și în ceruri, el nu crede că se înjosește numind frate pe sluga sa, și tu te gândești la lucruri mari? Cel ce toate le purtă în dreapta și în stânga, cel ce s'a ridicat până la al treilea cer, cel ce are protia în împărăția cerurilor, cel încununat, acela numește frați pe servii săi! Si unde e acum fudulia? Unde e nebulia? Atât de credincios devenise Onisim, încât i se încredințase de Pavel și astfel de lucruri.

„Și Marcu, zice, nepotul lui Barnaba, de care ați luat poronci, de va veni la voi, primiți-l pre dânsul". Poate că acele poronci le primise dela Barnaba. „Cari sunt din tăierea împrejur". Aici mărginește trufia Iudeilor, în acelaș timp înalță și spiritele aceloră, că adică puțini sunt dintre cei din tăierea împrejur, și cei mai mulți sunt dintre ethnici. „Cari mi-au fost mie mângăiere", zice, ceea-ce probează că el se găsea în mari ispite.

!) Așa dar nici aceasta nu e lucru mic și nebăgat în seamă, de a mângăia pe sfinți cu prezența, cu cuvântul și cu stăruința, când ne găsim în suferinți grele. „Ca cei ce ați fi", zice, „legați cu dânsii" (Ebr. 13, 3), când suferințele lor le considerăm ca suferințele noastre, și când ne împărtășim de cununile lor. Nu ai fost atras la locul de luptă? Nu te-ai băgat în luptă? Altul te-a apucat înainte? Altul se luptă? Bine, însă dacă voești poți și tu să iai parte. Mângăie pe acela, fiu prietenul lui și lucrează în favorul lui, vestește cu glas mare faptele lui, alăța și pe alții a' l imita, și atunci el își va reîmputernici spiritul. Acestea toate se potrivește poate celorlalți oameni, Pavel însă nu avea nevoie de aceasta, ci spunea cuvintele de mai sus mai mult ca să-l înalțe pe dânsii la o așa filosofie. Dar tu cel puțin astupă gura celor ce grăesc de rău pe unul ca acesta, fă-i admiratori ai lui, arată-l ca vrednic de multă îngrijire, căci astfel te vei împărtăși și tu de cununile lui și de slava lui. Chiar de n'ai fi făcut altceva, te împărtășești totuși de cununile lui, dacă te bucuri și ești mulțumit de succesul luptelor lui, căci prin această tu ai produs ca jertfa dragostea, care este principalul tuturor bunurilor. Căci dacă cei ce plâng se cred că iau parte la doolul familiei, și prin aceasta încurajază foarte mult pe cei ce jlesc, și mult li alină durerea, cu atât mai mult încă cei ce se bucură de succesele altuia, îl încurajează pe acesta și îi fac încă mai mare plăcerea lui de luptă. Cât de mare este răul de a nu avea părtași la jelanția ta, ascultă pe Profetul, care zice: „Și am așteptat pre cel ce s-ar măhni cu mine, și nu eră" (Ps. 68, 24). De aceea zicea și Pavel: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, și plângeți cu cei ce plâng" (Rom. 12, 15). Sporește, deci, plăcerea și mulțămirea lui. Dacă vezi pe fratele tău că are succese, nu zice: „succesele sunt ale lui, de ce să mă bucur eu?" căci aceste cuvinte nu sunt cuvinte de frate, ci de dușman. De voești, succesul acela nu este al său, ci al tău, tu ești stăpân a' l face mai mare; dacă nu te întristezi, ci te bucuri, dacă ești vesel și mulțumit. Și cum că lucrul este așa, se învederează de acolo, că cei ce pizmuesc

!) *Partea morală.* Despre iubire și simpatie, și că noi trebuie a ne bucura și întrista când frații se bucură sau întristează. Nu trebuie a învidia pe cei ce prosperează, și pe noi înși-ne ne vom folosi (Veron).

Athenieni, întru toate vă văd pre voi ca cum ați fi mai cucernici" (Fapt. 16, 22). Dar și când trebuia de a înfrunta, apoi nu se da înlături, ci cu cea mai mare putere atacă pe dușman, ca atunci când zicea lui Elima: „O! plinule de toată viclenia și de toată răutatea, fiul diavolului, vrăjmaș a toată dreptatea" (ibid. 13, 10). După cum a înfruntă pe aceia ar fost dovadă de lipsă de minte, tot așa și a nu înfruntă pe acesta ar fi fost dovada unei mari slăbiciuni. Ai fost introdus la stăpânitor pentru vre-o pricină? Dă-i mai întâiu respectul cuvenit.

"Cele despre mine toate le va spune vouă", adică legăturile mele și celelalte care mă stăpânesc. El care dorea mult să-i vadă, de sigur că nu ar fi lipsit a se duce în persoană, decât să trimită pe alții, dacă nu ar fi fost împiedecat de vre-o necesitate. A află îi că el a căzut în ispite, și a suferit totul cu bărbăție, eră rolul lui Tichic, care urmă a adevăra lucrul și a înălța spiritele lor.

"Împreună cu Onisim, zice, credinciosul și iubitul frate". Pe sluga sa Pavel o numește frate, și cu drept cuvânt, de vreme ce slugă se numește și pe sine. El care s'a arătat vrednic și în lumea întrecă și în ceruri, el nu crede că se înjosește numind frate pe sluga sa, și tu te gândești la lucruri mari? Cel ce toate le purtă în dreapta și în stânga, cel ce s'a ridicat până la al treilea cer, cel ce are protia în împărăția cerurilor, cel încununat, acela numește frați pe servii săi! Și unde e acum fudulia? Unde e nebulia? Atât de credincios devenise Onisim, încât i se încredințase de Pavel și astfel de lucruri.

"Și Marcu, zice, nepotul lui Barnaba, de care ați luat poronci, de va veni la voi, primiți-l pre dânsul". Poate că acele poronci le primise dela Barnaba. "Cari sunt din tăierea împrejur". Aici mărginește trufia Iudeilor, în acelaș timp înalță și spiritele aceloră, că adică puțini sunt dintre cei din tăierea împrejur, și cei mai mulți sunt dintre ethnici. "Cari mi-au fost mie mângâere", zice, ceea-ce probează că el se găsea în mari ispite.

!) Așa dar nici aceasta nu e lucru mic și nebăgat în seamă, de a mângâia pe sfinți cu prezența, cu cuvântul și cu stăruința, când ne găsim în suferinți grele. "Ca cei ce ați fi", zice, "legați cu dânsii" (Ebr. 13, 3), când suferințele lor le considerăm ca suferințele noastre, și când ne împărtășim de cununile lor. Nu ai fost atras la locul de luptă? Nu te-ai băgat în luptă? Altul te-a apucat înainte? Altul se luptă? Bine, însă dacă voești poți și tu să iai parte. Mângâie pe acela, fiu prietenul lui și lucrează în favorul lui, vestește cu glas mare faptele lui, alina și pe alții a'l imita, și atunci el își va reîmputernici spiritul. Acestea toate se potrivește poate celorlalți oameni, Pavel însă nu avea nevoie de aceasta, ci spunea cuvintele de mai sus mai mult ca să-i înalțe pe dânsii la o așa filosofie. Dar tu cel puțin astupă gura celor ce grăesc de rău pe unul ca acesta, fă-i admiratori ai lui, arată-l ca vrednic de multă îngrijire, căci astfel te vei împărtăși și tu de cununile lui și de slava lui. Chiar de n'ai fi făcut altceva, te împărtășești totuși de cununile lui, dacă te bucuri și ești mulțumit de succesul luptelor lui, căci prin această tu ai produs ca jertfa dragostea, care este principalul tuturor bunurilor. Căci dacă cei ce plâng se cred că iau parte la doolul familiei, și prin aceasta încurajază foarte mult pe cei ce jlesc, și mult li alină durerea, cu atât mai mult încă cei ce se bucură de succesele altuia, îl încurajează pe acesta și îi fac încă mai mare plăcerea lui de luptă. Cât de mare este răul de a nu avea părtași la jelanii ta, ascultă pe Profetul, care zice: „Și am așteptat pre cel ce s-ar măhni cu mine, și nu eră" (Ps. 68, 24). De aceea zicea și Pavel: „Bucurați-vă cu cei ce se bucură, și plângeți cu cei ce plâng" (Rom. 12, 15). Sporește, deci, plăcerea și mulțămirea lui. Dacă vezi pe fratele tău că are succese, nu zice: „succesele sunt ale lui, de ce să mă bucur eu?" căci aceste cuvinte nu sunt cuvinte de frate, ci de dușman. De voești, succesul acela nu este al său, ci al tău, tu ești stăpân a'l face mai mare; dacă nu te întristezi, ci te bucuri, dacă ești vesel și mulțumit. Și cum că lucrul este așa, se învederează de acolo, că cei ce pizmuesc

!) *Partea morală.* Despre iubire și simpatie, și că noi trebuie a ne bucura și întrista când frații se bucură sau întristează. Nu trebuie a învidia pe cei ce prosperează, și pe noi înși-ne ne vom folosi (Veron).

nu pizmuesc numai pe cei ce progresează, ci și pe cei ce se bucură de progresele celor, pentru că știu că și aceștia progresează în faptele cele bune, și că îi mai cu samă sunt acei ce se glorifică. Acela se roșăște mult când este laudat, iară acesta cu multă plăcere se fălește în asemenea împrejurare. Nu vedeți ce se petrece cu luptătorii, când unul este încununat, iară celălalt nu? Durerea și bucuria amănților este și a celor ce urăsc: aceea sar, iară aceștia saltă. Privește acum ce bine mare este de a nu pizmui pe cel ce progresează în fapte bune: durerea este a celuiia, iară plăcerea este a ta, el se încununază, iară tu salți de bucurie și te fălești. Pentru că spune-mi: altul a biruit, dară tu de ce salți?—pentru că știi bine, că faptul petrecut este comun tuturor, adevărat și tu dacă voiești poți face ca el. Deci dacă în aceasta nu pot acuza pizmătoreții, so încearcă pe altă parte de a cuceri îi biruința, căci auzi cam niște astfel de vorbe spunând: «te-am ras, și te-am biruit» deși biruința este a celuiia, iară a ta lauda numai. Deci, dacă chiar în lucrurile omenești este un bine atât de mare de a nu pizmui, ci de a-și însuși cineva cele bune ale altuia, apoi cu atât mai mult în biruința diavolului, când el fiind învins suflă cu mânia asupra noastră, tocmai de aceea fiindcă noi suntem mulțamiți. Deși el este spurcat și de nesuferit, totuși știe că mulțămirea și plăcerea aceasta este mare. Voiești să amărăști pe diavol? Ei bucuos și mulțamit de succesele altuia. Voiești să-l mulțamești pre el? Arată-te posomorât, și atunci prin supărarea ta îl vei ușura oarecum de supărarea ce i-a cauzat-o fratele tău prin biruința purtată asupra-i. Atunci tu dezbinându-te de fratele tău, te pui alături cu diavolul, și cauzezi fratelui un rău mai mare decât cum i-ar fi putut cauza el. Căci nu e tot una: de a fi dușman și a lucra ca dușman, cu a fi prieten și a lucra ca dușman, sau a te da de partea dușmanilor, căci un astfel de om este mai primejdios decât toți dușmanii din lume. Dacă fratele tău a avut succese, fie în cuvânt, fie în fapte, fă-te partaș succesorilor sale, și arată prin aceasta că el este unul din membrele tale. «Și cum, zici tu, când eu nu am succese, nu prosperez?» Nu vorbi uiciodată așa, strângeți buzele și nu lăsa să iasă din gură-ți o astfel de vorbă. Dacă ai fi fost lângă mine pe când vorbeai acestea, și-ași fi pus mâna pe gură, ca să nu audă duș-

manul. De multe ori poate noi avem dușmăni între noi, și totuși nu ne arătăm pe față, sau cum se zice nu ne dăm în priveliștea lumii, — și tu dai pe față aceasta diavolului? Nu vorbi așa, și nici să-ți închipi mîcar de acestea, ci cu totul din contra, căci fratele tău este membru al tău, și slava lui se rapoartă la corpul întreg. «Dar ce, zici tu, dacă cei de afară (etnicii) nu se poartă așa către noi?» Apoi tu ești cauza, căci dacă te văd pe tine străin de mulțămirea lor, atunci și îi se înstrăinează, pe când dacă te-ar vedea împărtaşind și tu mulțămirea lor, nu ar îndrăzni, și atunci și tu ai fi deopotrivă de strălucit. Nu ești aprobat pentru că spui despre dânsul de bine, ci pentru că te bucuri mult împreună cu el, și poate încă mai mult ca el. Dacă dragostea este principalul tîrîilor bucuriilor, apoi de sigur că prin aceasta tu ai luat cununa. Acela a luat cununa pentru arta lui oratorică, tu însă ai luat-o pentru că iubești mult; acela s'a arătat puternic în cuvinte, iară tu prin fapte ai doborât pizma, ai călcat în picioare invidia. Astfel că cu drept cuvânt vei fi încununat mai mult decât acela, pentru că și lupla ta este mai strălucită decât a sa. Nu ai călcat în picioare numai invidia, ci ai mai făcut încă și altceva; acela are numai o cunună, iară tu ai două, și aceste două sunt mai strălucite decât cea una. Si care sunt acele două? Una este aceea pe care ai câștigat-o contra pizmei, și a doua pe care ai dobândit-o din cauza dragostei. A fi cineva curat de invidie, nu se dovedește numai prin faptul că se bucură împreună cu celălalt, ci și prin aceea că are dragoste înrădăcinată în el. Pe acela de multe ori îl bîntue patimi omenești, ca de ex. slava deșartă, însă tu ești curat de orice patină, căci nu e cu putință de a fi stăpînit de slavă deșartă, în același timp și a te bucura de binele și succesul altuia. A dres acela vre-o biserică? A sporit adunarea credincioșilor? Laudă-l iarăși, și prin aceasta ai îndoit cununi, căci ai doborât pizma, și te-ai încununat cu dragostea. Da! iubiților, vă rog și vă provoc la aceasta. Voiești a auzi și despre a treia cunună? Ei bine, pe acesta îl aplaudă oamenii de pe pămînt, iară pe fine ingerii din ceruri. Nu este acelaș lucru, de a fi cineva eloquent, în același timp a stăpîni și patimile. Lauda aceea este trecătoare, iară aceasta este veșnică, aceea este dela oameni, iară aceasta dela Dumnezeu, acela se pare a fi încununat, iară tu ești încu-

nunat în realitate de Dumnezeu și Tatăl, carele vede cele ascunse ale oamenilor. Dacă s'ar putea despărți trupul fecăruia de suflet și s'ar putea vedea, așa arăta pe acesta mai strălucit decât acela.

Să călcăm în picioare, iubiților, boldul invidiei, și atunci noi ne vom folosi, căci noi vom câștiga cununa aceea. Cel ce pizmuește, se luptă cu Dumnezeu și nu cu fratele pe care-l pizmuește; când vede pe fratele său având har, iară el în loc să se bucure, se întristează și voeste a strică biserica, nu se luptă cu acela, ci cu Dumnezeu. Căci spune-mi te rog: dacă cineva ar împodobi pe flica sa împărătește, și ar reuși ca să o împodobească frumos și să o facă respectabilă, iară altul ar voi să o slujisească neputând să o împodobească, oare pe cine ar pizmuia el atunci? Oare nu pe dânsași pe tatăl său? Tot așa și tu faci, căci dacă te lupti cu biserica pizmuind-o, te lupti cu Dumnezeu. Fiindcă odată cu succesele fratelui tău se leagă și folosința bisericii, de necesitate este că dărîmându-l pe el să dărîmi și biserica, așa că prin aceasta săvârșești un act drăcesc, pizmuind trupul lui Christos. Ești scârbit de succesele fratelui tău? Este de sigur un mare rău, căci cu nimic nu te-a nedreptățit, însă cu mult mai mare rău faci când te scârbești contra lui Christos. Cu ce te-a nedreptățit el, de nu lași a fi împodobit trupul său? De ce nu lași a i se împodobi logodnica lui, biserica? Acum tu privești și ce fel de pedeapsă ai prin această: bucuri pe dușmanii tăi, și chiar pe acel ce progresează și pe care voești a-l întrista pizmuindu-l, chiar și pe acesta, zic, îl bucuri încă mai mult, și arăți prin această că el a progresat cu toată pizma ta, căci altminteri nu l-ai fi pizmit, și așa tu ești mai mult pedepsit. Mă rușinez, de sigur, de a vă îndemna să vă feriți de asemenea patimi, însă fiindcă ne găsim în astfel de slăbiciuni, e bine de a afla consecințele acestei patimi grozave, și a ne feri de ea. Te scârbești că el progresează? De ce atunci pizmuindu-l îi înalți încă mai mult succesele lui? Voești a-ți răzbună pe el? De ce atunci arăți că ești mîhnit? Ce pedeapsă altă poți avea înaintea lui, decât aceea că el progresează cu toată neplăcerea ta? Deci mulțămirea lui este înaltă după cum și pedeapsa ta îndoită va fi, pentru că nu numai că-l arăți mare și superior ție, dară și pentru aceea că fiind tu pedepsit, prin această i-ai adaos și o altă plă-

cere. Pentru ceea-ce tu te scârbești, el se bucură; tu îl pizmuești, iară el se veselește. Și acum privește cum noi înși-ne ne cauzăm rane adânci, și nici nu simțim măcar. Este poate dușmanul tău? Deși te-ai întreba; de ce este dușman? Cu ce te-a nedreptățit? Și cu toate acestea pe acel dușman închipuit noi îl facem mai strălucit, iară pe noi înși-ne ne pedepsim mai mult. Prin aceasta încă, suntem pedepsiți, dacă simțim că acela a aflat de pizmuirea noastră. Poate că el nu știe nimic de aceasta, iară noi închipuindu-ne că el știe, ne mîhnim iarăși.

Deci, să conținem de a mai pizmui pe alții. De ce să ni facem noi înșine rane? Acestea să le înțelegem, iubiților. Să avem în mintea noastră cununile cele îndoit ale celor ce nu pizmuieste, laudele cele dela oameni și cele de la Dumnezeu, cum și relele ce izvorăsc din pizmă, și astfel vom putea stinge și nimici acea flară sălbatecă, vom putea încă să înflorim și cu faptele cele bune înaintea lui Dumnezeu, și să ne bucurăm de aceleași bunuri ca și acei ce deja se bucură de ele — și poate că ne vom bucura prin harul lui Dumnezeu, dacă vom viețui întru slava lui — cărora fie a ne învrednici, prin harul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XII

„Inchină-se vouă Epafra, care este dintre voi, sluga lui Christos, care se nevoește totdeauna pentru voi întru rugăciuni, ca să stați desăvârșiți, și împliniți întru toată vocea lui Dumnezeu. Că mărturisesc de dânsul, că are rîvnă multă pentru voi, și pentru cei din Laodicia și din Ierapoli”. (Cap. 4, 12, 13).

Chiar pe la începutul epistolei apostolul a recomandat pe acest bărbat, din dragoste. Această dragoste o arată faptul că îl laudă, ceea-ce a spus încă din început: „Care ni-a și arătat nouă, zice, dragostea noastră întru Duchul”. „Dragostea noastră întru Duchul”.

a făcut a fi iubit, și se roagă necontenit lui Dumnezeu». Recomandă deci pe Epafra chiar de la început, deschizând ușa cuvântului său, căci când dascălul este venerat, aceasta e spre folosul discipulilor. Și iarăși expresiunea „dintre voi” este tot spre cinstea și lauda lor, căci au printre dânsii astfel de bărbați vrednici. „Care se nevoește, zice, totdeauna pentru voi întru rugăciuni”. Nu zice simplu «rugându-se», ci «nevoindu-se» adică tremurând și fiind coprins de teamă în dorința lui pentru mântuirea voastră.

„Că mărturisesc de dânsul, că are rîvnă multă pentru voi”, adică că vă iubește foarte mult, și este aprins de dragostea voastră. „Și pentru cei din Laodicia și din Ierapoli”, prin care cuvinte îl recomandă și acelor. Dar de unde trebuia să afle aceștia? Poate că îi auzise deja, sau că citindu-li-se epistola ar fi putut afla de aceasta. „Faceți, zice, ca să se cefiască și în biserica Laodicienilor” (Vers. 16).

„Ca să stați desăvârșiți”, zice, prin care cuvinte îi și acuză, în același timp îi și sfătuiește și îndeamnă cu blândețe. Dealtfel se poate ca cineva să fie desăvârșit, și să nu stea, ca de ex. toate le știe, dar încă se elatină în credință, — se poate apoi ca să nu fie desăvârșit și totuși să stea, ca de ex. știe o parte din adevăr, și cu toate acestea stă înțepenit pe loc, fără să se elatine. Dar apostolul pe amândouă li doarește pentru dânsii, „Ca să stați, zice, desăvârșiți”. Mai la vale, tu privește, cum apostolul li amintește pe departe vorba despre îngeri, și despre viața lor. „Și împliniți, zice, întru toată voea lui Dumnezeu”, căci nu e de ajuns de a face cum s'ar întâmpla voea lui Dumnezeu. Cel ce este împlinit, nu lasă a se furișa în el altă voe străină, fiindcă atunci nu este împlinit. „Mărturisesc de dânsul, că are rîvnă multă pentru voi”, adică are și rîvnă, și multă în același timp, amândouă exprimate prin intensitate, ceea-ce și dânsul zicea Corinthenilor scriindu-li: „Că vă rîvnesc pe voi cu rîvnă a lui Dumnezeu” (II, Corinth. 11, 2).

„Inchină-se vouă Lucă, doftorul cel iubit”

2-2

(Vers. 14). Acesta este evanghelistul Lucă, pe care dacă-l pune după Epafrodit¹⁾, un înseamnă că îl umilește, ci, conform planului său, voiește să înalte pe Epafrodit, ca pe unul ce era dintre creștinii din Coloseni, către cari a și scris această epistolă. Numește pe Lucă doftorul cel iubit, spre deosebire poate de alții, cari purtau același nume. „Și Damas”, zice. După ce zice: „Inchină-se vouă Lucă”, adaugă imediat „doftorul cel iubit”. Și aceasta este o laudă nu mică, ci înaltă foarte mare, ca să fie iubitul lui Pavel. „Spuneți închinăciune fraților celor din Laodicia, și lui Ninfan, și bisericii cei din casa lui” (Vers. 15). Privește cum ei îi alipește și-i conleagă împreună, nu numai în transmiterea închinăciunilor, ci și în schimbul de epistole. Vorbește aici cu multă grație și de Ninfan, iar aceasta o face nu simplu, ci cu scopul vădit de a ridica și pe alții la același zel. Nu ar fi fost un lucru mic și nebagat în seamă, dacă nu l-ar fi prenumărat printre ceilalți. Privește încă cum arată pe acest bărbat a fi mare și important prinire dânsii, de vreme ce casa lui era biserică.

„Și dacă se va citi epistola aceasta de către voi, faceți ca să se citească și în biserica Laodicienilor, și cea din Laodicia, ca și voi să o citiți” (Vers. 16). Mie mi se pare, că era acolo scris ceva, care trebuia a fi cunoscută și de aceia, cu care ocazie nu mică li era folosința lor, ca adică alții fiind acuzați, aceia să și cunoască propriile lor păcate. „Și cea din Laodicia, ca și voi să o citiți”. Unia spun că aici nu e vorba de epistola trimisă lor de apostol, ci de aceea scrisă de dânsii lui Pavel, căci nu zice «cea către Laodicienii», ci „cea din Laodicia” scrisă de ei și trimisă se vede la Pavel.

„Și ziceți lui Archip: socotește slujba care ai luat întru Domnul, ca să o îplinești” (Vers.

¹⁾ Notă. Numele Epafra este derivat din Epafrodit, adică dragădăș, scump, înzestrat cu grațiile Venerii. De aceea sf. Chrisostom în cursul erminiei numește pe alocurea pe acest Epafra cu numele primitiv de Epafrodit, care este cu totul deosebit de Epafrodit citat în epistola către Filipp. 2, 25. 4, 18. (Trad.).

Casa lui Epafrodit

ca lui Dumnezeu

17). Dar de ce oare nu i-a scris acestuia deadreptul? Poate că nu era nevoie de aceasta, ci numai de o simplă amintire, ceea-ce probează că acest barbat era important pe acolo.

„Iuchinăciunea cu mâna mea a lui Pavel“ (Vers. 18). Aceasta e dovada autenticității acestei epistole, și a prieteniei lui, ca văzând îi propria lui scriere, să se miște întru că-vă.

„Aduceți-vă aminte de legăturile mele“. Vai! Câtă mângăiere! Numai aceste cuvinte erau de ajuns de a-i ațîța pe dânsii, și a-i îmbărbăta în luptele de tot felul. Și nu numai că-i face prin aceasta a fi cu bărbăție, ci-i face mai familiari și față de dânsul. „Darul să fie cu voi. Amin“.

Marc laudă, și încă mai mare decât toate celelate, de a spune despre Epafră: „Care este dintre voi, sluga lui Christos“, adică că era slugă în locul lor, după cum și pe sine se numește slugă a bisericii, când zice: „a căria slugă m'am făcut cu Pavel“. La acciași demnitate ridică și pe acest barbat, căci mai sus îl numește împreună slujitor, iară aici slujitor sau slugă. „Cel dintre voi“, zice, ca și cum pare că ar vorbi către o mamă și i-ar zice: «cel din pântecul tău ieșit». Inșă o astfel de laudă ar fi născut poate invidie și dușmanie din partea unora, și de aceea îl recomandă mai mult ca pe unul ce era cunoscut din actele lui față de dânsii, și cu această ocazie împrăstie orice motiv de nvidie. „Care se nevoește totdeauna pentru voi întru rugăciune“, adică nu numai acum când se găsește printre noi, ca să o aibă aceasta ca emfază, și nici numai când este printre voi, ci totdeauna. O mare bună voință din partea lui este arătată și prin expresiunea „se nevoește“, adică se luptă și stăruiește mult în rugăciune. Apoi, ca să nu se pară că-i lingusește, adaugă mai la vale: „are rîvnă multă pentru voi, și pentru cei din Laodicia și din Ierapoli“. Și expresiunea „Ca să stați desăvârșiți“ nu este zisă cu scop de linguire, ci este un îndemn din partea dascalului venerat. «Și împliniți, zice, adică plini de toată vocea lui Dumnezeu, și desăvârșiți». Și nu zice «să nu vă clătinați», ci «să stați». Prin faptul că el îi trimite închinăciuni din partea altora, îi atrage încă mai mult, căci

nu puțin contribuie la aceasta când și alții își amintesc de dânsii, și nu numai cunoscuții și familiari lor. „Și ziceți lui Archip: socotește¹⁾ slujba care ai luat întru Domnul“. Prin aceste cuvinte mai mult încă îi supune lui, pentru că dacă dânsii ar fi fost progresat în totul, nu ar fi putut avea nici un motiv apostolul de a-l îmboldi față de ucenicii săi, de oarece nici nu e prudent de a vorbi pe dascal înaintea ucenicilor. Deci îi serie aceste cuvinte, ca să li închidă gura. „Ziceți lui Archip, socotește“. Cuvântul acesta „socotește“ peste tot locul are semnificație de înfricoșare, de spaimă, ca de ex. când zice: „Păziți-vă de câni“ (Filipp. 3, 2), sau: „socotiți ca să nu vă fure pre voi cineva cu filosofia“ (Colos 2, 8), sau acolo unde zice: „Ci vedeți ca nu cumva slobozenia voastră să fie zăminteală celor neputincioși din frați“ (I Corint. 8, 9), și în fine pretutindeni el întrebuițează acest cuvânt, când voește a înspăimânta auditorul.

„Socotește, zice, slujba care ai luat întru Domnul, ca să o îplinești“. Prin aceste cuvinte nu-l lasă cât de puțin de a fi stăpân, după cum și însuși apostolul zicea despre sine: „Că de fac aceasta de voe, plată am, iară dacă de silă, dregătorie îmi este mie încredințată“ (I Corint. 9, 17).

„Ca să o îplinești“, cu care ocazie se vede cum el încontinuu îndemna pe discipoli la împlinirea datorilor. „Pe care ai luat întru Domnul, ca să o îplinești“. Iarăși întrebuițează particula „întru“, care nu e alta decât „prin“. «El ți-a dat, zice, iară nu noi». Prin această zicere îi supune lui pe acești Coloseni, căci arată că slujba lui îi este încredințată de Dumnezeu.

„Aduceți-vă aminte de legăturile mele. Darul să fie cu voi. Amin“. Aici a slăbit spaima, căci

¹⁾ Notă. Imperativul verbului ὁλοκαρπύω în traducere exactă este: *vezi, bagă samă, fi atent*; și dacă în ediția de Buzău se găsește tradus prin *socotește, păzește-te*, aceasta s'a făcut mai mult în scop a se da frazei un înțeles mai bun. (Trad.).

când dascălul este în legături, iară chiarul îl dezleagă, numai poate fi nici o frică. Dar apoi și a fi legat cineva pentru Christos, este tot din chiar, care a permis aceasta, căci ascultă pe Lucă ce spune: „Și s'au înfăptușit apostolii dela fata sinedriului, bucurându-se că pentru numele lui Christos s'au învrednicit a se necinști“ (Fapt. 5, 41). Și cu adevărat că a fi cineva legat și necinstit pentru numele lui, este a se învrednici de această cinste, pentru că dacă cineva consideră ca un câștig mare de a suferi ceva pentru amantul pe care îl are, apoi cu atât mai mult pentru Christos.

1) Deci să nu ne îngreucăm în necazurile ce le avem pentru Christos, ci să ne aducem aminte și noi de legăturile lui Pavel, și aceasta să ni fie de îndemn. De ex. îndemni pe cineva ca să dea săracilor pentru Christos? Amintește-i de legăturile lui Pavel, tângue-te și pe tine, și pe cel ce îndemni, și spune-i că Pavel și-a dat și trupul său ca să fie legat pentru Christos, pe când el nu dă nici hrană măcar celor săraci. Te înduplești de succesele ce le ai? Amintește-ți de legăturile lui Pavel, că tu nu ai suferit nimic din ceea ce a suferit acela, și totuși el niciodată nu s'a îngâmfat de succesele lui. Ai poftit poate ceva din bunurile aproapelui? Amintește-ți de legăturile lui Pavel, și vei vedea cât de absurd este, ca aproapele tău să se primejduiască, iară tu să te dezmerzi. Dorești încă a te îmbuibă în dezmerdări? Ia aminte la temnița lui Pavel, căci ești discipulul lui, ești împreună ostaș cu el, și atunci care ți este rațiunea ca tovarășul tău să fie în legături, și tu să te dezmerzi? Ai căzut în niscare-va strâmtorări, și ai crezut că ești părăsit? Ascultă despre legăturile lui Pavel, și vei vedea că a fi în strâmtorări, nu este o probă de părăsire. Voiești a te îmbracă cu haine de mătăasă? Amintește-ți de legăturile lui Pavel, și atunci ți se vor părea asemenea haine mai necinșite decât trențele cele transformate în glod (noroiu). Voiești poate de a ți pune prin prejurul grumazului aurării? Gândește-te la legăturile lui Pavel, și atunci ți se vor

1). *Partea morală.* Noi nu trebuie a ne îngreua în necazurile ce le avem pentru Christos, ci să ne aducem aminte și noi de legăturile lui Pavel, și să ne depărtăm de cele păgubitoare. Despre lacrimile spirituale, și despre nunțile cele demne și nedemne. Că podoaba miresei este prudența și sfiala, iară nu vuetul, beșiile, cântările din fluer și bătaile din palme. (Veron).

părea acestea mai uricioase decât funia cea învechită și proastă. Voiești poate a ți scărleonița părul ca să pari frumoasă? Adu-ți aminte de halul de necurațenie în care se găsea Pavel prin temniți, și te vei aprinde de frumusețea aceea, iară pe aceasta o vei considera de cea mai nesuferită putoare, și atunci vei oftă din adâncul inimei tale dorind legăturile lui Pavel. Voiești a ți snlemoni fața, și a ți vâpsi sprâncenile, și altele de acest fel? Cugetă la lacrimile lui Pavel, cum el în timp de trei ani, zi și noapte, n'a încetat de a plânge. Cu această podoabă înfrumusețează-ți obrazii, căci aceste lacrimi te vor face mai strălucită. Eu nu spun ca tu să verși lacrimi pentru păcatele altora, ca Pavel — deși ai dori și aceasta, — căci poate e mai presus de tine; dar te îndemu ca să faci aceasta măcar pentru propriile tale păcate. Ai poruncit poate de a fi legat servitorul tău? Te-ai mâniat și te-ai înfuriat asupra-i? Adu-ți aminte de legăturile lui Pavel, și imediat îți va conțeni furia, adu-ți aminte că noi suntem cei legați, iară nu cei ce leagă, noi cei ce suntem cu inima înfrântă, iară nu cei ce înfrângem și zdrobim pe alții. Umbli dezmetică prin toate părțile și răzi cu hohot? Gândește-te la durerile lui Pavel, și vei oftă, iară lacrimile ce le vei vărsa, te vor arăta încă mai strălucită. Ai văzut poate pe altcei dezmiardându-se și dănuțând? Adu-ți aminte de lacrimile lui. Ce izvor oare ar fi în stare să colcească și să scoată din el atâtea sulcoac de apă, pe câte lacrimi a scos ochii lui Pavel? «Aduceți-vă aminte de mine, zice, și de lacrimile mele», după cum și aici zice „aduceți-vă aminte de legăturile mele“. Și cu drept cuvânt a grăit acele cuvinte presviterilor din Efes, pe cari i-a chemat încă fiind el în Milit, pentru că vorbea unor dascăli, așa că pe accia căută a ți face să ia parte la suferințele sale, iară pe aceștia să se gândească mai mult la primejdii. Cu ce izvor vrei să compari acele lacrimi vărsate de Pavel? Cu râul din paradis, care udă întregul pământ? Dară nu vei putea spune nimic, căci râul lacrimilor vărsate de Pavel udă sufletele, iară nu pământul. Dacă ți-ar arăta cineva pe Pavel plângând și oftând, oare nu ar fi mai plăcut a ți privi pe dânsul, decât mii de dănuitori înconunați? Nu zic de voi — dar dacă cineva mi-ar arăta pe vre-unul dintre nemișinații din teatru și de pe scenă, dintre cei ce se tocesc și sunt ca nebuni după amoruri, voi să zic, dacă mi-ar arăta vre-o fecioară tânără de acelea în

floarea vârstei, care biruește cu frumuseța pe toate celelalte fecioare de vârsta ei, care are fața și celelalte membre ale corpului bine proporționate, ochiul fraged și blajin, întorcându-se într-o parte și alta cu blândețe și surâzând cu dulceață, plecându-se în jos cu modestie și cu multă grație, cu genele învinețite pe de desupt, având, cum s'ar zice, lumina ochilor vioae, fruntea strălucită, iară de desubtul frunții un obraz ajuns în cea mai exactă și mai regulată roșată, sprintenă în fine și frumoasă ca o statuie de marmură, — și dacă tot atunci mi-ar arăta și pe Pavel lacrimând, mi-ași întoarce iute privirea dela acea fecioară spre Pavel, pentru că din ochii lui strălucește o frumusețe spirituală. Ochii aceleia face ca să miște sufletele celor tineri, arde și dogorăște, pe când al lui Pavel din contra, le liniștește. Niște astfel de lacrimi, ca ale lui Pavel, fac ochii mai frumoși decât sufletul, înfrânează pânțele, umplu pe cineva de o adevărată filosofie, de o mare simpatie, și pot a muia chiar un suflet de diamant. Cu asemenea lacrimi este udată biserica, cu asemenea lacrimi se plantează spiritele. Chiar foc de ar fi, asemenea lacrimi au puterea de a stinge, fie acel foc corporal, fie spiritual. Asemenea lacrimi pot a stinge și săgețile diavolului cele aprinse.

Să ne aducem aminte deci de lacrimile lui Pavel, și atunci vom râde de toate cele prezente. Niște astfel de lacrimi ferecea Christos, zicând: „Fericiti cei ce plâng, că accia se vor mângâia” (Matei 5, 4) și „Fericiti sunteți cari plângeți acum, că veți râde” (Luc. 6, 21). Niște astfel de lacrimi vărsau și Isaia și Ieremia, căci unul zicea: „Lăsați-mă, amar voi plânge” (Isaia 22, 4), iară celalalt: „Cine va da capului meu apă, și ochilor mei izvoare de lacrimi” (Ierem. 9, 1), ca nefiind în stare de a face această natura întreagă. Nimic nu este mai plăcut ca aceste lacrimi, căci ele sunt cu mult mai plăcute decât orice ris și veselie. Cei ce sunt cu jale de vre-o pierdere, știu câtă mângâiere aduc lacrimile. Deci să nu socotim aceasta ca un lucru de disprețuit, ci chiar foarte prețuit și de dorit, nu atât pentru că ne doare când alții păcătuiesc, cât mai ales când noi înși-ne păcătuim, ca astfel lacrimile ce le vărsăm să ni moaie și înfrângă

frumusețe
spirituală

lacrimi

inima. De aceste lacrimi să ni amintim, la aceste legături să ne gândim.

Așa dară lacrimile lui cădeau și pe legăturile ce le purta, și moartea celor perduți, voi să zic osânda celor ce legau pe sfinți, nu-l lăsa ca să simtească în liniște plăcerea legăturilor. Căci doară și el eră discipul al lui Christos, și el simțea durere pentru aceia, după cum și Christos simțea durere pentru preoții Iudeilor, nu pentru că urmau a-l restigni, ci pentru că dânsii se perdeau. Și nu numai el singur făcea așa, ci încă și pe alții îi îndemna la aceasta, zicând: „Nu mă plângeți pe mine, ficele Sionului” (Luc. 23, 28). Ochii aceia au văzut raiul, au văzut al treilea ceriu, însă eu nu-i fericesc atât pentru acea priveliște ce au văzut atunci, pe cât îi fericesc pentru lacrimile acelea, prin care au văzut pe Christos. Și cu adevărat că acest fapt este de fericit, căci și el chiar se mândrește cu aceasta zicând: „Oare nu pre Iisus Christos Domnul nostru l-am văzut?” (I Corinț. 9, 1), de unde se vede că cu mult mai fericit este de a plânge în acest mod. Mulți ochi s'au împărtășit de fericirea de a-l vide pe dânsul în persoană, însă el ferecește mai mult pe cei ce nu s'au împărtășit de acea priveliște, căci zice: „Fericiti cei ce n'au văzut și au crezut” (Ioan 20, 29). Pentru că dacă este mai de folos de a rămânea pentru Christos aici, în interesul mântuirii altora, decât de a se descompune, apoi și de a susțina pentru dânsii este mai de folos, decât de a vide pe Christos. Și dacă este mai de dorit de a fi în gheena pentru dânsii, decât a fi împreună cu el, și deci și a se despărți de el pentru dânsii este mai de dorit, — căci aceasta este ceea-ce el zicea: „Că ași fi poftit eu însu'mi a fi anathema dela Christos pentru frații mei” (Rom. 9, 3) — apoi cu atât mai mult este de dorit de a lăcrăma pentru dânsii. „Nu am încetat, zice „cu lacrimi a îndemna pe ficeare”. Și pentru ce? Nu doară că se temea de primejdiile lor corporale, ci după cum cineva șezând lângă un bolnav, și neștiindu-i sfârșitul, lăcrămează de teamă să nu se despărta de viață, tot așa și el lăcrăma când nu avea puțința de a-i certă mai mult, și când îi vide bolnavi, de teamă ca să nu cadă din împărăția ceriurilor. Aceasta a făcut și Christos, pentru ca măcar de lacrimile lui să ca

sfiească. De ex. păcătuiă cineva? El îl certă; dar când cel certat îl disprețuia și se depărta de el, atunci lăcrămă, ca cel puțin măcar așa să-l poată întoarce.

Să ne amintim deci de aceste lacrimi. Să creștem astfel pe fetele și copiii noștri, lăcrămând când îi vedem în fapte rele. Câte voiesc a fi iubite, să și amintescă de lacrimile lui Pavel și să ofteze. Câte sunteți fericiți, câte trăiți în saloane bogate, câte vă resfățați în plăceri, aduceți-vă aminte de aceste lacrimi. Câte sunteți cuprinse de vre-o jale, prefăceți lacrimile în lacrimi. El nu jălia pe cei morți, ci pe cei ce trăiau ca morți. Voiți să spun și de alte lacrimi? Și Timotheu plângea, — căci doară era ucenic al aceluia, — dară lui scriindu-i zicea: „Aducându-mi aminte de lacrimile tale, ca să mă umplu de bucurie” (II Timotheu. 1, 4). Mulți plâng și se văicărează și din plăcere, ba încă dintr-o plăcere foarte mare, dar asemenea lacrimi nu sunt atât de greoaie, ci chiar cu mult mai plăcute decât cele izvorâte din plăcere pământească, — căci ascultă ce spune Profetul: „Auzit-a Domnul glasul plângerei mele, auzit-a rugăciunea mea” (Ps. 6, 8, 9). Unde nu sunt deci folositoare lacrimile? În rugăciuni? În sfătuirii? Dar noi defăimăm numai acele lacrimi, pe care le vărsăm unde nu trebuc. Când de ex. sfătuim un frate ce păcătuiește, noi trebuc a plânge și a jeli. Când îndemnăm pe cineva în facerea binelui, iar el nu dă nici-o atențiune îndemnului nostru, și deci se pierde, atunci trebuc a plânge. Asemenea lacrimi sunt izvorâte din filosofie. Dar când cineva din bogat ajunge sărac, când e căzut în vre-o boală trupească, când moare, nici de cum nu trebuc a plânge, căci asemenea împrejurări nu sunt vrednice de lacrimi. După cum noi defăimăm și râsul, când facem uz de el fără timp, tot așa defăimăm și lacrimile vărsate fără timp și fără scop. Pentru că valoarea fiecărui lucru atunci se arată, când acel lucru este întrebuințat la locul său potrivit, pe când dacă este întrebuințat într-un loc străin, de loc nu se vede. De ex. vinul este lăsat spre înveselirea omului, iar nu pentru beții; pâinea spre hrană, iară nu spre îmbuibarea lui; promiscuitatea pentru facerea de copii, iară nu spre curvie. Deci după cum asemenea abuzuri sunt defăimate, tot așa și lacrimile vărsate fără timp și scop. Dacă ar fi o lege, prin care să se

milă tu
i cu
plângem

legiuiască ca lacrimile să fie vărsate numai în rugăciuni și în sfătuirii, ai vedea atunci cât de dorit ar fi acest lucru. Nimic nu poate șterge păcatele atât de bine, ca lacrimile. Asemenea lacrimi chiar și fața o arată mai frumoasă, pe cel ce privește îl atrage spre milă și compătimire, și cu un cuvânt o asemenea față ni se înfățișază mai venerabilă. Nimeni nu este mai plăcut, ca niște ochi înlăcramați, căci ochiul este membrul nostru cel mai nobil și mai frumos, și când noi vedem ochii lăcrămând, ne închipuim că vedem însuși spiritul lăcrămând, și ne înduioșăm.

Acestea, iubitorilor, nu vi s'a spus fără scop, ci pentru ca voi să nu vă duceți nici la nunți, nici la orchestre, nici la jocuri de acele satanicești. Căci privește ce a inventat diavolul: fiindcă de prin scenele teatrului și de prin adunările celor nerușinați însuși firea lucrului a îndepărtat pe femei, apoi cele ale teatrului le-a introdus chiar în camerele rezervate femeilor, vorbesc de cei ușuroi și de curve. Această boală molipsitoare a fost introdusă pe furis de legea nunților, sau mai bine zis nu de legea nunților, să nu fie, — ci de înșeși prostia noastră. Ce faci omule? Oare nu știi ce faci? Tu îți iai femei pentru prudența ta și pentru facerea de copii; ce voiesc deci curvele, și ce rol au ele la nunta ta? «Pentru ca veselie, zici, să fie mai mare». Și cu toate acestea asemenea fapte nu izvorăsc din veselie după cum zici tu, ci din prostie. Prin asemenea fapte insulți pe mireasă, insulți pe oaspeți. Dacă cu asemenea fapte voiești a-i încânta și desfătă, atunci este o adevărată insultă. Dacă a vedea femei desfătate și slujite este ceva care poartă cu sine vre-o iubire de cinste, vre-o ambițiune oarecare, apoi de ce atunci nu lași pe mireasă ca să vadă și ea? Cu adevărat că diavolul a introdus în casă toată acea pompă satanicească, urcicioasă și desfătate. „Aduceți-vă aminte, zice, de legăturile mele”. Nunta, iubitorilor, încă este o legătură, și o legătură hotărâtă de însuși Dumnezeu, pe când curvia este desfacerea acelei legături. Este permis de a înveseli nunta cu altfel de lucruri, de ex. cu mese încărcate cu mâncări, cu haine frumoase, și cu altele de acest fel. Vedeți că eu nu împiedec asemenea lucruri, ca să nu par a fi prea sălbatec, — deși Rebecă îi era deajuns numai o haină subțire. Este permis de a se înveseli la nunta prin fru-

Nunta e o legătură hotărâtă de însuși Dumnezeu

muștea hainelor, prin prezența bărbaților și a femeilor venerate. De ce atunci introduci acele rizicuri, acele monstruoziități? Spune ce auzi dela acele femei pierdute? Te rușinezi a spune? Dacă tu te rușinezi a o spune măcar, de ce atunci silești pe altul să facă aceasta? Toate trebuiesc a se deslăsură atunci cu prudență, cu demnitate și cu cumpătare, însă eu văd cu totul din contra; (văd jucând și săltând pe la nunți, ca și cămilele și asinii.) Unei fecioare îi este de ajuns iatacul femeesc. «Dar, zici tu, este sărăcăcios acel iatac».

- 1 → Dacă este sărăcăcios, trebuie a fi totuși dragălaș, și pentru aceasta găsească ea mijlocul nimerit, în locul bogăției. Nu are zestre de adus în casa bărbatului? De ce atunci o faci de disprețuit din altă parte? Va găsi ea mijlocul nimerit de a se face respectată prin creșterea ei. Laud obiceiul, ca fecioarele să se alipească în horă pe lângă o tânără cași ele, spre a le cinsti, laud și pe femei, că cinstesc pe cea de acelaș fel cu ele; acest obicei este bine hotărât. Două sunt în adevăr, asemenea grupe: una a fecioarelor și ceialaltă a femeilor măritate; cele dintâiu predau pe una dintre ele, iară cele de al doilea primesc printre dănele pe cea predată; de acolo iesă, iar aici intră. Deci mireasa este într-o aceste două grupe, nici fecioară, și nici femeie. Dar curvele ce caută aici? Trebuie ca ele să se acopere fața când este o nuntă, trebuie ca ele să se ascundă în crăpăturile pământului, pentru că curvia este conruperea nunței, iară noi le aducem încă pe la nunți. Când voi faceți vre-o întreprindere, vă urați tot cele bune, iară cele contrare le alungați, precum de ex: când semănați, sau când scoateți vinul din ipoliniu (*βροχίτης* = vas în care se scurge vinul la călcat, dejă), nici măcar nu voiți să amintiți despre oțetirea sau stricarea vinului, — și aici unde e vorbă de prudență, voi introduceți oțet? Căci ce altă poate fi femeia desfrânată? Când voi preparați mirodeniile, nici nu lăsați a se apropia măcar niscareva elemente puturoase, ca să nu se infecteze mirodenia! Nunta încă este un mir. — și atunci de ce la prepararea acestui mir introduceți puturoarea cea mai nesuferită? Ce spui? Joacă fecioara, și nu se rușinează de cea de vârsta ei? Bine, dar o fecioară trebuie a fi mai serioasă decât o curvă, căci dânsa nu a eșit doară din școala celor ce se luptă la circ, ci din brațele părinților. De la nunți nu este de loc permis, ca fecioara să

se arate. Nu vezi ce se petrece în palatele împărătești, unde cei cinstiți sunt pe lângă împărat înăuntrul palatului, iară ceilalți afară? Deci și tu fi înăuntru pe lângă mireasă, nu expune în vileag fecioria, ci stai acasă. Stă de față fiecare cerc de dănuitori, unul dă din sânul său, celălalt primește și păstrează ce a primit. De ce rușinezi fecioria? Dacă tu ca mamă ești așa, apoi tot așa va judecă și despre dânsa mirele, bărbatul ei. Dacă tu voiești ca fiica ta să fie iubită cu patimă, ei bine, aceasta se potrivește poate cu purtarea unei băcănițe, sau a unei vânzătoare de verdețuri, sau a unei plăcintăriti de pe la nunți¹⁾. Acestea toate oare nu te rușinează? A se sluși cineva este rușine, chiar de ar fi fata împăratului. Nu cumva o împiedecă ocupația ce o are? Chiar singă de ar fi fecioara, chiar orice de ar fi, ea să rămână totdeauna cuminte și înțeleaptă, căci: „Întru Iesus Christos nu este rob, nici slobod“ (Galat. 3, 28). Nu cumva nunta este teatru? Nu, iubitor, nunta este o taină, și încă o taină de mare importanță, și dacă nu vă rușinați de această taină, cel puțin să vă rușinați de acela al cărui tip este această taină. „Taina aceasta, zice, mare este, iară eu zic de Christos și de biserică“ (Efes. 5, 32). Este tip al bisericei și al lui Christos, și tu introduci curve? «Dar, zici tu, dacă nu vor dănuți la nuntă nici fecioarele, nici femeile măritate, apoi ciue să dănuiască»? Nimeni, căci ce nevoie mare este de a dănuți? Printre tainele religioase ale Elinilor sunt și dănuirile, fusă în tainele noastre trebuie a predomină tăcerea, buna podoabă, rușinea și modestia. Taină mare este aceasta, și deci afară curvele, afară cei spurcați. Și cum este taină? Se adună bărbatul și femeia, și ambii împreună fac unul. De ce când intră copilul în lume, nu este nici orchestră, nici chimvale, ci tăcere mare, liniște mare, iară când se adună bărbatul cu femeia, și fac, nu vr'un tip neînsuflețit, nici vr'un tip al celor de pre pământ, ci însuși chipul lui Dumnezeu, introduci atâta vuet, și i tulburi, și faci

Se nu se
dăneze la
nuntă...

¹⁾ Nota. Cuvântul *ἐγκυρπής* în primul loc înseamnă meșter, și numai Sf. Scriptură îl întrebuințează ca creatoriu. La Atheniani se numia *ἐγκυρπής* și acea femeie care prepară prăjituri pe la nunți. Dealtmintearea atât pasajul acesta, cât și celelalte dinaintea, sunt foarte

de rușine sufletul? Se adună împreună și devin un corp. Iată iarăși taina iubirei. Dacă cei doi nu devin unul, nu fac pe cei mulți, întru cât rămân doi, iară când se unesc, atunci fac. Și ce învățăm noi de aici? Ca puterea unirei este mare. Iscusița lui Dumnezeu a despărțit chiar dela început pe unul în două, și voind a arăta că și după despărțire rămâne tot unul, nu a lăsat ca numai unul să fie deajuns spre naștere. Unul singur nu este în realitate unul, ci jumătatea unului, jumătatea întregului, iară dovada este, că nu poate face copii, ca și mai înaintea de nuntă.

Ai văzut aenm taina nunței? A făcut pe unul din celălalt, și iarăși pe acești doi i-a făcut unul, astfel că și astăzi din unul se naște omul. Bărbatul și femeia nu sunt doi oameni, ci unul singur. Aceasta se poate adevăra și astăzi, și în tot timpul, ca de ex. se poate adevăra cu Iacob, cu zicerea „Bărbat și femeie i-a făcut pre ii” (Facer. 1, 27). Dacă unul este capul, iară celălalt este corpul, cum se poate zice că sunt doi? De aceea femeia ocupă locul discipulului, iar bărbatul locul dascălului; el este stăpânul, iar ea este cea stăpânită. Si chiar din forma corpului ar putea vedea cineva că sunt unul, căci femeia a fost făcută din coasta bărbatului, și prin urmare amândoi sunt jumătăți a întregului. De aceea și numește pe femeie ajutor a bărbatului, ca să arate că sunt una, de aceea și bărbatul preferă pe femeie înaintea tatălui și a mamei sale, ca să se arate că ii sunt un întreg. Dar și tatăl se bucură la căsătoria fiului și a fiicei sale, căci aceștia se grăbesc a se uni fiecare cu propriul său corp; și face atâta cheltuială de bani la nuntă, și totuși nu poate suferi să vadă pe fiul său necăsătorit. Ca și cum trupul ar fi rupt în două, căci fiecare în parte este imperfect spre facerea de copii, și fiecare în parte este imperfect în încheierea, în complexul vieții prezente. De aceea și zice Profetul: „Rămasița duchului tău” (Malach. 2, 15). Dar cum oare devin un trup? După cum ai lua partea cea mai curată a aurului, și ai amesteca-o cu alt aur, tot așa și aici, unde femeia primind în ea sămânța bărbatului, crește și hrănește, și în fine dă societății bărbat ieșit din ea. Copilul acela este ca o punte între bărbat și femeie, astfel că toți acești trei: bărbat, femeie și copil, sunt un trup, copilul unind pe amândoi de ambele părți.

Rămășița Duchului Tău

După cum două orașe despărțite printr'un râu dela un capăt la altul, dacă se leagă poduri de ambele părți nu se mai zice că sunt două, ci unul, tot așa și în cazul de față, ba încă mai mult, căci aici puntea cei unește este de aceeași esență cu fiecare din ii, pentru rezonul arătat, după cum capul și cu trupul fornicează un singur trup. Prin grumaz sunt despărțiți, însă copilul servește ca mediu de unire, între amândoi. După cum danțul ar fi despărțit, însă prin faptul că unul dintre privitori s'ar prinde cu o mână de una din părți, și cu cealaltă de altă parte, ar face atunci un singur danț, o singură horă — sau după cum danțuitorii fiind despărțiți ar întinde fiecare mâinile și s'ar apuca unul de altul, și astfel ar deveni un singur danț sau horă, tot așa și în cazul de față. De aceea eu drept cuvânt zice în mod clar că: „Vor fi doi un trup”, uniți fiind prin trupul copilului. «Dar ce? Dacă nu sunt la mijloc copii, oare nu sunt atunci un trup, ci sunt doi?» Promiscuitatea face aceasta, căci prin ea s'a amestecat corpurile amândurora. Precum dacă ar turna cineva untdelemn în mirodonii, ar face totul una și aceeași, tot așa și în cazul de față.

Știu inbiților, că la mulți li e rușine de cele vorbite, dară cauza tuturor acestora este numai nerușinarea și desfrâul. A se face nunțile de felul cum se fac, este a se corupe nunta din capul locului, este a se defămița taina nunței. „Cinstită este nunta, zice, și patul nespurcat” (Ebr. 13, 4). De ce atunci te rușinezi de ce este cinstit? De ce roșești de un lucru nespurcat? Acestea sunt credințele ereticilor, sau și a celor cari introduc pe la nunți curve. Pentru aceasta eu voi a curăți nunta, ca astfel să se introducă în casă noblețea, ca astfel să se astupe gurile ereticilor. A fost insultat darul lui Dumnezeu, care este rădăcina facerii noastre, pentru că pe lângă acea rădăcină este multă murdărie, mult noroiu puturos. Ei bine, această murdărie să o curățim noi cu cuvântul. Ingăduiți dar puțin, fiindcă și celce este stăpânit de asemenea noroiu, îngăduie și suferă multă putoare.

Voiesc a vă arăta că unu trebuie a vă rușina de cele ce am spus, ci de cele ce voi le faceți, tu însă lăsând la o parte cele ce faci, te rușinezi de cele ce eu spun, și deci prin aceasta disprețuiești pe Dumnezeu, carele a hotărât așa. Să vă spun cum este și taina bisericii?

Iată acea taină. Christos a venit către biserică, însă biserica dintr'însul s'a făcut, și cu dânsa s'a unit duhovnicește, după cum zice: „V'am logodit unui bărbat, fecioară curată să vă pun înaintea lui Christos“ (II. Corinth. 11, 2), căci dintr'însul suntem. „Din mădulările lui, și din carnea lui“, zice.

Accestea toate înțelegându-le să nu se rușinăm de această taină. Nunta este tip al prezenței lui Christos, și tu te îmbeți? S'ar părea că cele ce se petrec pe la nunți sunt indiferente, și cu toate acestea sunt canzole multor rele. Toate sunt încărcate de nelegiuiri. „Și măscărăciunea, zice, și vorba nebunească, și glumele care nu se cuvin, să nu iasă din gura voastră“ (Efes. 5, 4), dar toate cele ce se petrec la nuntă sunt măscărăciuni, vorbe nebunești și glume proaste, și nu cum s'ar întâmpla, ci chiar în gradul cel mai mare. Toate acestea au devenit acum o artă pentru unii, și cei ce se conformează acestei arte, capătă laude mari. Cum s'ar zice, păcatele au devenit o artă, căci nu le facem la întâmplare, ci cu știință și cu calcul, iară diavolul comandază la urină regimentele de păcătoși. Unde este beția, acolo este și desfrânarea, unde sunt mășcarale și vorbe uricioase, acolo este și diavolul, contribuind și el cu de ale lui. Ei bine, când tu ospătezi cu de acestea, spune-mi, oare săvârșești taina lui Christos? Când tu inviți pe diavol la masa de nuntă, oare săvârșești taina lui Christos? Poate că mă găsești că sunt prea greoi în cuvinte, — dar și aceasta vine din corupțiunea cea mare, ca cel ce ceartă râsul să fie tot el găsit ca vinovat, de vreme ce se pare prea aspru la cuvânt. Nu auziți ce spune Pavel? „Tot orice ați face, ori de mâncați, ori de beți, toate într-u slava lui Dumnezeu să le faceți“ (I. Corinth. 10, 31), voi însă le faceți spre defăimarea lui și spre necistirea lui. Nu auziți și pe Profetul spunând?: „Slujiți Domnului cu frică, și vă bucurați lui cu cutremu“ (Ps. 2, 11), voi însă vă răsfățați în dezmerdări. Nu cumva poate nu e cu puțință de a se veseli cineva și fără de dezmerdări? Voești a auzi melodii plăcute? De sigur că nu ar trebui la asemenea ocazii, însă eu consimt și la aceasta, dacă voești; nu ascultă melodii sa-

Cum se face nuntile?

tuind? Privește chorul îngerilor. «Și cum este cu puțință, zici de a vedea asemenea chor?» Dacă vei alungă acestea, și atunci va veni și Christos la nuntă, și când Christos este prezent, și chorul îngerilor este prezent. De voești, și astăzi se vor face minuni, ca și atunci; va prefăce și acum apa în vin, și încă cu mult mai minunat, căci va alungă cheful și pofta cea uricioasă dela masa ta, și le va înlocui cu pofta cea duhovnicească. Unde sunt muzicanți, nu poate fi Christos, dar dacă el intră, mai întâiu i scoate pe aceștia, și după aceia face minuni. Ce poate fi mai dezgustător ca pompa satanicească? Ce poate fi mai uricios ca acele cântice fără înțeles, ca acele neorândueli în totul nedemne? Și chiar de ar fi ceva cu înțeles, totuși cuprinde în sine lucruri uricioase și dezgustătoare.

Nimic nu poate fi mai plăcut ca virtutea, nimic nu este mai dulce ca buna cuviință, nimic mai de dorit ca demnitatea. Facă cineva nunți ca acelea pe care le arăt eu, și atunci va vedea plăcerea ce o va simți. Ce fel de nunți voiesc eu, luați seama la cele ce vă spun. Mai întâiu caută bărbat pentru fecioară, însă bărbat în toată puterea cuvântului, protector al femeii, bărbat care să fie capul trupului, și căruia tu i predai nu slugă, ci i încredințezi pe înșeși fica ta. Nu caută bani, nu caută strălucirea neamului, nu măreția patriei lui, căci toate acestea sunt prisoselnice, ci tu caută evlavia sufletului, blândeța, adevărata înțelepciune, frica de Dumnezeu, dacă voiești ca fata ta să viețuiască cu plăcere. De vei căuta bogăție, nu numai că nu o vei folosi cu nimic, ba încă o vei vătăma, căci o vei face selava lui, în loc să fie liberă. Nu se va folosi ea atât de mult de plăcerea aurărilor, pe câtă scârbă va avea din rolul ce l are ca selavă. Deci nu caută de acestea, ci caută mai ales egalitatea în cinste, și dacă nu este cu puțință aceasta, apoi atunci caută un bărbat mai sărac decât fica ta, și nicidecum mai bogat, dacă nu voești să-ți dai fata unui despot, ci unui adevărat bărbat. Când tu voești ca să examinezi cu exactitate valoarea bărbatului aceluia, roagă pe Christos ca să stea de față și să-ți arate, și el nu se va rușina de aceasta, căci nunta este taina venirii lui. Mai ales roagă-l atunci, ca să dea fetei tale un astfel de mire. Nu fii mai rea tu decât chira lui Abraam, care fiind trimisă

într-o călătorie atât de depărtată, a știut totuși în ce anume parte trebuia a se refugia, și de aceea a și reușit în totul. Când tu studiezi și cauți pe acel bărbat, roagă-te și zi către Dumnezeu: «Pe care îl voești tu Doamne, economisește-l». Incredințează-i în mâna lui acest lucru, și el fiind cinstit de tine prin această cinste, îți va răsplăti. Donă lucruri trebue a face: a incredința în mâna lui alegerea bărbatului, și a cere ca acel bărbat să fie așa precum îl voește el. Când faci nuntă, nu perindă casele, spre a împrumuta oglinzi și haine, căci taina nunții nu se săvârșește spre lăla, și nici că duci fata la vre-o paradă, ci împodobindu-ți casa cu cele trebuitoare, chiamă pe vecini, pe prieteni și pe rude. Pe câți-i știi blânzi, pe aceia-i chiamă, și-i îndeamnă ca să se mulțamească cu cele ce sunt. Nimeni din orchestră să nu fie de față, căci atunci este cheltuală zadarnică și uricioasă. Mai înainte de toți chiamă pe Christos. Știi prin cine să-l chemi? „Întru cât ai făcut unuia dintr'acești frați ai mei mai mici, zice, mie ai făcut” (Math. 25, 45). Să un-ți închipui că lucrul acesta ar fi neplăcut, de a chema pe săraci la masa de nuntă, în locul lui Christos, căci lucrul neplăcut este de a chema curvele. A chema pe săraci înseamnă disprețuirea averilor, iară a chema pe curve înseamnă disprețuirea și chiar returnarea tainei nunții. Împodobește pe mireasă, nu cu podoaba aurite, ci cu blândetea și cu rușinea, și în fine cu hainele obișnuite, iară în loc de orice podoabă aurită sau împletituri, împodobește-o cu roșirea feței, pune-i împrejurul gâtului șfiala de lucruri urite, și să nu umble după acelea. Nici un vuet să nu fie, nici o larmă zadarnică, chemese mirele și primească-și fecioara. Prânzurile și ospetele să nu fie încărcate cu beții, ci cu plăcere duhovnicească. Și acum tu privește câte bunuri rezultă de aici, — dacă vedem mai ales cele ce se potrec pe la nunțile păgânilor și ale ereticilor, — pe când pe la nunțile de astăzi — dacă se pot numi nunți și nu părâzi — câte rele nu rezultă. S'au stricat pastadele¹⁾, și de îndată grija și frica, ca nu cumva să se piardă ceva din cele

împrunulate, așa că plăcerea dela nuntă este succedată de o supărare și tristeță nesuferită. Această neliniște ar trebui să fie mai mult pe soacră, și cu toate acestea nu este scutită de ea nici înseși mireasa, căci după nuntă totul privește pe mireasă. A vedea totul stricat, a vedea casa pustie, negreșit că este un motiv de tristeță. Ei bine, la nunta accia, pe care am descriș-o eu, este Christos, iară la aceasta este Satană; acolo siguranța, aici grija; acolo plăcerea, aici tristeță; aici cheltueli zadarnice, acolo nimic de acestea; aici este slujenia, acolo însă adevărata podoabă; aici este pizma, iară acolo sinceritatea; acolo este sobrietatea, iară aici beția; acolo este mântuirea, acolo prudența, iară aici pierderea.

Toate acestea înțelegându-le, iubitorilor, să oprim răul până aici, ca să putem plăcea lui Dumnezeu, și să ne putem bucura de bunurile cele făgăduite celor ce-l iubesc pre dânsul. Căroră fie a ne învrednici, prin chiarul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

- Incredințează-i în mâna Lui acest lucru și El fiind cinstit de tine prin această cinste, îți va răsplăti
- Împodobește pe mireasă cu blândetea, rușinea, cu hainile obișnuite,
- roșirea feței, șfiala de lucrurile urate

¹⁾ Notă. πατάς-αδος, înseamnă galerie, sala sau camera de culcare a mirilor, sala de mâncare, etc. însă oricum s'ar lua, pasagiul rămâne tot confuz, afară numai dacă nu are însemnare și de haine, căci în asemenea caz se poate pricepe sensul. (Trad.).

COMENTARILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI I CĂTRĂ THESALONICENII

A celui întro sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopoliei

OMILIA I

„Pavel și Silvan, și Timotheu, bisericei Thesalonicenilor, întru Dumnezeu Tatăl, și Domnul Iisus Christos, char vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru și Domnul Iisus Christos. Mulțămim lui Dumnezeu pururea pentru voi toți, pomenire făcând de voi întru rugăciunile noastre. Neîncetat pomenindu-vă pre voi de lucrul credinței, și osteneala dragostei, și răbdarea nădăjduirii întru Domnul nostru Iisus Christos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru“ (Cap. I, 1—3).

Dar de ce oare scriind Efesenilor nu a adăugat și pe Timotheu, care eră pe lângă dânsul și atunci, și care eră cunoscut de Efeseni și admirat de dânșii? „Că nevoința lui o știți, că precum unui tată fiul împreună cu mine a slujit“ (Filipp. 2, 22), și „Că pre nimeni n'am de un suflet cu mine;

care eu tot dinadinsul să se grijească de voi" (Ibid. 2, 20), și de ce în epistola de față îl pune lângă dânsul? Eu cred că urmă a-l trimite la dânsii fără întârziere, și deci eră de prisos de a scrie despre dânsul, căci zice: „Pre acesta dară nădăjduesc a-l trimite îndată" (Ibid. 2, 23). Aici însă nu este așa, ci după ce Timotheiu se întorsese curând dela dânsii, li-a trimis apostolul această epistolă, după cum și zice chiar: „Iară acum fiind Timotheiu la voi dela voi" (I Thesal. 3, 6). Și de ce oare trece în epistolă pe Siluam înaintea lui Timotheiu, deși de acest bărbat însuși apostolul mărturisește multe bunuri și-l pune pe el înaintea tuturor? Poate că chiar Timotheiu a cerut aceasta din marea lui umilință, pentru că în timp ce el vedea pe dascălul său umilindu-se în așa mod, că trecea în epistolă pe ucenicul său alături de el, apoi cu atât mai mult trebuia a face aceasta el, în care scop s'a și grăbit a o cere dela apostol.

„Pavel, zice, și Siluam și Timotheiu, bisericii Thesalonicenilor". Aici nimic despre dânsul nu mai adaogă, nici apostolul, nici sluga, ci simplu Pavel. Și de ce aceasta? Eu cred că de aceea nu-și pune demnitatea lui apostolică, fiindcă acești Thesaloniceni erau de curând calihizați, și neștiind, sau mai bine zis neavând încă convingerea formată de dânsii, nu-și mai înseamnă demnitatea sa apostolică. Dealtminteare chiar și începutul predicii la dânsii deabea îl făcuse apostolul. „Bisericii Thesalonicenilor" zice. Bine, de vreme ce îi erau puțini, și până atunci încă nu se compusese bine, și de aceea îi și mângâie cu numele de biserică. Unde trecuse mult timp, și compunerea precum și organizația bisericii erau deja în regulă, nu pune în epistolă numele de biserică. „Întru Dumnezeu Tatăl, zice, și Domnul Iisus Christos". Iată iarăși particula „întru", aplicată și Tatălui, și Fiului, pentru că erau multe biserici iudaice și Ethnice, însă aici spune: „Bisericii întru Dumnezeu". A fi întru Dumnezeu este o mare demnitate, cu care nimic nu este egal. Fie, deci, ca și această biserică să se numească astfel, însă mă tem ca nu cumva să fie departe de acest nume! Când cineva ar fi sclav al păcatului, nu se poate zice că se găsește întru Dumnezeu. Când

cineva nu umblă după Dumnezeu, nu se poate numi întru Dumnezeu.

„Char vouă și pace". Ai văzut cum îndată după laude pune și exordul epistolei? „Mulțămim lui Dumnezeu pururea pentru voi toți, pomenire făcând de voi întru rugăciunile noastre". A mulțami lui Dumnezeu pentru dânsii, este dovadă din partea apostolului, care mărturisește de progresul lor cel mare, căci nu numai că îi sunt laudați, dar și Dumnezeu se mulțamește, ca cel ce face totul spre mântuirea lor. Prin aceasta îi învață încă de a fi cumpătați, ca și cum par'că li-ar zice: «Total este din puterea lui Dumnezeu». A mulțami lui Dumnezeu pentru succesele lor, și în același timp a-i pomeni și în rugăciuni, este dovadă de o mare dragoste către dânsii. Apoi, ceea-ce în multe locuri face, «nu numai în rugăciuni vă pomenesc, ci și afară de rugăciuni» zice. „Neîncetat pomenindu-vă pre voi de lucrul credinței, și osteneala dragostei, și răbdarea nădăjduirii întru Domnul nostru Iisus Christos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru". Expresiunea «Neîncetat pomenindu-vă pre voi» adecă pomenindu-vă înaintea lui Dumnezeu și Tatăl, sau osteneala dragostei pomenind înaintea lui Dumnezeu și Tatăl, aceasta semnifică. Și ca să nu crezi că «neîncetat pomenindu-vă pre voi» este zis la întâmplare, adaogă imediat «înaintea lui Dumnezeu și Tatăl», și aceasta fiindcă nimeni nu laudă cele făcute de oameni, nimeni nu le recompensează, iară «ceea-ce voi faceți, zice, înaintea lui Dumnezeu faceți».

Ce înseamnă „de lucrul credinței"? Adecă că «eu nimic nu v'a putut pre voi abate dela lucrul credinței», căci acesta este lucrul credinței: dacă crezi, toate suferi-le, iară dacă nu suferi, este dovadă că nu crezi. Nu oare acestea sunt cele făgăduite, ca- cel ce crede să sufere chiar și mii de morți, mii de necazuri, dacă s'ar cere? Este vorba de împărăția cerurilor, de nemurire și de viața veșnică. Deci, cel ce crede, toate le suferă. Așa dar, credința se arată prin fapte. Cu drept cuvânt deci ar putea cineva zice, că nu în mod simplu se probează, ci prin fapte pipăite, prin modul de viață, prin voință statornică.

„Și osteneala dragostei", zice. Și ce osteneală

poate fi ca să iubească cineva? A iubi într'un mod simplu de sigur că nu este nici o osteneală, însă a iubi cu adevărat, este o mare osteneală. Căci, spune-mi: când mii de împrejurări ni se opun voină a ne depărta de iubire, iar noi ne împotrivim la toate, apoi atunci nu este osteneală? Ce n'au pățimit apostolii, ca să nu se depărteze de dragostea lui Christos? Oare cei ce combatteau predica lui Pavel nu au prins pe găzduitorul lui, pe Iason, zic, și nu l'au târât, și nu l'au dus înaintea turburătorilor cetății, negăsind pe Pavel? Oare aceasta este o osteneală mică, spune-mi, că în timp ce semintele evangheliei nici nu erau prinse, să se ridice deodată o așa furtună și să'i bage în astfel de ispite? „Și luând multe dela Iason și dela ceilalți, i-au slobozit pre ii”¹⁾. (Fapt. 17, 5. 9). Ei bine, acesta este puțin lucru, spune-mi? Oare Iason nu s'a băgat singur în primejdii în locul lui Pavel? Aceasta cu adevărat că este osteneala dragostei, căci s'a legat așa zicând cu apostolul. Și privește cum apostolul vorbește mai întâiu de succesele lor, și numai după aceea vorbește despre ale sale, ca să nu se pară că el face fanfaronadă de vorbe, sau că iubește pre dânsii din calcul. „Și răbdarea”, zice, căci războiul acela nu era pentru un timp pornit numai, ci pentru totdeauna, și acela nu războiau numai pe Pavel, ci și pe discipulii lui. Dacă dânsii erau astfel dispuși către apostoli, cari făceau lucruri minunate, cari erau bărbați respectabili, apoi ce crezi că nu făceau celor ce primiau pe apostoli, concetățeni cu dânsii, însă depărtați de credințele lor? Faptul acesta îl și mărturisește Pavel, când zice: „Că voi, fraților, următori v'ați făcut bisericelor lui Dumnezeu, celor ce sunt în Iudeia”. (I. Thesal. 2, 14).

„Și nădejdei întru Domnul nostru Iisus Christos, înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru.” Dar toate acestea se fac numai prin credință și nădejde. Astfel deci faptele acestea învederău nu numai bărbăția lor, ci și aceea că dânsii credeau din convin-

¹⁾ Expresiunea λαβόντες τὸ ἱκανόν ἢ înseamnă *luând multe*, după cum se găsește în ediția de Buzău, căci atunci s'ar înțelege că turburătorii aceia au devastat casa lui Iason. Τὸ ἱκανόν λαβεῖν înseamnă a lua *garanție*, a lua *asigurare*, după cum și τὸ ἱκανόν ποιεῖν înseamnă a lua *satisfacere*. (Trad.).

gere, și cu speranță că premiul li stă de față. De aceea îngăduia Dumnezeu ca persecuțiile asupra lor să se înceapă imediat, ca să nu poată zice cineva, că predica era mai mult rezultatul lingusirei, ci să se arate căldura lor în primirea credinței; tot-odată să se arate că nu vre-o părere omenească era aceea, ca să convingă sufletele oamenilor, și să le pregătească spre a îndura mii de suferinți, ci era la mijloc înseși puterea lui Dumnezeu, — ceea-ce nu ar fi fost, dacă predica evangheliei nu ar fi fost bine înțepenită în profunditate, și nu ar fi stat nemișcată din capul locului.

„Știind, iubiților frați, alegerea voastră de la Dumnezeu, căci evanghelia noastră nu s'a făcut la voi numai în cuvânt, ci și întru putere, și întru Duh sfânt, și întru adevărită multă, precum știți în ce chip am fost între voi pentru voi”. (Cap. 1, 4. 5). Ce anume știind? «In ce fel, și cum am predicat la voi». Aici se atinge și de succesele sale, deși cam acoperit, căci el voiește mai întâiu a scoate la lumină meritele lor. Ceea-ce spune, este cam așa: «Știam noi că voi sunteți dintre cei curajoși și dintre bărbații mari, că sunteți dintre cei aleși, și de aceea și noi suferim totul pentru voi». Expresiunea „Precum știți în ce chip am fost între voi”, aceasta arată, adică «cu multă grabă și bună voință suntem gata a da sufletul nostru pentru voi, și aceasta nu o facem pentru noi, ci pentru voi, căci sunteți aleși». De aceea și zice în alt loc: „Și le răbd toate pentru cei aleși” (II Timotei. 2, 10). Pentru cei aleși ai lui Dumnezeu ce nu ar suferi cineva? Ca și cum pare că li-ar zice: «Dacă voi sunteți și aleși, și iubiți, apoi noi totul suferim cu drept cuvânt». Prin faptul că-i laudă, nu numai că-i imputernicește, ci încă îi și încurajază; ba încă îi mai încurajază și priu aceea, amintindu-li că și dânsii au arătat tot aceeași bărbăție, ca contra-balanța bunei voinți a apostolului, după cum și zice: „Și voi următori¹⁾ nouă v'ați făcut și Domnului, primind

¹⁾ Notă. Textul este precum urmează: Καὶ ὅμοις παρακαλῶ ὑμῶν ἐκζηθεῖτε καὶ τὸν Κρίνον... adică: și voi imitatori v'ați făcut nouă și Domnului..... Ar fi fost mai înțeleasă fraza, dacă s'ar fi tradus cuvântul παρακαλῶ exact. (Trad.).

cuvântul întru necaz mult, cu bucuria Duchului Sfânt" (Vers. 6). Vai! Câtă laudă! Discipulii deodată au devenit dascăli, căci nu numai că au primit cuvântul, ci au ajuns chiar la înălțimea lui Pavel. Dar aceasta nu este nimic, pe lângă ceea-ce mai spune, căci privește cum îi înalță, zicând: „Imitatori v'ați făcut Domnului“, adică l-ați imitat în totul pe el. Cum însă l-ați imitat? „Primind cuvântul întru necaz mult, cu bucuria Duchului Sfânt“. Nu zice simplu «cu necaz», ci „întru necaz mult“. De altfel se poate vedea din Faptele Apostolilor, cum au ridicat goana asupra lor. „Și făcând gloată, zice, au întărit cetatea asupra lor“. Și nu se poate zice numai că au fost necăjiți și au crezut, ci și accia încă, că necăjiți fiind și strămtonați, îi totuși se bucurau, ceea-ce făceau și apostolii: „Bucurându-se, zice, că s'au învrednicit a se uecinsti pentru numele lui“ (Fapt. 5, 41). Lucrul minunat tocmai aici stă: a vedea natura omenească ridicându-se mai pre sus, sau mai bine zis, a vedea pe om covârșind natura sa omenească, și suferind ea și cum ar avea corp nesimțitor, — deși chiar a suferi cineva necazuri de orice fel, și încă nu e un lucru mic și nebagat în seamă. Dar cum oare au devenit îi imitatori ai Domnului? Pentru că și el multe suferinți a îndurat, și totuși se bucură, căci de bună voie venise spre aceasta. Pentru noi el s'a desărlat pre sine, urmă a fi batjocorit, bătut și restignit, și totuși el se bucură pătluind toate acestea, și zicea Tatălui: „Slăvește-mă“ (Ioan 17. 5).

„Cu bucuria Duchului sfânt“. Ca să nu zică cineva: cum întru necaz? și cum întru bucurie? și cum e cu puțință de a le uni amândouă la un loc? — eată că adaoge: „cu bucuria Duchului sfânt“. Necazul este în cele trupesti, iar bucuria în cele duchovnicești. Și cum aceasta? Cele ce se petrec aici, sunt dureroase, însă cele rezultate din acestea sunt lipsite de durere, căci nu îngăduie duchul. În cât este cu puțință de a suferi cineva, și să nu se bucure, precum de ex. când sufero pentru păcatele sale, — dară e cu puțință și de a fi biciuit și a fi vesel în același timp, când de ex. pătimește pentru Christos. Aceasta este bucuria duchului; în locul celor părute de nesu-

ferit, ea scoate plăcerea și mulțămirea sufletească. «V'au necăjit pre voi, zice, v'au alungat, însă nu v'a lăsat duchul în acele suferinți, ci după cum cei trei coconi se recoriau în cuptorul cel cu foc, tot așa și pre voi vă recorește în suferinți». Dar după cum acolo a se recori nu era rezultatul naturii focului, ci a duchului care suflă, tot așa și aici; căci a se naște bucurie în necazuri nu este rezultatul naturii necazurilor, ci al faptului că pătimește pentru Christos, și roa aceea recoritoare vine dela duchul, care-i recorește și-i face să se simtă în siguranță, chiar și când se găsec în cuptorul ispitelor. „Cu bucurie“, zice, și nu cum s'ar întâmplă, ci cu bucurie mare, căci aceasta este lucrarea sl. Duch.

„Atâta încât v'ați făcut voi pildă tuturor celor ce cred în Macedonia și Achaia“ (Vers. 7). Și cu toate acestea el a venit la dânsii mai în urmă, însă «atât de mult ați strălucit, zice, încât v'ați făcut dascăli chiar ai celor cari au primit credința înaintea voastră». Dar și aici se vede înțelepciunea apostolică, căci el nu zice «v'ați făcut pildă celor ce vor crede», ci «v'ați făcut pildă celor ce deja au crezut, și i-ați învățat cum trebuie a crede în Dumnezeu, căci încă din început v'ați bagat în lupte».

„Și Achaia“, zice, adică în Elada. Vezi acum cât de mare eră bunavoință a lor? Nu eră nevoie nici de timp, nici de întârziere sau zăbavă, ci eră deajuns ca apostolul să se prezinte printre dânsii, și totul eră sfârșit. Și cu chipul acesta iată cum Thesalonicenii, cărora li adresează epistola de față, deși au fost atrași prin predica mai târziu, totuși devenise dascălii celor mai dinainte.

¹⁾ Nimeni să nu se desnădăduiască, chiar de ar fi pierdut mult timp nelucrând nimic, că' este cu puțință de a lucra și într'un timp mai scurt tot pe alăla, pe cât nu a putut lucra în timpul trecut. Că dacă cel ce deabia crezuse și a strălucit atât de mult chiar din capul locului, cu atât mai mult încât cei ce deja au

¹⁾ Partea morală. Nu trebuie a ne descuraja, și nici a disprețui rugăciunile sfinților, ci încă a le căuta mult. Dar asemenea rugăciuni numai atunci ni vor folosi, când și noi vom fi lipiți de virtute. (Veron).

crezut și sunt convinși de adevărurile credinței. Nimeni iarăși să nu se lenească auzind că se poate să câștige totul într'un timp scurt, căci aceasta este cu totul nesigur, ca un fur este ziua venirii Domnului, și fără de veste va sta de față înaintea noastră, dormind noi. Dar dacă noi nu dormim, nu va fi ca un fur, și nici nu ne va găsi nepregătiți. Dacă noi privighem și suntem treji, nu va sta înaintea noastră ca un fur, ci ca înger împărătesc ne va chema la bunurile cele pregătite nouă. Nimeni deci, să nu dormiteze, nimeni să nu fie leneș spre fapta bună. Nu știți voi oare, că în timp ce dormim, toate ale noastre nu sunt în siguranță, și ușor se pot răpi? Când însă suntem treji și privighem, nu avem nevoie de atâta pază. Când dormim, chiar cu pază și încă ne pierdem de multe ori cu toate ușile, și cu toate zăvoarele, căci cu toată paza și măsurile luată hoțul intră înăuntru. Și de ce spun eu acestea? Pentru a ști, că dacă noi privighem, nu avem nevoie de ajutorul altora, iar dacă dormim, nu ne va folosi la nimic ajutorul lor, ci chiar și cu ajutorul acela noi ne pierdem. Este bun lucru de a ne bucura de rugăciunile sfinților, însă numai atunci când și noi vom conlucra împreună. «Și ce 'mi trebuie mie rugăciunea altuia, zici, dacă eu lucrez»? Și cu toate acestea bine ar fi să nu simți niciodată nevoia aceasta, căci nici eu nu voiesc aceasta. — Însă dacă noi judecăm bine, totdeauna, ne găsim într-o astfel de nevoie. Pavel n'a zis niciodată «ce 'mi trebuie mie rugăciunile altora» deși cei ce se rugau pentru el, nu erau demni de dânsul, ba nici chiar nu erau egali cu dânsul, și tu zici «ce 'mi trebuie mie rugăciunea altora»? Nici Petru n'a zis «ce 'mi trebuie rugăciuni» pe când biserica se ruga pentru dânsul: „Iar rugăciune se făcea ne'ncetat dela biserică către Dumnezeu pentru dânsul” (Fapt. 12, 5) și tu zici «ce 'mi trebuie rugăciuni»? De aceea tocmai îți trebuie, fiindcă crezi că nu ai nevoie. Chiar Pavel de ai fi, și totuși ai nevoie de rugăciunile sfinților. Nu te înalță pe sine-ți, ca să nu te smerești. Dar după cum am zis, rugăciunile acestea numai atunci ni sunt de folos, când și noi conlucrăm împreună cu ele. Ascultă pe Pavel ce spune: „Că știu că acestea îmi vor fi mie spre mântuire prin rugăciunea voastră, și prin darea Duhului lui Iisus

Christos” (Filipp. 1, 19), și iarăși: „Ajutorind și voi pentru noi cu rugăciunea, ca despre multe fețe darul cel către noi prin mulți să se mulțamească pentru noi” (I Corint. 1, 11), și tu zici «ce 'mi trebuie rugăciuni»? Dacă noi însă nu lucrăm cele convenite din parte-ni, nimeni și nici o rugăciune nu ne va putea folosi. Cu ce a folosit Ieremia pe Iudei? Oare nu de a treia oară s'a prezentat înaintea lui Dumnezeu cu rugăciuni, și nu iarăși a treia oară a auzit: „Nu mă mai ruga, și nici să mai ceri pentru poporul acesta, că nu te voi asculta” (Ierem. 7, 16)? Cu ce au folosit Samuil pe Saul? Oare nu se jellea el până în zilele cele mai de pe urmă pentru Saul, oare nu se ruga în zadar? Cu ce a folosit pe Israelii? Nu oare el spunea: „Departă să fie dela mine păcatul acesta înaintea Domnului, ca să încelez a mă ruga Domnului pentru voi” (I Imp. 12, 23)? Oare nu toți au pierit? «Așa dară, cu nimic, zici, nu a folosit și nu folosește rugăciunea»? Folosește iubitorilor, și încă mult, însă numai atunci când și noi conlucrăm cu ea, când și noi facem ceva. Conlucrează pe lângă noi rugăciunile sfinților și ajută mult; ajută cineva pe unul care lucrează, conlucrează cu dânsul când îl vede că și el conlucrează, iar când acela stă în trândăvie, nimic nu'l poate folosi. Dacă rugăciunile ni-ar folosi și ne-ar duce în împărăția lui Dumnezeu, fără ca noi să facem ceva, de ce atunci nu devin creștini toți Elinii? Oare nu ne rugăm noi pentru toată lumea? Oare nu și Pavel făcea aceasta? Nu ne rugăm noi ca să se întoarcă toți și să vină la cunoștința cea adevărată? De ce oare cei rei nu devin buni, dacă nu vor contribui și îi la aceasta? Mult folosesc rugăciunile, dacă însă și noi vom contribui cu cele ce trebuie a contribui. Voești să afli cât de mult au folosit rugăciunile? Gândește-te la Corneliu sutașul, gândește-te la Tabitha. Ascultă pe Iacob ce spune lui Laban: „De nu mi-ar fi fost mie ajutor Dumnezeul părin-
lui meu, acum deșert m'ai lăsa” (Facer. 31, 42). Ascultă și pe Dumnezeu ce spune: „Și voi apără cetatea aceasta pentru mine, și pentru David robul meu” (IV Impărați 19, 34); și când aceasta? Pe

timpul lui Iezechia, care era drept înaintea lui Dumnezeu. Dacă ar avea vre-o putere și rugăciunile celor rei, apoi de ce, când a venit Nabnehodonosor, n'a mai pronunțat Dumnezeu asemenea cuvinte, ci a lăsat ca cetatea să fie cucerită? Fiindcă și reutatea alinase marginile posibilului. Apoi și Samuil s'a rugat pentru Israilteni, și a reușit; însă când aceasta? Când și Israiltenii mulțămiau pe Dumnezeu; atunci zic, cu ajutoriul rugăciunei lui Samuil, au putut și ei să alunge pe vrăjmași. «Și ce nevoe am de rugăciunea altuia, zici, dacă eu mulțămesc pe Dumnezeu prin purtarea mea? Niciodată să nu zici aceasta, omule. Ai nevoe, și încă mare nevoe, căci ascultă ce spune Dumnezeu despre prietenii lui Iob: „Si acum luați șapte viței și șapte berbeci, și mergeți la robul meu Iob, și va face jertfă pentru voi, și Iob robul meu se va ruga pentru voi“ (Iob 42, 8), și aceasta pentru că păcătnise, deși nu era păcatul atât de mare. Dară chiar acest drept, carele a mântuit atunci pe prietenii săi prin rugăciune, în timpul rezboiului iudaic nu ar fi putut să scape pe Iudeii pierduți prin păcatele lor. Si ca să afli, ascultă pe Dumnezeu, care grăiește prin Profetul: „Si de ar fi în mijlocul poporului acestuia și Noe, și Daniil, și Iob, viu sunt eu, zice Adonai Domnul, de se vor mântui fii sau fete“ (Iezech. 14, 20), și aceasta din cauză că covârșise reutatea lor. Și iarăși: „De ar stă înaintea feței mele și Moisi, și Samuil“ (Ierem. 15, 1). Și privește cum el spune aceasta către amândoi Profetii, fiindcă amândoi se rugase pentru dânșii, însă fără folos. Căci și Iezechiil se ruga lui Dumnezeu și zicea: „Vai, Adonai Doamne! Au doară vei pierde toate remășișile lui Israil“ (Iez. 9, 8)? Apoi arătându-i că cu dreptate face aceasta, îl pune înainte păcatele lor. «Dacă nu primesc rugămintea ta, zice, nu vine de acolo că eu disprețuiesc rugăciunea ce 'mi faci, — și sunt deajuns acestea să te convingă că eu nu te disprețuiesc —, ci nu primesc rugămintea ta din cauza păcatelor lor celor multe». Pentru care cu drept cuvânt adaoge: „De ar stă înaintea feței mele și Moisi și Samuil“. Și cu drept cuvânt spune aceasta lui Iezechiil, fiindcă acesta este cel ce a pățit multe pentru dânșii. «Mi-ai zis să mănânc pe

gunoiu, zicea acest Profet, și așa am făcut; mi-ai zis să'mi rad capul, și așa am făcut; mi-ai zis să dorm numai pe o coastă, mi-ai zis să ies pe o gaură de prin perete, și așa am făcut; mi-ai luat femeia, și mi-ai zis să nu o jelesc, și eu n'am jelit-o, și în fine multe de acestea am făcut pentru dânșii; — și acum te rog pentru dânșii, și tu nu mă ascuți?» Așa vorbește Profetul lui Dumnezeu, la care i se răspunde: «Nu fac aceasta fiindcă to-ai disprețu pe tine, zice, dară chiar Noe de ar fi, chiar Iob, sau și Daniil, și m'ar ruga pentru fiii și fetele lor, nu ai asculta». Dară apoi și lui Ieremia, care a pățit mai puțin din cauza poruncilor lui Dumnezeu, însă și mai multe necazuri a întâmpinat din cauza răutății Iudeilor, ce'i spune Dumnezeu? „Dară nu vezi ce fac aceștia“ (Ierem. 7, 17)? «Da răspunde, fac multe răutăți, însă tu fă aceasta pentru mine». Și atunci i s'a răspuns: „De ar stă înaintea feței mele Moisi și Samuil“, cel dintăiu legiuitor, care de multe ori i-a scăpat din primejdii, care a zis lui Dumnezeu: „Dacă le ierți lor păcatele, iartă-le, iară de nu, șterge-mă și pe mine din cartea ta“ (Exod. 32, 32). «Deci chiar acesta de ar veni și ar spune de acestea astăzi, nu l'ai asculta. Și chiar Samuil care i-a scăpat de multe ori, care a fost minunat din mica copilărie, către care eu converzam ca prieten către prieten și nu prin enigme: cărnă m'am arătat încă din mica lui copilărie, și pentru care îndurându-mă și fiindu-mi milă am deschis era profetiei care era închisă — după eum și zice scriptura: „Si cuvântul Domnului era scump, și nu era vedere aevca în zilele acelea“ (1. Imp. 3, 1), — ei bine, chiar aceștia de ar stă înaintea mea, nimic n'ar folosi». De asemenea și despre Noe zice: „Om drept era Noe, și desăvârșit în neamul său“ (Facer. 6, 9), eum și despre Iob: „Era fără de prihană, drept, adevărat, cinstitor de Dumnezeu“ (Iob. 1, 1), și despre Daniil, pe care îl credeau de Dumnezeu, — «și totuși nu se vor mântui, zice, fiii și fetele voastre».

Acestea știindu-le, iubiților, să nu disprețuim rugăciunile sfinților, și nici să dăm vina pe ele în caz când nu sunt ascultate, pe deoparte ca să nu ne lenevim și să unelțim rele asupra noastră, iară pe de alta

ea să nu cădem din câștigul cel mare ce ni stă înaintea, ei încă să-i rugăm a fi solitori și rugători către Dumnezeu pentru noi, și să ni dea mână de ajutor. Însă și noi să ne îndeletnicim cu fapta bună, ca să putem a ne bucura de bunurile făgăduite celor ce 'l iubesc pre dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și puzura și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II

„Că dela voi s'a vestit cuvântul Domnului, nu numai în Macedonia și Achaia, ci și în tot locul credința voastră cea întru Domnul a ieșit, încât nu trebuie să mai grăim noi ceva. Că aceea de noi spun, ce fel de intrare am avut la voi, și cum v'ați întors la Dumnezeu dela idoli, a sluji Dumnezeului celui viu și adevărat, și a aștepta pre fiul lui din ceruri, pre care 'l-a înviat din morți, pre Iisus, care ne izbăvește pre noi de mânia cea viitoare“ (Cap. 1, 8—10).

După cum mirul nu ține închis în el mirosul cel plăcut, ci îl împrăștie mai departe, și umple aerul de miros, și astfel atinge simțurile aproapelui, tot așa și bărbații curagioși și minunați nu țin în ei închisă virtutea, ci prin faima răspândită despre dânsii pe mulți folosește și-i face mai buni. De aceea și zice: „Încât v'ați făcut voi pildă tuturor celor ce cred în Macedonia și Achaia“.

„Că dela voi, zice, s'a vestit cuvântul Domnului, nu numai în Macedonia și Achaia, ci și în tot locul credința voastră cea întru Domnul a ieșit“, adică, «pe toți 'i-ați pus în uimire prin învățătura voastră în dogmele credinței, și ați făcut a fi admirați de lumea întreagă», căci „în tot locul“

aceasta înseamnă. Și nu zice: «se zvonește despre credința voastră» ci „a ieșit“ adică a făcut resunet, adică după cum trâmbița cea cu resunet armonios umple tot locul de glasul ei, tot așa și faima despre bărbăția voastră resunând ca și trâmbița, a fost în stare ca să umple întreaga lume, și să se împrăștie pretutindeni și peste toți cu un resunet egal. Faptele cele mari sunt cântate mai ales acolo unde se petrec, iară mai departe nu atâta, — cu voi însă nu așa, ci ca un resunet armonios s'a împrăștiat vestea despre voi pe toată fața pământului. Dară poate ar zice cineva: «dar dacă vorbele acestea sunt mai mult iperbolice?» Ei bine, națiunea aceasta a Macedonenilor eră renumită mai înainte de venirea lui Christos, și se vorbea despre dânsii mai mult chiar decât despre Romani, și de aceea și Romanii sunt minunați, pentru că au putut să'i învingă și să'i cucerească. Ceea-ce a făcut Regele Macedonenilor, a întrecut orice judecată omenească, căci ieșind cu o repeziciune uimitoare dintr'un oraș mic, a cucerit lumea întreagă. De aceea și Profetul îl vede ca pe o fiară zburătoare, arătând prin aceasta repeziciunea cu care el a zburat oarecum, și a încunjurat lumea întreagă, trecând din trofee în trofee și din biruință în biruință. Vorbesc unia despre dânsul, că odată au zînd pe un filosof spunând că sunt lumi infinite în univers, el a oftat cu amar zicând că «deși sunt lumi infinite, eu totuși nici una măcar n'am câștigat până acum» — atât de mândru eră, și cu suflet mare, și de aceea este și cântat pretutindeni. Dară împreună cu faima Regelui este legată și faima națiunii. Alexandru Macedon se numea acel Rege. Așa că faptele desfășurate acolo, cu drept cuvânt sunt cântate pretutindeni, căci nimic nu se poate da nitărei din faptele oamenilor mari. Nici faptele Romanilor nu erau mai prejos de ale Macedonenilor.

„În tot locul credința voastră cea întru Domnul a ieșit“, zice, — dară faptul acesta s'a petrecut tocmai din cauza aprinderii cu care îi au împrăștiat credința. Vorbește aici despre credința ca de ceva însuflețit, și întrebunțază expresiunea „a ieșit“ vorind a arată cât de aprinsă și de activă eră acea credință. „Încât nu trebuie să mai grăim noi ceva. Că aceea de noi spun, ce fel de intrare am avut la

voi". «Nu mai așteapti, zice, ca să audă cele ale voastre, ci acei ce nu sunt de față ca să vă vadă virtuțile și succesele voastre, preîntâmpină, sau mai bine zis, apucă înainte pe cei ce sunt de față și vă văd», atât de mult ajunsese fama de dânsii și se împrăștiase pretutîndeni. «Așa dar nici nu avem nevoie de a mai povesti succesele voastre, spre a ridică pe alții la același zel, căci cele ce ar trebui ca aceia să le audă dela noi, acelea vorbesc dela sine. Deși în fapte de acest fel se întâmplă în multe părți zavistio, totuși covârșirea credinței voastre a biruit și zavistia. Deși succesele voastre sunt lăsate de voi la o parte și date uitărei; totuși ele nu tac, ci apucă înainte. Deci astfel fiind voi, nouă nu ni este iertat a nu da crezare celor ce se vorbesc». Dar oare ce înseamnă „ce fel de intrare am avut la voi?” Aici atât lauda discipulilor cât și a apostolilor se găsește împletită la un loc, însă apostolul a întors totul numai asupra lor. „Și cum v'ați întors la Dumnezeu, zice, dela idoli, a slujii Dumnezeului celui viu și adevărat”, adică cu multă ușurință, cu multă grabă, și n-ați avut nevoie de multă osteneală din parte-ni. „A slujii Dumnezeului celui viu și adevărat”. Aici introduce și o sfătuire, care este adresată lor într'un mod foarte delicat. „Și a așteptă pe fiul lui din ceruri, pe care l'a înviat din morți, pre Iisus, care ne izbăvește pre noi de mânia cea viitoare”. „Și a așteptă pre fiul lui din ceruri”, adică pe cel restignit, pe cel îngropat, pe acesta n'l așteptă din ceruri. Și cum din ceruri? „Pre care, zice, l'a înviat din morți”. Ai văzut cum el a pus toate la un loc: și învierea, și înălțarea, și a doua venire, și judecata, și resplata celor drepti, și pedepsirea celor răi? „Pre Iisus, zice, care ne izbăvește pre noi de mânia cea viitoare”. Aceasta este și încurajare, și sfătuire, și îndemnare. «Dacă l'a înviat din morți, zice, este în ceruri și de acolo va veni, și ați crezut în această, căci dacă nu credeți, nu ați fi pățimit atâtea. Toate acestea sunt pentru voi o încurajare în deajuns. Aceia vor fi pedepsiți, zice, — ceea-ce spune și în epistola a doua — pe când voi veți avea o mângâiere nu mică». „A aș-

teptă pre fiul lui din ceruri”, adică cele cu primejdie, amărăciunile și suferințele voastre sunt în puterea lor, iară cele bune și plăcute sunt în întârziere și le veți avea, când va veni Christos din ceruri. Privește acum, de câtă speranță are nevoie credinciosul. Christos a înviat din morți, s'a înălțat la ceruri, dară de acolo va veni să judece pre cei vii și pre cei morți.

„Că voi știți, fraților, intrarea noastră la voi, că n'a fost deșartă, ei întâiu pătimind, și ocăriți fiind precum știți, în Filippi, am îndrăznit întru Dumnezeu nostru a grăi către voi Evanghelia lui Dumnezeu cu multă nevoință” (Cap. 2, 1. 2). «Mari cu adevărat sunt meritele voastre, zice, însă nici noi nu am fi putut a vă folosi numai cu cuvântul omenesc». Ceea-ce el zice mai sus, aceasta o spune și aici, că adică, predica și puterea ei se învederează numai atunci, când amândouă părțile conlucrează împreună, adică pe lângă minuni și buna intențiune a celor ce predică, se cere și din partea celor ce o primesc căldură și grabă. „Că voi știți, zice, intrarea noastră la voi, că n'a fost deșartă”, adică că n'a fost ominească, și nici cum s'ar întâmplă, ei din primejdii mari, din necazuri și suferinți, deodată am căzut în alte primejdii. „Ci întâiu pătimind, zice, și ocăriți fiind, precum știți, în Filippi, am îndrăznit întru Dumnezeu nostru a grăi”. Vezi cum iarăși atribuie totul lui Dumnezeu? „A grăi, zice, către voi, evanghelia lui Dumnezeu cu multă nevoință”. «Nu se poate zice că acolo numai n'am primejduit, iară aici nu, căci și voi știți cu câte primejdii și cu câtă frică am fost la voi». Ceea-ce de altfel spune și către Corintheni, când li scrie: „Și eu întru slăbiciune, și întru frică, și întru cutremur mare am fost la voi” (I. Corinth. 2, 3).

„Că îndemnarea voastră nu este dintru înșelăciune, nici din necurăție, nici din vicleșug, ci precum ne-am ceroat (adeverit) dela Dumnezeu a fi credincioși a primii evanghelia, așa grăim, nu ca cum am plăcea oamenilor, ci lui

Dumnezeu, celui ce cearcă inimile noastre" (Vers. 3. 4). Ai văzut, că, după cum am zis mai 'nainte, apostolul dovedește că predica sa a fost dumnezeiască, și scoate argumentul chiar dela anevoința cu care dânsii au primit-o? «Dacă aceasta ar fi fost înșelăciune, zice, nu am fi suferit noi atâtea primejdii, care nu ne îngăduiau nici măcar de a ne răsufli. Voi în strâmtorări, noi în strâmtorări. Dar dacă noi nu am fi fost convinși de acea speranță plăcută, dacă nimic din cele viitoare nu ne-ar fi deșteptat pe noi, de sigur că nu am fi suferit atâtea, căci cine ar prefera ca să sufere atâtea neajunsuri pentru cele prezente, și să trăiască o viață mai mult în agonie și plină de primejdii? Pe cine am fi putut convinge noi în asemenea caz? Și toate acestea oare nu sunt de ajuns ca să tulbure pe discipuli, când văd pe dascălii lor în atâtea primejdii? Inșă voi nu v'ați tulburat și nici nu v'ați neliniștit de aceasta».

„Că îndemnarea voastră" adică învățătura voastră, nu este dintru înșelăciune". «Nu este înșelăciune faptul acesta, zice, nu este viclesug, nu e vorba de fapte spurcate, ca ale magilor și fermecătorilor, nu predicăm cu viclenie sau cu v'un scop necurat, după cum făcea Theudas. „Ci precum ne-am cercat (adeverit) de la Dumnezeu a fi credincioși a primi evanghelia, așa grăim, nu ca cum am plăcea oamenilor, ci lui Dumnezeu, celui ce cearcă inimile noastre". Vezi că nu este vorba aici de vr'o slavă deșartă? „Ci lui Dumnezeu, zice, celui ce cearcă inimile noastre", adică «noi nu facem nimic pentru mulțămirea oamenilor, și atunci din ce cauză oare am făcut aceasta?». Apoi îndemnându-i pe dânsii de a avea ca pildă pe apostoli, zice «că noi nu cântăm ca să plăcem oamenilor, și nici nu cântăm cinsto dela oameni, „ci precum ne-am cercat (adeverit) dela Dumnezeu a fi credincioși a primi evanghelia", ceea ce e tot una, ca și cum ar fi zis: «Dacă el nu ne-ar fi știut depărtați de toate plăcerile vieții pământești, nu ne-ar fi ales pre noi. Deci după cum el ne-a cercat și ne-a găsit vrednici, și noi rămânem tot aceiași, ca cercăți de Dumnezeu. Și cum ne-a cercat și ne-a încredințat evan-

ghelia? Adece ne-am arătat încercați înaintea lui Dumnezeu, și așa și rămânem. Dacă el ni-a încredințat evanghelia, aceasta este dovada destoiniciei noastre, și dacă el ar fi văzut în noi ceva murdar, sau vr'un scop viclean, nu ne-ar fi încercat, și nu ni-ar fi încredințat evanghelia». Expresiunea „ne-a încercat" sau „am fost încercați" nu înseamnă că am fost cercetați, că am fost examinați sau ispitiți, căci cel ce știe inimile și cele ascunse ale noastre, nu are nevoie de a ne pune la încercare ca să se convingă, ci după cum noi ceea ce facem o facem după o mai dinainte încercare, Dumnezeu o face fără încercare, — ci această expresiune înseamnă că «precum el ne-a găsit încercați, adece vrednici, tot așa ne-a încredințat evanghelia, și noi astfel grăim. Deci ca încercați de Dumnezeu și găsiți vrednici de a ni se încredința evanghelia, noi așa și grăim, „nu ca cum am plăcea oamenilor", adece «nu le facem acestea toate pentru voi, ci pentru Dumnezeu». Fiindcă mai 'nainte i-a lădat, apoi ca nu cumva cuvântul său să fie bănuț, zice: „Că nici odată într-un cuvânt de măgulire n'am fost la voi, precum știți, nici prin prilej de lăcomie, Dumnezeu este martur, nici căutând dela oameni slava, nici dela voi, nici dela alții, putând într-un greutate a fi ca apostolii lui Christos" (Vers. 5. 6).

„Niciodată într-un cuvânt de măgulire n'am fost la voi", zice, adece «nu v'am măguit, după cum fac înșelătorii, cari voesc să stăpânească. Nu se poate spune că noi am măguit, ca să stăpânim, și nici că am fost mișcați la aceasta din interese materiale». În urma acestora, care de altfel erau vederate, îi invoacă chiar pe dânsii de marturi: «Dacă v'am fi măguit, zice, voi ați ști», însă la ceea ce nu eră vederat în deajuns, adece asupra lăcomiei, apostolul invoacă de martur pe Dumnezeu.

„Nici căutând dela oameni slava, nici dela voi, nici de la alții, putând într-un greutate a fi ca apostolii lui Christos", adece «nici cinstea n'am căutat-o, nici nu v'am vorbit cu fală, și nici nu am fost la voi înconjurați de gardă împărătească, — deși dacă

am fi făcut aceasta, nu ar fi fost ceva străin, căci dacă cei trimiși în solie de împărat sunt în cinste, apoi cu atât mai mult noi». Și nu zice că «am fost necinstiți» sau că «nu ne-am bucurat de cinstea cuvenită» — ceea-ce ar fi însemnat că'i batjocorește, — ci încă mai mult «că nici n'am cântat cinstea. Deci dacă puteam cânta cinstea, și totuși n'am căutat-o, deși poate predica cerea aceasta, apoi cum se poate spune că noi am făcut-o pentru slavă? Cu toate că chiar de am fi căutat-o, nu ar fi fost vr'o crimă, de vreme ce este drept, că cei trimiși de Dumnezeu la oameni, ca niște soli sosiți acum din ceruri, să se bucure de o mare cinste, — noi însă nu facem nimic din acestea, ca astfel să astupăm gurile protivnicilor noștri. Și nici nu se poate spune că numai cătră voi ne-am purtat așa, iară cătră alții în alt mod». Aceasta o zicea și Corinthenilor scriindu-li: „Că suferiți dacă vă robește cineva pre voi, dacă vă mănâncă cineva, dacă vă ia (răpește) cineva, dacă se sumește cineva, dacă vă bate cineva peste obraz“ (II Corinth. 11, 20), și iarăși: „Iară venirea trupului este slabă, și cuvântul defăimat“ (ibid. 10, 10) și iarăși: „Dăruți-mi mie nedreptatea aceasta“ (ibid. 12, 13), — arătând prin aceasta cât de smerit eră, dacă pătimiă atâtea neajunsuri. Aici însă vorbește și despre mijloacele materiale, căci expresiunea: „Putând întru greutate a fi ca apostolii lui Christos“ aceasta semnifică.

„Ci am fost cu liniște în mijlocul vostru, precum muma își încălzește pre fiii săi. Așa ținându-ne (fiind legați) de voi, bine-voim a vă da vouă nu numai evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre, pentru că ați fost nouă iubiți“ (Vers. 7—8).

„Ci am fost, zice, cu liniște“, adică nune-am înfătoșat nici cu fanfaronadă, nici cu vuet, și nici nu am arătat ceva greu și de nesuferit. Iară expresiunea „în mijlocul vostru“ e ca și cum ar zice cineva «ca unul dintre voi, ca și cum nu am fi fost rânduiți de sus spre aceasta». „Precum muma, zice, își încălzește pre fiii săi“. Astfel trebuie a fi dascălul. Nu cumva

poate muma măgulește pe copil ca să se bucure de slavă din parte-i? Nu cumva cere bani dela copiii cei mici? Nu cumva se poartă en dânsii cu asprime și de nesuferit? Nu oare datoria mumelor este mai cu samă de a se purta cu blândețe față de copii? „Așa ținându-ne (fiind legați) de voi“. Aici arată dragostea sa cea părintească cătră dânsii, adică «atât de mult suntem legați de voi prin dragoste, încât chiar de ar trebui să ne dăm pentru voi și sufletele noastre, și nu ne-am da în latnri». Aceasta deci, spune-mi, este judecată omenească? Și cine ar fi atât de ușurel, ca să spună așa? „Bine-voim a vă da vouă, zice, nu numai evanghelia lui Dumnezeu, ci încă și sufletele noastre“. Astfel că aceasta este mai mare decât aceea. Și care este folosul? Dela evanghelie de sigur că este un mare folos, însă a-și da cineva sufletul este și mai mare, prin greutatea faptului. Nu este tot una: a predica, și a-și da sufletul; a predica de sigur că este mai cinstit, însă a-și da sufletul este cu mai multă anevoință. «Am fi voit, zice, ca să vă dăm și sufletul vouă, dacă ar fi fost nevoie, căci dacă nu voiam aceasta, nu am fi suferit lipsa și nevoea». De aceea a laudat și laudă pe apostoli, «pentru că, zice, noi nu facem aceasta căutând bani, sau măgulindu-vă, sau dorind slavă». Și acum tu privește înțelepciunea lui Pavel, căci deși apostolii suferise multe în predica evangheliei, totuși spre a face pe discipuli și mai întăriți în credință, găsește nimerit de a se lauda pe sine și pe ceilalți apostoli într'un chip paradox, așa zicând, ca să facă pe discipuli să'i admire. Dar lauda aceasta avea bănuială. De aceea respingând acea bănuială, vorbește de primejdii. Și iarăși, ca să nu se creadă că vorbește de primejdii ca să se arate obosit cu totul pentru dânsii, și că prin urmare are dreptul de a fi cinstit de dânsii, după ce s'a văzut silit a vorbi de primejdii, adaugă: „Pentru căci ați fost nouă iubiți“ și cu plăcere am fi dat și sufletele noastre vouă, fiindcă suntem strâns legați de voi. Evanghelia noi o vestim vouă, fiindcă așa a poruncit Dumnezeu, — însă atât de mult vă iubim pre voi, încât, dacă ar trebui, am da și sufletele noastre pentru voi.»

¹⁾ Astfel trebuie a iubi, cel ce iubeste, în cât dacă i s'ar cere chiar și sufletul, să nu ezite de este cu puțință. Și nu zic încă «dacă i s'ar cere», ci înșuși el să aloage spre acest scop. Nimic nu poate fi mai plăcut ca o astfel de dragoste, pe care nimic supărător nu o poate împiedica. Cu adevărat că „Prietenul credincios este leacul vieții”; cu adevărat că „Prietenul credincios este acoperământ tare” (Sirach. 6, 16. 14). Ce nu ar face un prieten adevărat? Câtă plăcere nu ți-ar deșteptă? Cât folos și câtă siguranță? Chiar de ai spune de mii de tezauri, totuși nimic nu ar fi mai de preț ca un prieten adevărat. Și mai întâiu să spunem despre prietenie, câtă plăcere și mulțămire are în sine. Te bucuri văzând pe prietenul tău, te înveselești, și sufletul tău având o mulțămire nespusă se contopește cu dânsul, și chiar de ți-ai aminti numai de el, eugetul tău tresare și se înaripează. Vorbesc aici despre prietenii adevărați, despre prietenii de un suflet și de un cuget, despre prietenii cari preferă să și moară, despre prietenii cari iubesc cu căldură, și nu înțelegem pe prietenii simpli, pe cei ce iau parte pe la mesele noastre și-i credem de prieteni în urma laudelor ce ni aduc, să nu credeți, zic, că vorbesc de aceștia. Dacă cineva are vr'un prieten așa fel precum spun eu, va înțelege de sigur cîvintele mele. Chiar de l'ar vedea în fie-care zi, el totuși nu se satură; aceasta o dorește atât pentru sine, cât și pentru acela. Am cunoscut eu pe cineva, care se ruga de sfârși pentru prietenul său și li zicea, ca mai întâiu să facă rugăchuni lui Dumnezeu pentru dânsul și la urmă pentru sine. Astfel este prietenul adevărat, în cât nici timpul, nici locul nu-l pot împiedeca de a iubi și a fi iubit. Duce cum florile cele frumoase se ivesc și prin locurile vecine, tot așa și prietenii cei adevărați în ori și ce locuri s'ar duce, lasă în urma lor numai grații. Și de multe ori găsindu-ne pe acele locuri fără dânsii, lăcrămăm amintindu-ni de acele zile ferice, când ne găseam împreună, și oftăm din adâncul inimii. Nu se poate prin cuvânt a reprezenta plăcerea aceea, pe care ni-o pricinuește conviețuirea cu prietenii, numai cei ce au experiență o știu. Dela aseme-

¹⁾ *Partea morală.* Nimic nu este mai mare decât prietenia spirituală. Chiar de ai spune despre viață, totuși și aceasta se găsește pe al doilea plan față de asemenea prietenie. (Veron.)

nea prieteni, este cu puțință de a cere și de a avea grații, fără vre-o banuială. Când ni poroncesc ceva, noi simțim mare mulțămire, când însă pregetă de a ni spune, noi suntem scârbiți. Nu avem nimic, care să nu fie și al lor. De multe ori disprețuind aceste de aici, noi totuși nu voim a ne duce din această viață pentru dânsii, căci ni sunt mai doriți și decât lumina. Cu adevărat, că prietenul sincer este un mult mai dorit decât chiar lumina. Și să nu te miri că zic aceasta, pentru că mai bine ni-ar fi dacă s'ar stinge soarele, decât a fi lipsiți de prieteni adevărați; mai bine ni-ar fi de a trăi în întuneric decât a fi fără prieteni. Și cum este aceasta, eu vă voi spune. Mulți văzând soarele, sunt în întuneric, pe când dacă sunt înconjurați de prieteni, nu ar suferi nici o scârba. În vorbesc de prietenia cea duhovnicească și de prietenii duhovnicești, cari nimic nu preferă înaintea prieteniei. Așa fel era Pavel, care și-ar fi dat bucuros și sufletul său, chiar fără să fie cerut, și care cu plăcere s'ar fi aruncat și în gheena. Deci cei ce iubeste, trebuie în acest mod să iubească, adică să iubească din suflet și cu predispoziție înflăcărată. Voiesc a vă da un exemplu de felul prieteniei. Prietenii adevărați covârșesc pe părinți și pe fiu, — vorbesc de prietenii cei după Christos. Și să nu-mi spui de cei de acum, — că împreună cu celelalte bunuri, s'a departat și acest bun, — ci tu eugetă la cei de pe timpul apostolilor, și nu vorbesc de corifei, ci chiar de credincioși. „Eară inima și sufletul mulțimei celor ce au crezut eră unul, și nici unul ceva din averile lui zicea că este al său; — și se da fie-căruiă dupe cum cineva avea trebuință” (Fapt. 4, 32. 35). Nu eră atunci «al meu» și «al tău». Aceasta este prietenie, ca pe cele ale sale să le crează cineva ca nefiind ale sale, ci ale aproapelui, și cu un cuvânt ca lucruri străine, ca în așa chip să crute sufletul aproapelui ca pe al său, și acela să facă tot așa. «Și cum este cu puțință, zici, ca să se găsească un astfel de om»? Este cu puțință, însă noi nu voim. Dacă nu ar fi fost cu puțință, nu ar fi poruncit Christos, și nici nu ar fi spus atâtea cu privire la dragoste.

Mare lucru este prietenia, iubiților, și cât de mare este, nimeni nu poate ști, și nici un cuvânt nu o poate reprezenta, decât numai cei ce are cunoștința ei. Aceasta

a făcut dezbinările, aceasta face pe Elini să fie Elini. Cel ce iubește, nu voiește să poroniască, nici să stăpânească, ci chiar stăpânind peste alții el este plin de grații, voiește mai de grabă să dea altora, decât el să prîniască ceva, pentru că el iubește cu adevărat și se găsește totdeauna ca cum nu i s'ar fi îndeplinit pofa. Nu este atât de încântat când el se găsește în fericire, pe cât este atunci când poate face binele. El voiește să predominaze pe aproapele prin dragoste, să-l folosească chiar, și să-l fie oare-cum ca datornic, voiește a face totul după placul aceluia și totuși nu se arată pe față, ci vrea să fie ca un datornic. Poate că mulți dintre voi sunt în necunoștință de cele ce spun. Voiește a-l stăpâni prin binefacere, și totodată să nu se pară că el stăpânește, ci ca și cum îl recompensează, ceea-ce a făcut și Dumnezeu față de oameni. Trebuia ca să dea pe Fiul său pentru noi, însă ca să nu se pară că-l dă pentru placul nostru, ci pentru folosința noastră, a poruncit lui Abraam ca să dea pe fiul său, ca astfel făcând ceva mare, să nu se pară a fi mare. Când nu este la mijloc dragostea, atunci batjocorim binefacerile, și chiar pe cele mai mici și nebagate în samă le ridicăm și li dăm însemnătatea ce poate nu o au prin ele înși-le, pe când dacă este dragostea adevărată, le ascundem, ba încă chiar pe cele mari le măsurăm și nu li dăm importanța ce o au, ca să nu se creadă că voim a avea ca datornic pe cel iubit, ci noi înșine ne considerăm ca datornici lui, prin faptul că-l avem pe el datorin.

Știu, iubitor, că cei mai mulți nici nu pricep ceea-ce eu vorbesc, iară cauza este că noi vorbim despre un lucru, ce în timpul de față se găsește în ceruri. După cum dacă am vorbi de o plantă oare-care din India, de care nu are nimeni nici o cunoștință, noi nu am putea să o reprezentăm așa precum este, ori câte am spune, tot așa și în cazul de față, ori câte voi spune, în zadar voi vorbi, că nimeni nu va fi cu băgare de samă. Acea plantă, zic, este sădită în ceruri, având ramuri nu încărcate cu mărgăritare, ci cu o viață virtuoasă, cu mult mai plăcută decât acelea. Care plăcere voiești a-l spune, fie ea demnă, fie nedemnă? Ei bine, plăcerea dragostei adevărate covârșăște pe toate la un loc, chiar de mi-ai spune și de plăcerea, voi să zic de dulceața mierei, căci miera se înăcrește după un timp, pe când prietenul adevărat niciodată, întru

cât este prieten, ci încă pofa mai mult sporește și niciodată nu se găsește mulțumită. Prietenul adevărat este mai plăcut decât chiar viața prezentă, căci mulți după încetarea din viață a unor asemenea prieteni, nu mai doresc să trăiască. Cu un asemenea prieten cineva poate suferi și exilul, iară fără prieten nu poate trăi nici în propria sa țară. Cu un asemenea prieten chiar și sărăcia este suportabilă, iară fără dânsul și sănătatea și bogăția sunt de nesuferit. În persoana unui asemenea prieten el are pe un al doilea eu. Sunt grozav de necăjit în mine însu-mi, că nu pot să spun, nu pot să reprezint chestiunea prin exemple. Cunoșteam eu, că cele spuse sunt cu mult mai prejos decât ar fi trebuit. Dară toate acestea se petrec aici, pe când din partea lui Dumnezeu este o așa recompensă pentru dragoste, în cât nu se poate spîne. El ni dă recompensă, ca să ne iubim unii pe alții, căci zice: «iubește pre aproapele tău, și vei avea plată» — pentru care luăm noi tocmă datorim plată. «Cere, zice, și ia resplata», pentru care tocmă noi datorim resplata, căci cerem să ni se dea cele bune. «Fii virtuos, zice, și ia resplata», deși eu însumi datoresc resplata «Postește, zice, și ia plată» adică sunt răsplătit fiindcă am lucrat în interesul meu. După cum însă părinții când fac pe fiii lor virtuosi li mai și dau încă răsplata virtuții lor, căci se cred datori la aceasta prin faptul că se găsesc mulțumiți, — tot așa și Dumnezeu. «Dacă vei deveni, zice, virtuos și bun, vei primi răsplată, căci mulțamești pe tatăl tău, iară de vei li rău, nu vei primi nimic, căci superi pe cel ce te-a făcut».

Deci, iubitor, să nu supărăm pe Dumnezeu, ci să-l mulțănim, pentru ca să ne bucurăm de împărăția cerurilor, prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia se cuvine slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Aduceți-vă aminte, fraților, de ostencilile și de nevoința noastră, că ziua și noaptea lucrând, ea să nu îngreuiem pe cineva din voi, am propovedit vouă evanghelia lui Dumnezeu. Voi sunteți marturi și Dumnezeu, cum cu cuviosie, și cu dreptate, și fără de prihană am fost vouă

celora ce ați crezut, precum știți, că pre unul fiecare din voi, ca un părinte pre fiii săi, v'am rugat și v'am mângâiat. Și am mărturisit ca să umblați voi cu vrednicie lui Dumnezeu, care v'a chemat pre voi întru a sa împărăție și slavă" (Cap. 2, 9—12).

Dascălul nu trebuie a face cu supărare nimic din cele ce contribue la mântuirea discipulilor. Că dacă fericitul Iacob, ziua și noaptea, se trudea cu paza turmelor, cu atât mai mult trebuie a face cel ce i s'a încredințat sufletele altora spre pază, care, chiar de ar fi lucrul cât de greu, sau oricât de înjosit, el trebuie a face totul, având înaintea ochilor un singur lucru: mântuirea discipulilor și slava lui Dumnezeu ce va rezultă de aici. Privește cum Pavel, acest mare predicator al evangheliei, acest apostol al lumii, care și-a luat asupra-și o așa cinste, cum el, zice, lucra cu mânele sale, ca să nu îngreueze pe discipuli. „Aduceți-vă aminte fraților, zice, de ostenele și de nevoința noastră". Mai sus a fost zis: „Putând întru greutate a fi ca apostoli ai lui Christos", ceea-ce zice și în epistola către Corintheni: „Nu știți că cei ce lucrează cele sfinte, din biserică mănâncă? Așa și Christos a rânduit ca cei ce propoveduiesc evanghelia, din evanghelia să trăiască" (I. Corint. 9, 13, 14), «dară eu, zice aici apostolul, nu am voit aceasta, ci am lucrat cu mânele mele». Și n'a lucrat cum s'ar întâmpla, ci cu multă sîrguință, căci privește ce spune el: „Aduceți-vă aminte" — vedeți că el nu zice «de bine-facerile dela mine» ci de „ostenele și de nevoința noastră". Că ziua și noaptea lucrând, ca să nu îngreuiem pre cineva din voi, am propoveduit vouă evanghelia lui Dumnezeu". Corinthenilor însă alta li spunea: „Alte biserici am jefuit luând de cheltuială spre a sluji vouă" (II. Corint. 11, 8), deși lucra și acolo, însă n'a amintit de aceasta, ci a pus ceva mai îmbolditor, ca și cum pare că li-ar fi zis: «de alții am fost hrănit slujindu-vă vouă». Aici însă nu așa, ci „ziua și noaptea lucrând". Acolo zice: „Și venind de față la voi,

și lipsit fiind, nimănui n'am făcut supărare" și „am jefuit bisericile luând de cheltuială spre a vă sluji vouă", — aici însă arată că acești bărbați The-salonicieni se găseau într-o complectă sărăcie. De aceea încontinuu îi aduce pe dânsii de marturi. „Voi sunteți marturi, zice, și Dumnezeu". Dumnezeu este vrednic de credință, și faptul acesta îi putea încredința mai cu seamă, pe când mărturia lor era nesigură pentru cei ce nu știau. Nu căută că cel ce vorbește acesta este Pavel, căci voește a-i încredința cu prisosință. De aceea și zice: „Voi sunteți marturi, și Dumnezeu, cum cu evvioșie și cu dreptate, și fără de prihană am fost vouă celora ce ați crezut". Trebuie ca să-i laude, și de aceea a adăos fraza din urmă, care era suficientă spre a-i convinge. «Cel ce se găsea acolo, zice, în mare nevoie, și totuși n'a primit nimic, cu atât mai mult acum».

„Cum cu evvioșie, zice, și cu dreptate și fără de prihană am fost vouă celora ce ați crezut, precum știți, că pre unul fiecare din voi, ca un părinte pre fiii săi v'am rugat și v'am mângâiat". Mai sus spunând de întreținere, aici vorbește de dragoste, ceea-ce înseamnă mai mult decât sprijinul ce ar fi putut avea dela dânsii. Vorbele acestea sunt zise de cel ce cu adevărat se smerește. „Ca un părinte pre fiii săi v'am rugat și v'am mângâiat, și am mărturisit ca să umblați voi cu vrednicie lui Dumnezeu, care v'a chemat pre voi întru a sa împărăție și slavă". Când li spune „am mărturisit" li amintește de părinți, și pare că li-ar zice: «deși noi v'am conjurat, v'am îndemnat pre voi, totuși nu cu așa putere mare, ci precum părinți față de fiii lor». „Că pre unul fiecare din voi". Văi! Într-o mulțime atât de mare, el nu trece cu vederea pe nimeni, la el nu este mic, nici mare, nici bogat, nici sărac, ci toți deopotrivă. «V'am rugat, zice, pe fiecare în parte, ca să răbdați, și v'am mângâiat în suferințele voastre». „V'am rugat"; așa dară îi nu căutau slava. „Și am mărturisit" zice; așa dară nu-i lăngăsa. „Ca să umblați voi cu vrednicie lui

Dumnezeu, care v'a chemat pre voi întru a sa împărăție și slavă".

"Drept aceea și noi mulțămim lui Dumnezeu neîncetat, căci luând voi cuvântul auzirei de Dumnezeu dela noi, ați primit nu cuvânt al oamenilor, ci, precum este adevărat, cuvântul lui Dumnezeu, care se și lucrează întru voi cei ce credeți". (Vers. 13). «Nu se poate spune, zice, că noi facem totul fără de prihană, iară voi ați făcut lucruri nevrednice de chemarea voastră. Nu ați luat cuvintele ce v'am spus ca auzite dela oameni, ci ca dela Dumnezeu, atâta atențiune ați dat». Si de unde se învederează aceasta? După cum el se arată pre sine ca predicând nu spre lingusire, și nici pentru slavă desartă, iară aceasta o dovedește prin propriile sale ispite, invocând și mărturia lor pentru câte a făcut, — tot așa și dâșii au primit cuvântul cu dreptate prin propriile lor ispite. «Cum ați fi suferit voi, zice, atâtea neajunsuri, dacă nu ați fi luat cuvintele noastre ca ale lui Dumnezeu?» Și privește demnitatea la care i ridică: „Că voi fraților, următori v'ați făcut bisericilor lui Dumnezeu, celor ce sunt în Iudeia întru Christos Iisus, căci aceleași ați pătimit și voi dela cei de un neam cu voi, precum și aceia dela Iudei. Carii și pre Domnul Iisus au omorât, și pre Prorocii lor, și pre noi ne-au gonit, și lui Dumnezeu nu sunt plăcuți, și tuturor oamenilor stau împotrivă. Carii ne opresc pre noi să nu grăim neamurilor ca să se mântuiască, ca să-și împlinească păcatele lor pururea, — ci a sosit asupra lor mânia până în sfârșit" (Vers. 14—16),

„Că voi, fraților, următori v'ați făcut bisericilor lui Dumnezeu celor din Iudeia". Mare mângâiere li aduce aici. «Nu e nimic de mirare dacă îi vă fac atâtea rele, de vreme ce tot așa a făcut și eu cei de un neam cu dâșii». Și aceasta este o dovadă nu mică, că predica este adevărată, de vreme ce și Iudeii le sufăr toate din cauza ei. „Căci aceleași ați pătimit și voi, zice, dela cei de un neam cu voi, precum și aceia dela Iudei". Expresiunea „și

aceia" are o mare însemnătate „În Iudeia", zice. Aici arată că pretutindeni se vorbea de dâșii ca luptători pentru credință. Deci li spune și Thesaloniceenilor: «Aceleași ați pătimit și voi. Și ce poate fi de mirare, dacă au culezat și asupra voastră aceleași, care au culezat și asupra stăpânului?». Vezi, cum a introdus el aici aceia ce li aducea o mare mângâiere? De altfel apostolul încontinuu se învârtește asupra acestui fapt, în toate epistolele sale, — dacă se cercetează exact, — căci peste tot locul el pune înainte patimile lui Christos, negreșit reprezentându-le în diverse feluri. Privește cum și aici el acuză pe Iudei, aducându-li aminte de stăpânul nostru Iisus Christos, și de patimile lui, căci știa el, că aceasta li va fi de o mare mângâiere. „Carii și pe Domnul Iisus au omorât", zice. «Dară poate nu l'au cunoscut» ar putea zice cineva. Ba l'au cunoscut foarte bine. Dară ce? Oare nu tot îi au ucis pe Profeții lor și i-au împroșcat cu pietre, deși dealtfel cărțile (scrierile) lor le poartă cu dâșii? Și toate acestea îi le-au făcut nu pentru adevăr. Așa dară aceasta este nu numai o mângâiere în ispite, ci și o amintire, că dâșii fac acestea nu pentru adevăr, și de aceea să nu se alarmeze. „Și pe noi, zice, ne-au gonit", adică și noi am pătimit multe rele din partea lor. „Și lui Dumnezeu nu sunt plăcuți, zice, și tuturor oamenilor stau împotrivă, carii ne opresc pe noi să nu grăim neamurilor să se mântuiască".

„Tuturor oamenilor stau împotrivă". Cum aceasta? «Apoi dacă trebuie a grăi lumii întregi, și îi împiedecă, negreșit că sunt dușmanii comuni ai întregii lumi. Pe Christos l-au omorât, pe Profeții i-au omorât, pe Dumnezeu îl batjocoresc, și pe noi ne alungă ca să nu propoveduim lumii mântuirea; de aceea și sunt dușmanii comuni ai lumii. Deci ce poate fi de mirare, dacă vă alungă și pe voi, precum și în Iudeia?» „Carii ne opresc pe noi să nu grăim neamurilor să se mântuiască". Așa dară a împiedecă pe toți dela mântuire, esto fapt provenit din pizmă. „Ca să-și împlinească păcatele lor pururea, ci a sosit asupra lor mânia până în sfârșit". Ce înseamnă

„până în sfârșit“? Adecă nu mai sunt acestea ca mai înainte, nu mai este întoarcere, nu mai este hotar, ci mânia este aproape. De unde se învederează aceasta? Din acelea pe care le-a prezis Christos. Nu numai aceasta poate fi o mângâiere, — de a avea tovarăși în scârbe, — ci încă și aceia, de a auzi că cei ce au scârbit pe alții vor fi pedepsiți. «Dacă însă întârzierea pedepsei lor supără, voi mângâiați-vă, zice, că nu vor scăpa câtuși de puțin». Dară această întârziere mai mult a împușinat-o prin expresiunea „a sosit asupra lor mânia“, arătând aceasta ca datorită mai de demult, ca hotărâtă și profetizată.

„Iară noi, fraților, rămânând sirimani de către voi la vreme de un ceas¹⁾, cu fața și nu cu inima, mai mult ne-am sîrguit a vedea fața voastră cu mare dorință (Vers. 17). Nu zice «despărțiti» ci „sirimani“, adecă orfani, ceea-ce este mai expresiv. Mai sus a vorbit de linguire, arătând că nu i-a linguit, și nici n'a căutat slava, iar aici vorbește despre dragoste. Și fiindcă li-a spus mai sus „ca un părinte pe fii săi“ și „precum muma își încălzește pe fii săi“, aici li vorbește că „am rămas sirimani“ (ἀπορφανισθέντες = rămânând orfani), ceea-ce se întâmplă cu copiii, cari cer neconținut pe părinții lor. Și cu toate acestea s'ar putea zice că nu apostolii, ci Thesalonicienii rămăsese orfani. «Însă nu, răspunde apostolul, ci noi. Căci dacă cineva ar examina bine, ar vedea, că după cum copii cei nuii lepădați și rămași orfani fără timp, lasă în sufletul părinților un dor mare, nu numai prin natura faptului în sine, ci și pentru pustiu, așa zicând, pe care-l simt părinții împrejurul lor, tot așa și noi». Din aceasta, deci, și din întristarea sa, arată starea lui sufletească, în care se găsea după despărțirea de dânsii. «Să nu se creadă, zice, că noi am întârziat un timp îndelungat, ci „pentru un timp“, și numai cu fața nu vă vedem, nu însă și cu inima, căci în cuget vă avem pururea».

¹⁾ Notă. Expresiunea din original *ῥῆς ὥρας ὕπαρ* este un elinism, care înseamnă în traducere justă, *pentru un timp*. Deci fraza întreagă ar fi: *Iară noi fraților rămânând sirimani de către voi pentru un timp*. . . (Trad.).

Câtă dragoste din parte-i! Deși îi avea totdeauna în cuget, el totuși nu se mulțamia, ci căută să-i vadă față către față. Nu-mi vorbi de filosofie prisoselnică, căci aceasta este iubire adevărată, de a vedea și de a auzi vorbindu-mi cel iubit, fiindcă toate acestea mult îmi folosesc. „Mai mult ne-am sîrguit“ zice. Ce va să zică „mai mult? Sau că voiește a spune: «că mai mult decât voi v'am dorit», sau — ceea-ce pare a fi mai drept: «deși timpul ni-a lipsit, noi totuși ne-am sîrguit a vedea fața voastră». Privește pe fericitul Pavel: când nu poate a-și împlini dorința prin sine însuși, el face aceasta prin alții, precum a făcut cu Filippenii, cărora li-a trimis pe Timotheu, cum a făcut cu Corinthenii, la cari a trimis tot pe Timotheu; — privește-l, zic, cum el se duce la dânsii prin alții, dacă nu poate prin sine însuși. Era un fel de amarez manie¹⁾ și neastâmpărat, când era vorba de dragoste. „Pentru aceia am voit să venim la voi“, ceea-ce era rezultatul dragostei. «Deși nu aveam nici o altă treabă pe acolo, totuși, zice, voiam să viu ca să vă vad». „Eu Pavel, și odată, și de două-ori, și ne-am făcut sminteață Satana“. Ce spui Pavle? Te-a împiedecat Satana? «Da, zice, căci nu a fost a lui Dumnezeu faptul acestuia». În epistola către Romani (1, 13. 15, 22) iarăși spune că a fost împiedecat, însă atunci Dumnezeu l-a împiedecat. Și aiurea spune Luca (Fapt. 16, 6) că i-a împiedecat Duchul de a se duce în Asia. Și în epistola către Corintheni deasemenea spune că l-a împiedecat Duchul, — pe când aici faptul îl atribuie lui Satan. Așa dară ce numește el împiedecarea pusă de Satana? Niscareva ispite mari neprevăzute. „Făcându-se viclesug, zice, asupra lui“ (Fapt. 20, 3) a stat în Elada timp de trei luni. Alt lucru este de a rămânea undeva de bună voie, din cauza economiei împrejurărilor, și altul de a fi împiedecat. Căci acolo zice: „Iară acum ne mai având loc într'aceste laturi...“ (Rom. 15, 23) și „Că cruțându-vă pe voi

¹⁾ Notă. În limba Română cuvintele *manie* și *maniac* sunt sinonime cu *nebunie* și *nebun* sau aplecat spre nebunie. În limba elină însă, și mai cu seamă la sf. Chrisostom aceste cuvinte înseamnă *dorința vehementă, aprinsă*. Deci amarez maniac după sf. Chrisostom va să zică amarezat înfocat. (Trad.).

nu am venit până acum la voi" (II. Corinth. 1, 23), pe când aici nimic din acestea, însă ce? Că Satană l-a împiedecat. „Eu Pavel, zice, și odată, și de două-ori“. Privește, cum se ambiționează și se îngâmfa așa zicând, voind să arate, că el îi iubeste mai mult decât toți. Acel „eu Pavel“ este pus în loc de expresiunea subînțeleasă: «dacă poate nu și ceilalți. Și aceia voiau, eu însă chiar m-am încercat de a veni».

„Căci care este nădejdea noastră, sau bucuria, sau cununa laudei“? (Vers. 19). Dară Macedonenii sunt lauda ta, fericite Pavele? «Nu numai acestia» zice, pentru care și adaoge: „Au nu și voi înaintea Domnului nostru Iisus Christos, întru a lui venire“? Oare ați auzit voi vre-odată cuvinte de acestea ieșite din gura femeilor chiar a celor mai duioase, vorbind astfel cu copiii cei mici? „Și cununa laudei“ zice. Așa dară nu ajungea numai ca numele cununei să arate strălucirea, ci și a „laudei“. Câtă aprindere nu este aici? Niciodată vre-o mamă, sau tată, sau și amândoi împreună, nu ar putea să-și arate dorul lor în așa grad ca Pavel. „Bucuria, zice, și cununa mea“, adică «eu mai mult mă bucur de voi, decât de o cunună». Acum tu poți să-ți închipui, cât de mare eră întroaga biserică sădită de Pavel și înrădăcinată. Dară cine nu s'ar bucura având atâta fi, pe câți avea el? Și cine nu s'ar bucura văzând pe acei fi numeroși cu toții progresând? Așa că vorbele acestea nu sunt zise spre lăgușire, căci el n'a zis simplu «voi» ci „și voi“ împreună cu ceilalți. „Că voi sunteți slava noastră, zice, și bucuria“ (Vers. 20).

„Drept aceia mai mult neputând răbdă, bine am voit a rămânea în Athena singuri — în loc să zică «am preferat» — și am trimis pe Timotheu fratele nostru, și slujitoriul lui Dumnezeu, și ajutorul nostru întru evanghelia lui Christos“. (Cap. 3, 1. 2). Și aceasta o zice nu atât ca să înalțe pe Timotheu, pe cât ca să-i cinstească pe dânsii trimițându-li pe conlucrătorul său, ca și cum li-ar fi zis: «Sustrăgând dela lucru am trimis la voi pe sluga lui Dumnezeu, și pe conlucrătorul

riul nostru în evanghelia lui Christos». „Ca să vă întăriască pe voi, și să vă mângâie întru credința voastră, ca nici unul să nu se clătiască întru scârbele acestea“ (Vers. 3). Dară ce spune el aici? Fiindcă ispitele dascalilor alarmează pe discipuli, și fiindcă atunci apostolul căzuse în multe ispite, după cum însuși zice că „ni-a făcut zminteață Satană“ și că «odată, și de două-ori am voit să vin la voi, dară nu am putut» ceea-ce înseamnă că se găsea în mare strâmtorare, — cu drept cuvânt că aceștia îi alarmase, nu atât gândindu-se la ispitele lor, pe cât la ale dascalilor, căci nici ostașii nu se tulbură atâta pentru propriile lor ispite, pe cât pentru generalul lor când îl văd rănit în luptă. „Ca să vă întăriască pe voi“ zice, nu ca cum ați fi lipsiți cu ceva în credință, nici ca cum ar trebui să mai știți ceva din ale credinței. „Ca să vă mângâie pe voi întru credința voastră, zice, ca nici unul să nu se clătiască întru scârbele acestea, că singuri știți că spre aceasta suntem puși“.

„Căci când am fost la voi am zis vouă mai înainte, că vom să avem scârbe, precum a și fost, și știți“ (Vers. 4). «Nu trebuie să vă alarmați, zice, căci nimic nu e străin, nimic nu se petrece în contra așteptărilor», ceea-ce eră deajuns ca să-i deștepte. Ai văzut, că de aceia și Christos a prezis nenecelilor, zicând: „Și acum am zis vouă mai înainte până a nu fi, ca când va fi să credeți“? (Ioan, 14, 29). Cu adevărat că pe lângă altele, și aceasta este o mare mângâiere, ca discipulii să audă dela dascali cele ce se vor întâmpla. După cum cel bolnav dacă aude dela doctor că va fi așa, sau așa, nu se tulbură mult, pe când dacă mersul boalei se înrăutățește fără de veste, ca și cum în neștiința doctorului, și boala pare că întrece mult meșteșugul doctoricesc, atunci bolnavul își pierde cumpătul și se alarmează, — tot așa și în cazul de față. Ceea-ce Pavel prevăzuse deja, se și întâmplase. „Precum a și fost, zice, și știți“. Și nu spune numai că acestea trebuiau să se întâmple, ci și altele se vor mai întâmpla, căci „spre aceasta suntem puși“, adică «nu numai pentru cele trecute

nu trebuie a vă tulbură, ci încă nici pentru cele viitoare, dacă cumva se va întâmpla ceva, căci „spre aceasta suntem puși”.

¹⁾ Deci să auzim acestea, noi cari avem urechi de auzit, că spre aceasta este pus Creștinul. „Spre aceasta suntem puși”, zicând acestea pentru toți credincioșii în genere. Spre aceasta suntem puși, iară noi, ca și cum am fi puși spre liniște, ne tulburăm. Și de ce oare ne tulburăm? Că nici nu este timp de scârbe, nici nu ne-a copriat vre-o ispită, afară poate de cele omenesti. Este potrivit acum mai ales a vă zice cu apostolul: „Că încă n'ați stătut până la sânge împotriva păcatului luptându-vă” (Ebr. 12, 4). Mai cu samă nici aceasta nu e potrivit a vă spune acum, însă ce anume? Că voi încă n'ați disprețuit nici măcar averile. Acelora cari perduse totul ce aveau, cu drept cuvânt li zicea apostolul așa, iară vouă cari aveți totul, nu vi se poate zice. Cine din voi a fost prădat de averi pentru Christos? Care din voi a fost bătut? Care a fost batjocorit? De unde vom avea lauda? De unde vom putea avea curajul? Christos a păținit atâtea pentru noi, cari eram dușmanii săi, dar noi ce vom putea să arătăm că am păținit pentru dânsul? Nu putem arăta nimic, căci nici un rău nu am păținit, pe când bunuri am primit multe dela dânsul. De unde ni va fi curajul în acea zi? Nu știți că și ostașul numai atunci se va găsi strălucit înaintea împăratului, când va arăta că poartă pe trup multe rane și semne de rane? Dacă însă nu poate arăta nici un succes, chiar de nu ar fi adus nici o supărare cuiva, totuși este așezat în rândurile celor din urmă. „Dar nu este războiu” zici tu. Dar dacă ar fi, spune-mi cine s'ar luptă? Cine ar alerga în ajutor? Cine ar rupe falanga? Poate nimeni. Când eu văd că tu nu disprețuești nici măcar averile pentru Christos, cum să te cred că voi disprețui ranele? El

¹⁾ *Partea morală.* Trebuie a răbdă îndelung în scârbe, și a mulțumi lui Dumnezeu. Chiar de am avea pagubă în averi sau în copii noi să zicem: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat”. Că cel ce le răbdă acestea cu bărbăție, este deopotrivă cu Abraam și cu Iob, și că dacă demonii ne adorm, așa zicând, cu privire la cele pierdute — ca conlucrători cu tâlharii — știu de multe ori locurile unde s'au ascuns cele furate de hoți. (Veron).

a zis „purtăți-vă cu cei ce vă batjocoresc cu curaj, și bine-cuvântați” iară tu nu faci așa, ci te împotrivești și ești neascultător. Ceea-ce nu are nici o primejdie, tu nu faci, și atunci cum vei putea suferi ranele, spune-mi, acolo unde este multă scârbă și durere? Nu știți că în timp de pace trebuie a se exercita cineva pentru războiu? Nu vedeți voi pe ostașii aceștia, cari, deși nu-i supără nimeni și nici nu-i amenință cu războiu, căci este o pace adâncă, îi totuși își freacă armele, și împreună cu dascălii lor, cari îi învață regulat, ies pe câmpii înlinse și tupilate în fie-care zi, și acolo se exercită cu cea mai mare băgare de seamă? Dar dintre ostașii cei duhovnicești cine ar face așa? Nimeni. De aceea în războaie suntem ușori și neîndemânatici, și de aceea suntem ușor de cucerit de ori-cine. Câtă trândăvie este din parte-ni de a nu socoti timpul de față ca timp de luptă, ascultă pe Pavel, care strigă: „Toți cari voese cu bună credință a vieții întru Christos Iisus, goniți vor fi” (II Timoth. 3, 12), și pe Christos care zice: „În lume necazuri veți avea” (Ioan, 16, 33), și iarăși pe fericitul Pavel strigând cu voce tare și zicând: „Stați încingându-vă mijlocul vostru cu adevărul, că nu este nouă lupta împotriva trupului și a sângelui” (Efes. 6, 14, 12). Dar de ce ne înarmezi, fericite Pavele, nefiind războiu? De ce ni prezinți lucruri zadarnice? De ce îmbraci cu zale pe ostași, pe când ar putea să se repauzeze și să stea liniștiți? La aceasta ar putea să ni răspundă: „Da, nu este războiu, însă chiar nefiind războiu, trebuie cineva să se îngrijească de războiu, că cel ce în timp de pace se îngrijește de războiu, va fi grozav în timpul luptei, pe când cel neexperimentat în ale războiului, mai mult se tulbură și se zăpăcește chiar în timp de pace. Și de ce oare? Pentru că el va vărsa lacrimi pentru cele ce are, și că neputând a se lupta pentru ocrotirea sa chiar, va fi foarte scârbit. Averile celui fricos și fără experiență în lupte, vor fi în stăpânirea tuturor celor voinici și cu cunoștinți de războiu. Aceasta este cauza pentru care vă înarmez mai dinainte”. După aceea apoi se știe, că tot timpul vieții noastre pe pământ este timp de luptă, timp de războiu. Cum și în ce fel? Diavolul stă pururea în preajma noastră, căci ascultă pe Petru ce spune: „Privi-

ghiați, că protivnicul vostru diavolul, ca un leu răcnind umblă, căutând pre cine să înghiță“ (I Petru, 5, 8). Mii de patimi corporale ne atacă, pe care este nevoc de a le combate, ca astfel să nu ne înșelăm și să cădem în cursa lor. În adevăr, spune-mi, ce anume nu ne războește? Oare nu ne războește bogăția, nu frumusețea, nu dezmiardarea, nu puterea, nu stăpânia, intriga, zavistia, slava, sau lipsa de minte? Slava deșartă nu numai că ne atacă pe noi personal, împiedicându-ne de a nu fi umiliți, ci ne împinge și la zavistie și ură contra altora. Pe când cele contrare, — sărăcia, necinstea, a li disprețuiți, a aruncă totul dela noi și a nu avea nici-o putere, ne duc fără greșala la umilință, care este baza tuturor virtuților. De altfel și aceste bunuri sunt în noi. Așa dar din partea oamenilor: violenții, zavistii, sicofandii, intrigi și multe altele de acest fel, iară din partea demonilor: stăpânirile, puterile, stăpânitorii întinericului veacului acestuia, după cum zice și Pavel: „Nu ne este nouă lupta contra trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor și a domniilor, și a stăpânitorilor veacului acestuia“. Unii ne bucurăm și alții se întristează, iară amândouă la un loc sunt o deviere din calea cea dreaptă. Deoparte sănătatea, și de alta boala și neputința. Și toate acestea la un loc, oare nu înseamnă luptă încontinuu, și noi oare nu ne găsim veșnic în războiu? Din ce parte oare nu ar greși cine-va? Volești ca să-ți spun chiar dela început? Ei bine, ce anume l-a pierdut pe Adam cel întâin zidit? Plăcerea, și mâncarea, și inbirea de întâietate. Ce a pierdut pe Cain, fiul său? Ura și zavistia. Ce a pierdut pe cei de pe timpul lui Noe? Plăcerile corporale, și relele născute de aici. Ce a pierdut pe fiul lui Noe? Batjocura și nerușinarea. Ce a pierdut pe Sodomiteni? Batjocura, desfrânarea și îmbuibarea în mâncări. De multe ori și sărăcia face aceasta, pentru care și zice un înțelept: „Bogăție și sărăcie nu-mi da“ (Pildele lui Solomon, 30, 8). Însă mai bine zis, nu bogăția, nici sărăcia sunt prin sine rele, ci intențiunea care nu este în stare să facă uz de amândouă acestea cum se cade.

Admirabil a zis Pavel: „Că spre aceasta suntem puși“. El nu spune simplu că «suntem ispitiți» ci

„spre aceasta suntem puși“, în loc de «spre aceasta ne-am născut». Acesta este lucrul nostru, aceasta ni este viața, și tu umbli după liniște? Nu stă de față calăul ca să te înghiontiască în coastă și să te silească a sacrifica idolilor, însă îți stă de față pofla cea mare de bani și de lăcomie, care ni scoate ochii și ne orbește. Nici un ostaș nu a aprins focul, și nici nu ne-a pus pe grătar ca pe sfinții mucenici, însă văpaia trupască arde mai mult sufletul decât trupul. Nu stă de față împăratul, care să-ți făgăduiască mii de bunuri și să se milostiviască asupra ta, ci îți stă de față mania de slavă deșartă, care te gădile mai mult decât acela.

Cu adevărat că mare războiu ducem noi, iubiților, și încă foarte mare, dacă voim să fim treji. Și timpul prezent are cumnile sale. Când perzi pe fiul tău unul născut, crescut în multă bogăție și dând mari speranțe, singurul care trebuia a-ți moșteni averea și a continua memoria ta, nu oști, ci mulțamește lui Dumnezeu, și slăvește pe cel ce ți l-a luat, și prin aceasta cu nimic nu vei fi mai pre jos de Abraam, căci după cum acela a dat pe fiul său celui ce i-a poruncit, tot așa și tu, înmânându-ți-se fiul tău cel iubit, nu ai oști de loc. Ai căzut poate într-o boală grea, și mulți vin ca să te îndatoreze cu deasila, unia cu descântice, alții cu hârtinși atârinate la gât, iară alții încercându-se a te înmângăia cu altele de acest fel? Ei bine, suferit-ai tu boala cu bărbăție și fără să te abați din calea cea dreaptă? Preferat-ai de a pătimi orice, numai ca să nu faci nimic din cele ale idololatriilor? Aceasta-ți va aduce ție cununa muceniei. De aceasta să nu te îndoiști de loc, iară dacă dorești să afli cum și în ce fel, eu îți voi spune. În adevăr, că după cum acela (martirul) suferă cu bărbăție durerile mucenilor cu care este torturat, numai ca să nu se închine idolilor, tot așa și tu suferi durerile cauzate de boală cu mai multă mulțămire, decât să alergi la vreun ajutor al descântătorilor, sau să faci ceva din ceea-ce ți poruncesc să faci. Sunt grozave durerile ce le suferă martirul? Dar și durerile bolnavului sunt mai îndelungate, așa că la același sfârșit ajung, și de multe-ori sunt mai grozave decât ale celui dintâin. Când te muncește ferbințala și arsura înăuntrul trupului, și eu tot îndelungul și sfatul altora tu alungi cu dispreț descântecul, oare nu ai luat cununa muceniei? Ai pierdut bani, și sunt mulți cari te sfătuiesc

ca să te duci la găcitori, iară tu stăpânit fiind de frica de Dumnezeu, ai preferat mai degrabă să perzi banii, decât să fii neascultător lui Dumnezeu? Ai aceeași plată cu cel ce dă banii săi săracilor, dacă ai mulțămii lui Dumnezeu pentru paguba suferită, căci deși puteai să te duci la găcitori, totuși ai preferat mai bine a pierde banii, decât a-i lua înapoi în acest mod. După cum acela pentru frica de Dumnezeu și-a dezertat punga săracilor, așa și tu pentru frica de Dumnezeu nu ai mai luat înapoi banii prin vrăjitori și fermecători. Noi înșine suntem stăpâni de a ne nedreptăți, sau nu, și nimeni altul.

Și dacă voești, să examinăm chiar tâlhăria în sine. Ți-a spart perețele casei tâlharul, a intrat în odaie, a cărat de acolo aurării de mare preț și petre prețioase, a luat cu el un tezaur întreg, și nu l-ai putut prinde? De sigur că ceea-ce ți s'a întâmplat e dureros, și ți se pare că ai suferit o mare pagubă, pe când în realitate nu este pagubă de loc, și în tine stă de a face această pagubă sau câștig. «Si cum e cu puțință de a o face câștig?» zici tu. Eu mă voi încerca de a ți-o dovedi că așa este. Voind tu, paguba ce ai suferit va deveni un mare câștig, iară nevoind, va deveni pentru tine o pagubă mai mare. După cum se întâmplă cu meșteșugarii cari au înaintea lor materialul, că cel iscusit și experiment în meșteșug întrebuițează materialul după cum trebuie, iar cel fără experiență îl strică, și astfel și a făcut singur pagubă, tot așa și în cazul de față. — Deci, cum paguba ta se va prefăce în câștig? Dacă vei mulțămii lui Dumnezeu, dacă nu te vei boi, și dacă vei zice și tu cuvintele acelea ale lui Iob: „Domnul a dat, Domnul a luat; gol am ieșit din pântecul maicei mele, gol mă voi duce” (Iob 1, 21). «Ce spui? zici tu: tâlharul a luat, și cum voi putea spune: Domnul a luat?». Nu te minuna, căci și Iob, de și diavolul îi luase totul, zicea că Domnul i-a luat, și tu cum poți spune că tâlharul ți-a luat, și nu Domnul? Pe cine vei admira mai mult, spune-mi: pe cel ce și a dezertat punga sa săracilor, sau pe Iob pentru cuvintele acestea? Oare nu cumva cel prădat este mai pe jos decât cei ce dau eleimosina cu bună voia lor? Să nu-mi spui: «eu nu am nici-o mulțămire pentru aceasta, faptul nu s'a petrecut cu știrea mea, tâlharul m'a prădat fără voia mea, și prin urmare ce

plată pot avea? căci nici Iob nu a știut, și nici n-ai voit ca să se întâmple așa, și cu toate acestea a luat plată. Deci și ție ți este cu puțință de a lua plată, deși fără de voia ta ți s'au luat averea. Și cu drept cuvânt că noi admirăm mai mult pe cel ce suferă cu mulțămire paguba, decât pe cel ce dă de bună voie. De ce oare? Pentru că cel ce dă de bună voie, se hrănește în eugetul său cu laudele ce va avea, și are bune speranțe, căci mai înainte de a se îmbogăți el a suferit cu bărbăție lipsa banilor, iar după ce s'a îmbogățit, a asvirlit din averile sale săracilor, — pe când celalalt tocmai pe când se găsea legat de averi, i s'a luat cu sila. Nu este tot una: a dezerta punga săracilor, după ce te-ai convins mai înainte că așa e bine, și a te lipsi de bani, tocmai pe când îi iubeai mai mult. Deci, dacă tu pronunți aceste cuvinte, vei lua înmiiit, sau și mai mult decât Iob. Acela a luat aici îndoit, tu însă ca creștin ai făgăduinți că vei lua de o sută de ori mai mult. Nu ai blăstămat pentru frica de Dumnezeu? Nu ai fost la găcitori? Ai mulțămii lui Dumnezeu pătimind răul? Ești deopotrivă cu cel ce disprețuește averile, căci și resemnarea ta nu s'ar fi întâmplat, dacă mai dinainte nu disprețuiai averile. Nu este tot una: a se îndeletnici cineva un timp îndelungat ca să disprețuiască averea, și a suferi fără de veste o pagubă întâmplată. Astfel deci, paguba ce tu ai suferit va deveni câștig, și diavolul cu nimic nu te va putea vătăma, ba încă te va folosi chiar.

Însă, când oare paguba devine vătămătoare? Când vătămă sufletul. Spune-mi, te rog: tâlharul ți-a răpit banii, și pentru aceasta tu te lipsești pe sine-ți de mântuire? De ce te încunjori pe sine-ți cu rele, în timp ce ești amărît de cele ce ai pățit? Acela poate că te-a sărăcit materialmente, și tu te sărăcești pe sine-ți spiritualmente, și te vatămi pe sine-ți în mod tâlhăresc? Acela te-a lipsit de cele ce sunt afară de tine, și de care mai în urmă te-ai fi lipsit și fără voia ta, iar tu de ce te lipsești de veșnica bogăție? Te-a întristat diavolul luându-ți banii? Amărăsc-o și tu pe dânsul, și nu-l înveseli. Dacă tu te duci la găcitori și fermecători, l-ai înveselit, pe când dacă ai mulțămii lui Dumnezeu, i-ai cauzat o rană mortală. Și privește ce se întâmplă: de sigur că banii nu-i vei găsi ducându-te la găcitori — căci îi nu pot ști, și dacă vre-odată se realizează spu-

nerile lor, aceasta e mai mult o întâmplare, — iar tu îți vei pierde sufletul, și te vei face de răs în ochii fraților și prietenilor tăi. Dar apoi chiar dacă se realizează spunerile găcitorilor, tot tu ești în pagubă și iarăși vei pierde averile, căci demonul știind că tu nu poți suferi paguba, și ești în stare din cauza banilor să te lepezi până și de Dumnezeu, îți dă banii înapoi, ca astfel să poată avea ocaziune de a te amăgi și a te depărta de Dumnezeu. Dar chiar dacă găcitorii și vrăjitorii ar găci, nu te minna, căci demonul este netrupesc și se poartă peste tot locul. Demonul înarmează pe hoți, și fără de dânsul nu se întâmplă hoții. Deci dacă el înarmează pe hoți, apoi și știe unde se doșese hoții și lucrurile furate, și nu este în neștiință de slugile sale. De aceea nu e ceva de mirat faptul acesta. Dacă el te vede scârbit din cauza pagubei, îți mai adaogă și o altă pagubă, iar dacă te vede disprețuind averile și râzind de paguba ce ți-a cauzat, atunci se va depărta din această cale. După cum și noi urzim asupra dușmanilor tocmai ceea-ce îi poate întrista mai mult, și dacă vedem că nu-i întristează ne depărtăm de dânsii, ca cei ce nu-i putem vătăma, tot așa și diavolul. Ce spui? Nu vezi pe cei ce călătoresc pe marea în timpul furtunei? Nu-i vezi cum îi nu se mai îngrijesc de banii și lucrurile ce le au cu dânsii, ba încă asvârl în mare tot ce au? «Ce spun omule? Odată cu furtuna mai conlucrezi și tu încă la naufragiu? Mai înainte de a te nimici valurile, tu încă lucrezi spre aceasta cu propriile tale mâini? De ce mai înainte de naufragiu îți pregătești singur naufragiul?» Acestea te ar putea spune un om prost și fără experiență de încercările și primejdiile de pe marea, pe când marinarul cel iscusit, care știe exact când va fi lăcuște pe mare, și când va fi furtună, va râde spunând tu așa, și ți va răspunde: «tocmai de aceea arunc în apă lucrurile, ca să nu se întâmple naufragiu». Tot așa și cel cu experiență de împrejurările și de ispitele din viață, când vede furtuna apropiindu-se, și cele spirituale ale sale gata a se perde prin naufragiul răntății, aruncă dela sine și banii cari i-au mai rămas. Ți s'a întâmplat vr-un furt? Tu fă milostesie, și vei ușura corabia. Ți-au răpit tâlharii banii? Tu dă și ce mai ai lui Christos, și astfel vei mângâia pe alții în sărăcia lor. Ușurează-ți corabia, nu opri pentru tine ceea-ce ți-a rămas, ca nu cumva să se umple de apă, și să nu mai fie posibil de a o

scoate. Marinarii ca să scape trupul lor, aruncă lucrurile în apă, și nu așteaptă ca valurile să răstoarne corabia; iar tu ca să mântuești sufletul nu vei împiedeca naufragiul?

Încercați dacă nu credeți, încercați vă rog, și veți vedea slava lui Dumnezeu. Când ți se întâmplă ceva supărător, dă imediat eleimosină, mulțamește lui Dumnezeu că s'a întâmplat așa, și vei vedea câtă bucurie vei avea. Câștigul spiritual chiar de ar fi cât de mic, totuși esto atât de mare, în cât poate să astupe orice pagubă trupească. Pe cât timp ai ca să dai lui Christos, te îmbogățești. Spune-mi, te rog, dacă tu fiind pradat s'ar apropia de tine împăratul și ți-ar întinde mâna cerându-ți să-i dai ceva, oare nu te-ai crede pe sine-ți mai bogat decât toți bogații pământului, când chiar nici după atâta sărăcie nu se rușinează de tine împăratul cerându-ți milostenie? Nu te răpi și tu odată cu răpirea averilor tale; stăpânește-te pe sine-ți, și vei stăpâni violența diavolului. Ai puțința de a câștiga lucruri mari. Să disprețuim deci bogăția, ca să nu disprețuim sufletul. Și cum să le disprețuim ceva? Nu vedeți ce se întâmplă cu corpurile cele frumoase și cu cei ce le iubesc? Intru cât ele sunt în fața noastră, trimit asupra-ni un foc arzător și o flacără strălucită, dar îndată ce ne depărtăm de ele, totul s'a stins, totul a adormit în noi. Tot așa este și cu averea. Nimeni să nu-și procure aurării, nimeni pietre prețioase, nimeni găteți prețioase la gât, căci toate acestea privite de alții ispitesc ochii. De vocști să te îmbogățești, cum făceau cei vechi, îmbogățește-te nu în aur, ci în cele trebuitoare ca să poți da și altora la timp. Nu fii iubitor de podoabe, căci o astfel de bogăție este rîvnită de tâlhari, și nouă ni aduce griji multe. Nu adună vase de argint și de aur, ci să fie în ograda ta magazii de grâu, vin și untdelemn, nu pentru ca tu să le vinzi și să le prefaci în aur, ci ca să dai celor nevoiași. Dacă ne depărtăm pe noi înși-ne dela cele prisoselnice, ne vom învrednici de bunurile cele vecinice. Căroră fie a ne învrednici cu toții prin Christos Iisus Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV

„Drept aceea și eu nerăbdând mai mult, am trimis ca să cunoască credința voastră, ca nu cumva să vă fi ispitit pre voi cel ce ispitește, și să fie în zadar osteneala noastră. Iară acum viind Timotheiu la noi dela voi, și binevestind nouă credința și dragostea voastră, și cum că aveți pomenire bună de noi totdeauna, dorind a ne vedea pre noi, precum și noi pre voi, pentru aceasta ne-am mângâiat fraților de voi, întru tot necazul și nevoea noastră pentru credința voastră. Că acum noi vii suntem, dacă stați voi întru Domnul“ (Cap. 3, 5—8).

Astăzi ni stă înainte o chestiune, de care mulți întreabă, și este discentată din multe părți. Și care e chestiunea aceasta? „Drept aceea, zice, și eu nerăbdând mai mult am trimis ca să cunoască credința voastră“. Ce spui? Tu, care cunoșteai atâtea, care ai auzit cuvinte ce nu se pot spune, care te-ai ridicat până la al treilea cer, tu nu știai nimic de dânsii, pe când te găseai în Atena, deși nu erai atât de departe, și nici nu te despărțiseși de dânsii de mult timp? „Iară noi rămânând sirimani de către voi pentru un timp“, zice, și iată că acum nu mai știe nimic despre Thesalonicieni, și se vede silit a trimite pe Timotheiu ca să afle despre credința lor „ca nu cumva să vă fi ispitit pre voi cel ce ispitește, și să fie în zadar osteneala noastră“. Ce ar putea cineva spune? Nimic alta, decât că sfinții nu știau totul. Și aceasta ar putea-o afla din multe locuri și din multe timpuri de mai înainte, și după aceasta. După cum Eliseiu nu știa nimic despre vâdnava din Saretha Sidonului; după cum Ilie zicea către Dumnezeu: „Am rămas eu singur, și caută sufletul meu să-l ia“, pentru care a și anzit pe Dumnezeu spunându-i: „Mi-am lăsat în Israil șapte mii de bărbați“. (III. Imp.

19, 10. 18); după cum Samuil iarăși a anzit pe Dumnezeu, pe când eră trimis ca să ungă pe David: „Să nu te iuți la chipul lui, nici la mărimea lui, pentru că l-am disprețuit (nesocotit) pre el (pe Saul), că nu cum vede omul vede Dumnezeu, că omul vede în față, iară Dumnezeu vede în inimă“. (I. Imp. 16, 7), tot așa și în cazul de față. Această neștiință a sfinților vine din marea îngrijire a lui Dumnezeu, atât pentru dânsii, cât și pentru cei ce cred întrânsii. Cum și în ce fel? După cum el îngăduie a fi sfinții și în persecuțiuni, tot așa lasă ca ii să fie în neștiință de multe, ca astfel să fie liniștiți. De aceea și Pavel zicea: „Datumi-s'a îmbolditor mie îngerul Satan, ca să mă bată peste obraz, ca să nu mă înalț“ (II. Cor. 12, 7). Pe lângă aceasta i lasă în neștiință și pentru ca alții să nu și închipuiască lucruri mari despre dânsii, pentru că dacă în urma unor minuni îi credeau a fi dumnezei, apoi cu atât mai mul dacă i-ar fi văzut că îi cunoșc totul în fiecare minut. De aceea și zice chiar Pavel: „Ca să nu eugete cineva mai mult decât vede sau ande ceva dela mine“ (II. Cor. 12, 6). Ascultă apoi și pe Petru ce spune ologului după ce l'a vindecat: „Ce căutați la noi, ca și cum eu a noastră putere sau cucernicie am fi făcut pre acesta să umble?“ (Fapt. 3, 12). Deci dacă astfel de bănueli se petreceau în inima și a celor ce ziceau și a celor ce făceau, apoi cu atât mai mult s'ar fi născut asemenea bănueli în urma unor fapte mai mari. Mai erau în neștiință sfinții și din altă cauză: ca să nu aibă cuvânt poporul să zică: «aceștia fiind oameni ca și noi, și au făcut totuși asemenea minuni», și să cadă în nimire,—de aceea prin neștiința lor Dumnezeu ni arată slăbăciunea și neputința naturii omenești. De aceea și apostolul se găsește în neștiință de Thesalonicieni, de aceea de multe ori propunându-și a se duce la dânsii, nu se duce, ca astfel să afle ii că dânsul nu știa totul. Și mare oră câștigul ce izvoră de aici, căci dacă se găseau mulți cari spuneau că «acesta este puterea lui Dumnezeu cea mare», iară alții spuneau altele de acest fel,—apoi dacă el ar fi știut totul în tot momentul, ce nu și-ar fi închipuit oare de dânsul?

„Drept aceea și eu nerăbdând mai mult, am

trimis ca să cunoască credința voastră, ca nu cumva să vă fi ispitit pe voi cel ce ispitește și să fie în zadar osteneala noastră. Aici ar putea crede cineva că este o acuzațiune adusă lor, însă dacă ar cerceta serios, ar vedea cum el scoate la iveală minunea petrecută cu dâșii, și cum arată dragostea ce avea de dâșii exagerând oarecum ispitele lor. Cum aceasta? Ascultă cu băgare de seamă. Dacă tu singur li-ai spus mai dinainte „Că spre aceasta suntem puși” și „Nimeni să nu se tulbure”, cum de trimiți pe Timotheu, temându-te ca nu cumva să se petreacă ceva din care nu voiești? Dar aceasta el o face din dragostea cea mare ce o avea către dâșii. În adevăr, că cei ce iubesc, din cauza prea marelor iubiri, din cauza acelei iubiri înflăcărate, bănuiesc de multe ori chiar și cele mai mici lucruri, iară aceasta vine din multele încercări prin care și dâșii au trecut. «Am spus în adevăr, că spre aceasta suntem puși, însă aceasta am zis-o, pentru că chiar și pe mine m'a îngrozit exagerația rețelilor». De aceea nici el nu zice că «am băgat de seamă la voi, cutare sau cutare abateri» ci „nerăbdând mai mult” ceea-ce izvorăște mai mult din dragoste.

Dar ce înseamnă: „Nu cumva să vă fi ispitit pe voi cel ce ispitește”? Ai văzut acum, că a se clătina cineva când este în strămtorări, este diavolesc, căci vine din îndemnul diavolului? Când diavolul nu ne poate pe noi clătina în credință, atunci prin alt-cineva, sau și pe altă cale, caută a clătina pe cei mai slabi dintre noi, ceea-ce e dovada unei slăbiciuni covârșitoare din partea, care nu poate avea nici o scuză. Așa a făcut necuratul cu Iob, căci a năvălit pe femeia lui ca să zică: „Ci spune vr'un cuvânt către Domnul, și mori” (Iob 2, 9), de unde poți vedea cum l'a ispitit. Dar de ce n'a zis el oare «v'a clătinat», ci „să vă fi ispitit”? «Am bănuț numai alăta, zice, că poate v'a ispitit numai», pentru că isпита este prernergătoare clătinării sau zguduiri, și silința sau încercarea diavolului nu se poate numi clătinare. Numai cel ce s'a lăsat a primi atacul, numai acela s'a clătinat. Vai! Cât de mare este iubirea părintească a lui Pavel! Lui nu'i pasă de necazurile și de

cursele ce i se întindeau lui personal, și nu se pare că astfel de ispite chiar îl așteptau pe dânsul atunci, despre care și spune Luca (Fapt. 20, 3), că a rămas trei luni în Elada, când s'a făcut vicleșug asupra lui din partea Iudeilor, — dar lui nu'i pasă de primejdii, ci se gândea numai la primejdiiile discipulilor. Ai văzut acum, că el a întrecut pe orice părinte? Noi când ne găsim în strămtorări și primejdii, ni aducem aminte de toate, iar el atât de mult se teme pentru fiii săi duhovnicești, încât până și pe Timotheu, pe care îl avea ca de mângiere pe lângă dânsul, pe acest tovarăș și conlucrător, până și pe dânsul, zic, îl trimite la Thesaloniconi, cari se găseau atunci în primejdii.

„Și să fie în zadar osteneala noastră”, zice. Și de ce așa? Căci dacă ii s'ar fi abătut, nu tu erai cauza și nu din lenea sau nepăsarea ta s'ar fi abătut. «Cu toate acestea chiar așa fiind, eu aș crede osteneala mea ca zadarnică» răspunde, de unde se vede dragostea lui cea mare către dâșii.

„Ca nu cumva să vă fi ispitit cel ce ispitește”. Ispitește numai, fără însă să știe dacă va putea răpune pe cel ispitit. Deci dacă diavolul stă de față ca să ne ispitească, deși nu știe dacă va reuși, apoi noi când știm că suntem cu mult mai presus de dânsul, să nu fim treji la atacurile ce ni dă? Cum că diavolul ne atacă fără să știe dacă va învinge, a probat-o în cazul cu Iob, căci spunea către Dumnezeu acel demon viclean: „Au n'ai îngăduit tu toate cele dinăuntru și cele dinafară ale casei lui?... Ci te atinge de toate câte are el, și nu te va binecuvânta” (Iob. 1, 10. 11). Ispitește numai, și dacă găsește pe cineva slab, de sigur că reușește, iară dacă cel ispitit este puternic, atunci fuge necuratul.

„Și să fie în zadar, zice, osteneala noastră”. Să auzim noi cu toții cum se ostenea Pavel. El nu zice «lucrul nostru», ci „osteneala noastră” și nici nu spune «mă tem să nu vă pierdeți voi», ci „să nu fie în zadar osteneala noastră”. Încât chiar de s'ar fi întâmplat ceva, eu drept cuvânt s'ar fi putut întâmpla, dar fiindcă nu s'a întâmplat nimic, apoi și minunea este mare. «Noi ne așteptam la așa ceva, zice, dar lucrurile s'au întâmplat din contra, și de aceea nu numai

că n'am primit dela voi nici un adaos la scârbele noastre, ci am primit tocmă mângâere».

„Iară acum venind Timotheiu la noi dela voi, zice, și binevestind nouă credința și dragostea voastră“. Ai văzut bucuria cea mare a lui Pavel? El nu zice «vestindu-ni», ci „binevestindu-ni“ atât de mare bun consideră el dragostea și siguranța lor. Era nevoe ca aceasta (credința nestrămutată) să stea înțepenită, căci numai așa se putea întări și sprijini dragostea lor. Se bucură de dragostea lor, pentru că aceasta era somnul credinței.

„Și cum că aveți pomenire bună de noi totdeauna, dorind a ne vedea pe noi, precum și noi pe voi“. Aici li aduce mari laude. «Nu numai când suntem de față, nici numai când săvârșim minuni, ci chiar și acum când suntem departe și suntem batjocoriți, și suferim mii de neajunsuri, voi aveți pomenire bună de noi». Auziți, vă rog, cum sunt de admirați discipulii, când au amintire bună despre dascălii lor, și cum sunt fericiți. Să imităm deci, pe asemenea discipuli, căci pe noi înși-ne ne folosim, și nu pe dascăli. „Dorind a ne vedea pe noi, precum și noi pe voi“, zice, ceea-ce îi veselia mult pe dânsii. Ca să afle cel iubit, că cel ce-l iubește știe cum că și el este iubit de dânsul, aceasta este o mare mângâere și încurajare.

„Pentru aceasta ne-am mângâiat, fraților, de voi, întru tot necazul și nevoea noastră pentru credința voastră, că acum noi vii suntem, dacă stați voi întru Domnul“. Cine ar putea să fie egal cu Pavel, care socotea mântuirea altora ca a sa proprie, și care față de alții se găsea tot așa, după cum se găsește corpul față de mădularile sale? Cine ar putea să scoată asemenea voce astăzi? Și mai ales cine ar putea să ougete vreodată astfel? El nu cerea pentru sine vreo mulțămire din partea lor pentru ispitele ce le îndura din cauza lor, ci mulțămirea lui o simțea prin faptul că dânsii nu se clătinau în credință din cauza ispitelor lui, ca și cum pare-că ar fi zis: «că nu atâta noi suntem vătămați din cauza ispitelor, pe cât voi; voi ați fost ispitiți mai mult decât noi, — voi, cari nu ați pățit nimic, și nici decât noi cari pățimini. Și fiind-că aces-

tea ni le-a binevestit nouă Timotheiu, ei bine, noi nu mai simțim nici o scârbă din cele ce am suferit, ci „ne-am mângâiat întru tot necazul și nevoea noastră“. Nimic nu poate atinge pe dascălul bun, întrucât timp cele cu privire la discipuli merg după dorința și părerea sa. «Prin voi, zice, ne-am mângâiat, voi ne-ați întărit pe noi» deși lucrul era cu totul din contra, căci când cel ce pătimește nu cedează de loc, ci stă neclintit cu bărbăție, aceasta e de ajuns spre a întări pe discipuli. El însă face cu totul din contra, și lauda o atribue lor; «voi, zice ne-ați încurajat pe noi, voi ne-ați făcut să răsufăm în liniște, voi nu ne-ați lăsat ca să simțim ispitele». Și n'a zis «să răsufăm» nici «să ne alinăm întru câțva suferințele noastre», ci „acum noi vii suntem“ adevărat viem cu adevărat la auzul acestei vești plăcute, arătând prin aceasta, că ispita și moartea chiar, nu le consideră a fi altceva, decât împiedecarea și ispitele lor în credință, iară progresul lor îl credea a fi adevărata viață. Cum ar fi putut să arate în alt mod supărarea sa din cauza slăbăciunii discipulilor, sau chiar și bucuria pentru propășirea lor? El nu a zis «ne bucurăm» ci „viem“ vorbind de viața viitoare, încât fără aceasta noi nici nu considerăm viața întru nimic, nu credem că suntem vii.

Astfel trebuie a se găsi și dascălii, și discipulii, și atunci nu se va întâmpla nici o neorânduială.

Mai departe apoi, mărim încă mai mult acest fapt, privește ce spune el: „Că ce mulțămire vom putea da lui Dumnezeu pentru voi, pentru toată bucuria cu care ne bucurăm pentru voi înaintea Dumnezeului nostru, noaptea și ziua peste măsură rugându-ne ca să vedem fața voastră și să împlinim lipsele credinței voastre“? (Vers. 9. 10). «Voi, zice, v'ați făcut nouă motiv nu numai de viață, ci și de o mare mulțămire sulatească, și încă de atâta mulțămire, încât nici nu putem să mulțămim lui Dumnezeu cum se cade. Succesul vostru, noi îl considerăm ca dar al lui Dumnezeu. Prin succesul vostru ni-ați binefăcut într'atâta, că noi îl credem a fi dela Dumnezeu, și încă chiar lucrul lui Dumnezeu, căci o astfel de judecată nu poate ieși din spiritul sau năzuința omenească».

„Noaptea și zina peste măsură rugându-ne”, zice, ceea-ce dă dovada marelui iubiri. După cum un cultivator auzind despre țarina sa cea mult dorită că este plină și încărcată de roadele pământului, dorește de a vedea cu ochii și a simți plăcerea, tot așa dorește și Pavel de a vedea Macedonia. „Peste măsură rugându-ne”. Privește exagerația cuvântului. „Ca să vedem fața voastră”, zice, și să împlinim lipsele credinței voastre”. Aici se naște o mare chestiune: dacă tu viezi acum, căci dâșii au stat neclintii în credință, și Timotheu ți-a binevestit credința și dragostea lor, din care cauză erai atât de vesel încât nici nu puteai să mulțamești lui Dumnezeu cum se cade, cum de vorbești aici despre lipsele credinței lor? Oare cuvintele dinainte nu erau zise mai mult ca lingusire? Nicidecum, să nu fie una ca aceasta! La începutul epistolei el mărturisește de dâșii că au purtat multe lupte, și că au păținit aceleași ca și bisericiile din Iudeia (Cap. 2, 14). Deci ce am putea răspunde noi aici? Că acești Thesalonicieni nu primise toată învățătura, adecă nu învățase încă până atunci tot ceea-ce trebuia să cunoască, iar aceasta o arată cam pe la finea epistolei. Poate că se cerea ca să cunoască și cele despre învierea cea deobște, poate că erau mulți cari i tulburau, nu prin ispite, nici prin niscareva primejdii, ci ipocriții de aceia cari se dau de dascăli ai poporului. Aceasta o numește el „lipsele credinței”, și de aceea a zis aici lipsele credinței voastre. Când e vorba însă de teama ce el o avea pentru credința lor, apoi atunci o spune pe față, zicând: „Am trimis la voi pe Timotheu, ca să vă întărească pre voi”, pe când aici prin expresiunea „să împlinim lipsele credinței voastre” este vorba mai mult de învățatură, decât de asigurare, după cum zice și aiurea: „Ca să fiți întemeiați întru tot lucrul bun” (I. Corinth. 1, 10. II. Timoth. 3, 17). Iar întemeiat este acela, căruia i lipsea pâna atunci ceva, și numai atunci i s'a îndeplinit lipsa.

„Iar însuși Dumnezeu și Tatăl nostru și Domnul nostru Iisus Christos, să îndrepteze calea noastră către voi. Și pre voi Domnul să vă înmulțească, și să vă prisosească cu dragostea

unui spre altul și spre toți, precum și noi spre voi” (Vers. 11, 12). Aici este dovada celei mai mari dragoste, căci a se ruga nu numai în cugetul său, ci încă a pune și în epistolă rugăciunea sa, nu poate fi decât al unui suflet înfierbântat și nerăbdător. Tot aici este dovada cea mai sigură și de dorințele lui de dâșii, și totodată și îndreptarea ce și-o dă, dacă nu vine ea să i vadă, ca și cum pare că ar zice: «Insuși Dumnezeu să împrăstie ispitele ce ne împresoară, ca să venim la voi pe calea cea mai dreaptă (cea mai scurtă)».

„Și pre voi Domnul să vă înmulțească și să vă prisosească”. Ai văzut acum mania cea fără margini a dragostei lui, arătată prin cuvinte? „Înmulțească, zice, „și prisosească” în loc de «să vă sporiască», adecă cum s'ar zice, el dorește a fi iubit de dâșii cu prisosință. „Precum și noi spre voi”, adecă, dragostea noastră către voi este deja, iar pe a voastră o cerem ca să fie așa. Ai văzut până unde voește el a se întinde dragostea? „Spre toți”, zice, adecă nu numai între voi, ci și peste tot locul și către toți, căci numai aceasta se poate numi dragoste după Dumnezeu, de a avea pe toți în sufletul și inima voastră. Dacă tu iubești pe X, iar pe Y nu l iubești (deși poate nici nu l urăști), apoi aceasta este dragoste după om, și nu după Dumnezeu. «Insă dragostea noastră nu trebuie să fie de acest fel» ci „Precum și noi spre voi, ca să întărească inimile voastre fără prihană întru sfințenie înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru, întru venirea Domnului nostru Iisus Christos cu toți sfinții săi (Vers. 13). Aici arată că dragostea lor li aduce folos, iar nu celor iubiți. «Voese, zice, ca această dragoste să prisosească, ca nimeni să nu se facă vrednic de huli». Și nu zice «ca să vă întărească pre voi» ci să „întărească inimile voastre”, pentru că din inimă ies gândurile rele (Math. 15, 19). De altfel este posibil ca cineva să nu facă nimic, și totuși să fie rău, ca de ex. să fie zavistnic, să fie necredincios, vicelan, să se bucure de răul altuia, să nu fie prietenos cu alții, să aibă credința stricată, etc. Toate acestea izvorăsc din inimă. Aceasta va să zică „sfințenie” când noi curățim toate aceste rele ieșite din

inimă. Principalmente sfințenie se numește înțelepciunea sau cumpătarea noastră, după cum și necurățenie se numește curvia și preacurvia; iar în general vorbind, toată abaterea și tot păcatul se numește necurățenie, precum și toată fapta bună se numește curățenie. „Fericiți cei curați cu inima“, zice Mântuitorul, iar a fi curat cu inima, este egal cu a fi curat în totul. Și altele obișnuiește Sf. scriptură a ni le arăta ca murdărind sufletul nostru. Cum că violența de ex. murdărește sufletul, ascultă pe Prorocul (Ierem. 4, 14) care zice: „Spală inima ta de violență, Ierusalime“, și iarăși: „Spălați-vă, faceți-vă curați, și lăsați vicleșugul din inimile voastre“ (Isaia, 1, 16). Vedeți că aici Profetul nu zice «lăsați curvăsăriile», așa că nu numai curvia, ci și altele pot murdări sufletul. „Să înfărească inimile voastre, zice, fără prihană întru sfințenie înaintea lui Dumnezeu și Tatăl nostru, întru venirea Domnului nostru Iisus Christos cu toți sfinții săi“. Așa dar Christos va fi atunci judecătorul nostru, și noi vom stă la judecată nu numai înaintea lui, ci și înaintea Tatălui. Sau că aceasta o spune el aici, sau că zice «faceți-vă fără de prihană înaintea lui Dumnezeu, căci aceasta e virtute sinceră și adevărată, de a fi fără de prihană înaintea lui Dumnezeu, iar nu înaintea oamenilor».

¹⁾ Deci, iubiților, dragostea ne face fără de prihană în toată puterea cuvântului. Odată vorbind cu cineva despre aceasta, și spunându-i că dragostea ne face fără de prihană, și nu lasă a se furișă nimic contrar, și toate celelalte examinându-le cu arădănuțime, acel cunoscut al meu luându-se pe sine de exemplu, a răspuns: «și ce poți răspunde despre curvie? Nu se poate deci de a iubi și a curvi? căci și a curvi vine din a iubi. Lacomia, preacurvia, invidia, zavistia și altele de acest fel, ar putea fi scoase prin iubirea cea către aproapele nostru, dară curvia cum? Eu i-am răspuns, că dragostea și pe aceasta o poate înlătura. Dacă cineva ar iubi pe o femeie curvă, și s'ar încerca să o scoată din brațele altor bărbați, atunci acela nu păcătuiește,

¹⁾ Pariea morală. Cum că dragostea cea către aproapele este un mare bun. Despre dragostea lui Abel și a lui Pavel, și a lui Iosif. Și despre nerăutate. (Veron).

și nu se face părtaș la păcatul celorlalți. Așa dară a curvi cu o femeie curvă, înseamnă în realitate a o uri, pe când a o abate dela acea faptă spurcată, înseamnă a o iubi cu adevărat.

Nu este, iubiților, nici un păcat, pe care întocmai ca și focul să nu-l consume puterea cea mare a dragostei. Mai ușor poate rezistă focului o uscătură nebagată în seamă, decât natura păcatului la puterea dragostei. O astfel de dragoste, deci, să plantăm în sufletul nostru, ca să stăm împreună cu toți sfinții, căci și aceia au bine plăcut lui Dumnezeu prin dragostea cea către aproapele.

De ce oare Abel a fost omorât, și nu a omorât? Pentru că a iubit mult pe fratele său, și nici măcar n'a suferit ca să-i intre în euget o astfel de idee. De ce Cain oare a primit în sufletul său ideea omorîrii? — (nu-l voi mai putea numi fratele lui Abel, după fapta lui nelegiuită) — de ce? Pentru că în el nu erau așezate bine temelile dragostei. De ce au fost lăudați fiii lui Noc? Nu oare pentru că iubeau mult pe tatăl lor, nu pentru că n'au suferit a vedea golăciunea lui? Celălalt fiu (Ham) de ce a fost blestemat? Nu oare pentru că el nu iubi? Abraam de ce a fost lăudat și cinstit de toți? Nu oare pentru dragostea lui cea mare, pentru cele ce a făcut cu nepotul său Loth, și pentru rugămintea cea făcută pentru Sodomiteni?

În adevăr, iubiților, că sfinții lui Dumnezeu au fost foarte iubitori de aproapele și foarte compătimitori. Ia aminte la Pavel, și urmează-l. Acest fericit care disprețuia chiar focul, acest bărbat mai tare ca diamantul, acest om zdravăn în toată puterea cuvântului, neîncovoiat și totdeauna țepăn, acest sfânt pironit în frica de Dumnezeu, ce spune el? „Cine ne va despărți de dragostea lui Dumnezeu? Necazul, sau strâmtorarea, sau goana, sau foametea sau golăteala, sau nevoea, sau robia“ (Rom. 8, 35)? El, zic, care a disprețuit totul, pământul și marea, el care a disprețuit până și porțile cele tari ale morții, pe care nimic nu o putea birui în totul, ei bine, iată-l că atunci când a văzut lacrimi curgând din ochii unor discipuli iubiți de dânsul, într'atât a fost zguduit acest bărbat tare ca diamantul, încât nu a mai putut ascunde durerea, ci li-a zis imediat: „Ce faceți de plângeți, și mi întristați inima“

(Fapt. 21, 13)? Dar ce zici Pavele? Oare au putut zdrobi lacrămile sufletul tău cel mai tare ca diamantul? «Da, răspunde el; tuturor mă pot împotrivi, și pe toate le disprețuiesc, afară de dragoste; aceasta m'a cuprins cu totul și mă stăpânește. Aceasta este plăcută lui Dumnezeu». Abizul mării nu a putut să-l sfărâme, pe când niște picături miçi de lacrimi au fost în stare să-l zdrobească! „Ce faceți de plângeți, și 'mi întristați inima?” Mare este puterea dragostei! Dar apoi nu'l vezi iarăși pe dânsul plângând? De ce plângi? spune-mi: „Trei ani, zice, noaptea și ziua n'au încetat cu lacrimi învățând pre unul fiecare dintre voi” (Fapt. 20, 31), de unde se vede că din marea lui dragoste se temea, ca nu cumva să se furișeze printre dânsii vre-o boală molipsitoare. Mai ascultă'l iarăși: „Că din multă scârbă și necaz al inimei am scris vouă cu multe lacrimi” (II. Corinț. 2, 4). Ce face Iosif, acel bărbat voinic, care s'a împotrivit unei femei tirane, care privia cu bărbăție acea flacăra mare a amorului, care s'a luptat atât de mult cu furiile acelei femei? Căci ce nu-l putea fermeca la acea femeie? Avea cu ea privirea încântătoare, mândria rangului, luxul hainelor, parfumul îmbătător al aromadelor — căci și acestea obișnuiesc a muia spiritul și a-l moleși, — avea apoi și vorbele mai moi și blajine ca orice; știa bine acea femeie amoroasă în cel mai înalt grad, că dacă va ruga pe tânăr cu voce plângătoare, și nu se va da în lături de a-i spune chiar vorbele cele mai josnice, ea va putea învinge. Atât de mult s'a născut această femeie îmbrăcată în haine aurite, și fiind în demnitate împărătească, încât poate că s'a și aruncat la picioarele tânărului din robie, poate că 'l ruga plângând la picioarele lui, și aceasta nu numai odată, nici numai de două ori sau de trei ori, ci mai de multe ori. Se putea atunci vedea la ea și acci ochi strălucitori și scipitori, iară înfrumusețarea ei generală eră făcută nu cum s'ar întâmpla, ci cu multă băgare de seamă, cu multă îngrijire, fiindcă și pusese în minte și voia cu orice preț să prindă în mrejele ei pe mielul lui Christos. Mai adăogă pe lângă toate acestea și vrăjitoriile sau fermecătorile cele multe, ce le întrebuințase poate. Cu toate acestea, acest tânăr neîncovoiat, acest bărbat voinic, acest ferit mai tare decât peatra, care nu s'a încovoiat la ru-

gămînțile cele fermecătoare ale unei femei, privește cum atunci când s'a văzut în fața fraților săi, cari-l vînduse, cari-l aruncase într'o groapă, cari voiau chiar a-l noide, și cari în fine erau cauza întemnițării lui și a cînstei la care ajunsese, când s'a văzut, zic, în fața fraților săi cari ticluise altădată minciuna ce trebuiau a o spune tatălui lor, minciună pe care tatăl lor Iacob o a crezut: „Voi știți că doi fiu mi-a născut mie femeia mea Rahila, și unul a ieșit dela mine, iară voi mi-ați zis că l-au mâncat hiarele” (Fac. 44, 27, 28), ei bine, nu s'a mai putut stăpîni, ci s'a muiat cu totul. „Și s'a tulburat Iosif, zice, și să rupea inima lui, . . . și căntă să plângă, și intrînd în cămara sa a plîns acolo” (Ibid. 43, 29, 30). Dar de ce plîngi astfel Iosife? Căci nu sunt vrednice de lacrimi cele de dinaintea ta, ci de mînie și urgie, de o mare pedepsă și răsplată. Ai în mîinile tale pe dusmani, pe ucigători de frate, ești în tot dreptul și poți să te umpli de mînie, deși aceasta nu s'ar putea numi nedreptate, căci nu stăpînești cu mîini nedrepte, ci o vorba de a te apăra contra celor ce te-au nedreptățit. Ne te uită la demnitatea ce o ocupi, căci nu ai căpătat-o după părerea și aprobarea lor, ci cu vocea lui Dumnezeu, care a revărsat asupra'ti charul său. De ce plîngi? «Să nu-mi fie mie una ca aceasta, ar răspunde el. Eu care am prosperat în toate cu charul lui Dumnezeu, să nu'mi fie aceasta, ca prin asemenea răzbunare să le nimicesc toate acele binefaceri Dumnezeiești. Acum este cu adevărat timp de lacrimi, căci nu sunt doară mai pre jos de fiarele cele salvatece, care orice roie ar pătimi, se împacă cu firea lucrurilor la urmă. Plîng, zice, pentru că împrejurările desfășurate cu mine m'au zguduit cu totul».

Pe acest ferit să'l imităm și noi, iubiților, să jălim și să plîngem pe cei ce ne nedreptățesc. Să nu ne infuriem asupra lor, căci cu adevărat că sunt vrednici de lacrimi, iară noi căutînd a ne răzbuna, ne facem singuri răspunzători de pedeapsa și osînda ce se cuvenia lor. Știu că voi plângeți acum și vă bucurați, și pe Pavel admirînd, și pe Iosif fericind; dar dacă cineva are dușman, să și-l aibă acum în minte, și să'l întipărească în cugetul său, pentru ca astfel pe cât timp inima lui fierbe la amintirea sfinților lui Dumnezeu,

să poată împrăștiă noeanul mâniei, și să moacă ceea-ce este învârtosât și țepăn în ea. Știu apoi, că după ieșirea de aici, și după ce voi conțeni de a vorbi, chiar de ar mai rămânea ceva din căldura aprinsă în inima voastră, de sigur că nu va fi așa, ca acum când ascultați.

Deci dacă se răcește dragostea cuiva, atunci se împrăștiă bruma și ghița pe inima sa, pentru că în adevăr, răzburarea și răutatea sunt ca bruma și gerul, care prăpădesc plantele. Noi însă, să chemăm pre soarele dreptății, să-l rugăm de a trimite în inimile noastre razele sale, și atunci nu va mai fi brumă pe ele, ei apă de băut. Când focul soarelui dreptății se va atinge de sufletul nostru, nu va lăsa în el nimic țepăn, nimic arzător și nimic neroditor, ci totul se va arăta plăcut, dulce și încărcat de plăcere. Dacă noi ne iubim unii pe alții, va veni și acea rază. Îngăduiți-mi, vă rog, de a spune acestea cu toată buna-voință; faceți a auzi eu, că din toate vorbele acestea am folosit ceva; doresc să aud că cineva întâlnind în cale pe dușmanul său i-a apucat amândouă mâinile în mâinile sale, l'a prins în brațe, l'a sărutat și l'a lăcrămat. Atunci acela chiar de ar fi fiară sălbatecă, chiar de ar fi peatră, sau orice, se va îmblânzi în urma unei asemenea dragoste și prietenii arătate. Și de ce îți este oare dușman? Te-a batjocorit poate? Însă cu nimic nu te-a nedreptățit. Poate că din cauza banilor treci cu vederea pe fratele tău, care te dușmănește? Nu, vă rog; orice ar fi, noi să împrăștiem din inima noastră. Timpul de fuță este al nostru, și deci să-l întrebuițăm după cum trebuie. Să tăiem funiile păcatelor, și mai înainte de a ne duce la judecată, să ne judecăm noi aici unul pe altul. „Soarele, zice, să nu apună întru mânia voastră” (Efes. 4, 26). Nimeni să nu amâne, căci amânarea naște întârzierea. Dacă astăzi trece ziua în mânie, vei fi rușinat mai mult; dacă trece și ziua de mâine, vei fi rușinat încă mai mult, și așa mai departe. Deci să nu ne facem de ris pre noi înși-ne, ci să iertăm, ca să ni se ierte și nouă. Și când noi vom ierta, totul vom câștiga, și ne vom învrednici de toate bunătățile, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.

OMILIA V

„De aceea, fraților, vă poftim și vă rugăm pre voi întru Domnul Iisus, precum ați luat de la noi, în ce chip se cuvine vouă a umbla și a plăcea lui Dumnezeu, ca să prisosiți mai mult, că știți ce poronci am dat vouă prin Domnul Iisus. Căci aceasta este vocea lui Dumnezeu, sfințirea voastră, a vă feri voi de toată curvia” (Cap. 4, 1—3).

Când apostolul ajunge cu vorba la cele mai urgente și la cele ce sunt în cugetul său, intră deodată în subiectul propus, și pe care vrea să-l auzi încontinuu dâșii, prin expresiunea: „De aceea”, adică «pururea și încontinuu». „Vă poftim și vă rugăm întru Domnul”. Vai! Cum el nu se crede vrednic de cuvânt pe sine singur — deși cine ar putea fi vrednic de credință ca dâșul? — ci ia pe lângă sine pe Christos, — «Prin Dumnezeu, zice, vă rugăm pre voi», ceea-ce zice și către Corintheni: „Vă rugăm pre voi în locul lui Christos, ca și cum Dumnezeu v'ar ruga prin noi” (II. Corint. 5, 20). „Ca precum ați luat dela noi”, zice, însă expresiunea „ați luat” nu se rapoartă numai la cuvinte, ci și la fapte, „În ce chip se cuvine vouă a umbla”. Aici arată întreaga lor purtare în viața aceasta. „Și a plăcea lui Dumnezeu, zice, ca să prisosiți mai mult”, adică «să nu stați numai până la împlinirea poruncilor ce vi s'au dat, ci încă să le covârșiți, să faceți din prisos vocea lui Dumnezeu», căci aceasta înseamnă expresiunea „să prisosiți”. Când e vorba de cele cu privire la progresele credinței lor, pune înainte minunile săvârșite, aici însă el orânduiește numai viața lor. Aceasta vra să zică progres adevărat, când cineva covârșăște cu fapta bună toate poruncile date lui, ceea-ce nu vine dela învățătura primită, ci din voință și bună intențiune. După cum se întâmplă cu pământul, că nu produce numai cele aruncate în el, tot așa și sufletul nos-

tru nu trebuie a se mărgini numai la cele primite prin învățătură, ci a le covârși chiar. Virtutea se împarte în două: a se abate cineva dela rele, și a face binele. Nu e de ajuns ca cineva să se abată dela rele, și să-și întoarcă privirile spre bine, căci deși aceasta este calea care duce acolo, totuși se cere din parte-ne o mare bună-voință. Cele de care îi trebuiau să fugă le trece în ordinea poruncilor, și cu drept cuvânt, — explicându-li, că săvârșind pe unele din ele vor fi pedepsiți, iară dacă nu le săvârșesc, nu li se poate atribui nici o laudă, — pe când cele atingătoare de virtute, ca de ex. a-și goli cineva punga dând săracilor, a trăi în feciorie, și altele de acest fel, Mântuitorul nu le trece în rândul poruncilor, însă ce zice? „Cel ce poate încăpea să încapă“ (Math. 19, 12). De aceea și apostolul cu multă frică li amintește prin epistolă de aceasta: „Că știți ce porunci am dat vouă prin Domnul nostru Iisus Christos, căci aceasta este voea lui Dumnezeu, sfințirea voastră“. Privește, cum el nicăiri nu face atâta vorbă pentru altoeva cu așa putere, ca pentru sfințenie, după cum și aiurea zice scriind: „Pacea să o urmați cu toți, și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pre Domnul“ (Ebr. 12, 14). Și de ce te minunezi că el scrie discipulilor peste tot locul de aceasta, când și lui Timotheu îi scrie, zicându-i: „Păzește-te pre tine curat“ (I. Timoth. 5, 22), adevărat păzește sfințenia? De asemenea și Corinthenilor li zicea: „Întru răbdare multă, întru postire, întru curățenie“ (II. Corinth. 6, 4—6), și în epistola către Romani găsește cineva în multe locuri, și în toate celelalte epistole. Cu adevărat, că răul acesta spurează și molipsește totul. După cum un porc plin de glod (noroiu) ori unde ar intra umple de putoare totul, și-ți lovește simțurile de putoarea băligaiului de pe el, tot așa este și cu curvia; ori unde ar intra murdărește totul, căci răul acesta cu greu se poate spăla și curăța. Dar când unii bărbați au și femeile lor legitime, și totuși săvârșesc și asemenea fapte uricioase, apoi ce vor putea răspunde?

„Că aceasta este voea lui Dumnezeu, zice; sfințirea voastră, a vă feri voi de toată curvia“. Multe feluri de neorânduile sunt; multe și variate sunt

plăcerile desfrânării, despre care nici nu e slobod de a vorbi, pentru care apostolul vorbind în general „ferindu-vă de toată curvia“, le lasă la conștiința celor ce le săvârșesc.

„A ști fiecare din voi să-și stăpânească vasul său întru sfințenie și cinste, nu întru patimă de poftă, ca și păgânii cari nu cunosc pre Dumnezeu“ (Vers. 4, 5). Când el zice «a ști fiecare din voi să-și stăpânească vasul său» arată că lucrul acesta se capătă prin învățătură, și încă multă, ca astfel să nu cadă în desfrânare. Așa dar noi putem câștiga sfințenia, când vom păstra vasul nostru curat; dar dacă el este necurat, atunci în locul sfințeniei va stăpâni păcatul. Atunci noi nu facem aceea ce voim, ci aceea ce păcatul poruncește.

„Nu întru patimă de poftă“, zice. Aici arată și modul în care trebuie a fi moderați, adevărat trebuie a tăia patimile poftelor, căci și dezmiardarea, și bogăția, și trândăvia, și lenca, și toate de acest fel, ne duc spre poftă absurdă.

„Ca și păgânii, zice, cari nu cunosc pre Dumnezeu“, căci numai aceia, ca unii ce nu așteaptă nici-o răsplată, sunt astfel. „A nu trece și a se lăcomi în lucru asupra fratelui său“ (Vers. 6). Bine a zis „a nu trece“, căci fiecăruia a dat Dumnezeu femeia, și a pus hotare în natură, adică promiscuitatea să o aibă cineva numai cu femeia sa. Deci a umbla după altă femeie, pe lângă a sa, este o abatere dela lege, lăcomie și hoție, ba încă e ceva mai mult decât hoția, căci nu suferim atât de mult când ni se fură banii, pe cât suferim când ni se subminează căsătoria. Il numești frate, și te lăcomești asupra lui până și în cele ce nu trebuie? În pasagiul acesta el vorbește de preacurvie, căci despre curvie a vorbit mai sus prin expresiunea „ferindu-vă de toată curvia“. «Fiindcă trebuie a spune ca să nu treceți și să vă lăcomiți asupra fratelui vostru, să nu credeți, zice, că eu spun aici numai de femeile fraților voștri, ci și de ale altora; ba încă nu trebuie a avea nici chiar de acele lipsite de bărbat, sau femei publice, ci să vă depărtați de toată curvia». „De vreme ce răsplătitor este Domnul

pentru toate acestea". Mai întâi el i-a rugat, apoi li-a pus în față pe păgâni: „ca și păgânii” zice, iară după aceasta arătând prin raționamente absurditatea de a selăcomi cine va asupra femeii fratelui său, la urmă adaoge principalul: „Că răsplătitor este Domnul, zice, pentru toate acestea, precum și mai înainte am zis vouă și am mărturisit”. Așa dar noi nu le vom face acestea fără să fim pedepsiți; așa dar nu ne vom bucura de atâta plăcere făcându-le, pe călă osândă vom suferi.

„Că nu ne-a chemat pre noi Dumnezeu spre necurățenie, ci spre sfințenie” (Vers. 7). Fîndcă mai sus a spus „asupra fratelui său”, și a adaos mai la vale că Dumnezeu va răsplăti, arătând că chiar de ar fi necredincios cel ce a păținit, totuși cel ce a făcut nedreptatea va fi pedepsit, apoi zice: «Nu vei fi pedepsit pentru că l-ai nedreptățit pe acela, ci fiindcă ai batjocorit pe Dumnezeu. El este care te-a chemat, iară tu l-ai batjocorit». De aceea și adaoge mai departe: „Drept aceea cel ce defăimează acestea, nu pre om defăimează, ci pre Dumnezeu, care a dat Duhul său cel sfînt întru noi” (Vers. 8). Așa dar, fie că ai avut relațiuni trupesti cu împărăteasa, fie cu sluga ta din casă, păcatul est același. De ce? Pentru că prin asemecea faptă nu ai nedreptățit atîta pe acea femeie, pe cît te-ai nedreptățit pe sine-ți. Tu ești care te-ai murdărit singur, tu în același timp ai defăimat și pe Dumnezeu. Pentru că avînd relațiuni cu femei străine, fie ele măritate, fie nemăritate, pentru tine este preacurvie, căci ai trecut pe lângă femeia ta. De aceea Dumnezeu răsplătește, fiindcă l-ai defăimat, căci nu atîta disprețuești pe acea femeie, pe cît disprețuești pe Dumnezeu, care vede totul. Căci spune-mi: dacă cineva s'ar învrednici a câștiga dela împăratul porfiră împărătească, și alte nenumărate onoruri, și i s'ar porunci a trăi cinstit, iară el ieșind din palatul împărătesc s'ar duce să corupă o femeie oarecare, — pe cine a defăimat el atunci? Pe femeie, sau pe Împărat? A defăimat de sigur și pe acea femeie, însă nu atîta ca pe Împărat.

¹⁾ De aceea vă rog a vă păzi de asemenea păcat. După cum și noi pedepsim pe femeile noastre, când viețuind împreună cu noi ele se dau în brațele altora, tot așa vom fi pedepsiți și noi bărbați, dacă poate nu după legile Romane, dar de Dumnezeu, pentru că și aceasta este preacurvie. Preacurvie se numește nu numai aceea că ai avut relațiuni cu o femeie măritată după alt bărbat, ci și aceea, când tu bărbat care ți ai pe femeia ta și ești legat de ea, păcătuiești cu o alta. Fii cu băgare de seamă la cele ce voiți spune, că dacă poate este cam obositor ceea ce eu grăiesc, este totuși trebuitor, spre a îndreptă abaterile. Nu numai atunci se numește preacurvie, când cineva năzuiește la o femeie măritată cu bărbat, ci și atunci când acea femeie este nemăritată, dacă acela este căsătorit și legat de femeia sa legiuită. Ce este dacă ea este nemăritată? Ești tu legat prin căsătorie, ai călcat legea, ai nedreptățit trupul tău. De ce tu pedepsești pe femeie, dacă curvești cu altul care nu are femeie? Pentru că este preacurvie, căci deși acela nu are femeie, totuși ea este legată cu tine prin căsătorie. Așa dară și tu ești legat cu ea prin căsătorie, și prin urmare și fapta ta preacurvie este. „Tot cela ce și va lăsa femeia sa afară de cuvînt de curvie, o face pre ca să preacurvească, și acela ce va lua pe cea lăsată preacurvește” (Mat. 5, 32). Dacă cel ce a fost însurat și și-a lăsat femeia, iară după aceasta mai are relațiuni cu ea, și este vinovat de preacurvie, apoi cu atît mai mult cînd are relațiuni cu alta femeie străină.

Toate acestea le-am spus cătră voi, bărbaților, cari sunteți în același timp și părinți de familie, și credem că sunt de ajuns. Pentru unii ca aceștia zice Christos: „Viermele lor nu moare, și focul nu se stinge” (Marc. 9, 44).

Acum este necesar a vă spune despre tineri, nu atîta pentru dînșii, cît pentru voi mai ales, căci nu atîta sunt potrivite lor, pe cît se potrivește vouă. Cum este aceasta, eu vă voi spune îndată. Cel ce n'a aflat ce este curvia, nu știe nici ce este preacurvia; iară cel ce s'a tăvălit în acelea, iute va ajunge și la acestea,

¹⁾ *Partea morală.* Contra curvarilor și curvelor. Părinții trebuie a avea viață împodobită, și pe fiii lor să-i căsătorească curînd. Trebuie a fugi de teatruri, ca cauze de multe rele. (*Veron*).

chiar dacă s'ar murdări cu femeii slobode și nu măritate. Deci, ce povață dau eu în cazul de față, spre a se tăia răul din rădăcină? Câți aveți băieți tineri și voiți a-i introduce în societate, grăbiți-vă a-i băga cu un ceas mai înainte în jugul căsniciei. Și fiindcă pe tânăr îl turbură dorința și pofta de femei, apoi tot timpul mai înainte de căsătorie să-l povățuești, să-l înfricoșezi, să-l sperii, să-l îndemni, și în fine să întrebuințezi toate mijloacele spre a-l convinge să se însoare. Când a sosit timpul căsătoriei, nimeni să nu o amâne. Iată că acum eu grădesc cuvinte de peșitoare: logodiți-vă fiii voștri. Nu mă rușinez de a spune de acestea, fiindcă nici Pavel nu s'a rușinat spunând Corinthenilor: „Să nu opriți datoria unul altuia“ (I. Corinth. 7, 5). Deși s'ar părea că vorbele acestea sunt mai rușinoase, totuși el nu s'a rușinat a le grăi, căci nu dă atențiune vorbelor, ci faptelor. Când copilul tău este mare, mai înainte de a se duce la oaste, mai înainte de orice, tu îngrijește-te de înșurătoarea lui. Când el va vedea că în curând i se va da mireasa și că timpul ce-l desparte este scurt, de sigur că i se va stămpăra vâpaia, dar dacă va înțelege că tu te lenevești oarecum, și întârzi, sau că aștepti averi mari dela mireasă, negreșit că el neputând aștepta un timp lung se va aluneca la curvie. Vai! Ca și aici, ca pretutindeni, rădăcina tuturor relelor este iubirea de argiut. Fiindcă nimeni nu se îngrijește ca fiul său să fie înțelept și blând, ci toți așteaptă zestre mare, de aceea nimeni nu se gândește la aceasta.

De aceea, vă rog de a pune mai întâiu în orânduială sufletele copiilor voștri. Dacă mireasa este curată, și dacă fiul tău nu a mai cunoscut până atunci alt trup, atunci și pofta va fi mare, și teama de Dumnezeu va fi mai mare, atunci nunta este cinstită cu adevărat, căci primește trupuri curate, atunci și copiii ce se vor naște vor fi plini de bine-cuvântarea lui Dumnezeu, atunci și mirele și mireasa vor urma unul pe altul și unul altuia se vor supune.

Dar dacă el de tânăr începe a se da la desfrânări, dacă de tânăr începe a cunoaște curvele și moravurile curvăsriei, apoi atunci el va lăuda pe femeia sa o zi sau cel mult două, eară după aceasta iute va aluneca pe povârnișul desfrâului, căutând acel râs absurd și spasmodic, acele cuvinte pline de trivialități, acele schime deșantate, și în fine toată necuviința de care ne ruși-

năm a și vorbi. Toate acestea o femeie liberă nu le procură, și nici nu le suferă, pentru că ea nu voiește a se murdări pe sine. Ea s'a dat în garanția bărbatului pentru trainul comun și pentru facerea copiilor, iară nici decum pentru a se murdări și pentru ca să se facă de râs; ca să îngrijească de casă, ca să-l învețe chiar și pe el tot ceea-ce este demn, iar nu ca să-i procure atitudini de curvie. Poate că ți se par placute cuvintele femeii curve? Știu și eu, căci doară și scriptura zice aceasta: „Miere pică din buzele femeii coi curve“, însă numai până la o vreme, căci „mai pe urmă mai amar decât fierrea vei afla“ (Prov. 5, 3, 4). De aceea și eu fac totul ce-mi stă prin putință, ca nu cumva să încercați din acea miere, care iute se prefăce în fiere, dupe cum zice și scriptura. Ce spui? Îngăduiți-mi vă rog, ca să vă grăiesc și ceva necurat, așa zicând, deși mi se dogorește fața de rușine a spune. Nu eu bună voea mea o fac aceasta, ci sunt silit a vă vorbi așa, din cauza celor ce nu se rușinează de faptele lor. Chiar și în sf. scripturi vedem de acestea. Așa de pildă Ieremie, muștrăud Ierusalimul, vorbește multe de acestea, și nu se rușinează, căci nu vorbește de bună voea sa, ci silit de sollicitudinea cea mare ce o avea pentru Iudei. De și cuvintele s'ar părea nedemne, totuși scopul fiind demn, sunt foarte potrivite cu cel ce voiește a scoate necurătenia din suflet: pentru că dacă nu va auzi niște astfel de cuvinte, nu se va rușina niciodată un suflet nerușinat. Chiar și doctorul când voiește a scoate puroiul din vre-o rană, mai întâiu pune degetele pe rană, pentru că altminterea dacă mai întâiu nu murdărește mâinile lui cele tămăduitoare, nu va putea tămădui pe bolnav. Tot așa și eu, dacă mai întâiu nu îmi voi murdări gura cea tămăduitoare, vorbind de patimile omenești, nu voi putea tămădui pe nimeni. De altfel la dreptul vorbind, nici gura nu se murdărește, precum nici mâinile doctorului. Și de ce oare? Pentru că necurătenia ce iese din ea, nu este naturală, dupe cum și acolo necurătenia nu este proprie a mâinilor doctorului ci a unor corpuri străine. Deci dacă doctorul nu se dă în lături de a pune mâinile lui cele curate pe un corp străin, și a pune degetele pe puroi, apoi noi oare ne vom da în lături de a ne aține de propriul nostru corp? Căci corpul nostru voi sunteți,

iubiților, slab și necurat de multe ori, însă este al nostru.

Așa dară, despre ce voiesc a vă vorbi acum, și pentru care am făcut o așa digresiune? Ei bine, ascultă. Tu nu ai putea să îmbraci o haină murdară a slugii tale, ci ai prefera mai bine să stai gol, decât s'o îmbraci, de teamă ca să nu te molipsești de vre-o boală, sau să te murdărești, — și cu un trup necurat și murdar, pe care l-a întrebuințat nu numai sluga ta, ci și alții mulți, te îmbraci și nu te murdărești? V'ati rușinat poate auzind acestea? Însă să vă rușinați în fața, iară nu în vorbe. Trec cu vederea multe altele, ca de pildă disanțarea și stricarea moravurilor, și celelalte câte contribuie în a face pe cineva rob al unei vieți stricate, și te întreb: intri la aceiași femei și tu și sluga ta? Și dacă ar fi numai sluga ta cel puțin, dară mai intră acolo și calăul. Ei bine, intri la acea femeie, care a fost și în mâinile calăului, pe care de altfel nici nu ai putea să le împedici, — te îmbraci cu acel trup, îl săruți cu foc, și nu te înfricoșezi, nu te sfoști? Nu te rușinezi, nu te tulburi? Am fost spus mîi înainte către părinții voștri ca să vă căsătorească cîrînd, cu toate acestea nici voi nu sunteți nerăspunzători de pedeapsă. Poate dacă nu ar fi fost mai de demult, sau nu ar fi chiar și astăzi mulți tineri, cari trăiesc cu înțelepciune și neprimăniți, poate că atunci, zic, ați avea cîvînt de îndreptare; însă când sînt, ce veți zice? Că n'ați putut stăpîni vîpăea poftelor? Dară vă acuză acei ce au putut, și cari aveau aceeași natură ca și voi. Ascultați pe Pavel care zice: „Căutați pacea și sfînțenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul“. Amenințarea aceasta oare nu este de ajuns ca să vă înfricoșeze? Vezi pe alții întru tot înțelepți și petrecându-și viața întrecagă cu demnitate, și tu nu te stăpînești nici chiar în timpul juneței? Vezi pe alții luptându-se necontentit contra poftelor, și tu nu poți răbda nici măcar odată? Dacă vrei, eu vă voi spune cauza. Nu tînețea este cauza, căci dacă ar fi așa, apoi toți tinerii ar trebui să fie desfrînați, — ci noi înșine suntem cauza, noi înșine ne împingem în foc. Când te duci la teatru și stai acolo privind și sorbind cu ochii pe acele femei cu peptul gol, simți pentru moment plăcere, dară mai pe urmă tu singur ești cel ce ai zădărit frigurile ce te-au cuprins. Când vezi apărînd pe scenă femei,

care au numai asemănare cu trupul, când auzi acolo și cîntări, care nimic alta nu conțin în ele, decât amoriuri nebune, — «cutare femeie, zice, a sărutat pe cutare bărbat, însă nu a reușit și de aceea s'a spînzurat», — când, zic, vezi pe asemenea femei că și desfășură amoriurile cele nebune către mumele lor, — când toate acestea tu le simți și prin auzul tău, și prin formele în care ți se reprezintă piesa teatrală, și prin femei și chiar și prin bărbați bătrîni, — căci mulți purtându-și mască se momîțarese și îniteară pe femei — când vezi toate acestea, zic, cum vei putea să fii prudent, când acele povestiri, acele priveliști, acele cîntece și acele mișcări au euecit spiritul tău, și i-au introdus atîtea și atîtea visuri care se succedază unul pe altul? Multe din acestea spiritul și le reprezintă în imaginațiunea sa, le vîiește și le dorește, crezându-le ca fericire a sa. Deci când acolo vezi lucruri urăcioase, și auzi cuvinte și mai urăcioase, când primești rane din toate părțile, iară doctorii nu pui pe acele rane, apoi atunci cum să nu sporească puroiul? Cum să nu se întindă boala, și încă cu mult mai vîrtos ca boala sau cangrena din trupurile noastre? Dar dacă noi am voi, am putea să o îndreptăm cu mult mai ușor decât boalele trupului, căci e vorba numai de voința noastră. În boalele trupesti este nevoie și de doctorii și de doctori, și de timp, pe cînd în cazul de față este de ajuns voința; ea singură face pe cineva bun, și tot ea îl face și rău. Când grămădim în sufletul nostru de acele ce sînt vătămătoare, și nu facem nici o vorbă măcar de cele ce ni sînt folosite, atunci ce sănătate va putea fi? De aceea Pavel zice: „Ca și păgânii cari nu cunosc pe Dumnezeu“.

De aceea, iubiților, să ne rușinăm și să ne înfricoșăm, căci chiar și păgânii, cari nu cunosc pe Dumnezeu, de multe ori sînt înțelepți și cumpătați. Să ne rușinăm, zic, de oare-ce suntem de multe ori mai răi de cît aceia. Este ușor de a fi cineva înțelept și cumpătat. Dacă am voi, am putea să fugim de tot ceea-ce ne vătămă, dar dacă nu voim, apoi nu putem fugi nici chiar de curvie, care e cu mult mai ușor de înlăturat decît altele. Ce poate fi mai ușor ca a se duce cineva în tîrg? Și cu toate acestea din cauza moleșirii a devenit ceva greu, nu numai pentru femei ci și pentru bărbați. Ce poate fi mai ușor ca a dormi cineva? Însă și aceasta noi am făcut-o grea. Mulți dintre cei bogăți

să învârtesc pe toate părțile în timpul nopții, fiindcă îi nu așteaptă nici un folos dela somn. Și în general vorbind, nimic nu poate fi greu pentru cei ce voiesc, și iarăși nimic nu poate fi ușor, dacă noi nu voim, căci noi suntem stăpâni asupra tuturor acestora. De aceea zice și scriptura: „De veți vrea și mă veți ascultă“, și iarăși: „De nu veți vrea și nu mă veți ascultă“, așa că în a voi și a nu voi se cuprinde totul. De aceea suntem și pedepsiți, de aceea suntem și lăudați.

Deci, fie ca să ne învrednicim de soarta celor lăudați, adevărat să ne bucurăm de bunurile cele făgăduite celor ce-l iubesc pe dânsul, prin eharul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VI

„Iară pentru iubirea de frați nu trebuiește a scrii vouă, că singuri voi sunteți învățați de la Dumnezeu, ca să vă iubiți unul pre altul. Pentru că și faceți aceasta spre toți frații, cari sunt în toată Macedonia“ (Cap. 4, 9. 10).

De ce oare vorbindu-li despre înțelepciune și cumpătare, rămânând a li spune ce trebuia să facă în viitor, și că nu trebuie a se întrista pentru cei adormiți, tocmai ceea ce constituie principalul tuturor bunătăților, voiu să zic dragostea, tocmai despre aceasta, zic, vorbește la urmă, spunând: „Nu trebuiește a vă scrie vouă“? Și aceasta vine dela marea lui înțelepciune, și dela învățătura duhovnicească. Două lucruri se întrevăd aici: întâiu, că dragostea este atât de trebuitoare, că nici nu este nevoie de învățătură, și al doilea, că spunând aceste cuvinte el i-a ațîțat mai mult chiar, decât dacă i-ar fi sfătuit la aceasta. El, care știa că dânsii au avut succese în această privință, fără ca să-i îndemne, dacă ar fi știut că nu au făcut nici un progres, de sigur că i-ar fi sfătuit. Și privește, că el nu vorbește despre dra-

gostea către toți oamenii, ci de aceea către frați. „Nu avem trebuință a vă vorbi“, zice. Ar fi trebuit să tacă, dacă nu avea trebuință, însă acum când zice nu avem trebuință, a făcut ceva mai mult, decât dacă ar fi vorbit.

„Că singuri voi sunteți învățați dela Dumnezeu“, zice, ceea ce spune și Profetul: „Și vor fi toți fiii tăi învățați de Dumnezeu“ (Isaia 54, 13), după cum zice și Apostolul și Evanghelistul Ioan (6, 45), „și vor fi toți învățați de Dumnezeu“.

„Că singuri voi, zice, sunteți învățați dela Dumnezeu, ca să vă iubiți unul pre altul. Pentru că și faceți aceasta spre toți frații, cari sunt în toată Macedonia“. Toate acestea sunt foarte ațîțătoare, spre a-i îndemna mai mult spre aceasta. Și nu zice cum s'ar întâmplă «că sunteți învățați de Dumnezeu, ci chiar și cunosc, și știu eu singur din cele ce faceți», pentru care a și mărturisit multe de dânsii.

„Și vă rugăm pre voi, fraților, să adăogați încă mai mult, și cu dragostea să vă nevoiți, ca să fiți cu liniște și să faceți ale voastre, și să lucrați cu mâinile voastre, precum am poruncit vouă, ca să umblați cu bun chip către cei de afară, și de nimic să nu aveți trebuință“ (Vers. 10. 11. 12). Aici arată că lenca este cauza a multor rele, pe când activitatea este izvorul a multor bunătăți, — și o lămurește aceasta cu multă înțelepciune prin abiar acțiunile noastre de toate zilele, când cei mai mulți la de acestea se îndeamnă mai cu seamă, decât la cele duhovnicești. Dragostea către cei din aproape consistă nu în a lua dela ei, ci în a li da, în a li procura cele trebuitoare. Și privește înțelepciunea la apostol, căci urmând a-i îndemna și a-i ruga, pune la mijloc succesele lor, ca astfel chiar dela prima sfătuire să fie liniștiți și să capete curaj, și numai după aceasta introduce și amenințarea, spunându-li: „că cel ce defăimează acestea, nu pre om defăimează, ci pre Dumnezeu“, ca astfel să nu se abată din calca cea dreaptă. Așa dar orice bine izvorește din activitatea noastră, și nu din lene și trândăvire. Așa dar noi să nu luăm dela alții

și nici să ne trândăvim, ci să lucrăm cu mâinile noastre, și să procurăm și altora cele de trebuință. „Mai fericit este, zice, a da, decât a lua“ (Fapt. 20, 35).

„Și să lucrați, zice, cu mâinile voastre“. Unde sunt acum cei ce caută numai lucrul duhovnicesc? Ai văzut cum li-a spulberat orice pretext, zicând: „Cu mâinile voastre“? Nu cumva postirea o lucrează cineva cu mâinile? Nu cumva poate privigherile de noapte, sau enclăirile pe pământ? Nimeni nu ar putea spune aceasta, ci el vorbește aici de lucrul cel cu adevărat duhovnicesc, căci duhovnicesc este în adevăr de a procura și altora din ceea ce tu ai lucrat cu mâinile tale, și nimic nu poate fi egal cu aceasta.

„Ca să umblați, zice, cu bun chip către cei de afară“. Ai văzut cu câtă prudență îi atinge? Nu li spune «ca să nu vă sluliți cerând de pomână», ci același lucru îl arată aici, însă mai cu blândețe, așa că îi și lovește, dar totodată are grijă ca lovitura să nu fie dureroasă. Pentrucă dacă chiar și dintre noi se scandalizează mulți de cerșetori, apoi cu atât mai mult cei de afară (ethnicii), cari găsesc o mulțime de acuzațiuni și pricini de nemulțămire, văzând oameni sănătoși și în stare de a munci ca să își câștige hrana lor — cerând de pomână, și pe alții dându-li. De aceea ethnicii ne numesc pe noi creștinii negustori de Christos (Χριστοπώροισ), adică că negustorim pe Christos. „De aceea zice, se blastămă numele lui Dumnezeu“ (Rom. 2, 24). Dar apostolul nimic de acestea n'a spus, ci a pus înainte tocmai ceea ce putea să îi atingă mai mult, adică urăciunea și degradarea la care se expun cerșetorii, cari deși sunt sănătoși și voinici, totuși fiind cuprinși de lene și trândăvie se dedau la cerșit.

„Nu voi ca să nu știți voi, fraților, pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristați ca și ceilalți cari n'au nădejde“ (Vers. 13). Două rele mai cu seamă îi bântuiau pe dânșii, ca și pe toți oamenii, sărăcia și tristețea. Privește acum cum îi vindecă de aceste rele. Sărăcia lor venea de acolo, că li se răpiau averile de ethnici, însă unora ca acestora, cărora li se răpiau averile pentru Christos, el li poruncește ca să lucreze cu mâinile, spre a se hrăni atât pe dânșii, cât și pe alții. Cum că în adevăr au fost răpiți și dezbră-

cați de averile lor, ni dovedește expresiunea apostolului: „Părtași, zice, v'ati făcut bisericilor lui Dumnezeu“. Și cum s'au făcut părtași acelorora? „Și răpirea averilor voastre, zice, ați primit-o cu bucurie“ (Ebr. 10, 34). Aici, însă, el vorbește despre înviere. Dar oare nu li mai vorbise el de înviere? Li vorbise, de sigur, însă aici el li pune înainte și o altă taină. Care anume? „Că noi cei vii, zice, cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți“ (Vers. 17). Eră deajuns cuvântul despre înviere, ca să îi mângâie pe cei scârbiți, însă și vorbele acestea spuse sunt deajuns de a adevăra învierea. Dar noi vom vorbi mai întâiu de expresiunea dinainte. „Nu voi ca să nu știți voi fraților, pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristați ca și ceilalți cari n'au nădejde“. Privește cum și aici li vorbește cu blândețe. Nu li spune că «sunteți atât de proști» după cum zice Corinthenilor, numindu-i «fără de minte», căci știind de înviere îi totuși se întristau ca și cei necredincioși, ci foarte liniștit li vorbește, cinstind oarecum destoinicia lor. Și nu spune «pentru cei ce au murit», ci „pentru cei ce au adormit“ cu care ocazie chiar dela început îi mângâie. „Ca să nu vă întristați, zice, ca și ceilalți cari n'au nădejde“. Așa dar, a se întrista cineva peste măsură la pierderea unui prieten sau și neam, este a celor cari n'au nădejde. Un suflet care nu cunoaște nimic despre înviere, ci moartea trupului o crede ca moarte generală, cu drept cuvânt că se tulbură la ducerea din viață a celor adormiți, se bocește și jalește, — dar tu care aștepti învieră, de ce te întristezi? Așa dar a se întrista este a celor cari n-au nădejde.

¹⁾ Auziți voi femeilor, cari iubiți bocetele, voi câte suferiți mult la jelanii, auziți cum spune apostolul, că faceți întocmai ca și ethnicii. Deci, dacă a se întrista pentru ducerea de aici a celor dintre noi, este a eth-

¹⁾ Partea morală. Nu trebuie a jeli pe cel ce se duce dela noi, și că jalea e mai grea numai pentru cei ce nu iubesc pe Dumnezeu, și nu au nădejde în el.

Cum trebuie să viețuiască văduvele, și cum dătoresc a și crește copiii lor. (Veron).

nicilor, apoi a se bate cu pumnii în piept, a se sbuciuma și a-și zgâria obraji, a cui este oare? spune-mi. Din ce cauză jalești, dacă știi și crezi că va învia, că nu l-ai pierdut, că moartea nu este decât un somn trecător? «Din cauza obiceiului, zici, din cauza protecției ce am pierdut, din cauza îngrijirii afacerilor casnice, și din alte multe cauze». Dar când ai pierdut un copil în vârstă prematură, care nu poate să-ți facă nimic, nu poate să-ți dea nici un ajutor, din ce cauză jalești? Ce aștepti și ce așteptai dela el? «Dădea speranțe bune, zici, și așteptam ca să mă protejeze. De aceea plâng pe bărbat, de aceea pe fiu, de aceea plâng și jolesc, nu că doară nu ași crede în înviere, ci fiindcă am rămas fără de ajutor, căci am pierdut pe protectorul, pe tovarășul vieții mele în toate, pe cel ce mă mângâia în scârbe, de aceea jolesc. Știu că va învia, însă nu pot suferi despărțirea de el până atunci. Multe împrejurări s-au grămadit asupra capului meu: sunt expusă a fi nedreptățită de toți câți voiesc. Acei dintre servitori, cari mai înainte se sfiau, astăzi mă disprețuesc, se amestecă în afacerile mele. Dacă cineva a fost ajutat de răposat, acum a uitat de acel ajutor. Dacă cineva a fost obișnuit, apoi ca răzbunare asupra răposatului, își varsă urgia asupra mea. Toate acestea nu mă lasă ca să-mi petrec în liniște văduvia. De aceea sunt mâhnită, de aceea jolesc».

Deci, cum vom putea mângâia pe astfel de femei? Ce vom spune? Cum vom putea să alungăm dela ele jalea? Mai întâiu mă voi încerca să li dovedesc, că nu atâtă jolesc pentru cele ce spun, cât pentru că aceasta a devenit o patimă nerezonabilă.

Dacă eu adevărat jalești pentru aceasta, apoi ar trebui să jalești pentru totdeauna pe răposat; dar când îl jalești numai un an, și apoi l-ai uitat, ea și cum nu s'ar fi petrecut nimic, apoi atunci tu nu jalești din cauza că ai pierdut protecția prin pierderea lui. Dar nu poți suferi despărțirea? Și ce am putea zice de acelea care se măriță de a doua oră? Nu-i așa că caută pe cei mai dinainte? Dar noi nu vorbim de acestea, ci de acelea care păstrează încă memoria celor răposai. De ce jalești pe copilul tău? De ce pe bărbatul tău? «Pe cel dintâi, zici, fiindcă nu m'am bucurat de el, și pe cel de al doilea fiindcă nădăjduiam a mă bucura mult prin conviețuirea cu el». Dar, dacă tu credeai că copilul sau bărbatul tău te-ar fi putut face fericită, și nu Dumnezeu,

nu vezi că prin aceasta arăți necredință în Dumnezeu? Cum nu-l vei mânia prin purtarea ta? Apoi tocmai de aceea el ia pe mulți dintre cei vii, ca astfel să nu mai fii legată cu dânsii într'atât, încât să-ți pui toată nădejdea în ii. Dumnezeu este oare-cum gelos, el voeste a fi iubit mai mult decât toate celelalte, și aceasta din cauză că și el ne iubește foarte mult. Voi știți, că acesta e obiceiul celor ce iubesc cu patimă, că sunt foarte geloși, și ar prefera mai degrabă să-și piardă sufletul, decât să nu poată izbuti cu cel iubit. Și tocmai pentru aceste cuvinte l-a luat Dumnezeu. Fiindcă dacă n'ar fi așa, apoi atunci din ce cauză, spune-mi, nu erau în vechime văduvii, nici copii morți prea de timpuriu? De ce a lăsat pe Abraam și pe Isaac ca să trăiască atâtă timp? Fiindcă chiar și trăind li preferau pe Dumnezeu, și pe dânsul îl cinșiau înaintea tuturor. I-a poruncit Dumnezeu: «iertă-te» și el nu s'a împotrivit. De ce a lăsat pe Sara ca să ajungă în bătrânețe adâncă? Pentru-că chiar și în viața fiind, ea asculta mai mult de Dumnezeu, decât de sine. De aceea a și zis Dumnezeu lui Abraam: „Ascultă pe Sara, femeia ta” (Fac. 21, 12). Atunci nu a mâniat nimeni pe Dumnezeu pentru dragostea către bărbat, sau către femeie, sau către copil. Astăzi însă, fiindcă plăm în desfătări, și am căzut grozav, apoi și noi bărbații iubim pe femei mai mult decât pe Dumnezeu, și femeile preferă pe bărbați mai mult decât pe Dumnezeu, și din cauza aceasta și el ne atrage către dânsul chiar și fără voea noastră. Nu iubi pe bărbat mai mult decât pe Dumnezeu, și atunci nu vei simți niciodată greutatea văduviei. Chiar de s'ar întâmplă să rămâi văduvă, tu nu o vei simți. Și de ce oare? Fiindcă tu ai în locul bărbatului pe Dumnezeu și protectorul tău cel nemuritor. Dacă însă iubești mai mult pe Dumnezeu, apoi atunci nu te jeli, căci cel iubit mai mult decât tine, nu te va lăsa ca să simți vre-o durere pentru cel mai puțin iubit. Aceasta o voi face învederată printr'un exemplu. Spune-mi, te rog: dacă tu ai un bărbat după voința ta, care face totul ce-ți place, care prosperează și te face pre tine strălucită pretutindeni și invidiată de mulți, un bărbat, zic, înțelept, cuminte, care te iubește mult și de care te simți fericită, — și dacă cu acest bărbat ai născut un copil, care a murit la câteva zile după facere, apoi oare ai simți tu o jale așa de mare? De loc, fiindcă cel ce te

iubește mai mult, astupă golul ce s'a făcut prin pierderea pruncului. Deci și acum, dacă tu iubești pe Dumnezeu mai mult decât pe bărbat, chiar dacă ți l'ar lua pe acesta, nu vei simți jalea. De aceea și fericitul Iob nu a pățimit așa de tare, când a auzit că fără de veste au murit toți feciorii și fetele sale, fiindcă el iubiă pe Dumnezeu mai mult decât pe copiii săi. Când cel iubit trăia, nu putea să l'întristeze pe el pierderea copiilor. Ce spui, femeie? Copilul și bărbatul te protejau, și Dumnezeu oare nu te va proteja și apăra? Cine ți-a dat ție și pe unul ca și pe celalalt? Oare nu tot el? Și chiar pe tine cine te-a făcut? Oare nu tot el? Cel ce face din ceea-ce nu este, cel ce ți-a dat sufletul și a sădit în el cugetul, cel ce te-a învrednicit de a-l cunoaște, cel ce pentru tine n'a cruțat nici chiar pe fiul său cel unul născut, oare nu te va cruța și nu te va apăra și pe tine? Oare te-ar putea apăra și cruța mai mult bărbatul tău? Și de câtă urgie nu sunt vrednice aceste cuvinte? Ce poți avea dela bărbat din cele ce ți-am spus? Nimic nu poți răspunde, căci dacă poate ai avut vre-o binefacere dela el, aceasta a fost din cauză că și el a avut dela tine, sau mai bine zis, tu mai întâi i-ai făcut lui vre-o binefacere, pe când cu Dumnezeu nu se pe petrec așa lucrurile. Nu doară pentru că i-am făcut vre-o mulțămire el ni face bine, ci numai din bunătatea lui către neamul omenesc, căci el nu are nevoie de binefacerile noastre, și nici că este lipsit de ceva. Ți-a făgăduit împărăția cerurilor, viața vecinică, slava, ți-a dat moștenirea hască, te-a făcut împreună moștenitoare cu unul născut al său fiu, și tu după toate aceste bunătăți încă ți mai amintești de bărbat? Ce nu ni-a dat Dumnezeu? Soarele, care luminează și răsare peste cei răi și peste cei buni, ploea, care dă viață plantelor și vegetalelor, și cu un cuvânt el este care dă hrană la tot trupul. Vai nouă! dacă suntem atât de nerecunoscători. De aceea ți ia bărbatul, ca tu să-l cauți numai pe el. Tu însă, după ducerea din viață a bărbatului, deși ai pe Dumnezeu, căruia trebuie să i mulțămesci, totuși îl lași la o parte, și atribui totul răposatului, crezând că prin moartea lui s'a prăpădit lumea! Spune-mi, ce ai tu dela bărbat? Necazuri și dureri, insulte și batjocuri de multe ori, dojene și desnădăjduiri. Poate nu sunt de acestea? «Dar, zici tu, am din partea lui și altele care mă mulțămesc». Și care sunt acestea?

Te-a împodobit poate cu haine prețioase? Ți-a înfășurat gâtul cu aurării? Te-a făcut să fii cinstită de toți? Dar, dacă voești, apoi chiar și după moartea lui, tu poți să te împodobești cu podoabe mult mai frumoase. Femeia înțeleaptă este cu mult mai respectată pentru prudența și demnitatea ei, decât pentru aurăriile de pe trup. Dealtfel și împăratul a toate are haine, nu de acestea, ci cu mult mai bune; acele haine, dacă voești, îmbracă-le. Care sunt acele haine? Imbrăcăminte țesută cu fire de aur și împodobită cu ciucuri aurii; deci dacă voești îmbracă ți sufletul cu aceasta. Poate că bărbatul nu te-a făcut ca să fii disprețuită de oameni? Și ce lucru mare este, când văduvia nu te lasă ca să fii lesne de disprețuit dracilor? Atunci tu stăpânaie slugile din casă, dacă poate le stăpânaie, acum însă nu stăpânești slugile cele trupesti, ci puterile cele netrupesti, începătoriile, stăpânile și pe stăpânitorul lumii aceștia. Dar despre necazurile ce le-ai avut cu el, tu nu vorbești de loc, deși ai fost părtaşă. Frica de stăpânitori, sau supărarea pentru prosperarea altora mai mult decât el, acum nu le mai ai, căci prin moartea lui tu ai scăpat de toate acestea, ai scăpat de frică și de neliniște. Dar cine va purta grijă de copiii tăi cei rămași orfani? Tatăl tuturor orfanilor. Căci cine ți-a dat copii? spune-mi. Nu auzi ce spune Christos în Evanghelie? „Oare nu este sufletul mai mare decât hrana, și trupul decât haina”? (Math. 6, 25).

Ai văzut că jalea nu vine din obicei, ci din necredința noastră? «Dară, zici, copiii nu sunt tot așa de străluciți, precum erau mai înainte de moartea tatălui lor». Și de ce? Au pe Dumnezeu de tată, și nu sunt străluciți? Câți copii voești să-ți arăt crescuți de mame văduve, și au eșit buni? Câți apoi nu au eșit răi și pierduți având tată? Dacă tu vei crește pe copii din vârsta cea mai fragedă așa cum trebuie, se vor bucura de o mai mare cinste, decât dacă ar fi crescut sub protecția tatălui lor. Cum că e treaba văduvelor de a crește copiii ascultă pe Pavel ce spune: „Dacă a crescut copii” (I. Timoth. 5, 10), și iarăși: „Se va mântui prin facerea de copii, de va petrece întru credință, și întru dragoste și întru sfințire, cu întreagă înțelepciune” (Ibid. 2, 15), de unde se vede, că creșterea copiilor e treaba femeilor.

Insuflați copiii voștri încă din vârsta cea mai fragedă frica de Dumnezeu, și aceasta îi va conserva mai mult decât ori-ce tată, aceasta va fi pentru dânsii ca un zid nesurpat. Când strajarul va sta înăuntrul nostru, nimic rău nu ni se va întâmpla din cauza uneltirilor de dinafară; iară dacă acela nu este, apoi toate cele de dinafară vor da năvală asupra noastră. Aceasta ni va fi și slava, și bogăția, și podoaba noastră, aceasta ne va face străluciți, și pe pământ, și în ceruri. Nu te uita nici la acei ce sunt încinși cu cingătoare aurite, nici la cei ce sunt trași de cai în trăsuri aurite, nici la cei ce strălucesc în palatele împărătești din cauza părinților lor, nici la cei ce au pe lângă dânsii pedagogi, căci toate acestea poate că ar face pe o văduvă să se scârbească și să zică: «și copilul meu s'ar fi bucurat de o așa fericire, dacă trăia tatăl său, iară acum este zmerit și necinstit, și nu este de nimeni băgat în seamă». Nu gândi de acestea, femeie, ci ridică-te cu eugetul până la porțile cerului, găsește palatul împăratului a toate, vezi acolo pe împăratul și stăpânul a toate șezând pe tron, și judecă apoi dacă cei de pe pământ pot fi mai străluciți decât copilul tău, și atunci oftează. Dacă poate sunt pe pământ unii fericiți, aceasta nu înseamnă nimic față cu fericirea de acolo.

Așa dară, este cu puțință, dacă voești, ca și tu să înrolezi pe copilul tău în ceruri, și să-l înscrii în oastea de acolo. Cei ce sunt înrolați acolo, nu sunt trași de cai în trăsuri aurite, ci sunt purtați pe nori; nu calcă pe pământ, ci sunt răpiți în ceruri; nu au pe lângă dânsii slugi, ci chiar pe îngeri; nu stau înaintea unui împărat muritor, ci înaintea împăratului celui nemuritor, înaintea împăratului împăraților și domnului domnilor. Nu sunt încinși cu cingătoare de piele aurită, ci cu slava cea nepovestită, și sunt mai străluciți decât împărații, și de cât cei ce au fost vreodată străluciți aici pe pământ. În împărăția aceea nu se cantă bogăție, nici noblete, și nici altceva din acestea, ci numai virtute, și când lipsește aceasta, nimic nu poate ajuta pe cineva ca să se bucure de profit.

Nimic nu ni poate fi cu greu de îndeplinit, dacă vom voi a filosofa. Radică-ți ochii la cer, și privește cu cât este mai strălucită bolta aceasta decât bolțile palatelor împărătești. Deci dacă locul palatului împăratului celui de sus este atât de strălucit, încât acel

al palatelor pământești se pare față de acela ca o mlaștină plină de noroi, — apoi când cineva se va învrednici de a vedea acele palate strălucite, oare nu va fi el mai fericit decât toți? „Iară cea cu adevărat văduvă” zice, și singură nădăjduiește întru Dumnezeu” (1. Timoth. 5, 5). Aceasta oare către cine este zisă? Către cele ce nu au copii, că sunt mai mult încercate, și prin urmare au ocazie mai bună de a plăcea lui Dumnezeu, căci ele sunt slobode de toate legăturile, nimeni nu le stăpânește, nimeni nu le silește la ceva. Ești slobodă de bărbat, însă te-ai unit cu Dumnezeu, nu mai ai tovarăș pe nimeni afară de stăpânul a toate. Când te rogi, oare nu vorbești cu Dumnezeu? Când citești, îl ai pe dânsul care-ți răspunde. Și ce-ți spune el? Cuvinte cu mult mai grațioase decât ale bărbatului, pentru că bărbatul chiar de te lingusește, nu o lucru mare, fiindcă este tovarăș cu tine în robie, pe când dacă te lingusește stăpânul a toate, pe tine roaba lui, atunci e cu mult mai mare cinstea ce o capeți. Și cum oare ne cinsteste și ne încurajază el? Ascultă-l ce spune: „Veniți la mine, zice, toți cei osteniți și însărcinați, și eu vă voi odihni pre voi” (Math. 11, 28), și iarăși prin Prorocul: „Au doară va uita femeia pe pruncul său, sau nu-i va fi milă de fiii pântecelui său? Că deși va uita femeia pre aceștia, dară eu nu te voi uita pre tine, zice Domnul” (Isaia 49, 15). Câtă tandreță nu găsești în cuvintele acestea! Și iarăși: „Întoarceți-vă către mine” (Ibid. 45, 22), și iarăși: „Întoarce-te către mine, și te voi mântui” (Ibid. 44, 32). Dacă voești apoi a auzi poate și cântecele lui cele de dragoste, ascultă-le și iale în înțeles mistic: „Frumoasa mea, zice, porumbița mea” (Cântar. 2, 10), cuvinte pe care le adresează ficăruui suflet plăcut lui. Ce poate fi mai plăcut ca aceste cuvinte? Ai văzut conversația lui Dumnezeu cu oamenii? Dar ce? Nu vezi câte lemei pierde odată cu bărbatii și pe fiii lor? Nu vezi, zic, pe acele fericite femei, cât sufer de grozav, fără însă să se desuădăjduiască?

Acestea să le avem pironite în mintea și în inima noastră, de acestea să ne îngrijim, și atunci nu vom

pătimi nimic trist și supărător, ci vom petrece tot timpul vieții noastre cu bucurie sufletească, și ne vom bucura de veșnicile bunătăți. Căroră fie a ne învrednici cu toții, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu sf. Duh, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VII

„Nu voi să nu știți voi, fraților, pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristați, ca și ceilalți cari n'au nădejde“ (Cap. 4, 12).

Multe din împrejurări ne întristează numai din neștiința noastră, pe care dacă le-am cunoaște bine, am putea îndepărta durerea. Aceasta deci învedărând-o zicea: „Nu voesc să nu știți voi, ca să nu vă întristați ca și ceilalți, cari n'au nădejde“. De aceea nu voești ca să nu știe ei? Și de ce nu li spui de pedeapsa ce-i așteaptă? «Nu voesc, zice, ca să nu știe despre înviere». Și de ce? Pentru că aceasta se învederează de acolo, și este mărturisită, așa că amândouă la un loc, vor fi un mare câștig. Poate că ei nu erau necredincioși în viere, ci numai cât jeliau pre cei morți, și de aceea li vorbește așa. În altfel vorbește el cu cei ce nu cred, și în altfel cu cei ce cred. Cei ce-l întrebau despre timpul când are a fi învierea, proban că aveau cunoștință despre înviere. „Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, așa și Dumnezeu pre cei adormiți întru Iisus aduce-i-va împreună cu el“ (vers. 14). Unde sunt acum cei ce nu admit că Iisus Christos n'a avut trup omenesc? Căci dacă n'a luat trup omenesc, nici n'a murit, și dacă n'a murit, nu a putut învia. Și atunci cum de ne îndeamnă la credință prin acestea? Oare după dâșii nu era apostolul mai mult un înșelător și mincinos? Dacă a muri este rezultatul păcatului, și dacă Christos n'a păcătuit, apoi

Dară de cine vorbește aici apostolul? «Pe cine jeliți voi oamenilor? dice. Pentru cine vă întristați? Pentru cei păcătoși, sau pentru cei ce au murit cum s'ar întâmpla?». De ce spune el „ca și ceilalți cari n'au nădejde?“ Aceia pe cine jelesc? Așa că toate acestea sunt pentru dâșii zadarnice. „Cel întâiu născut din morți, zice, este începătură“ (Colos. 1, 18), așa că și ceilalți trebuie a fi tot așa. Și privește cum aici nimic nu spune prin raționament, și aceasta din cauză că dâșii erau blajini și cu bunăvoință față de învățătura apostolului. Corinthenilor scriindu-li, li pune înainte și multe din raționament, ca de exemplu: „Nebune! Tu ce sameni, nu înviază, de nu va muri“ (I. Cor. 15, 36). Negreșit că un asemenea raționament este însemnat, însă numai atunci când el vorbește către un credincios, dară către un necredincios, sau către un păgân ce putere are? „Astfel, zice, și Dumnezeu pe cei adormiți întru Iisus, aduce-i-va împreună cu el“. Privește, că el nu zice «pe cei morți» ci „pe cei adormiți“. Vorbind de Christos el zice că „a murit“ fiindcă imediat urmează vorba de înviere, pe când aici el pune „cei adormiți“. Și cum sunt adormiți întru Iisus? S'au că au adormit prin Iisus, sau că prin Iisus li va aduce. „Pe cei adormiți întru Iisus“, adică pe cei credincioși. Aici ereticii zic că pe cei botezați, însă atunci cum de stă particula „așa“? căci Iisus nu a adormit prin bolez. Așa dară de ce a zis apostolul „pe cei adormiți“? Ei deci vorbește nu pentru învierea generală sau universală, ci pentru cea parțială. Vorbește de cei adormiți întru Christos, după cum spune și în alte multe locuri.

„Că aceasta grăim vonă cu cuvântul Domnului, zice, că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți“ vorbind despre cei credincioși. „Cei adormiți întru Christos“ și iarăși „Cei morți întru Christos vor învia“. Apoi el nu vorbește aici numai despre înviere, ci și despre slava și cinstea de care se vor împărtăși. «De înviere toți se vor bucura, zice dară întru slavă nu vor fi decât cei credincioși»

Deci fiindcă el voiește a-i mângâia, apoi se încearcă a-i mângâia nu numai cu ceea-ce știau deja, ci și cu cinstea cea mare de care se vor învrednici atunci. Și cum că aceasta o voiește el, ni probează frazele următoare: „Și așa pururea cu Domnul vom fi” și „Împreună cu dânsii ne vom răpi în nori” (Vers. 17). Cum, însă, cei credincioși adorm. Întru Domnul? Adecă având pe Christos întru dânsii. Iar expresiunea: „aduce-i-va împreună cu el” arată că vor fi aduși din toate părțile. „Că aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului”, adecă nu dela noi spunem aceasta, ci grăim ceea-ce am învățat dela Christos. „Că aceasta”, adecă, că urmând a li spune ceva străin, li pune înainte ceea-ce eră vrednic de credință. „Că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți”, după cum zice și în epistola către Corintheni: „Într-o cîrță, în clipeala ochiului” (I. Cor. 15, 52). Aici însă odată cu învierea ni prezintă și modul cum vom învia. Și fiindcă lucrul acesta se pare greu, apoi el arată că precum este ușor pentru dânsul de a ridică pe cei vii la cer, tot așa ușor-i este de a ridică și pe cei morți. Prin expresiunea „noi” el nu face aluziune la dânsul, căci nu putea să rămână printre cei vii până la înviere, ci vorbește de credincioși în genere. De aceia și zice el: „Cei rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți” ca și cum pare că ar zice: «să nu credeți că este vre-o greutate mare, căci cel ce face această este Dumnezeu. Cei ce vor fi vii atunci, nu vor întrece pe cei morți de mii de ani și putrezi, ci după cum îi este ușor de a ridică pe aceia, tot așa ușor-i este de a ridică și pe cei morți».

¹⁾ Dară sunt unia cari se îndoiesc de acest fapt, fiindcă nu cunosc pe Dumnezeu. Inșă, ce este mai ușor? spune-mi: a aduce la viață din ceea ce nu este, sau a învia iarăși ceea-ce murise? Și ce zic aceia? «Cutare, zice, s'a înecat, și pești mulți l-au mâncat la

¹⁾ *Partea morală.* Despre înviere, și că nu trebuie de a cerne și a ispiți cele ne înțelese ale lui Dumnezeu, și mai ales nașterea lui cea negrăită. (Veron).

olaltă. Apoi din peștii aceia unul a fost prins în cutare loc, altul în cutare de alt pește mai mare, de care a fost mâncat, și acesta de un altul, așa că trupul lui a fost cu desăvârșire îmbucățit de pești. Apoi acei pești au murit în alte părți ale mării, iară trupurile lor au fost mâncate de alți pești, sau niscare-va feare maritime. Deci făcându-se cu trupul lui o așa îmbucățire și așa confuzie, de oare-ce a trecut dintr'un trup într'altul încontinuu, apoi cum va mai învia acel om? Cine va mai adună țarina lui cea atât de împrăștiată?». De ce vorbești așa, omule, și înșiri atâtea prostii? Pentru-că spune-mi: dacă cineva n'ar cădea în marea, și nici nu l'ar mânca peștii, și nici din peștii aceia n'ar mânca oamenii, ci ar fi pus într'o groapă, unde nu l'ar supăra nici vermii și nici alteeva, cum va putea să învie el? Cum oare se va renni cenușa cu țarina? Cum și va căpăta frumuseța trupului? Oare aceasta nu este cu nevoe de explicat? Dacă cei ce vorbesc așa ar fi Elini, multe avem de spus lor. Căci ce? Sunt printre dânsii mulți cari cred că sufletele intră în plante, și în arbori, ba chiar și în câni. Spune-mi: ce este mai ușor? a-si relua cineva trupul său, sau a lua un altul străin? Alții iarăși zic că sufletul va fi consumat de foc, și că va fi înviere nu a trupului, ci a hainelor și a ciubotelor, și totuși nu sunt luați în bătae de joc. Dară vorba noastră nu este îndreptată contra acestora, ci este adresată credincioșilor, — dacă s'ar putea numi credincioși cei ce pun asemenea întrebări, — și lor. li spunem zicerea apostolică, că toată viața se naște din stricăciune, ca de exemplu plantele în genere, și toate semințele. Nu vezi zmochinul ce fel de trunchin și ce fel de ramuri are? Câte frunze, câte ramuri, câte odrașle, câte vițe la rădăcină întinse în toate părțile, deși cu toatele la un loc formează un mănunchiu? Ei bine, toate acestea vin dela semânța de smochină căzută în pământ și putrezită bine, căci dacă nu va putrezi, nimic din acestea nu se va face. Și acum spune-mi: de unde vine aceasta? Tot așa și cu viea cea atât de frumoasă la vedere și cu fructul ei cel atât de plăcut, căci și ea își ia viața din acea semânță puturoasă ce putruzește în pământ. Dară ce? Nu oare o singură apă cade deasupra tuturor plantelor? Cum atunci de se fac atâtea neamuri? Aceasta tocmai este cea mai minunată parte a înviei. Acolo este aceiași sămânță, aceiași

odraslă, și o mare afinitate, dară aici spune-mi, cum, dacă au aceeași calitate și aceeași natură, se prefac în atâtea feluri? În vița de vie se face vinul, și nu numai vinul, ci și frunzele și zama sau sucul ei, și nu numai strugurele se hrănește din ea, ci și toate celelalte. De asemenea în maslin se găsește untdelemnul, și în celelalte plante altele multe. Și cecace este mai minunat, că aici este lichid, acolo uscat, aici e dulce, dincolo amar, aici aeru de-ți lăce gura pungă, în altă parte amar. Deci spune-mi, cum aceea singură apă se prefacă în atâtea feluri? Arată-mi cuvântul pentru ce? Însă nu ai ce răspunde. Dară apoi chiar eu țin, ca să iau un exemplu mai apropiat, cum s'a făcut că semința depusă s'a transformat în ochi, urechi, mâni, inimă? Cum? Zic, s'a împărțit în atâtea organe, cu diverse însușiri și diverse funcțiuni? Nu sunt oare mii de deosebiri între trupurile oamenilor, mii de forme, deosebiri în privința staturii, în privința forțelor și a aranjamentului lor în general? Nervii, vinele, cărnurile, oasele, membranele care acopăr inima și mățele, arteriile, încheeturile și sfârcurile și toate celelalte, de care fac multă vorbă doctorii, care toate la un loc formează natura noastră omenească, cum, zic, toate acestea s'au putut forma din una și aceeași semință? Dară apoi nu ți se pare încă și mai neînțeleș lucrul, că ceea-ce este fluid și ușor să se învârtoseze și să se facă os uscat și tare? Cum oare sângele devine cald și lichid? Cum nervul este moale și tare? De unde toate acestea? De acestea nu te minunezi? Nu vezi în fiecare zi înviere și moarte petrecute în diversile vârste? Unde s'a dus tinerețea? De unde a venit bătrânețea? Cum oare cel bătrân, deși numai poate întineri el însuși, totuși naște din el un altul cu mult mai tânăr, adică acela ce nu-și poate acorda sie-și, o acorda altuia? Aceasta se poate vedea petrecându-se și cu celelalte animale, și cu plantele, care deși nu-și pot procura lor-și întinerirea, totuși altora o procură. Aceasta însă o pretinde numai judecata noastră cea mărginită, dară când Dumnezeu crează, totul să se dea la o parte din calea lui!

Deci, dacă acestea sunt neexplicate, — și încă cu totul neexplicate, — mă gândesc acum la acei nebuni, cari îndrăznesc să critice nașterea cea fără de trup a fiului lui Dumnezeu. Dacă cele ce se petrec în fiecare

zi pe sub nasul nostru, și sunt cercetate de mii de ori, și nu le poate nimeni da de rostul lor și explica, apoi cum de mai critică nașterea cea negrăită și nepovestită? Oare nu se ostenește în zadar cugetul unor asemenea oameni? Oare nu cade în mii de mii de amețeli? Oare nu a muiat? Și cu toate acestea nici așa nu se învață minte. Neputând spune nimic despre smochini și vița de vie, îi totuși critică și bârlesc despre nașterea fiului lui Dumnezeu! Spune-mi, te rog, cum acel firicel de semință se descompune în frunze și ramuri? Cum de nu eră în el mai 'na nte de aceasta, și nici nu se vedea nimic? «Dară, zici tu, nu vine aceasta dela semință, ci dela pământ». Dară cum se face, că fără aceea semință nebăgată în samă, el nu poate produce nimic dela sine? Să nu ne prostim, iubitorilor. Nici dela pământ nu este ceea-ce se face, nici dela semință, ci dela Stăpânul atât al pământului, cât și al seminților. De aceea, fie cu acestea, fie fără acestea, el așa a ordănit să se facă, pe deoparte ca să ni arate puterea lui, când zicea: „să scoată pământul iarba verde“ (Facer. 1. 13), iar pe de altă parte ca împreună cu arătarea puterii sale, să ne învețe și pe noi de a fi iubitori de muncă și harnici.

Dar de ce oare ni se spun de acestea? De sigur că nu în zadar, ci să credem în învierea cea deapoi, și ca atunci când nu vom putea să găsim cuvântul de ce și pentru ce, să nu ne neliniștim și nici să ne scandalizăm, ci cu recunoștință întorcându-ne din calea cea abătută, și punând stavilă cugetului nostru; să ne refugiem la putința și ingeniozitatea lui Dumnezeu, ca ființă creatoare. Acestea știindu-le, să punem frâu cugetului nostru, să nu trecem dincolo de hotarele și măsurile acordate cunoștinței noastre. „Iară de i se pare cuiva că știe ceva, încă nimic n'a cunoscut precum se cade a cunoaște“ (I. Cor. 8. 2), și aceasta se poate zice nu numai despre cunoștința lui Dumnezeu, ci și pentru orice lucru. Ce voești a ști despre pământ? Ce știi? spune-mi. Care este măsura lui? Care este mărimea? Care este locul lui? Ce pozițiune are? Care este esența lui? Cum stă și pe ce anume stă? Nimic din acestea nu poți răspunde. Că este virtos, și uscat și negru, acestea le vei spune, dar mai departe nimic. Dar despre mare ce ai de spus?

Si aceasta te va pune în nedumerire, căci nu știi nici de unde începe, nici unde sfârșește, pe ce se poartă, ce ține în spate fundul ei, dacă dincolo de fundul ei este uscat, sau poate apă și aer. Dar ce este în ea? Știi ceva? Dar să las elementele cele principale din lume. Voști să alegem poate pe cea mai mică dintre plante? Ei bine, iată iarba cea fără de sămânță, pe care toți o știm: acum spune-mi cum se face ea? Oare elementele din care se face ea, nu sunt pământul, apa și bălăgarul? Și ce anume este care o face atât de frumoasă la vedere, și are o culoare atât de minunată? Cum de se veștejește aceea frumuseță? Așa dar firicelul acela de iarbă nu este nici al apei, și nici al pământului, ci al acelei puteri care creiază și guvernează totul. Ai văzut deci, că pretutindeni este nevoie de credință? Cum naște pământul? Dar nu ai ce răspunde.

Așa dar învață-te, omule, dela cele de aici de pe pământ, și nu mai scotocești în zadar cerul; — și dacă ar fi numai cerul, dacă nu te-ai încumetă de a scotocești până și pe Stăpânul cerului! Tu nu cunoști pământul, din care te-ai născut, în care trăiești și te hrănești, pe care calci și locuiești, fără de care nu ai putea nici să respiri, și apoi mai scotocești cele ce sunt atât de departe de tine?

Cu adevărat, deșertăcinne ominească! Și cel ce face așa este fiul deșertăciniei. Dacă te-ar chema cineva și ți-ar porunci a te scobori în fundul mării și a sonda cu amănunțime cele de acolo, nu ai suferi o asemenea poruncă, — și aici unde nimănui nu te silește, tu te încumetezi de a sonda și a cerceta cele din abizul cel fără margini? Nu, vă rog, ci să plutim sus cu corabia vieții noastre, iar nu să plutim în asemenea raționamente false, căci iute ne vom obose și ne vom afundă, ci făcând uz de sfintele scripturi, ca după o corabie oarecare să întindem pânzele credinței noastre, spre a pluti în liniște. Dacă noi vom pluti așa, vom avea căpitan pe însuși cuvântul lui Dumnezeu, iară de ne vom legăna pe raționamente omenești, apoi nu'l vom avea, și atunci și primejdia va fi îndoită, căci ne vom legăna cu corabia în dreapta și în stânga, și vom fi lipsiți de căpitanul care să o conducă, și dacă vasul este fără căpitan, apoi ce speranță de scăpare avem? Deci, să nu ne aruncăm singuri în primejdii văzute, ci să pășim pe căi sigure, și să ne apucăm cu mâinile de

sfânta ancoră a credinței creștinești, căci numai așa vom pluti în siguranță, și după multă călătorie vom ajunge la limanul cel fericit, și ne vom învrednici de bunătățile cele făgăduite celor ce'l iubesc pro dânsul, prin Christos Iisus, Domnul nostru, căruiă împrenă cu Tatăl și cu Sfântul Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA VIII

„Că aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului, că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pre cei adormiți. Că însuși Domnul întru poruncă, cu glasul arhanghelului, se va pogori din cer, și cei morți întru Christos vor învia întâiu. După aceea noi cei vii, cari vom fi rămași, împreună cu dânsii ne vom răpi în nori, întru întâmpinarea Domnului în văzduh, și așa pururea cu Domnul vom fi“ (Cap. 4, 15—17).

Profeții voind să arate adevărul cuvintelor lor, mai înainte de orice zice aceasta: „Vedenia pe care a văzut-o Isaia“ sau: „Cuvântul Domnului care s'a făcut cătră Ieremia“ sau: „Aceasta zice Domnul“ și altele de acestea. Mulți dintre dânsii văd pe Dumnezeu șezând pe tron, pe cât li eră cu putință a'l vedea, Pavel însă, văzându-l nu șezând pe tron, ci având în el însuși pe Christos care vorbea, în loc de: „Aceasta zice Domnul“ zicea: „De vreme ce căutați ispitire a lui Christos celui ce vorbește întru mine“ (II. Cor. 13, 3) și iarăși: „Pavel apostol al lui Iisus Christos“, arătând prin aceasta că nimic nu spune dela dânsul, căci apostolul, ca trimis, nu grăește decât cele ale celui ce l'a trimis. Și iarăși: „Mi se pare a avea și eu duchul Domnului“ (I. Cor. 7, 40). Acelea toate le graia cu duchul, iară ceea-ce spune acum

prin epistola de față, a auzit clar dela Dumnezeu. Ceea ce spunea Efesenilor, pe când convergă cu presviterii lor, că „Mai fericit este a da decât a lua” (Fapt 20, 35), el a auzit-o pe tăcute. Să vedem ce spune acum.

„Aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului, zice, că noi cei vii cari vom fi rămași întru venirea Domnului, nu vom întrece pre cei adormiți. Că însuși Domnul întru poroncă, cu glasul arhanghelului, și întru trâmbiță se va pogori din ceriu.” Dară de ce oare se va pogori întru trâmbiță? Dupre cum în muntele Sinai erau îngeri, tot așa și aici. Și ce rost are glasul arhanghelului? Dupre cum zicea fecioarelor: „Sculați-vă, că a venit mirele” (Math. 24, 29) tot așa și aici, sau că îngerii vor vesti cu glas mare învierea din morți, dupre cum se petrece și cu împărații, când vestitori trimiși înadins, vestesc poporului poronca împăratului. Când apostolul zice, „că cei morți vor învia”, faptul nu se petrece doară ca cum îngerii ar avea vre-o putere, ci pentru că acesta este cuvântul Domnului. Ca și cum de exemplu după poronca împăratului ar ieși cei de prin închisori, și slugile i-ar scoate, fapt care nu se petrece prin puterea lor, ci îi o fac aceasta după poronca împăratului. Aceasta o spune și aiurea însuși Christos: „Va trimite pre îngerii săi cu glas mare de trâmbiță, și vor aduna pre cei aleși ai lui din cele patru vânturi, dela marginea cerinrilor până la marginele lor” (Math. 24, 31), și cu un cuvânt peste tot locul vezi pe îngeri ca premergători și vestitori ai venirii Domnului. Cred că arhanghelul este acela care stă în fruntea celor trimiși, și care strigă: «fiți gata cu toții, căci judecătorul este de față». Dară ce vra să zică: „întru trâmbiță cea de pe urmă¹⁾”? Aici arată că vor fi multe trâmbiți, însă judecătorul va sosi după cea din urmă trâmbiță, când vor învia mai întâiu cei ce au crezut în Christos.

„Drept accia mângâiați-vă unii pre alții întru

¹⁾ *Notă.* Expresinnea *cea de pe urmă* nu se găsește în pasajul acesta, ci în epistola către Corintheni (II Cor. 15, 52). (Trad.).

cuvintele acestea” (Vers. 18). Dacă el trebuie să se pogoare, apoi de ce oare noi vom fi răpiți în nori? Pentru cineste cca mare ce ni se va face. Pentru că și împăratul intrând într-o cetate îi ies întru întâmpinare cei notabili, cară cei deținuți pentru vre-o crimă stau în carceră așteptând pe judecător. Deasemenea și un părinte iubitor de fii săi, când sosește din vre-o călătorie, numai copiii și slugile sale cele vrednice ies întru întâmpinarea lui, spre a-l vedea și sărută, eară acei ce sunt urâți de dânsul stau acasă. Tot așa și noi vom ieși întru întâmpinarea Tatălui ceresc purtat pe nori. Și de oare-ce el a ridicat pe nori pe fiul său, apoi și noi vom fi răpiți în nori. Vezi câtă cinste? Vom întâmpina pe cel ce se pogoară, și ceia-ce este mai fericit de cât toate, e că pururea vom fi împreună cu el. „Cine va grăi puterile Domnului, auzite va face toate laudele lui” (Ps. 105, 2). De câte bunătăți nu s'a învrednicit neamul nostru omenesc! Mai întâiu se vor scula morții, și ast-fel întâmpinarea lui se va face de toți împreună. Abel cel mort înaintea tuturor, va ieși atunci întru întâmpinarea lui, împreună cu cei vii, așa că cu nimic nu se vor deosebi aceia de aceștia, ci, cel putrezit și rămas în pământ pe timp de atâtea mii de ani, va ieși întru întâmpinarea lui împreună cu toți ceilalți. Pentru că dacă aceia n'au luat făgăduința, ei așteaptă ca noi să fim încununăți, dupre cum și zice în altă parte: „Dumnezeu ceva mai bun pentru noi mai înainte văzând, ca să nu ia fără de noi săvârșirea” (Ebr. 11, 39), apoi cu atât mai mult îi vom aștepta noi pe aceia, mai ales că dânsii au așteptat, eară noi aproape nu vom aștepta de loc, căci învierea se va petrece într-o cirtă și în clipeala ochiului. Când apostolul zice că «se vor adună», arată prin aceasta că vor învia pretutindeni, și că se vor adună de îngeri. A învia cei morți este în puterea lui Dumnezeu, care poroncește pământului a elibera depozitul, și nimeni altul nu slujește în cazul de față, dupre cum și atunci a chemat pre Lazăr: „Lazăre, vină afară” (Ioan 11, 43), eară a adună pe toți înaintea stăpânului, aceasta este treaba slugilor. Dară dacă îngerii trec în toate părțile și adună pre cei împrăștiați, apoi cei vii cum vor fi răpiți? Vor fi răpiți după pogorârea lui și după adunarea celor împrăștiați la un

loc, iară aceasta se va petrece fără ca să știe cineva. Când vor vedea pământul clatinându-se și amestecat cu colb (praf), trupurile ieșind pretutindeni din morminte, fără ca să-i ajute cineva, ci numai după poronca stăpânului, când vor vedea, zic, pământul plin de ființi vii, — căci trebuie să pricepi cât de mulți sunt dela Adam și până la venirea lui cea de pe urmă, și că toți aceia vor sta la judecată împreună cu femeile și copiii lor, — când deci vor vedea atâta vuet pe pământ, atunci vor ști. Dupre cum nimic n'au știut mai înainte de moarte, tot așa și acum.

¹⁾ Deci, când toate acestea se vor face, atunci va fi și glasul arhanghelului, care poroncește și strigă, atunci vor răsună și trâmbițele, sau mai bine zis glasul și ehoul trâmbiților. Ce frică va fi atunci, și câtă groază nu vor avea cei de pe pământ! „Una se va lua, și alta se va lăsa” (Math. 24, 40. 41). Care va fi sufletul acela, să nu se întristeze când va vedea pe alții ridicați și răpiți în nori, iară el să fie lăsat? Oare toate acestea nu vor fi mai înfricoșate decât toate gheenile, și nu-l vor zgudui?

Să presupunem că aceasta se petrece chiar acum odată cu vorba noastră. Dacă moarte năprasnică, dacă zguduirea orașelor provenită din cutremure, și altele de acest fel, numai din auzite și încă îngrozese sufletele noastre, dar încă când am vedea pământul deschizându-se și umplându-se de toți cei ce erau în el, când am auzi acele trâmbițe, când mai cu seamă am auzi glasul trâmbiței arhanghelului, care va fi cea mai frumoasă, când am vedea cerul apropiindu-se de pământ, când am vedea în fine pe însuși Împăratul cerului venind pe norii slavei, oare ce fel ar fi inima noastră?

Să ne înfricoșăm și să fim cuprinși de aceeași teamă, ca și când s'ar petrece acum; să nu ne mângâiem cu întârzierea, căci când se vor petrece toate acestea fără de veste, la nimic nu ne va folosi întârzierea. Câtă frică și groază nu va fi atunci! Ați văzut voi vre-odată pe cei duși la moarte? Ce fel credeți că este sufletul lor, pe când pășesc pe drumul ce duce la poarta

¹⁾ *Partea morală.* Despre înviere, despre judecata cea mai de pe urmă, și despre răsplata faptelor, și că atât Judeii cât și Elinii mărturisesc a fi răsplata faptelor bune și rele. (Veron).

celăței? Oare nu este mai rău decât inii de morți? Ce nu ar prefera ii să facă și să pătimească, numai ca să scape de acea melancolie și tristețe care li întuneacă vederea? Eu însu-mi am auzit mulți din acei scăpați de osândă prin filantropia împărătească, spunând că nu vedeau nici pe oameni măcar, căci atât de mult li eră sufletul lor de abatut și de zăpăcit, încât nu vedeau nimic în calea lor.

Deci dacă moartea trupească ne înfricoșează atât de mult, dar încă când ni va stă de față ceasul morții cei voșnice? Și ce spun eu de cei duși la moarte? În vâlmășală mare va fi atunci, și cei mai mulți nu și vor mai da seama de dânșii. Dacă cineva ar examina sufletele celor condamnați ar vedea, că nimeni nu ar fi atât de îndrăzneț, atât de bărbătos și de curajos, în cât să nu aibă sufletul zdrobit și obosit de groază și de frică. Deci dacă la moartea altora, care nu se deosebește întru nimic de un somn trecător, și noi ne găsim astfel de impresionati și îndurerati, deși nu avem nimic de comun cu dânșii, dar încă când înșine vom cădea în altele mai mari, care va fi pozițiunea noastră? Nu se poate nici măcar închipui durerea aceea. «Da, zici tu, însă Dumnezeu este filantrop, și nimic din acestea nu va fi». Așa dar în zadar s'a scris despre aceasta. «Nu, răspunzi tu, nu s'a scris în zadar, ci pentruca să ne amenințe, ca să ne cumințim». Și dacă noi nu ne cumințim, ci rămânem tot răi, apoi osânda nu va veni? spune-mi — și nici celor buni nu li se va da resplata cuvenită? «Ba li se va da, răspunzi, căci așa este demn de dânsul, de a răsplăti chiar mai mult decât trebuie». Vrea să zică aceasta este adevărată în totul, dar cealaltă nu este, ci ni se spune numai ca amenințare și pentru înfricoșarea noastră?

Cum ași putea să vă conving pre voi, nu știu. Dacă vă spun că acolo este vermile cel neadormit, sau focul cel nestins, dacă spun că cei răi se vor duce în focul cel veșnic, dacă vă înfățișez pe bogat ca deja găsiindu-se în osândă, voi ziceți că toate sunt amenințări. Așa dar cum să vă conving? Dar o asemenea judecată este satanicească, căci încântă pe cineva cu o mulțămire zadarnică, și-l face leneș și trândav spre fapta bună. Deci cum vom răsturna un asemenea raționament fals? căci ori câte am spune din sf. Scripturi, voi ziceți că sunt numai amenințări. Dar aceasta ar putea o

zice cineva pentru viitor, nu însă și pentru trecut, adică pentru acele întâmplări în timpurile din urma noastră.

Ați auzit de sigur despre potop. Nu cumva și acelea sunt spuse în scriptură ca amenințare? Oare nu a fost potop? Vorbe de acestea și aceia spuneau, și deși corabia lui Noe a fost făcută în timp de o sută de ani, și în timp de o sută de ani au fost ceoplite lemnele și așezate la locul lor, și cu toate că în acest timp dreptul acela strigă necontenit, totuși nimeni n-a crezut. Dar fiindcă n-au crezut în cuvintele lui cele amenințătoare, au primit osânda prin faptul în sine, și nu prin vorbe.

Așa vom pătimi și noi, dacă nu vom crede. Do aceea și Christos compară venirea lui cu cele din zilele lui Noe, căci precum atunci n-au crezut în potop, tot așa și acum sunt mulți cari nu cred în potopul Gheenei. Nu cumva poate acelea au fost numai amenințări? Oare potopul n-a fost în realitate? Apoi cel ce a aplicat atunci fără de veste o pedeapsă atât de grea, oare nu cu mai mult cuvânt o poate aplica acum? Și aceasta pentru cuvântul că faptele de acum nu sunt mai mici decât atunci. Atunci, după spunerea sf. Scripturi: „Văzând fiii lui Dumnezeu pre fetele oamenilor, zice, le-au luat de soții lor“ (Facer. 6, 2), cu alte cuvinte pofta trupească era păcatul cel grozav, pe când astăzi nu este nimic pe care omul să nu fi cutezat a face. Așa dară credeți că potopul a fost, sau vi se pare mai mult o minciună? Deși de altfel mărturisesc munții pe care s'a construit corabia lui Noe, voi să zic munții din Armenia.

Dar eu mă voi încerca ca să lămuresc cuvântul mai bine, cu exemplul din altă parte. Călătorit-a cineva dintre voi prin Palestina? Deci eu nu vă voi dovedi mai mult cu cuvinte, ci cu fapte, deși faptele petrecute mai înainte, au fost destul de clare, căci tot ceea-ce spune scriptura, este cu mult mai demn de crezut, decât cele văzute cu ochii. Așa dar călătorit-a vreodată cineva dintre voi în Palestina? Eu socotesc că da. Apoi atunci mărturișiți voi înși-vă cari ați văzut acele locuri, și spuneți celor ce nu au fost pe acolo. Ascalonul și Gaza sunt două orașe în Palestina, cel întâiu mai sus, și cel al doilea mai jos, în dreptul vărsării Ior-

danului în Marea Moartă. Intre aceste orașe și râul Iordanului este o țară foarte frumoasă și îmbelsugată — sau mai bine zis, era altădată, căci acum nu mai este —, această țară, zic, era odinioară paradis. „Și a văzut, zice, Loth, toată partea de pe lângă Iordan, că era udată, ca un paradis al lui Dumnezeu“ (Facer. 13, 10). Ei bine, această țară care era atât de înverzită, și se întrecea cu toate țările, și ajunsese prin frumusețea ei a se numi paradisul lui Dumnezeu, astăzi este mai pustie decât toate celelalte. Are cu adevărat și arbori, are și fructe, însă fructul urgiei lui Dumnezeu a rămas până astăzi spre amintire. Se găsesse acolo rodii care au atât lemnul cât și fructul frumoase la suprafață, și celui ce nu știe 'i da la prima vedere mari speranțe, dar dacă le-ar lua cineva în mână și le-ar tăia, nu ar găsi de loc fruct, ci numai praf și cenușă multă.

Astfel este și întregul pământ de acolo, căci chiar și o piatră dacă o iai în mână, o vei găsi toată prefăcută în cenușă. Și ce spun eu despre pietre, despre lemne și pământ, când chiar și aerul și apele iau parte la nenorocire? După cum la un corp ars și carbonizat rămâne forma și chipul lui, și volumul împreună cu analogia, însă puterea lipsește, așa și acolo. Vei vedea pământ, însă în realitate nu este pământ, ci cenușă; vei vedea arbori, vei vedea și fructe, însă în realitate nu sunt nici arbori și nici fructe, ci cenușe; vei vedea și apă și aer, însă în realitate nu sunt, căci și acestea sunt încenușate. Deși s'ar putea întreba cineva: «Cum oare s'ar putea aprinde aerul? Cum apa, rămânând tot apă? Lemnele și pietrele este posibil de a se aprinde, dar aerul și apa nicidecum». Nouă de sigur că nu ni este posibil una ca aceasta, dar celui ce le-a făcut e prea posibil. Deci nimic alta nu este aerul acolo, decât un cuprător, și tot cuprător este și apa. Toate lipsite de roade, toate sterpe, toate spre pedeapsă, icoane vii a urgiei primite dinainte, și dovadă a urgiei viitoare. Nu cumva poate și acestea sunt amenințări de vorbe? Nu cumva și acestea sunt vorbe umilate? Pentru mine nici cele de mai înainte nu sunt de necrezut, ci de crezut de o potrivă atât cele văzute cât și cele nevăzute, iară necredinciosului cred că sunt de ajuns acestea spre a-i însuflă credință. Dacă cineva nu crede în gheena,

să se gândească la Sodoma, să judece asupra Gomorei, să ia în băgare de seamă pedeapsa ce li s'a dat, și care încă și astăzi este de față. Aceasta este dovada cea mai pipăită despre osânda cea veșnică.

Greoae se pare că sunt vorbele acestea, însă oare acele nu sunt greoae, când tu zici că nu este gheena, și că Dumnezeu a amenințat în zadar? Nu sunt greoae, când tu dezlegi mâinile poporului? Tu, care nu crezi, mă silești de a vorbi, tu m'ai adus la astfel de cuvinte. Dacă ai fi crezut lui Christos, eu nu aș fi fost silit ați însuflă credința din fapte. Și fiindcă de acelea ai fugit, apoi cu voe, sau fără voe la urmă te vei convinge.

Ce ai de spus despre Sodoma? Voiești poate să știi și cauza pentru care a primit atunci o astfel de pedeapsă? Un singur păcat stăpânia acolo, urâcios și blestemat, dar unul numai eră; locuitorii acelei cetăți se înnebunau după copii, și de aceea au luat o astfel de osândă. Dar astăzi sunt mii de aceste păcate, poate chiar mai uricioase și mai blestemate. Apoi cel ce s'a mânia atunci pentru acel păcat, și nu s'a înduplecat nici la rugămintile lui Abraam, nici la ale lui Lot, locuitor acolo, care pentru ca să păstreze ciustea sa a dat chiar pe fetele sale acelor desfrânați, acela, zic, ne va cruța oare astăzi pe noi cari avem atâtea păcate? Cu adovărat că o astfel de judecată este de răs, și nimic alta decât amăgire și înșelăciune drăcească. Voiești poate să-ți mai aduc și alt exemplu? Ai auzit de sigur, de Faraon împăratul Egiptului, ai auzit și ce pedeapsă a luat, cum cărele cu cai și cu întreaga armată s'au afundat în Marea Roșie. Acum dacă voiești a ști cauza, apoi află că acela a fost foarte necucernic înaintea lui Dumnezeu. Voiești apoi a vedea pedepsiți chiar dintre cei cred în Dumnezeu și sunt apropiați de dânsul, însă nu au o viață corectă? Ascultă pe Pavel care zice:

„Nici să curvim, precum unia dintre dâșii au curvit, și au căzut într'o zi douăzeci și trei de mii. Nici să ispităm pe Christos, precum și unii dintre dâșii au ispitit, și de serpi au pierit. Nici să cârțim, precum unia dintre dâșii au cârțit, și s'au pierdut de pierzătorul“. (I. Corinth. 10, 8—10). Deci dacă curvia, ispita și cârțirea au putut atât de mult să atragă mânia lui Dumnezeu, dar cele

ale noastre ce nu ar putea atrage asupra-ni? Dacă poate nu primești pedeapsa acum, nu te minună, căci aceia nu știau de gheena, și de aceea erau pedepsiți grabnic, și de multe ori chiar când faptuiau abaterea; dar tu ori și câte ai face, ori și câte păcate ai comite, chiar dacă nu ai primi aici nici o pedeapsă, totuși vei plăti acolo toată datoria. Dacă Dumnezeu a pedepsit atât de tare pe cei erau în stare copilărească, și care nici nu greșise atât de mult, apoi ne va cruța oare pe noi? Nu ai ce răspunde. Chiar dacă nu am comite păcatele aceluia, totuși vom fi vrednici de o mai mare pedeapsă. Și de ce? Pentru că ne-am bucurat de un mai mare chiar. Apoi când noi mai multe și mai mari păcate facem decât aceia, atunci ce pedeapsă nu vom suferi?

Aceia, — și să nu creadă cineva că eu îi admir pentru fapta lor, sau îi scuzez spunând acestea, să nu fie, căci când cineva păcătuiește, înseamnă că lucrează după îndemnul diavolului, și de aceea Dumnezeu îl pedepsește; deci nu spun acestea ca să-l laud pe dâșii, ci ca să învederez răutatea noastră, — aceia zic, chiar de murmurau sau cârtiau contra lui Dumnezeu, făceau aceasta fiindcă își petreceau viața prin pustietăți; dar noi cari avem și o patrie, și locuim în casele noastre, cum de mai cârtim? Aceia deși curviau, făceau aceasta fiindcă atunci deabea scăpase din rătăcirile Egiptenilor, unde nu auzise că ar fi vre-o lege contra curviei; dar noi cari am primit credința dela strămoșii noștri, cum și învățăturile cele mântuitoare, cum să nu fim vrednici de o mai mare osândă când facem astfel de păcate? Voiești poate a mai auzi și altele, câte au pățit Iudeii în Palestina, boale, războaie, foamete, robire, cele îndurate de dâșii dela Babiloneni, Asirieni, relele ce au suferit dela Macedoneni, dela Romani pe timpul lui Adrian și Vespasian?

Voesc, iubii mei, a vă povesti ceva, însă vă rog să stați și să mă ascultați. Și mai întâiu vă voi spune altceva. În a patra carte a împăraților (Cap. 6, 25-30), se spune că foamete mare se făcuse în Samaria, și că pe când mergea împăratul pe zidul cetății, o femeie s'a apropiat de dânsul și a grăit către dânsul aceste cuvinte: «Femeia aceasta a zis către mine. „dă pre fiul tău, și-l vom mânca astăzi, iară pe fiul meu îl vom mânca mâine“ — și am fript pe fiul meu, și l-am mâncat, și am zis către ea în ziua a doua, dă pe fiul tău să-l mân-

căm, iară ea a ascuns pre fiul său». Ce poate fi oare mai grozav ca această nenorocire? Iarăși în altă parte zice Prorocul: „Mânele femeilor milostive au atins pe fiii lor” (Ierem. 4, 10 (?)). Dacă iudeii au fost pedepsiți așa, dar noi cu cât mai mult nu vom fi pedepsiți oare? Voesti poate a auzi și de alte nenorociri peste care au dat? Cetește cele scrise de Iosip Flaviu, cu privire la războiul Iudaic, și acolo vei afla exact despre acea tragedie, din care poate te vei convinge că este gheena. Dacă aceia erau pedepsiți, de ce oare noi n'am fi? Și cum să nu fim pedepsiți când facem fapte mai rele decât aceia? Dacă voești eu îți voi spune și de fiecare în parte, ce fel au fost pedepsiți.

Cain a ucis pe fratele său Abel, comișând cel mai grozav păcat, dar a fost pedepsit cu o pedeapsă mai grea decât mii de morți, căci mai degrab ar fi preferat el să moară, decât să trăiască. Ascultă-l chiar pe dânsul ce spune: „De mă scoți pre ruine de pe pământ și dela fața ta mă voi ascunde, și va fi tot cel ce mă va afla, că mă va omori” (Fac. 4, 14). Spune-mi oare nu tot de acestea fac mulți și astăzi? Când tu omori nu trupește, ci sufletește pe fratele tău, oare nu ai făcut același lucru? Când trezi cu vederea pre cel flămând, și când poți a-l ajuta, oare nu l-ai omorât, dacă nu eu sabia, apoi prin faptul că l-ai lăsat flămând? Dar ce? Nimeni oare nu inviduește pe fratele său? Nimeni nu-l înconjoară de primejdii? Ei bine, aici nu sunt pedepsiți, dar acolo de signr că vor fi. Dacă cel ce n'a auzit nici de lege scrisă, nici de Profeți, nici n'a văzut minuni mari, și încă a primit o pedeapsă atât de mare, dar încă cel ce știe de toate acestea, și totuși face asemenea fapte, fără ea să se cumințiască din exemplele dinainte, e oare posibil ca să rămână nepedepsit? Dar atunci unde este dreptatea lui Dumnezeu? Unde este bunătatea lui? Cel ce adună lemne în ziua Sâmbetei este bătut cu pietre, deși porunca aceasta este cu mult mai mică și mai nebagată în samă decât tăierea împrejur, — și cum zic acela este bătut cu pietre, dar cei ce săvârșesc de multe ori fapte cu mult mai nelegiuite, oare vor trece nepedepsiți? Dacă nu este gheena, apoi unde este dreptatea lui Dumnezeu? Unde este nepărtinirea lui? Iarăși: un oarecare Chammă furând un obiect sfânt (anathema) a fost pe-

depsit cu tot neamul lui, prin împroșcare cu pietre. Dar după aceea nimeni n-a mai furat lucruri sfinte? Nimeni nu s'a mai făcut vinovat de ierosilie? Saul iarăși a fost cruțat de David, contra voinței lui Dumnezeu¹⁾, însă la urmă a fost aspru pedepsit. Deci de atunci oare n'a mai fost cruțat nimeni ca Saul? Dacă ar fi așa, ce bine ar fi, însă oare nu ne mâncăm și astăzi unii pe alții, ca Icarele cele salvatoare, contra voinței lui Dumnezeu, fără ea să cadă cineva în războiu? Iacă și fiii lui Eli preotul, fiindcă mâncau carniurile ce se aduceau ca jertfă, mai înainte de tamăierea prescrisă²⁾, au primit cea mai grozavă pedeapsă împreună cu tatăl lor. Dar oare de atunci n'a mai fost nici un tată atât de trândav față de fiii săi? N'au mai fost și fi aiât de desmățați? Au fost de sigur, și totuși n'a fost nici unui pedepsit aici. Apoi atunci dacă gheena nu este, unde vor da răspuns de faptele lor? Și mii de asemenea fapte ar putea cineva să numere pe fiecare zi. Dar ce? Iată că Anania și Sapphira au fost pedepsiți iute de apostolul Petru, fiindcă au îndosit, sau mai bine zis au furat din prețul cu care vânduse țarina lor. (Fapt. cap. 5). Dar oare de atunci n'a mai fost nimeni ca Anania? N'a mai furat nimeni din cele consfințite lui Dumnezeu? Și dacă au mai fost, apoi de ce n'au luat aici nici o pedeapsă?

Oare le-am convins că este gheena, sau că este nevoie de mai multe exemple? Așa dar să venim și la cele nescrise și care se petrec astăzi în viața noastră, căci este foarte necesar de a aduna din toate părțile cât de multe exemple, și să le așternem înaintea cugetului nostru, ca nu cumva căutând a ne mulțumi cu ideea că nu este gheena, să ne vătămăm pre noi înși-ne. Nu vezi pe mulți în nenorociri, cu trupurile schilogite, sau pătimind mii de alte rele? Nu vezi apoi pe de altă parte pe mulți prosperând, fiind împovărați de păcate? De ce unia sunt pedepsiți pentru omoruri, iară alții nu? Ascultă pe Pavel ce spune: „Ale unor oameni păcatele sunt arătate, mergând mai înainte la judecată, iară ale unora și în urmă vin” (1. Timoth. 5, 24). Apoi câți omoritori de oameni n'au scă-

¹⁾ Notă. A se vedea cartea 1 a Împăraților, cap. 24. (Trad.).

²⁾ Notă. Vezi cartea 1 a Împăraților, cap. 2, 15 și 16. (Trad.).

pat aici? Câți criminaliști u'au reușit să se ascundă? Dar să'i lăsăm pe aceștia. Câți nu vezi aici pedepsiți cu cele mai grele pedepse? Unia zac de boale ani îndelungați, alții își petrec zilele în cazne nesfârșite și alții în mii de mii de suferinți. Când tu vezi pe unia, cari poate au îndrăznit a face aceleași fapte, și încă poate și mai mari, și totuși nu sunt pedepsiți, oare nu chiar fără voe vii la credință că este gheena? Numără pre toți cei pedepsiți dinaintea ta, gândește-te că Dumnezeu nu este părtinitor, și mai gândește-te că și tu care ai făcut multe rele, nu ai pățimit nimic din cele arătate, și atunci vei avea ideea gheenei complete. De altfel chiar Dumnezeu a implantat în noi ideea de gheena, ca astfel să nu fim în necunoștință de ea. Și poezii, și filosofii, și mitologii, și cu un cuvânt toți oamenii au filosofat în privința resplății de acolo, și spun că cei mai mulți vor fi pedepsiți în iad. Dacă poate cele spuse de dânsii sunt mithuri, nu însă tot așa sunt și cele ce se cred de noi.

Aceștea nu vi le-am spus în zadar, voind numai a vă înfricoșa, sau a vă îngrozi spiritele voastre, ci a le cuminți și ale face mai sprintene spre fapta bună. Ași fi voit poate și eu, și încă mai mult decât toți, ca să nu fie gheena. Pentru ce? Pentru că voi vă temeți fiecare pentru sufletul vostru numai, cu însă pe lângă sufletul meu am a da samă și de sufletele voastre, așa că mie mai mult ca tuturor, mi este cu neputință de a fugi de ea. Nu se poate să nu fie gheena și pedeapsă. Căci atunci unde este filantropia lui Dumnezeu?

Dar, pentru ca să nu confundăm mai mult cuvintele cele despre gheena, acum nu voi mai spune nimic, rezervându-mă de a mai discuta această chestiune la timpul cuvenit. Ceea-ce însă am câștigat până acum din cele spuse, să nu le încâlcim, căci e mare câștig de a fi bine dumeriți despre gheena. Deci când voi avea în minte aceste cuvinte, ca și o doctorie amară, vor putea să alunge orice răutate, stând încontinuu în mintea noastră.

Să facem uz deci, de această doctorie, ca astfel având inima curată, să ne învrednicim a vedea ceea-ce ochiul n'a văzut, și urechia n'a auzit, și în inima omului n'a pătruns. De acele bunătăți fie ca noi cu toții să ne învrednicim, prin harul și filantropia Domnului

nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IX

„Iară de ani și de vremi, fraților, n'aveți trebuință să scrim vouă. Că înși-vă adevărat știți, că ziua Domnului ca un fur noaptea, așa va veni” (Cap. 5, 1—2).

Nimic nu se pare atât de curios și doritor de a afla despre cele nevăzute și ascunse din lumea aceasta, ca natura noastră omenească. Aceasta se întâmplă mai ales, când cineva are mintea nedesăvârșită. Și dintre copii, acei se sunt mai ușurateci, nu pregătiți de a plic-tisi și pe doice, și pe pedagogi și pe părinți, cu mulțimea întrebărilor, cari la nimic altă nu se încheie, de cât la «aceasta ce este» sau «ce înseamnă aceasta». Aceștea se întâmplă din cauza moleșirii lor, și câte odală din cauză că nu au ce face. Cugetul nostru multe dorește să afle, și chiar se grăbește de a pricepe totul, și mai cu samă timpul când va fi sfârșitul lumii. Și ce este de mirare dacă și noi pățim de aceasta, când chiar și sfinții aceia au pățit poate mai mult decât noi? Ce este de mirare dacă și noi dorim cu să cunoaștem cele cu privire la timpul deapoi, când și apostolii Domnului doreau acest lucru? În adevăr că, mai înainte de patimele Domnului apostolii apropiindu-se de Christos îi zice: „Spune nouă când voi fi acestea, și care este semnul venirii tale, și a sfârșitului veacului?” (Math. 24, 3), iară după patimă și învierea lui îi ziceau: „Spune nouă, dacă într'acest an vei să așezi împărăția lui Israel”, la care el nu li-a răspuns. Dară după ce îi s'au învrednicit de harul sfântului Duch nu mai sunt tot așa, căci nu numai că nu-l mai întreabă și nici nu se mai neliniștesc de această neștiință, ba încă chiar și pe cei ce mai pătimiau de această boală îi vindecă de ea. Așență pe fericitul Pavel ce spune el de us-

tădăta: „De ani și de vremi, fraților, n'aveți trebuință să vă scrim vouă”. De ce n'a spus, că nimeni nu știe de aceasta? De ce nu spune, că nimic nu ni s'a descoperit, ci se mărginește a li zice că „n'aveți trebuință să scrim vouă?” Pentru că atunci i-ar fi întristat mult dacă li spunea așa, iară acum el îi mângâie. Expresiunea „n'aveți trebuință” nu li mai lasă ca să cerceteze și să întrebo de ceva, care este de prisos și chiar fără vre-un folos. Căci în adevăr, care este folosul? Să presupunem că sfârșitul lumii va fi după douăzeci de ani, după treizeci, după o sută; ei, și ce ni folosește? Sfârșitul vieții fiecăruia din noi nu este oare sfârșit? Și de ce mai ispitești, de ce te mai trudești în zadar, pentru ca să știi despre sfârșitul obștească?

Dară după cum noi pătimim și în toate celelalte acțiuni ale vieții, așa și în cazul de față. După cum în celelalte noi lasăm pe ale noastre proprii, și ne batem capul cu cele obștești, căci zicem: «cutare este curvar, celălalt preacurvar; cutare a răpit, celălalt a nedreptățit», iară de ale noastre nu ne îngrijim și nu facem nici o vorbă, tot așa și aici; în loc ca fiecare să-și vadă de păcatele sale și să se îngrijască de propriul său sfârșit, noi voim să știm sfârșitul obștească. Și ce poți avea tu de comun cu sfârșitul lumii? Dacă te îngrijești bine pentru sfârșitul tău, nimic rău nu vei pătimi când va fi sfârșitul obștească. Fie departe, fie aproape, aceasta nu ne atinge într-un nimic. De aceea n'a spus Christos ucenicilor săi, fiindcă nu eră în interesul lor. «Dară de ce nu eră în interesul lor? zici tu; el care a ascuns aceasta, știa bine, și de ce nu putea fi în interesul lor?» Ascultă-l chiar pe el răspunzând apostolilor: „Nu este al vostru a ști anii sau vremile, pe care Tatăl le-a pus întru a sa stăpânire” (Fapt. 1, 7). Și cei ce erau pe lângă Petru confesivul apostolilor, au auzit acestea, ca cei ce voiau și căntau să cunoască cât mai multe pentru dânsii. «Ce umblați ostenindu-vă în zadar» li zice Mântuitorul, și tot această zicere v'o adresează și eu vouă astăzi. «Da, zici tu, însă noi trebuie a astupa gurile Elinilor, căci îi spun, că lumea aceasta este Dumnezeu, și dacă noi am ști sfârșitul ei, am putea închide gurile lor».

Și aceasta va să zică a astupa gurile lor, ca să

știți când anume va fi sfârșitul lumii, sau să știți că va fi acest sfârșit? Spuneți-le aceasta: că va fi sfârșitul, și dacă nu vor crede aceasta, de sigur că nu vor crede nici cecălaltă. Ascultă ce spune Pavel: „Că înși-vă adevărat știți, că ziua Domnului, ca un fur noaptea, așa va veni”, și nu numai aceea obștească, ci și cea a fiecăruia în deosebi, căci aceasta imitează pe acela, și este așa zicând în afinitate cu dânsa. După cum acela va veni fără de veste, tot așa și aceasta. Timpul sfârșitului își are începutul dela Adam, așa că sfârșitul vieții fiecăruia dintre noi, este ca o icoană a sfârșitului aceluia, și de aceea nici ar greși cineva, dacă ar numi sfârșit trecerea din viața aceasta. Când pe fiecare zi se sfârșesc mii de mii de oameni, cari cu toții așteaptă ziua aceea, și unai 'nainte de aceea zi nimeni nu va învăli, oare moartea de astăzi nu este lucrul aceleia?

Dar dacă voiți a allă cauza pentru care sfârșitul este ascuns nouă, și de ce vine fără de veste, ca și furul în timpul nopții, eu după cât găsesc după mine că este bine, vă voi spune. Nimeni nu s'ar mai sirguri în fapta bună niciodată în tot timpul vieții sale, căci știindu-și ziua sfârșitului său, ar face mii de rele, și tocmai în aceea zi s'ar apropia de botez, după care ar pleacă de aici. Dacă astăzi, când din cauza neștiinței ne stăpânește frica de moarte, care zguduie sufletele noastre, și noi cu toții ne cheltuim timpul în rele, și mulți se apropie de sf. botez tocmai la cele mai de pe urmă respirațiuni ale vieții lor, — deși erau prea bine încredințați de aceasta, — dară încă dacă am ști ziua cea de pe urmă ce ar fi? Cine s'ar mai sirguri cu fapta bună? Dacă astăzi, când nu știm, și încă s'au dâs dela noi mulți neluminați cu sf. botez, de oarece nici frica n'a fost în stare să îi învețe de a fi sirguitori în faptele cele bune și plăcute lui Dumnezeu, dară atunci cine ar mai fi înțelept? Cine ar mai fi îngăduitor și blând? Nimeni. Dară apoi mai este și altceva. Astăzi pe mulți stăpânește frica de moarte, și dragostea de viață; apoi dacă ar ști ficcero că mâine sau poimâine va muri, nimeni nu s'ar da în lături de a face orice mai 'nainte de aceea zi, ci ar sfâșia pe câți ar voi, și ar face mii de rele sub cuvânt că se apără de vrăjmași. Un om mișel, dezgustat și deznădăjduit de viața aceasta, nu ține samă nici chiar de cel ce este îmbrăcat cu porfira

împărătească. Deci cei ce ştie că numai decât mâine va trebui să se ducă, se va rezbună pe duşman, şi numai după ce mai întâiu îşi va recori sufletul, va primi de a se duce. Să vă mai spun şi al treilea argument? Cei ce iubesc viaţa aceasta şi sunt dedaţi cu totul celor de aici, s'ar topi de supărare şi discorajare ştiindu-şi timpul în care vor muri. Dacă un tânăr de exemplu, nu ar crede că el are să se sfârşească mai înainte de bătrâneţe, adecă dacă ar şti că are să moară în floarea tinereţii, apoi întocmai ca şi searele cele mai trândave ar ajunge, căci şi acelea după ce sunt prinse, se trândăvesc şi îşi aşteaptă sfârşitul.

Pe lângă toate acestea nici bărbaţii cei vrednici n'ar avea resplată pentru vrednicia lor. Pentru că dacă îi au ştiut că după trei ani vor muri, şi uicidocum mai înainte, apoi ce plată vor putea avea pentru că au înfruntat relele? Fiecare ar putea să li zică: «fiindcă eraţi convingi că veţi trăi trei ani, de aceea v'aţi pre-dat primejdiilor, ştiind foarte bine că nu aveţi să muriţi mai înainte de trei ani». Cel ce după fiecare primejdie îşi aşteaptă sfârşitul, şi ştie că va putea trăi numai ocolind primejdia, unul ca acela dă dovada cea mai mare de dispreţ, către viaţa de faţă. Ceea-ce eu grăiesc acum, vă voi învedera-o prin exemple.

Spune-mi te rog: Patriarchul Abraam, dacă ar fi ştiut mai dinainte că ridicând pe altar pe fiul său Isaac nu-l va sacrifica, oare ar fi avut el plată? Dacă Pavel ştiind mai dinainte nesocotia primejdiile, atunci unde este minunea? Apoi atunci chiar şi cel mai trândăv om ar putea să se ridice sau să se arunce în foc, dacă ar avea siguranţă că nu va pătimi nimic, adecă dacă ar şti mai dinainte cum au să se petreacă împrejurările.

Dar nu aşă sunt cei trei coconi, pe cari ni-i pune înainte sf. scriptură, căci ascultă ce spun ii: „Împărate! Este Dumnezeu în ceruri, care ne va mântui pe noi din mâinile tale, şi din cuptorul acesta; iară de nu, cunoscut să fie ţie că dumnezeilor tăi nu slujim, şi chipului celui de aur pe care l'ai ridicat, nu ne închinăm” (Daniil 3, 17, 18). Aţi văzut câte soloase sunt, şi chiar mai multe, prin faptul că noi nu cunoaştem sfârşitul?

Sunt deajuns cele ce am vorbit până acum, spre

a ne convinge de adevăr. De aceea, deci, ca un fur noaptea, de aceea vine fără de veste, pentru ca să nu ne înfundăm în rele, pentru ca să nu cădem în trândăvie, şi pentru ca plata noastră să nu fie ştirbită.

„Că înşi-vă, zice, adevărat ştiţi”. De ce atunci vă osteniţi în zadar, dacă sunteţi încredinţaţi? Cum că viitorul este nesigur, află din cele ce a spus Christos: „Priveghiaţi, zice, că nu ştiţi ceasul în care furul vine” (Math. 24, 42). De aceea şi Pavel spune: „Căci când vor zice, pace şi linişte, atunci fără de veste va veni peste dânsii peirea, ca şi durerea celia ce arc în pântec, şi nu vor scăpa” (Vers. 3). Aici face aluziune la ceva, după cum face şi în a doua epistolă către Thesaloniceni. Fiindcă îi erau în strămtorări şi necazuri, iară prigonitorii lor în linişte şi în dezmerdări, de aceea îi mângâie în nenorocirile prezente cu cuvântul învierii obşteşti. Aceia îi supăran grăindu-li din cele ce moştenise dela strămoşii lor, căci li ziceau: «când va fi sfârşitul»? ceea-ce spuneau şi Profeţii: „Vai celor ce zic: degrabă să se apropie cele ce va face, ca să le vedem, şi să vie sfatul sfintutui lui Israil, ca să-l cunoaştem” (Isaia 5, 19), sau şi alt Proroc care zice: „Vai celor ce poftesc ziua Domnului” (Amos. 5, 18) adecă cei ce necrezând o poftesc. Priveşte acum pe Pavel cum îi mângâie, ca şi cum pare că li-ar zice: «să nu credeţi că dacă îi sunt în fericire, apoi de aici se poate lua dovada că judecata cea mai de pe urmă nu va veni, ci tocmai pentru aceasta va veni». Este vrednic de observat aici următorul lucru: dacă atunci va veni şi antichrist, dacă va veni şi Iie, apoi cum atunci de spune, că pe când îi vor grăi «pace şi linişte» sfârşitul va veni fără de veste? pentru că venirea aceloră este dovada venirii lui Christos, şi prin urmare nu se poate ca îi să nu ştie. Dar apostolul nu vorbeşte aici de venirea lui Christos, şi nici de timpul venirii lui antichrist, ci de sfârşitul individual al fiecăruia. La venirea lui Christos vor fi acele semne, iară aici nu va fi nici un semn, ci va veni fără de veste şi neaşteptat. Dealtminteră nici femeia fugrecată nu se află în neştiinţă complectă, căci ea ştie bine că după nouă luni va fi naşterea, însă despre ziua şi ceasul în care

va naște nu știe sigur, căci unele nasc după șapte luni, altele după nouă, așa că timpul anumit nu-i este știut. Deci, Pavel aici seamănă sfârșitul fiecăruia cu nașterea femeii îngrecate, și asemănarea este foarte exactă, căci multe femei, fără ca să aibă mai înainte semne, nasc pe drumuri, sau afară de casă, din cauză că n'au putut prevedea. Tot așa și Pavel dă a înțelege aici, arătând nu numai nesiguranța sfârșitului, ci și amarul durerilor. După cum femeia îngrecată este apăsătoare de durerile facerii în timp ce ea poate joacă sau râde, fără ea să prevadă nimic, și deodată este cuprinsă de dureri nespuse, tot așa vor patimi și acele suflete în minutul când va veni moartea. „Și nu vor scăpa“, zice.

„Iară voi, fraților, nu sunteți întru întunerie, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur“ (Vers. 4). Aici vorbește de viața cea întunecată și necurată. După cum cei mișei și răi, toate le fac noaptea, furișându-se de ceilalți și afundându-se în întunecarea, tot așa și cu moartea. Căci spune-mi: oare preacurvarul nu așteaptă să vie seara? Oare furul nu așteaptă să sosească noaptea mai curând? Oare criminalistul nu și face treaba lui în timpul nopții? Dar tu zici par'că: „Și ce? Pe dânșii nu-i apucă ca un fur? Oare nu și lor li este necunoscută? sau că poate o prevăd? Și atunci de ce spune apostolul: „Nu aveți trebuință să scrim vouă“? Aici însă, apostolul nu vorbește despre nesiguranță, ci despre nenorocirea acelei zile. Și pentru dânșii este nesigură acea zi, nici îi nu știu când va veni, însă și când va veni nu-i va cuprinde nimic supărăcios.

„Ca să nu vă apuce ziua aceea, zice, ca un fur“. Cu alte cuvinte el voiește a-i apăra de acel rău: căci după cum se întâmplă cu cei ce priveghează și se află în lumină, că chiar de ar cercă furii, totuși n'ar putea fură nimic, tot așa și cu cei ce trăesc după poruncile lui Dumnezeu. După cum furii pradă și dezbracă pe cei ce dorm, tot așa face și moartea cu cei ce trăesc în întuneric, adică se încred în cele prezente.

„Că voi toți fii ai luminei sunteți, și fii ai zilei“ (Vers. 5), spre deosebire de fiii pierzării și fiii gheeniei. De aceea zicea Christos: „Vai vouă, că în-cunjunțați marea și uscatul ca să faceți un pro-

zelit, și dacă se face, îl faceți pe el fiu al gheeniei“ (Math. 23, 15), de aceea zicea și Pavel: „Pentru aceea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării“ (Colos. 3, 6), adică acei ce fac cele ale gheeniei, cei ce fac cele ale neascultării. Tot așa și fiii lui Dumnezeu, cari fac cele plăcute lui Dumnezeu, tot așa și fiii zilei și ai luminei, cari fac cele ale luminei, căci aceștia nu sunt ai întunerecului și ai nopții.

„Drept aceea să nu dormim ca și ceilalți, ci se priveghem, și să fim treji. Că cei ce dorm, noaptea dorm, și cei ce se îmbată, noaptea se îmbată, iar noi ai zilei fiind, să fim treji“ (Vers. 6—8). Aici arată că al nostru este de a fi ai zilei în ceea ce privește viața noastră morală. Când e vorba însă de ziua cea de pe urmă, adică de sfârșitul vieții noastre, aceasta nu este al nostru, pentru că atunci vine noaptea și fără voința noastră, și tot fără voința noastră vine și somnul, care adoarme trupul, nu însă și sufletul. Deci nu vorbește aici apostolul decât de noaptea și de somnul păcatului, căci acestea aparțin de voința noastră. De noi depinde de a vieții totdeauna în lumină, precum și de a privegheii neconținut. A se închide ochii sufletului, și apoi a cădea în somnul reușitei, nu vine dela natură, ci dela intențiunea noastră.

„Drept aceea să nu dormim, zice, ci să priveghem, și să fim treji“. Este posibil ca cineva priveghind să adoarmă, adică să nu facă bine, și de aceea a adăugat „să fim treji“. Chiar în timpul zilei dacă ar priveghea cineva fără ea să fie în același timp și treaz, va cădea de sigur în multe nenorociri. Așa că trezirea este intensitatea privegheiei.

„Cei ce dorm noaptea dorm, și cei ce se îmbată, noaptea se îmbată“. Beție numește apostolul aici, nu numai beția de vin, ci și cea rezultată din toate relele omenești. Beția sufletului este bogăția, și pofta de bani, și amorul nebun după femei, și în fine orice ai spune din acestea, toate la un loc sunt beția sufletului. Și de ce oare apostolul a numit răutatea în genere somn? Mai întâi, fiindcă unul ca acesta este neactiv spre fapta bună, apoi fiindcă se hrănește cu fantazii, nu vede nimic adevărat, și capul lui e plin

de visuri, ba de multe ori este încărcat cu lucruri absurde, și chiar de ar vedea ceva bun, totuși la dânsul nimic nu e sigur, nimic nu e solid. De altfel așa și este viața prezentă, care e încărcată de visuri și de fantazii. Bogăția este un vis, slava, ca și toate celelalte, de asemenea este un vis. Cel ce doarme, nu vede cele ce în adevăr sunt în ființă, ci acele ce nu sunt el și le imaginează ca existând. Astfel este răutatea și viața petrecută în rele; nu vede cele ce sunt în adevăr, adică cele duhovnicești, cele cerești, cele ce sunt în veșnicie, ci pe cele ce se scurg, pe cele ce zboară și fug iute de la noi. De aceea nu e deajuns ca numai să priveghem și să fim treji, ci mai trebuie încă de a ne și înarmă peste tot, pentru că chiar cel ce priveghiază și este treaz dacă nu are arme, iute cade prada furilor. Deci, dacă trebuie și a priveghia, și a fi treji, și a ne înarmă peste tot, sau după cum zice apostolul: „Îmbrăcându-ne în zaua credinței și a dragostei, și în coiful nădejdei de mântuire“, iar noi dormim și suntem nearmați, apoi atunci cine ar putea împiedeca pe diavol ca să ne implanteze în noi sabia răului?

„Îmbrăcându-ne în zaua credinței și a dragostei, și în coiful nădejdei de mântuire“. Aici face aluziune la viața aceeași și la credința religioasă. Arată apoi ce înseamnă a priveghia și a fi treji, adică a fi îmbrăcați în zaua credinței și a dragostei. Și el nu vorbește de credință cum s'ar întâmpla, ci după cum nimic n'ar putea nșor sfâșia zaua de pe corp, care este ca un zid de apărare a peptului și a trupului, tot așa și tu înfășoară-ți sufletul cu credință și dragoste, și atunci nici una din săgețile cele aprinse ale diavolului nu se va putea înfige în el. Acolo unde sufletul este cercuit mai dinainte cu arma dragostei, toate asalturile dușmanilor rămân zadarnice. Nici violența, nici dușmănia, nici zavistia, nici lugușirea, nici ipocrizia și în fine nimic din acestea nu se vor putea atinge de un asemenea suflet. Și vedeți că el nu spune de o dragoste întâmplătoare, ci de dragostea aceea, care este puternică ca și zaua.

„Și coiful nădejdei mântuirii“. Precum coiful apără ceea ce e mai principal la noi, acoporind capul și ferindu-l din toate părțile, tot așa și nădejdea nu lasă dreapta judecată ca să cadă, ci o pune să stea drept,

nelăsând a se introduce în ea nimic de dinafară. Întru cât ea nu se abate cu nimic, nu este cu puțință de a alunece, căci fiind îngrădită cu niște astfel de arme, nu e posibil să cadă vreodată, ci după cum zice și aiurea: „Rămâne credința, nădejdea și dragostea“ (I. Corinț. 13, 13). Zicând „îmbrăcându-ne și înconjurându-ne“ el singur pregătește armele ce ni trebuiesc, și arată de unde s'ar putea naște credința, nădejdea și dragostea, și cât de puternice ar fi.

„Că nu ne-a pus pre noi Dumnezeu spre mânie, ci spre dobândirea mântuirii, prin Domnul nostru Iisus Christos, care a murit pentru noi“ (Vers. 9, 10), așa că nu am fost chemați spre a fi pierduți, ci mântuiți. Și de unde se poate cunoaște că aceasta o voeste el? De acolo că a dat pre fiul său pentru noi, că atât de mult dorește de a ne mântui, în cât a dat chiar pe fiul său, și încă l'a dat spre moarte. Din aceste raționamente se naște nădejdea. Nu te desnădăjdui, omule, în sine-ți, ducându-te la Dumnezeu, care n'a cruțat pentru tine nici chiar pe fiul său; nu te împușină din cauza relelor prezente. Cel ce a dat pe fiul său cel unul născut, ca să te mântuiască și să te scape de gheena, ce ar mai putea cruța pentru mântuirea ta? Așa că trebuie a nădăjdui toate cele bune. Nici de judecătorul cătră care ne ducem să ne judece, nu ne temem, căci știm că ni-a arătat atâta dragoste, în cât a dat pentru noi chiar pe fiul său. Deci, noi nădăjduim lucruri bune și mari, căci ceea ce e principal am luat, voi să zic, credem. Am văzut exemplul ce ni s'a dat, prin urmare să iubim, căci ar fi cea mai de pe urină tămpire a minții, ca să nu iubim pe cel ce se găsește astfel față de noi.

„Ca astfel ori de vom priveghia, ori de vom dormi, împreună cu el să viețuim. Pentru aceea mângâiați-vă unul pre altul, și zidiți-vă unul pre altul, precum și faceți“ (Vers. 11). Mai sus zice: „să nu dormim, ci să priveghem și să fim treji“, însă altceva este somnul acela și altceva acesta. Aici prin expresiunea „ori de vom dormi“ zice de moartea cea trupească, cu alte cuvinte pare că ar zice: «să nu vă spăimântați de primejdii, căci chiar de murim, vom fi vii». Deci nu te desnădăjdui, iubitule,

dacă te primejduești, căci ai un garant sigur. Dacă el nu ar fi fost aprins de dragostea noastră, nu ar fi dat pentru noi chiar pe fiul său. Încât, chiar de vei muri, vei fi viu, căci și el a murit. Chiar de am muri, sau chiar de am viețui, cu dânsul vom viețui. Aceasta este indiferent, nimic nu'mi pasă dacă eu viețuiesc, sau mor, căci eu dânsul împreună vom viețui.

¹⁾ Deci, inbiților, toate să le facem pentru aceea viață, toate să lucrăm având privirea îndreptată în spre aceea parte. Intuneric este răutatea, iubitule, moarte și noapte adâncă, în care nu vedem nimic din cele ce trebuie a vedea, și nu facem nimic din cele ce trebuie a face. După cum trupurile celor morți sunt desfigurate și imputite, tot așa sunt și sufletele celor ce trăiesc în răutate, și sunt pline de murdării. Ochii lor sunt închși, gura strânsă și stau veșnic pe patul răutății, ba chiar sunt cu mult mai de jelit decât cei morți, căci cel puțin aceștia sunt morți și către fapta bună, ca și către fapta rea, pe când aceia trăind pentru răutate, sunt nesimțitori spre fapta bună. Pe un mort chiar de l'ar înțepa cineva, totuși nu simțeste nimic și nu se apără, ci stă ca un lemn uscat. Tot așa și sufletul este cu adevărat uscat, a îndepărtat dela el viața, primește pe fic-ce zi mii de rane, și totuși nimic nu simte, ci față de orice el stă într-o completă nesimțire. Nu ar greși cineva dacă l'ar compara cu cei nebuni, cu cei beți, sau cu cei zăpăciți, cari se elatină în toate părțile când merg pe drum. Toate acestea le are răutatea, și este mai grozavă decât orice. Cel nebun este scuzaț de către cei ce-l privesc, pentru că boala lui nu este din intențiunea sau din voința sa, ci dela natură; dar cel ce petrece în răutate ce senză ar putea avea? De unde vine deci răutatea? De unde vine apoi că cei mai mulți sunt răi? Spune-mi, de unde vine răul boalelor? De unde vine zămintirea? De unde somnul cel greu? Oare nu din nebagarea de samă? Dacă chiar boalele fizice își au începutul în intențiunea sau în voința noastră, apoi cu atât mai mult cele sufletești. De unde vine beția? Nu oare din neînfrânarea poftelor de a bea? De unde vine aiurarea sau zămintirea? Oare nu din niște friguri exagerate?

¹⁾ *Partea morală.* Indemnare către virtute, și că este cu neputință, ca cei ce și petrec viața aici în plăceri și dezmerdări, să se bucore de bunătațile cele viitoare. Despre furierea cea deobște, și despre judecata cea mai de pe urmă. (Veron.).

Dar frigurile nu vin din cauza materiilor și a elementelor îngrămadite în noi mai mult decât trebuie? Dar prisosința acelor elemente din noi, nu vine oare din nebagarea de samă? Când noi, fie în săracie, fie în bogăție, introducem în noi ceva fără măsură, singuri aprindem focul. Apoi când flacăra este aprinsă, și noi în loc să o stingem imediat, rămânem nepăsători și disprețuitori, de sigur că noi înși-ne pregătim focul și pâlălaa cea grozavă, pe care n'o mai putem stinge. Tot așa se petrece și cu răutatea, căci dacă nu o împiedecăm dela început și nici nu o tăiem, apoi nici nu mai putem să știm unde va ajunge la urmă, și se va mări mai mult chiar decât puterile noastre.

De aceea vă rog ca totul să facem, ca să nu dormim. Nu vedeți pe străjerii de noapte, cum de multe ori adormind nu au folosit cu nimic din strejuirea lor? Tocmai din pricina aceluia mic somn totul a vătămat, căci a lăsat în liniște pe cel ce voia a fură. Deci după cum noi nu vedem atunci pe furi, iară îi ne vād, tot așa și cu diavolul mai ales, care toate le uneltește, toate le mrejește, pe toți îi încercă în mrejele lui și serăznește din dinți. Să nu dormim deci și să nu zicem: «pe lângă aceasta nimic mai mult», căci când nici nu ne așteptăm, el ne atacă și ne pradă. Tot așa zic, este și cu răutatea, căci pe când nici nu ne așteptăm, ne pierdem. Toate să le observăm bine și cu exactitate, să nu ne îmbătăm, ca să nu adormim, să nu ne îmbuibăm ca să nu cădem în somnolență, să nu ne entuziasmăm pentru cele ale lumii aceștia, ci să petrecem tot timpul vieții în trezvie. Să ne punem în rânduală din toate părțile. După cum cei dela cire, cari merg pe funii întinse, nu trebuie a se lenevi cât de puțin, căci chiar acel puțin poate să li aducă un mare rău, de oarece călcând greșit imediat cad jos și se prăpădesc, tot așa și noi nu e cu puțință de a ne lenevi. Călătorim pe o cărare strîmtă care are pe deamîndouă părțile prăpăstii înfricoșate, și pe care nu încap deodată amîndouă picioarele. Și acum vezi tu, câtă exactitate îți trebuie în măsurarea pașilor ce faci? Nu vezi pe cei ce călătoresc pe astfel de cărări, cum trebuie să și asigure nu numai picioarele, ci și ochii? De i s'ar părea că e bine ca să fie cu privirea deodată în amîndouă părțile, chiar dacă piciorul stă bine, el totuși va arăta uitându-se la adîncimea prăpăstiilor și se va prăbuși.

Lui îi trebuie să fie cu băgare de seamă numai la pasul ce face, adică precum zice și scriptura „Nici la dreapta, și nici la stânga să nu se uite” (Prov. 4, 27). Strîmtă este cărarea pe care mergem, mare este și adîncul răutății, mari și adînci sunt prăpăștiile, și mare este întunericul cel din fundul lor, — însă noi să fim cu băgare de seamă la cărarea cea strîmtă, să pășim pe ea cu frică și cutremur. Nimeni care călătorește pe o astfel de cărare nu merge a lene, nu rîde, nu este îngreuiat de beție, ci este treaz și ușurat cu postul. Nimeni călătorind pe o astfel de cărare nu poartă cu el lucruri de prisos, căci un soldat sprinten va putea mai cu ușurință să pășască. Nimeni nu și leagă picioarele lui, ci le lasă ca să se poată mișca în liniște.

Dară noi cari suntem legați cu o mulțime de griji, și purtăm în spate o mulțime de greutatea lumesci, noi cari pășim a lene, și suntem distrași, cum vom putea oare să călătorim pe acea cărare strîmtă? „Strîmtă este calea” zice Mântuitorul. Aceasta o facem și noi când ne lipim de cele plăcute ale lumii. „Ci strîmtă este ușa și îngustă calea care duce la viață” (Math. 7, 14). Și bine zice, căci când noi avem a da seamă și de vorbe, și de fapte, și de gânduri chiar, apoi strîmtă este calea. Și mai strîmtă o facem noi înși-ne, când ne îngrășăm, și ne umflăm, și când ni se împleticesc picioarele. Dacă calea îngustă este foarte anevoioasă mai cu seamă celui corpulent, apoi celui slab de tot și sprinten este foarte lesnicioasă, și nu simțește nici o greutate, așa că cel ce își înfrînează trupul, nu se va teme a pași pe ea.

Deci nimeni să nu se aștepte a vide cerul, trăind aici în plăceri, căci nu e cu putință. Nimeni să nu creadă că va putea trece pe acea cale îngustă, fiind îngreuiat de dezmerdările acestei vicți, pentru că nu e cu putință. Nimeni să nu nădăjduiască că va putea ajunge la viață, dacă călătorește pe calea cea largă. Când tu vezi pe X dezmerdându-se în ospete luxoase, în băi luxoase, sau printre femei pierdute, să nu te cânezi pe sine-ți că nu te poți bucura și tu de astfel de plăceri, ci, cânează-l pe acela, pentru că călătorește pe calea perzării. Care este folosul lui din această călătorie, dacă sfârșește în scârbă și amarăciune? Ce pagubă poți avea tu de la acea nemulțămire trecătoare, când ajungi la

liniștea și fericirea veșnică? Spune-mi te rog: dacă cineva ar fi chemat de împăratul ca să se ducă la palat prin niște drumuri prăpăstioase, și în același timp ar trece prin mijlocul orașului pe drumuri bune și frumoase și nu condamnat la moarte, pe care din acești doi ai fericit tu? pe care l-ai jeli? Oare nu pe cel ce călătorește pe drumul cel larg și frumos?

Tot așa și în cazul de față, să nu fericim pe cei ce se dezmiardă în plăceri, ci pe cei ce se înfrînează, căci aceștia călătoresc spre cer, iară aceia spre gheena. Poate că mulți dintre voi vor rîde de cele ce eu spun: eu, însă, mai mult îi jelesc pe aceștia, pentru că nu știu de ce anume rîd, și pentru care mai ales ar trebui să plângă, ci toate le confundă la un loc. De aceea îi jelesc. Ce spun, omule? Urnuind a învia din morți, a da samă de cele ce ai făcut, și a primi pedeapsa cea mai grea, de acestea nu faci nici o vorbă, ci te gîndești cum să mănânci mai bine, cum să te îmbeți și cum să rîzi? Dar eu te plîng, căci avînd a primi pedeapsa meritată pentru faptele ce ai săvârșit, tu rîzi. Plîngi și tu împreună cu mine, jelește-te împreună cu mine, de relele ce ai făcut. Dacă unul dintre casnicii tăi moare, oare nu disprețuești tu pe cei ce rîd și li pare bine de moartea aceluia? Oare nu-i consideri pe aceștia de dușmani, pe când pe cei ce plîng și jelesc îi iubești? Când vezi pe o femeie întinsă pe patul morții, tu alungi dela tine rîsul, iară când vezi un sullet mort tu rîzi și disprețuești pe cel ce plînge? Vezi cum își bate joc diavolul de noi, că ne face dușmani unii altora?

Deci, iubitorilor, să ne deșteptăm odată, să luăm sama bine, să priveghem, să alungăm dela noi somnul cel adînc, și să ne îndeletnicim a câștiga viața cea veșnică. Este judecată, este pedeapsă, este înviere, este cercetarea faptelor. Domnul vine pe norii slavei, și „Foc înaintea lui va arde, și împrejurul lui vi-for foarte” (Psalm. 49, 3), rîu de foc va curge înaintea feții lui; vermele cel neadormit va fi acolo, foc nestins, întunericul cel mai dinafară, plîngere și scrîșnirea dinților. Chiar de ați fi de o mie de ori neliniștiți de vorbele mele, eu totuși nu voi încetă a vorbi. Dacă profeții fiind improșcați cu pietre și nu tăceau, eu atât mai mult trebuc noi a suferi dezguztul vostru, și a nu vorbi numai ca să vă mulțămim, ca nu cumva

înşelându-vă cu vorbele cele frumoase, noi înşi-ne să fim tăiaşi în două. Acolo este osânda veşnică şi fără vre-o nădejde de îndreptare, şi nimeni care să ni ajute. „Cui îi va fi milă, zice, de descântător muşcat de şerpe” (Sirach, 12, 13)? Când nouă nu ni este milă de noi înşi-ne, apoi cui să-i fie milă, spune-mi? Când vezi pe cineva împlântându-şi singur sabia în trupul său, oare îl vei putea scăpa? Când Dumnezeu este de faţă, şi ne îndeamnă de a progresa în fapte bune, iară noi nu ascultăm, apoi cum ne va cruşa?

De aceea să ne fie milă de noi înşi-ne. Când ne rugăm lui Dumnezeu şi zicem: «Milueşte-mă, Doamne!» să zicem cătră noi înşi-ne «căci şi pre noi înşi-ne ne vom milui». Noi înşi-ne suntem stăpâni, pentru ca Dumnezeu să ne miluiască, acest bun el ni l-a dat şi este în stăpânirea noastră. Dacă noi facem fapte vrednice de milă, dacă facem fapte vrednice de filantropia lui, şi el ne va milui pre noi; dar când nu ne vom milui, apoi cine ne va cruşa? Milueşte pre aproapele tău, ca să te miluiască şi pre tine Dumnezeu. Câţi oare trec pe lângă tine pe fiecare zi zicându-ţi «milueşte-mă» şi tu nici măcar nu îi întoreşti privirea spre dânsii? Câţi ciungi, câţi goli, câţi flămânzi, şi noi nu ne înduplecăm la rugămintele lor? Deci, cum ne vom face vrednici de a fi miluiţi, când nici noi nu facem ceva vrednic de milă? Aşa dar să fim milostivi, să fim îndurători, ca astfel să mulţămim pe Dumnezeu, şi să ne învrednicim de bunătăţile cele făgăduite celor ce-l iubesc pre dânsul, prin charul şi filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia, împreună cu Tatăl şi cu Duhul sfânt, se cuvine slava, stăpânirea şi cinstea, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

OMILIA X

„Si vă rugăm pre voi, fraţilor, să cunoaşteţi pre cei ce se osteneşcă între voi, şi pre mai marii voştri întru Domnul, şi pre cei ce vă învaţă pre voi, şi să-i aveţi pre dânsii de prisositi întru dragoste pentru lucrul lor, pace să aveţi între voi” (Cap. 5, 12, 13).

Multe pricini de nemulţămire se prezintă celui mare în îndeplinirea datoriilor sale. După cum doctorii sunt siliţi de multe ori de a supăra pe cei bolnavi, ordonându-li mâncările şi doctoriile ce trebuie a lua, care de sigur că nu au nici o plăcere în ele, însă aduc un mare folos, — şi după cum şi părinţii sunt de multe ori greoi faţă de fiii lor, tot aşa şi dascălii. Doctorul însă, chiar de ar cădea urît bolnavului prin asprimea sa, totuşi cei de pe lângă dânsul îl privesc cu plăcere şi încredere, ba de multe ori chiar şi cel bolnav. Încă şi părintele trupesc, fie că dela natură, fie că în puterea legilor omeneşti, el îşi exercită cu multă uşurinţă autoritatea sa de părinte asupra fiului, şi acesta nu va putea să se uite rău la el, sau să nesocotească autoritatea lui. Nu tot aşa însă se petrec lucrurile cu preotul, căci el cu multă greutate îşi exercită autoritatea sa. Mai întâiu, că el trebuie aşi menţine autoritatea sa asupra unor oameni cari de bună-voe îl ascultă, şi-şi dau încrederea în el, ceea-ce nu este uşor lucru, şi nici nu se capătă cu uşurinţă, sau într'un timp scurt. Cel ce este certat şi dojenit, oricine ar fi el, dela un timp se va îngreua de atâtea dojene, şi atunci preotul va fi faţă de el ca un element supărăcios. Tot aşa va face şi cel ce a fost sfătuit, îndemnat şi povăţuit în îndeplinirea datoriilor creştineşti. Dacă eu spun «deşartă-ţi punga şi vină în ajutorul celor nevoeşi», atunci am spus ceva groiu şi supărător; dacă zic «înfrânează-ţi mânia, stinge iuţala, conţineşte cu pofta cea absurdă, tăe măcar o mică parte din dezmerdări», toate acestea sunt greoaie şi supărăcioase. De aşi pedepsi pe unul care este lenes, sau l'aşi scoate din biserică, sau l'aşi opri dela rugăciunile comune, el se scârbeşte, nu atâta pentru că a fost îndepărtat dela acestea, pe cât pentru ruşinea ce o simte. Dar şi aceasta este o dovadă de întinderea boalei, căci fiind împedicaţi dela cele duhovniceşti, noi nu ne scârhim pentru că suntem lipsiţi de astfel de bunuri, ci pentru ruşine că suntem văzuţi de alţii. Noi nu ne înfricoşăm, şi nici nu ne sfîm de lucrul în sine, ci pentru altceva.

De aceea şi Pavel discută mult asupra acestei chestiuni. Încă şi Christos a subordonat pe credincioşii celor mai mari, căci ascultă ce spune el: „Pe scaunul lui Moisi au şezut cărturarii şi fariseii. Deci toate câte vor zice vouă să păziţi, păziţi şi fa-

ceți, iară după lucrurile lor nu faceți" (Math. 23, 2, 3). Și iarăși când a vindecat pe lepros, îi zice: „Mergi de te arată preotului, și du darul care a porocit Moisi întru mărturia lor" (Ibid. 8, 4). Și cu toate acestea tu singur spui în altă parte: „Îl faceți pre el. Iu gheenii îndoit ca voi" (Ibid. 23, 15), apoi cum de astădată îi trimiți la dâșii? «De aceea, zice, am spus „toate câte vor zice vouă să faceți, faceți, iară după lucrurile lor să nu faceți" ca astfel să lipsască orice pretext din partea lor». Tot așa și Pavel scriind lui Timotheu îi zicea: „Preoții cei ce își țin bine dregătoria, de îndoită cinste să se învrednicească" (1. Timoth. 5, 17), iară Ebreilor scriindu-li zicea: „Ascultați pre învățătorii voștri și vă supuneți lor" (Ebr. 13, 17). Aici iarăși spune: „Și vă rugăm pre voi, fraților, să cunoașteți pre cei ce se osteneșc între voi, și pre mai marii voștri întru Domnul".

Fiindcă mai sus a fost zis: „Zidiți-vă unul pre altul", apoi ca să nu își închipue dâșii că apostolul i-a înălțat la demnitatea de dascăli, a adaos cuvintele de mai sus, ca și cum pare că li-ar fi zis: «băgați samă înșă, că dacă v'am dat voe a vă învăța și edifică unul pe altul, aceasta am făcut-o în vedere numai, că nu poate dascălul ca să spună și să învețe totul pe fiecare».

„Să cunoașteți pre cei ce se osteneșc între voi, și pre mai marii voștri întru Domnul, și pre cei ce vă învăță pre voi". Căci cum să nu fie absurd, când tu cunoști pre cel ce mijlocește pentru tine, cătră un om oarecare, faci totul pentru dâșul, și mărturisești în gura mare recunoștința cătră el; — și acesta care este mai marele tău întru Domnul, și care mijlocește pentru tine, să nu'i mărturisești nici o recunoștință? Și cum este mai mare el? Pentru aceea că se roagă pentru tine, pentru că te servește cu darul duhovnicesc cel luat prin botez, că te cercetează, te sfătuiește și te învăță, și chiar la miezul nopții de l' vei chemă, el vine, și cu toate acestea el cu nimic nu se va alege, decât cu vorbele cele proaste ieșite din gura

ta. Ce nevoie avea el de tine? Făcut'a el bine, sau rău? Aceasta rămâne să o judeci tu singur. Tu ai și femei, te și dezmerzi și te desfătezi în plăceri, și pe lângă acestea duci o viață negușitoarească, pe când preotul e departe de aceste ocupațiuni, căci el se ocupă numai cu misiunea sa, și cu nimic alta; el nu are în vedere, decât numai biserica.

„Și să'i aveți pre dâșii de prisosit întru dragostea voastră, zice, pentru lucrul lor, pace să aveți între voi". Ai văzut, cum știe el a preîntâmpina invidia de suflet? «Nu cum s'ar întâmplă, zice, să'i iulți, ci din prisosință chiar, adică cum iubesc fiul pe tată, fiindcă printr'âșii voi v'ați născut spre viața veșnică, printr'âșii câștigați împărăția cerurilor, prin mâinile lor s'a făcut totul, printr'âșii vi se deschid porțile cerului. Deci, nimeni să nu se răscoale asupra lor, nimeni să nu se certe cu ei. Cel ce iubește pre Christos, iubește și pe preot — oricine ar fi el, — pentru că printr'âșul s'a învrednicit de înfricoșatele taine». Spune-mi te rog; dacă tu ai voi să vezi palatul împărătesc strălucind de anrul cel mult, și răsfrângând raze strălucitoare prin pietrele cele neprețuite ce le are în el, și pentru aceasta ai găsi pe cel ce poartă cheile și l-ai ruga ca să ți deschidă, iar el deschizându-ți cu mulțămire te-ar introduce în palat imediat, oare nu l-ai cinșt pe acesta, și nu l-ai prefera înaintea tuturor? Nu l-ai iubi ca și pe ochii tăi? Nu l-ai sărută? Ei bine, preotul ți-a deschis ție cerul, și pentru aceasta nu-l iubești, nu-l cinștești? Deși poate ai femei, totuși nu dorești oare mai mult pe cel ce ți-a pricinuit ție atâtea bunuri? Astfel dar, dacă tu iubești pe Christos, și dacă iubești împărăția cerurilor, apoi recunoaște atunci prin cine ai câștigat acest bun. De aceea și zice apostolul: „Pentru lucrul lor, pace să aveți între voi".

„Și vă rugăm pre voi, fraților, sfătuiți pre cei fără de rânduială, mângâiați pre cei puținii la suflet, sprijiniți pre cei neputincioși, fiți îndelung răbdători spre toți" (Vers. 14). Aici el se adresează cătră cei mai mari. „Sfătuiți, zice, pre cei fără de rânduială", adică să nu'i muștrați cu insolentă în puterea dreptului de autoritate, ci cu blân-

deț. Cel ce muștră cu asprime, nu-și dă samă de dânsul, și în toiul muștrărilor deseori își iese din dreapta judecată. De aceea împreună cu sfătuiră trebuie a pregăti și medicamentul, care e de dorit să fie plăcut, ca astfel bolnavul să-l primească cu mulțămire. Și cine oare sunt acei fără de rânduială? Toți acei cari săvârșesc fapte contrare vocii lui Dumnezeu. Rânduiala și ordinea care este în biserică, este egală ba chiar mai superioară decât ordinea ostășască. Deci și bărbitorul este fără rânduială, și bețivul, și lăcomul, și cu un cuvânt toți cei ce păcătuiesc, căci aceștia nu pășesc regulat, ei se înpleticesc în toate părțile și încurează pe cei ce pășesc regulat. Dar mai este și un alt fel de rău printre celelalte rele, poate nu deopotrivă cu acelea, dar totuși este un rău, voiesc să spun despre micimea de suflet, de care spune apostolul aici, — și acest rău este înpușcarea sau micimea de suflet, care pierde pe cineva întocmai după cum îl pierde și trândăvia. În adevăr, că cel ce nu suferă batjocură, este mic de suflet, cel ce nu poate suporta ispitele, este mic de suflet, cu un cuvânt unul ca acesta este sănăta aceea, care după zicerea lui Christos, a căzut pe peatră. Mai este încă și un alt rău, rezultat din slăbăciune sau neputință. „Sprijiniți, zice, pre cei neputincioși“, iară neputință sau slăbăciune, el înțelege aici acea cu privire la credință. Tu privește acum, cum apostolul nu îngăduie ca aceștia să fie disprețuiți. Și în alt loc scriind, el zicea: „Pre cel slab întru credință primiți-l, nu întru îndoirea gândurilor“ (Rom. 14, 1). Aceasta este și firește, căci și partea cea bolnavă și neputincioasă a trupului nostru, nu o lasăm ea să se piardă, ei o îngrijim cu multă băgare de samă.

„Fiți îndelung răbdători, zice, cătră toți“. Chiar și cătră cei fără rânduială? Da, și încă foarte mult. Nici un alt medicament nu poate folosi dascălului ca acesta, nimic nu poate fi mai bun pentru cei mici, ca îndelunga răbdare a celor mari; aceasta poate a rușina pe cineva, poate a-l umili cu totul, aceasta poate a cuminti chiar pe cel mai sălbatec și mai nerușinat dintre oameni.

„Socotiți, să nu răsplătească cineva cuiva rău pentru rău“ (Vers. 15). Deci, dacă nu trebuie a răsplăti răul cu rău, apoi cu atât mai mult nu trebuie

a răsplăti binele cu rău. «Cutare, zici tu, este viclean, m'a supărat și cu multe m'a nedreptățit». Voiești în adevăr a-ți răzbuna pe dânsul? Nu-i răsplăti nedreptatea, lasă-l nepedepsit. Și poate crezi că apostolul a stat aici? Nicidecum, „ci pururea, zice, să urmați cele bune, și spre voi unul cătră altul, și spre toți“. Aceasta este filosofia cea mai înaltă, nu numai de a nu-ți răzbuna răul cu rău, ci de a răspunde cu bine la răul ce l'ai primit. Aceasta este cu adevărat răzbu-nare demnă, care aceluia aduce vătămare, iară ție folos, și chiar aceluia îi poate aduce folos, dacă va voi. Și ca să nu crezi că el spune acestea numai cu privire la cei credincioși, de aceea zice: „Și spre voi unul cătră altul și spre toți“.

„Pururea bucurați-vă“ (Vers. 16). Aceasta o zice despre acei cari cad în scârbe din cauza ispitelor. Auziți aceasta voi toți câți ați căzut în săracie, sau în alte împrejurări nenorocite, fiindcă din acestea mai ales să naște bucuria. Când noi avem un astfel de suflet, că nu ne răzbuim contra nimănui, ci tuturor facem bine, cum va putea, spune-mi, ca să se furișeze în el boldul cel ascuțit al tristeței? «Și cum este oare cu putință aceasta?» zici tu. Dacă am voi, este cu putință. Băgați samă, că apostolul arată și calea pe care trebuie a păși, spre a ajunge la acest rezultat: „Neîncetat vă rugați, întru toate mulțamiți, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Christos Iisus spre noi“ (Vers. 17, 18). Așa dar aceasta este voia lui Dumnezeu, că noi pururea să mulțămim pentru cele ce întimpinăm în viață, aceasta este datoria unui suflet filosof. Ai pățit vreun rău? Dacă voiești, nu este nici un rău; mulțamește lui Dumnezeu, și vei vedea cum acel rău s'a prefăcut în bine. Zi și tu ca și dreptul Iob: „Fie numele Domnului binecuvântat în veci“ (Iob. 1, 21). Ce ai pățit tu din ale aceluia? Ai căzut poate în vre-o boală? Dar nu e nimic străin, căci trupul este supus stricăciunii și muritor. Poate că ești sărac? Dar averea este ceva care se pierde tot așa cum o câștigi, și tot aici rămâne. Poate că ai suferit intrigi și clevetiri din partea dușmanilor? Dar nu noi suntem cei nedreptățiți, ci acei cari au făcut nedreptatea. „Sufletul care păcătuiește,

zice, acela va și muri" (Ezechiel 18, 20), așa că nu cei ce suferă răul păcătuiesc, ci cei ce fac răul. Deci nu trebuie a'ți răzbună pe cel mort, ci a te ruga pentru dânsul, ca să se izbăvească de moarte. Nu veдеți pe albină, cum moare de îndată ce te-a înțepat cu acul ei? Prin acea vietate ne învață pe noi Dumnezeu, ca să nu ne scârbim pe cei de aproape ai noștri, cari ne nedreptătesc, căci îi mai întâiu vor muri. Aceia poate că ne-au întristat pentru un timp, și pentru un timp scurt am simțit durerea nedreptății lor, însă tot îi sunt cari vor muri, după cum moare și acea vietate. Deși scriptura laudă pe albină, zicând: „Este atât de lucrătoare, ale căria ostenele împărăției și prostiile aduc spre sănătate" (Pild. 6, 8), totuși nimie nu o poate ajuta ca să nu moară odată cu înțeparea acului ei, ci trebuie numai decât să moară. Deci, dacă nici acea mică vietate nu este exceptată pentru răul ce a făcut înțepându-te, apoi cu atât mai mult noi. Cu adevărat că este ceva bestial, ca nimeni nedreptățindu-te, tu să începi a nedreptăți, ba chiar e mai mult decât bestial, căci pe acelea dacă le lași în pace în pustietate ca să se hrănească, și nu le vei supăra, niciodată nu vor face vre-o stricăciune, nici se vor apropia de tine, și nici te vor mușca, ci se vor duce în calea lor. Tu, însă, fiind om cu judecată, cinsti cu atât slavă, cinsti și înțaietate, nici măcar pe animale nu le imitezi, ci nedreptățești pe fratele tău și îl nimicеști? Și cum te vei putea îndreptăți? Nu auzi ce spune Pavel? „Pentru ce mai bine nu suferiți nedreptatea? Pentru ce mai bine nu răbdați paguba? Ci voi înși-vă faceți nedreptatea și aduceți pagubă, și mai vărtos fraților" (I. Corint. 6, 7, 8). Așa dar ai văzut, că în a face rău altuia stă a pătimi tu însuși răul, iară în a suferi tu răul, stă a face binele? Spune-mi, te rog: dacă cineva ar bârbi pe stăpânitori, sau ar batjocori pe cei mai mari, pe cine oare ar nedreptăți el? Pe acela, sau pe el? De sigur că pe el însuși. Apoi dacă cel ce batjocurește pe stăpânitor, nu pe acela îl batjocurește ci pe dânsul, dar cel ce batjocurește pe creștin, nu batjocurește oare prin aceasta pe Christos? Cel ce batjocurește chipul împăratului, pe cine batjocurește? Oare nu pe dânsul singur? Deci, dacă cel ce batjocu-

rește chipul împăratului pe sine se batjocurește, dar oare cel ce batjocurește chipul lui Christos, — căci omul este făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, — nu se nedreptățește pe sine? Până când oare vom iubi banii și averile? Și nu vom înceta de a striga contra averilor și a banilor, pentru că acestea sunt pricina tuturor relelor. Când oare ne vom sătura de această poftă fără margini? Ce are bun în sine aurul? Rămân nimit de acest lucru, căci nu este altceva decât o fermecătorie, ca aurul și argintul să fie atât de prețuite de noi. Despre sufletele noastră nu facem nici o vorbă măcar, pe când pentru lucruri ne'nsufletește ne dăm atâtă interes. Cum de s'a furișat oare boala aceasta în lume? Cine va putea să o stârpească? Care cuvânt ar putea să doboare această fiară sălbatecă, și să o sfășie cu totul? Pofta aceasta vătămătoare s'a infiltrat în cugetele oamenilor, și se găsește în mare cinstie la cei predominati de ea. Ne rușinăm la auzul poroncilor evanghelice, însă numai cuvinte scrise rămân cele din Sf. Scriptură, căci în faptele noastre nicăiri nu le găsim îndeplinite.

¹⁾ Deci, care este cuvântul de scuză al celor mai mulți? «Am copii, zice, și mă tem să nu rămână săraci și peritori de foame, mă tem să nu fiu și eu silit de a cere: mi-e rușine ca să cer». Și de aceea faci pe alții ca să ceară? «Nu pot, zice, răbdă de foame». Și de aceea faci pe alții ca să rabde de foame? Știi singur cât e de greu de a cere? Cunoști câtă vătămare aduce foamea? Cruță atunci de aceste rele și pe frații tăi. A cerșitori este rușine, și a răpi avutul altuia nu e rușine? Te temi să nu te prăpădești de foame, și a prăpădi pe alții nu te temi? Deși a cerșitori nu este nici-o rușine, și nici nu este vre-o crimă, pe când a face pe alții ca să ajungă în acest hal este nu numai rușine, ci chiar crimă, care va atrage după sine pedeapsa cea mai grea. Așa dar ceia-ce spui, este numai un pretext, o vorbă zadarnică și lipsită de adevăr. Cum că nu din cauza copiilor faceți aceasta, dovedesc acei cari nu au și nici că vor avea copii, și totuși se zbuciumă și se

²⁾ Partea morală. Nu nevoea de creșterea copiilor împinge pe cineva de a aduna averi, ci iubirea de argint. A se lăsa cineva ca să fie jefuit de averile sale pentru Dumnezeu, este mai mult chiar decât a face binele. Lăcomia nu se calculează după mărimea ei, ci după intențiunea celui ce este stăpânit de ea. (Veron).

tigorasce ca să adune bogății multe, ca și cum parcă ar avea mii de copii ca să li lase averi. Nu grija copiilor face pe cineva iubitor de bani, ci boala sufletului. De această boală sunt cuprinși mulți chiar din cei ce nu au copii, pe când alții deși au mulți copii, totuși disprețuiesc până și cele ce deja au. De aceea tocmai aceștia te vor acuza în ziua judecății, căci dacă nevoea de creșterea copiilor te-a împins de a aduna bani, ar fi trebuit ca și dâșii să fie stăpâniți de această boală, să aibă aceiași poftă de bani, însă îi nu au avut-o, și prin urmare nu din cauza mulțimei copiilor suntem ca nebuni după averi, ci din cauza iubirii de argint.

«Și cari sunt aceia, zici, cari având copii disprețuiesc averile?» Mulți, iubitele, și în multe timpuri, și de voiești îți voi spune și de acei din vechime: Nu doisprezece copii avea Iacob? Nu oare ducea acest Patriarh viața unui muncitor? Oare nu era el nedreptățit de socrul său? Nu de multe ori a fost nevoit el ca să-l dezaprobeze? Nu cumva oare l'a silit pe dânsul mulțimea copiilor ca să poartă ceva din acele ce nu i se conveniau? Dară Abraam care pe lângă Isaac avea încă și mulți alți copii? Și ce? Nu oare străinilor dădea el ospitalitate și din cele ce avea? Așa dară vezi, că el nu numai că nu nedreptăția pe cineva, ci încă dădea din cele ce avea, și nu numai făcând bine, ci și lăsându-se a fi nedreptățit de nepotul său. A se lăsa cineva ca să fie răpit și nedreptățit pentru Dumnezeu, este cu mult mai superior decât a face bine. De ce? Pentru că a face binele este fruct al înțepinării și al voci libere, pentru care și ușor se îndepărtează, pe când a fi răpit și nedreptățit este fruct al silinței și al prigonirii din afară. Mai ușor ar îngădui cineva ca să piardă sau să cheltuiască zadarnic mii de talanți cu voința lui, decât să poată suferi a fi răpit contra voinței lui, fie chiar numai cu trei bani. Așa că aceasta este o mare filosofie a sufletului. Această o vedem petrecându-se cu Abraam. „Și a văzut, zice, Loth țările (câmpiile) de primprejur, că sunt udate și frumoase ca paradisul lui Dumnezeu, și le-au ales pe acestea” (Facer. 13, 10. 11). și cu toate acestea Abraam nu s'a împotrivit de loc. Ai văzut, că el nu numai că nu nedreptăția, ci încă se lăsa a fi nedreptățit? De ce arunca vina pe copii

tăi, omule? Nu pentru aceasta ni-a dat Dumnezeu copii, ca să răpim avutul altora. Bagă seamă să nu mănii pe Dumnezeu vorbind așa, căci dacă copiii tăi sunt cauza iubirii tale de bogății, apoi mă tem ca nu cumva să fii lipsit de dâșii, ca unia ce te vatamă. Dumnezeu ți-a dat copii, ca să îngrijească de bătrânețele tale, și ca să învețe dela tine a practica virtutea. De aceea a hotărât el ca neamul nostru omenesc să fie constituit astfel, pregătind de aici două mari bunuri: pe deoparte că a pus pe părinți ca dascăli ai fililor lor, iară pe de alta că a sădit o mare iubire între dâșii. Dacă ar fi fost ca oamenii să se nască cum s'ar întâmpla, nimeni n'ar mai avea vre-o relațiune cu altul. Dacă astăzi și mulți părinți cu copii și nepoți rămân la bătrânețe fără nici o îngrijire din partea lor, apoi cu atât mai mult atunci. De aceea deci, ți-a dat Dumnezeu copii, și prin urmare nu aruncă vina asupra lor. Și dacă cei ce au copii, nu pot avea nici o scuză, dar încă cei ce nu au, și totuși se zbucesc ca să adune averi, ce vor avea de răspuns?

Dar mai este și un alt cuvânt, lipsit însă de orice temein sau îndreptățire, și pe care aceștia îl pun înaintea. Și care este acel cuvânt? «În locul copiilor, zic îi, să avem ca amintire după noi averea». Cu adevărat că este de răs ceea ce îi spun. «În loc de copii, zic dâșii, voi lăsa ca amintire nemuritoare a slavei mele, averile ce le strâng». Nu a slavei tale, omule, ci a lăcomiei vor fi ca amintire veșnică acele averi ce le ai lăsat. Sau nu vezi și astăzi, cum mulți preumblându-se prin case strălucite vorbesc între dâșii de câte a răpit cutare, cât de lacom a fost în viața lui, ca să ajungă a'și clădi asemenea casă frumoasă!... și astăzi acela a devenit praf și cenușă, iar casa lui a căzut în stăpânirea altora. Trupul tău este ascuns în pământ, pe când amintirea lăcomiei tale nu o poți ascunde în scurgerea timpului, ci stă de față, căci tu singur ai făcut ca acea patimă să fie scoasă la iveală prin casa ce o ai lăsat. Și pe cât timp va stă în picioare acea casă purtând numele tău, de necesitate urmează, că și gurile tuturor să fie deschise contra ta.

Ai văzut acum, că este mult mai bine de a nu avea nimic, decât să lași în urmă-ți o atât de mare acuzare? Și acestea se petrec aici pe pământ; dar acolo ce vom face? Ce vom face, zic, când noi devenim aici stăpâni

atător bogății, și nu împărtășim din ele pe altul cu nimic, sau cu foarte puțin? Cum ne vom putea dezbrăca de lăcomie? Cel ce vrea să se dezbrăce de lăcomie, nu puțin dă din cele răpite, ci îndoit și împătrit. Ascultă ce spune Zacheu: „Și de am răpit ceva, zice, întorc împătrit” (Lucă 19, 8). Tu, însă, mii de talanți răpind, crezi că dacă ai dat câteva drahme, ai înapoiat totul, și rămâi liniștit ca și cum ai fi rămas curat în totul. Dar aceasta nu înseamnă nimic, ci trebuie a înapoiă nu numai ceea-ce ai răpit, ci a mai da încă și din ale tale proprii. După cum se întâmplă și cu tâlharul, că nu se justifică și nu dă înapoi numai cele ce a furat, ci de multe ori își dă și sufletul, sau că după ce înapoieste într'un mod sau într'altul cu vârf ceea-ce a furat, este liberat, — tot așa și cu lacomul. Pentru că și lacomul este tâlhar, ba încă cu mult mai rafinat decât acela și mai tiran. Acela prin faptul că se ascunde când fură, și își face treaba în timpul nopții, ca și cum par'că s'ar rușina și s'ar sfi să păcătuiască, prin aceasta dovedește că este lipsit de îndrăzneală, pe când acesta (lacomul) fără rușine, cu fruntea sus și în mijlocul târgului ziua miază-mare, fură dela toți, mai fără milă și mai tiranic ca un tâlhar. El nu sparge ziduri, nu stinge lumânările, nu deschide uferile, nici nu strică sârma clopoțelului care dă de veste slugilor, ci face ceva mai voinicește decât hoțul, el fură în față pe cei nedreptățiți, scoate pe ușile caselor totul ziua miază-mare, deschide totul cu curaj, ba încă silește pe cei nedreptățiți de a scoate ii înșii ceea-ce au prin uferă. Atât de mare este puterea siluirei, voină să zic a lăcomiei. Acesta este cu mult mai spurcat decât hoții, cu mult mai nerușinat și mai tiran decât aceia. Hoțul când pătimește vr'un rău, sau când cade în vr'o cursă, se scârbește de sigur, însă are cel puțin o mângâiere nu mică, aceea adevărată că cel ce l'a nedreptățit se teme mult de el, pe când lacomul chiar și după ce pătimește vr'un rău și este disprețuit de toată lumea, nici această mângâiere nu o poate avea, căci cel nedreptățit de el, silît fiind de împrejurări, singur a consimțit la jefuirea sa. De aceia și batjocura lumii este mai mare asupra lacomului, decât asupra hoțului de noapte. În adevăr, spune-mi te rog: un bărbat careare trăiește într'ascuns cu o femeie măritată, iară un altul tot cu acea femeie curvește pe față și esto

prins de soț chiar asupra faptului: — care dintr'acești doi ți se pare că a scârbit mai mult pe soțul adevărat? Negreșit că acest din urmă, căci pe când cel dintâiu se temea cel puțin de bărbatul nedreptățit, acest din urmă pe lângă fapta cea rea, mai adăoge și insulta ce aduce soțului în față. Tot așa și cu averile; cel ce ia pe ascuns din averea străină, deși a făcut o faptă rea în sine, totuși cel puțin cinstește pe stăpânul celor furate prin aceea, că a luat pe ascuns, pe când cel ce fură pe față ziua miază-mare și în ochii tuturor, pe lângă paguba ce o aduce celui nedreptățit de el, mai adăoge și rușinea.

Să încetăm, deci, de a mai răpi avutul altora, și cei bogăți, și cei săraci, căci cuvântul meu nu este îndreptat numai asupra bogăților, ci și asupra săracilor. Și cei săraci de multeori răpesc dela cei mai săraci decât dânsii, și meșteșugarii cari sunt mai cu stare deseori vînd cu toba avutul celor mai scăpătați decât dânsii, și cărciumarii sărăcesc pe alți cărciumari, și în fine mai toți cei din târguri fac astfel de nedreptăți. Astfel deci, cu voiesc ca nedreptatea aceasta să dispară de pretutindeni, căci nedreptatea nu se măsoară cu câtimea sau mărinea celor furate sau răpite, ci cu măsura intențiunei celui ce răpește. Cîm că și aceștia sunt tâlhari și lacomi, și încă mai tâlhari ca cei bogăți, vă amintesc despre cele ce am spus mai sus, deși poate și voi vă amintiți. Decât ca să nu mai vorbim multe, aide, fie și aceștia pe aceiași linie cu lacomii cei bogăți.

Să dăscălim, deci, eugetul nostru ca să nu dozească multe, să nu pozească niciodată ceea-ce este mai mult decât strictul necesar. Când e vorba de cele cerești, ei bine, aici niciodată pofta și dorința noastră, dacă se poate, să nu mai aibă hotar, ci fiecare să pozească tot mai mult, — iară aici pe pămînt fiecare să se mulțamească cu strictul necesar pentru existența sa, și să nu caute nimic mai mult, ca astfel cu lotii să putem a ne învrednici de bunătățile cele adevărate, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu sf. Duh, se cade slava, stăpînirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA XI

„Duchul să nu'l stingeți, Prorociile să nu le defăimați. Toate să le ispitiți, ce este bun să țineți. De tot felul de lucru rău să vă feriți” (Cap. 5, 19—22).

O negură deasă, nori și întunecime profundă se întinse asupra întregului pământ. Aceasta arătând-o apostolul zicea: „Eram oare când în întunecere”, și iarăși: „Iară voi, fraților, nu sunteți întru întunecere, ca să vă apuce ziua aceea ca un fur” (Efes. 5, 8. I Thes. 5, 4). Deci, dacă și astăzi este noapte întunecată, sau cum s'ar zice fără lună, dacă și noi călătorim pe o astfel de noapte, totuși ni-a dat Dumnezeu o faclă strălucită ca să o ținem în mână, sau mai bine zis a aprins în sufletele noastre facla charului sf. Duch. Dar acest foc unia primindu-l l'au făcut mai luminat și mai strălucit, ca de ex. Pavel, Petru, ca în fine toți sfinții lui Dumnezeu, — pe când alții l'au stins, ca de ex. fecioarele cele nebuine, ca toți cei ce s'au depărtat dela credință, ca acel din Corintii ce a păcătuit așa de grozav, ca Galatenii ce răsturnase pe dos credința creștinească, și ca cei de felul acestora. De aceea și Pavel zice aici:

„Duchul să nu'l stingeți”, adică charul, căci așa obișnuște el de a numi charul Duchului. Pe acest char îl stinge o viață necurată. După cum cineva aruncând deasupra unei candelă țarină sau și apă, sau dacă îi varsă untdelemnul, îi stinge focul, tot așa este și cu charul Duchului. Dacă arunci asupra lui ceva pânăntesc, l'ai stins focul. Dacă poate n'ai făcut nimic de acest fel, însă vine vre-o ispită din vre-o parte, și l'lovește cu tărie, ca și un vânt puternic, și dacă lumina charului nu este mare, sau dacă nu are untdelemn în-deajuns, sau n'ai astupat bine lumina cu palma în timpul vântului, sau n'ai închis bine ușa, de sigur că lumina se va stinge, și atunci totul ai pierdut. Și care este cauza deschizătură sau ușă, pe unde poate străbate vântul și stinge lumina charului? Această ușă este ochiul și urechia. Deci nu lăsa ca să lovească în ele vântul cel tare al răutății, fiindcă va stinge lumina, ci astupă-le bine cu frica de Dumnezeu. Și gura este o

ușă; de aceea închide-o bine, ca astfel și lumina să strălucească, în același timp să și împedice vântul de a pătrunde înăuntru. De pildă te-a insultat cineva? Te-a bârfit? Închide bine gura, căci dacă o vei deschide, vei ațîța vântul, și imediat va stinge lumina! Nu vezi, că și la case când sunt deschise două uși, și este un vânt puternic, se formează înăuntru un curent ce răstoarnă totul? Pe când dacă închizi una din ele, nu se formează curent, fiindcă vântul nu mai are puterea pe care o avea la început. Tot așa se petrece și cu omniinii; două sunt ușile prin care intră vântul cel tare, voiu să zic duchul înșelăciunii: gura ta, și gura celui ce te batjocorește și necinstește. Deci, dacă o închizi pe a ta, iată că nu dai loc curentului, și ai stins cu totul puterea vântului, pe când dacă o deschizi, vântul este neîmpedecat.

Așa dară să nu stingem lumina charului din noi. De multe ori se întâmplă să se stingă chiar și nefiind vre-o ispită sau vr'un vânt de dinafară, adică când lipsește untdelemnul trebuitor, când nu dăm eleimossină săracilor, atunci se stinge lumina. Și Dumnezeu a venit la tine tot din milă, și dacă nu vede la tine acest fruct al dragostei, fuge și se depărtează de tine, căci charul sf. Duch nu poate sta pe lângă un suflet nemilestiv. Stingându-se apoi duchul, restul îl știți voi toți căți s'a întâmplat să călătoriți pe o noapte fără lună. Și dacă călătoria aceasta dintr'un loc într'altul este atât de grea în timpul unei nopți întunecate, dară încă călătoria noastră spre cer cât de nesigură va fi! Nu știți câți demoni sunt în acest spațiu, câte fiare sălbatece, câte duchuri necurate? Când noi vom avea aceea lumină cu noi, nimic nu ne va putea vătăma, dar dacă stingem aceea lumină, apoi iute ne vor nimici, iute vor scoate din noi tot ce avem mai de preț, fiindcă și tâlharii mai întâiu sting lumina și apoi pradă în liniște tot ce găsesc mai de preț. Aceia văd prin întuneric, fiindcă fac cele ale întunericului, pe când noi nu suntem obișnuiți cu astfel de întuneric.

Deci să nu stingem aceea lumină a charului. Orică faptă rea, ca bârfirea, sau insulta, sau și altele de felul acestora, stinge lumina charului. După cum se petrece cu focul, că dacă azvârli în el ceva străin, iute îl stinge, pe când ceea ce este în afinitate cu el, îl aprinde, tot așa și aici. Tot ce este uscat, tot ce este arzător, aprinde

fiacără duchului. Așa dar nimic din cele ce'l răcesc, nimic nmedos să nu introducem în el, fiindcă toate acestea sunt străine lui, și'l pot stinge.

Mai este încă și o altă explicare, care se poate da pasajului acestuia. Mulți printre dâșii prorociau, unia adevărat, iară alții spunând minciuni. Aceasta o și spune apostolul în epistola I către Corintheni, când zice: „Altuia s'a dat alegerea duchurilor“ (Cap. 12, 10). Și cum aceasta? Apoi diavolul fiind vicelan, a găsit, că prin charul acesta al prorocii el poate răsturna totul în biserică. Și fiindcă ambii, duchul și diavolul, prorociau cele pentru viitor, unul spunând adevărul, iară celălalt minciuna, și din nici o parte nu se putea căpăta dovada sigură, ci fără vre-o răspundere vorbeau și unul și altul, ca Ieremia și Iezechiel, apoi a sosit timpul ca acei proroci să fie controlați, sau după zicerea apostolului „unora s'a dat alegerea duchurilor“. După cum și atunci deci, mulți dintre Thesaloniceni profetizau, la cari și face aluziune apostolul în epistola II către Thesaloniceni, zicând: „Nici prin dueh, nici prin cuvânt, nici prin epistolă, ca și cum ar fi trimisă dela noi, cum că ar fi sosit ziua lui Christos“ (Cap. 2, 2), tot așa și aici, ca și cum pare că li-ar zice: «Nu cumva — fiindcă sunt printre voi oarecari Proroci mincinoși -- nu cumva, zice, din cauza acelor să împedecați și pe ceilalți și să-i disprețuiți. Nu-i stingeți, adecă „Prorociile să nu le defăimați“. Ai văzut că tocmai aceasta este ceea-ce el spune mai departe: „Toate să le ispițiți?“ Și fiindcă a fost zis „Prorociile să nu le defăimați“, apoi ca nu cumva să creadă că fiecareia este deschisă calea spre prorocie, „Toate, zice, le ispițiți“, adecă profetiile cele ce în adevăr se pot numi profetii, și „ce este bun să țineți“.

„De tot felul de lucru rău să vă feriți“, adecă nu de eutare sau eutare, ci de tot lucrul rău. «Și cele mincinoase, și cele adevărate, zice, să le ispițiți, să le examinați bine, și pe unele să le primiți, iară pe celelalte să le respingeți. Astfel și ura unora contra voastră va fi mai înversunată, și dragostea celorlalți mai mare, căci voi nu ați primit cu ochii închiși

și fără nici o ispitire, ci totul faceți cu băgare de samă».

„Iară însuși Dumnezeuul păcei să vă sfințească pre voi întru toate desăvârșit, și întru tot întreg duchul vostru și sufletul, și trupul fără de prihană întru venirea Domnului nostru Iisus Christos să se păziască“ (Vers. 23). Privește iubire părințască din partea unui dascăl adevărat, ca apostolul Pavel, că după sfaturi adaoge și rugăciuni, și nu numai din gură, ci și înscris. De altfel trebuia ca el să facă uz de amândună, și de sfat ca și de rugăciune. De aceea și noi, după ce mai întâiu sfătuim, apoi facem și rugăciuni pentru voi, după cum și știți voi toți căți sunteți inițiați în dogmele credinței. Dar Pavel cu drept cuvânt făcea aceasta, căci avea mult curaj înaintea lui Dumnezeu, și multă trecere, pe când noi stăm înaintea lui cu multă sfilă, și suntem lipsiți de curaj, — însă fiindcă suntem orânduți spre aceasta, o facem, deși suntem nevrednici de a stă înaintea lui, și cu mult mai în urmă decât mulți chiar dintre discipulii noștri. De vreme ce însă, charul lucrează și prin cei nevrednici, nu pentru dâșii, ci pentru cei ce urmează a se folosi, de aceea și noi îi proaducem cele cuvenite din partea voastră.

„Să vă sfințească pre voi întru toate desăvârșit, zice, și întru tot întreg duchul vostru, și sufletul și trupul fără de prihană întru venirea Domnului nostru Iisus Christos să se păziască“. Ce numește el Duch aici? Charul primit, căci dacă călătorim de aici spre cer având facilele aprinse, vom intra în camera cea de nuntă, iară dacă nu le vom avea, vom rămânea afară. De aceea și zice el „întreg Duchul vostru“, căci acela fiind neștirbit, și celelalte rămân intacte. „Și sufletul, zice, și trupul vostru“, căci nici acela, nici acesta nu primește nimic rău în ele.

„Credincios este cel ce v'a chemat pre voi, care va și face“ (Vers. 24). Privește umilintă la apostol. După ce el s'a rugat pentru dâșii, apoi adaogă: «Să nu credeți, însă, că aceasta se face prin rugăciunile mele, ci prin buna voastră intențiune, prin bunătatea voastră, prin care v'a și chemat. Căci dacă v'a

chemat la mântuire, el stă într-adevăr, adevărat în hotărîrea luată, voind cu orice preț a vă mântui.

„Fraților, rugați-vă pentru noi” (Vers. 25). Vail! Câtă umilință! Dar el spunea acestea din umilință, pe când noi o spunem nu din umilință, ci cu gândul de a ne folosi, voind a câștiga mult prin aceasta, căci și noi zicem «rugați-vă și pentru noi». Deși poate nu vă folosiți dela noi cu nimic mare și minunat, totuși faceți-o aceasta măcar pentru cinstea ce ni-o dați minimindu-ne „Părinte”. Cineva a avut oarecând copii mulți, și deși copiii nu se foloseau cu nimic bun dela dânsul, totuși într-o zi acela, ca tată al lor, li-a pus înainte dreptul lui de părinte, zicându-li: «oare nu sunt eu numit de voi tată?» De aceea și noi vă zicem «rugați-vă pentru noi», și nu o spunem cum s'ar întâmpla, ci din inimă, căci mult folos vom avea prin rugăciunile voastre. Căci dacă noi suntem răspunzători pentru că vă avem pe toți sub îngrijirea noastră, și vom da samă de voi, apoi cu atât mai mult datorim a vă cere, ca să ne bucurăm de rugăciunile voastre. Răspunderea noastră s'a făcut mai mare pentru voi, deci e drept ca și ajutorul din partea voastră să fie mai mare și mai puternic.

„Spuneți închinăciune fraților tuturor cu sărutare sfântă” (Vers. 26). Vail câtă căldură în aceste cuvinte, cât delir! Fiindcă nu putea să-i sărute pe toți în persoană, căci eră departe de dânsii, apoi îi sărută prin alții, după cum zicem și noi: «sărută pe culare în locul meu». Cu chipul acesta se întretine focul dragostei în amândouă părțile, căci dragostea nu se năpădă la distanțele cele mari, ci merge deodreptul la obiectul iubit, și este de față peste tot locul.

„Juru-vă pre voi întru Domnul, ca să se cetiască epistolia aceasta tuturor sfinților frați” (Vers. 27). Aceasta este zisă mai cu samă din dorința cea mare, și nu atâta din învățătură, ca adevărat să se creadă că el este în fața lor vorbindu-li.

„Darul Domnului nostru Iisus Christos cu voi. Amin” (Vers. 28). Nu poronește cum s'ar întâmpla, ci îi și conjură, iară aceasta o face în cuget curat, că dacă poate nu bagă de samă de envintele lui, cel puțin să facă aceasta pentru jurământ, căci îi aveau o mare frică de jurământ.

1) Astăzi însă și jurământul este călcat în picioare. Astăzi anzi de multe ori slugile când sunt bătute jurându-se pe Dumnezeu și pe Christos, sau mai bine zis înjurându-i, căci așa mori tu creștinule, — și cu toate acestea nimeni nu bagă samă, nimeni nu-și întoarce privirea cu dispreț. Dar dacă din întâmplare ar înjură pe fiul tău, de 'ndată și chiar fără voea ta, scrișnind din dinți dai drumul mâinii. Un altul iarăși fiind tărit prin piața de oamenii stăpânirii, jură pe cei ce l'asiluese, în fața Elenilor și a Iudeilor, cu jurămintele cele mai înfricoșate, și totuși nimeni nu bagă samă. Dar ce vor zice Elinii, când aud pe un creștin jurând pe alt creștin, și totuși nici o vorbă nu se face, ba încă stăm cu indiferență? Voiți să vă istorisesc de un fapt, pe care și eu l'am auzit? Nimic nu plăznuiesc dela mine, ci aceea ce am auzit dela o persoană vrednică de crezut. O fată tânără, maritată după un bărbat rău și mișel, un sclav fugit dela stăpânul său, — acea tânără, zic, iată ce a pătinit: bărbatul său fiind încărcat de multe greșale și urmând a fi vîndut de stăpâna sa, căci această stăpână ca văduvă ce eră, nu putea să-l pedepsească după cum merita pentru risipa ce făcea casei sale, s'a gândit ca să-l vîndă; dar fiindcă tînăra lui soție era o femeie vrednică, a judecat că ar fi imprudent de a se despărți de bărbat, și s'a învoit ca pentru liberarea lui să o vîndă și pe dînsa. Văzându-se tînăra femeie în strâmtorare și lipsă mare, s'a dus la o persoană venerabilă și cunoscută de aproape cu stăpâna sa, persoană care mi-a și povestit acest fapt, — și căzând la picioarele acelei persoane, a rugat-o cu lacrimi ca să stăruiască la stăpâna sa pentru dînsa. După ce în fine a schimbat mai multe vorbe, la urmă a adăos și acestea ca să convingă pe acea persoană: «Așa să vezi pe Christos în ziua judecării, să nu treci cu vederea cererea mea», și zicând aceste vorbe a ieșit. După aceea, apucând-o grijele casei, cum se întâmplă în fiecare casă, ea s'a liniștit, și a uitat de acel jurământ înfricoșat. Într-una din zile, însă, deodată și-a adus aminte cam pe la amiază de înfricoșatul jurământ, și a fost cuprinsă de o umilință mare, după care ducându-se la stăpâna sa, s'a rugat cu

2) *Partea morală.* Să nu trecem cu vederea pe cerșetori, mai cu samă pe cei ce se juck. Că este o mare mângăiere la boale și pagube ajutorarea cerșetorilor. Despre săracii cari stau în biserici, și des- pre ospețele ce trebuie a da săracilor și infirmilor. (Veron).

multă stăruință, și lucrul s'a sfârșit cu bine. Dar tot ea a văzut în noaptea următoare cerurile deschizându-se, și pe însuși Christos șezând pe tronul slavoii; l'a văzut, zic, după cum e cu putință unei femei să l vadă. Fiindcă eră foarte îngrijată de jurământ, și fiindcă se temea, de aceea s'a învrednicit unei astfel de vedenii.

Acestea le-am spus, ca noi să nu disprețuim jurămintele, când mai cu samă cei ce le fac ne roagă pentru lucruri bune, pentru eleimosină, pentru filantropie. Astăzi șed pe drumuri săraci cu picioarele tăiate, și se uită la tine cum treci iute pe lângă dânsii. Apoi fiindcă ii nu pot să vină după tine, întind mâinile spre tine jurându-te și astfel ca și cum ar avea în mâni o undiță, așteaptă nenorociții ca tu să fi prins prin jurământul lor, și de frica jurământului să li dai un gologan sau doi, și tu treci iute pe lângă dânsii, deși ai fost conjurată în numele stăpânului tau. Și dacă te conjură pe ochii tăi, sau pe bărbatul tău care pleacă în călătorie, sau pe băatul sau fa'a ta, imediat te îndupleci, mintea ți se înalță și inima ți se încălzește, iar când te conjură pe Christos, tu treci pe lângă el și te faci că nu ai auzit. Cunosc multe femei, care auzind pe sărac luând de martur pe Christos, trec iute pe lângă el, însă dacă sunt laudate pentru frumusețea lor, apoi de îndată răresc pasul, se moaie cu totul, și le vezi că întind mână de ajutor. Așa dar în acest hal au adus pe săraci, pe acei nenorociți, că au devenit obiecte de răs. Fiindcă nu pot să ațite sufletele trecătorilor cu acele cuvinte duioase și pline de amărăciune, ei bine, iată că ii au apucat pe această cale, prin care să încante cel puțin și să înveselească pe trecători. Și iată cum depravația și ticăloșia noastră silește pe cel ce se găsește în nenorocire, pe cel ce e lihnit de foame, ca să împletească cununi de lauda și să înfrumusețeze pe cei ce l miluiesc! Și dacă ar fi numai atât, însă mai este și o altă mișelie cu mult mai urită decât aceasta: au silit pe acești nenorociți de a se face escamatori, măscăricioși și caraghioși în toată puterea cuvântului. Căci când îi leagă păhăruțe și alte obiecte la un loc și punându-le împrejurul grumazului, saltă în sus și fac un vuet asurzitor, sau are la gură un nain cu care cântă cântece de amor, și cu glasul lui te asurzește, apoi când vezi pe mulți încunjurând pe acești nenorociți, unia dându-li o bucată de pâine, alții câte un gologan, alții altceva, și îi țin în curtea

casei sau la poartă timp îndelungat, în care timp bărbați și femei se desfătează de această priveliște, ei bine, ce poate fi mai urîcios ca acest fapt? Oare nu sunt acestea vrednice de jale și suspin? Mic este faptul în sine, și se crede a fi mic, însă din acest fapt mic și nebagat în samă, se nase multe păcate și slăbiri în moravurile noastre. Când se recitează de pildă vr'o poezie plăcută, iată că de îndată a muiat eugetul, ba a corupt chiar și însuși sufletul. Când săracul invoacă pe Dumnezeu și l roagă pentru ca să ți dăruiască mii de bunătați în schimbul eleimosinei, im se învrednicește de nici o bagare în samă din partea ta, iară cel ce introduce în locul rugăciunii niște astfel de obiceiuri străine este admirat. Am să vă spun ceca-ce mi-a venit în minte acum. Când cazi în vre-o boală, dacă nu de aiurea, cel puțin dela cei săraci, dela cei ce sunt în strâmtoare, învață-te a mulțumi stăpânului a toate. Aceștia cheltuindu-și întreaga lor viață în cerșetorie, nu blăstămă, nu se scandalizează și nu se revoltă în sufletul lor, ei toată vorba lor se mărginește în mulțămire către Dumnezeu, numindu-l mare și filantrop. Acela fiind topit de foame, numește pe Dumnezeu filantrop, și tu care trăiești în belșug, dacă nu poți lua avutul tuturor, îl numești crud și nemilosiv? Cu cât este mai bun acela decât tine? și cum nu ne va condamna el în ziua aceea? Dumnezeu a lăsat în lume ca niște dascăli universali în nenorociri, și ca mângâere în suferinți, pe săracii ce stau înșirați pe drumuri. Ai pălămit ceva ce nu ai voit? Dar nu așa ca săracul. Ai pierdut un ochiu? Dar el i-a pierdut pe amândoi. Ai fost bolnav un timp îndelungat? Dar acela pătimește de o boală ce nu se poate lecu. Ai pierdut picioarele? Dar acela a pierdut sănătatea trupului întreg. Ai suferit vre-o pagubă mare? Dar nu ai ajuns în halul cerșetorului, ca să întinzi mâna.

Mulțamește, deci lui Dumnezeu. Nu vezi pe acela că stă în cuptorul sărăciei, că deși cere dela toți, totuși deabea dela cei mai puțini se învrednicește a căpăta ceva? Deci și tu, când obosești rugându-te lui Dumnezeu pentru ceva, și nu primești, adăți aminte de câte ori ai auzit pe sărac cerându-ți, și nu l'ai ascultat, și cu toate acestea el nu s'a scârbit și nici nu te-a batjocorit, — deși tu faci aceasta din cruzime și din zgârcenie, pe când Dumnezeu dacă nu te ascultă, o face

din filantropie. Deci, dacă tu din cauza cruzimei tale și încă nu poți suferi ca să fii învinovățit dacă nu ai dat nimic săracului, apoi cum îndrăzuești de a învinovăți pe Dumnezeu, pentru că din filantropie nu te-a ascultat? Ai văzut câtă nedreptate?

Acestea, iubitorilor, să le avem în minte totdeauna, să ne gândim la cei de jos, la cei ce sunt în nenorociri mai mari decât ale noastre, și astfel vom putea mulțumi lui Dumnezeu. Viața celor mai mulți este plină de astfel de exemple. Omul treaz, omul care vrea să a fi cu băgare de seamă, poate câștiga o învățătură nu mică, chiar dela ceea ce vede prin localurile de rugăciuni. De aceea la biserici și la martirii ¹⁾ stau săracii de dinaintea ușilor, ca noi din această priveliște să căpătăm un folos mare. Gândește-te că ducându-ne la palatele împărătești de pe pământ nu vedem nimic din acestea, ci bărbați mândri, străluciți, încărcăți de decorații și de aurarii, — de aceștia, zic, vei vedea perindându-se prin toate părțile, — pe când la adevăratele palate — vorbesc de biserică — pe la bisericile martirilor, vei vedea demonizați, ciungi, săraci, hătrâni, orbi, și alții de acest fel, cu membrele corpului schilodite. Și de ce oare? Pentru ca tu să iai învățătură dela această priveliște. Mai întâi pentru ca tu, dacă eunva intri înăuntru târînd după tine mândria, uitându-te la aceia, să arunci dela tine acea sarcină, și zdrobindu-ți inima să intri înăuntru ușurat, și să ascuți cele ce se spun acolo, căci nu e cu puțință ca cel ce se roagă să fie ascultat în cererea sa, dacă are cu dănsul mândria. Al doilea, pentru că văzînd un bătrîn gârbovit și istovit, să nu-ți închipui lucruri mari dacă ești tînar, fiindcă și bătrînii aceștia au fost odinioară tineri ca tine. Al treilea, pentru că dacă tu te îngănuși că ești într-o slujbă ostășască la palatul împărătesc, să te gîndești că dintre aceștia mulți vor fi mai străluciți decât tine în palatele împăratului cerese, că dacă te încumetezi poate în sănătatea trupului tău, de îndată ce te uiți la acești nenorociți îți moderezi trufia. Aici intrînd cineva deseori, dacă este sănătos nu va gândi lucruri mari asupra sănătății trupesti, iară dacă este obosit de lupta zilnică va căpăta o mare mîngăiere. Și nu numai pentru aceasta

¹⁾ *Nota.* Prin cuvîntul *μυρτήριον-μυρτήριον* se înțelege biserica clădită pe mormîntul martirilor, care de ordin arăta de cetele. (*Trad.*)

stau săracii pe la biserici, ci și pentru ca să te faci pe tine milostiv, pentru ca să le îndupleci la milă către alții, pentru ca să admiri filantropia lui Dumnezeu, căci dacă Dumnezeu nu se rușinează de dănsii, ci-i pune să stea chiar la ușa palatului său, apoi eu atât mai mult tu; și în fine ca tu să nu cugești lucruri mari, dacă ești în palatele împărătești de pe pământ. Nu-ți fie rușine, dacă te cheamă săracul, dacă-ți cere ceva. Chiar de s'ar lipsi de tine, chiar de te-ar apuca de picioare, tu nu trage picioarele, căci aceștia (săracii) sînt câinii cei minunați ai curților împărătești. Nu necinșindu-i îi numesc câini, să nu fie, ci lăudându-i mult, căci îi păzesc curtea palatului împărătesc. Deci hrănește-i, căci cinstea ce li-o faci se resfrînge asupra stăpînului, asupra împăratului cerese.

În palatele împărătești de pe pământ totul e mândrie și trufie drăcească, aici însă, în palatele cerești totul umilintă și modestie. Cum că pe la ușile acestor palate nu vei învăța nimic omenesc, și cum ci Dumnezeu nu se resfătă în bogății, ia aminte și învață-te dela cei ce stau înaintea acestor uși. Șederea lor înaintea ușilor bisericii este ca și cum pare că o îndemnare, ca și cum pare că ar fi o voce oarecare stralucită adresată tuturor oamenilor, și care le zice: «toate cele omenesci sunt nimic, toate sunt umbră și fum». Dacă bogăția ar fi un bun, nu ar fi pus Dumnezeu pe săraci ca să stea înaintea ușilor casei sale. Dar dacă intră în biserică și bogați, și el îi lasă să se apropie, apoi nu te minuna, fiindcă nu-i îngăduie să intre ca li să rămîna bogați, ci pentru ca să scape de greutatea bogățiilor. Ascultă ce spune Christos: „Nu puteți sluji lui Dumnezeu, și lui Mamona” (Math. 6, 24), și iarăși: „Cu anevoie va intra bogatul întru împărăția cerurilor” și iarăși: „Mai lesne va intra funia corăbiei prin urechile acului, decât bogatul întru împărăția lui Dumnezeu” (Ibid. 19, 23-24). Deci, de aceea primește pe bogați, ca auzind aceste cuvinte îi să dorească bogăția cea veșnică, să dorească cele cerești. Și de ce te minunezi, dacă el nu lasă ca să stea la ușa palatului său din aceștia? La masa lui cea duhovnicească nu găsește că e nedemn de a-i chema și pe aceștia, și a-i împărtași din acel ospaț, ci ciungul și ologul, bătrînul îmbrăcat cu trențe, plin de rapău și

de păduchi, șade împreună cu cel tânăr, ba alături de el chiar de cel ce poartă pe trup porfira împărătească, și are pe cap diadema, cu aceștia la un loc, zic, vine și acela și ia parte la cina cea de taină, se împartășește din ospățul duhovnicesc, și de aceleași se bucură fiecare, și nu este acolo nici o deosebire de persoane. Christos nu găsește că e nevrednic de dânsul de a chema pe acești nenorociți la masa împărătească, și a stă cu împăratul alături, — căci și unii și alții sunt chemați, — și tu poți găsești că e nedemn de tine de a fi văzut de alții că dai săracului eleimosină, sau vorbind cu dânsul? Vai! Câtă lipsă de judecată, câtă mândrie drăcească! Bagă samă însă, să nu pățești ca odinioară acel bogat din evanghelie. Acela nu se înjosia nici măcar să vadă pe Lazăr, și nu-i dă pentru locuință nici măcar o mică parte de sub acoperământul caselor sale, ci ședea nenorocitul afară de poartă, și el nici nu se înjosia de a schimba câteva cuvinte cu dânsul. Dar privește, cum atunci când avea nevoie de acel sărac, nu a putut face nimic.

Dacă noi ne rușinăm de acei de care Christos nu se rușinează, apoi de Christos ne rușinăm, căci aceia sunt prietenii lui.

Deci, masa ta să fie plină de ciungi și betegi, de gârbovi și istoviți, căci prin aceștia stă de față Christos, și nu prin cei bogați. Poate că ți vine a rîde anizind acestea, însă ca să nu crezi că vorbesc dela mine, ascultă ce spune însuși Christos, ca să nu mai rîzi, ci să te cutremuri: „Când faci cină sau ospăț, nu chemă pe prietenii tăi, nici neamurile tale, nici pe vecinii cei bogați, ca nu cumva și ii să te cheme pe tine și să ți respătească, ci când faci ospăț, chită săracii, neputincioșii, schiopii și orbi, și fericit vei fi, căci nu pot să ți întoarcă, că ți se va întoarce ție întru învierea dreptilor“ (Lucă 14, 12—14). La o asemenea masă este și mai multă slavă, dacă cumva iubești slava, căci pe când la mesele celelalte vezi invidia și minciuna, acuzări și bârfeli, și frică mare ca nu cumva să faci ceva ce nu se cuvine, și stai ca sluga în fața stăpânului, sfîindu-te de vr'o înfruntare și de gura celorlalți, la aceste mese nimic de acestea, ci tot ce auzi dela aceștia le primești cu plăcere; și vuetul de aici e mai plăcut, și aplauzele

mai plăcute, și slava mai strălucită, și minunea mai mare. Nu așa aplaudă cei ce aud pe aceia cum aplaudă pe aceștia, iară dacă nu crezi încearcă tu care ești bogat, tu care chemi la masă prinți și generali, încearcă, zic, și chită săraci, și umple masa cu de aceștia, și vei vedea singur dacă nu vei fi aplaudat de toți, dacă nu vei fi sărutat de toți, și dacă nu te vor numi toți tată al lor. Dela acele ospete nu este nici un câștig, iară dela acestea chiar cerul ți este hotărît mai dinainte, cum și bunurile de acolo. Căroră fie a ne învrednici noi cu toții, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Duchul sfînt, se cuvine slava, stăpînirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

COMENTARIILE

SAU

EXPLICAREA EPISTOLEI II CĂTRĂ THESALONICENI

A celui întru sfinți Părintelui nostru

IOAN CHRISOSTOM

Archiepiscopul Constantinopolei

SUBIECTUL. OMILIA I

Zicând în epistola dinainte că: „Ne rugăm noaptea și ziua, ca să vedem fața voastră”, și că „Neputând răbdă a rămânea în Athena singuri”, și că „Am trimis pe Timotheu” (I, Thesal. 3, 1. 2. 10) prin toate acestea el dă pe față dorința lui ce o avea, de a se duce la dânsii. Dar fiindcă nu putuse să se ducă și să pună în rânduială lipsurile credinței lor, de aceea a adaos epistola a doua, ca astfel ceea-ce li lipsă lor prin prezența lui, să o îndeplinescă prin scris. Cum că el nu s'a dus după trimiterea celei întâi epistole, se poate vedea din următorul pasaj: „Și vă rugăm pro voi, fraților, pentru venirea Domnului nostru Iisus Christos” (II. Thes. 2, 1), pe când în epistola de mai înainte le scria: „Iară de ani și de vremi n'aveți trebuință să scriu vouă” (I. Thes. 5, 1), așa că dacă el s'ar fi dus după aceasta, nu ar fi trebuit să li mai scrie nimic. Dar fiindcă chestiunea aceasta a fost amânată, de aceea vine apostolul din

nou asupra ei, și adaogă această epistolă. După cum face și în epistola către Timotheu, când zice: „Cari (Imeneu și Filit) dela adevăr au rătăcit zicând că învierea au fost deja” (II. Timoth. 2, 18), dând, pe față pe acei înșelători, cari spuneau că credincioșii nu au nimic de nădăjdut, de oarece învierea s'a petrecut deja, — iară aceasta în scopul vădit de a împedica pe credincioși dela lupta pentru credință, — tot așa face și aici. Fiindcă pe dânșii numai speranța îi ținea și nu-i lăsa să cadă în relele lumii aceștia, apoi diavolul voind a li tăia această speranță, după cum ar tăia cineva ancora corabiei, și fiindcă n'a putut cu minciunile să-i convingă despre cele viitoare, a apucat pe o altă cale, a pus pe niște oameni vătămători și netreb-nici ca să propoveduiască credincioșilor, că toate acele bunuri făgăduite de Christos au luat sfârșit, căci învierea a fost deja, și cu un cuvânt se încercau să amăgească pe cei lesne crezători. După cum aceia ziceau atunci că învierea a fost deja, tot așa și aici între Thesalonicieni ziceau unii că judecata cea de pe urmă stă de față, precum și venirea lui Christos, ca cu chipul acesta să facă minciunos chiar și pe Christos, arătând că nu mai este la urmă nici răsplată, nici tribunal, nici pedeapsă și nici osândă veșnică pentru cei ce fac rele, făcând prin aceasta pe unii mai îndrăzneți în comiterea relilor, iară pe alții mai umiliți. Și ceea-ce este mai grozav decât toate, că pe când unii se măr-gineau a propovedui simplu, cu vorba numai, după cum sunt acele pe care le spune Pavel, alții se încercau a face aceasta prin epistole false, scrise în numele lui Pavel. De aceea apostolul închizându-li orice porțiță de intrare, zice: „Nu vă spăimântați, nici prin Duch, nici prin cuvânt, nici prin epistolie, ca cum ar fi trimisă dela noi” (II. Thes. 2, 2). Prin fraza „nici prin duch” el face aluziune la prorocii cei mincinoși. Și de unde putem ști că i se falsificau epistolele? Din ceea-ce spune la finea acestei epistole: „Inchinăciunea cu mâna mea a lui Pavel, care este semn în toată epistolia; așa scriu. Darul Domnului nostru Iisus Christos cu voi cu toți”. «Nu numai aceasta spun, că epistola întregă este scrisă cu mâna mea, și prin urmare acesta este un semn vă-

dit de autenticitatea ei, — deși de altfel scrisoarea ar fi putut fi imitată și de alții — ci încă că și închinăciunea o scriu cu mâna mea». Aceasta se potrece și printre noi, căci dela iscălitură se poate cunoaște dacă scrisoarea aparține sau nu persoanei ce a trimis-o.

Deci, prin această epistolă vine apostolul din nou și-i mângâie pe acești Thesalonicieni, muncii grozav de relele ce-i bântuiau, laudându-i din faptele cele prezente și din cele viitoare, și îndemnându-i prin frica de pedeapsă, și prin răsplata cu hainurile făgăduite și pregătite lor. Desfășură foarte lămurit întâmplările de atunci, arată semnul timpului de atunci, adică aparițiunea lui anticrist, fără însă să descopere timpul anumit. De altfel atunci mai cu samă rămâne convins sufletul cel slab, când nu numai așază ceva întâmplător, ci încă învață și ceva mai mult. Și Christos pune mult interes în această chestiune, căci stând pe munte vorbește discipulilor cu multă precizie despre sfârșitul lumii. Și pentru ce oare? Ca să nu poată înșela cei ce introduc anticristi și christoși mincinoși. Si el pune în fața lor multe semne ce se vor întâmpla atunci, din care cel mai principal este: „Când se va propovedui evanghelia la toate neamurile” (Math. 24, 14) după care îndemnându-i ca să nu se lase a fi amăgiți asupra venirii lui, li spune: „Că precum iese fulgerul dela răsărituri, și se arată până la apusuri, așa va fi și venirea fiului omului” (Ibid. 24, 27), căci și fulgerul nu se ascunde în vre-un colț oarecare, ci strălucește peste tot orizontul; deci venirea lui nu are nevoie de vestitori, și va fi tot atât de strălucită, după cum este și venirea lui-gerului, care n'a avut nevoie de vestitori. A spus și de anticrist, căci zice: „Eu am venit întru numele Tatălui meu, și nu mă primiți pre mine, iară de va veni altul întru numele său, pre acela veți primi” (Ioan 5, 43). Vorbește apoi și de nenorocirile ce se vor succeda atunci, punându-le ca dovadă a venirii lui, și spune că și Elie va veni.

Aveau deci o mare îndoială Thesalonicienii aceștia, despre timpul venirii lui Christos, dar îndoiala lor a devenit foarte trebuitoare și nouă, pentru că nu numai

lor li-a folosit, ei și nouă, ca să scăpăm de poveștile cele copilărești, și de aiurări băbești. S'au n'ați auzit de multe ori în copilăria voastră despre numele lui antichrist, și despre umilința sau ipocrizia lui? N'ați auzit pe mulți spunându-vă asemenea povești? Deci, diavolul, încă pe când mintea noastră este fragedă, bagă în inimă astfel de minciuni, ca astfel odată cu creșterea noastră să crească și minciuna, și la urmă să poată a ne înșelă. Nu ar fi venit Pavel ca să vorbească cu dânsii de antichrist, dacă nu ar fi fost silit, și dacă nu ar fi fost trebuitor.

Dar noi să nu ispitim asemenea lucruri. Nu va veni el (antichrist) cu umilință, ci „se va înălța mai pre sus de tot cel ce se zice Dumnezeu, sau închinăciune, așa încât să șază el în biserica lui Dumnezeu ca un Dumnezeu, arătându-se pre sine cum că ar fi el Dumnezeu” (II Thes. 2, 4). După cum diavolul a cizut din cauza zmintirei, tot așa și cel ce lucrează printr'ânsul cade în zmintire completă.

¹⁾ De aceea vă rog, ca să ne silim cu toții de a ne depărta de această patimă, ca să nu cădem în osânda diavolului, ca să nu ne facem părtași aceleiași pedepse. „Nu neofit (de curând botezat), zice, ca nu cumva umflându-se (îngâmfându-se) să cază în osânda diavolului” (I Timoth. 3, 6). Așa dar cel ce se îngâmflă, va lua aceiași osândă ca și diavolul. „Începutul mândriei, zice, este a nu cunoaște pe Domnul, începutul păcatului este mândria” (Sirach 10, 12, 13), adică este întâia pornire, întâiul pas făcut spre păcat; — deci mândria este temelia și rădăcina păcatului. Începutul arată, sau pornirea spre rău, sau depărtarea de rău, ca și cum ar zice cineva: «începutul prudenței este de a fugi cineva de o privire scandalosă», adică este cea întâi pornire a sufletului, — sau ar zice: «începutul înțelepciunii este înfrânarea», adică temelia sau baza. Tot așa și zmintirea este începutul păcatului, fiindcă dela dânsa începe orice păcat, și în ea se concentrează. Cum că răutatea aceasta, ori și câte bunătăți am face, nu ne părăsește până ce nu vom

cădea, și că rămâne în noi ca o rădăcină oarecare, se poate vedea dela acel Fariseu, carele n'a folosit nimic cu toate bunățile ce le făcuse, fiindcă el n'a tăiat rădăcina răutăței, ci a lăsat-o intactă ca să distrugă totul. Dela zmintire vine nebagarea în samă a săracilor, pofta de averi, dragostea înfocată de slavă, pofta nesfârșită de stăpânire. Un astfel de om este grabnic răzbunător înfruntării, căci cel lipsit de minte nu poate suferi înfruntarea, nici dela cei mai mari, și nici dela cei mai mici decât el, — iară cel ce nu suferă a fi înfruntat, nu suferă nici de a pătimi vr'un rău. Acum tu privește, cum mândria este începutul păcatului. Și cum oare începutul mândriei este a nu cunoaște pre Domnul? Apoi cel ce cunoaște pre Dumnezeu, după cum trebuie a-l cunoaște, cel ce cunoaște că Fiul lui Dumnezeu s'a smerit până acolo, că a luat chip de rob, nu se mândrește, iară cel ce nu cunoaște acestea se mândrește. Deci, mândria așită pe om spre zmintire. Spune-mi, te rog: cum oare cei ce atacă biserica zic că cunosc pre Dumnezeu? Oare nu sunt plini de mândrie, care vine dela zmintire? Și iată că necunoscând pre Domnul, mândria lor i-a dat de răpă. Căci dacă Dumnezeu iubește inima înfrântă și smerită, cu aceștia e din contra, căci zice: „stă contra celor mândri, iară celor smeriți li dă dar” (Pild. lui Solomon 3, 24). Deci nici un rău nu este mai mare ca mândria, căci ea face pe om demon, batjocoritor, blasfemător, călcător de jurământ, și-l aduce până acolo de a deveni chiar omorîtor de oameni. Cel mândru pururea traieste în scârbe, pururea se frământă în sufletul său, pururea se tulbură, umblă încoace și încolo fără să-și găsească loc, și nimic nu este în lumea aceasta care să poată stămpără pofta, sau mai bine zis patima lui. Chiar pe împărat de l'ar vedea căzându-i la picioare și închinându-i-se, nu se va sătura, ci va dori mai mult. Dapt cum cei iubitori de argint ori și cât ar strânge, tot mai mult doresc, tot așa și cu acești zmintiți, căci și aceștia, ori de câtă cinsie s'ar bucura, doresc mai multă, fiindcă patima mândriei crește și sporește la ii pe fiecare zi. Patima grozavă este mândria, patimă ce nu are margini, ci numai atunci stă pe loc, când dejă a omorît pe cel ce o avea. Nu vezi pe bețivi cum pururea sunt însetați? Patimă este și beția, iară nicidecum vre-o poftă sau

¹⁾ Partea morală. Despre mândrie și îngâmfare seacă. (Veron).

trebuință a naturii omenești, ci este o boală degradatoare. Nu vezi pe acei așa numiți flămânțioși, cum pururea sunt flămânzi? Patimă este și aceasta, după cum spun și doctorii; căci a ieșit deja din marginile naturii. Cei ce ispitesc orice lucru, cei ce sunt stăpâniți de curiozitatea de a ști totul, nu se mulțimesc niciodată ori și câte ar afla. Patimă este și aceasta, căci nu are hotar. Cei ce simt plăcere în curvii, nu se mai satură niciodată, după cum zice scriptura: „Omului curvar toată pâinea este dulce, nu va înceta până la sfârșit” (Sirach. 23, 23), căci și curvia este o patimă. Dacă sunt unele patimi fără leac, sunt însă și de acelea ce se pot lecu, și încă cu mult mai curând ca cele trupesti, și dacă am voi, le-am putea stinge. Cum am putea stinge de ex. patima mândriei și a îngâmfarei drăcești? Cunoșcând pe Dumnezeu, căci dacă ea vine de acolo că nu cunoaștem pe Dumnezeu, apoi cunoșcându-l cum trebuie a-l cunoaște, orice mândrie va fi alungată.

Gândește-te la gheena, gândește-te la cei mai buni decât tine, gândește-te la păcatele tale, gândește-te la cele ce ai a da samă lui Dumnezeu, și dacă te gândești la toate acestea, apoi iute vei dămoli engetul, iute îl vei încovoia. Dar nu poți face aceasta? Ești poate mai slab decât alții? Apoi gândește-te la cele prezente, la natura omenească, gândește-te că omul nu este nimic. Când vezi un mort purtat pe strade, copii orfani mergând în urmă, femei văduvă zdrobită de durere, casnicii plângând, prietenii întristați, gândește-te la nimicnicia celor prezente, și că întru nimic nu se deosebesc de umbră și visuri. Dar poate nu o vorești aceasta? Atunci gândește-te la cei ce sunt hogați, la cei ce s'au prăpădit în războaie fără folos, aruncă-ți privirea asupra măreților case de altădată a celor vestiți, din care astăzi n'a mai rămas nici peatră pe peatră, -- gândește-te câtă putere au avut ii altădată, și astăzi n'a mai rămas nici amintire de dânșii. Pe fiecare zi, dacă vorești, poți găsi exemple de acestea. Toate aceste le vezi astăzi în stăpânirea altora, după cum zice și proverbul: „moștenirile celor mari și puternici, confiscările bogăților”, căci aceștia sunt adevărații lor moștenitori. „Mulți tirani, zice, au șezut pe pământ, iară cei de care nu se gândia a purtat diadema” (Sirach. 11, 5).

Oare nu pe fiecare zi se întâmplă de acestea? Oare toate ale noastre nu se aseamănă cu o roată care se învârteste? Cetește, dacă vorești, și ale noastre, și ale celor afară de creștinism, căci și ale lor sunt pline de astfel de exemple. Dacă ledi sprețuiești pe ale noastre, de sigur că o faci din ușurință, dar dacă admiri pe ale filosofilor, cel puțin apropie-te de dânșii, căci chiar și ii te vor învăța, povestindu-ți multe nenorociri vechi. Și filosofii, și poeții, și ritorii, și sofistii, și logografi, și toți în fine te vor învăța, pretutindeni vei afla exemple de acestea.

Dar dacă nu vorești astfel de exemple, cel puțin gândește-te la înseși natura noastră omenească, cum s'a făcut, și unde se sfârșește. Gândește-te când stai ce valoare ai tu în lumea aceasta; oare nu și cea mai mică vicietate poate să te piardă? Multora li s'a întâmplat de ași pierde ochiul din cauza unei mici gângănice li-a căzut în ochi, sau că din altă cauză a dat peste o primejdie mare. Și ce? Nu ești oare tu cu mult mai pre jos decât toate learele cele salbătece? Dar ce spui? Că ești stăpân pe minte? Dar, iată că minte nu ai, căci mândria și îngâmfaarea drăcească este dovada lipsei de minte. De ce engești lucruri mari? Pe ce te bizui tu? Pe voinicia trupului tău? Dar biruința este de partea celor necuvântătoare. Aceasta o au și tâlharii, și hoții, și omorătorii. Poate că te bizui pe înțelepciune? Însă a gândi cineva lucruri mari de sine și a se îngâmfa, tocmai că dovada înțelepciunii nu poate fi, căci prin aceasta el cel întâiu se lipsește de însușirea înțeleptului.

Deci, iubiților, să ni înfrânăm engetele, să devenim cumpătați, smeriți și blânzi, căci pe unia ca aceștia ferecește Christos înaintea tuturor, zicând: „Fericii cei săraci cu duhul”, și iarăși în alt loc zice: „Învățați-vă dela mine, că sunt blând și smerit cu inima” (Math. 5, 3. 11, 29). De aceea a spălat picioarele neenicilor, ca să ni dea pildă de smerenie. Dela toate acestea noi vom câștiga mult, căci ne vom învrednici de bunătățile cele făgăduite celor ce-l iubesc pe el, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA II

„Pavel, și Silvan, și Timotheiu, bisericei Thesalonicenilor, întru Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul Iisus Christos. Char vouă și pace dela Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul Iisus Christos“ (Cap. 1, 1. 2).

Cei mai mulți dintre oameni fac totul și întrebuintează toate mijloacele ca să intre în bunele grații a celor mai mari, și acest lucru îl cred mare de tot, și se consideră de oameni fericiți dacă vor reuși în scopul lor.

Deci, dacă a te învrednici de o favoare oarecare dela oameni, este un lucru atât de mare și de dorit, dar încă a afla char dela Dumnezeu, cu cât mai mare este? De aceea și apostolul pururea întrebuintează această expresiune în epistolele sale, pururea li doarește charul lui Dumnezeu în sprijinul lor, știind că dacă este acesta, nimic din cele neplăcute nu'i va vătăma, ci toate neajunsurile vor fi împrăștiate. Și ca să aflați că lucrul este așa, gândiți-vă la Iosif, carele fiind rob, tânăr, sincer și fără răutate, i s'a încredințat fără de veste îngrijirea casei lui Pontefri, bărbat egiptean dela curtea lui Faraon.

Voi știți cât de furioasă este națiunea egiptenilor, și când încă unul din ei s'ar ridica în vre-o demnitate oarecare, apoi furia îi este și mai mare, căci se îngâmfa de puterea ce o are. Dovadă la aceasta este ceea-ce Pontefri a făcut cu Iosif. Femeea sa acuzând pe nedreptul pe Iosif, el a ascultat-o, deși proba siluirii nu era în partea celui dezbrăcat, ci în partea celei ce avea în mână hainele tânărului. Dacă el ar fi fost drept în judecata sa, ar fi trebuit să zică femeii: «dacă el (Iosif) ar fi auzit că tu îi-ai înălțat glasul, după cum spui, ar fi fugit și ar fi dispărut, și dacă s'ar fi simțit pe dânsul vinovat cu ceva, nu ar fi așteptat prezența stăpânului său». Dar nimică din acestea n'a eugetat el, ci dând vânt mâinii sale, a băgat în temniță pe Iosif, atât de fără judecată era acel egiptean. Deși ar fi putut ca din multe împrejurări să judece în sine despre devotamentul și prudența tânărului, totuși fiindcă era nebib-zuit, el nu s'a mai gândit la astfel de lucruri. Cu toate

acestea tânărul Iosif, căruia i se încredințase îngrijirea întregii case, și care acum era atât de urât de stăpânul său, care era străin, neexperimentat și lipsit de orice protecție, — fiindcă Dumnezeu îi acordase mult char, a călcat peste toate ispitele, ca și cum nici n'ar fi fost nimic, a călcat peste cleветirile femeii, peste primejdia de moarte, peste încarcerarea lui în temniță, și la urmă s'a și ridicat pe tronul împărătesc.

Deci, și fericitul Pavel știind câtă putere are charul lui Dumnezeu, se roagă fierbinte ca acel char să li se acorde și lor. Prin această expresiune apostolul mai pregătește și altceva: voiește ca ei să fie recunoscători de cele ce li spune mai departe în epistolă, și chiar dacă i-ar pedepsi, chiar de i-ar certă, îi să nu dezerteze dela credință. De aceea li și amintește înaintea tuturor de charul lui Dumnezeu, smerindu-li inima, ca astfel chiar de s'ar găsi în scârbe, totuși amintindu-și de charul lui Dumnezeu prin care s'au mântuit de primejdiiile cele grele și mari, de cele mai mici să nu se desnădăduiască, ci să-și ia încurajarea și mângâerea de acolo, după cum zicea și aiurea scriind: „Dacă fiind dușmani noi ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea fiului său, cu atât mai mult fiind împăcați ne vom mântui întru viața lui“ (Rom. 5, 10). De aceea li zice: „Char vouă, și pace de la Dumnezeu Tatăl nostru, și Domnul Iisus Christos“.

„A mulțămii datori suntem lui Dumnezeu pururea pentru voi fraților, precum se cuvine“ (Cap. 1, 3). Iar și semn de o mare umilință, căci li se da ocaziunea de a judeca și a înțelege, că dacă și alții când văd succesele noastre nu ne admiră atâta pe noi, cât pe Dumnezeu, apoi cu atât mai mult noi suntem datori a face aceasta. De altmintearea apostolul li înalță eugetele, căci deși el pătimește atâtea necazuri, totuși nu le găsește vrednice de lacrimi și bocete, ci de mulțămire către Dumnezeu.

Apoi dacă Pavel mulțamește lui Dumnezeu pentru bunuri străine, ce vor putea răspunde acei ce nu numai că nu mulțamesc, dar chiar pizmuiesc încă și se topesc de necaz, când văd pe alții propășind în fapta bună?

„Căci mult crește credința voastră, zice, și

se înmulțește dragostea a unuia fiecăruia dintru voi spre altul". Și cum este cu puținți ca să crească credința? Adecă atunci când noi pătimim ceva greu pentru ea. Mare lucru este, de sigur, de a fi cineva înțepenit puternic în credință, și să nu se încovoie sub puterea diferitelor raționamente omenești, — dar când încă se ridică și niscareva vânturi puternice, când se produce vre-o ruptură de nor, când din toate părțile se ridică furtună, când valurile se succedcază fără întrerupere, și totuși noi nu ne lăsăm a fi trași de ele în neant, aceasta este dovada cea mai puternică de creșterea credinței noastre, care fără îndoială că a sporit, și s'a ridicat cu mult mai sus. După cum s'a întâmplat la potop, când toate cele pietroase și pitulate au fost înite înecate, adecă acoperite cu apă, pe pe când cele de deasupra au fost apărute, căci apa n'a ajuns până la ele, tot așa și cu credința, care cu cât va ajunge mai sus, cu atât mai mult nu va putea fi urnită din loc.

De aceea și apostolul zice: „mult crește credința voastră“, întrebuintând nu expresiunea obișnuită *αὐξάνει* = crește, ci *ἐκπαύλει* = crește mai mult. „Și se înmulțește zice, dragostea a unuia fiecăruia dintre voi spre altul“. Ai văzut că și aceasta contribuie mult la supărări și necazuri, că ne face ca să ne apărăm și îngrădim cu toți împreună, și să ne ajutam unii pe alții? Dela aceasta devine încă și o mare mângâiere, căci o credință slabă ușor se poate mișcă în urma necazurilor, iară credința cea puternică devine încă mai puternică. Când un suflet îndurerat este slab, nimic n'ar mai putea adăoga la dragoste, iară dacă este puternic, tocmai atunci poate adăoga mai mult. Și privește de fel de dragoste, nu pe unul iubindu-l și pe altul nu, ci deopotrivă pe toți, căci aceasta lasă a se înțelege prin expresiunea „a unuia fiecăruia dintru voi spre altul“, adecă că este deopotrivă către toți, ca și cum cu toți ar fi un trup singur. De altfel și astăzi găsim dragoste la mulți, dar dragostea aceasta de multe ori devine cauza certelor și a dihoniiilor dintre oameni. Când suntem uniți câte doi și câte trei, și cei doi sunt foarte legați împreună, după cum sunt legați și uniți și cei trei sau patru întru dânsii, și când prin numărul

lor aceștia atrag spre dânsii și pe alții, — când deci alții se refugiază spre aceștia, și se încurajază ca și dânsii, negreșit că aceasta nu mai este dragoste, ci discordie și dezbinare complectă. Spune-mi, te rog: dacă ochiul de pildă, care are în îngrijirea sa pe întregul trup, și-ar îndreptă pronia lui numai asupra mânei, și numai la aceasta s'ar uita și ar fi cu bagare de samă, iară pe toate celelalte membre ale trupului le-ar lăsa în părăsire întorcându-și privirea dela ele, oare nu s'ar vătăma prin aceasta întregul trup? Cu drept cuvânt că așa s'ar întâmpla. Tot așa și noi, dacă dragostea pe care datorim a o întinde asupra întregii biserici a lui Dumnezeu, o mărginim numai asupra unuia sau altuia, căci atunci ne vom vătăma cu desăvârșire și pe noi ca și pe aceia. Aceasta nu este dragoste, ci dihonie, shizmă și spărtură ce nu se mai poate astupa. Dacă s'ar smulge dela om unul din membre, negreșit că acel membru rupt este unit, sau mai bine zis constituie un întreg prin sine însuși, cu toate acestea însă tot rupt rămâne, fiindcă nu se poate uni cu trupul.

Ce folos dacă tu iubești grozav pe X? Aceasta este dragoste omenească, dar dacă nu este omenească, ci îl iubești pentru Dumnezeu, apoi atunci iubește pe toți deopotrivă, căci Dumnezeu a poruncit de a iubi și pe dușmani. Dacă însă el a poruncit de a iubi și pe dușmani, apoi cu cât mai mult încă pe cei ce nu ne-a supărat cu nimic? «Dar eu iubesc» zici tu, — însă nu iubești așa după cum voeste el, sau mai bine zis, nu iubești de loc, căci când tu învinovațezi pe fratele tău, îl pizmuești și îl dorești răul, cum îl iubești? «Dar, zici tu, eu nu fac nimic din acestea». Se poate, însă când auzi pe altul vorbindu-l de rău, când nu astupi gura celui ce bârfește, când crezi cele ce el spune, și nu îl mângâiești, atunci ce fel de dovadă de prietenie este aceasta? „Și se înmulțește, zice, dragostea a unuia fiecăruia dintre voi spre altul, atâta încât și noi singuri ne lăudăm întru voi în bisericile lui Dumnezeu“ (Vers. 4). În epistola dinainte el spune că în toate bisericile Macedoniei și ale Achaiei s'au vestit despre credința lor „Incât, zice, nu trebuie să mai grăim noi ceva, că aceia spun de noi ce fel de intrare am avut la voi“ (1 Thes. I, 8. 9), iar aici zice: „Incât și noi singuri ne lăudăm întru

voi". Ce este aceasta? Acolo zice: «nu au nevoie de învățatură din partea noastră», iar aici nu spune că «noi îi învățăm» ci «ne lăudăm și ne mândrim», ca și cum pare că ar zice: «dacă noi mulțumim lui Dumnezeu pentru voi, și ne lăudăm înaintea oamenilor, cu atât mai mult voi trebuie să o faceți aceasta pentru bunătățile ce le aveți. Dacă succesele voastre sunt pentru alții vrednice de laudă, apoi pentru voi sunt vrednice de jale? Să nu fie una ca aceasta».

„Încât și noi singuri întru voi, zice, ne lăudăm în bisericile lui Dumnezeu, pentru răbdarea voastră și credința voastră". Aici el arată și timpul cel îndelungat ce trecuse dela creștinarea lor, căci răbdarea se învederează numai după un timp îndelungat, și nu în două trei zile. Și nu vorbește aici de o răbdare simplă, deși de altfel a nu se bucura încă de bunurile făgăduite răbdare se numește — însă aici el spune de o răbdare mai mare. Și care este acea răbdare? Acea din cauza persecuțiilor.

„Pentru răbdarea voastră, zice, și pentru credința voastră întru toate gonirile voastre, și necazurile care suferiți". Așa dară îi trăiau veșnic în războaie de peste tot locul, așa dar dușmanii lor se încercuiau veșnic să îi vatăme, iar îi arătau o răbdare neclătită în toate acestea.

Rușineze-se toți acei, cari cu scopul de a se pune sub protecția oamenilor, dezertează din biserică lui Christos, și fug la credința străină! Atunci, când deabia se făcuse începutul predicii, oameni săraci cari trăiau din munca zilnică, primeau lupta pentru evanghelie, înfruntau dușmănia celor mai învățați și mai însemnați din cetate, atunci când nici împăratul și nici vre-un altul dintre cei întâi, nu era creștin, atunci când războiul era în permanență și cu toate acestea îi rămăneau neclintiți în credință!

„Spre arătarea dreptei judecăți a lui Dumnezeu" (Vers. 5). Privește cum îi pune de față mângâierca. A spus mai înainte că mulțumim lui Dumnezeu, și că ne lăudăm și ne mândrim înaintea oamenilor; bune sunt și acestea, însă ceea-ce caută cel întristat, este de a scăpa de rele, și a fi pedepsiți cei ce i-au pricinuit relele. Când sufletul este slab, acestea

le caută mai cu seamă, iar dacă este filosof, nu caută astfel de lucruri. Dar ce înseamnă „spre arătarea dreptei judecăți a lui Dumnezeu"? Aici el lasă a se înțelege respata, ce o vor primi și cei ce au făcut rele, ca și cei ce au pățit rele, ca și cum pare că ar zice: «că atunci când voi veți fi îndurându-vă, iar aceia pedepsiți, să se arate dreptatea lui Dumnezeu». În același timp îi și mângâie, arătându-li, că după ostenelele și sudoarea lor se vor încunună, după cuvântul dreptății. Mai întâiu însă pune ceea-ce-i împotă pe dânsii, că deși cineva dorește mult a fi răzbunat, totuși mai înainte de orice rîvnește la respata ostenelelor sale. De aceea și zice el: „Ca să vă învredniciți voi împărăției lui Dumnezeu, pentru care și pălămiți". Așa dar, nu pentru că cei nedreptați sînt de la cei mari, vor câștiga împărăția lui Dumnezeu, adică nu pentru aceasta se vor învrednici împărăției cerurilor, ci pentru că așa trebuie a intra în acea împărăție, după cum zice aiurea: „Că prin multe necazuri se cade vouă a intra întru împărăția lui Dumnezeu" (Fapt. 14, 22).

„De vreme ce cu dreptate este la Dumnezeu a resplăti necaz celor ce vă necăjesc pre voi, și vouă celor necăjiți odihnă cu noi, întru arătarea Domnului Iisus din cer, cu îngerii puterii sale" (Vers. 6, 7). Particula „de vreme ce" aici este pusă în loc de „însă", ceea-ce și noi facem când vorbim de lucruri prea cunoscute și mărturisite de toți; în loc să zicem «e foarte drept» zicem «de vreme ce». Deci dacă este drept din partea lui Dumnezeu de a resplăti, nu încapă îndoială că va resplăti. E ca și cum ar zice cineva: «dacă se interesează Dumnezeu de lucrurile din lumea aceasta, dacă se îngrijește, apoi de sigur că va resplăti». Și băgați seamă, că el nu pune această expresiune ca din propria sa părere, ci ca mărturisită de toți. E ca și cum ar fi zis: «dacă Dumnezeu urăște pe cei răi» ca astfel să silească pe auditori de a răspunde cu toții: «da, el urăște pe cei răi». Mai cu seamă niște astfel de voturi unanime sunt cu desăvârșire nediscutate, fiindcă știu cu toții că aceasta este drept. Și dacă aceasta este drept și înaintea oamenilor, apoi cu atât mai mult înaintea lui Dumnezeu.

„A răsplăti, zice, necaz celor ce vă necăjesc

pre voi, și vouă celor necăjiți odihnă". Dar ce va să zică el? Răspătă este deopotrivă? Nicidecum, și privește cum prin cuvintele următoare o arată de grozavă pentru cei răi, și cum este de mare și de bună odihna celor buni. Iată încă și o altă mângâiere, că adecă atât în necazuri cât și la răspătă dânsii au de pătași și pe apostoli. Pe cei ce au avut mii de succese în propagarea credinței, adecă pe apostolii Domnului, fericitul Pavel îi pune alături de ei în primirea răspătăi. Apoi adaugă și timpul, iar prin descrierea ce o face li deșteaptă cugetele lor, și numai că doară nu li deschide cerurile cu cuvântul, într'atât de lămurit li prezintă ochilor lor venirea Domnului și răspătă faptelor. Apoi pune pe lângă dânsul oastea cea îngerească, și atât dela faptul în sine, cât și dela cele ce se vor petrece atunci li prezintă oarecum o icoană foarte vie, ca astfel dânsii să și redobândească puterile.

"Și vouă celor necăjiți zice, odihnă cu noi, întru arătarea Domnului Iisus din cer cu îngerii puterei sale. Cel ce în văpae de foc va da izbândă celor ce nu cunosc pre Dumnezeu, și celor ce nu ascultă evanghelia Domnului nostru Iisus Christos" (Vers. 8). Dacă și cei ce nu ascultă de evanghelie vor da seamă, și vor fi pedepsiți, dar încă cei ce după ce au crezut și vă necăjesc pre voi, ce vor pătimi oare? Și tu privește înțelepciunea apostolului, că el n'a spus aici «cei ce vă necăjesc pre voi» ci „cei ce nu ascultă de evanghelie”, așa că «dacă nu pentru voi, apoi pentru ei însuși vor fi pedepsiți de necesitate» zice. Acestea le zice apostolul, pe deoparte pentru știința lor, că va trebui numai decât ca aceia să fie pedepsiți, că vor pătimi toate acestea pentru dânsii, eară pe de alta că îi vor fi cinstiți în ziua aceia. Cu alte cuvinte îi face pe dânsii să creadă că vor fi pedepsiți, în același timp încă să se și bucure, că aceia vor pătimi pentru toate necazurile ce li-au adus lor.

¹⁾ Toate acestea sunt zise către Thesaloniceni, însă

¹⁾ Partea morală. Noi trebuie a ni aminti pururea de judecată și de gheena, căci dacă gheena nu ni-ar aduce un mare folos, nu ne-ar fi amenințat Dumnezeu cu ea. De aceea cel ce o are pururea în minte, nici nu se teme de ea, și nici nu va păcătuți cu ușurință. (Veron.).

se potrivea a fi zise și nouă. Când suntem în necazuri și strâmtorări, acestea să le cugetăm în mintea noastră. Să nu ne bucurăm pentru pedepsirea altora, ca și cum am fi fost rezbunați, ei să ne bucurăm că am scăpat noi de osândă și pedeapsă. Ce folos avem noi dacă alții vor fi pedepsiți? Să nu avem, vă rog, astfel de suflete. Să nu ne îndemnăm la fapta bună, numai în dorința de a câștiga împărăția cerurilor, căci omul virtuos nu este atras la fapta bună nici de frica gheenei, și nici de împărăția cerurilor, ci pentru înseși. dragostea către Christos, după cum făcea Pavel. De cât noi, măcar așa gândindu-ne la bunătățile împărăției cerurilor, și la relele gheenei, măcar așa zic, să ne punem în regulă, și să ne dăscălim pe noi înși-ne, ca să pășim spre fapta bună. Când tu vezi ceva mare și bun în viața aceasta, gândește-te la împărăția cerurilor, și atunci nu vei mai prețui de loc asemenea lucruri; când vezi ceva groaznic și înfricoșat, gândește-te la gheena, și vei rade singur de frica unor asemenea lucruri, care numai copiilor pot să însuflească spaimă. Când ești cuprins de pofta trupească, gândește-te la focul cel veșnic, gândește-te la pofta păcatului că nu este vrednică de nimic bun, și că păcatul nu are nici o plăcere. Dacă frica legilor pământești are atâta putere asupra noastră, încât ne oprește dela fapta cea rea, apoi cu atât mai mult amintirea celor viitoare, pedeapsa cea veșnică, osândă cea nesfârșită. Dacă frica de împăratul pământesc ne oprește dela atâtea rele, cu cât mai mult încă frica de împăratul cereș.

Și cum oare putem să avem în noi o asemenea frică? Dacă neconținut vom ascultă sfintele scripturi. Dacă la vederea unui mort, și ni se umilește cugetul, apoi cu atât mai mult dacă ne vom gândi la gheena și la focul cel nestins, dacă ne vom gândi la vernele cel neadormit. Dacă ne-am gândi într'una la gheena, nu am cădea iute în ea.

De aceea Dumnezeu ne-a amenințat cu osândă. Dacă nu am avea nici un folos gândindu-ne la ea, nu ne-ar fi amenințat Dumnezeu, însă fiindcă amintirea ei ni poate face mult bine, de aceea, ca pe o doctorie mântuitoare, a așezat-o în noi, adecă în sufletele noastre. Așa dar să nu disprețuim folosul ce-l putem câștiga de aici, și ideia gheenei să o avem înconștient în noi, fie în ospețe, fie la cină. Căci dacă conversația despre

mulțămirile trupesti nu folosește sufletul cu nimic, ba încă îl face mai înrăutățit și mai josnic, apoi cea cu privire la lucruri triste și mălmicioase îi taie orice poartă de fapte rele și necuvincioase, îl întoarce din calea cea abătută și îl îndreaptă. Cel ce convertează despre teatru și mimici, nu folosește sufletul cu nimic; ci încă mai mult îl aprinde și îl face mai râvnitor spre rele. Cel ce se îngrijește de lucruri străine, și vorbește multe de toate, care n'au nici un raport cu datoria sufletului, de multe ori își bagă singur sufletul în primejdii, și îl nenoroceste din această cauză. Pe când cel ce convertează de gheena, nici în primejdii nu va cădea, iar pe lângă aceasta și sufletul și îl va face mai înțelept. Poate că te-ai speriat de greutatea cuvintelor? Nu cumva oare dacă te ai vorbit, apoi tu l-ai și aprins? Ori ai vorbi, ori n'ai vorbi, focul acela tot clocoțește.

Vorbește încontinuu de gheena, ca să nu cazi în ea. Sufletul care se îngrijește de gheena, nu se poate ca să păcătuiască lesne, căci ascultă acea povăț strălucită: „Adă-ți aminte, zice, de cele de pe urmă ale tale, și în veci nu vei greși“ (Sirach. 28, 6)¹⁾. Nu e cu puțință ca un suflet care se teme de răspundere, să fie leneș, și să se lase a cădea în greșale, pentru că frica de pedeapsă îi stăpânește cugetul, și nu lasă ca să intre în el nimic pământesc. Dacă numai vorbind în treacăt de gheena și încă îl umilește, dar apoi când ideea aceasta îl stăpânește neconținut, oare nu-l va curăți mai bine ca orice foc? Nu atâta să ni amintim de împărăția cerurilor, pe cât de gheena, căci mai multă putere are frica de cât orice. Și știu că mulți poate ar fi disprețuiți mîile de bunătăți, dacă ar fi fost cel puțin scăpați de osândă; atât de mare este frica de pedeapsă. Chiar și astăzi sunt mulți cari zic: «mi-e deajuns să nu fiu pedepsit, să nu fiu osândit». Nimeni din cei ce au înaintea ochilor gheena nu va cădea în gheena, și nimeni din cei ce disprețuiesc gheena, nu va scăpa de gheena. Precum se întâmplă chiar printre noi, că cei ce se tem de tribunale, nu

¹⁾ *Notă.* Pasajul din Sirach citat de Sf. Chisostom este precum urmează: „Adă-ți aminte de cele mai de pre urmă, de stricăciune și de moarte, și încetează vrajba, și rămâi întru poroc“ (Sirach 28, 6). *Trad.*

vor fi pedepsiți de tribunale, pe când cei ce disprețuiesc tribunalele, tocmai aceia sunt care suferă pedeapsa tribunalelor, întocmai așa este și în cazul de față. Dacă Ninevitenii nu ar fi avut teamă de nimicirea lor, s'ar fi nimicit, dar fiindcă s'au temut, de aceea nu s'au nimicit. Dacă cei de pe timpul lui Noe s'ar fi temut de potop, nu s'ar fi prăpădit de potop. Tot așa și Sodomitenii dacă s'ar fi temut de pedeapsă, nu ar fi pierit prin foc.

Mare rău este iubiților, de a disprețui cineva amenințările. Cel ce disprețuiește amenințarea, iute o va simți însuși. Nimic nu este atât de folositor, ca a converza cineva despre gheena, căci aceasta îi face sufletul mai curat decât argintul. Ascultă ce spune Prorocul: „Că toate judecățile lui înaintea mea sunt, și îndreptările lui nu s'au depărtat dela mine“ (Ps. 17, 25). Si Christos vorbește încontinuu de aceasta, căci deși poate întristează pe auditor, totuși îi aduce un mare folos. De altfel așa sunt totdeauna lucrurile care folosesc; și doctoriile ca și hrana întristează la început pe bolnav, însă la urmă aduc folos. Dacă noi nu răbdăm greutatea cuvintelor, e văzut lucru că nu vom putea răbda nici scârbele rezultate din fapte. Dacă cineva nu suferă a i se vorbi de gheena, apoi e sigur, că dacă va fi o persecuție, nu va putea stă cu bărbăție contra focului, contra fierului.

Așa dar să exercităm auzul nostru, ca nu cumva să se moleșească, fiindcă purcează din auz noi pășim spre fapte. Dacă ne deprindem a auzi lucruri înfricoșate, ne vom deprinde și de a suferi cele înfricoșate, ce ni s'ar întâmpla aici; dar dacă noi suntem atât de molatici, încât să nu putem suferi nici vorbele măcar, apoi cum ne vom găsi oare în fața faptelor? Nu vezi cum fericitul Pavel disprețuiește toate cele de aici, cum trece cu vederea toate primejdiile ce veneau pe capul său, și nu le consideră nici măcar ca ispite? Și de ce oare? Fiindcă el pentru dragostea celor ce făceau voia lui Dumnezeu se deprinsese a disprețui gheena; fiindcă el pentru dragostea lui Christos nu consideră întru nimic gheena. Acest fericit în dorința ce avea ca toți să se mântuiască, disprețuia gheena, și noi, fiind vorba chiar de interesele noastre, să nu suferim nici măcar a auzi vorbindu-se?

Acum, iubiților, după ce ați auzit aceste puține

vorbe despre gheena, voi vă duceți, — însă vă rog, ca dacă este vre-o dragoste întru voi, apoi neconținut să aduceți vorba între voi despre aceasta. Cu nimic nu va putea vătăma, dacă nu vă va folosi, de și mai mult ca sigur că vă vor folosi astfel de conversații, căci la de acestea și sufletul se împacă. „Vorbele cele rele, zice, strică obiceiurile cele bune“ (I. Corint. 15, 33), de unde urmează că vorbele cele bune folosesc, de unde urmează că vorbele cele înfricoșătoare cumintesc pe om. Sufletul nostru este ca ceara; dacă introduci în el vorbe reci, l-ai învârtosât și l-lai petrificat, iară dacă îl deprinzi să audă vorbe calde și aprinse, l-ai muiat; muiindu-l apoi, vei putea presă pe el orice vei voi, și vei putea tipări chiar icoana împărătească.

Deci, să ne astupăm urechile la vorbele cele zădarnice, căci asemenea vorbe sunt un mare rău, și dela dănsule vin toate relele. Dacă ni deprindem cugetul a fi băgător de seamă la cuvintele lui Dumnezeu, nu vom da atențiune la cuvinte de acelea, și nedând atențiune nu vor pătrunde în sufletul nostru cele rele. Cuvântul este cărarea ce duce la fapte, și dovada este, că noi mai întâiu auzim, apoi grăim, și în fine facem. Mulți oameni înțelepți, de multe ori după cuvinte uricioase au ajuns și la fapte uricioase. Sufletul nostru dela natura sa, nu este nici bun, și nici rău, ci devine bun sau rău numai din intențiune, sau mai bine zis din propria noastră voință. După cum pânza corăbiei, ori din ce parte ar bate vântul, duce corabia în acea direcțiune, sau mai bine zis, după cum cârma întoarce corabia și o îndreaptă spre direcțiunea cea mai prielnică, dacă vântul este prielnic, tot așa și cu cugetul omului. Dacă cuvintele ce le aude, au în ele cele bune, va călători pe marea vieții acestia fără primejdie, iară de vor avea cele contrare, de multe ori vor scufunda și cugetul și sufletul. Ceea-ce sunt vânturile pentru corăbii, tot aceleași sunt și cuvintele pentru suflete, căci prin cuvinte duci sufletul unde voești. De aceea cineva sfătuind zice: „Toată vorba ta să fie în legea celui prea înalt“ (Sirach. 9, 15).

De aceea vă rog, ca luând copiii chiar dela țăta mamei lor, să nu-i obișnuim cu povești babești, ci încă din vârsta lor cea fragedă să se învețe, că este jude-

cată, că este pedeapsă, și aceste adevăruri să se întâmpărească în cugetul lor, fiindcă această frică înrădăcinată în ei de atunci, mari bunuri va da în viitor. Când sufletul învață din vârsta cea mai fragedă asemenea adevăruri, se cutremură gândindu-se la rău, și groaza aceasta nu ușor o poate îndepărta dela el, ci ea și un cal înfrânat bine, având în sine ideea gheenei, pășeste regulat, și totdeauna va grăi cele folositoare, și nici timerețta, nici bogăția, nici lipsa de părinți, și nici altceva nu-l va putea vătăma, căci un asemenea suflet are în el puterea logică bine întărită, și în stare de a se împotrivi la toate ispitele. Cu astfel de cuvinte folositoare noi putem a ne pune în orânduială și pe noi înșine, și pe femei, și pe slugi, și pe copii, și pe prieteni, și chiar și pe dușmani. Cu astfel de cuvinte noi putem să tăiem multe păcate, putem să trăim mult mai bine în împrejurările nenorocite, decât în cele fericite. Și ea dovadă că este așa, spune-mi te rog: dacă te duci într-o casă unde se săvârșeste nuntă, nu-i așa că pentru moment rămâi încântat și mulțumit de priveliștea de acolo, mai în urmă însă, după ce ai plecat te frământă în sine-ți de supărare, că nu ai și tu cele ce ai văzut acolo, — pe când dacă intri într-o casă unde este jelanie, chiar de ar fi aceia cei mai bogați oameni din lume, totuși când ieși de acolo ești stăpânit de altfel de sentiment, căci nu a intrat în sufletul tău boldul invidiei, ci gândindu-te la nimicnicia celor omenești, capeți de acolo o mare mângâiere și încurajare în sărăcia ta, și aceasta te liniștește. Ai văzut acum din fapte, că bogăția nu este vre-un bun, și nici sărăcia vre-un rău, ci numai niște lucruri indifferente? Tot așa și în cazul de față: când tu converzezi despre plăcerile și dezmerdările trupesti, mai mult amărăști sufletul tău, care poate nu are cu ce să se dezmerde, pe când dacă vorbești contra dezmerdărilor, și pui la mijloc ideea gheenei, lucrul te încântă și-ți aduce o mare mulțămire. Când tu te gândești, că dezmerdările trupesti nu vor putea să ne apere cu nimic contra focului de acolo, nu le vei mai pofti niciodată, și când te mai gândești, că asemenea dezmerdări vor aprinde încă mai mult acel foc, apoi atunci nu numai că nu le vei pofti, ci chiar le vei respinge cu dispreț.

Deci, inbîtilor, să nu fugim de cuvintele despre gheena, ca să fugim de gheena, să nu fugim de amin-

tirea osândei, ca să nu fim osândiți. Dacă bogatul din evanghelie s'ar fi gândit la focul acela; nu ar fi păcătuit, însă fiindcă nu și-a amintit niciodată, de aceea a căzut în el. Spune-mi omule: urmând a sta la judecată înaintea lui Christos, tu vorbești de toate, și de aceea nu spui nimic? Când tu ai vre-o pricină înaintea judecătorului pămăntesc, nu numai ziua, ci și noaptea, în fiecare timp și în fiecare moment, alta nu mai grăești, ci veșnic te gândești și vorbești de acea judecată, și îți măsoari cuvintele ce ai a le spune, — și când tu ai a da samă înaintea judecătorului ceresc pentru întreaga ta viață, când vei avea răspundere de faptele tale, nu suferi chiar nici pe cei ce-ți amintesc de acea judecată? De aceea s'a și corupt totul, de aceea s'a resturnat totul pe dos, căci când avem vre-o judecată, și urmează a sta înaintea tribunalului ominesc, totul punem în mișcare, pe toți îi rugăm, neconținut ne îngrijim, și totul facem pentru acest scop, — iară când urmează a ne înfățișa înaintea tronului lui Christos — și poate nu după mult timp — nu facem nimic nici pentru noi, și nici pentru alții, și nici măcar nu rugăm pe judecător! Deși el ni-a dat un termen lung pentru aceasta, și nu ne răpește chiar pe când ne găsim în toiul păcatelor, ci ne lasă ca singuri să ne dezbrăcăm de ele, iară bunătatea lui ca și filantropia nu părăsește de loc pe cei ce se întorc către dânsul, — totuși noi nu facem nimic, și de acela și pedeapsa ni va fi mai mare. Dar să nu fie una ca aceasta!

De aceia vă rog, ca măcar de acum înainte să ne trezvim, măcar de acum înainte să avem gheena înaintea ochilor, și să ne gândim la răspunderea ce avem a da înaintea dreptului judecător, ca gândindu-ne la toate acestea, să fugim de păcat, și să ne îndeletnicim cu fapta bună, căci numai atunci vom putea a ne învrednici de bunătățile cele făgăduite celor ce-l iubesc pe dânsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia se cuvine slava și stăpânirea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA III

„Cari vor lua muncă peirea cea veșnică de la fața Domnului, și dela mărirea puterii lui, când va veni ca să se proslăvească întru sfinții săi, și să se facă minunat întru toți credincioșii în ziua aceea“ (Cap. 1, 9. 10).

Sunt mulți dintre oameni, cari speranțele lor cele bune nu le pun în depărtarea de păcate, ci în aceia că și închipuie că gheena nu este atât de grozavă, după cum se zice, ci cu mult mai blândă, și nu veșnică, ci trecătoare, și în fine filosofisază multe de acest fel. Eu însă, nu zic că este numai mai grozavă decât cea cu care suntem amenințați, ci încă cu mult mai grozavă, și pentru această vă pot aduce ca dovadă cuvinte din multe locuri, din care ați putea să judecați înși-vă despre gheena. Dar astăzi eu nu voi mai vorbi nimic de aceasta, căci e deajuns chiar frica ce o putem căpăta din cuvintele scripturei, deși poate nu putem dezvoltă bine sensul lor. Cum că gheena nu este trecătoare, ascultă pe Pavel care vorbește aici de cei ce nu cunosc pre Dumnezeu, și nici nu cred în Evanghelie: „că vor lua, zice, muncă peirea cea veșnică“. Dar ceea-ce este veșnic, cum poate fi trecător? „Dela fața lui Dumnezeu“, zice. Și ce înseamnă aceasta? Aici apostolul ni pune înainte cazul cel mai ușor. Fiindcă cei bogați se îngâmfa mult, apoi «nu trebuc, zice, multă osteneală, ci e de ajuns numai de a se înfățișa îi și a fi văzuți de Dumnezeu, și de îndată cu toții vor fi aruncați în osândă». Singură prezența lui va fi pentru unia lumină, iară pentru alții pdeapsă.

„Și dela mărirea puterii lui, zice, când va veni să se proslăvească întru sfinții săi, și să se facă minunat întru toți credincioșii, în ziua aceea“. Dumnezeu să se proslăvească? «Da, zice el, să se proslăvească întru toți sfinții săi». Cum? când cei ce se îngâmfa aici vor videă atunci pre cei prigoniți de dânsii, pre cei disprețuiți și batjocoriți, stând aproape de dânsul, atunci este slava lui, sau mai bine zis, și a lor, și a lui; — slava lui, pentru că nu i-a părăsit, ci i-a ară-

tat încă mai străluciți, și slava lor, pentru că s'au învrednicit de atâta cinste. După cum bogăția lui este ca îi să fie credincioși, tot așa și slava lui este ca cei ce vor crede în el, să se bucure de bunătățile lui. Slava binelui stă în aceea, ca să aibă cui să împărtășască binefacerile sale.

„Și să se facă minunat, zice, întru toți credincioșii“, adică prin cei ce cred. Iată că și aici particula întru = *in*, înseamnă prin = *per*, căci printr'înșii el se arată minunat, când pre cei vrednici de jalo și nenorociți, pre cei ce suferă mii de rele, pre cei ce nu au schiopătat de loc în credință, îi ridică în atâta strălucire. Atunci se va arăta puterea lui, căci deși aici se pare că îi sunt părăsiți, totuși acolo se vor bucura de mult: slavă. Atunci mai ales se va arăta toată slava și toată puterea lui Dumnezeu. Cum? „Pentru că s'a făcut credincioasă, zice, mărturia voastră întru voi, în ziua aceea, pentru care ne și rugăm totdeauna pentru voi“ (Vers. 11), adică când se vor aduce la mijloc cei ce au suferit mii de necazuri și supărări, cei ce au fost siliți de împrejurări ca să se abată de la credință, și totuși n'au cedat de loc, ci au crezut până la fine, atunci, zic, și Dumnezeu se slăvește, și aceea se slăvesc. „Mai înainte de sfârșit, zice, nu fericiți pe nimeni“ (Sirach. 11, 28). De aceea zice, că din ziua aceea se vor arăta cei ce au crezut, adică atunci se va vedea folosul cel mare al credinței creștinești.

„Pentru care ne și rugăm totdeauna pentru voi, ca să vă învrednicască pre voi Dumnezeu nostru chemării, și să împlinească toată bunavoința bunătății, și lucrul credinței întru putere“ (Vers. 11). Dar aici el spune, că Dumnezeu să-i învrednicască chemării; așa dar îi n'au fost chemați? N'au fost; drept care apostolul adaugă: „Și să împlinească toată bunavoința bunătății“, fiindcă și cel cu hainele murdare a fost chemat la cină, însă n'a rămas în această chemare, ci tocmai din această cauză a fost scos afară. „Chemării“, adică chemării cei în cămara de nuntă, fiindcă și cele cinci fecioare au fost chemate, căci zice: „Sculați-vă, iată mirele a venit“, și ele se pregătise, însă n'au intrat, fiindu-li

candelele stinse. Despre aceea chemare spune el aici, și ca dovadă la aceasta este, că adaugă: „Și să împlinească toată bunavoința bunătății, și lucrul credinței întru putere“, cu alte cuvinte această chemare să o căutăm noi. Dar tu privește cu câtă liniște apostolul li temperează gândurile lor, căci pentru că nu cumva din cauza laudelor ce li-a adus mai înainte îi să se mândrească, ca cei ce au avut succese mari, și să devină leneși spre fapta bună, li arată prin aceste cuvinte că li lipsește ceva, întrucât se allă în această viață, ceea ce de altfel spunea și Ebreilor, scriind: „Că încă n'ați statut până la sânge, împotriva păcatului luptându-vă“ (Ebr. 12, 4).

„Toată bunavoința“ zice, adică toată mulțămirea, toată încredințarea, toată domerirea, ca și cum pare că li-ar zice: „Ca să fie încredințarea lui Dumnezeu pentru voi, că nimic nu vă lipsește, ca să fiiți așa, după cum voește el“.

„Și lucrul credinței zice, întru putere“, adică rabdarea în prigoniri, adică să nu ne moleșim în persecuțiuni.

„Ca să se proslăvească, numele Domnului nostru Iisus Christos întru voi, și voi întru el, dupre darul Dumnezeului nostru, și al Domnului Iisus Christos“ (Vers. 12). Mai sus a vorbit de slavă, și tot de slavă vorbește și aici; a spus că îi se vor slăvi, ceea ce constituie o laudă pentru dâșii; a spus că vor fi părtași ai slavei aceia, și aceasta o spune și aici, căci proslăvindu-se stăpânul, se proslăvesc și servitorii lui. Cei ce slăvesc pre stăpânul, cu atât mai mult îi vor fi slăviți, și prin el însuși, și fără el; — căci necazurile și suferințele pentru Christos slavă se numesc, și peste tot locul faptul acesta se cheamă slavă, și orice necinste am suferi, fie ea cât de mare, slavă se numește, căci prin aceasta noi devenim cu mult mai străluciți. Apoi arătând că și aceasta este tot a lui Dumnezeu, zice: „Dupre darul lui Dumnezeu și al Domnului nostru Iisus Christos“, adică că darul acesta el însuși ni l'a dat, ca astfel să se slăvească întru noi, și pre noi să ne slăvească întru el. Și cum ne slăvim noi întru el? Prin aceea că am fost

primit dela dânsul atâta putere, încât să nu ne înco-voiem chiar în fața celor mai grozave suferinți. Așa dar când ispita se întâmplă, atunci deopotrivă se slăvește și Dumnezeu, și noi, pe el îl slăvesc fiindcă ne-a întărit atât de mult, iară pe noi fiindcă ne-am făcut vrednici de dânsul. Deci, toate acestea vin dela datul lui Dumnezeu.

„Si vă rugăm pre voi, fraților, pentru vînirea Domnului nostru Iisus Christos, și a noastră adunare la dânsul, ca nu de grabă să vă clătiți voi din minte” (Cap. 2, 1. 2). Când anume va fi învierea, nu a spus, iară că acum nu va fi, aceasta a spus-o. „Si a noastră adunare zice, la dânsul”. Nici aceasta nu e puțin lucru. Ai văzut cum și mângâierea o pune la un loc cu laudele, căci atunci Christos se va arăta împreună cu noi și cu toți sfinții? Ni vorbește aici despre învierea noastră la a doua venire, și despre adunarea la dânsul, căci acestea vor fi unite la un loc. După aceea li înalță eugetele lor, căci zice: „Ca nu degrabă să vă clătiți voi din minte”.

„Nici să vă spăimântați, nici prin duh, nici prin cuvânt, nici prin epistolă, ca și cum ar fi trimisă dela noi, cum că ar fi sosit ziua lui Christos”. Aici mi se pare că face aluziune la unia cari purtau o epistolă falsificată, dând-o ca a lui Pavel, cu scopul vădit de a-i înșela, însă apostolul arătându-i li spune, că încă n'a sosit ziua Domnului. Și ca să nu se lase a fi amăgiți, el li asigură prin ceea ce li scrie: „Nu vă spăimântați, zice, nici prin duh nici prin cuvânt”, adică chiar de ar avea duhul profeției cei ce vă spun de acestea, voi să nu credeți. Când eram la voi, acestea v'am spus, să nu vă abateți dela cele ce ați auzit și ați învățat.

„Nici prin duh”. Prin aceste cuvinte el numește pe prorocii mincinoși, cari ceea ce spuneau, grăiau prin duh necurat, căci voind a fi crezuți, li se încercau a înșela pe auditor nu numai prin cuvinte probabile — aceasta de altfel o învedercă și apostolul prin expresiunea: „Nici prin cuvinte” — ci încă și printr-o epistolă falsificată ce conținea asemenea idei, și pe care o dădeau ca a lui Pavel. De aceea apostolul

deschizându-li ochii, a adăos: „Nici prin epistolă ca cum ar fi trimisă dela noi”. După ce în fine li asigură din toate părțile, vine și expune și propria sa părere după cum urmează: „Să nu vă amăgească cineva pre voi nici într'un chip, că nu va veni până ce mai întâiu nu va veni apostasia, și se va arăta omul păcatului, fiul pierzării, împotrivicul, și care se va înălța mai pre sus de tot cel ce se zice Dumnezeu, sau închinăciune, așa încât să șadă el în biserica lui Dumnezeu ca un Dumnezeu, arătându-se pre sine cum că ar fi el Dumnezeu” (Vers. 3. 4).

Aici el vorbește de antichrist, și dă pe față o mare taină. Și ce înseamnă „apostasia”? Sub acest cuvânt el numește pe antichrist, căci pe mulți îi va pierde și-i va abate dela credință, după cum zice și Christos: „Ca să amăgiască, de va fi cu puțință, și pre cei credincioși” (Math. 24, 24). Pe lângă aceasta îl mai numește și omul păcatului, căci și el va face lucruri înfricoșate, în același timp și pe alții va pregăti ca să facă asemenea lucruri. Îl mai numește fiul pierzării, pentru că și el va fi pierdut, și totodată va pierde și pe alții. Dar cine va fi oare acel antichrist? Oare va fi Satana? Nicidecum, ci va fi un om oarecare, care va avea în el toată puterea și toată energia diavolului.

„Și care se va înălța mai pre sus de tot cel ce se zice Dumnezeu, sau închinăciune”. Așa dar acel antichrist nu-i va aduce la idololatrie, ci va fi un împotrivor lui Dumnezeu, care va desființa toate zeitățile (πᾶντας καταλόμεν τοὺς θεούς), și va porunci de a fi el adorat în locul lui Dumnezeu, și va șede în biserica lui Dumnezeu, nu numai în acea din Ierusalim, ci în fiecare. „Arătându-se pre sine, zice, că ar fi el Dumnezeu”, adică nu spunând, nu grăind el aceasta, ci încercându-se de a dovedi prin fapte, pentru că va face lucruri mari, și va arăta semne minunate la cei amăgiți de el.

„Au nu vă aduceți aminte, că încă fiind eu la voi acestea am zis vouă”? (Vers 5). Ai văzut că neconținut se videă silit de a li vorbi, și a li reaminti

ceea-ce li spusese deja? Iată, că îi au fost auzit acestea și pe când el era prezent, dar tot aceleași vorbe se vede silit de a li aminti din nou, după cum face și cu alte chestiuni. Așa de pildă în privința necazurilor ce vor avea, și de care îi auzise pe apostoli vorbind, după cum zice: „Căci când am fost la voi am zis vouă mai înainte, că vom avea scârbe”. (I. Thes. 3, 4), și cu toate acestea îi uitase, așa că s'a văzut silit de a-i apăra din nou prin scris; — tot așa și despre venirea lui Christos îi auzise deja, și cu toate acestea a trebuit ca să-i pună în orânduială prin epistolă. Așa dar, dacă el li amintește acum, apoi nu li spune nimic streip și neștiut de dânșii, ci tot aceea ce pururea li-a spus.

¹⁾ După cum cultivatorii de pământ nu lasă în pace pentru vecie semințele ce le-au aruncat odată în pământ, ci le răscolesc de multe ori, căci dacă de pildă nu vor grăpa brazdoile, ca astfel să astupe semințele aruncate, apoi atunci acele semințe vor deveni pradă pasărilor, — tot așa vom păți și noi, dacă nu vom căuta neconștient ca să astupăm bine ceea ce odată am aruncat în mintea noastră, căci atunci totul am aruncat în vânt. Căci și aici diavolul le răpește, și lenea noastră pierde totul, și aici soarele le usucă, ploaia le mloște, și aici spinii și ciulinile vor înăduși semințele cele bune. Astfel fiind, nu e de ajuns ca să credem, că odată semințele aruncate, noi am scăpat de orice greutate, ci se cere multă îngrijire din parte-ni, ca să alungăm pașerile cele răpitoare, să scoatem spinii și ciulinile, să scoatem petrele cele multe, și să luăm măsuri de a împiedica tot ceea ce le-ar putea vătăma. Dar fiind vorba de pământ, de sigur că totul atârână dela cultivator, căci pământul este neînsuflețit, și prin urmare gata de a pătimi orice, — pe când nu tot așa se petrece cu pământul cel duhovnicesc, unde nu totul atârână de dascăl, ci, dacă nu mai mult, apoi cel puțin pe jumătate atârână de discipuli. Treaba noastră a dascălilor este de a arunca semințele, dar și a voastră este de a astupa bine în mintea voastră cele vorbite, de a arăta prin fapte roadele voastre, și de a smulge din rădăcină spinii ce răsar. Bogăția de sigur că este un spine grozav, care nu

¹⁾ *Partea morală.* Contra celor ce se îmbogățesc, și că în biserică trebuie cineva să țină cu mult respect și evlavie, și cu băgare de seamă să asculte la cele ce se citesc. (Veron).

produce nici un rod, e urât și disprețuit la vedere; un spine ce nu se poate întrebuiți la nimic, un spine ce provoacă durere celor ce se ating de el, un spine care nu numai că nici el nu are nici un rod, dar împiedică încă și alte plante de a înverzi și a face rod.

Astfel este bogăția, căci și ea nu numai că nu face rod niciodată, dar încă și împiedică pe cei ce vor a avea un asemenea rod. Spinii sunt hrana cânilor, hrana focului, și nu sunt buni la nimic altă. Tot așa este și bogăția, de nimic nu e bună, decât a înfierbânta doară cuptorul patimilor, de a aprinde ziua miază mare sufletul ca și un cuptor, de a hrăni patimele cele dobitocești, ca de pildă răzbunarea, mânia, urgia și altele de acest fel. Intocmai așa este și câmila, ce, după cum am zis, se hrănește cu spini. Se spune de câtra cei ce se îndeletnicesc cu astfel de lucruri, că nici unul dintre animale nu este atât de tare la mânia, atât de îndărătnic și răzbunător ca câmila. Tot așa este și bogăția, căci și ea hrănește patimile cele dobitocești ale spiritului, în timp ce pe cele logice le întâpă și le rănește, ca și spinii. Aspră este această buruiiană (spinele), și răsare fără a fi semănată de cineva. Dar să vedim cum și în ce loc răsare, ca să o tăiem și să o smulgem din rădăcină: ea totdeauna răsare în locurile cele răpăsoase, în locurile petroase, în locurile cele uscate, unde nu este umezeală de loc. Ei bine, tot așa este și bogăția, sau mai drept vorbind pofta de bogăție: și ea este o buruiiană aspră și sălbatecă, și ea răsare neîntinat ca și spinele. Când cineva este aspru și sălbatec la inimă, când inima îi este uscată și fără pic de umezeală, adecă când este nemilostiv, atunci buruiiana aceasta răsare în el ca și spinii. Dar cultivatorii de pământ când voiesc a scoate spinii, nu o fac aceasta cu ferul, ci cu focul, căci numai prin foc pot să scoată toată răutatea din pământ. Nu este de ajuns numai de a tăia spinii din fața pământului și rădăcina lor să rămână în pământ, precum nu e de ajuns nici numai de a scoate rădăcina, căci chiar și atunci tot mai rămâne în pământ ceva din răutatea lor, după cum și o boală molipsitoare mai lasă ceva nrme în trupul omului, — ci este neapărată trebuință de a li da foc din toate părțile, căci atunci prin ferbințele se va evaporă și ușa toată umezeala, ce întâmplător ar fi la rădăcină, și ești sigur că nu vor mai răsări. După cum ventuza

aplicată pe trupul omului, atrage la sine toată răutatea, tot așa și focul atrage la sine toată răutatea spinilor, totul arde și nimiceste, și curăță pământul.

Dar de ce oare vom spus cu acestea? Pentru aceea, iubiților, că noi din toate părțile trebuie a scoate din inima noastră orice dragoste și orice afecțiune către bogăție. Avem și noi la îndemână un foc, care să scoată toată răutatea ei din sufletul nostru, vom să zic focul duhului sfânt. Când noi o vom atinge cu acest foc, nu numai că vom arde spinii, ci vom putea chiar să uscăm bine orice umezeală și orice suc ar avea în ei, căci de altfel dacă vor fi înțepeniți tare, totul va fi în zadar. Căci tu privește: a intrat aici în biserică un bărbat bogat, sau o femeie bogată, și iată că nu se îngrijește cum să asculte cuvintele lui Dumnezeu, ci cum să se pună în evidență, cum să stea mai lamfaroană, mai mândră, cum să întrecă pe toate celelalte prin hainile ei cele luxoase; privește-o apoi cum ea și prin gesturile ce le face, și prin privirea ochilor, și prin pașii săi, și în fine cum prin toate mișcările sale se străduiește de a se arăta mai gravă și mai de respectat decât celelalte, și cum toată grija ei nu este decât: a văzut-o oare X sau Y? Oare a admirat-o? Oare a fost ea frumos împodobită? Oare nu i s'au festelit hainele? Oare nu i s'a rupt? Privește, zic, cum toată grija ei, nu se încheie decât la asemenea nimicuri. Tot așa intră și bărbatul bogat, căci și el voeste a se pune în evidență față de cei săraci, voeste să i bage în groază prin îmbrăcămintea hainelor și prin slugile cele multe ce le are după dânsul, care și împing în dreapta și în stânga pe cei din biserică, ca să facă loc stăpânului lor. Deci nuul ca acesta, din marea lui mândrie, nu catadicește nici măcar aceasta să facă — adică să-și deschidă singur loc prin mulțime — căci fiind foarte îngâmfat nu se înjosește la așa ceva, ci permite slugilor ca să facă aceasta. Însă cel ce îngăduie a se comite această ne-cuviință, dă dovadă sigură de niște moravuri necuviințicioase și stricate. Apoi luându-și locul în biserică, imediat îi vin în minte toate grijile casnice, care îl trag din toate părțile, pe când mândria ce i stăpânește spiritul se revărsă peste toți, ca și un puhoiu! Crede, sermanul, că dacă a intrat în casa lui Dumnezeu, apoi a făcut-o mai mult de hatâr, mai mult ca o grație adusă nouă și poporului, și poate chiar lui Dumnezeu! Deci,

un astfel de om îngâmfat cum oare va fi cu putință de a se vindeca vreodată?

În adevăr, spune-mi te rog: dacă cineva s'ar duce la doctor, și n'ar căuta ea el să capete grația doctorului, ci închipuindu-și că el este care face hatârul doctorului, și lăsând la o parte scopul ducerii sale, s'ar ocupa de haine, oare ieșind de acolo căpătat-a el vre-un folos? Eu nu cred. Dar dacă voiți, eu vă voi spune și cauza acestui rău: oamenii acela își închipue că venind în biserică au venit la noi, îi nu bagă samă și nu înțeleg că intră aici înaintea lui Dumnezeu, și că el este care li vorbește. Când cetetul se ridică și zice: „Acestea zice Domnul“, iară Diaconul stând, astupă gura tuturor prin expresiunea „să luăm aminte“, apoi n'o face aceasta în cinstea cetetului, ci în cinstea celui ce vorbește prin acela tuturor. Dacă cei mândri și înfumurați ar cunoaște că Dumnezeu este cel ce vorbește prin profet, toată mândria ar lepăda-o dela ei. Dacă de pildă li vorbesc capiteniile cetății, și încă nu li se îngăduie de a nu fi cu băgare de samă, apoi cu atât mai mult nu este permis când vorbește Dumnezeu. Noi, iubiților, suntem servitori ai lui Dumnezeu, noi nu vorbim ale noastre, ci ale lui Dumnezeu: pe fiecare zi se aud cetindu-se epistole trimise din cer. Spune-mi, te rog: dacă ar veni cineva acum, față fiind voi toți, dacă ar intra, zic, aici, încins cu încingătoare aurită și ridicând în mâna sa o hârtie, ar spune senturând-o într-una că este trimisă din partea împăratului, și că i s'a poruncit de a o purta prin toată cetatea, și a pune în cunoștință pe toți de porunca împărătească, oare nu cu toții v'ați întoarce către acel comis al împăratului? Oare nu ați fi cu băgare de seamă la ceea ce citește în acea scrisoare? Oare nu ați lua samă, fără să vă poruncească diaconul, și n'ați face tăcere? Eu cred că da, căci chiar am auzit de multe ori cetindu-se aici epistole împărătești. Apoi dacă ați fi cu băgare de samă când ar veni cineva din partea împăratului, oare când vine profetul ca trimis de Dumnezeu, și ni vorbește despre cele din ceruri, să nu se găsească nimeni a fi cu băgare de samă la cele ce spune? Sau poate că nu credeți, că cele vorbite sunt din partea lui Dumnezeu? Aceste epistole, iubiților, sunt trimise de Dumnezeu.

Deci, iubitorilor, să intrăm în biserică cu tot respectul cuvenit, și să ascultăm cu frică și sfială cele ce se vorbesc aici. «Dar dacă intru, zici, în biserică, și nu aud pe cineva vorbind?» Aceasta a stricat și a pierdut totul. Ce nevoie este de vorbitor? Decât și nevoea aceasta ni vine tot din cauza trândăviei noastre. Și de ce este nevoie de omilie, sau voroavă în biserică, pe cât timp totul din sf. scriptură este lămurit, totul este drept, și toate cele trebuitoare nouă sunt arătate acolo? Dar fiindcă sunteți auditori ai dezmerdărei, de aceea cereți omilii, cereți predici frumoase și încântătoare. Spune-mi, te rog: Vorbit-a Pavel cu fală? Întrebuințat-a el vuet mult în cuvintele sale? Și cu toate acestea Pavel a întors lumea întreagă din calea rătăcirii! Cu ce fel de fală a vorbit Petru, el care eră în totul necărturar? «Dară, zici tu, nu știu cele ce sunt în scripturi». Și pentru ce nu le știi? Nu cumva sunt scrise ebrește? Nu cumva latinește? Nu cumva în altă limbă străină? Oare nu sunt scrise în limba greacă? «Dară, zici, sînt întunecate și nu destul de lămurite cele din sfînta scriptură». Și ce nu este lămurit? Oare nu sunt acolo istorii? Așa dar pe cele lămurite le știi, ca să ai nevoie a întreba despre cele nelămurite? În scripturi sunt mii de istorii, deci spune-mi una din ele; însă nu-mi vei spune. Prin urmare toate acestea nu sunt decât pretexte și vorbe goale. «Dar, zici, în fiecare zi se aud în biserică aceleași și tot aceleași». Dar ce? Oare la teatru nu auzi tot aceleași? Oare în ipodromii nu tot aceleași le vezi? Oare lucrurile toate nu sunt tot aceleași ca și ieri, și ca și mâine? Oare soarele ce răsare pururea, nu este tot același? Oare nu întrebuițăm tot aceleași mîncări pentru hrana noastră? Ași voi să aflu dela tine: fiindcă spui că în fiecare zi auzi în biserică tot aceleași, apoi spune-mi, te rog, al cărui Profet este pasajul ce se citește, al cărui apostol, sau din care anume epistolă? Nu poți răspunde; căerți se pare că auzi ceva străin. Deci, când îți place a te lenevi, zici că aceleași se spun în biserică, iară când ești întrebat, tu te găsești ca și cum n'ai fi auzit nici odată. Dacă sunt aceleași, ar trebui să le știi, și totuși tu nu știi nimic.

De plîns și de jelit sunt asemenea pretexte, și cu adevărat că sunt vrednice de jelit, căci după cum zice Prorocul: „În zadar lucrătorul de argint mîi to-

peste argintul” (Ierem. 6, 29). Tocmai pentru aceasta trebuie a fi cu băgare de samă, pentru că sunt tot aceleași, de vreme ce nu ni pricinuește nici o obosală, și fiindcă nu spunem nimic străin, nimic schimbat. Dar ce? Dacă cele din scripturi sunt aceleași, iară cele ce noi vorbim nu sunt aceleași, ci spunem totdeauna lucruri străine, cel puțin sunteți cu băgare de samă măcar la acestea? Căinși de puțin, pentru că dacă vă zicem: de ce nu țineți minte măcar acestea? voi îndată răspundeți: «odată am auzit vorbindu-se de aceasta, și cum putem să ținem minte?» — iară dacă vă zicem: la acelea de ce nu dați atențiune? voi răspundeți «pentru că vorbești aceleași», și prin urmare toate pretextele voastre nu sunt izvorite decât din lene.

Dar cu asemenea pretexte nu vom putea să scăpăm pentru vecie, ci va veni timpul când vom plînge și suspina în zadar; ceea-ce să nu fie! Fie, deci, ca noi să ne căim aici, să dăm atențiune celor ce se spun în biserică, să le ascultăm cu toată evlavie și respectul cuvenit, ca astfel să ne îndemuăm la săvîrșirea faptelor bune, și să ducem viața aceasta cu vrednicie, căci numai așa ne vom învrednici de bunătățile cele făgădnite celor ce-l iubese pe dînsul, prin charul și filantropia Domnului nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cade slava, stăpînirea și cîntarea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA IV

„Și acum ce îl oprește știți, ca să se arate el în timpul său. Că iată taina fără de legei se lucrează, numai cel ce oprește acum, până se va lua din mijloc; și atunci se va arăta acel fără-de-lege, pe care Domnul îl va omori cu duhul gurei sale, și-l va pierde cu arătarea venirii sale, a cărui venire este după lucrarea satanei” (Cap. 2, 6—9).

Cu drept cuvînt ar putea întreba cineva, ce anume este ceea „ce-l oprește”, și după aceasta să cunoască

de ce Pavel vorbește atât de întunecat aici? Așa dar ce este aceea ce-l oprește de a se arăta acum? Unii spun că aici se vorbește de charul Duchului, iar alții zic că e vorba de stăpânirea Romanilor, și cu acești din urmă mă uneșo și eu. Și de ce? Pentru că dacă ar fi voit să spună de charul duchului, nu ar fi spus atât de întunecat, ci pe față, de vreme ce acel char și astăzi predomină pe apostol, ca și pre toți credincioșii. De altfel, dacă charul duchului ar fi lipsit dintre ei, după cum lipsișă mai înainte, ar fi trebuit ca apostolul să se ducă în persoană la dâșii, după cum făcea în asemenea cazuri. Dar fiindcă el face aici aluziune la stăpânirea Romanilor, cu drept cuvânt a spus-o aceasta atât de întunecat, căci nu a voit a se expune și pe dâșul ca și pe ei la dușmăniile prisoselnice și la primejdii nefolositoare. Dacă ar fi spus, că puțin după aceea, împărăția Romanilor se va surpă, de îndată l'ar fi nimicit și pe el ca primejdios, și pe toți creștinii, ca revoltători ai ordinii publice. Și nu a zis că aceasta se va întâmpla iute, deși de altfel neconținut aceeași spune, însă ce? „Ca să se arate el în timpul său”, zice:

„Că taina fără de legei se lucrează”. Aici el face aluziune la Neron, ca fiind tip al lui antichrist, căci și el voia a fi crezut de Dumnezeu. Și bine a zis apostolul „taina”, adică nu pe față, ca acela (antichrist), și nici așa de nerușinat ca el, ci pe ascuns. «Dacă mai înainte de timpul acela s'a găsit, zice, un bărbat, care în privința răutății nu era mai pre jos de antichrist, ce lucru de mirare dacă și acesta va fi tot așa de rău»? Și privește că apostolul nu-l numește pe față, și aceasta nu din cauza fricii ce ar fi avut de Neron, ci mai mult ca să ne învețe pre noi, ca să nu ne băgăm în primejdii zadarnice, dacă aceasta nu o cere nimic grabnic. Tot așa face și în cazul de față, unde pe lângă expresiunea de mai sus adaogă mai departe: „Numai cel ce oprește acum, până se va lua din mijloc”, adică, când împărăția Romanilor se va lua dela mijloc, atunci va sosi și acela. Și cu drept cuvânt zice aceasta, căci pe câtă vreme stăpânește frica de împărăția aceasta, nimeni nu va îndrăzni a se mândri și a se înalta atât de mult, dar când împărăția va lua sfârșit, atunci și acela, odată cu anarhia, se va arunca și se va încerca

să răpească și stăpânirea oaminiilor, și stăpânirea lui Dumnezeu. După cum și mai înainte de aceasta au luat sfârșit și alte împărății, ca de pildă împărăția Medilor care a fost desființată de Babiloneni, cea a Babilonienilor de Persi, cea a Persilor de Macedoneni, cea a Macedonenilor de Romani, tot așa și aceasta va fi desființată de antichrist, iară acela de Christos, căci nu va putea stăpâni de loc. Toate acestea ni le pune înainte Prorocul Daniil cu multă claritate. „Și atunci, zice, se va arăta acel fără-de-lege”, — dar după aceasta? Mângâierea este aproape, căci zice: „Pe care Domnul îl va omorî cu duchul gurei sale, și-l va pierde cu arătarea venirii sale, a căruia venire este duple lucrarea satanei”. Precum se întâmplă cu focul, căci deabea se ridică para, și miclele insecte și pier mai înainte încă de a se atinge de ele, tot așa va fi și atunci, căci nelegiuitul va pieri numai la arătarea lui Christos, și numai după cuvântul, sau mai bine zis, după poronca ce va da. E de ajuns ca Christos să fie de față, și imediat toate acestea se vor nimici; numai înfățișându-se el, și de îndată minciuna va fi resturnată.

Mai departe apoi arată cine este acesta „a căruia venire este duple lucrarea satanei”, căci adaogă: „întru toată puterea, și semne și minuni ale minciunei”. Acestea le-a prezis apostolul, ca nu cumva îi să fie înșelați atunci, — adică ca acel nelegiuit va arăta o mare putere, însă nimic nu va fi adevărat, ci totul pentru înșelăciune. „Și minuni, zice, ale minciunei”, adică minuni înșelătoare, sau minuni care se sfârșesc în minciună.

„Și întru toate amăgirea nedreptății, întru cei peritori” (Vers. 10). «Dar, zici tu, de ce oare va îngădui Dumnezeu ca să se facă aceasta, și care anume este iconomia faptului? Care poate fi folosul venirii celui, dacă acea venire este spre vătămarea neamului omnesc»? Nu te spăimântă, iubite, ci ascultă bine ceea ce spune apostolul: „întru cei peritori”, zice, adică numai într'aceștia va avea putere, adică puterea lui se va mărgini numai într'aceștia, cari chiar de nu ar fi venit el, tot nu ar fi crezut. Care e căști-

gul? Acela că chiar acei peritori nu vor mai avea ce zice, de vreme ce li se va astupa gura. Și cum aceasta? Apoi chiar dacă a venit acela, și dacă nu ar fi venit, îi tot nu ar fi crezut în Christos, — prin urmare venirea lui este spre păirea lor. Că să nu zică ii: «apoi fiindcă Christos se numea pe sine Dumnezeu — deși nicăire n'a spus aceasta pe față, dar cei după dânsul au predicat despre dumnezeirea lui — de aceea n'am crezut în el, și fiindcă noi am auzit că unul este Dumnezeu, din carele sunt toate, de aceea n'am crezut lui». Deci tocmai acest pretext îl va resturna antichrist prin venirea lui, căci când va veni acela, și nu va porunci nimie sănătos, ci totul va fi nelegiuit, iară îi se vor adămeni numai din semnele și minunile cele înșelătoare, și vor crede în el, prin aceasta li se va închide gura. «Dacă n'ai crezut lui Christos, apoi cu atât mai mult nu trebuie să crezi lui antichrist, căci acela zicea că este trimis de Tatăl, iară acesta cu totul din contră». De aceea și zicea Christos: „Eu am venit întru numele Tatălui, și nu m'ați primit, iară acela va veni întru numele său, și-l veți primi pre el“ (Ioan 5, 43). «Dar am văzut la el semne și minuni multe» vor zice poate; însă și Christos a făcut multe și mari minuni, și prin urmare trebuie ca să credeți lui. Despre acela multe s'au spus mai înainte, că este fără-de-lege, că este fiul pierzării, că venirea lui este după lucrarea satanei, pe când despre Christos cu totul din contra, că este mântuitor, și că va aduce mulți de bunuri.

„Pentru că dragostea adevărului n'au primit ii, ca să se mântuiască. Pentru aceea va trimite lor Dumnezeu lucrarea înșelăciunii, ca să crează ii minciunei, ca să se judece toți cari n'au crezut adevărului, ci au binevoit întru nedreptate“ (Vers. 11, 12). Nu a zis «ca să se osândească» ci „ca să se judece“, adică să stea înaintea tribunalului celui înfricoșat, ca să fie ii fără nici un cuvânt de îndreptare. Prin expresiunea „dragostea adevărului“, el înțelege pe Christos. „Pentru că dragostea adevărului n'au primit ii, ca să se mântuiască“. Amândouă erau în persoana lui Christos, — și iubind pre oameni, și pentru lucruri adevărate — și deci pentru

amândouă acestea el a venit. „Ci au binevoit întru nedreptate“, căci antichrist va veni spre vătămarea oamenilor, nedreptându-i. Ce nu va face el atunci? Totul va pune în mișcare, totul va tulbura, și prin poroncile ce le va da, și prin groaza ce va răspândi. Înfricoșat și groaznic va fi în toate privințele, și prin puterea, și prin cruzimea, și prin poroncile lui cele nelegiuite. Însă nu te spăria, căci puterea lui se va mărgini în cei peritori. De altfel tot atunci va veni și Elie, însă venirea lui va fi pentru siguranța și apărarea credincioșilor. Despre venirea lui Elie spune și Christos, căci zice: „Elie va veni mai înainte, și va așeza toate“ (Math. 17, 11), sau și aiurea, unde vorbește de Ioan: „Cu puterea lui Elie“, zice, deși Ioan nu a făcut semne ca Elie, și minuni, după cum și evanghelistul zice: „Că Ioan n'a făcut nici un semn, iară toate câte a zis Ioan pentru acesta, adevărate au fost“ (Ioan 10, 41). Dar cum oare Ioan trebuie a veni cu puterea lui Elie? Adecă aceiași slujbă avea a îndeplini, ca și Elie, căci precum el a fost înainte mergătorul celei întâi veniri, tot așa și Elie va fi înainte mergătorul celei de a doua și slăvitei veniri, și spre aceasta este rezervată venirea lui.

Deci să nu ne înfricoșăm, iubiților, căci apostolul mai mult a zguduit oarecum cugetul auditorilor, și nici de cum n'a lasat să se înțeleagă că cele ale lumii aceștia sunt rele, ci că sunt vrednice de mulțămire. De acela a adaos: „Iară noi datori suntem totdeauna a mulțămi lui Dumnezeu pentru voi, fraților iubiți de Domnul, căci v'a ales pre voi Dumnezeu din început spre mântuire, întru sfințenia ducului, și întru credința adevărului“. Cum i-a ales spre mântuire? Sfințindu-i prin ducul. Acestea sunt cele esențiale spre mântuirea noastră: nici decât însă, dela faptele sau succesele noastre, ci numai prin credința adevărului. Iată că și aici particula „întru“ este în loc de „prin“, adică prin sfințirea ducului, prin credința adevărului.

„La care v'a chemat pre voi prin evanghelia noastră, spre câștigarea slavei Domnului nostru Iisus Christos“ (Vers. 14). Nici aceasta nu e

puțin lucru, dacă Christos consideră mântuirea noastră ca slavă a sa. Slava celui filantrop este ca mulți să se mântuiască. Așa dar, mare este Domnul nostru și minunat foarte, dacă dorește atât de mult mântuirea noastră, încât ni trimite și pe Duhul sfânt ca să lucreze la sfîntirea noastră!

Dar de ce oare n'a spus mai înainte de credință, ci de sfințenia ducului? Pentru că și după sfințenie noi avem mare nevoie de ea, ca să nu ne clătinăm din locul în care ne găsim. Ai văzut cum ei arată că nimic nu este al lor, ci totul al lui Dumnezeu? „La care, zice, v'a chemat pre voi prin evanghelia noastră, spre câștigarea slavei Domnului nostru Iisus Christos“.

„Drept aceea, fraților, stați și țineți predaniile, care v'ați învățat prin cuvânt, ori prin epistolia noastră“ (Vers. 15). De aici se vede lămurit, că nu toate li predă lor prin epistolă, ci multe li se predă și din gură, însă și acestea ca și celea sunt vrednice de credință. Așa dar și predania bisericii, adică tradițiunea nescrisă, transmisă din generație în generație, noi o credem vrednică de credință. Tradițiune este, și deci nu cere nimic mai mult. Mai arată aici, că erau mulți de acei ce se clătinase din credință cea adevărată.

„Și însuși Domnul nostru Iisus Christos, și Dumnezeu și Tatăl nostru, care ne-a iubit pre noi, și ni-a dat mângâiere veșnică, și nădejde bună prin dar, să mângâie inimile voastre, și să vă întărească pre voi întru tot cuvântul și lucrul bun“ (Vers. 16. 17). Iarăși rugăciune unită cu mângâiere, căci aceasta va să zică de a ajuta cu adevărat.

„Care ne-a iubit pre noi, zice, și ni-a dat mângâiere veșnică, și nădejde bună prin dar“. Unde sunt acum cei ce înjosec pe fiul, pentru că la taină botezului fiul este pus după Tatăl? Iată că aici e cu totul din contra. „Cel ce ne-a iubit pre noi, zice, și ni-a dat mângâiere veșnică“. Și care este aceea mângâiere veșnică? Nădejdea celor viitoare. Ai văzut cum el îndeșteaptă cugetul lor, punând în șirul

rugăciunii și dovezile de îngrijirea cea nespusă a lui Dumnezeu? „Să mângâie, zice, inimile voastre, și să vă întărească pre voi întru tot lucrul bun“, adică prin tot lucrul și prin toată fapta bună. Aceasta este mângâierea creștinilor, de a face tot ceea ce este bun și plăcut lui Dumnezeu. Vezi încă, și cum li înfrânează gândurile lor prin expresiunea: „care ni-a dat mângâiere și nădejde bună prin dar“, și cum în același timp li dă speranțe bune pentru cele viitoare. Dacă ei ni-a dat atâtea daruri acum, apoi cu atât mai mult ni va da cele viitoare. «Eu, zice, am spus așa, dar totul este al lui Dumnezeu» „Să vă întărească“, adică să vă asigure ca să nu vă clătiți, sau să vă abateți, căci aceasta atârână nu numai de dănsul, ci și de noi. Așa dar expresiunea „să vă întărească“ este zisă și cu privire la credință, și cu privire la fapte, căci aceasta este mângâiere adevărată. Când cineva nu ce clinteste din credință, ori și ce ar pătimi, totul suferă cu bunăvoință, — dar dacă cugetul său se clatină, nimic bun și nobil nu va mai face în viitor. Unul ca acesta este ca și luptătorul din stadiu, care nefind bine pregătit i se slăbesc mâinile la un moment dat, și atunci sufletul lui se clatină, căci a pierdut speranța că va putea face ceva bun în viitor.

„Rugați-vă, fraților, pentru noi, ca cuvântul Domnului să curgă și să se mărească ca și întru voi“ (Cap. 3, 1). Apostolul s'a fost rugat pentru dănsii mai înainte, ca Dumnezeu să-i întărească, iară aici cere dela dănsii ca și ii să se roage lui Dumnezeu pentru el, nu ca să nu se primejduiască în predica evanghelică, căci spre aceasta eră pus, ci „ca cuvântul Domnului să curgă și să se mărească, zice, ca și întru voi“, — ba încă cererea sa o însoțește de laude la adresa lor, căci zice: „ca și întru voi“.

„Și ca să ne izbăvim de oamenii cei răi și vicleni, că nu este a tuturor credința“ (Vers. 2). Aici arată și primejdiile sale, însă mai cu seamă pe dănsii îi încurajază. „De oamenii cei răi, zice, și vicleni, că nu este a tuturor credința“. Așa dar el vorbește aici de acei ce'l contrariu în predica evanghelică, de cei ce se împotriviau și războiau cre-

dințele religioase, căci aceasta lasă a se înțelege prin expresiunea „nu este a tuturor credința”. Nu mi se pare, deci, că el face aici aluziune la primejdii, ci la acei ce-l contrarian și-l împedecau în predica cuvântului, ca de pildă Alexandru făurarul, despre care spune: „că foarte a slătit în potriva cuvintelor noastre” (II. Timoth. 4, 15). Adecă, că sunt și de aceia cărora nu li aparține credința, ca și cum vorbind cineva de moștenirea părintească, ar zice că nu fiecăruia dintre fiii împăratului este dat de a se urcă pe tronul împărătesc. Tot aici apostolul li năvăluie cugetele și inimile lor, căci atâta curaj aveau ei către Dumnezeu, încât puteau și pe dascălul lor să-l scape de primejdii, și în același timp să-i înlesnească și predica cuvântului.

¹⁾ Deci și noi, iubiților, aceleași zicem. Nimeni dintre voi să nu mă judece de ușurință, și nici dintr'o umilință nemăsurată să mă lipsească de un ajutor atât de mare. Și nici nu o spunem aceasla cu același gând, cu care a spus Pavel, căci el voind a încuraja pe discipuli, li spunea ca să se roage pentru dânsul, pe când noi facem aceasta voind a ne folosi mult, și a câștiga ceva mare și bun prin rugăciunile voastre. Și suntem deplin încredințați, că dacă toți voi într'un cuget, veți întinde mâinile către Dumnezeu pentru smerenia noastră, veți câștiga totul.

Astfel atacăm noi pe vrăjmași: cu rugăciunile și cu binecuvântările. Dacă cei vechi atacau astfel pe dușmanii lor înarmați, apoi cu atât mai mult noi trebuie de a război pe dușmanii noștri fără arme, adecă numai cu rugăciunile și binecuvântările. Astfel a pus pe fugă Iezechia pe Asirian, astfel Moisi pe Amalie, astfel Samuil pe Ascaloniți, astfel Iisus al lui Navi pe cei trezeci și doi de împărați²⁾. Deci, dacă acolo unde

¹⁾ *Partea morală.* Cererea sf. Chrisostom către popor, de a se ruga lui Dumnezeu pentru el, căci rugăcinia poporului va fi de mare folos pentru el. Nu trebuie a se înfrusta cineva în sufletul său, și apoi a se ascunde; nici de dânsul să nu se ferească și nici de altul, ci mai cu seamă trebuie a controla cele auzite, care l-au înfrustat, spre a se convinge de adevăr. Se dovedește, că cuvântul (familia) acesta l-a rostit sf. Chrisostom fiind Episcop. (Veron).

²⁾ *Notă.* Locul citat din Iisus al lui Navi este din cap. 12, 24, unde se citește: „Toți acești împărați erau treizeci și unii.” (Trad.).

era nevoie de arme și de luptă, lasau armele la o parte și se refugiau la rugăciuni, dar încă unde urmează de a săvârși toate lucrurile numai prin rugăciuni, cu cât mai mult încă trebuie de a alerga la ajutorul lor? «Dar acolo, zici tu, cei mai mari, adecă povățuitorii poporului, se rugau pentru popor, pe când tu ceri ca poporul să se roage pentru cel mai mare, adecă pentru povățuitorul și conducătorul său». Știu și eu, iubiților, că atunci oarecari dintre cei stăpâniți erau neșpuși, fără rânduiată și oameni de nimic, și de aceea de multe ori se mântuiau numai prin curajul și destoinicia conducătorului lor, — dar astăzi când prin chiarul lui Dumnezeu ni s'a dat de a găsi mulți, și poate pe cei mai mulți, eu mult mai buni și mai superiori conducătorului, astăzi, zic, s'au schimbat lucrurile. Deci, nu ne lipsiți de ajutorul acesta, ci ridicați sus mâinile noastre, ca nu cumva să se moleșască, deschideți gura noastră, ca nu cumva să se închidă cu totul, rugați pe Dumnezeu pentru aceasta, și rugați-l cu căldură. Rugăciunile voastre sunt îndreptate lui Dumnezeu pentru noi, însă totalul se resfrânge asupra voastră, căci voi stăm aici spre binele vostru, și ne îngrijim de ale voastre. Așa dar rugați pe Dumnezeu fiecare din voi, și în particular, și în public. Privește ce spune Pavel: „Ca despre multe fele darul cel către noi prin mulți să se mulțamească pentru noi” (II. Cor. 1, 11), adecă ca chiarul să se dea multora. Dacă publicul reușește de multe ori de a scăpa pe cei condamnați și țirîți la moarte, căci împăratul milostivindu-se de rugăciunile mulțimei își schimbă părerea, și iartă pe cel condamnat la moarte, cu atât mai mult se va milostivi Dumnezeu la rugăciunile voastre, nu atât la mulțimea, pe cât la virtutea voastră.

Avem, iubiților, un rezboinic înfricoșat! Voi vă îngrijiți fiecare de ale sale, pe când noi ne îngrijim de toate ale voastre și ale noastre la un loc! Am dat la o parte durerile pricinuite de rezboiu, însă diavolul se înarmează mai grozav contra noastră, căci chiar și în rezboi dușmanul se încearcă mai înainte de orice ca să doboare pe general. De aceea toți ostașii aleargă spre parte aceea, de aceea este vuet mult, căci fiecare

se silește să-l scape, și toți îl îngrădesc din toate părțile cu scuturile și armele lor, căci voese a apăra capul lui: Ascultați ce spune lui David tot poporul, — și n'o zice aceasta ca să mă compar cu David, căci nu sunt atât de smintit, ci voiese numai a arăta îngrijirea publicului pentru stăpânul și conducătorul său: „Să nu ieși cu noi la război, zice, ca să nu se stingă lumina lui Israel“ (11. Imp. 21, 17). Acum tu privește cât de mult cruțau îl pe bătrân.

Am mare nevoie, iubiților, de rugăciunile voastre, și nimeni, după cum am spus, dintr'o umilință nemăsurată să nu mă lipsească de acest ajutor. Dacă ale noastre vor merge bine, apoi atunci și ale voastre vor fi mai strălucite; dacă cele ale învățături curg din belșug asupra noastră, apoi bogăția de sigur că vă revine vouă. „Nu cumva păstorii se păstoresc pre îi înșii“ (Iezech, 34, 2)? Vezi cum Pavel cere într'una astfel de rugăciuni? Nu auzi cum Petru a fost răpit din închisoare, fiindcă rugăciuni îndelungate se făceau pentru el? Eu am mare credință că rugăciunile voastre mi vor putea face mult bine, dacă sunt făcute în comun acord. Cu cât credeți că este mai mare de cât smerenia noastră intervenirea obștei întregi, când acea obște se roagă pentru noi lui Dumnezeu? Dacă eu nu am curajul de a mă ruga pentru mine însumi, apoi cu atât mai mult pentru alții. Aceasta este a celor ce sunt lăudați pentru virtutea lor, a celor ce au reușit să atragă pe Dumnezeu în favorul lor, căci numai aceștia pot să ceară lui Dumnezeu a fi milostiv și îndurat, — dar cel ce este și el respins, cum va putea să se roage lui Dumnezeu pentru alții? Dar fiindcă sunt legat de voi prin dragostea părintească, și fiindcă dragostea toate le cutează, toate le îndrăznește, apoi eu nu numai în biserică, ci și acasă mai nălite de orice, fac către Dumnezeu rugăciunea mea pentru sănătatea voastră sufletească și trupească. Altă rugăciune nici nu este mai bună pentru un preot, decât a se ruga lui Dumnezeu pentru câștigarea celor buni de către păstorii săi, mai înainte de a se ruga pentru sine. Dacă Iob scuându-se în fiecare dimineață, de îndată făcea rugăciuni pentru fiii săi trupești, apoi cu cât mai mult oare nu suntem noi datori de a face aceasta pentru fiii cei duhovnicești?

Dar de ce oare le spun acestea? Pentru că dacă noi facem rugăciuni și cereri pentru voi toți, deși suntem atât de departe de mărimea faptului, apoi cu atât mai mult sunteți datori voi a face aceasta. A se ruga unul singur pentru mulți, este lucru foarte îndrăzneț, și are nevoie de mult curaj, pe când a se aduna mai mulți la un loc și a face cereri și rugăciuni pentru unul singur, nu e nimic greu. Fiecare atunci și face rugăciunea, nu atâtă încrezându-se în propriile sale puteri, pe cât încrezându-se în mulțime și în concordia ce stăpânește printre dâșii, căci în fața acestora Dumnezeu se milostivește totdeauna. „Unde vor fi doi sau trei, zice, adunați întru numele meu, acolo sunt și eu în mijlocul lor“. Dacă, unde sunt numai doi sau trei și el este în mijlocul lor, apoi cu atât mai mult când veți fi adunați voi la un loc. Dacă cel ce se roagă în deosebi nu poate câpăta ceea-ce cere, iară de se va ruga la un loc cu mulțimea va reuși în cererea sa, apoi de aici putem avea dovada cea mai bună, că nu meritul nostru propriu are vre-o putere înaintea lui Dumnezeu, ci unirea și conglăsurirea multora are acea putere. „Unde vor fi, zice, doi sau trei adunați“. Dar de ce spui doi sau trei? Când numai unul va fi întru numele tău, de ce nu ești acolo? «Pentru că voiesc, zice, de a fi toți la un loc, și niciodată să nu se despartă».

Deci, iubiților, să ne îngrădim unii pe alții, să ne legăm împreună cu dragostea, și nimeni să nu se despartă de noi. Dacă cineva are de învinovățit, fie pe aproapele, fie pe noi, dacă cineva este întristat, fie pe oricine, apoi să nu țină în cugetul său acea supărare. Această grație o cer dela voi, de a vă apropia aici și a acuza dacă aveți ceva, și veți primi din partea noastră justificare. „Muștră pre prietin, zice, ca nu cumva să fi făcut, și să nu mai faci; muștră-l ca nu cumva să fi zis, și de a zis, mai mult să nu zică“ (Sirach, 19, 13. 14). Căci dacă ne vom justifica, sau dacă cunoscându-ni bine greșala, vom cere iertare, ne vom și încerca în viitor a nu mai cădea în astfel de greșale. Aceasta este și în interesul vostru, și al nostru. Poate că voi ați condamnat fără rezon, însă aflând adevărul, lucrului, vă

veți îndreptă, iară noi dacă am greșit în neștiință, ne vom corecta. Nu este în interesul vostru de a sta nepăsători, căci voi știți că se va da pedeapsă pentru orice cuvânt rostit în zadar, în același timp și noi ne vom ușura de orice vinovății, fie ele mincinoase, fie adevărate; pe cele mincinoase le vom depărta ca dovedite de mincinoase, iară pe cele adevărate le vom depărta prin faptul că niciodată nu vom mai face. Este foarte putincios ca cel ce are atâtea griji, să scape ceva din vedere, și în neștiință să greșească. Dacă fiecare dintre voi având casă, și femeie, și copii, și slugi, unul mai mulți, altul mai puțini, și totuși e silit de multe ori să greșească față de un număr restrâns de suflete, nu cu intențiune, ci sau că nu știe, sau că voeste a îndreptă ceva, — apoi cu atât mai mult noi, care prezidăm un public atât de numeros. Și încă fie ca să vă înmulțească Domnul și să vă binecuvinteze, pe cei mici împreună cu cei mari! Deși la un public numeros este și îngrijirea mai mare, totuși noi nu încetăm a ne ruga ca să ni se sporească o astfel de îngrijire, ca publicul să se înmulțească, și să avem plăcerea de a ne îngriji de toți. Pentru că și părinții nu voiesc a îndepărta pe nici unul din copii, deși din cauza lor de multe ori sunt amăriți.

Toate sunt deopotrivă și nouă, și vună, și același capital de bunuri este rezervat fiecăruia. Nu eu mai cu îmbelșugare mă împărtășesc din masa cea sfântă, iară voi mai puțin, ci cu toții deopotrivă ne atingem de ea. Dacă eu sunt cel întâiu, nu e vre-un lucru mare, fiindcă și printre copii cel mai mare întinde mâna întâiu în mâncare, — cu toate acestea nimic nu urmează de aici, ci toate ni sunt deopotrivă, căci viața mântuitoare care unește sufletele noastre se dă fiecăruia cu aceiași cinste. Nu eu mă împărtășesc din alt miel, și voi din altul, ci din unul și același ne împărtășim cu toții; același botez avem cu toții, cu toții ne-am învednicit de același duch, cu toții alergăm către aceiași împărăție, suntem deopotrivă frați ai lui Christos, totul ni este comun. Deci, cu ce anume vă întrec eu, și ce am mai mult decât voi? Vă întrec cu grijele, cu suferințele și cu necazurile ce le am pentru voi. Însă nimic nu este mai plăcut ca aceste suferinți, căci și muma suferind pentru copil, simte

plăcere de a suferi, îngrijește pentru cel născut de ea, și se bucură de îngrijire, deși îngrijirea prin sine este ceva amar, însă când este vorba de copii, atunci e plăcută.

Si eu am născut pe mulți dintre voi, însă după aceasta am simțit durerile. Mumele trupești mai întâiu simt durerile facerei; și apoi vine facerea, dar aici (în nașterile duhovnicești) durerile se țin într'una până la suflarea cea mai de pe urmă, ca nu cumva cel născut să fie vre-o stârpiciune, ceea-ce doresc foarte mult să nu se întâmple. Dacă și altul a născut de multe ori, eu totuși și atunci sunt stăpânit de griji, căci nu naștem nimic din noi, ci totul este din charul lui Dumnezeu. Deci, dacă amândoi naștem prin duch, apoi nu ar gresi cineva spunând că cei născuți de acela sunt ai mei, și cei născuți de mine sunt ai lui.

Acestea toate ougetându-le, vă rog a'mi da ajutor prin rugăciunile voastre, ca și voi să fiți lauda noastră, și noi a voastră, în ziua Domnului nostru Iisus Christos, pe care fie a o videa cu toții cu încredere și curaj, prin Domnul nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duch, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

OMILIA V

„Credincios este Domnul, care vă va întări pre voi, și vă va păzi de cel viclean. Și avem nădejde întru Domnul de voi, că cele ce poruncim vouă, și faceți, și le veți face. Iară Domnul să îndrepteze inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu și răbdarea lui Christos“ (Cap. 3, 3—5).

Nici toată nădejdea nu trebuie a o lăsa numai în rugăciunile sfinților, și noi să stăm în neactivitate, să ne alipim de răutate, și de nimic să nu ne mai îngrijim,

și nici iarăși savârșind cele bune să disprețuim ajutorul ce putem avea prin acele rugăciuni. Mări cu adevărat ni sunt foloasele ce le putem câștiga prin rugăciunile sfinților făcute pentru noi, însă numai atunci când și noi lucrăm. De aceea și Pavel rugându-se pentru dânsii, și punând iarăși înaintea lor cuvântul cel domn de credință a făgăduinței, li zice: „Credincios este Domnul, care vă va întări-pre voi, și vă va păzi de cel viclean“, «căci dacă v'a ales pre voi spre mântuire, nu mințește, și nici nu va lăsa să vă perdeți». Dar ca nu cumva prin aceasta îi să cadă în trândăvie, și crezând că totul atârnă de Dumnezeu, să adoarmă cu această speranță, privește cum li cere și conlucrarea lor spre acest scop, căci zice: „Avem nădejde de voi întru Domnul, că cele ce poroncim vouă, și faceți, și le veți face“. Credincios este Dumnezeu, și dacă a făgăduit că ne va mântui, nu mai încape nici o îndoială că ne va mântui, numai așa după cum a făgăduit. Si cum a făgăduit? Dacă vom voi, și vom ascultă de dânsul, nu la întâmplare, și nici stând în nemișcare ca lemnele și petritele. Bine zice el: „Avem nădejde întru Domnul“, adică, avem nădejde în blantropia lui, așa că prin aceste cuvinte iarăși li înfrânge mândria lor, căci totul atârnă de Dumnezeu. Dacă ar fi zis «avem nădejde în voi» ar fi fost poate o mare landă pentru dânsii, dar nu i-ar fi învățat ca îi să atribue lui Dumnezeu totul. Sau dacă ar fi zis: «avem credință în Domnul că vă va păzi» și nu ar fi adaos expresiunea „de voi“, și că „cele ce poroncim vouă, și faceți, și le veți face“, i-ar fi făcut nepăsători, căci ar fi aruncat totul numai în puterea lui Dumnezeu. De sigur că totul trebuie a atribui lui Dumnezeu, însă conlucrând și noi, și nefugind de dureri și de lupte. Arată apoi, că deși virtutea singură este de ajuns de a ne mântui, totuși este necesar ca acea virtute să fie încontinuu, și să ne însoțească până la cea de pe urmă sullare.

„Iară Domnul, zice, să îndrepteze inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu și răbdarea lui Christos“. Iarăși îi laudă, și să roagă pentru ei, arătând prin aceasta marea lui grijă ce o

avea, și interesul ce-l purta pentru mântuirea lor. Fiindcă trebuia a păși mai departe, și a-i muștră pentru oare-care neorândueli, prin acestea li pregătește mai dinainte cugetele lor, căci zice «că avem nădejde, că veți ascultă, că veți face» și li cere ca îi să se roage pentru dânsul, iară mai la urmă li și dorește mul de bunătăți, — toate acestea, zic, sunt înainte mergătoare muștrărilor ce urmă a le face. „Iară Domnul, zice, să îndrepteze inimile voastre spre dragostea lui Dumnezeu, și răbdarea lui Christos“. Multe sunt care abat pe cineva dela dragoste, și totodată multe sunt și neorânduile ce izvorăsc de aici. Mai întâi este dragostea lui mamonă, care atingând sufletul nostru ca cu niște mâni îndrăznețe, îl înclăștează bine din toate părțile, și apoi îl trage și-l duce chiar unde nu voim noi. Apoi vine slava deșartă, care de multe ori se prefăce în scârbă, necazuri și ispite. De aceea și avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, care ca și un vânt puternic să împingă corabia noastră spre dragostea lui Dumnezeu. Să nu-mi spui că «dl iubesc pre dânsul mai mult decât pre mine», căci acestea sunt numai vorbe goale; tu arată-mi prin fapte că-l iubești mai mult decât pre tine. Iubește-l mai mult decât pe argint, și atunci te voi crede că-l iubești mai mult decât pe tine. Dar cel ce pentru Dumnezeu nu disprețuește banii, cum se va disprețui pe sine? Și ce spun eu de bani? Cel ce nu disprețuește lăcomia, ceea-ce ar trebui să facă și fără de poroncile lui Dumnezeu, cum se va disprețui pe sine?

„Și răbdarea lui Christos“. Ce va să zică „răbdarea lui Christos“? Adeacă să răbdăm după cum a răbdat și el, sau ca să facem cele ce a făcut el, sau ca să-l așteptăm pre dânsul cu răbdare, adică să fim pregătiți. Fiindcă multe ni-a făgăduit, și însuși va veni să judece viii și morții, de aceea să răbdăm și să-l așteptăm. Unde spune apostolul de răbdare, totdeauna face aluziune la scârbe, căci aceasta însemnă a iubi cineva pre Dumnezeu, a răbda și a nu se tulbură.

„Și poroncim vouă, fraților, întru numele Domnului nostru Iisus Christos, să vă feriți voi de tot fratele ce umblă fără de rânduială, și nu duple predania care a luat dela noi“

(Vers. 6), adică nu noi vă spunem acestea, ci Christos, căci aceasta înseamnă „întru numele Domnului nostru Iisus Christos”, în loc să zică «prin Iisus Christos» — arătând prin aceasta însemnătatea poronciilor, ca și cum li-ar fi zis: «băgați samă bine, că Christos nicăiri nu ni-a poroncit ca să stăm în neactivitate».

„Să vă feriți, zice, de tot fratele ce umblă fără de rânduială”, adică să nu-mi spui că este bogat, sau sărac, sau sfânt, căci aceasta mi este indiferent. „Ce umblă” adică, care trăiește fără rânduială. „Și nu dăpre predania care a luat dela noi”. Prin expresiunea predanie apostolul numește aici nu predania prin cuvânt, ci predania prin faptă, fiindcă principalmente aceasta o numește el predanie peste tot locul.

„Căci înși-vă știți cum se cade vouă să urmați nouă, că noi u'am umblat, fără de rânduială întru voi, nici în dar pâne am mâncat dela cineva, ci întru osteneală și nevoie, ziua și noaptea lucrând, ca să nu îngueiem pre cineva din voi”. (Vers. 7. 8). «De am și mâncat, zice, totuși nu am mâncat în dar dela nimeni, ci prin truda și osteneala noastră».

„Nu că doară n'avem putere, ci cu pre noi tip (pildă) să ue dăm vouă, ca să ni urmați nouă. Că și când eram la voi aceasta poronciam vouă, că dacă nu voește cineva să lucreze, nici să mănânce” (Vers. 9. 10). Privește cum în epistola dinainte vorbește mai cu blândețe oarecum, căci zice: „Vă rugăm pre voi fraților să adăogați mai mult” (I. Thes. 4, 10) și nicăiri nu spune „vă poroncim”, sau „întru numele Domnului nostru Iisus Christos” — ceea-ce li-ar fi putut înfricoșă, ci «să adăogați mai mult» „ca să umblați cu bun chip” (Ibid, vers. 12), adică să nu vă înfrunteze cei de afară, să nu vă grăiască de rău, — pe când aici nimic din acestea, ci „dacă nu voește cineva să lucreze, nici să mănânce”. Deci, dacă

Pavel neavând nici o silă, și putând a stă în neactivitate, el care își luase asupra sa un lucru atât de greu, și totuși lăsa ziua și noaptea, ca să poată și pe alții a ajuta, apoi cu atât mai mult trebuia să facă așa ceilalți, cari nu erau în aceleași condițiuni.

„Că auzim, că unia umblă la voi fără de rânduială, nimic lucrând, ci iscodind” (Vers. 11). Aici spune așa, pe când în cealaltă epistolă zice „să umblați cu bun chip către cei de afară”. Și pentru ce? mai ales că poate nici nu cră vre-un caz de felul acesta, de oarece și în alt loc îndemnând pe discipuli li zicea: „Mai fericit este a da, decât a lua” (Fapte 20, 35). Deci expresiunea „umblați cu bun chip” nu se rapoartă la vre-o neorânduială, ci la activitatea lor, pentru care a și adaos imediat: „Ca să nu aveți trebuință de nimic” (I. Thes. 4, 12). Aici însă, mai pune și o altă necesitate, aceea adică de a face binele către toți, căci mai departe zice: „Iară voi fraților, nu slăbiți a face bine”. (Vers. 13). Cel ce nu lucrează, deși ar putea lăsa, de sigur că prin trândăvia sa va deveni un iscoditor. Însă eleimosina se dă numai acelorora cărora nu li ajunge ceea-ce câștigă prin osteneala mânilor lor, sau și dascălilor, cari fiind ocupați cu învățătura cuvântului, nu au timp de a lucra pentru câștigarea hranei lor, pentru care și zice: „Boului ce trieră să nu-i legi gura”, (I. Timoth. 5, 18) și „vrednic este lucrătorul de plata sa”, așa că dascălul nu stă în nelucrare, ci lucrează, și prin urmare primește plată pentru acea lucrare. Dar a se ruga cineva lui Dumnezeu, și a posti stând în nemiscare, nu va să zică că lucrează cu mâinile; deci el numește lucrare aici, numai acea cu mâinile. Și pentru ca nu cumva să bănuești altceva, imediat a adaos: „Umblă fără rânduială, nimic lucrând, ci iscodind”.

„Dar unora ca acestora poroncim, și îi rugăm întru Domnul nostru Iisus Christos, ca cu liniște lucrând să și mănânce pâinea sa” (Vers. 13). Fiindcă mai sus i-a atins tare, apoi aici voind a face cuvântul mai blând, a adaos: „Întru

Domnul". „Ca cu liniște, zice, lucrând, să-și mănânce pâinea lor". Dar de ce n'a zis: «iar dacă nu sunt în neorânduială, să se hrănească de voi», — ei le cere pe amândouă, — și ca să fie în liniște, și ca să lucreze? Pentru ca să mănânce pâinea câștigată prin lucrul mânilor lor, iară nu pâine streină.

„Iară voi, fraților, nu slăbiți a face bine" (Vers. 13). Privește cum îndată după înfruntare s'a întors spre milă dragostea lui părintească. Nu a putut să întindă mai departe înfruntarea, ci iarăși i s'a făcut milă de ei. Și privește cu câtă prudență face aceasta; nu zice: «certați-i și treceți-li cu vederea, până se vor îndrepta», „ci voi fraților nu slăbiți a face bine", adică «dojăniți-i, înfrunțați-i, pedepsiți-i, însă nu-i lăsați a se prăpădi de foame. Dar dacă unul ca acesta având totul cu îmbelșugare din partea noastră, stăruiește încă în trândăvie, atunci ce e de făcut? Pentru aceștia, zice, v'am spus leacul: înfrunțați-i când li dați ajutorul cerut, adică nu li dați curaj ca să mai ceară pe viitor, arătați-vă că sunteți supărați pentru această purtare a lor». Și în adevăr că o astfel de atitudine din partea noastră, nu e puțin lucru, pentru că dacă voim cu adevărat ca ei să se îndrepte în viitor, nu trecem cu vederea de a-i și certă, odată cu ajutorul ce-l dăm. Spune-mi, te rog: dacă tu ai un frate trupesc, l'ai lăsa oare să se prăpădească de foame? Eu nu cred, ci încă sunt sigur că odată cu ajutorul ce-i vei da, îl vei și pune în oarecare rânduială.

„Iară de nu ascultă cineva de cuvântul nostru prin epistolă" ¹⁾ (Vers. 14). Vedeți că apostolul nu zice «cel ce nu ascultă, de mine nu ascultă, și prin urmare trebuie pedepsit aspru», ci „pre acela însemnați-l", adică să-l aveți în vedere. Nici

¹⁾ Notă. Originalul grec este precum urmează: „οὐ δὲ τις οὐχ ὁπαυόμενος τὸν λόγον ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειώσεται", adică: „iară dacă nu ascultă cineva de cuvântul nostru prin epistolă, pre acela să-l însemnați, etc. astfel că e de mirare, cum în ediția de București, s'a putut strecură o greșală atât de mare (pre acela prin epistolă să-l însemnați), schimbându-se textual și introducându-se ideii stroine. (Trad.)

aceasta nu este o mică învățătură. „Și să nu vă însoțiți cu el", după care adaugă: „ca să se rușineze", iară mai departe să nu meargă cu asprimea, căci acestea sunt deajuns. După cum când a spus „dacă cineva nu lucrează, să nu mănânce" s'a temut ca nu cumva unul ca acesta să piară de foame, și deci a adăos: „iară voi fraților, nu slăbiți a face bine", — tot așa și aici spunând „să vă păziți" și „să nu vă însoțiți", i s'a părut că prin aceste cuvinte ușor ar putea cineva să fie tăiat din numărul fraților, sau că văzându-se fără nici un ajutor s'ar desnădăjdui și s'ar pierde, — de aceea imediat adaugă: „Și să nu-l socotiți ca pre un vrăjmaș, ci să-l învățați ca pre un frate" (Vers. 15). Prin aceasta arată două lucruri: întâi, că a hotărît o mare pedeapsă contra unui asemenea frate — căci li poroncoște lor de a se păzi, și a nu se însoți cu el — în același timp însă îi îndeamnă și pe dânșii de a-l sfătui neconținut ca pe un frate, ca să se lase de obiceiul de a cere. Că dacă chiar singur faptul cerșetoriei este vrednic de multă rușine, dar încă când mai este și muștrat, și când alții se păzesc de el, decât dispreț oare nu este apăsător un asemenea nenorocit? Oare aceasta nu este deajuns de a-l atinge în suflet? Dacă numai codindu-se unia, sau murmurând când fac milostenie, și încă aprind pe cei ce li primesc acea milostenie — și să nu-mi spui de cerșetorii cei nerușinați, ci pentru acei vrednici de milă, — dar încă dacă ar mai avea și dreptul de a certă aspru, ce nu ar face? Și un asemenea fapt cum n'ar fi vrednic de pedeapsă?

Dar noi nu facem așa după cum zice apostolul, ci ca și cum am fi foarte nedreptățiți, așa bățjocim și disprețuim pe cerșetori. Nu dai milostenie, bine: dar de ce te și mâni? „Învățați-l, zice, ca pre un frate", însă nu-l bățjociri ca pre un vrăjmaș. Dar cel ce învață pe fratele său, nu o face, aceasta în public, nu-i aruncă în față insulta, ci în particular și cu cea mai mare băgare de seamă, fiind mahnit pentru că a venit ocazia de a-l certă, fiind scârbit, cu alte cuvinte plângând și văicărindu-se. Așa dar, noi să sfătuiam pe fratele: care stă în nelucrare

cu cuget frătesc, și cu intențiune frățească, și să nu ne arătăm supărați că i-am dat, ci pentru că el a călcat poronca apostolului stând în nelucrare. Fiindcă care ți este câștigul? Dacă și după ce ai dat îl mai batjocorești, și încă ai vătămat plăcerea darului; dar încă când nici n'ai dat și batjocorești, apoi cât rău oare nu ai cauzat acelui nenorocit? S'a apropiat acel nenorocit de tine, și în loc de milostenie a primit dela tine o rană mortală, după care pleacă plângând. Când el din cauza sărăciei este silit a cerșetori, și pentru că cerșetorește este batjocorit, apoi privește câtă nedreptate, și câtă pedeapsă nu se cuvine batjocoritorilor! „Cel ce necinstește pre sărac, zice, mânia pre cel ce l-a făcut pre el“ (Prov. 14, 31). Căci, spune-mi, te rog: Dumnezeu l-a lăsat ca să fie sărac pentru tine, ca să ai ocazia de a te vindeca pe sine-ți, și tu batjocorești pre cel ce este sărac pentru tine? Câtă nerecunoștință nu este aici? „să-l învățați“ zice, ca pre un frate“, adică că și după ce i-am dat, suntem datori a-l sfătuî, dar încă când nu i-am dat nimic și-l batjocorim, atunci ce justificare avem?

„Și însuși Dumnezeu l-păcei să vă dea vouă pace totdeauna, în tot chipul“ (Vers. 16). Privește cum atunci când el poroncește cele ce trebuie a se face, le pecetluiește așa zicând cu rugăciunea, pe care o pune ca o pecete peste toate. „Să vă dea, zice, pace totdeauna, în tot chipul“, căci aceasta este ceea-ce se cere, adică de a avea pace totdeauna. „În tot chipul“, adică de nicăiri să nu avem motiv de ceartă, căci pacea este bună peste tot locul, chiar și către cei deafară. Ascultă pe apostol ce spune în altă parte: „De este cu puțință, încât este despre noi, cu toți oamenii având pace“. Nimic nu poate fi mai potrivit de a reuși în cele ce voim, ca a fi pacinic, netulburat, a scăpa de nemulțămirile launtrice, și a nu avea nici un vrăjmaș.

„Domnul să fie cu voi cu toți. Inchinăciunea cu mâna mea a lui Pavel, care este semn în toată epistolia; așa scriu. Darul Dom-

nului nostru Iisus Christos cu voi cu toți. Amin“. (Vers. 17, 18). Aceasta o spune scriind în orice epistolă, ca nimănui să nu-i fie cu puțință de a le falsifica, punând iscălitura sa ca o dovadă mare a autenticității conținutului din ele. Inchinăciunea el numește rugăciunea ce o face mai sus (Domnul să fie cu voi cu toți) arătând prin aceasta că îi săvârșiau atunci toate cele duhovnicești, și că trebuia a-i saluta, căci lucrurile mergeau așa de bine. Eră deci o adevărată rugăciune izvorâtă din inimă, și nici decât numai un simbol al priceteniei. Dela aceasta a început epistola, și cu ea a și sfârșit-o, îngrădind cele spuse ca cu niște ziduri mari de amândouă părțile, punând și o temelie sigură, și sfârșitul tot atât de sigur, căci zice: „Char vouă și pace“, iară la urmă: „Charul Domnului nostru Iisus Christos, cu voi cu toți. Amin“. Aceasta a făgăduit și Domnul spunând necincilor săi: „Iată eu cu voi sunt întru toate zilele până la sfârșitul veacului“ (Math. 28, 20). Dar aceasta se petrece numai când noi voim, căci nu numai decât va fi cu noi, dacă noi suntem departe de el.

„Cu voi voi fi, zice, totdeauna“ și deci, să nu alungăm darul. „Păziți-vă, zice, de tot fratele ce umblă fără rânduială“. Pe atunci eră un mare rău de a fi tăiat cineva din comunitatea fraților credincioși. Cu această pedeapsă se pedepseau pe atunci toți cei abătuți, duple cum zice și aiurea: „Cu unul ca acesta nici să nu mâncați“ (I. Corint. 5, 18). Dar astăzi cei mai mulți nu consideră ca mare acest fapt, și de aceea toate s'au stricat, toate s'au amestecat, iară noi trăim la un loc cu preacurvarii, cu curvarii, cu lacomii, și în fine cu oricine s'ar în-tâmplă. Dacă pe atunci îi trebuiau a se păzi până și de cei ce stăteau în uelucrare, apoi cu cât mai mult încă de alții? Și ca să află cât de grozav eră de a fi cineva tăiat din comunitatea fraților, și cât folos aducea o asemenea pedeapsă celor ce o primiau cu recunoștință, ascultă cum acel nenorocit născut în păcat, acel ce a ajuns la cea mai de pe

urină răutate, acel ce a curvit cu atâta nerușinare, care nu se spune nici chiar printre păgâni, acel ce purta rana în nesimțire — și aceasta este culmea corupțiunii, — acel nenorocit, zic, atât de mult s'a muiat și s'a umilit, încât a făcut pe Pavel să zică: „Că destul este unuia ca acestuia certarea aceasta, pentru aceea să întăriți spre dânsul dragostea“ (II. Corinth. 2, 6. 8). După cum este tăiat un membru al trupului, astfel era atunci cel tăiat din comunitatea credincioșilor. Cauza pentru care o asemenea pedeapsă era considerată ca ceva grozav pe atunci, iară a fi în comunitatea fraților ca un bine mare, ușor se poate înțelege. În timpurile acelea toți viețuiau la un loc, ca și cum ar fi viețuit în aceeași casă, având cu toții un singur tată, și împărțându-se din aceeași masă.

Astfel viețuiau creștinii primitivi de prin toate bisericile de sub soare. Deci, când cineva cădea într-o asemenea pedeapsă, cât de mare credeți că era răul rezultat de aici? Acum însă, nu se pare a fi așa de mare acel rău, pentru că nici a viețui la un loc nu se crede a fi ceva mare. Ceea-ce pe atunci se credea de o mare pedeapsă, astăzi se întâmplă și fără pedeapsă, din cauza marelui răcirii a dragostei, căci ne ferim unii de alții fără nici un cuvânt. Iară cauza tuturor acestor rele, este că lipsește dragostea. Aceasta a dărimat și a făcut să dispară toate cele frumoase, strălucite și respectabile din biserică, cu care ar fi trebuit să ne mândrim și să ne bucurăm. Este un mare curaj din partea dascălului, de a pedepsi pe discipuli, însă numai atunci, când el are un capital moral câștigat prin propriile sale ostenele, pentru care și zicea Pavel: „Voi știți cum trebuie a ne urma“ (imita), căci dascălul adevărat trebuie a fi dascăl mai mult al vieții, decât al purtării în lume, decât al cuvântului.

Să nu credă nimeni că acestea sunt spuse de mine numai cu vorbe nulate, căci eu le-am grăit fiind silit de împrejurări, și totodată fiindcă sunt folosite obișnuit. „Că noi, zice, n'am umblat fără

saloniceni erau poate săraci, și să nu'mi spui că poate nu eran toți săraci, căci apostolul vorbește aici mai mult de săracii cari nu puteau să-și câștige în alt mod hrana trebuincioasă, decât numai prin lucrul mânilor lor, și nu de alți săraci. Căci el n'a zis: «ca să aibă dela părinții lor» ci „ca lucrând să mănânce pâinea lor“. «Dacă eu, zice, predicatorul vostru, dacă eu propoveduitorul cuvântului învățurii, și m'am temut ca să nu vă îngreuez pre voi, apoi cu atât mai mult cel ce nu vă folosește cu nimic». Aceasta este cu adevărat greutate, când cineva nu dă cu toată buna-voință, însă el nu la acei săraci face aluziune, ci la acei ce nu aveau cu ușurință cele trebuitoare vieții. De ce tu nu lucrezi? Pentru aceasta ți-a dat Dumnezeu mâni, nu ca să iai dela alții, ci ca să dai altora.

„Iară Domnul să fie cu voi“. Aceasta se cade de a o dori și nouă înși-ni, dacă facem cele ale Domnului, căci ascultă ce spune Christos: „Mergând învățați toate neamurile botezându-i în numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duch, și învățându-i pre dânșii să păziască toate câte am porocit vouă; și iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârșitul veacului“ (Math. 28, 19. 20). Dar acestea nu sunt zise numai lor, ci și nouă, și prin urmare datori suntem de a face toate câte ni s'au porocit. Cum că nu numai lor li s'au adresat acele cuvinte, se vede lămurit din expresiunea „până la sfârșitul veacului“, cuvinte care se rapoartă la toți acei ce în scurgerea timpului vor călea pe urmele acelora.

¹⁾ «Dar, zici, cuvintele acestea sunt adresate către dascăli, cari propoveduiesc cuvântul adevărului, și nu către cei ce nu sunt dascăli. Fiecare din voi, iubitor, dacă voinște poate să fie dascăl, de nu al altuia, cel puțin al său. De aceea mai întâi învață-te pe sine-ți. Dacă vei învăța toate câte a porocit, prin aceasta vei câștiga mulți imitatori. După cum lumânarea când este

aprinsă poate să aprindă mii de mii de lumânări, iară când este stinsă, nici sie-și nu poate să-și procure lumină, și nici pe altele nu poate să le aprindă, tot așa este și cu viața curată; dacă lumina din noi este strălucitoare, atunci vom putea face mii de discipuli și de dascăli, căci noi stăm în fața lor ca un arlup, adică ca un model demn de imitat, adică pildă vie de fapte bune. Niciodată nu vor putea folosi pe auditori atât de mult cuvintele noastre, pe cât vor folosi viața voastră cea neprihănită. Căci fie, de ex. un bărbat iubitor de Dumnezeu, strălucind în fapte bune și având și femei, — căci e posibil a avea și femei, și în același timp să fie plăcut lui Dumnezeu, — și copii, și slugi, și prieteni; ei bine, oare acest bărbat nu va va putea folosi vouă tuturor mai mult decât mine? Pe mine mă auziți odată sau de două ori în cursul unei, sau poate că niciodată, și ceea-ce auziți poate păstrați numai până la pragul bisericii, iară după ce ați ieșit afară le-ați uitat, pe când viața aceluia având-o înaintea ochilor încontinuu, mult vă va folosi. Când el fiind batjocorit nu batjocorește, oare nu va întipări, și nu va înțepeni prin blândețea lui în sufletul batjocoritorului sentimentul rușinei? Chiar de nu ar mărturisi el imediat folosul, fie din cauza mâniei, fie din cauza rușinei, totuși îndată va simți, și se va umili. Este cu neputință ca un om batjocorit, chiar de ar fi fiară sălbatecă, atacând pe unul fără răutate, să nu se folosească mult din purtarea blândă a acestuia. Cele bune chiar de nu le săvârșim noi, totuși lăudăm cu toții, și admirăm pe cei ce le săvârșesc. Femea de asemenea când vede pe bărbatul său blând și îngăduitor, mult câștigă; de asemenea și copilul. Este cu putință deci, de a fi fiecare dascăl. „Zidiți-vă unul pre altul, zice, precum și faceți” (I Thes. 5, 11). Căci spune-mi, te rog: a urmat vre-o pagubă în casă? Iată că femeia se tulbură, ca fiind mai slabă, ca mai luxoasă, ca mai iubitoare de poadoabe, — dar dacă bărbatul este filosof, râde de acea pagubă, mângâie pe soție, și ea atunci se convinge și suferă cu curaj. Prin urmare n'a folosit-o pe dânsa cu mult mai mult purtarea bărbatului, decât cuvintele noastre? A vorbi este foarte ușor, a face însă, când ne găsim în nevoie este foarte greu. De aceea mai mult dela fapte se îndreptează natura omenească. Atât de mare este însemnătatea virtuții în viața omenească, că

de multe ori chiar o slugă a folosit o casă întreagă împreună cu stăpânul ei. Nu degeaba și nici cum s'ar întâmplă îndeamnă Pavel încontinuu pe discipuli, ca să se îndelețnicească cu virtutea și să fie supuși și ascultători stăpânilor, nu atâtă îngrijindu-se el de slujba stăpânilor, pe cât ca să nu se defaima cuvântul lui Dumnezeu și învățătura, și când acestea nu se defaimă, inte vor fi și admirate. Cunosce chiar eu multe case, care s'au folosit mult dela virtutea slugilor. Deci, dacă o slugă care stă sub autoritatea stăpânului este în stare să pună în orânduială pe stăpân, apoi cu atât mai mult o pot face aceasta stăpânii. Împărțiți cu mine, vă rog, slujba aceasta; eu vă vorbesc în public, dar și voi fiecărui în particular, și fiecare să ia în mâinile sale mântuirea aproapelui său. Cum că trebuie ca stăpânii caselor să prezideze pe toți ai lor în aceste chestiuni, ascultă pe Pavel, unde anume trimite pe femei: „Iară de voiese să știe, zice, întrebe acasă pre bărbații lor” (I Corinț. 14, 35), iară nicidecum nu le trimite la dascăl. După cum sunt dascăli și printre copiii ce învață literile alfabetului, tot așa și în biserică, căci apostolul nu voiește ca dascălul să fie supărat de toți. Și de ce? Pentru că mari bunuri vor ieși de aici, căci atunci osteneala dascălului nu va rămânea zadarnică, ci fiecare dintre discipuli imitându-l, va deveni iute și el dascăl, și va avea aceeași îngrijire față de alții, precum a avut-o dascălul către el. Privește câtă slujbă aduce casei femeia: îngrijește de casă și de toate ale casei, se îngrijește de slugi, îmbracă pe toți cu mâinile ei, ea face ca copii tăi să-ți zică tată, ea te scutește de curvăsării, ea te ajută ca să pășești pe calea prudenței, ea în fine este care ți contenește ațîțarea cea furioasă a naturii tale omenești. Ei bine, ajut-o și tu și-i răsplătește binele ce-ți face. Cum? Întinde-i mâna de ajutor în cele duhovnicești. Când tu ai anzit ceva folositor și bun, aceea, ca și rândunelele, purtând-o în gura ta du-o acasă, și o pune în gura mamei și a puilor ei. Și cum nu este absurd, ca în toate celelalte să pretinzi înțâietatea și să fii stăpân asupra ei, iară în cele duhovnicești să te dai la o parte? Stăpânitorul nu în cinste trebuie a covârși pe cel stăpânit, ci în virtuți. Aceasta este datoria celui ce stăpânește, și acesta este succesul lui, pe când al celor stăpâniți este de a asculta. Dacă

tu te bucuri de multă cinste, aceasta nu e nimic față de tine, căci cinstea o capeți dela alții, pe când dacă strălucești prin marea ta virtute, aceasta este întreagă a ta. Ești cap femeii; prin ținare pune în bună rânducală, tu capul, pe întregul corp. Nu vezi cum capul nu atâta întrece pe celelalte mădulări ale trupului prin locul cel ocupă, pe cât prin îngrijirea ce o are de întregul trup, ca și un cârmaci de corabie, care îngrijește de totul? În cap sunt și ochii trupului, dar și ochii sufletului; de acolo se scurge în aceștia prevederea de cele ce vor fi, de acolo porcedo suveranitatea. Unia sunt puși spre slujbă, iară ceilalți spre a porunci. Toate simțurile de acolo își au începutul și sorginea; organele vocii de acolo se trimit, prevederea, adică perspicacitatea de acolo porcedo, mirosul, și simțul în genere de acolo, căci obârșia nervilor și a oaselor de acolo își are ființa. Acum ai văzut că capul covârșește pe trup mai mult prin pronia lui, decât prin cinste? Tot așa și noi să stăpânim pe femei; să le covârșim nu prin aceea ca să căutăm mai multă cinste din partea lor, ci prin aceea de a li se face mai mult bine de către noi. Am arătat că femeile nu puține servicii ni aduc nouă; dar dacă am voi ca să li întoarcem răsplata în cele duhovnicești, noi le-am covârși pe ele, fiindcă în cele trupesti nu e cu putință de a stabili o contrabalanta dreaptă. Căci ce? Aduci în casă mulți bani? Dar femeia îi păstrează, așa că contrabalanta aici este îngrijirea ei, de care se simte mare nevoie, fiindcă mulți au strâns averi, dar fiindcă nu avea cine să le păstreze, au pierdut totul. Față de copii amândoi sunteți părtași, și binefacerea fiecăruia este deopotrivă; dar și aici femeia este care are o slujbă mai obositoare, căci ea poartă pe cel zămislit, și tot ea este cea care suferă durerile. Așa că tu vei putea să o covârșești numai în cele duhovnicești.

Deci, iubitorilor, să nu ne îngrijim, cum să facem averi, ci cum sufletele ce ni s'a încredințat să le prezentăm înaintea lui Dumnezeu cu curaj și încredere, căci punându-le acelea în bună orânduială, ne vom folosi și pe noi foarte mult, fiindcă cel ce învață pe altul, chiar de nu ar face nimic alt, cel puțin se va simți umilit prin vorbă, când se vede un dăruitor de

vățăturile noastre, iară prin ele folosim întreaga casă, ceea-ce este plăcut și lui Dumnezeu, să nu ne obosim îngrijindu-ne și de sufletele noastre, și de ale celor ce ne slujesc pre noi, ca astfel pentru toate să luăm răsplata și împreună, că această bogăție să ajungem cu pace în sfânta cetate, care este muma noastră a tuturor, voi să zic, în Ierusalimul cel de sus. Din care fie a nu cădea nici odată, ci strălucind prin purtarea cea mai frumoasă să ne învrednicim a vedea pe Domnul nostru Iisus Christos, căruia împreună cu Tatăl și cu sf. Duh, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

F I N E

TABLA MATERIEI

Comentariile la epistola către Coloseni

	Pagina
OMILIA I (Despre dragoste)	8— 18
OMILIA II (Despre judecata și pedeapsă)	18— 32
OMILIA III (Fiecare creștin are un înger păzitor, și că creștinul este dator a se încrede preoților, ca lui Dumnezeu)	32— 44
OMILIA IV (Trebuie a mulțami lui Dumnezeu cu recunoștință)	44— 55
OMILIA V (Dumnezeu este pretutideni, și despre importanța credinței)	55— 66
OMILIA VI (Despre patimile Domnului)	66— 75
OMILIA VII (Combaterea abuzului de bo- găție)	75— 89
OMILIA VIII (Contra vrăjitorilor și lerne- cătorilor)	89—105
OMILIA IX (Despre importanța cunoașterii Sf. Scripturi de fiecare creștin)	105—114
OMILIA X (Laudă adusă lanțurilor lui Pavel)	114—127
OMILIA XI (Despre iubire și simpatie)	128—139
OMILIA XII (Despre nunțile cele demne și cele nedemne)	139—157

Comentariile la I epistolă către Thesalonicieni

OMILIA I (Rugăcuniile sfinților ni sunt de folos, însă dacă și noi vom fi lipiți de virtute)	158—170
OMILIA II (Adevărata prietenie este numai cea spirituală)	170—181
OMILIA III (Despre răbdare în neazuri)	181—197
OMILIA IV (Despre dragostea către aproa- pele)	198—210

	Pagina
OMILIA V (Părinții să căsătorească curând pe fiii lor)	211—220
OMILIA VI (Nu trebuie a jeli pe cel mort, și cum trebuie să viețuiască văduvele)	220—230
OMILIA VII (Despre învierea cea deobște)	230—237
OMILIA VIII (Despre judecata cea mai de pe urmă și resplata faptelor)	237—249
OMILIA IX (Indemnare către virtute)	249—262
OMILIA X (Lăcomia nu se calculează după mărimea ei, ci după intențiunea celui stăpânit de ea)	262—273
OMILIA XI (Despre ajutorarea săracilor)	274—285

Comentariile la a II epistolă către Thesalonicieni

OMILIA I (Subiectul epistolei)	287—294
OMILIA II (Amintirea judecății și a gheenei ni aduce un mare folos)	294—306
OMILIA III (Contra celor ce nu se poartă cu respect în biserică)	307—317
OMILIA IV (Sf. Chrisostom cere cu stăruință ca poporul să se roage lui Dumnezeu pentru dânsul)	317—329
OMILIA V (Nu atâtă se folosește poporul dela cuvintele predicatorului, pe cât dela faptele lui cele bune)	329—343

E R A T A

Pag.

65	rîndul 24	să se citească <i>înstituie</i> .
75	"	1 din <i>Nolă</i> să se citească <i>ἐψὶν</i> în loc de <i>ἐπὶψιν</i> .
83	"	29 să se citească <i>uricios</i> în loc de <i>curios</i> .
95	"	2 din <i>Nolă</i> , ἐν τοῖς καρδίᾳς ὁπῶν.
99	"	23 să se citească <i>mai cu samă</i> .
100	"	28 " " " <i>încununează</i> , în loc de <i>încunează</i> .
109	"	8 " " " <i>duchovnicești</i> , în loc de <i>duhomicesți</i> .
233	"	18 " " " cu <i>anecoe</i> de explicat.
244	"	38 " " " Nici să <i>ispitim</i> pe Christos. . .